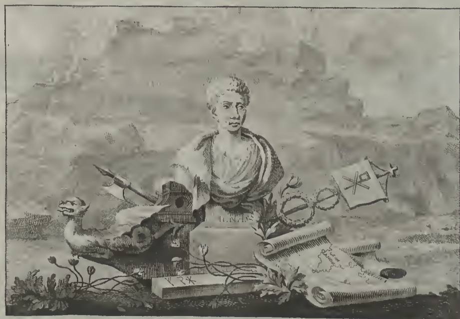

SAGAN
af
GUNNLAUGI ORMSTUNGU
ok
SKALLD-RAFNI.

Sumptibus Legati Magnæani.

SAGAN
af
GUNNLAUGI ORMSTUNGU
ok
SKALLD-RAFNI,
five
GUNNLAUGI VERMILINGVIS
&
RAFNIS POETÆ
VITA

Ex Manufcriptis Legati Magnæani

cum Interpretatione Latina, notis, Chronologia, tabulis Genealogicis, & Indicibus, tam rerum, qvam Verborum.

HAFNIÆ 1775.

EX TYPOGRAPHEO REGIÆ UNIVERSITATIS APUD VIDUAM A. H. GODICHE, PER FRID. CHRISTIAN. GODICHE.

PRINCIPI HEREDITARIO

Regiæ Domus Fulcro.

Exilis alias materiæ ſcriptum, qvod devotis TIBI animis offertur, PRINCEPS OPTIME, habet tamen aliqvod, qvo ſe commendet, nomen. Qvidni enim lingva Danica, cum de imperio ejus & fama diſſeritur, interioris apud TE admisſionis decus ſperet, a qvo nobilitatem ſuam tam purè, tam nervoſè, tam graviter coli miratur, & qvotidie exprimi. Lege abrogatam apud tuos duelli inſolentiam, nemo, opinamur, TE libentius audiverit, qvi, ut omnis vis violentæ, praviqve illius & ementiti juris fortiorum in debiles, juratus hoſtis, ita propugna-

pugna-

pugnator innocentiæ, æqviqve vindex acerrimus exiſtis. Deniqve, cum non ipſe TU, ſed ſuperior illa, qvæ TE ducit, VIRTUS ita TE conſtituerit, ut ab omnibus effrenæ voluptatis illecebris abhorreas, nihil antiqvius habere TE, neceſſe eſt, qvam ejusmodi univerſo juvenum (qvid ſi & virorum?) coetui exempla proponi, qvæ ſemper poenitendum, ſæpe internecinum, coeci amoris exitum monſtrant.

Scribebamus Hafniæ die 29 Jan.
MDCCLXXV.

Seviri
Antiqvitatibus Septentrionalibus
evulgandis conſtituti.

Ad

Ad Lectorem.

Dum in procuranda *Hungurvakæ*, qvam in nupera ad editionem *Kriſtniſagæ* præfatione promiſimus, interpretatione occupati, operas interim typographi ceſſare moleſtè ferimus, ſuccurrit uni noſtrum, habere ſe delitescentem in ſcriniis ſuis narratiunculam hanc, qvam annos abhinc non paucos prælo deſtinaverat, maturamqve reddiderat, poſtea verò, ſeverioribus diſtrictus negotiis, neglexerat. Submonuit tamen ſimul amicus idem, cui, pro congenita Islandis modeſtia, ſua interdum nimis elevare ſolenne eſt, vix, ut vulgaretur, conſultum fore, cum eventus ipſe nihil ad Remp., ſed privatum modò duorum de-

certantium fatum, idqve insuper amatorium, contineat, adeoqve ad integram universæ de patria historiæ catenationem parum conferat. Nos verò tradito, & in confessu nostro diligentius excusso, autographo avidi manus injecimus, & pro nostro id vindicavimus. Neqve imbecillibus, ut speramus, ad hoc argumentis inducti sumus. Erant enim belligerantes nostri prosapia nobiles, illustribusqve insulæ gentibus affinitate juncti. Qvis verò nescit, qvantum intersit accuratam Reip. alicujus historiam delineaturi, familiarum nexus, earumqve invicem simultates & amicitias perspicere? Erant ambo, si non laureati (neqve enim mos ille tunc temporis inoleverat), at certe in aulis Regum Principumqve acceptissimi Poëtæ, cantuumqve & nativo lepore, & nitore simplici, adeo commendabiles, ut omnibus, qvi antiqvæ lingvæ indolem in apricum proferre student, fragmenta eorundem nullo non in pretio habenda sint. Præterea qvarundam rerum digna notatu capita satis aptè scriptum hoc perstringit, ut sunt, *duellorum solennis lege abrogatio*, qvam alii qvidem historici ad hæc eadem tempora referre videntur, originem vero ejusdem & causas ignorare nos passi sunt; *impietas expositionis infantum* tolerata; *diffusa* late & *in aulam* usqve *Britannicam* ante Wilhelmi Conqvestoris regnum inducta *consvetudo lingvæ Danicæ*; ne qvid de iis, qvæ privatas *Sigurdi & Erici*, in Orcadibus & Norvegia Comitum, vitas; qvæ *mores & ritus seculi*; qvæ *characterem gentis*, non ambigue

illu-

illuſtrant, addamus. Fatemur deniqve, tam narrationis ordinatum contextum, qvam, medium qvidem, ſed terſum & elegantem ſatis dictionis tenorem, adeò nobis ariſiſſe, ut indignum publico munuſculum fore non metueremus.

De rei ita geſtæ veritate coævorum ſcriptorum teſtimonia, qvæ ad ſingulas fere paginas in annotationibus allata ſunt, dubitari non ſinunt. Inſtar omnium eſto *Sagæ Egilli Skallagrimi* f. auctoritas, cujus duo inſignes exſtant loci, unus, qvi in notatis ad cap. 1. p. 5. not. 6. reperitur; alter his verbis conceptus: "Helga hin fagra var „ dottir þeirra Þorſteins ok Jofrídar, er þeir deilldo um „ Skálld-Rafn ok Gunnlaugr Ormstunga". i. e. *Thorſteinis & Jofridæ filia fuit Helga pulchra, de qva Rafn Poëta & Gunnlaugus Ormstunga litigarunt.* Adjungimus his locis alium maximè notabilem ex poëmate, qvod *Sólar-Lióð*, ſive carmen de Sole, audit, & antiqviſſimum, qvamvis forte non, ut vulgaris opinio eſt, *Sæmundum*, autorem habeat. En Stròphas, qvæ huc faciunt, ex ipſo corpore excerptas:

„ Sáttir (a) þeir voru (b)
„ Svafadr oc Skarthedin,
„ Hvergi mátti annars án vera,
„ Fyrr enn þeir æddu ſt
„ Fyrir eina (c) kono
„ Hun var þeim til lytà lagin.

(a) *al.* ſættir (b) urþo *ſiebant*

(c) einni

 „ Hver-

„ Hverkis þeir gáþu,
„ Fyrir þá hvítu mey,
„ Leiks ne lióſra daga;
„ Aungvann lut máttu þeir
„ Annann muna,
„ Enn þat (d) lióſa lík (e) (d) hit (e) lif

„ Daprar þeim (f) urþu (f) daprer þeir *triſtes illi fiebant*
„ Enar dimmu (g) nætur (g) dauckvú *noctibus obſcuris*
„ Aungvann máttu þeir ſætann ſofa.
„ Enn af þeim harmi
„ Rann heipt ſaman
„ Millum virktar (h) vina (h) virtar *it.* vitra *ſapientes* minus recte

„ Fádæmi verda
„ I fleſtum ſtöþum
„ Golldin grimmliga.
„ A hólm þeir gengo
„ Fyrir hiþ hoſca (i) víf (i) horſka
„ Oc fengo báþir bana. i. e.
Concordes erant
Svafadus & Skarthedin,
Neuter absqve altero eſſe potuit,
Anteqvam in furorem acti ſunt
Ob unam foeminam.
Hæc eis in vitium fatis fuit deſtinata.

Neqve

Neqve curarunt,
Ob candidam illam virginem
Ludos, nec ſerenos dies,
Nullam rem potuerunt
Aliam memoria tenere,
Qvam nitidum illud corpus.
Triſtes illis fiebant
Noctes obſcuræ,
Nullum placidum (ſomnum) *dormire potuerunt.*
Ex illo vero dolore
Odium coaluit
Inter exoptatos amicos.
Inſolita vitiorum exempla
Plerisqve in locis
Dire puniuntur.
Duellum commiſerunt
Ob urbanam hanc foeminam
Et mortem ambo oppetierunt.

Facit pro more ſuo poëta, dum *Svafadum* & *Skarthedinem* nominat. Semper enim exempla, qvæ ad formandos mores adfert, fictis appellationibus occultat; ſed caetera omnia ad facti circumſtantias, heroum noſtrorum ſtudia, mutuam converſationem, rei deniqve exitum, exactè adeo collineant, ut ad qvemqvam alium in hiſtoria Septentrionis eventum non niſi moleſte & qvaſi obſtipo capite trahi qveant, &, ne vel minimum adhuc aqvæ

 hæreat,

hæreat, ipſa, qvæ in odis ſuis effudit Gunnlaugus, animi ſenſa (conf. p. 142. & 144.), ipſumqve ferè ſermonem, exprimunt. Et, qvoniam odarum injecta eſt mentio, neminem credere volumus, easdem, orationum inſtar, qvæ in ſcriptoribus Græcis & Latinis toties occurrunt, ipſius narrationis compoſitoris opus, eiqve qvaſi ſub manu natas eſſe. Reverà hæ Gunlaugum, Hrafnem, aliosqve, qvorum præferunt nomina, autores agnoſcunt, iisqve, ut memoriis maxime archetypis, qvæ in codicem retulit, ſuperſtruxit narrator. Ambos poëſeos laude celebres, eoqve nomine ſub Olafo Sönſke Seciæ, Edelredo Angliæ, Regibus, ut & Erico Haconis f. Norvegiæ Comite, claruiſſe, eorumqve in aulis familiariter verſatos eſſe, ſatis clare teſtatur *Skalldatal*, i. e. Catalogus Poëtarum ſeptentrionalium, qvem *Wormius* appendici litteraturæ Runicæ p. 225, & *Peringskioldius* Heimskringlæ T. 2. p. 483, aſſuerunt, cui clarius adhuc ſuffragatur *Edda*, qvam *Snorronis* dicimus, in appellationibus poëticis, ſive *Kenningar*, dimidium carminis, qvod hic p. 160. habetur, ſub Gunnlaugi nomine adducens. En verba: " Kona er *Selia* gullz „ þeſs er hon gefr, oc á ſamheiti vid *Seliu*, er tre er. Fyrr „ er ritat, at kona er kend vid allzkyns tría-heiti kvenn- „ kend. Hon er oc *Lág* kollut þeſs er hon gefr; *Lág* hei- „ ter oc tre þat er fellr i ſkogi. Sva qvad Gunnlaugr Orms- „ tunga:

„ Alen var rygr at rógi." &c. i. e.

Mulier

Mulier est Selia (traditrix) *auri*, *qvod donat*, & *in eo communem appellationem habet cum* Selia (*salice*), *qvæ arborum species est. Supra enim scriptum est*, *foeminæ appellationes ab omnibus arborum appellationibus foemininis recte peti. Sic etiam foemina*, Lág (*tribuens vel deponens*) *dicitur ejus*, *qvod donat;* Lág *vero vocatur arbor qvæ in sylva cadit. Ita Gunnlaugus Ormstunga cecinit:*

Lág *var ek auds at æiga* &c.

De ipsius scripti ætate, ejusqve autore, impeditior est qvæstio. Post *Snorronis* tempora exaratum fuisse, efficerent, qvæ de hoc, cap. I. p. 14., & post *Laxdæla-Sagam*, qvæ ex hac, cap. 5. p. 67. not. 47, afferuntur, nisi veri simile fieret, ut suis locis monuimus, ea non ab initio, sed manu paullum recentiori inserta esse.

Majoris certè momenti est titulus, qvem codex chartaceus Arnæanus sub No. 500 in 4to præfert, pluribus infra memorandus, pleniorem vero Holmensis membranaceus ostendit: &, qvi talis est: "Saga þeirra Hrafns „ok Gunnlaugs Ormstungu, epter þi sem sagt hefr Ari „Prestr enn frodi Þorgilsson, er mestr fredimadr hefr væ- „rit á Islandi á Lannamálögur ok forna fredi". i. e. *Historia Hrafnis & Gunnlaugi Ormstungæ*, *qvemadmodum narravit Arius Sacerdos multiscius Thorgilsis filius*, *qvi inter omnes Islandos historiarum de terræ occupatione rerumqve antiqvarum peritissimus fuit.* Probè novimus argumentis ex inscriptione libri ductis cautè & cum grano salis uten-

utendum eſſe; qvædam igitur ad id ſuffulciendum addamus.

Exaratus eſt Holmenſis codex, ipſo *Arna* judice, ante annum 1360, hoc eſt, eo tempore, qvo literaturam Islandicam multo minus, qvam poſtea (penitus vero nunqvam fuit) obliteratam, ex *vita Laurentii Epiſcopi*, & aliunde, ſatis patet. Conſtantem igitur, oportet, ſec. XIV. hanc traditionem fuiſſe, qvæ qvidem eo majorem nanciſci potuit probabilitatem, qvòd *Aras*, ſchedarum cap. IX., multa ſe a nutricio ſuo, Hallo Haukadalenſi, qvi circa annum 994 natus, ad qvatuor ſupra nonaginta ætatem perduxit, in hiſtoria edoctum fateatur, Hallus vero ipſe horum geſtorum oculatus eſſe teſtis, eadem vero ignorare, utpote æqvalis & temporum ſuorum ſollers indagator, vix, ac ne vix qvidem, potuerit. Qvòd ſi itaqve non omnino cum *Wormio*, in diſſert. de *Aræ* vita §. 17. ed. Oxon. p. 192, ſtatuamus, *Aram* aliqvid de hac re in adverſariis ſuis ſcriptum reliqviſſe, minus enim hoc nobis liqvere confitendum eſt, nihil tamen impedit, qvo minus credamus, qvòd noſter, qvisqvis eſt, ſcriptor hæc eadem, qvæ poſtea literis mandavit, *Aram* viva voce docentem audire potuerit, qvam *Widalini* ſententiam ſuo loco patefactam dedimus. Enimvero nihil in tota narratione occurrit, qvod de viri, boni, ſiqvis unqvam, & gravis candore aut judicio aliqvid detrahere, *Ara*qve indignum videri posſit, nihil qvod credulitatem aut fabulam

lam ſapiat. Qvòd ſi qvis forte ſomnia objiciat, reſpondemus, non mirum eſſe, ſi Chriſtiani, præſertim Romana diſciplina, tantaqve ſanctorum viſuum veneratione imbuti, eandem iis vim & veritatem ſub novi foederis regimine tribuerint, qvæ ſub veteris fuit, præſertim cum & ipſi, qvos vocamus, Gentiles: οναρ εκ διος ἐιναι ſibi dudum perſvaſerint. Deniqve, dum, qvæ accidunt, ſimpliciter & ingenuè narrantur, nunqvam peccatur, & ipſa portenta nunciata tradere, fidi eſt hiſtorici, facta credere, imbecilli. Forte qvis verſiculos ab Illugo & Onundo in ſomnis compoſitos ægrè credat, cui tamen aſſerto cur fidem denegare velit, non videmus. Si enim, ut par eſt, viros hos Apollinis Hyperborei igne ſæpius calefactos, & tunc temporis inſuper de fatis filiorum anxios nobis fingimus, qvid mirum, ſi in ipſis ſomni vigiliæqve confiniis carmina effuderint, & limata paulum amicis præcinuerint. Ita certè de ſomniante ſe fatetur *Lucretius* L. 4. v. 966.

Nos agere hoc autem, & naturam qværere rerum
Semper, & inventam patriis exponere chartis.

Et qvid mens, ſopitis etiam ſenſuum organis, adhuc posſit, recentiori & domeſtico exemplo declarare liceat: Dum in *Triduo Roemeriano* edendo occupatur celeberrimus Aſtronomus *Petrus Horrebow*, ſolenne ei erat usqve ad medium noctis operi invigilare. Aliqvando, calculis

ſe ſubduci obſtinatè recuſantibus, feſſus, &, ut fit, tædio victus, in lectum ſe ſubjicit, & placidum, nec interruptum ad diluculum usqve ſomnum duxiſſe ſibi viſus eſt. Mane ſurgens, numeros qvosdam chartæ, qvæ ei ſemper ad pulvinar jacebat, illıtos deprehendit, qvos qvò referret neſciens, temere illuc aliqvando conjectos credidit: ſed luſtrata heſternæ lucubrationis computatione, hos ipſos numeros nodi, qvi eum pridie torſerat, ſolutionem continere non ſine ſtupore animadvertit.

Sed utcunqve hæc ſe habeant, neqve enim autoris nomen magis in certo ponunt, utiqve diſpoſitio ordinata, purisſimus ſermo, eaqve ipſa lenis ſimul & enucleata facundia, eo animum inclinant, ut eidem in fine ſec. XII. aut initio XIII., qvo tempore conſcribendæ hiſtoriæ ſtudium in Islandia maximè viguit, forte & ante obitum Epiſcopi Brandi Sæmundi f. (vid. notat. ad cap. 1. p. 6 & 7. not. 6.) locum asſignemus. Opinionem hanc uno adhuc argumento fulcire non gravabimur. Familiare erat tunc temporis & acceptum Islandis peculiare qvoddam narrandi genus, qvod collocutionibus ferè totum abſolvitur, ut adeo homines, qvaſi actores in ſcenam, invicem fabulantes, producantur. Hujus methodi, cui olim patrocinatus eſt (neqve difficulter potuit, eſt enim naturæ convenientisſima) contubernalis noſter *Johannes Erici* in prooemio disqviſitionis ſuæ *de Philippia*, multus qvidem alibi, crebrior tamen nusqvam uſus apparet, qvam hic, & in

Heidar-

Heidarviga-Saga (*), qvæ cum indubiæ antiqvitatis notas,

(*) *Exemplo sit locus, ubi initiationem magicam, qva nutrix Vigabardium, ad pugnam Heidensem domo profecturum, instruxit, seqventi narrandi forma proseqvitur:*

„ Þá kemr út kona oc kallar á Barda, oc mællti, at hann skilldi aptr rída þángat til dyranna, oc kvedz eiga mál vit hann. Þat var Öluf systir hans. Hann bad þá rída fyrir, enn hann kvez ecki mundu dveliaz. Kemr hann at dyrum. Spyr hvart hón vill. Hón bidr hann stíga af baki, oc hitta fóstru sína. Hann gerir sva, geingr inn. Kerlingin *sneriz* uid innar í húsinu, enn hon var í reckio sinni. Hver ser þar nú, segir hon? Hann segir, Bardi er her nú; hvad villtu mer fóstra? Gack þú híngat, sagdi hon. Uel ertu kominn nú. Sofit hefir ek nú sagdi hón, enn vakat hefer ek í nótt at búa vistir ydrar, oc systir þín. Far þú hingat sagdi hon, oc vil ek þreifa um þik. Hann gerdi sva sem hon mællti, þíat hann unni henni mikit. Hún tekr til í hvirflinum uppi, oc þreifar um hann aullomeginn, allt á tær nidr. Bardi mællti: hve kenniz þer til, oc hve ætlar þú vera, þó þreifar þú nú sva vandliga? Hon svarar: vel þicki mer, sagdi hon. Hvergi þicki mer vidhnita, sva at ek finna stórum. Bardi var mikill madr oc sterkr at afli. Digr var háls hans, oc spennir hon höndum sinum um háls hönum, oc tekr yr serk ser steinaseyrvi mikit er hon átti, oc dregr yfir skyrtuna. Hann hafdi tygilkníf á hálsinum, oc let hon hann þar vera, oc bad hann vel fara. Hann rídr nú á braut eptir faurunautum sinum. Hon kallar eptir honum. Lát vera nú sva búit, sem ek hefer um búit, oc vættir mik, at þá man lyda ". i. e. *Tum mulier egressa Bardium vocat, &, ut ad fores retro eqvitaret, rogat, habere enim se qvod cum eo loqvatur. Hæc soror ejus Olafa erat. Is ergo socios priores abeqvitare jubet, seqve brevi adfuturum spondet. Post ad januam se confert, & qvid vellet, qværit. Ea, ut eqvo descenderet, rogat, & nutricem suam inviseret. Is dicto audit, domumqve intrat. Vetula in interiore domu. parte constituta, & qvidem in lecto suo recubans, ad eum conversa: qvis nunc, inqvit huc advenit? Is, Bardius, infit, hic adest. Tu vero, nutrix! qvid mihi vis? Ad qvæ illa: Huc, inqvit, accede; exoptatus qvippe jam venisti. Pridem qvidem dormivi, hac vero nocte vigilavi, cum sorore tua,*

tas, qvod nemo inficiatur, præ se ferat, communem genium

---

tua, ad commeatum vestrum instruendum. Nunc autem propius accede, ut te circumqvaqve contrectare possim. Is dicto audit, plurimum enim eam dilexit. Illa igitur a summo inde vertice incipiens, eum ad digitos usqve pedum undiqvaqve contrectat. Qvo facto Bardius: qvid, inqvit, te attrectatio docet, & qvid inde futurum ominaris, cum diligenter adeo totum palpes. Ad qvæ illa: bene mihi arridet, nec ullibi multum obesse videtur, qvantum qvidem sentio. Bardius vir erat magnus statura & robore valens. Crassum ei collum erat, hoc vero ea ambabus manibus complexa, magnum collare ex lapidibus confectum, qvod possidebat, ex pectorali suo depromptum, indusio ejus superinduxit. Is cultellum loro alligatum ex collo suspenderat; hunc ea etiam ibi reliqvit, faustumqve ei iter apprecata est. Qvo facto abeqvitat, socios suos assecuturus. Illa vero abeuntem denuo compellans: Jam, inqvit, colli apparatus, ut ego composui, fac permaneat, qvod si feceris, bene cessurum spero.

Accedat alter locus, ubi Borgarfiordensium qvosdam, qvi, cum Bardius ex improviso supervenit, foeno secando operam dabant, num vere adesset, nec ne, dubitantes his verbis describit:

„ Gánga nú ofan undan skóginum, hverr eptir ödrum, ok þótti þeim sva fyrst „ Þorgautssonom, sem einn madr gengi þar, oc tekr hann til orda Þórmódr er „ sídaz sló á teiginum: menn fara þarna kvat hann. Mer syniz, segir Gísli at „ madr gángi einn; enn þeir geingo hart, oc runnu eigi. Eigi er þat, kvedr Ketill Brúsi, menn ero þar, oc eigi allfáir, ok námu stadar nockut oc sá á. Ketill mællti: mun eigi Bardi þar vera, oc eigi er honum vlíkr, oc kann ek egi „ mann at kenna, ef egi er hann, ok sva var hann búinn í sumar á þíngi. Þeir „ brædr sá á ketill oc Þórmódr. Enn Gísli sló, oc tók til orda: Sva láti þer, segir hann, sem Bardi muni koma undan hverri hríslu í allt sumar; oc hefer hann „ enn egi komit". i. e. *Hoc facto* Bardius & socii *unus pone alterum, deorsum ex sylva procedunt, unde Thorgauti filiis primum videbatur, ac si unus tantum vir incederet; Thormodus tamen, qvi in prato foenum ultimus secabat*

nium ad communem ætatem ambas retrahere, honeſtè concludendum eſſe videtur.

Manuſcriptos, qvibus uſi ſumus, codices nunc breviter recenſebimus.

Primus chartaceus fol., *Arnæ* No. 157. Poſſedit hunc *Torfæus*, cum alio exemplari, non indicato, contulit, & manu ſua aliqvid circa notas temporum margini allevit. Apographum eſt recentius. Orthographia dubia. Hoc præcipuè laudandus, qvod integriores odæ ſint.

IIdus chartaceus, 4to, *Arn.* No. 500. Apographum novum permediocre, deficientibus in fronte plerisqve odis, orthographiâ, & ipſo interdum ſtylo exſcriptoris incuriam prodentibus, qvamvis nomina propria ſatis incorrupta ponat. Intervalla, qvæ capita dicimus, neſcit. Idem tamen alio nomine neutiqvam aſpernandum. Eſt enim, ut ſupra indicavimus, in titulo: " Saga af Hrafni ok Gunn-„ laugi Ormstungu, eptir Fyrirſögn Ara Preſts hins Fro-

---

bat ita fari coepit. Viri, inqvit, qvidam iſthac procedunt. Mihi verò, Gislius regerit; unus tantum incedere videtur, illi autem feſtinate ibant, nec tamen currebant. Minime ita, Ketill Bruſius reſpondet: Viri ibi ſunt, iiqve non admodum pauci, idqve penitius ſpeculaturi qvid adeſt ſubſiſtunt. Et tum hic porro: Nonne Bardius ibi erit? Certe paulum ei non disſimile, nec ego virum recognoſcere poſſum, ſi is non eſt; eodem enim habitu hac ipſa æſtate in Comitiis comparuit. Fratres Ketill & Thormodus conſiſtebant rem ſpeculaturi. Gislius vero foenum ſecans eos his compellavit: Ita vos totam per æſtatem gesſiſtis, ac ſi Bardius ex cujusvis virgulti radicibus proreptaturus fuiſſet, qvi tamen hactenus nondum advenit.

„ da Þorgilsſonar ". i. e. *Hiſtoria de Hrafne & Gunnlaugo Ormstunga ex prælectione vel narratione Arii ſacerdotis multiſcii Thorgilſis filii.* Præterea *Arnas* ipſe totum recognovit, emendavit, odas ſupplevit, hiſtoriam ad certa reduxit tempora.

IIItius etiam chartaceus & forma 4ta, *Arnæ* No. 552, titulo: " Saga af Gunnlaugi Ormstungo ok Skalld-Hrafni „ Islendingum ". Exſcripſit notisſimus *Biorno Johannis de Skardzaa.* Mutilus eſt, & in verbis (hic p. 166.) " Þann „ greida, er Þú villt hafa ", deſinit, cumqve, qvæ ſub numero IV. ſeqvitur, membrana eodem defectu laboret, credibile eſt, illum ex hac translatum eſſe. Qvod ſi verum ſit, oportet tamen, ut non ſolum plurima inter ſcribendum ex ingenio emendaverit *Biorno;* ſed & totam Gunnlaugi de Erico Comite odam (p. 104. 106.), qvæ in membrana nimium qvantum deformata eſt, aliunde reſtituerit. Tentavit & temporum rationem adjungere, ſed parum profecit.

IVtus unicus noſter membranaceus, forma 4ta, *Arnæ* No. 557, qvi qvod vitium contraxerit, nuper profesſi ſumus. Partem facit voluminis, plura hiſtoriarum Islandicarum fragmenta complectentis. Conſtat octo foliis inæqvalis magnitudinis. Forma literarum, cujus typum in ære exhibuimus, initium ſeculi XV. indicare videtur, nec repugnat orthographia negligentior; hæc tamen ut plurimum ſibi ſatis conſtat, (*ſt*), & in ſuperlativis Nominum,

& in

& in fine Verborum formæ pasſivæ, per *(zt)*; & *(u)* tam ſimplex vel breve, qvam longum vel duplex, æqve in principio, atqve in medio & fine vocum, per *(v)* exprimens, niſi qvòd *(u)* duplex vel longum, in voce *út* ejusqve compoſitis, jam per *(vv)*, jam vero per *(w)* exprimat; ut & *(a)* longum vel magnum, in particula *á*, & in vocibus: *ádr*, *láta*, *mál*, *rád*, *skálld* paucisqve aliis, per (ω); qvomodo etiam *(ö)* qvibusdam in vocibus per *(av)*, nec non pro *hafa* & *hefer*, *(v)* inſerendo, *hafva* & *hefver* exhibet. Accuratus ſatis de coetero textus, ſi qvædam, in carminibus præcipuè, & genealogiis, menda exceperis.

V. Adhibuimus deniqve *apographum chartaceum Eddæ Snorronis*, forma 8va, *Arnæ*, qvi eam *Hraundals-Eddam* vocat, No. 166., qvatenus hoc qvædam carmina, ad hanc Sagam pertinentia, alio licet ordine, continet. Horum lectiones ubiqve eædem, qvæ in vulgaribus vitæ Gunnlaugi exemplis, & qvarum copia nobis ex Islandia transmiſſa eſt, occurrunt, ſi unicam odam p. 186, "Rod-„ it er Sverd" — exceperis, qvæ ab reliqvis in diverſum abiens, cum codice membranaceo formæ 4tæ, qvi in Holmenſi antiqvitatum tabulario aſſervatur ſub No. 18, admodum conſentit.

Atqve hic grata nobis emergit occaſio commemorandi, qvâ viâ ad palmarii hujus, & penuriæ noſtræ tam largiter ſubvenientis, codicis notitiam & uſum pervenerimus. Jucundisſimum, qvod inter nos & Svecos intercedit

cedit Musarum commercium allexerat Consiliarium Status *Kofod Ancher*, ut anno LXXII. proxime elapso, Themidis Cimbricæ nomine, ad thesauros Upsaliæ Holmiæqve perscrutandos legationem susciperet, qvâ qvidem, ut est gens ad nullam non humanitatem proclivis, optatissimo successu & uberrimo cum fructu functus domum rediit. Adsciverat sibi itineris socium egregium juvenem, qvem totum nunc nostrum esse, nobis gratulamur, *Johannem Finnæum*, Islandum. Is, dum Holmiæ omnibus hospitalitatis permulcetur deliciis, omniaqve sibi sacraria reclusa offendit, incidit & in codicem hunc, ejusqve statum deprehendit, qvalem ad cap. I. p. II. notavimus. Esse nimirum, propter exscriptoris peritiam & curam, maximæ auctoritatis; prodiisse, ut bene judicavit *Arnas*, paullo post sec. XIV. medium; continuisse primas ejus plagulas *Vigastyrs-Sagam*, nunc deperditam; incipere itaqve hodie ab ejusdem continuatione sub *Hedarviga-Sagæ* nomine; pergere in exhibenda hac nostra integra, eamqve in plura, qvam assolet, capita distingvere, summis eorum miniatis; eadem deniqve manu, qvæ constanter elementum (*f*) ferè ut (*p*), & diphthongum (*æ*), per (*e*) simplex expressit, totum esse perscriptum, dubitari vix licere; qvod enim a principio secundi capitis, ad finem, literarum ductus subtiliores sint, exinde facile oriri posse, qvòd obtusum calamum forte exacuerit librarius. Remissus ad nos *Finnæus*, doctior certè, at vicinis nostris tam devinctus,

ut

ut nihil addi posſit, amicorum benevolentiam erga abſentem refrigeratum iri ut nullus metuit, ita neutiqvam ſenſit. Rogatus enim vir clarisſimus *Johannes Adolphus Stechau*, cujus fidei ſecreta antiqvitatum tabularii commiſſa ſunt, non modò abſolutum ipſius Sagæ apographum, ſed & depictum formæ ſcriptoriæ exemplum, prout hic alteri junctum viſitur, ad nos transmiſit, tanta propenſionis comitate, ut omnes grates noſtras tali merito ſuffecturas incaſſum ſperemus.

Caeterum de poteſtate horum codicum, & qvid qvisqve ad textum incorruptisſimum ſiſtendum valeat, perplexum ſatis eſt judicium. Omnes habent periodos qvasdam adeo manifeſtè intercalatas, ut etiam ſtyli tenorem abrumpant, qvas qvidem exſcriptor aliqvis, gloſſematum inſtar, ad oram libri ſui primus notaverit, oportet, unde poſtea in ipſum irrepſerint textum. Id ipſum tamen ſerius, qvam ante annum 1360, fieri non potuiſſe, exinde liqvet, qvod earundem plurimas codex Svecicus acceperit: Cum verò membranaceus noſter omnium paucisſimas habeat, concludimus, illum ex antiqviori exemplo translatum eſſe, qvàm Svecicus, ut ut ejus ſcriptio recentior ſit, qvàm hujus, itemqve has accesſiones non inſimul, ſed diverſis emerſiſſe temporibus, deniqve nec hunc codicem, nec illum, ex autographo aliqvo originem duxiſſe. Chartacei bini, qvamvis a membranaceo Svecico propius abſcedant, qvàm a noſtro, ad eandem ta-

men ſtirpem ægrè referuntur, cum ipſâ dictionis formâ, per vocabulorum ſubſtitutionem & inverſuram conſtructionum, non uno in loco ab eo diſſentiant.

Ne qvis autem inter has dubitationes fidem hiſtoriæ elevari exiſtimet, liqvido affirmamus, nihil minus metuendum eſſe, cum in rei ipſius enarratione omnia adeò amicè conſpirent exemplaria, ut nè in minima qvidem circumſtantia diſcrepent. Ipſa qvoqve auctaria tantum abeſt, ut aliqvà vel turbent, vel officiant, ut potius frugi ſint, & non mediocriter erudiant, qvo nomine qvoqve eadem absqve hæſitatione, monitis tamen ubiqve, qvæ monenda erant, textui intermiſcuimus.

In utendis codicibus hac potisſimum via procedere viſum eſt. Textum expresſimus ex *membranaceo* noſtro No. 4. (*membr. Havn.* nondum enim advenerat Svecici apographum) còllato cum chartaceo *Biörnonis* No. 3, ubi vero is deficit, ex *chartaceis* No. 1 & 2. In qvovis diſſenſus caſu meliores lectiones in textum recepimus, reliqvis ad variantes ablegatis. Accepto *Svecico*, novam collationem inſtituimus. Lectionibus, qvæ ex hoc potiores viſæ ſunt, alias, a nobis antea probatas, locum cedere jusſimus, & variantium ordini ſe adjungere, reliqvis numerum variantium locupletavimus. Per C. S., *Codicem Svecicum*, per ch. *chartaceos*, per H. E. *Hraundals-Eddam* intelligi volumus.

Cum

Cum de caetero normam, cui in præfatione ad *Kriſtni-Sagam* nos alligavimus, hic in genere ſecuti ſimus, pauca tantum adhuc indicanda ſuperſunt:

Vivorum neminem noveramus poëticâ lingvâ eruditiorem *Gunnero Pauli f.* territorii Dalenſis in Islandia præpoſito & eccleſiæ Hiardarholtenſis paſtore. Huic igitur facilè perſvaſimus, ut *Odas* enodatius explicaret, & abſtruſioris ſenſus voces poëticas commentario illuſtraret. Qvæ hunc in finem non minus dextrè qvam feliciter invenit vir ſolertisſimus, partim annotationibus, partim indici habentur inſerta, iisqve aliqvam apud literatum ſeptentrionem nos gratiam inituros eſſe ſperamus. Cogitata viri interdum, veniâ prius obtenta, ampliavimus, &, ſi qvibus in locis ſententiæ ejus accedere non videbatur, noſtram appoſuimus, lectori judicium relinqventes.

Prolixiores hic, qvam in *Kriſtni-Saga*, interdum *annotationes* occurrere duplex cauſa eſt. 1) Autores bene multi, qvi ejusdem, qvod metitur noſter, intervalli geſta narrarunt, qvorum autem nulla adhuc editio facta eſt, in partes erant vocandi, ut hiſtoriæ fidem, qvantum jure fieri debuit, horum teſtimoniis corroboraremus. 2) Qvotiescunqve non ignobilis aliqva ex antiqvitatibus materia ſe offerebat, commodum videbatur, integrum ſuper hac noſtrum animadverſorum apparatum in unum locum conjicere, ut ad hunc, qvaſi communem, lectorem ablegare ſufficiat, ſi qvando apud ſcriptores in po-

ſterum vulgandos de iisdem recurrit mentio, ſatagentibus tunc nobis, eousqve intacta pari ratione commentariis illuſtrare. Cum *Poëtarum* carminibus initia Septentrionalis hiſtoriæ, velut baſi, nitantur, omnem movimus lapidem, ut eorum, qvi in libello hoc laudantur, reliqvias indagaremus, præſertim qvòd honoratum in hiſtoria literaria locum celebriorum poëmatum notitiam ſibi vindicare omnes fateantur. Inclytum nomen *Skaptii Thoroddi f.*, clarisſimi Reip. prætoris, cujus auſpiciis nova propemodum juris dicundi facies in Islandia emerſit, videbatur a nobis exigere, ut in ejus ingenium & mores, vitamqve tam privatam qvàm publicam non minori ſollicitudine inqvireremus.

Ad calcem tres tractatus adjecti ſunt. Unus de *expoſitione infantum*, antea qvidem impresſus, ſed & raro nunc obvius, & ſecundis curis ita recognitus auctusqve, ut ferè pro novo accipi posſit. Alter doctisſimi prætoris *Pauli Vidalini* de *lingva Danica*, qvem, ob argumenti præſtantiam, illudqve ipſum, qvo præcipue fulcitur, autoris noſtri teſtimonium, ex Islandico, notis qvibusdam interſperſis, Latinum fecimus. Et deniqve tertius de vocibus *Víkingr* & *Víking.*

Applicata margini *chronologia* ea ipſa eſt, qvam *Torfæus* in exemplo No. 1. notavit, & qvæ ad mentem hiſtorici viſa nobis eſt aptisſima. Differt ab hac uno ſaltim anno, No. 2. adſcripta *Arnæ* computatio, adeoqve nihil intricati habet hæc opinionum diverſitas. Ex

Ex *indice* voces omnes & loqvendi formulas, qvæ jam pridem in *Kristni-Saga* exhibitæ ſunt, conſulto exulare jusſimus, ne bis idem diceretur.

Hæc prælocutis, nihilqve, niſi, ut nos tibi, lector candide, commendatos jubeamus, reliqvum habentibus, ex improviſo occurrit, in qvo opera tua & officio uſus eſt, ut qvàm maximè. Qvòd, ſi qvam in nobis inſtruendi te oblectandiqve voluntatem & curam, ut ſperamus, offendiſti, qvæſumus te & obſecramus enixisſimè, ut, ſi qva via fieri posſit, concilies nobis & places celeberrimum AUGUSTUM LUDOVICUM SCHLÖZERUM.

Mirati ſumus, nec diffitemur, qvid impulerit virum Cl. ut in *novis* ſuis *literariis Islandicis* ſtudia hæc noſtra adeo manifeſtè vilipenderet, tot ſparſim & obliqve vibratis notaret dicteriis, imo, qvod nemo non ægrè ferret, tantum non in adulterinæ mercis ſuſpicionem adducere ſatageret, idqve tam parum ſolicitè, ut in his, qvæ pronuntiat, ſtatuendis, vix aliqvam ratiocinandi aut philoſophandi (qvod certè poteſt; qvis enim hoc ævo bonus criticus audire qveat, niſi philoſophetur?) moleſtiam ſubire dignatus ſit.

Æqvum erat, ut hoc obiter moneamus, Islandorum contundi arrogantiam, ſi literaturam & antiqvitates ſuas reliqvis aliarum gentium antecellere contenderent, nunc verò, cum id unicè agant, ut demonſtrent, majores ſuos artem calluiſſe, rerum geſtarum hiſtorias, fide

optima, judicio limato, ſtylo ſimplici & luculento, ſermone, qvod inprimis notandum, patrio ſcribendi, eosdemqve peculiare qvoddam & artificioſum genus excoluiſſe poëſeos, eamqve interdum qvæſitis ex fabuloſa de Diis heroibusqve propriis traditione imaginibus aptè diſtinxiſſe, à poſtulationis tam moderatæ vellicatione ſibi non temperare, qvin &, ad eam ipſam fruſtrandam, humiliori qvorundam & inconſulta in verbis modeſtia abuti, ſi non injuſtum planè, certe propius videtur inclementiæ.

Ut fidem dictis faciamus, non opus eſt Virum Cl. ipſis ejus veſtigiis inſeqvi, nec id ſine longiori anfractu tædioqve fieri poſſet, ſufficiat unum alterumve locum elicere, ex ungve leonem æſtimaturis.

Utebantur, inqvit, *adhuc* (circa medium ſeculi XVII.) *in Islandia lingvâ Islandicâ, ſed non illâ, qvâ* Aras Frode *ante annos qvingentos locutus eſt. Oportuit-ne craſſos interpretum errores primis irrepſiſſe verſionibus? Manuſcripta exemplaria partim vetuſtiora erant. Rectène ubiqve ab hominibus legebantur? Qvotusqvisqve ſacerdos Germanus monachorum notas aut archetypa diplomatum legere callet? Hos inter libros multi erant valdè fatui, multæ, ut eos* Torfæus *appellat*, qvisqviliæ. *Hæ qvidem a probis & genuinis jure ſegregandæ erant. Multi carebant titulo; affictus eſt. Multorum autores ignorabantur; conjectati ſunt. Multorum ævum latuit; & hoc ex con-*

conjectura ſuppletum. Sæpe plures libri, diverſi argumenti, intra eandem pellem vel exarati erant, vel conſuti, & credebatur volumen eſſe unus liber, unius autoris, unius ævi, cet.

Harum verò turbarum duas adfert cauſas fonticas, *ſervitutem, inſulâ A.* 1261. Norvegis *ſubjectâ, & cum primis, qvam ex* Anglia *mercatoria navis advexerat, tigrinam peſtem: hæc enim* Islandorum, *non ſolum ſalibus, ſed & ipſi ſenſui communi infeſta, omnem omnino apud eos deleverat ſcientiam. Hinc antiqva illa lingva jamdudum obſcurata, hinc omnium, qvi prioribus vixerunt ſeculis,* Islandorum *improbanda ſunt teſtimonia, hinc deniqve ſeveriſſimis opus eſt* Ariſtarchis, *ut legitima ſecernantur a ſpuriis.*

De prima harum cauſarum non eſt, qvod anxiè diſputetur. Si enim vel maximè concedamus (qvod tamen a nobis tam longè abſit, qvam remotum eſt a veritate) imperium regium, inprimis moderatum, ingenio & literis vel tantillum officere, ſufficit, qvod conſtet, præſtantiſſima, qvæ præ manibus habemus, ſcripta, libera adhuc Republica prodiiſſe, ut adeo nec ipſe Vir Cl. ſine calumniæ ſuſpicione ſtatûs qvæſtionem iis movere poſſit. Et verò altera eſt, qvam urget præcipuè. *Poſt cladem illam mortiferam nihil*, ait, *ſcribebant* Islandi, &, *per conſeqventiam* (ſic enim ratiocinatur) *qvæ antea ſcripta erant, non amplius lectitabant. Præterea*,

eô,

eô, qvod a mutata regiminis forma ad contagionem effluxit, intervallô, multæ protrusæ sunt ineptiæ, *sed novitii, qvi seculo XVI. emersere*, Islandi *sobrium adhibere delectum, & futilia a momentosis distingvere ob ingenii tarditatem (qvippe qvorum majoribus omnem, qvæ humanæ naturæ competit, intelligentiam labefactaverat pestis) neqvivêre, adeoqve omni jure intestabiles habendi.*

Atqvi litem compendii fecisset, dicendo, codices tunc repertos ob vetustatem sermonis, & insolentes litterarum ductus, posteris non fuisse intelligibiles, qvod si docuisset, jugulata esset causa, nec de eorundem hodie usu qværi posset, sed latiorem illum disceptandi campum elegit, ut duplicem pestilentiæ dicam scriberet, inflictæ nempe Islandis & barbariæ & socordiæ.

Ut hoc verò saltem verisimile reddatur, multa in antecessum sumenda sunt, qvæ an ab ullo philosopho unqvam sumta sint, aut sumi qveant, merito ambigimus.

Oportet, ut funesta illa, & maculis horrida, in Islandiam plus, qvam uspiam alibi, lues sævierit, ut magistratus, verbi divini præcones, literatos, omnesqve bene moratos opibusqve validiores familias, (cui tamen hominum generi, ob diætam salubriorem, & remediorum opportunitatem, contagio minus noxia vulgo creditur) præcipuè infestaverit, &, si non omnes omnino hu-

hujuſce conditionis mortales exſtirpatos, nihilqve, præter infimæ plebis portiunculam qvandam, relictum ſtatuitur, oportet tamen, eam fuiſſe hujus (qvæ nullius certè eſſe poteſt) peſtilentiæ naturam, ut incolumibus & ſuperſtitibus omnem ingenii aciem penitus hebetaverit, omnem præteritorum memoriam ſuſtulerit, totamqve gentem, non modo poëſeos, cujus hactenus amantisſima fuerat, culturæ, ſed & legum codicibus conſulendis, hiſtoriis legendis, arti ſcriptoriæ exercendæ, patrii deniqve ſermonis uſui conſervando reddiderit imparem. Oportet deniqve reges *Norvegiæ* de ſubditis ſuis tam parum fuiſſe ſolicitos, ut dedignati ſint fatiſcentem refocillare coloniam, ſufficiendo, qvi conciones renovarent, qvi forum reſuſcitarent, ſaltim qvi, fiſci gratia, *ſcripturam* iterarent, qvibus certe auxiliis cautum fuiſſet, ne aut communis adhuc lingva in *Islandia* obſoleſceret, aut ipſi literarum ductus antiqvarentur. Sed qvis, qvæſumus, poſitis tot abſurdis, & ferè ridiculis, non exclamet:

Qvodcunqve oſtendis mihi ſic, incredulus odi.

Interim bene eſt, qvòd, qvicqvid ordo naturæ, ne fiat, obſtare videtur, id neqve factum eſſe, fides hiſtoriæ declaret. Vexata eſt crebris contagionibus inſula hæc (qvam nullibi non *horridam*, *ingratam*, *terram* ſuperciliosſus vocat, qvaſi non de hominum indole qværatur, ſed de plaga coeli, aut qvaſi *hanc* inqvilinorum qvis informare vel emendare posſit) per ſesqviſeculum integrum,

ſemper tamen aliqva ditio, ut nominatim *occidentalis*, a clade immunis fuit. Nunqvam aut civile, aut ſacrum, aut ſcholaſticum ceſſavit regimen. Duravit ſucceſsio Præfectorum regiorum, Prætorum, Præſulum, ſacerdotum, prudentum. Poſsidemus diplomatum, graſſante calamitate publica editorum, continuatam ſeriem. Plurima, ſi non omnia, codicum noſtrorum apographa tunc exarata. Superſunt annales temporum, qvales non a pollinctore aliqvo, qvi mortuos pollinxerat, ſed a gnaris & probe edoctis viris digeſtos eſſe liqvido apparebit. Viget deniqve memoria eorum, qvi ſub illo ſidere bibliothecas inſtruxerunt: qvæ omnia barbaros & obbruteſcentes emolitos eſſe, is demum credat, qvi & credit *rerum* Islandicarum *potisſima jam dudum vulgata eſſe*, cum vix viceſima harum pars lucem aſpexerit.

Sed de lingva qvid factum eſt? Idem nempe, qvod in omni populo, qvi neqve per occupationem hoſtilem, nec crebrâ cum extraneis confarreatione aliqvam unqvam permixtionem expertus eſt, accidere debet. Adeo pura manſit, ut conceptisſimis verbis jurare auſimus, nullum in Islandia vernam eſſe, nullam villicam, qvæ non qvamcunqve antiqvorum autorum orationem proſam, modo profundum argumenti non obſtet, probè, ſi prælegatur, intelligat. Conſultò *proſam* diximus; verſuum enim alia eſt ratio. Hi enim ſæpisſime eo componebantur animo, ut & ſuorum temporum auditoribus, niſi tanto magis

emunctæ

emunctæ naris eſſent, abſtruſam obverterent ſignificationem; olim iſta methodus & auguſtiore ſpecie poëticam induere, & ad acuenda ingenia inqve arte conjecturali exercenda plurimum conferre credebatur, qvin & ſi qvis malum carmen in adverſarium condiderat, tum demum inſigniter ſibi triumphaſſe viſus eſt, ſi aut crimen objectum, aut nomen ipſum, ita verborum aut figurarum involucris implexum dediſſet, ut ad illud extricandum neceſſaria inimicum deſtitueret ſagacitas (*). Eſto, ut qvaſi in tranſitu

(*) Qvod veteres ipſa etiam nomina, non hominum tantum, ſed & locorum propria, variis verborum figurarumqve involucris tecta, carminibus ſuis data opera intexuerint, innumera fere exempla docent. Speciminis loco ſit carmen in *Kriſtni-Saga* ed. Havn. p. 52. qvo Ulfus Uggii filius *Thorvalldi* nomen, per: *Harþards vea fiardar ſannreynir* mythice adumbravit, ut in *Indice Vocum* ibid. in voce *Harbardr* plenius docetur. Accedat carmen de Styrii cæde fuſum, & in parte Poëtica *Eddæ*, & alibi, ſuperſtes, qvo Geſtus Styrium: *báglunds*-goda mág ſ. *difficilis ingenii Pontificis affinem* appellans, ipſum Pontificis hujus nomen *Snorre* v. *Snerrer*, qvod *protervum* ſignificat, ſimul indicavit. Simili modo Gretter in uno carmine, qvod *vita ejus* ed. Isl. p. 124. ſervavit, *Hrutafiordum*, *Vedrafiord* appellat, qvaſi *ſinum arietum* a; vedr (qvod idem ac hrútr) *aries* & fiördr *ſinus*; & in alio ibid. p. 128. *Iſafiordum*, *marþaks fiörd*, a: marþak *tectum maris* ſ. *glacies*; exemplum forte ſecutus *Eyvindi Skalldaſpilleris*, qvi Islandos, in ſuo de eis Panegyrico: *Hvals búdar búdlendinga*, ſ. *terræ*, *a cute vel tegumento tabernæ cetorum* (maris), ſ. glacie, *denominatæ*, *incolas* appellavit. Ita porro idem *Gretter*, poſtqvam nomen montis glacialis *Balljökul*, per *ſtórfrera* ſ. *ingentem nivis concretæ molem*, qvod *Balljökull* vi vocis re vera ſignificat, in priore carminis cujuſdam ſui parte circumſcripſerat, in poſteriori, tam ſuum qvam Hallmundi nomen, his verbis repræſentat: " Þar man hængr hitta

hoc addamus, qvòd in his lusibus unus & alter minus festivè, aut feliciter, argutatus sit, id tamen neqve gustus in universum depravati indicium est, nec facit, ut Oedipum aliqvem vel indigenam vel exterum, nisi forte in paucis, hodie magnopere desideremus.

Ecqvid

„ grundar lítinn stein ok land hnefa". i. e. *ibi angvis* (i. e. Gretter, qvippe cujus nomen serpentem notat) *inveniet exiguum lapidem & regionem pugni* i. e. Hallmundum, *Hallr* enim lapillus est, & *mund* manus, qvæ *pugni regio* ei audit. Ita deniqve idem Gretter uxorem Vermundi Vatnsfiordensis Thorbiorgem, cujus nomen cetera *Thoris auxilium* vel *salutem* significat, in suorum de ea carminum uno per: tveggia handa Sifiar vers hiálp i. e. *ambarum manuum Sifæ mariti* s. Thori *sustentationem*, in altero vero per: reyni runn i. e. *fruticem sorbi* mythice repræsentat, ratione appellationis inde ducta, qvod Thorem, æstu fluminis poene suffocatum, arrepto utraqve manu sorbi fruticè, in ripa forte obvio, salvum evasisse antiqvitas tradiderit. Nec levis suspicio est, in carmine Thorvalldi in *Kristni Saga* p. 50. allato, tam Gudleifi, qvam Thangbrandi nomina sisti, & prius qvidem verbis: er vid rögn of rigni s. *qvi Deos invocat* (*Gudleyfr* enim, vi vocis, est *qvi Deum laudat*); posterius vero verbis: guds varg s. *Dei hostem*, qvalem etiam significatum Tangbrandi nomen commode satis admittit; *Tan* enim *Dominus* est; & *brandr*, sive pro *gladio*, sive pro *igne* sumatur, ex regulis Poëseos Septentrionalis, per *rem hostilem*, vel *hostem* circumscribi recte potest. Similis etiam nobis suspicio orta est de carmine Gunnlaugi apud *autorem* nostrum p. 66, qvod scilicet voce *glóspyir* ad nomen proprium *Audgils*, vel saltem ad ejus sonum, data opera respexerit, qvatenus vox *gló*, utpote rem splendentem vel rutilantem notans, pro: aud, s. *divitiis* vel *auro* adhiberi ab eo facile potuit; fissuras vero montium, qvæ olim, ut nunc, *gil* dictæ sunt, aqvas, lapides, aliaqve ejectamenta haud raro evomere notissimum est. Non tamen reticendum, hanc vocis *gil*, in nomine *Audgils*, explicationem, ex Dni. *Pauli* observatione, omni dubio non carere, cum nomen proprium virile *Gils*, apud veteres interdum scribatur *Gisl*, & *Hallfredus* insuper in *Vita Olai Trygg.* ed. Isl. Lib. II. p. 128. Audgilsem Gothum *audgilldanda* appellaverit; sed de talibus hac vice satis.

Ecqvid igitur tandem eſt, cur manu medica, aut *arboreſcentis* illius *criticæ* face, indigeamus, cur-ve in rebus noſtris ubiqve Pyrrhonio more verſari neceſſe ſit? Autor aliqvis incertus eſt, aut evanuit titulus. (confuſionem materiarum ad ſolam *Eddam*, de qva ſtatim, ſpectare credimus) ſed qvid hæc ad librum, ſi dignus ſit legi? Et, an tales ſint, cùm in librorum codices nihil juris peſtilentiæ fuerit, eorumqve ſatis numeroſa ſuperſit copia, ipſe tunc facile judicabit æqvus lector, cùm eos librarii, ſi tamen per *A. L. Schlözerum* licuerit, poſtibus inſcripſerint. An ſcilicet in illa bonarum artium hodierna luce verendum eſt, ne qvis, fatuas & plane ruſticas fabulas pro veris & probis hiſtoriis venditando, fucum erudito orbi facere attentet, nihil inde, niſi famæ propriæ lucraturus diſpendium?

Sed fatigatos prope, dum velitem noſtrum inſeqvimur aut repellimus, &, ne ſubmoroſos nos redderet, caventes, ſubito frontem exporrigere fecit lepidus in *Eddam* jocus. Prodiit hæc, (qvam *matronam*, & qvidem *ataviam* qvandam, qvi *Göransſonio*, *poëticam* verò, ab: Odr, *ratio* it. *poëma*, qvi nobis blandiri malit, appellet) ex compoſitione *Schlözeri*, *datis*, *Gradus ad Parnaſſum*, *Ærarii poëtici*, *Panthei mythici*, *Proſodiæ*, *& Gnomarum Syracidæ*, *Singulorum* P*. 1., & *folio tabb. genealogg. Hübneri.*

Hæc legentes recordati ſumus ſalſum illud *Rüdigeri* acroama, qvod in *Baumeiſteri* philoſophia recens contro-

verſa ed. 1741. p. 76. occurrit: wenn ich hinter ein ander ſtelle ein Dintfaß, eine Tobaks-Pfeiffe, ein Paß-Glas, eine Stange Siegel-Lack, einen Korck-Stöpfel, und den Terentium, ſo wird niemand ſagen können, daß dieſes eine Ordnung ſey. Qvem locum an in mente habuerit vir Cl., ipſe viderit: commodior verò formula an præſcribi posſit, nunc nos videbimus.

Coeperunt Septentrionales poſt conſecrationem Deorum ſuorum mythicos locos inſtruere. Iidem & poëſin amabant, & patrium ſermonem colebant, curabantqve, ut propriè, aptè, nervoſè dicerent, & ſcriberent. Notandum inprimis, nos, qvos hic *ſeptentrionales* nominamus, nondum *Islandos* cogitare. Bene enim a V. Cl. moniti ſumus, *RAGNAREM LODBROK*, *THIODOLFUM de Hvina*, *plures*, *non poſſe inter ISLANDOS cenſeri*, qvoniam, qvi jam ante extinctus eſt, qvam inſula qvædam occupata, ſuamqve appellationem ſortita ſit, is in ea inſula jura civitatis ſibi arrogare non poteſt. Veruntamen, cum ad *ſeptentrionales* omnino referendi ſint *Norvegi*, ex *Norvegis* porro orti ſint *Islandi*, eorumqve ſcientiarum & artium hæredes fuerint, veram credimus hanc propoſitionem: omnis *Islandus* eſt *Norvegus*, ſed reciprocari non poſſe. *Islandorum* igitur aliqvis (ſive is ſit *Snorro* ſive alius) artes ſcientiasqve majorum in diſciplinæ formam redigendi, & inſtitutiones mythologicas, metricas, grammaticas ſcribendi conſilium cepit, qvod qvò melius

exeqve-

exeqveretur, antiqvorum diverſi argumenti carminum multitudinem collegit, vel antea collectam acqviſivit, ut præcepta ſua & regulas exemplis veterum dictorum illuſtraret & perſiceret. Hinc duplex *Edda*, cui ſiqvis poſtea in uno alterove exemplari ſtemma aliqvod operi alienum imprudens adleverit, non magis hoc ſcrupulum lectoribus injicere debet, qvam aſſuta Virgilio *catalecta*, aut Ovidio *vetula*.

Sed operam ſemper viro Cl. ludere videntur, qvi de *Islandorum* poëſi ſcribunt, *cum nulla eis peculiaris poëtica ſit, id enim ſi eſſet, aliqvam etiam Kamczadaliis concedi debere* exiſtimat. Et qvidni concederetur? Si Kamczadalia mythologiam habet, qvalem qvalem, ut noſtra, ut aliarum gentium, omnibus enim his venuſtatibus

— — *Dens ater; & rugis vetus*
Frontem ſenectus exarat.

Tum ſi artificioſo metrorum genere utitur. Deniqve ſi ſermonem præfert, qvi in ethicis virtutum & vitiorum fines, varias morum indoles, tenuisſima in characteribus diſcrimina, explicat, determinat, in phyſicis montes, ſcopulos, colles, maria, fluvios, fontes, animalia, herbas, caetera, qvælibet juxta naturam, proprietates, ſitum, ſuis inſignita vocabulis pingit & definit, ut indicio ſit, incolas diligentes fuiſſe ſpectatores & hominum & rerum, illam cum *Lesbia* noſtra comparari nullatenus invidemus. Indotata ſit virgo noſtra, & paupercula. At ingenua eſt. Nolumus eam, deductore ipſo Muſarum ocello,

ſub

ſub auſpiciis famæ non bonæ ανδρασι μιγηναι. Atqve utinam vir celeberrimus, cujus certe ſtudia eò, qvo par eſt, amore proſeqvimur, cùm ex *Torfæi* catalogo, tum ex præfatione noſtra in *Kriſtni-Sagam*, ex ipſo deniqve inſtituti noſtri ſcopo ſcire potuiſſet, eſſe in poteſtate noſtra non ſpernenda teſtimonia, unde verum literaturæ *Islandicæ* pretium ſtatui poſſet, comperendinationem indulgere, qvàm hæc ipſa, nec viſa, nec audita, & ne in jus qvidem vocata, prædamnare maluiſſet, &, his demum inſpectis, qvæ haberet, amicè & ſine ſupercilio monuiſſet; Gratus enim tunc fuiſſet, & acceptisſimus, ſi ſic vel maximè totam illam cauſam, qvæ tot eruditorum judicio jamdudum deciſa eſt, litigioſam feciſſet.

Hafniæ, die 29 Jan. MDCCLXXV.

LÜXDORPH. SUHM. KALL. MÖLLMANN. LANGEBECK. ERICHSEN.

Legati Magnæani Ephori.

FINSEN.

SAGAN

SAGAN

AF

GUNNLAUGI ORMSTUNGU

OK

SKALLD-RAFNI.

I. Cap.

Þ*orſteinn* het madr *Egils*ſon (a), *Skallagríms*ſonar, *Kvelldúlfs*ſonar Herſis or *Noregi* (1). *Asgerdr* het móder *Þorſteins;* hon var (b) *Biarnar* dóttir Haulldz; módir *Asgerdar* var *Þóra Hladhorn* dóttir *Þóris* Jarls (2). *Þorſteinn* bió at *Borg* í *Borgarfirdi;* hann var audigr madr at fe, ok (c) höfdingi mikill, vitr madr ok hógvær, ok hófsmadr um alla luti (3). Eigi (d) var hann afreksmadr um vöxt eda afl ſem *Egill* fadir hans (4); [þvi at ſva er ſagt af fródom mönnom, at *Egill* hafi meſtr kappi værit a *Islandi* (e) í hólmgongom, ok meſt ætlat ſer af bónda ſonom; frædimadr var hann ok mikill ok manna vitraſtr (5)]:

enn

(a) *Membr. Havn.* ſon Egils Sk. ok Asgerdar Biarnar-dottur. (b) *Chart.* dottir Biaurnz. *abuſive.* (c) *Chartæ.* höfdingsmadr. (d) C. S. engi. (e) *id.* ok holmgavngvmadr.

(1) Conf. Genealogiam Myramannorum ad calcem operis, *Landnamaſagam* pasſim, & *Arngrimi* Spec. Isl. P. I. p. 11. 12.

(2) *Torfæus* Hiſt. Norv. T. II. p. 56., Thoram Hladhorn Thoreris Fiordorum Satrapæ filiam agnoſcens, cum autore noſtro conſentit. Sed *Egillis Skallagrimi filii vita* ſibi hac in re non conſtat; plurima enim exemplaria Hroaldi filiam, & Thoreris (qvem rectius autore noſtro *Ducem* vocant) ſororem fuiſſe probant; qvædam tantum, ut autor, Thoreris filiam; qvam difficultatem forte ſentiens *Arngrimus*, (Crymog. Lib. II. Gen. 3. p. m. 120.) genus Thoræ intactum reliqvit, tantummodo monens, filiam ejus Asgerdam ex Baronum Norvegicorum ſtemmate fuiſſe oriundam.

(3)Ita

Cap. I.

V*ir erat*, Thorſteinn *nomine*, *filius* Egillis, *nepos* Skallagrimi, *pronepos* Kvelldulfi *Ducis Norvegici. Mater* Thorſteinis Asgerda Biornis *Haulldi filia;* Asgerdæ *vero* Thora Hladhorn, Thoreris *Comitis filia.* Borgam, *tractus* Borgarfiordenſis *prædium*, Thorſteinn *incoluit*, *cætera opibus affluens*, *inſignisqve auctoritatis*, *adhæc ſapiens*, *manſvetus*, *& ad omnia temperatus. Et qvamvis ſtatura & robore cum patre* Egille *haud eſſet comparandus:* [*eſt enim hiſtoriarum peritis proditum*, *maximum inter Islandos athletam* Egillem *fuiſſe*, *elatoqve virium fiducia animo*, *majora omnibus*, *qvi colonis nati*, *agitaſſe; præterea variarum rerum cognitione inſtructum & plerisqve facile ſapientiorem fuiſſe*]:

A, 2 *aliis*

(3) Ita conceptis verbis Egillis vita, vulgo *Egla* vel *Egils-Saga Skallagrimsſonar*; veteri Islandorum lingva ſcripta, qvæ res ab Egille in Norvegia, Anglia, Islandia, & alibi terrarum geſtas fuſe perſeqvitur, unde ſua de eo *Arngrimus* (Crym. Lib. II. Geneal. 3. p. 120-135.) *Torfæus* (Hiſt. Norv. T. II. Lib. 3. & Lib. 4. cap. 4. 7. 9.) & alii, hauſerunt.

(4) *Egils-Saga* etiam cum his conſentit.

(5) Qvæ hic de Egille exhibentur ſemicirculis incluſa, veterum qvidam annotavit, forte ut refelleret, vel ſaltem reſtringeret, qvod ſimpliciter ſcripſerat autor: Thorſteinem *aliis multo valentiorem fuiſſe;* ea enim & orationis ſeriem turbant, & in Membrana Havnienſi deſiderantur; Retinuimus tamen, cum tam Codex Svecicus, omnium longe antiqvisſimus, qvam chartacei nonnulli habeant. Egillem autem non tantum variarum rerum cognitione inſtructum, ſed & poëtam fuiſſe, etiam præſtantisſimis ſeculi decimi omnino æqviparandum, carmina ab eo condita monſtrant, qvorum præcipua ſunt: 1) Drápa, ſ. Poëma intercalatum, in laudes Adalſtenis

Angliæ

enn þó var *Þorsteinn* (f) hit mesta afarmenni, ok vinsæll af allri alþýdu; *Þorsteinn* var (g) siáligr madr, hvítr á hár, ok æygr manna bezt. [Sva segia fródir menn, at margir i ætt Mýra-manna (6) (h), þeir sem frá *Agli* (i) ero komnir, hafi værit

(f) C. S. Þorsteinn var ok. (g) *Chartæ* & C. S. vænn. (h) *ita C. S. alii:* margir Myramenn, i. e. *multi Myrensium.* (i) *al.* varo komnir, hafa i. e. *erant.*

Angliæ Regis, cujus initium, cum versu intercalari, *Egilssaga* exhibet. 2) Epinicium, ejusdem generis, Erico Blodöxio Norvegiæ qvondam Regi acclamatum, qvo Egill caput vitamqve redemit, unde vulgo *Hofudlausn* s. redemptio capitis appellari solet. Hoc *Egilssaga*, & alii veterum, integrum ab interitu vindicarunt, qvibus præeuntibus illud celeb. *Wormius* (in append Lit. Run. ed. in fol. p. 207. sqq.) cum versione Latina & commentario *Magni Olavii* publici juris dudum fecit. 3) Lessus exeqvialis, qvo filiorum suorum, Bodvaris, qvi in sinu Borgarfiordensi tempestate submersus est, & Gunnaris, qvi paulo ante mortuus erat, inprimis tamen prioris, qvem amore fere insano proseqvebatur, præmaturam mortem luxit, vulgo *Torrek* s. *difficile opus*, vel *jactura vix reparabilis*, cujus prima Stropha in *Egilssaga* superest; alibi vero integrum, & inter alia qvibusdam exemplaribus Chartaceis Eddæ Sæmundinæ subjunctum, reperitur. 4) Poëma qvo laudes summi sui benefactoris Arinbiornis Fiordorum in Norvegia Ducis celebravit, cujus initium *Egilssaga* conservavit; magnam vero partem alibi detexit b. *A. Magnæus*, qvæ *Torfæi*, cui eam transmiserat, auctoritate, in textum eorum Egilssagæ exemplarium, qvæ post describi curavit, qvalium unum Bibliotheca MStorum Legati Magnæani N. 146. in fol. servat, recepta est. 5) Poëma intercalatum, cujus Stropham initialem *Egilssaga* etiam habet, in clypeum pretiosissimum sibi a poëta coævo Einare Skalaglam donatum; Et 6) Aliud ejusdem generis, *Egilssagæ* autori, qvi Stropham primam exhibet, *Berudrápa* appellatum, in optimatem Norvegicum Thorsteinem, Erici Alfspaki filium, prædicti Arinbiornis ex sorore Thora (unde *Þóruson* dictus est) nepotem, ocasione clypei dono ei in Islandiam missi; qvæ ob poëmata Egill, ipsorum veterum judicio, honoratum inter Poëtas Septentrionis locum dudum obtinuit (vid. Catal. Poët. ad calcem ed. Sv. *Sturlæi* T. II. p. 480. 485. & 486.), qva etiam de causa *Skállda* s. ars Islandorum Poëtica ad ejus auctoritatem aliqvoties provocat. Præter hactenus memorata de rebus a se ipso gestis plurima carmina condidit, qvorum bene multa in *Egilssaga* sæpe laudata-

aliis tamen multo fuit valentior, multumqve civibus amatus; addidere oris venustas, albicans cæsaries, & oculorum qvædam exsuperans elegantia, egregiam formæ gratiam. [Memorant historici multos ex familia Myramannorum, qvi ab Egille *genus duxerunt, formo-*

data, qvæ eis magna ex parte superstructa est, adhuc supersunt. Omnia autem ingenium viri, licet in tropis & metaphoris aliqvanto insolentius, foecundissimum tamen, & acutissimum loqvuntur.

(6) Hæc de Egillis posteris usqve ad Snorronem Sturlæum Scholiastes qvidam antiqvus etiam adjecit. Nobis addere sufficiat, Egillis posteros, a tractu Islandiæ *Myrum*, qvem incoluit, *Myra-menn* vocatos fuisse (*Torf.* Hist. Norv. T. II. p. 213.) Bina autem inprimis, qvæ huic annotationi occasionem forte dederunt, testimonia *Egilssaga* exhibet; & prius qvidem cap. 80. "frá börnom þorsteins er komin kyn-flód mikil ok margt stórmenni; þat er kallat Myra-manna kyn allt þat er frá Skallagrími er komit" i. e. *a liberis Thorsteinis numerosa gens multiqve optimates ducunt originem, & totum hoc, qvod a Skallagrimo descendit, Myramannorum genus est vocatum.* Alterum clarius multo, & autori nostro illustrando aptius cap. 88. "frá þorsteini er mikil ætt komin ok margt stórmenni ok skálld mörg, ok er þat Myra-manna kyn, ok sva þat allt er komit er frá Skallagrími; lengi helldz þat í ætt þeirri, at menn varo sterkir ok vígamenn miklir, enn sumir spakir at viti; þat var sundrleitt; þvíat í ætt þeirri hafa fædz þeir menn, er frídastir hafa verit á Islandi, sem var Þorsteinn Eigilsson, ok Kiartan Olafsson systurson Þorsteins, ok Hallr Gudmundarson, sva ok Helga hin fagra dótter Þorsteins, er þeir deilldo um Gunnlaugr Ormstúnga ok Skálld-Rafn; enn fleyri af Myra-mönnom hafa ófrídir verit enn frídir" i. e. *a Thorsteine* (Egillis filio) *stemma ingens, optimates multi, multiqve poëtæ descenderunt, qvod, ut & omne Skallagrimum auctorem agnoscens, genus, Myramannorum familia vocabatur; ex qva, qvi prognati erant, viri fortiores diu fuerunt, & in homicidia effusi, alii autem sapientia præstabant. Nec minor cætera diversitas; ex ea enim gente nati sunt homines in Islandia formosissimi, Thorsteinn nimirum Egillis filius, Kiartan Olai filius Thorsteinis ex sorore nepos, & Hallus Gudmundi filius, deniqve Helga formosa Thorsteinis filia, de qva Gunnlaugus Ormstunga & Rafn Poëta litigarunt; plures tamen Myrensium deformes qvam formosi fuere.* Ad qvæ tantum submonemus, celeberrimas per omne ævum Islandiæ familias his Egillis Skallagrimii posteris suam debuisse originem. Ex multis, antiqviorum temporum, unicam nominasse sat est *Laxdalensium stirpem*, sec. X. & XI. clarissimam, qvæ ex Thorgerda Egillis filia maternum genus ducens,

værit menn vænſtir, ok (k) ſe þat þó miök ſundrgreiniligt, þvíat ſumir í þeirri ætt (l) er kallat at liótaſter menn hafi værit

(k) *iid.* er. (l) *iid.* varo hinir liótozto, i. e. *fuerint.*

---

cens, multisqve nobilium aucta affinitatibus, magnam Islandiæ occidentalis partem numeroſa implevit poſteritate (*Landnamaſ.* ed. Isl. p. 55.). *Sturlungorum* gentem maternum Egilli Skallagrimio debere genus *Landnama-Saga* pluribus in locis & *Sturlunga-Saga* (Lib. 3. c. 20.) tradunt. Hæc, a generis autore Sturla Hvammenſi, nobili viro, ſuum ſortita nomen (vide *Reſenii* Proleg. in Eddam), ſeculisqve XII. & XIII. in tota Islandia celeberrima, viros protulit rerum præclare geſtarum gloria inſignes, qvorum qvidam de hiſtoria ſeptentrionali optime ſunt meriti. Hinc enim fratres Sturlæi, Thordus, Sighvatus, & Snorro nominatisſimus Hiſtoriæ Norvegicæ ſcriptor; Hinc Thordus Kakali, vir bello promptisſimus; Hinc deniqve, ut plurimos omittamus, vir maximi ſimul ingenii & optimi nominis, Sturla Thordi filius, Snorronis Sturlæi ex Thordo fratre nepos, qvi (præter Hakonis Grandævi & Magni Legum emendatoris, Norvegiæ Regum, vitas, & qvæ eum plura ſcripſiſſe conſtat) familiarium omnium ſuamqve vitam & res geſtas, totiusqve ſimul his temporibus Islandiæ hiſtoriam Univerſalem, ſingulari diligentia, & integritate ſine exemplo, maxima, eſt complexus. Extat adhuc opus, nonnullis *Blomſtr*, qvaſi florem hiſtoriarum dixeris, pluribus *Islendiga-Sagan Mikla*, ſive Magnum Chronicon Islandiæ, plurimis, & vulgo, *Sturlunga-Saga* dictum (conf. *Torf.* Ser. Reg. Dan. p. 47.) Notandum tantum, ipſam hanc *Sturlunga-Sagam* (Lib. II. cap. 38.) dubitationem facile movere poſſe, an genuina Sturlæ ſit, qvalem hodie habemus. Verba hæc ſunt: "Saga Rafns Sveinbiarnarſonar ok Þorvalldz Snorraſonar er ſamtída ſögu Gudmundar Góda, ok endazt hon eptir andlát Brands byſcops, ſva ſem Sturla Þordarſon ſegir í Islendinga Sögu. Fleſtar Sögor, er her hafa görzt á Islandi, varo ritadar ádr Brandr byſcop Sæmundar-ſon andadizt; enn Þær Sögor, er ſidan hafa görzt, varo litt ritadar, ádr Sturla ſkálld Þórdar-ſon ſagdi fyrir Islendinga-Sögor, ok hafdi hann Þar til víſindi af fródom mönnom, Þeim er varo á andverdom dögom hans; enn ſumt eptir brefom Þeim, er Þeir ritodo, er Þeim varo ſamtída, ok Sögornar ero frá. Marga luti mátti hann ſialfr ſiá, Þá er á hans dögom gerduz, til ſtyrkenda, Þvi hann var göſigr, gódſamr, margvitr, ok hófsamr madr diarfr ok einardr; láti gud hanum nú raun loſi betri." i. e. *Rafnis Sveinbiornis filii & Thorvalldi Snorronis filii hiſtoria, Gudmundi Boni vitæ coæva, poſt obitum Brandi epiſcopi finitur, qvemadmodum in ſua Islandorum Hiſtoria (i. e. ipſa Sturlungaſaga) Sturla Thordi filius narrat. Plurimæ re-*

rum

formosissimos fuisse, multo tamen discrimine, cum qvidam contra ejusdem prosapiæ viri maxime deformes fuisse perhibeantur. Multi

---

rum in Islandia antiqvitus gestarum historiæ ante Brandi Episcopi, Sæmundi filii, obitum (Ann. 1201. *Torf. Sr.* p. 44. & Catalog. Episcoporum *Theodori Thorlacii*) *litteris consignatæ fuerunt; earum autem, qvæ post evenerunt, rerum historia parum fuit in litteras relata, antegvam Sturla Thordi filius poeta Islandorum historias dictavit, qvarum notitiam a viris sapientibus hausit, qvi primis illius diebus vixerunt; alia ex epistolis habuit ipsorum, de qvibus historiæ agunt, qviqve illis synchroni erant; Multa qvoqve, qvæ in sua tempora inciderunt, videre ipse potuit, firmiore dictis stabilimento; erat enim vir nobilis, benignus, multiscius, cordatus, fortis & magnanimus; nostris utinam laudibus mitiorem jam experiatur Deum!* Hæc Sturlæ opus de Islandia historicum ut diversum laudant, elogium Sturlæ satis splendidum continent, eumqve, cum scriberentur, mortuum fuisse innuunt; Manifestum hinc, *ea*, non ipsi Sturlæ, sed librario cuidam, qvamvis antiqvo, deberi. Inde tamen, cum Celeb. *Torfæo* (Proleg. Hist. Norv. C. 2.) concludere non possumus, Sturlungorum Historiam, qvalem hodie habemus, *exemplar* tantum & *epitomen qvasi esse illius prioris* a Sturla conscriptæ; plus enim inde certo non seqvitur, qvam qvod variis recentiorum supplementis interpolata sit, & aliter forte digesta. Ast id argumenti impedire omnino neqvit, qvominus, ex S. V. *Johannæi* sententia (Hist. Eccl. Isl. T. I. p. 210.), ea saltem hujus historiæ pars, qvæ res post annum 1201, qvo Episcopus Holensis Brandus Sæmundi filius, qvi eam incepisse & ad sua tempora perduxisse putatur (ib. p. 333.), obiit, gestas describit, Sturlæ ut vero autori tribuatur. Confirmat assertionam nostram ipse citati capitis contextus; hujus enim ultima pars, conspectum historiarum, qvas prior Sturlungasagæ tomus exhibet, chronologicum, &, qvod jam adduximus, de historicorum nostrorum ætate judicium, continens, nec cum præcedentibus, nec seqventibus cohæret, atqve hinc nullum contra eam, totumve opus, præjudicium jure gignere potest. Et qvid multis? Ipse hujus supplementi autor se, a *Sturlungasagæ* autore, satis superqve distingvit, dum aperte profitetur, se tantum eam in Libros distinxisse, qvo meliori ordine legi posset. Sed de hoc satis. Inter familias in Islandia nobiles, qvæ seculis proxime elapsis inclaruerunt, haud ultimum Skardensis (*Skards-ætt*) meretur locum. Ex hac, cum Vatnsfiordensi juncta, qvosdam a primis stirpis Oldenburgicæ Regibus ad eqvestrem dignitatem evectos esse Annales perhibent (conf. Tilgift til Anders. om Island §. 41. p. 333.) Ast & hanc Skallagrimi posteris ortam ferunt; Skardensem enim familiam solam esse, qvæ ad Sturlungos,

værit. Iþeirri ætt (m) hafa ok værit margir atgiörvis menn um marga luti, sem var *Kiartan* Olafsson (7) (n), ok *Víga-Bardi* (8), ok *Skúle*

(m) *iid.* margr var ok afgiörfismadr i ættinni. (n) *Membr. Havn.* var, *chartæ:* Pá, i. e. *Olai Pavonis filius.*

---

lungos, & per hos ad Skallagrimum, genus suum referre accurate posset, *Arnas Magnæus* b. m. dicere solitus traditur. Nec forte vel hodie in Islandia desunt, qvi se ad Egillem Skallagrimium genus suum pertexere posse contendunt.

(7) Kiartanis Olai filii, Egillis Skallagrimii ex filia nepotis, viri suo seculo ornatissimi *Snorro Sturlæus* meminit (ed. Sv. T. I. p. 306.) Vitam vero & genus copiose describunt *Laxdalensium historia* & *Olai Tryggvini* Norvegiæ Regis *Vita* (ed. Isl. P. II. p. 17. 87-98. 252-55.), unde sua de eo mutuati sunt *Arngrimus* (Crymog. L. II. Geneal. 4. p. 136-139. &c.) & *Torfæus* (Hist. Norv. T. II. p. 265. seqv.) Nos reliqvis missis, unicum de statura illius & corporis exercitiis adscribemus *Laxdalensium* historiæ testimonium: "Kiartan Olafsson vóx upp heima í Hiardarhollti, hann var allra manna frídastr þeirra er fædz hafa á Islandi." i. e. *Adolevit Hiardarholtiæ, in domo paterna, Kiartan Olai filius, omnium qvi in Islandia nati sunt formosissimus;* & paucis interjectis: "madr var hann ok sterkr, eptir þvi sem verit hafdi Egill módurfadir hans edr þorrólfr; hverium manni var Kiartan betr á sik kominn, sva at allir undrudoz, þeir er hann sáo; betr var hann vígr enn flestir menn adrir; vel var hann hagr, ok syndr manna bezt; allar íþrottir hafdi hann miök um fram alla menn." i. e. *Robore avum maternum Egillem vel Thorolfum Kiartan referebat; corporis cetera habitu orisqve dignitate & gratia omnibus ita superior, ut in admirationem videntes raperet; armorum peritia paucis secundus; fabricandi, inprimis vero natandi callentissimus; verbo, omnibus corporis exercitiis alios longe superans.* Exercitiorum in eo peritiam, Olai Tryggvini Norvegiæ Regis, ipsius horum peritissimi, testimonium docet; egregias vero animi dotes amor ille tenerrimus probat, qvo eum idem Rex complexus est, adeo ut reditum in patriam ægre admodum impetraret. Utrumqve confirmant elogia duo; unum qvo veniam abeundi petentem ornavit: *perrari mihi videntur viri tui similes* (*Olafss.* ed. Isl. P. II. p. 252.); alterum, qvo discedentem dimisit. *Kiartan ejusqve cognati magni nominis viri sunt* (ibid. p. 253.). Suffragatur deniqve *Droplaugar-sona Saga* s. *Fliotsdalensium Historia*, his verbis: "þidrandi Geytisson var manna mestr ok sterkastr; sannz eigi sá madr í þann tíma er sæmiligri væri; ok er sva sagt, at hann hafi hinn fiórdi madr verit bezt mentr á öllu Islandi; enn annar madr er til nefndr Kiartan Olafsson;

Multi & in ea viribus & exercitiis corporis diversi generis excelluerunt, qvales Kiartan Olai filius, Viga-Bardius, & Skulius

---

son; hinn þridi Höskulldr Þorgeirsson Liósvetninga-Goda; enn hinn fiórdi Ingólfr Þorsteinsson, er kalladr var Ingólfr hinn Væni: segia fródir menn, at engi madr hafi med slíkri mentan skapadr verit sem þessir fiórir menn." i. e. *Erat Thidrandius Geiteris filius maximus statura & robustissimus, nec eo tempore inventus est, qvi magis decenti esset corporis habitu; qvartus enim inter omnes Islandos optime formatus traditur; secundus ab eo Kiartan Olai; tertius Hoskuldus Thorgeiris Liosavatnensium Pontificis filius; ultimus Ingolfus Thorsteinis filius, qvi Formosi cognomen accepit. Consentiunt nimirum historici, neminem, qvanta hos qvatuor viros, arte fuisse formatum.*

(8) *Bardii*, Egillis Skallagrimi filii ex filia Thorgerda pronepotis, genus vid. in Tab. ad calcem autoris. Rerum qvas juvenis gessit haud exacta nobis servata notitia est, nisi qvod, cum filiis Olai Pavonis, avunculi sui Kiartanis, de qvo supra diximus, mortem ulturus, interfectoris Bollii cædi interfuerit; haud tamen propria ductus pugnandi libidine, sed Hallthoris Olai filii, Kiartanis fratris, svasu, qvi Bardium, nihil tale cogitantem, qvo facilius in societatem periculi vel invitum adduceret, ad convivium invitaverat (*Laxdæla-Saga*). Maxime tamen Bardius apud historicos inclaruit seqventi occasione. Vir qvidam nobilis, Occidentalis Islandiæ incola, ab homicidiorum, qvæ perpetraverat, multitudine, Viga-Styr dictus, Snorrii Pontificis socer, unum ex vicinis, cui Thorhallo nomen, non tantum levibus de caussis occidit, sed & filium ejus Gestum, multam cæso patre modeste petentem, gravi affecit contumelia; qvi tanto dedecore exacerbatus, majus omnium opinione facinus ausus est, Styriumqve, nihil periculi metuentem, ex improviso aggressus obtruncat. Cæde peracta, Gestum, ad se profugum, Borgfiordenses, & in his præ ceteris Thorsteinn Gislii filius, Illugius Niger, Kleppus Grandævus, & Gunnlaugus Ormstunga, non tantum exceperunt, sed post etiam omnia Hvitaæ sive Albis Borgarfiordensis vada cum qvingentis (secundum *Fragmentum* s. *Compendium Vigastyrs Sagæ* MCC.) armatis obsidentes, Snorrum Pontificem, cum qvadringentis (*Fragm.* DCCC.), ut Gestum in jus vocaret, venientem transitu prohibuerunt, reqve infecta discedere coëgerunt. Nec his contentus Thorsteinn Gislii filius, *Eyrbyggiasaga* perhibente, Snorrium, Gesto, ob soceri cædem, exilii poenam in Comitiis intentantem, lite depulit, cujus loco *Fragmentum* supra laudatum, Gestum commeatu ad exteros ab eo instructum esse tradit. Snorrius vero vicissim, ut parem cum vindictæ cupiditate calliditatem semper conjunxit, Thorsteinem & plures, (secun-

(secundum *Eyrbyggia-Sagam* autumno proxime seqventi, sed secundum prædictum *Fragmentum* qvatuor circiter post Styrii cædem annis) cum globo armatorum ex improviso adortus occidit. Ex his Snorrii comitibus unus in Borgfiordensium qvosdam, in Norvegia negotiantes, postea incidit, sed Halli Gudmundi filii, Bardii fratris, beneficio servatur. Hi vero, ut hoc ulciscerentur, rusticum subornant, qvi Hallum in sylvam alliceret, ubi insidiis circumventum occidunt. Hinc ergo Bardius, fratris ita cæsi vindictam de Biorgfiordensibus sumpturus, pugnam satis acrem cum eis commisit, a jugis, ubi gesta est, mediterraneis Arnar-Vatnsheidi, *Heidarvig* s. cædem Heidensem nostratibus dictam (*Landnama-S.* passim. *Eyrbyggia-S.* cap. ult. *Sturlunga S.* & autor noster cap. XI.). Multi erant & potentes hostes, contra qvos tam consiliis qvam copiis erat opus; unde & Bardius, ne optato tanta res eventu frustraretur, consultorem adscivit nutritium suum Thorarinem Sapientem, qvi prædium Vididalense Lækiamot incoluit. Hic mulctam pro fratris cæde in comitiis universalibus a Borgfiordensibus modeste petendam Bardio svasit, idqve tot vicibus, donec plerosqve optimatum in suas partes tractos animadverteret; sic faciliorem demum auguratus ultioni veniam fore. Hoc & consilio Bardius, cum mulctæ petitione, per triennium repetita, non tantum nihil proficeret, sed & a Gislio qvodam, Borgfiordensium cognato, ludibrio haberetur, id tandem effecit, ut optimates fere omnes, patientem æqvumqve viri animum admirati ultro profiterentur, non nisi justa peti. Interea Bardius, ultionem ita per integrum triennium & qvod excurrit differre coactus, multis male audivit, remissi hoc esse animi criminantibus. Præter alios Gretter Asmundi filius, litem inter eum & Audunem qvendam conciliare volenti, hanc justo longiorem cunctationem contemptim objecit (*Grettis-Saga* ed. Isl. c. 30. p. 107.); Qvin & ipsa mater Thurida sedem occisi fratris forte occupanti colaphum inflixit, hac addita increpatione: *hinc, qvam celerrime potes, apage, nec eo amplius procedas temeritatis, ut sedem summam, occiso fratri debitam, vindicta de percussoribus ejus nondum sumpta, occupes.* Thorarinn autem Proceres Bardio devinxisse haud contentus, circumforaneum qvendam, Narfium nomine, Gislungorum (ita Borgfiordenses, Thorsteinis Gislii filii cognati, vocabantur) gente ortum, subornat, ut gladios qvosdam optimæ notæ cognatis dolo eriperet; qvibus peractis Bardius cædem fratris ultus est, aliqvot qvidem suorum, plurium tamen Borgfiordensium clade. De facti origine atqve occasione contenti jam esse cogimur prædicta narratione *Eyrbyggia-Sagæ* & *Fragmenti* vel *Compendii Viga-Styrs-Sagæ*, qvod veteranus Legati Magnæani Stipendiarius *Johannes Olavius*; ne memoria rei penitus interiret, adornavit, & inter libros Legati Manuscriptos N. 450. b. in 4to servandum reposuit, postqvam exemplar Membranaceum, qvantum constat, unicum eousqve superstes, (qvo *Viga-Styrs-Saga*, & *Heidarviga-Sagæ*, qvæ prioris Continuatio fuit, initium continebantur), b. *Arnæ Magnæo* ex Archivo Antiqvitatum Holmiensi ad exscribendum commoda-

tum,

tum, una cum apographo, qvod inde desumserat, in incendio Havniensi 1728 periit. De ipso autem pugnæ vel cædis Heidensis apparatu, ordine, & successu (qvæ laudatus *Olavius* conjectando tantum persеqvi potuit, cum exemplar Svecicum, qvod ad manus habuerat, eo non pertingeret), nec non Bardii post id commissum fatis, præter omnem opinionem certiores nunc facti sumus, postqvam *Joh. Finnæus* noster, 1772 Holmiæ agens, fausto omine detexit reliqva *Heidarviga-Sagæ* (qvam omnes antiqvarii prorsus deperditam hactenus crediderant), qvamvis partim manca, partim vetustate plurimum obliterata, in eodem Codice Membranaceo Archivi Ant. Holmiensis N. 18. in 4to, cujus initium b. *A. Magnæus*, ut supra dictum est, mutuo acceperat, adhuc superesse; qvod qvidem eo acceptius harum rerum studiosis merito esse debet, cum non tantum ex ipsa dictione, sed etiam ex *Landnama-Sagæ*, *Eyrbyggia-Sagæ* & *Laxdæla-Sagæ* testimoniis constet, *Heidarviga-Sagam* his, & sine dubio plurimis, qvæ hodie exstant, Islandorum historiis antiqviorem esse. Ex ejus enim reliqviis, ita detectis, discimus, Bardium, ex Thorarinis consilio, postqvam, plerisqve suorum hic illic per insidias dispositis, cum paucis tantum in Borgarfiordum descenderat, & unum hostium occiderat, fuga simulata, in locum valde oportunum, qvò ab una tantum parte aditus patuit, se recepisse, ibiqve Borgarfiordenses, ut eum inseqventes manipulatim advenerunt, ad imparem cum suis, numero longe superioribus, pugnam allexisse, sed postqvam novem eorum, trium tantum suorum jactura, occisi erant, domum se inde proripuisse, anteqvam integrum, qvod subseqvebatur, Borgfiordensium agmen locum pugnæ asseqvi potuit; & deniqve, Snorrii Pontificis & Thorgiisis Arii filii auctoritate suffultum, felicem fatis hujus contentionis eventum, qvo simul bellum civile, ex Styrii cæde ortum, penitus sopitum est, obtinuisse. Post trium annorum relegationem, qvam ob has cædes, in solatium familiarum, qvas tetigerant, cum sociis subiit, redux, Auda Snorrii Pontificis filia uxore ducta, Islandiam reliqvit, &, divortio ab ea in Norvegia facto, militiæ, Rusficæ, an Constantinopolitanæ dubium, nomen dedit, ubi triennio exacto, in prælio qvodam navali fortissime pugnans occubuit. Qvi vero pugnæ vel cædibus Heidensibus cum Bardio interfuerant, territorii Vididalensis & circumjacentium incolæ fuerunt, omnes ejus & Thorarinis amici, & ex parte utriusqve cognati & domestici. Ast præter hos & Bardius Gretterem Asmundi filium ad hujus periculi societatem lubentem invitaverat (*Grettis-S.* ed. Isl. p. 108.). Gretter tamen prælio non interfuit, nam Bardius, Thorarinis (fortunam Gretteris viribus haud responsuram veriti) consilio, verbis non stetit, nec eum, uti promiserat, periculi comitem assumsit; qvam Gretter ignominiam (ut interpretabatur) ulturus redeunti e prælio Bardio ivit obviam; ast pluribus, qvam speraverat, supervenientibus, eum aggredi non ausus, re infecta discessit (*Grettis-Saga* cap. 33. p. 109. seqv.). Bardius autem, qvod hoc prælio victor evaserat, *Viga-Bardi* i. e. Bardius Cædium postea vocatus est.

Skúle Þorſteinsſon (9). Sumir varo ok ſkálldmenn miklir i þeirri

(9) Non mirum Skulium Thorſteinis filium ob eximium robur armorumqve peritiam hic commendari; nam in prælio Svoldrenſi, ſub Erico Comite Hakonis filio, contra Olaum Tryggvinum, non tantum militaverat (*Torf.* Hiſt. Norv. T. III. p. 66.), ſed &, *Olafs-Saga* (ed. Svec. c. 68. ed. Isl. P. II. p. 286.) & *Snorrone Sturlæo* teſtibus, inter maximos, qvos navis Comitis prætoria habuit, athletas numeratur, adeo ut proretam Comitis eodem in prælio egerit. Hoc autem munus nemini, niſi expertæ virtutis & fidei viro, creditum fuiſſe, recte agnoſcit *Verelius* (in Ind. in Hiſt. Herraudi & Boſæ voce *Stafnbui* p. 107.). Docet & id *Edda antiqvior*, Hrimgerdem, in *Helgaqvida Haddingia-Scata*, introducens Atlium ita compellantem:

Hve þá heitir	*Qvomodo vocaris*
Halr inn ámátki?	*Vir præpotens?*
Hve þik kalla konir?	*Qvi te appellant viri?*
Fylcir þer trúir	*Rex tibi fidit,*
Er þic í faugrum lætr	*Cum te in pulchra permittat*
Beiz-ſtafni búa i. e.	*Navis prora degere.*

Conſentit *Snorro Sturlæus*, de Haraldi Pulchricomi militibus agens (ed. Sv. T. I. p. 80.). *Proretarum*, inqvit, *manus*, *qvippe vexillum regium habens*, *maxime fuit delecta.* Ad qvæ tantum obſervandum, vocem *Stafnbúi*, in ſingulari numero, proræ præfectum notare; in plurali vero *Stafnbúar* milites ſimul notant, hujus imperio ſubjectos; id autem nominum etiam ad puppis præfectum & defenſores trahi poſſe, haud facile *Verelio* credimus. Qvod autem, in expeditionibus ſeptentrionalium navalibus, proretis olim incubuerit vexilli præferendi munus, *Egils-Saga* (cap. 12.) confirmat, Harekum inducens Haraldo Pulchricomo conſulentem: "Nú er þat mitt rád Konongr, at þú takir Þórólf til þín, látir hann vera í hird þinni, bera merki þitt, ok vera í ſtafni á ſkipi þínu" i. e. *Tibi igitur Rex conſulo, ut Thorolfum accerſas, inter aulicos retineas, vexillum ei des portandum & proram navis tuæ defendendam.* Eadem etiam (cap. 13.) Thorgilſem Giallandium magni a Thorolfo factum tradit, qvod ejus, dum piraticam exercuerat, *proreta fuerat & vexillarius* "hann hafdi fylgt hanum þá hann var í vikingo, ok var þá ſtafnbúi hans ok merkismadr". De Thorolfo deniqve, Ericum Blodöxium in Biarmiam ſecuto, ita eadem (cap. 37.): hann var í ſtafni á ſkipi hans ok bar merki hans" i. e. Thorolfus *proræ navis ejus prætoriæ præfuit*, *vexillumqve tenuit.* De Ulfo Rufo, Regis Olai Tryggvini proreta ſimul & vexillario, videri poteſt *Olafs Saga* (ed. Isl. Lib. 2. p. 251. & 285.). Præterea & aliis optimæ etiam fidei teſtimoniis *Dolmerus* (not. ad Jus Aul. Norv. c. 22.) probavit, proretæ officium vexillarii muneri

Skulius Thorsteinis *filius.* *Qvidam etiam Poëtæ insignes fuerunt,*

muneri fuisse junctum; hoc autem summæ in aulis borealibus dignitatis fuisse constat; unde eo facilius de proretarum dignitate judicium. Cumqve vexilli fortunam tota seqvi acies soleat, ratio statim patet, cur ad id negotii promptissimos viros deligi oportuerit. Alteram suppeditat pugnarum apud veteres navalium ordo: Proretæ enim in prima stabant acie, adversis proris cæsim punctimqve pugnantes; qvo sensu *Sturlæus* (T. I. p. 84.): *moris tunc temporis erat, cum navibus dimicaretur, ut naves jungerentur, & adversis proris pugna fieret;* nec non prælium Arosiense describens (T. II. p. 39.): *adversis dimicabant proris, ita ut soli proretæ cæsim pugnare possent* (conf. *Olai Tryggvini Vit.* ed. Isl. L. I. p. 58. Lib. II. p. 287. & *Thorsteini Vikingii vitam* cap. 7.). Cumqve ita proretæ maximo essent expositi periculo, fortissimos qvosqve ad proram defendendam legi necesse erat. Fatemur qvidem consvetum hunc pugnarum navalium modum non semper observatum esse, impari præsertim navium numero; tum enim nunc naves per latera junxere, nunc multis unam undiqve circumdedere (*Sturl.* T. II. p. 410. *Olafssaga* ed. Isl. Lib. II. p. 290. 298.); At nec minus inde proretis periculum, qvi hostibus ita undiqve circumfusi, & ictibus eorum, qvi navis adversæ proram defendebant, & circumjacentium missilibus obruebantur. Luculentum hujus rei testimonium præbet *Olafs-Saga*, qvæ, cum navim Norvegorum prætoriam Draconem Longum hostiles naves undiqve premerent, *proretis, & omnibus qvi anteriora navis defendebant, periculosissimam fuisse pugnam tradit* (ed. Isl. Lib. II. pag. 292.). Consentit *Sverris-Saga*, de prælio qvodam inter Sverrerem & Magnum Erlingi filium, Norvegiæ Reges, referens: "frambyggiar vurdo mest fyrir atsókn Heklúnga ok vapnaburdi." i. e *proretæ præ aliis impetum & arma Heklungorum senserunt.* Addimus *Egillis Skallagrimii Vitam*, prælium Hafursfiordense, & distributa militibus, eo finito, ab Haraldo Rege præmia narrantem: "Engi var úsár á Kóngs-skipinu fyrir framan siglu. — Kóngr þackadi mönnom framgöngu sina, nefndi til þess skip-stiórnarmenn, þar næst stafnbúa sina ok adra frambyggia." i. e. *nemo in navi Regia ante malum a vulneribus immunis. — Rex universis qvidem gratias egit ob navatam virilem operam, nominatim tamen navium præfectos, hisqve proximos proretas, & alios, qvi anteriora navium propugnaverant, hac honoris significatione compellavit.* Præterea cum vel pugna esset conferenda, vel bellicæ naves saltem occurrerent, concludi potest, id proretis negotii fuisse datum, ut ducis & sociorum nomine ad obvios verba facerent. Testem vocamus *Thorgeiris & Thormodi Vitam* (cap. 26.), Hareki piratæ, novum a Canuto Danorum Rege proretam petentis, verba ita narrantem: "Vil ek þess bidia ydur Herra, at þer fáit mer stafnbúa

i þeirri ætt, ſem var *Biörn Hitdæla-Kappi* (10), *Einar* Preſtr *Skúlaſon* (11) ok *Snorri Sturluſon* (12) ok marger adrer].

---

búa annann, ok er þó vanfengit í ſtad hins, at þvi er mer þyckir, þvíat hann var opt gódr tiltaks um ord, ef ſvara þurfti, hvart ſem ſkylldi ſkattyrdazt, edr leita loſgiarnligra orda." i. e. *petere a te domine volo, ut alium mihi proretam ſuſſicias, qvamvis haud facile inveniri putem, qvi prioris proretæ partes tueatur; erat enim, cum reſpondendum eſſet, ad loqvendum expeditus, ſive convitia eſſent, ſive laudes qværendæ.* Morem hunc antiqvisſimum graphice præ aliis exprimit Atlii cum Hrimgerde colloqvium in *Helga-Qvida Haddingia-Scata*, ut & aliud Gudmundi cum Sinfiotlio in *Helga-Qvida Hundingsbana 1ma.* Nec deſunt, ſi ſpatium recenſendis ſuppeteret, ſimilia aliorum proretarum exempla, qvi tali oratoris munere functi perhibentur; nec exigui id omnino momenti, ſive ducis & ſociorum dignitas obviis principalis faſtigii viris honorifica compellatione eſſet declaranda, ſive virtutis fiducia plenusqve ſpei animus hoſti ſignificandus eſſet, qvo hi forte facilius ad deditionem compellerentur, ſui contra pugnam, ſi opus eſſet, alacriores capeſſerent; ut nihil de arte convitiandi dicamus, piratis inprimis familiari, qvæ tamen interdum raptos in furorem hoſtes a pugnæ rite ordinandæ conſiliis avertit, eoqve faciliorem victoriam fecit. Stationis navibus eligendæ curam proretis etiam demandatam fuiſſe, eadem *Thorgeiris & Thormodi Vita* (cap. 27.) innuere videtur; Illum enim Olai Sancti Norvegiæ Regis militem, qvi naves piraticas, in portu jacentes, ſtatione regia cedere jubens a Thormodo Kollbrunar-ſkalldo occiſus eſt, *proretam* appellat. Et hæc forte ratio fuit, cur idem Thormodus, Haréki proreta factus, hoc ſtationis pro lubitu eligendæ arbitrium ſibi eſt pactus (ib. cap. 26.): "Ef ek rádunz í þeſſa ferd med Háreki, þá vil ek ráda, hvar í hafnir ſcal leggia, edr brott ſkal leggia." i. e. *ſi hujus me itineris ſocium Harcko adjungam, in mea ſit poteſtate, ubi ſtatio eligenda ſit, nec ne:* ſcilicet hæc poteſtas aliis proretis limitata fuiſſe videtur, & a Ducis imperio dependens, unde facile apparet, cur Thormodus liberam ſibi & illimitatam paciſci neceſſe habuerit. Ad Skulium autem Thorſteinis filium ut redeamus, integrum, de virtute ejus bellica, ſubnectere placet *Egils-Sagæ* teſtimonium (cap. ult.) "Skúli var meſtr, hann bió at Borg eptir dag Þorſteins fedur ſins; Skúli var lengi í víking; hann var ſtafnbúi Eireks Jarl á Járnbardanum, þá er Olafr Kóngr Tryggva-ſon fell; Skúli átti í víking ſiau orroſtor." i. e. *inter filios Thorſteinis Skulius maxime fuit inſignis, isqve patre mortuo Borgæ habitavit. Skulius diu piraticæ dederat operam, & proreta Erici Comitis fuerat, in navi Jarnbarda, cum Olaus Tryggvinus caderet. Dum piraticam exercuit*

fuerunt, *qvales* Biorn Hitdalenſium Athleta, Einar *ſacerdos* Skulii *filius*, & Snorro Sturlæus, *multiqve alii*]. *Uxor* Thór-

cuit ſeptem prælia commiſerat (conf. *Torf.* Hiſt. Norv. T. II. p. 213.). Qvod Poëta fuerit, præter *Sturlæum* (ed. Sv. T. I. p. 362.) & *Olai Tryggvini Vitam* (ed. Isl. Lib. II. p. 287.) qvi unum ejus carmen de prælio Svoldrenſi exhibent, nec non *Skaldam* ſ. artem Poëticam, qvæ eum aliqvoties laudat, *Catalogi Poëtarum*, a *Wormio*, & qvi eum ſecuti ſunt, editi indicant, Skulium inter Poëtas Erici aulicos referentes, cujus loco, in Catalogo editioni Peringſkioldianæ Sturlæi ſubjuncto (T. II. p. 448.), ad Svenem Erici fratrem minus recte refertur. De opera, qvam Gunnlaugo Ormstungæ, Erici Comitis offenſam incurrenti, præſtitit, autor noſter (cap. 6.) legi poteſt.

(10) De *Biorne* qvædam habet *Torfæus* Hiſt. Norv. T. III. p. 66. 67. ſed multo plura Vita ejus Islandice ſcripta, vulgo *Biarnar-ſaga Hitdælakappa*, qvæ carmina ejus haud pauca, de rebus a ſe geſtis confecta, ſatis qvidem lepida, ex parte tamen, qvantum ad lites cum Thordo Kolbeinis filio pertinent, cavillatoria, imo probroſa, ab interitu vindicavit. Qvomodo cetera Myramannorum familiam cognatione tetigerit, Genealogia, autori noſtro ad calcem ſubjuncta, docet.

(11) *Einar Skulii filius*, officio ſacerdos, (de qvo plura *Torfæus* Hiſt. Norv. T. III. p. 525.) priori ſeculi duodecimi parte floruit, & aulas Regum Norvegiæ, a tempore Sigurdi Hieroſolymipetæ, qvi eum Poëtæ aulici titulo primus ornavit, ad tempora filiorum Haraldi Gilli, maxime ſecutus, tandemqve ad Stallarii dignitatem evectus eſt. Poëmatum, qvibus eum Reges, principes, & optimates ſeptentrionis bene multos celebraſſe, Catalogi Poëtarum a *Wormio*, *Peringſkioldio*, & aliis, editi pasſim indicant, præcipua ſunt. 1) Poëma, qvo *Sigurdum Hieroſolymipetam* cecinit, poſt *Sturlæum*, qvi aliqvot ejus Strophas conſervavit (ed. Sv. T. II. pag. 233. 241. & 243.), *Sperlingio* (de voce *Konning* p. 58.) memoratum. 2) Duo Poëmata de *Haraldo Gillio*, qvorum unum, *Haralldsdrápa* inſcriptum, *Sturlæus* (loc. cit.) pag. 294, alterum vero pag. 306. laudat. 3) Poëmata & carmina varia, *de filiis ejusdem Haraldi*, qvorum qvædam fragmenta *Sturlæus* (l. c. p. 336. 342. 345 & 364.) in medium profert, & in his *unum*, *de Eyſteine Haraldi filio*, cujus aliqvot Strophas (l. c. p. 341. ſeqv. 343 & 44.) etiam exhibet. 4) Poëma intercalatum, idqve elaboratisſimum, qvo S. Olai Regis & Martyris vitam, miracula inprimis, illuſtravit, *Sturlæo* nunc (l. c. p. 275.) *Olafsdrapa*, ſ. encomium Olai, nunc (p. 396.) *Vattardrápa* ſ. Carmen teſtimonii, appellatum, in Codice vero Flateyenſi, 1387 exarato, ubi integrum adhuc ſupereſt, *Geiſli* i. e. radius, inſcriptum,

adrer]. *Þórsteinn* átti *Jófrídi Gunnars* dóttur *Hlífarsonar* (13). [Sá *Gunnarr* hefir bazt vígr værit ok mestr sim-

---

scriptum, qvali inscriptioni Stropha Poëmatis prima locum dedisse videtur his verbis:

Gafugt liós bodar geisli
Gunnöflugr miscunnar
[ágætann byd ec itrum
Olafi brag] Sólar i. e.

Præpotens radius (Regem Olaum, ejusqve in patrandis miraculis potentiam & sanctitatis claritatem innuit) *annunciat nobile lumen solis misericordiæ* (i. e. Christi, cujus merito Regi hæc obtigit gloria, vide Stroph. 2), *ego autem generoso Olao egregium hoc carmen offero;* eamqve explicationem Stropha VIIma ulterius confirmat & illustrat hoc modo:

Nú skulom gaufgann geisla	*Jam ergo nobilem radium*
Gudz hallar ver allir	*Divinæ aulæ, nos omnes,*
Itr þann er Olafr heitir	*Regium nempe virum, qvi Olaus vocatur,*
Allstyrkann vel dyrka i. e.	*Præpotentem rite colamus.*

Scilicet utraqve Stropha Regem ipsum *radium* vocat, posterior qvidem *aulæ divinæ*, s. coeli, ob gloriam coelestem, qva fruebatur; prior vero talem, *qvi Christi splendorem referret*, ob miracula vel merito vel exemplo Christi ab illo patrari credita. Cumqve ita hoc Poëma in sanctitatis & miraculorum regiorum splendore describendo maxime occupetur, propter qvæ Rex ipse radii emblemate bis repræsentatur, facile patet ratio, cur vel autor ipse vel librariorum aliqvis id etiam ipsum *radii* nomine insigniverit. 5) Poëma ejus generis, qvod *Flock* antiqvi vocant, *Elfar-viisur* inscriptum, qvo Einar res ab optimate Norvegico *Gregorio Dagi filio* gestas, & inprimis prælium cum Hakone humeroso ad Gothelfam commissum celebravit, a *Sturlæo* (l. c. p. 380. 81.), qvi duas ejus Strophas produxit, etiam allegatum. 6) Poëma, qvo circa annum 1151. in Daniam veniens *Sveinem Regem* Erici Emuni filium laudavit, in *Knytlinga-Saga* (cap. 108 p. 212.), qvæ carmen, qvo Einar præmium hujus laboris sibi denegatum esse qvestus est, annotavit, memoratum. 7) Carmen qvo celebriores circa Daniam & Norvegiam *insulas* cecinit, cujus Fragmentum in Codice Eddæ Wormiano adhuc superstes, primum in *Lexico Runico*, voce *Ey*, cum *Magni Olavii* explicatione, a *Wormio*, post inde a *Verelio* (not. ad Hist. Hervoræ p. 17. 18.) editum est. Alia consulto omittimus, cum ex his satis pateat, Einarem, licet ob adulandi artem male merito audiat, de historia

Thorſteinis *erat* Jofrida Gunnaris Hliſæ *filii filia.* [Gunnar *ille unus inter omnes Islandiæ colonos armis fuit exercita-*

ſtoria & Poëſi Septentrionali bene meritum eſſe, unde non tantum antiqva illa hiſtoriæ Norvegicæ Epitome, qvæ *Genealogia Regum Norvegiæ* vulgo audit, (Bibl. Magn. N. 52. in fol. p. 264. 268. 276.) ſed ipſa etiam *Skallda* ſ. ars veterum Poëtica ad ejus auctoritatem ſæpius provocat, eaqve occaſione haud pauca carminum ab eo confectorum fragmenta ſubminiſtrat.

(12) *Snorronis Sturlæi*, Poëtæ & Hiſtorici ſummi, vitam ſingulari ſe tractatu deſcripſiſſe *Torfæus* narrat (Ser. Reg. Dan. p. 46. & in Proleg. Hiſt. Norv.), qvi lucem nunqvam vidit. Summa ejus momenta, nec tamen ſatis accurate, perſtringit *Peringſkioldius* (in Præfat. ad edit. Svec.); plenam autem exhibet *Sturlunga-Saga*, præſertim Lib. 2. 4. 5. 6. & 7. nec non *Haqvini Grandævi* Norvegiæ Regis *Vita*, cum qvibus conferendus *Torfæus* Hiſt. Norv. T. IV. p. 146. 147. 151. De Scriptis Snorronis præ aliis *Arngrimus*, *Wormius*, *Stephanius*, *Reſenius* & *Torfæus* varia litteris prodiderunt, unde ſuas de eis relationes mutuati ſunt *Septimius* (de lingva Dan. p. 106.) *Tychonius* (de noctis prærogativa p. 70.), Andr. Chriſt. *Eſchenbach* (Diſſert. Academ. pag. 5.) plurimiqve alii indigenæ & exteri, qvos recenſere nihil refert, cum S. V. F. *Johannæus* (Hiſt. Eccl. Isl. T. I. p. 203. ſq.) non tantum operum Snorronis, qvæ vulgo nota ſunt, ſed & poëmatum ab eo editorum, qvorum qvædam fragmenta *Hakonis Grandævi* Norvegiæ Regis *Vita*, plura *Sturlungorum hiſtoria*, plurima vero *Codex Eddæ & Skaldæ* ſ. artis veterum poëticæ *Wormianus* ab interitu vindicarunt, catalogum, omnibus longe accuratius, nuperrime adornaverit. Genealogiam Snorronis a Rognvalldo Mærarum Comite & Ducibus Sognenſibus ad calcem Kriſtni-Sagæ pertexuimus, hic vero a Myramannis & Haraldo Agdarum in Norvegia Regulo deductam ſuo loco exhibebimus.

(13) De *Gunnaris Hliſæ filii* parentibus nihil certi hactenus innotuit. Matrem Hliſam vocatam fuiſſe cognomen indicat. Nec id ſine exemplo. Nam licet patris nomen cognominis loco uſitatius majoribus eſſet, inter alias, utiqve eam ob cauſam, qvod familiæ per maſculos maxime ſuſtinerentur, unde & partus veteri Saxonum Jure patrem ſeqvebatur; nonnullis tamen contra maternum nomen pro cognomine fuit. Multis id probavit *J. Erici* in *Tentam. de Cognom. Septentr.* §. 3. novaqve ejus exempla, præter alios, præbent Thorgeir qvidam, a matre, dictus *Arnoru-ſon* (*Sturlunga-S.* Lib. II. c. 28.), & Sigurdus Torfa-foſtri, etiam a matre, *Grimhilldar-ſon* dictus (*Holmveria-S.* c. 2. ed. Isl. p. 70, ſed cap. 23. p. 104. inconſtantia

fimleikamadr á Islanndi af búandi mannum (14), annar *Gunnarr*

ſtantia librarii: *Gunnhilldarſon*). Ubi autem eis, qvibus matris nomen ideo datum eſt, qvod matris ſeqverentur ſtatum, Hilldridæ filii annumerati ſunt, id qvidem recte ſe habet, feſtinantius autem patri Biorgolfo adſcriptum eſt qvod filio hujus Brynjulfo tribuendum erat; unde qvæ de eis (Tentam. cit. p. 112.). habentur, ita ſunt emendanda: *Biorgulfi nobilis Norvegi filios, ex Hildrida, qvam patri per vim extorſerat, impariqve ſibi matrimonio junxerat, ſuſceptos, filius legitimus Brynjulfus non pro legitimis, ſed naturalibus tantum, habuit, atqve ideo eos ad hæreditatem paternam admittere noluit, ſed matris, patre mortuo abactæ, arbitrio permittebat, unde Hilldridæ filii cognominati ſunt.* Adſcribamus ipſa *Egils-Sagæ* verba: „ Sídan andadizt Biörgúlfr; enn þegar hann var úthafinn, þá let Brynjúlfr Hilldrídi á brott fara med ſyni ſina; fór hón þá í Leko til födur ſins, ok fæddutz þeir þar upp ſynir Hilldrídar; þeir varo menn frídir ſynom, litlir vexti, vel viti bornir, líkir módur frændom ſinom; þeir varo kalladir Hilldrídar-ſynir; lítils vyrdti Brynjúlfr þá, ok let þa ecki hafa af födur-arfi ſinum." i. e. *poſt Biörgulfus moritur, cumqve efferretur, Hilldrida cum filiis a Brynjulfo abacta, Lekam, ad patrem, rediit, ubi filii ejus educabantur; hi formoſi erant, ſtatura parvi, ſed acri ingenio, cognatisqve maternis ſimiles, & Hilldridæ filii vocati; Brynjulfus eos parvi fecit, nullamqve eis hæreditatis paternæ partem cedere voluit.* Clariſſimam contemptus & negatæ hæreditatis, eoqve ipſo cognominis a matre ducti, rationem Thorolfi ad eos, hæreditatem denuo petentes, verba docent (ibid. cap. 9.): „ Var ek nær því, er þid höfdot þetta ſama tilkall vid Bárd, ok heyrdiz mer, ſem hanum þætti þar eingi rettindi til edr ſannendi, þvíat hann kalladi yckur frillo-ſyni." i. e. *Eqvidem, cum eandem contra Bardum qverelam inſtituiſtis, adfui, ſimul autem audiviſſe mihi viſus ſum, eum cenſuiſſe, nullo eam jure vel veritate niti, vos enim pro concubinariis habuit;* & paucis interjectis: „ því ſidur vil ek yckur arfborna, at mer er ſagt, at módir yckar væri med valldi tekin, ok med hernadi heim höfd." i. e. *tanto vos minus legitimos agnoſcam hæredes, cum relatum mihi ſit, matrem veſtram vi captam eſſe, & armata manu domum deductam.* Cognomina interdum honoris & celebritatis cauſa a matre eſſe ducta, ſi hæc vel animi dotibus, vel generis ſplendore, patre eſſet ſuperior, vel ſimili qvadam alia ratione magis in vulgus nota, novis exemplis *Grammius* (not. ad Meurſium p. 246.) probat; qvibus tantum ſubjungimus, nonnulla eorum, qvi hoc emblematis a matre duxere, qvod hæc patri ſupervixerit. Talis in *Krókarefs-Saga* (ed. Isl. c. 5. p. 43.) Geller, a matre Sigrida dictus *Sigrídar-ſon;* in *Orcadenſium Hiſtoria* (v. *Torfæi* Orcades p. 103.) Sveinn Aſleifis filius;

citatisſimus, maximæqve agilitatis; alter Gunnar *de* Hli-
C 2 darenda,

filius; in *Laxdalenſium Hiſtoria* Thorgils: "madr het Þórgils, ok var Höllufon; enn Þvi var hann kendr vid módr ſina, at hon lifdi leingr enn fadir hans." i. e. *Vir erat, Thorgils, Hallæ filius dictus; ideo autem cognomen a matre accepit, qvod hæc patri ſuperviveret; Isfirdinga-Saga* (ed. Isl. p. 45.) rationem tantum cognominis omittit, cætera conſentiens. Deniqve & huc pertinet Thorgrimus, ex *Vigaglums-Saga* (ed. Isl. cap. 10. p. 200.), *a matre Hliſa cognomen ſortitus, & Hliſæ filius dictus, qvod hæc patri ſuperviveret;* idqve ea inprimis de cauſa, qvod, ex antiqvisſimo borealium jure, imperium familiæ, marito mortuo, ad viduam devolveretur. Utrum autem hæc Hliſa Gunnaris, de qvo hic ſermo eſt, mater fuerit, an vero altera, Hlif heſtagelldir i. e. eqvorum caſtratrix, cujus *Landnama-Saga* (ed. Isl. p. 36.) mentionem injicit, æqve nobis incertum eſt. Aſt de Jofrida Gunnaris filia, Thoroddo primum, poſt Thorſteini Egillis filio, nuptum data, cum autore noſtro plene conſentiunt *Landnama-Saga* (ed. Isl. p. 24 & 56.), *Hænſathoris-Saga* (cap. 10 & ult.), & *Egils-Saga Skallagrimsſonar* (cap. 80.) his verbis: "Þorſteinn feck Jófrídar dóttur Gunnars Hlífarſonar; módir hennar var Helga dóttir Olafs Feilans, ſyſtir Þórdar Gellis; Jófrídi hafdi átt fyrr Þóroddr ſon Túngu-odds." i. e. *Thorſteinn uxorem nactus eſt Jofridam, filiam Gunnaris Hliſæ filii; mater illi Helga, Olai Feilanis filia, Thordi Gelleris ſoror; Jofridam antea in matrimonio habuerat Thoroddus Oddi Tungenſis filius.* Addit calculum *Laxdæla-Saga* ita: "Helga het önnur dóttir Olafs Feilans, hana átti Gunnar Hlífarſon; Þeirra dætur varo Jófrídr, er átti Þóroddr ſon Túngu-Oddz, ok ſidar Þorſteinn Eigilsſon &c." i. e. *Altera Olai Feilanis filia Helga fuit, qvam uxorem duxit Gunnar Hliſæ filius, eorum filiæ fuere Jofrida, qvam primo Thoroddus Oddi Tungenſis filius, poſt Thorſteinn Egillis habuerunt uxorem.* Conf. *Bárdar-Saga Snæfells-Aſſ* ed. Isl. cap. 12. p. 172.

(14) Qvæ hic de Gunnare Hliſæ filio ſemicirculis diſtinximus, librarius qvidam antiqvus autori noſtro, ſcholii inſtar, adjecit, qvo præeunte in ipſum textum poſt recepta ſunt. Occaſionem autem iis ſine dubio dedit *Hænſa-Þoris-Saga* (cap. 10.) his verbis: "Þar (á Gunnarsſtödum á Skógarſtrönd) bió ſá madr er Gunnarr hèt ok var Hlífarſon, mikill madr ok ſterkr, ok hinn meſti garpr." i. e. *Gunnarſtadis Skogarſtrandiæ habitavit vir, Gunnar nomine, Hliſæ filius, ſtatura magnus, fortis & magnanimus.* Nec non cap. 13. "Gunnarr var allra manna hagaſtr, hann var ok um allt atgérfismadr, ok manna beſt vígr, ok hinn vaſkaſti í öllu." i. e. *Erat Gunnar artium fabrilium præ aliis gnarus, ad omnia præſtans, armorum peritisſimus, cæteraqve promptisſimus.* Inprimis tamen cap. 17. "hann ſkaut allra manna

bezt

Gunnarr at *Hlídarenda* (15), þridi *Steinþór* á *Eyri* (16). *Jófrídr* var XVIII. vetra, er *Þorsteinn* feck hennar]; hún var ekkia; hana (o) hafdi átt fyrr *Þóroddr* son *Túngu-Oddz* (17), ok

(o) *alii* átti.

bezt af boga, ok er þar hellzt tiljafnat, er var Gunnarr at Hlídarenda." i. e. *omnium optime arcu jaculabatur, ita ut Gunnari de Hlidarenda ea in arte maxime compararetur.* Plura de Gunnaris Hlifæ filii vita eadem *Hænsa-Þoris-Saga* habet. confer. & infra not. 17.

(15) *Gunnaris* Hamundi filii de *Hlidarenda* genus & vitam prolixe describit *Niála* s. *Niáls-Saga*, cujus specimen *Torfæus* (Hist. Norv. T. 2. p. 361.) & *Arngrimus* (Crymog. Lib. II. Geneal. XI. p. 153.) exhibent. Nos unicum tantum, qvod ad exercitia corporis pertinet, *Niálæ* testimonium adscribemus (cap. 15.) "Gunnarr var mikill madr vexti ok sterkr, ok allra manna bezt vígr; hann skaut bádom höndom ok sva hió hann; hann skaut manna bezt af boga ok hæfdi allt þat er hann skaut til; hann vá sva skiótt med sverdi, at þriú synduz á lopti; hann hlióp meir enn hæd sína med öllom herklædom, ok eigi minna aptr enn fram fyrir sik; hann var syndr sem selr; ok ekki var sá leikr, er nockr þyrfti vid hann at reyna; ok sva er sannliga sagt, at hans jafningi hafi engi fæddr verit á Islandi." i. e. *Erat Gunnar statura magnus & robustus manuqve promptissimus, nec minus læva, qvam dextra, sive gladio cominus, sive jaculis eminus esset decertandum; tanta celeritate gladium vibravit, ut tres simul elevati viderentur; omnium optime arcu jaculabatur, nec unqvam aberravit; staturæ suæ mensuram sursum saliendo cataphractus adæqvavit, nec minorem retrorsum qvam antrorsum fecit saltum; natatu cum phocis contendit; nec erat exercitii genus, qvo qvis cum eo posset contendere; ita ut vere dictum sit parem ei in Islandia natum non esse.* Hoc verum, tanta eum armorum peritiæ dedisse specimina, ut historici nostrates neminem memorent, qvi majori cum successu, solus fere, multis plus una vice restiterit.

(16) *Steinthoris de Eyri* vitam exhibet *Eyrbyggia-Saga*, taleqve inter alia elogium: "Steinþór var til þess tekinn, at hinn þridi madr hafi best vígr verit á Islandi med þeim Helga Dróplaugar-sonom ok Vemundi Kaugur." i. e. *Steinthorem ferunt tertium virum in Islandia fuisse armis promptissimum, præter Helgium & Grimum Droplaugæ filios & Vemundum Kaugar.* Eadem & exqvisitum satis hujus rei documentum exhibet, prælium Vigrafiordense describens, his verbis: "Steinþór hlióp til ok brá skilldi yfir Þórd, er Þórleifr villdi höggva hann; enn annarri hendi

darenda, *tertius* Steinthor *de* Eyri. *Erat* Jofrida, *cum* Thorfteini *nuberet, XVIII. annos nata*]; *vidua tamen; eam enim prius in matrimonio habuerat* Thoroddus Tungu-Oddi

C 3 *filius*,

---

hendi hió hann til Þorleifs Kimba fyrir nedan kne; enn er þetta var tídenda, þá lagdi Freyfteinn Bófi til Steinþórs, ok ftefndi á hann midiann; ok er hann fá þat, hlióp hann í lopt upp; ok þeffa þriá luti lek hann fenn, fem nú ero taldir." i. e. *Accurrens Steinthor, Thordum, quem Thorleifus ictu petebat, obtegit fcuto, altera autem manu Thorleifum Kimbium infra genu percusfit; cumqve hæc agerentur, Freyfteinn Bofius Steinthorem hafta petit, medium trajecturus; qvod hic, ut vidit, levato furfum corpore evitavit; hæc tria, qvæ jam recenfuimus, una fecit.* Auxilium, qvod Steinthor Havardo, in vindicanda filii, Olai Biarnyl dicti, injufta cæde, præftitit, prolixe defcribit *Isfirdinga-Saga* (ed. Isl. p. 44. 50. &c.), qvod hujus loci non eft. Noftrum tantum eft monere, adducta hactenus teftimonia, qvorum fingula fuos ut armis promptisfimos prædicant, de diverfis temporibus aliqva ex parte effe intelligenda, ut fibi plene conftent.

(17) *Thoroddi* cum Jofrida matrimonium fupra (nota 13.) fatis evictum eft. Ejus autem occafionem hanc refert *Hænfa-Þoris-Saga* (cap. 16 & 17.): Oddus Thoroddi pater prædium Ornolfsdalenfe, veteri poffeffore cum omnibus fuis ferali igne abfumpto, per vim fibi afferere conftituerat. Gunnar autem Hlifæ filius, hoc audito, habitaculum Ornolfsdalum transfert, vaftatasqve incendio ædes de novo refecit, qvo maximum in fe Oddi concitavit odium. Cumqve hæc agerentur, Oddi filius Thoroddus filiam Gunnaris Jofridam uxorem ambiit, fed, ob hoftilem Gunnaris in Oddum patrem animum, repulfam tulit. Paulo poft Oddus 90 viros collegit, occupato Gunnarem prædio depulfurus. Tum vero Thoroddus, cum manipulo militum, Gunnarem prior accedit, de patre brevi fuperventuro certiorem facit, nuptiasqve filiæ denuo, & modefte qvidem, petit. Hoc permotus periculo, maxime tamen Thoroddi fpectata in fe fuosqve integritate & fide, filiam ei Gunnar desponfat, qvo facto Thoroddus venienti mox patri tansactionem extorfit, plenamqve Gunnari fecuritatem præftitit. Oddi Tungenfis genus recenfet *Landnama-Saga* (ed. Isl. p. 17. 24. 76.). Tumultus ejus forenfes geminumqve prælium cum Thordo Gellere commiffum tangit *Arius frode* (Libri de Islandia cap. 5.), plenius autem defcribit *Hænfa-Þoris.Saga*. Qvo fucceffu liti, inter Steinarem Aunundi & Thorfteinem Egilli filios agitatæ Oddus fe immifcuerit, *Egils-Saga*, circa finem, & ex hac noftræ, ad cap. 5. autoris, notæ docent. Qvædam & de eo habet *Bardar-Saga Snæfells-áfs* (cap. 11. 12. ed. Isl. p. 171. 172.), qvæ qvomodo fe habeant, hic excutere non vacat.

ok var þeirra dóttir *Húngerdr*, er (18) þar (p) feddiz upp at *Borg* med *Þorſteini.* *Jófrídr* var ſkörúngr mikill. Þau *Þorſteinn* átto margt barna, ok koma þó fá vid þeſſa ſögu. *Skúli*, var ellztr ſona þeirra (19), annarr *Kollſveinn*, þridi *Egill.*

II. Cap.

Eitt ſumar er (q) þeſſ getit, at ſkip kom af hafi í *Guf-ár-ós* (20). (r) *Bárdr* het ſtýrimadr, norrænn at ætt, audigr (s) at fe, ok helldr vid alldr; hann var vitr madr. *Þorſteinn* bóndi reid til ſkips, ok red jafnan meſtu (21), (t) hver

(p) *iid.* vox. (q) C. S. þat ſagt. (r) C. S. & *chartis* Bergfinnr er nefndr St. fyrir ſkipinu. (s) *al. add.* madr. (t) C. S. hvar.

(18) Ita etiam *Landnama-Saga* (Lib. I. cap. 20. ed. Havn. p. 46. & Lib. IV. c. 12. ib. 318.) & autor noſter infra cap. XI.

(19) Filiorum Thorſteinis recenſum longe alium *Egils-Saga* inſtituit (cap. ult.) his verbis: "Grímr var ellztr ſona Þórſteins, annarr Skúli, þridi Þórgeyr, fiórdi Kollſveinn, fimti, Hiörleifr, ſetti Halli, ſiaundi Egill, áttundi Þórdr; Þóra het dóttir þeirra, er átti Þórmódr Kleppjárnsſon." i. e. *Inter filios Thorſteinis Grimus natu maximus fuit, ſecundus Skulius, tertius Thorgeir, qvartus Kollſveinn, qvintus Hiorleifus, ſextus Hallius, ſeptimus Egill, octavus Thordus; filia ejus Thora fuit, Thormodo Klepjarnis filio nupta;* re tamen vera *Egils-Saga* autori noſtro non contradicit, qvippe qvi plures Thorſteinis liberos fuiſſe agnoſcit; ex his autem tres tantum filios filiamqve unam exempli loco nominare voluit; reliqvis, qvod ſcriptionis ſcopum non tangerent, omisſis. Nec errori imputandum, qvod Skulium maximum natu conſtituerit; id enim de eis tantum, qvos ipſe recenſet, Thorſteinis filiis, eſt intelligendum; idqve *Egils-Saga* confirmat, qvæ & ipſa Skulium Kollſveine & Egille natu majorem ponit.

(20) Oſtia fluviorum & rivorum, non tantum in prima Islandiæ occupatione, ſed & longo poſt tempore, portuum vicem ſuſtinuiſſe innumera exempla docent, qvorum nonnulla *Th. Nicolai* collegit (in Diſſ. de commeatu Isl. navali p. 76. 77.).

Idem

filius, eorumqve filia fuit Hungerda, Borgæ *apud* Thorfteinem *educata.* Jofrida *infignis virago fuit, multosqve ex ea* Thorfteinn *liberos fufcepit, qvorum tamen paucisfimi hanc narrationem tangunt. Filiorum natu maximus erat* Skulius, *alter* Kollfveinn, *tertius* Egill.

Cap. II.

Æftate qvadam navis ex alto advecta in oftium amnis Gufaæ *appuliffe traditur. Gubernator* Bardus *vocabatur, genere Norvegus, dives opum, ætateqve provectior, fed fapientia valens.* Thorfteinn *ad ftationem navis eqvo vectus, qvâ alias in*

Idem conceptis verbis *Egils-Saga* teftatur (cap. 39.): "var þá vída höfd uppfát kaupfcipom í ár, eda í lækiar-ósa, eda í fiki." Nec rationes deerant; vel qvod, fluviorum ope, facilior ad interiora regionis aditus pateret; vel qvod valles, & loca fluminibus vicina, maxime qvippe culta, commerciis effent aptisfima; vel denique, qvod oftia fluviorum, navibus, ubi opus erat, veteri more fubducendis commodisfima effent. Nullum igitur dubium eft, qvin faltem de qvibusdam horum oftiorum navibus aptandis folliciti effe Islandi debeant, fi commeatum navalem, qvalem majores habuere, reftituere unqvam feliciter velint. Portum autem oftii Gufáenfis præter autorem memorant *Olafs-Saga* (ed. Isl. Lib. II. p. 63.), *Landnama-Saga* (ed. Havn. p. 40.), *Biarnar Saga Hytdæla-Kappa*, *Egils-Saga*, & plures.

(21) Antiqvam fuiffe Islandis confvetudinem aliunde advectos ftatim adire, & qvæ notatu digna in exteris accidiffent ftudiofe fcifcitari, novitatis fvadet amor omnibus facile communis. Innuit & id *Þordar-Saga Hredo* (ed. Isl. c. 3. p. 61.) Thordum inducens, Eyulfo, longiorem folito acceffus cunctationem excufare volenti, hæc regerentem: *Mihi contra relatum eft, folennem incolis morem effe, ut ad mercatores exteros, qvam primum poffunt, feftinent, nova percontaturi.* Haud tamen qvilibet fine difcrimine plebejus mercatores primus adire facile aufus eft, fed folis viris principibus id honoris inprimis deberi putabatur. Indicat & id Eyulfus (loc. cit.), *receptum effe*, obtendens, *ut primus naves adiret, & ex mercibus deligeret, qvæ maxime placerent, ex mercatoribus autem qvos præ cæteris vellet hofpitio per hiemem excipere; qvod & Thordus infignis opulentiæ indicium effe confeffus eft:* "qvad þat vana,

vana, at hann kiæmi fyrstr til skips, ok tæki þat af varningi sem hanum likadi, sva tæki hann ok af kaupmönnom, sem hann villdi, til vistar. Þórdur qvad mikit um ríkilæti hans." Consentit Skeggii Midfiordensium Toparchæ colloqvium cum eodem Eyolfo, ut Thordum & socios prior adiret, qvosqve vellet eorum hospites sibi seligeret, hortante (loc. cit.): *Multis identidem experimentis didici, summos in omnibus honores te mihi deferre; nunc igitur vicissim tibi id honoris referam, ut qvos velis mercatorum hospites tibi eligas.* Ita etiam *Vatnsdalensium Historia:* (cap. 17.) *solebat*, inqvit, *Ingemundus*, Vatnsdalensium tunc temporis princeps, *mercatores inter primos adire, & ex mercibus, qvantum placeret, sibi pacisci.* Multæ rationes erant, cur viri in Islandia principes hanc sibi mercium hospitumve optionem deposcerent; & qvidem 1) familiæ sumtuumqve magnitudo, multo commeatu mercibusqve multis indigens. Erant 2) haud raro inter eos, qvi in Islandia negotiari solebant, multi optimatum Norvegicorum vel filii vel cognati; Etenim viros vel maxime spectabiles mercaturam tunc temporis secutos esse, varia exempla docent, in *J. Erici Disqvis.* de peregrinationibus (p. 44-48.) collecta, & *Speculi Regalis* autor (pag. 17.) diserte testatur (conf. *Sperling.* de bapt. ethnic. pag. 176.). Tales autem, ut homuncionum hospitiis excipi parum erat conveniens, ita contra optimates Islandiæ, & sibi in exteris gloriam, & tantorum virorum amicitiam, his hospitiis qvæsiverunt. Accedit, qvod exteros, ludis, qvi optimatum maxime auspiciis, per hiemem exerceri solebant, celebritatem, conviviis gratiam, heri autem comitatui splendorem & robur addituros esse haud abs re ominarentur. Nec aliud exempla svadent. Certum enim est Norvegos, id temporis, non tantum exercitiis corporis excelluisse, sed etiam, in Islandia hiemantes, ludis freqventes interfuisse, paremqve spectantibus admirationem ac voluptatem sæpe attulisse. Similis in conviviis publicisqve consessibus inter Norvegos festivitas; His enim, æqve ac Islandis, solenne fuit, instituta majorum, resqve eorum ac suo tempore gestas, inter epulas narrare, unde certe haud exigua tam publicæ qvam privatæ prudentiæ accessio audientibus facta; Imo fatendum est, his etiam Norvegorum relationibus magnam deberi historicæ illius scientiæ partem, qva Islandi olim gavisi sunt. Nobilium Islandorum comitatui splendorem & robur hospites hosce exteros attulisse *Svarfdæla-Saga*, *Viga-skuto-Saga*, *Niála*, *Gunnars-Saga Þidranda-bana*, aliiqve haud pauci Islandiæ veteris historici docent, plurima horum suggerentes exempla, qvi heri dignitatem, occasione data, non solum strenue tutati sunt, sed pro hac vindicanda vitam etiam haud raro profuderunt; id enim hospitii religio postulavit, ut patremfamilias in publicum procedentem, satellitum, pugnam obeuntem, militum loco, hospites stiparent; eaqve ex causa diei paucis non potest, qvanti, in dissidiis Islandorum civilibus, momenti hospitia ista fuerint, qvantoqve sæpius ambitu qvæsita. 3) Tertia hujus hospitiorum optionis ratio, qvam prius tetigimus, rerum gestarum notitia erat; Hoc enim

scientiæ

ſcientiæ genus veteres Islandi cenſuere, non magno ſolum ornamento principibus viris eſſe, ſed his etiam, præ plebe, deberi. Res qvod attinet intra patriam geſtas, de Thorſteine Ingemundi filio Vatnsdalenſium principe *Vatnsdæla-Saga* (cap. 31.) refert, *qvod omnes, ex aliis Islandiæ partibus ultro citroqve commeantes, debitum ſibi duxerint, eum primum omnium convenire, eiqve narrare qvæcunqve nova acciderint:* "ſkylldt þótti þat öllom utan heradz mönnom, at hitta Þorſtein fyrſtann, ok ſegia hanum öll tídendi, ok þat til nylunda vard." Idem & de aliis valet veteris Islandiæ proceribus, magnoqve his uſui fuit in legibus ferendis, judicii exercendis, & omni reipublicæ patriæ adminiſtratione. Verum nec minoris, hoc tempore, Islandorum optimatibus neceſſitatis erat rerum peregrinarum, vel intima, cognitio, qvam tanta etiam aviditate in Islandia qvæſitam eſſe, præter alios *Hungurvaka* docet, ut *univerſa Comitiorum concio, qvam primum Magnum Epiſcopum ab exteris reducem adeſſe comperit, judicia, & cauſas qvæ tum forte diſceptabantur, reliqverit, & ad eum confluxerit, donec nova, qvæ, dum peregre egerat, in Norvegia acciderant, palam narraverat.* Neqve id mirum. Reipublicæ enim Islandicæ, contra vicinos, Norvegos, Anglos, & Scotos, multo potentiores, unica erat, qvæ in conſiliis, vis; unica ſecuritas exiſtimatio illa, qva civium qvidam in finitimorum principum aulis fruebantur; amicitia, qvam cum circumjectarum regionum præcipuo qvovis & optimo colebant; notitia deniqve de vicinorum rebus exactisſima, moliminibus qvippe hoſtilibus, ſi a vicinis agitarentur, & mature prævidendis & prævertendis apta. Huc inter alia freqventes illæ ſpectarunt veterum Islandorum peregrinationes; & hæc utiqve principalis cauſa eſt, cur hiſtoriarum ſcribendarum ſtudium, ſtante Islandorum republica, tantopere floruerit, cadente vero, uno velut afflatu ſit exſtinctum, ſi paucisſimos tantum ſingularis eruditionis & diligentiæ viros excipias. Agnovit hoc *Torfæus*, multamqve id adhuc meretur diſqviſitionem, hic non interferendam. Sufficit hactenus dicta ſatis cauſarum præbere potuiſſe, cur maximi qvilibet Islandiæ viri tali mercatores exteros ſæpius proſecuti ſint affectu, qvalem in Skulio Thorſteinis filio *Biarnar-Saga Hitdæla-Kappa* (cap. 2.) prædicat: "Skúla bóndi reid til ſkips, ok baud þegar Kaupmönnom til ſín, þvíat hann hafdi vanda til þeſſ at taka miök Kaupmenn, ok eiga gott vinfeingi vid þá." i. e. *Skulius ad navim profectus eſt, ſtatimqve mercatores ad ſe invitavit, tales enim excipere hoſpitio, arctamqve cum iis colere amicitiam ſolebat.* Nec Islandi hoc, qvicqvid fuit, operæ Norvegis aliisve exteris gratis locarunt; hi enim eorum filiis, cognatis vel amicis, ex Islandia ſecum peregre profectis, maxima ſæpius præſtitere beneficia, iisqve jam conjugia nobilisſima, jam Regum & principum exterorum gratiam, conciliarunt; ut nihil nunc de pace externa dicamus, præter oppugnandi difficultatem, ſimilesqve rationes, hujus etiam amici convictus ope, reipublicæ Islandicæ (ſi privatas tantum exterorum qvorundam cum Islandis ſimultates

tates exceperis) per tot ſecula ſervata, donec ſuis ipſa bonis nimium qvantum inſolens, in propriam perniciem arma ſtultisſime vertit. Cæterum qvamvis hæc ita ſint, contra tamen interdum evenit, ut mercatores exteri magnas plebi Islandicæ inferrent injurias, multaqve vi graſſarentur. Hoc, inter alios, *Viga-glums-Saga* prodit (ed. Isl. cap. 1. p. 180.) de Ingialldo Helgii Macri filio referens: *Erat ingenio protervo, torvo, fero, & pertinaci; mercatores peregrinos parum curavit, horum qvippe inſolentiæ exponi detrectans; unde ſi qvid mercium appeteret, alios, qvi emerent, miſit, ipſe autem eos convenire noluit.* Hinc a prima ſtatim Islandiæ occupatione, coloniarum ductores, generis, auſpiciorum, occupationis, priorisve natali in terra imperii, titulo, jurisdictionem, qvam vocant, patrimonialem in advectos ſecum comites eorumqve poſteros, plurimis in locis, exercentes, operam ſemper ſuam eo contuliſſe deprehenduntur, ne mutuis inter incolas & mercatores injuriis frena laxarentur; horumqve ideo præcipuos ad ſe recepiſſe, qvo facilius præſentes in obſeqvio continere, mutuaqve eis incolarum officia aſſerere poſſent. Eadem de cauſa, inter alia, qvæ primus Legum Islandicarum Codex Ulfliotianus ordinavit in publicum utilia, hoc etiam fluit, ut Pontifices, qvi ſacris faciendis juriqve in qvolibet territorio dicundo præficiebantur, (*Goda* vel *Hofgoda* veteres vocavere), mercantium licentiam cohiberent, juſtum mercibus pretium ſtatuerent, modum tempusqve mercandi condicerent, & mercatoribus vicisſim hoſpitia, & aliud qvodvis, ſi opus eſſet, necesſitatis vel officii genus proſpicerent. Cumqve Thorſteinem Egillis filium, de qvo hic autor noſter, Pontificis munus hæreditario poſt patrem jure accepiſſe *Egils-Saga* doceat, facile patet ratio, cur & mercatores qvantocius inviſeret, & mercatum ſua dirigeret auctoritate. Hoc Pontificum in mercaturam arbitrium in *Supplem.* ad *Joh. Arnæi Proceſſum Island.* (p. 476.) dudum indicatum eſt; hic autem probabimus; cumqve Codex Legum Ulfliotianus perierit, hiſtoricorum ejus ævi teſtimoniis utemur. In his *Gunnars-Saga-Kelldugnups-Fiſls*, *Thorgrimus*, inqvit, *Pontifex ad navim venit pretium mercibus conſtituturus, renuit autem navarchus, ſibiqve ſoli, ut rerum ſuarum, ita pretii arbitrium eſſe contendit. Thorgrimo vero hoc adeo diſplicuit, ut omne cum eo & ſociis commercium, omnem venditionem permutationemve prohiberet.* "Þorgrímr Godi reid til ſkips, ok villde leggia lag á varning Kaupmanna; enn Bárdr villdi þat eigi, ok kvedz ſiálfr vilia ráda verde á varningi ſinum; enn Þorgrími líkadi þat illa, ok bannadi hverjum manni at eiga vid þá ſkipti eda kaup." Similia *Hænſa-Þoris-Saga* (cap. 2.) de Oddo Tungenſi refert: "Oddr var vanr í fyrra lagi í kaupſtefnur at koma, ok leggia lag á varning manna, þvíat hann hafdi heradzſtiórn; þótti engum dællt fyrr at kaupa, enn visſi, hvat hann villdi at gera. Nú hittir hann kaupmenn ok frettir eptır, hverſu þeir ætla ſína ferd, edr hve ſkiótar ſaulor þeir villdo hafa." i. e. *Oddus mercatum inter primos adire, pretiumqve mercibus ſtatuere ſolebat, cum in eo territorio magiſtratum gereret; nec qvis incolarum facile ſuſtinuit auctoritatem ejus*

mercando

mercando prævertere. *Nunc igitur, pro more mercatores adit, & qvæ itineris ratio, qvæ mercandi festinatio proposita esset, rogat;* Cum autem superbum tulisset responsum: *publice* inqvit, *edico, ne qvis vobiscum commercia exerceat, merces vestras alio transferat, aliave vobis auxilia præstet; qvi secus faxit, mulctator:* "er því at lysa, at ver bönnom öllom mönnom kaup vid ydur at eiga; ok sva flutningar allar; sva at ek skal se af þeim taka, er ydur veita nockora biörg." Novo apud Islandos legum Codice *Gragás* postea promulgato, hæc Pontificum in mercaturam potestas non tantum illibata perstitit, sed novis etiam juris præsidiis est aucta. Plura hujus rei sunt in hoc Codice documenta, qvam ut commode hic recenseri singula possint. Indicii loco sufficit *Sturlunga-Sagæ*, eorum temporum historiæ, narratio, qvæ Snorronis Sturlæi cum nauclero Orcadensi contentionem de pretio mercibus statuendo, ortumqve inde prælium, prolixe describit (Lib. III. c. 19. unde sua de eo *Torfæus* hausit Orcad. p. 152.). Eadem & alio loco (Lib. III. c. 9.) de Kolbeine Thomæ filio, Skagafiordensium Toparcha, refert, qvod, *annona ingravescente, conciliabulum suorum coëgerit, publiceqve sanxerit, ne qvis mercatoribus exteris hospitia hiberna minori pretio concederet, qvam qvod ipse, multa indicta, constituerat; eoqve invento subditos hospitiorum onere levaverit, cum mercatores in locis ditioni ejus subjectis hiemare, ob pretii magnitudinem, nollent:* "þá var hallæri mikit-þá var Kolbeinn Tumason höfdingi í Skagafirdi, ok hafdi hann fund at því vid heradzmenn, at þeir skylldo eigi taka minni forgift, enn hann qvædi á, ok lagdi fe vid; Austmenn vistuduz þvi eigi vestur um heidi." Alia scientes omittimus. Sublato in Islandia regimine aristocratico, hoc qvicqvid fuit in mercaturam imperii ad magistratus regios, qvi Pontificibus succeffere, migravit. Singulorum seculorum seriem perreptare opus non est, cum continuus omnium fuerit usus; talem autem fuisse, cum civitates Hanseaticæ, Hamburgenses inprimis, post Christiani IIdi tempora, mercaturæ in Islandia exercendæ privilegium obtinuissent, Consult. *P. Widalinus* (in Commentario de voce Maurk MSto §. 24.) annotavit, his verbis: *Nullum erat mercibus peregrinis vel Islandicis pretium legibus definitum; unde qvilibet toparcha,* (Syslomann vocamus), *singulos toparchiæ suæ portus invisere qvotannis solebat, qvam primum se institores composuissent, mercesqve expedivissent; hic cum institore de pretio transegit, pactumqve palam proclamavit, eo anno valiturum.* Seqventi tempore, postqvam mercium, qvibus in Islandia negotiatio fit, pretium auctoritate regia publice est constitutum, id semper fuit, estqve adhuc toparcharum officium, ut merces qvotannis inspiciant, qvasqve plane reprobas invenerint, judicialiter obsignatas, vendi prohibeant, vitiatis autem, si eis carere incolæ neqveant, pro re nata pretium minuant.

hver kaupſtefna var, ok ſva var enn. *Auſtmenn* (22) viſtuduzc her ok hvar, enn *Þorſteinn* tók vid ſtýrimanni, fyrir þvi at hann beiddizt þángat at fara, (u) ok var (x) fálátr jafnan um vetrinn, enn *Þorſteinn* veitti hanum vel. Auſtmadr hendi mikit (y) gaman at draumom. Um varit einn dag ræddi Þorſteinn um vid (z) hann, ef hann villdi rída med hanum upp undir *Valfell* (23); þar var þá þíngſtöd þeirra *Borgfirdinga* (24); enn Þorſteini var ſagt, at fallnir væri búdarveggir hans (25). Auſtmadr qvedz þat [viſt] vilia,

(u) *chart.* Bárdr. (x) C. S. fátaladr of *in loqvendo parcus.* (y) *al.* mark *pretii.* (z) *iid.* Bárd.

(22) Vox in genere viros ſignificat ad orientem habitantes, vel ab oriente advectos. Hinc, *Verelio* (in Ind. Lingvæ Scytho-Scand.) annotante, Sveci Norvegis *Auſtmenn* ſive Oſtmanni dicti; Dani autem & Norvegi, imo & Germani, Anglis Scotis & Hibernis, qvod præter alia *Waræi* teſtimonium, a *Torfæo* (Orc. p. 44.) productum, nec non *Giraldus* (Topogr. Hib. Diſt. III. c. 43. Coll. Camd. p. 750.) probant conf. *Cangii* Gloſſarium Latinum Voce *Oſtmanni.* Sæpisſime tamen Norvegi Islandis *Auſtmenn* appellantur; qva appellatione cum plenæ ſint omnes hiſtoriæ, plura de ea dicere opus non eſt; interim conferri poteſt Lexicon *Buſſæi* ad *Arium* Polyhiſtorem voce *Auſtur.* Præ cæteris autem notari meretur, ipſos interdum Norvegos ſe hoc nomine vocaſſe, teſte Carmine autoris Norvegi de prælio Hafursfiordenſi, a *Sturlæo* ſervato, in qvo Haraldus pulchricomus: alvalldr Auſtmanna. i. e. *Oſtmannorum Dominus* appellatur, notatione ad Islandorum, Færöenſium, Orcadenſium aliorumqve occidentalium morem formata. Contra autem Islandi Hibernos eisqve vicinos, Scotos inprimis & Orcadenſes, *Veſtmenn.* i. e. occidentales, vocarunt, unde etiam *Veſtmanna Eyar*, a ſervis Hibernis ibi occiſis, nomen adhuc retinent (*Landnama-S.* Lib. I. c. 7. ed. Havn. p. 17.)

(23) *Membrana Havnienſis*, qva uſi ſumus, *Vallfell* habet; chartarum vero qvædam *Vatzfell*, aliæ *Vallfall*, aliæ deniqve, ut & Codex Svecicus, *Valfell*, qvod retinuimus, *Bandamanna-Sagæ* conſenſu inducti; hæc enim (ed. Isl. cap. ult. p. 14.) monticulum ejus nominis, haud multis a prædio Borgenſi ſtadiis ſitum, memorat.

(24) *Arius Polyhiſtor*, libri de Islandia cap. 5. (ed. Buſſæi p. 26.), *Landnama-Saga* (Lib II.

in ordinandis nundinis pollere solebat auctoritate, hic etiam usus est. Oſtmanni *hic illic hibernis excepti sunt, navis autem magistrum* Thorſteinn *recepit, qvod apud eum divertere petierat; sed qvamvis a* Thorſteine *liberaliter haberetur, magna tamen ex parte hiemem tacitus egit, nisi qvod in somniis multum delectationis poneret. Die qvodam sub veris initium* Thorſteinn *eum compellavit, ut secum ad montana,* Valfelliam *versus, eqvitare vellet; ibi tunc temporis locus erat, foro* Borgfiordenſium *dicatus;* Thorſteini *vero relatum erat, tabernæ suæ parietes collapsos esse.*

 Annuit

(Lib. II. c. 19. ed. Havn. p. 115.) conſentiente, forum Borgfiordenſium, anteqvam Islandia in qvadrantes divideretur, Thingneſiæ celebratum, & *Þíng-neſſ-Þíng* inde vocatum tradit; ſimul autem aperte indicat, hunc judiciorum locum, ſuo tempore, jamdudum mutatum fuiſſe. Nec contradicit autor noſter, ſed tantum monſtrat, eam mutationem ſeculo decimo vergente jamtum factam, novumqve forum ad monticulum *Valfell* inſtitutum eſſe. Id autem vel ſtatim in ipſa Qvadrantum diviſione, qvippe qvæ novam judiciis induxit formam, vel paulo poſt, factum eſſe neceſſe eſt; tempora enim qvæ autor hic deſcribit, ſupremi judicii, qvod *fimtardóm.* i. e. Qvintum judicium vocarunt (*Arneſens* Jsl. Rætterg. p. 316.), inſtitutionem, & factam ea occaſione novam judiciorum inferiorum mutationem, antevertunt.

(25) Cum omnia olim judicia Islandorum publica ſub dio celebrarentur, multosqve dies continuos durarent, aëris intemperies, ipſæqve ideo leges, refugii cujusdam qværendi necesſitatem veteribus Islandis impoſuere. Hinc tabernæ in locis judiciorum exſtructæ, qvæ congeſtis humo & lapide parietibus conſtabant, ſuperne tecto, ſæpius tamen pannis, obductis; intus autem, nunc aulæis, nunc panno domeſtico, ut cujusvis conditio ferebat. Foro finito aulæa, omni cum apparatu, domum revecta, nudosqve parietes relictos eſſe, & res ipſa poſtulat, & Valgardi qverela docet, in *Supplem.* ad *Arnæi Proceſſ. Island.* (p. 474.) ex *Nials-Saga* relata. Iſtæ autem tabernæ primo conventus die ut plurimum inſtruebantur. Interdum tamen pridie inſtructas præter alios *Egils-Saga* tradit: "Þorſteinn kom til Þíngs nótt fyrr enn adrir menn, ok tialldadi búd ſína, ok ſva Þíngmenn hans, er Þar átto búdir." i. e. *Thorſteinn in locum judicii die prior aliis venit, tabernamqve suam tecto & aulæis instruxit; idem & illi subditorum fecere, qvi tabernas ibi habuerunt.*

De

vilia, ok rido þeir heiman of dagin III. ſaman, ok húskarlar *Þorſteins*, til þeſſ er þeir kvomo upp undir *Valfell*, (a) til bæiar þeſſ er at (b) *Grenium* heitir; þar bió einn felítill madr, er *Atli* het; hann var landſeti *Þorſteins*, ok beiddi *Þorſteinn Atla*, at hann færi med þeim til ſtarfs, ok hefdi med ſer pál ok rekur. Hann gerir ſva. Ok er þeir koma til búdartóptanna, þá tóko þeir til ſtarfs allir (26), ok færdo

(a) *iid. add.* rido ſva, & *inde porro* &c. (b) *ita chartæ rectius, villula enim in hoc tractu adhuc extat*, Greniar *dicta. Membr. Havn. habet:* Grennum.

De foro qvodam provinciali hæc agunt, unde ex iis & ſimilibus aliis veterum teſtimoniis apparet, præter toparchas, colonorum qvosdam ſuas ibi ſub *Ulflioti* lege tabernas habuiſſe; ipſorum tamen arbitrio id relictum fuiſſe indicare videtur huic ſuccedens, eamqve ſine dubio imitatus, novus Legum Codex *Gragâs* Lib. II. ſtatuens, *ſingulos, qvi toparchiæ cuivis ſuberant, tabernas ſibi in foro, ſi vellent, exſtruere debere:* "þingmenn allir eigo at gera ſer búdir þar er þeir ero í þíngi, ef þeir vilia"; unde haud plebejum qvemlibet, ſed inſigniores tantum, & in his proprietarios, ſuas habuiſſe, hisqve tenuiores ſuſcipi ſolitos facile concluditur. Multæ harum ſpatioſæ ſatis fuerunt, licet eam non facile æqvaverint, qvam *Egils-Saga* tradit Thorſteinem Egilli patri inſtruxiſſe, octuaginta armatorum capacem. In Comitiis Islandiæ ſimilis erat tabernarum ſtructura, ſimilis ratio: Opulentisſimus qvisqve, licet privatus, ſuam pro lubitu habuit; necesſitas autem habendi ſolis Pontificibus vel toparchis lege erat impoſita, qvippe qvi omnes toparchiæ ſuæ incolas, comitia vel ſponte, negotiorum cauſa, petentes, vel eo a ſe vocatos, taberna ſua excipere, victúmqve eis interea præbere tenebantur; egregio pauperibus, qvi lites ibi habuerunt, levamento, per tributum publicum, qvod *þíngfararkaup* vocabant, toparchis repenſo. Teſtis dictorum *Gragâs* (Lib. I.) non univerſim tantum jubens: *toparchæ ſui tabernam petant, qvibus in Comitiis res eſt:* "þíngheyendur ſculo fara til búdar med þeim goda, er þeir ero í þíngi med"; ſed & multam indicens, toparchæ, ſi hoſpitium victumqve negaret, colono, ſi his a toparcha oblatis, ad negotia forenſia vocatus venire recuſaret. Tertius qvisqve colonorum toparcham ad comitia ſeqvi hac ex lege tenebatur, unde facile intellectu, qvantæ capacitatis toparcharum tabernæ tunc temporis fuerint. Certæ hic

Annuit Oſtmannus, eoqve facto, tres una, præter domeſticos Thorſteinis, Valfelliam, *atqve inde villulam* Grenias *vocatam, eqvis vecti petunt. Habitavit ibi pauperculus qvidam, cui* Atlius *nomen*, Thorſteinis *colonus; qvem ideo* Thorſteinn *rogavit, ut ſe operis ſocium adjungeret, palamqve ſecum & ligones adferret. Is dicto audit. Cumqve ad rudera tabernæ ventum eſſet, omnes una opus agresſi, parietes reficiunt. Aër*

---

hic tabernæ certas interdum ſeqvebantur toparchias, ut *Hladbúd* Snorrungorum toparchiam (*Sturlunga-S.* Lib. 5. cap. 39.); nominaqve certa habuere, jam a loco, ſtructura vel amplitudine, qvo referenda *Byrgis-bud*, nec non *Valhallar-dylkr*, qvaſi Valhallæ filiam dixeris (ib. Lib. 5. cap. 48.); jam a poſſeſſoribus, qvales *Nials-Saga* memorat Dalamannorum, Mödruvellingorum, Nordlendingorum, Rangæringorum, Ölveſingorum & Skagfirdingorum tabernas (cap. 112. & 135.), *Sturlunga Saga* vero (Lib. 5. cap. 21.) *allzheriar-bud*, qvo nomine intelligimus tabernam, qva uſus eſt Pontifex, in cujus ditione Comitia Univerſalia, *allzheriar-þíng* dicta, celebrabantur, *allzheriar-godi* ideo appellatus, (conf. *Arneſ.* Jsl. Rætterg. p. 476.). Deniqve & opifices omnis generis, machæropoeos, ſutores, cerevіſiæ coctores, & alios, ſuas hic tabernas habuiſſe antiqvitates memorant, ita ut comitiorum locus, his durantibus, oppidi ſpeciem referre hoc tempore potuerit. Hodie conventus Islandorum judiciales ſub dio amplius non habentur, excepto tantum foro generali, qvod *alþíng* vocamus; unde hic ſolum adhuc viget tabernarum, qvales jam deſcripſimus, uſus. Hæ ſtructuram qvidem veterum imitantur, earum vero nec amplitudinem ſervant nec numerum, cum plurimi tentoriis utantur. Cætera de his conf. *Arnæi* Proceſſ. Isl. p. 449, & monita ad lectorem huic præmiſſa p. 8.

(26) Ne qvis miretur Thorſteinem, virum nobilisſimum, ignobili adeo labori manus admoviſſe, ſciendum eſt, eam fuiſſe antiqviorum ſeculorum ſimplicitatem, ut optimates ipſi eorumqve filii omnes labores domeſticos obire, artesqve manuarias exercere haud dedignarentur. Teſtis hac in re *Egils-Saga* de Skallagrimo Kvelldulfi Ducis filio: " hann var ſnemma umſyslomadr, ok hagr vid tre ok járn, ok gerdizt hinn meſti ſtórſmidr." i. e. *Erat is a teneris laboribus domeſticis admodum intentus, artiqve fabrili tam lignariæ qvam ferrariæ deditus, donec tandem maximi nominis faber evaderet.* Suffragatur *Liosvetninga-Saga* (cap. 5.) Gudmundi Opulenti alumnos ſive ſatellites deſcribens: " Þat var ok ſidr hans, at láta löngum vera med ſer göfigra manna ſonu,

færdo út veggena. (c) Vedrit var heitt af ſólu, ok vard þeim *Þorſteini* ok Auſtmanni erfvitt. Ok er þeir höfdo útfært veggina, þá ſettuzt þeir *Þorſteinn* nidr ok *Bárdr* í (d) búdar-dyrnar, ok ſofnadi *Þorſteinn* ok let illa í ſvefni. *Bárdr* ſat hiá hanum, ok let hann nióta draums ſíns (27), ok er hann vaknadi (e) var hanum erſidt ordit. Auſtmadr ſpurdi hvad hann hefdi dreymt, er hann let ſva illa í ſvefni? *Þorſteinn* ſegir: ecki er marc at draumom. Ok er þeir rido heim um kvelldit, þá ſpyr auſtmadr 'enn at, hvat hann hefdi dreymt? *Þorſteinn* ſvarar: ef ek ſegi þer draum minn, ſegir hann, þá ſkalltu ráda hann ſem hann er [til]. *Bárdr* qvedz á þat hætta mundo. *Þorſteinn* mællti þá: þat dreymdi mik, at ek þóttunzt heima væra at *Borg*, ok wti fyrir karldyrom, ok ſá ek upp (f) á húſinn, ok á mæninum álpt eina (g) fagra ok væna, ok þóttunzt ek eiga, ok (h) þótti mer all-gód. Þá ſá ek fliúga ofan frá fiöllonom örn einn mikinn, hann fló hingat, ok ſettizt hiá

(c) *C. S. ſeqventia addit, qvorum loco chartæ habent:* ſem þeir höfdo nu uppkomit veggionom *utqve jam parietes erexerant.* (d) *C. S.* bud-artoptina *in area tabernæ.* (e) *al.* geck. (f) *iid.* í himininn *in coelum.* (g) *iid.* hábeina ok fagra, *altis pedibus &* (h) *al.* var *eratqve optimæ notæ.*

ſonu, ok ſetti þá ſva ágiætliga, at þeir ſkylldo eingann lut eiga at ydia, enn vera ávallt i ſamſæti med hanum; enn þat er þó ſá ſidr þeirra, er þeir varo heima, at þeir vunno, þó þeir væri af göfgom ættom." i. e. *mos etiam ei fuit qvosdam ſemper nobilium virorum filios ſecum habere, hosqve opulenter adeo tractavit, ut nihil eis aliud operæ eſſet, qvam eum ſeqvi, menſæqve ejus intereſſe; Conſvetudo tamen & his fuit, cum domi eſſent, labores domeſticos obire, qvamvis nobilibus eſſent natalibus orti.* Idem & de Ingemundi Grandævi filiis refert *Vatnsdalenſium hiſtoriæ* autor (cap. 22.), qvamvis ſimul haud obſcure qveſtus, talem in magnis viris induſtriam ſuo ſeculo jam tum evanuiſſe cæptam: "Synir Ingimundar ſkipto med ſer verkom,

Aër forte ſole plurimum incaluerat, ita ut Thorſteinn *& Oſtmannus haud parum laſſarentur.* Thorſteinn *ergo, poſtqvam parietes erexerant, in foribus tabernæ cum* Bardo *conſedit, ſomnoqve correptus, valde agitabatur. Asſidebat* Bardus, *ſomniumqve ei indulgebat; tandem vero ille ſua ſponte expergefactus, difficilem, anhelantis inſtar, ſpiritum duxit. Tunc Oſtmannus, qvid ſomniaſſet, rogat, cum per ſomnum adeo agitatus fuiſſet?* Thorſteinn *reſpondit: nullam ineſſe ſomniis veritatis notam. Cum autem ſub veſperam domum eqvitarent, iterum Oſtmannus rogat, qvid ſomniaſſet?* Thorſteinn *reſpondit: ſi ſomnium meum tibi dicam, id, ſicut res eſt, interpretator.* Bardus *id ſuo fore periculo ſpondet. Tum* Thorſteinn: *Videbar, inqvit, mihi per ſomnium domi* Borgæ *conſtitutus, & qvidem ante fores per qvas domeſtici qvotidie eunt, utqve ædes forte ſuſpexi, inſidentem cacumini vidi olorem venuſtum & ſpectabilem, qvem posſidere videbar, plurimumqve eo delectari. Mox evolantem vidi ex montanis aqvilam ingentem; Ea huc advolabat, oloriqve*

---

om, því þat var ſidr gódra manna barna at ydia nockut í þann tíma." i. e. *Ingemundi filii negotia & opera domeſtica inter ſe partiebantur; ſolebant enim tunc temporis bonorum virorum filii aliqvid agere.* Artem fabrilem ſtudiis principe viro dignis Rognvalldus Orcadum Comes apud *Bartholinum* (Ant. Dan. p. 421.) annumerat. Sigurdum Syr, in Norvegia Regulum, privignus Olaus, ab exteris redux, opera ruſtica curantem offendit (*Olafs-Saga Helga*). Imo, Odinus & ſocii talium ſibi laborum artiumqve exercitium tribuiſſe pasſim leguntur, non tantum ut artium mechanicarum, qvæ eo tempore in Septentrione noſtro rariores juſto fuerunt, nuper qvippe introduci coeptæ, ſtudium commendarent, ſed etiam ut poſteros, data qvaſi opera, ad ſimilem diligentiam incitarent. Nec plures hic noſtratium, multo minus Græcos, Romanosve recenſere opus eſt, cum hos Veterum mores tempora dudum mutaverint.

(27) De ſomniorum apud majores veneratione vid. *Erici* Spec. obſervat. ad antiqv. ſept. obſ. 1.

hiá álptinni, ok (i) klakadi vid hana blídlega, ok hón þótti mer þat vel (k) þýdazt; þat ſá ek, at Örninn var (l) ſvarteygr, ok járnklær varo á hanum; vaſkligr ſýndiz mer hann. Því nærſt ſá ek fliúga annann fugl af ſudr-ætt; ſá fló híngat til *Borgar*, ok ſettizt á (m) húsmæni hiá álptinni, ok villdi þýdazt hana; þat var ok aurn mikill. Brátt þótti mer ſá aurninn, er fyrir var, (n) ýfazt miök, er hinn kom til, ok barduz þeir ſnarpliga ok lengi, ok þá ſá ek at hvarumtveggia blæddi, ok lauk ſva þeirra leik, at (o) hvartveggi hne, ſinn veg hvarr, af húſveggnum, ok varo þá bádir daudir; enn álptin ſat eptir (p) ok helldz daupr. Ok þá ſá ek fugl einn fliúga ór (q) veſtrætt; þat var valr; hann ſettizt hiá álptinni, ok let vid hana blýdt; ſídan flugo þau íbrott bædi (r) ſamt i ſömu ætt, ok þá vaknada ek; ok er draumr þeſſi úmerkiligr, ſegir hann, ok man væra fyrir vedrom, er þau manu mætazt í lopti, ór þeim ættom, er mer þóttu (s) ernirnir fliúga. *Bárdur* mællti: Ekki er þat mín ætlan at ſva ſe. Þorſteinn ſegir: giör nú af drauminum ſlíkt er þer ſýniz líkligazt, ok lát mik heyra. *Bárdr* mællti: fuglar þeir muno vera ſtórra manna fylgior (28); enn húsfrú þín er eigi heil, ok man hón fæda meybarn frídt ok fagrt, ok (t) munut þit unna því mikit: göfigir menn muno bidia dóttur þinnar, ór þeim ættom, ſem (u) þer þótto ernirnir fliúga at, ok leggia á hana ofráſt, ok berjazt of hana ſídan, ok látazt bádir af

því

(i) *iid.* kvakadi. (k) *C. S.* þeckiaz. (l) *al.* ſvarteygdr. (m) *C. S.* huſinn *ædibusqve.* (n) *al.* ylfazt. (o) *C. S. & al.* ſinn veg hne hvarr þeirra af hus-mæninum *pinnaculi.* (p) *C. S & al.* hnipin miök ok dapurleg *tremebundus admodum & lugenti ſimilis.* (q) *C. S.* veſtri *occidente.* (r) *al.* ſaman. (s) *C. S. & al.* fuglarner *aves.* (t) *C. S.* mun þu *proſeqveris.* (u) *al.* ernirner flugo *aqvilæ advolaverunt.*

olorique assidens, blando hunc garritu demulcebat, qvi & ei multum placere mihi videbatur; ipsa cetera aqvila nigros oculos habere, & ungves ferreos, strenuumqve ad omnia robur præ se ferre visa est. Deinde & alteram avem vidi ex plaga australi evolantem; ea etiam huc Borgam *advolabat, ædiumqve cacumini juxta olorem insidens, blandimentis hanc delinire conabatur; hæc etiam aqvila erat ingentis magnitudinis. Confestim autem qvæ prior adfuerat aqvila excandescere visa est, ut altera advenit, prælioqve eas comitti acri & longo, qvo utramqve primum sangvine madere vidi, post conflictum earum ita finiri, ut ex suo qvælibet parietis latere in diversa decideret, tumqve ambæ exanimes essent. Residebat olor lugenti similis. Tum vero avem vidi ex plaga occidentali advolantem; accipiter erat; qvi olori adsidens blandiebatur; eoqve facto ambo una in eandem plagam avolaverunt; tumqve expergefactus sum; hoc autem somnium notatu parum dignum est, nec forte aliud qvam tempestates significabit, in aëre sibi invicem occursuras, ex illis coeli cardinibus, unde aqvilæ volare mihi visæ sunt.* Bardus *respondit: Mihi vero haudqvaqvam mens est rem ita esse.* Thorsteinn *regessit: jam igitur tu ex somnio eruito qvid proximum vero videatur, mihiqve indicato.* Bardus *respondit: Aves istæ magnorum virorum genios significabunt; uxor autem tua gravida est, & filiam infantem pariet formosam & venustam, qvam magno vos amore proseqvemini: Illustres viri filiam tuam uxorem petent, ex illis plagis oriundi, unde aqvilæ advolare tibi visæ sunt, eamqve supra mo-*

(28) De geniis plura vid. l. cit. obs. 2. eam vero in rem præ cæteris memorabile est *Vatnsdalensium historiæ* testimonium, qvod *Maram* pro *genio humano* habet, eoqve *Keysleri* observationem (antiqv. Sept. & Celt. p. 395 & 497.) a *Suhmio* nostro (om Odin p. 288.) etiam probatam, qvod Mara ad *matres* vel *Matronas*, a Romanis olim religiose cultas, & inprimis ad virgines fatorum moderatrices, referenda sit, plurimum confirmat.

því efni; ok því nærſt man hinn þridi madr bidia hennar, ór þeirri ætt, ſem valrinn ſló, ok þeim man hón (x) geſin verda. Nú hefir ek þýddann draum þinn, ſegir hann, ſva ſem ek hygg eptir muni gánga. *Þorſteinn* ſvarar: illa er draumr þesſi rádinn ok úvingiarnliga, ok læt ek þat um mællt, at þú mant ecki drauma ráda kunna. *Bárdr* mællti: þú mant ſiálfr at raun um komazt hverſu eptir (y) geingr. *Þorſteinn* lagdi fæd á Auſtmanninn, ok fór hann íbrott (z) um ſumarit, ok er hann ór Sögunni.

III. Cap.

Um ſumarit biózt *Þorſteinn* til þíngs, ok (a) hitti *Jófridi* húsfreyu ádr hann fór heiman, ok ſagdi. Sva er háttat, ſegir hann, at þú ert met barni, ok ſkal útbæra, ef (b) mey-barn er, enn uppfæda, ef ſveinn er. [þvi] þat var ſidr (c) nockr, er Island var heidit allt, at þeir menn, er felitlir varo, enn ſtód ómegd (d) mörg ſaman, leto útbera börn ſín, ok þótti þó illa gert ávallt (29). Ok er *Þorſteinn* hafdi þetta mællt, þá ſagdi *Jófrídr:* þetta er (e) úſimliga mællt, ſlíkr madr ſem þú ert, ok man þer eigi ſýnazt þetta at láta gera, ſva audigr madr [ok vinſæll] ſem þú ert. *Þorſteinn* ſegir: Veiztu ſkaplyndi mitt, at eigi man (f) hlýdiſamt verda, ef af er brugdit. Sídan reid hann til þíngs, enn *Jófrídr* fæddi [medan] mey-barn ákafa fagrt.

(x) *C. S. & chartæ:* gipt væra. (y) *al.* gengz. (z) *al.* at fardögum, *habitationum mutandarum tempore.* (a) C. S. mælti til *Jofridar & -ad Jofridam dixit.* (b) *id.* þu fæder meybarn. (c) *chartæ:* nockurra, þvi land var allt alheidit *moribus qvorundam recept.* (d) *Eæd. &* C.S. til, *&* miök til handa. (e) *al.* uſvinnliga *inhoneſte; unum, ut &* C.S. oþinsliga *inepte.* (f) C. S. leidiſamt *al.* yndisſamt *inter nos conventurum.*

dum amabunt, & tandem de ea decertabunt, quæ contentio ambobus mortis causa erit. Post tertius eam uxorem petet, ex ea plaga ortus, unde accipiter advolavit, eiqve dabitur uxor. Jamqve, inqvit, somnium tuum explicui ut eventurum auguror. Thorsteinn *respondit: male somnium hoc explicatum est, & inimice, unde asserere audeo, te somnia interpretari non posse.* Bardus *regessit: ipse experieris, qvalem eventum habebit. Post* Thorsteinn *Ostmannum austerius habuit; is vero æstate proxima discessit, nec ulla ejus amplius in hac narratione mentio.*

Cap. III.

Æstate proxima Thorsteinn *iter ad Comitia paravit, sed priusqvam domo abiret, uxorem* Jofridam *convenit, eiqve dixit: Comperi, qvod gravida sis; proles autem, qvam utero gestas, si foemina erit, exponatur, si vero mascula, nutriatur. Erat enim usu qvodam receptum, cum tota Islandia religioni ethnicæ addicta esset, ut, qvi pauperes erant, sed multitudine liberorum gravati, liberos suos exponi curarent, qvod tamen semper male factum censebatur. His a* Thorsteine *dictis,* Jofrida *respondit: Inepte hoc dictum, a viro, qvalis tu es, neqve tibi serio videbitur faciendum, cum & divitiis abundes & amicis.* Thorsteinn *respondit: Ingenium meum nosti, haud bene successurum esse, si mandatum negligatur. Post ille ad Comitia profectus est,* Jofrida *vero interea filiam peperit valde formosam. Ut autem mulieres, qvæ aderant, hanc ei tradere*

 volue-

(29) De expositione infantum apud veteres Septentrionales ad calcem autoris plura videri possunt.

fagrt. Konor villdo bera þat at henni; enn hon qvad þeſſ litla þörf, ok let þángat kalla ſmalamann ſinn, er *Þorvardr* het, ok mællti vid hann: Heſt minn ſkalltu taka, ok leggia ſödul á, ok færa barn þetta veſtr í *Hiardarhollt Þorgerdi Egilsdóttur* (30), ok (g) bidia hana uppfæda med leynd, ſva at *Þorſteinn* verdi ecki (h) vis; ok þeim áſtar augom renni ek til barns þeſſa, at víſt ecki (i) nenni ek, at þat ſe útborit; enn her ero þriár merkur ſilfrs, er þú ſkallt hafva at verdkaupi; enn *Þorgerdr* ſkal fá þer fari veſtr þar ok viſt um haf. *Þorvardr* gerdi ſem hon mællti; (k) reid hann nú veſtr í *Hiardar-hollt* met barnit, ok feck *Þorgerdi* í hendur, enn hon let uppfæda landſeta (l) ſinn, er bió inn á *Leyſingiaſtödom* í (m) *Hvammsfirdi* (31); enn hon (n) feck Þorvardi fari (o) veſtr þar í *Steingrímsfirdi* í *Skeliavík* (32), ok viſt of haf, ok fór hann utan um ſumarit, ok (p) kemr ecki ſídan vid þeſſa Sögu. Enn er *Þorſteinn* kom heim af þíngi, þá ſagdi *Jófrídr* hanum, at barnit (q) var útborit, ſem hann hafdi [fyrir] mællt, enn ſmalamadr (r) var í brott hlaupinn, ok ſtolit í brott (s) heſti hennar. *Þorſteinn* qvad hana vel hafa gert, ok feck ſer ſmalamann annann. Nu lída ſva (t) ſex vetur, at þetta verdr ecki víſt; ok þá reid *Þorſteinn* til heimbods veſtur í *Hiard-*

(g) C. S.] bid *al.* ſeg ek bid hana *dic me petere* &c. v. *meo nomine pete.* (h) *C. S.* & *al.* var vid. (i) *al.* vænti *exponi haudqvaqvam ſperem.* (k) *C. S.* ſídan reid hann & *poſtea.* (l) *id.* ſína er bioggo *colonis ſuis-incolentibus.* (m) *chartæ* Hrutafirdi *male.* (n) C. S. tók. (o) *id.* nordr *ad ſeptentrionem,* & *recte quidem, reſpectu ad ſitum villæ Hiardarholtenſis habito.* (p) *C. S.* ok er hann nu ur Sögunni. (q) *chartæ* væri. C. S. er. (r) væri. (s) *al.* hrosſi ockru *eorum.* (t) ſiö *ſeptem.*

voluerunt amplexibus excipiendam; parum id prodesse regessit; sed opilionem suum vocari fecit, cui Thorvardo *nomen, eiqve dixit: Eqvum meum sume, & insterne ephippio, puellamqve hanc* Hiardarholtum, *in occidentem, ad* Thorgerdam Egillis filiam *perfer, eiqve manda clam alendam, ut* Thorsteinn *certior non fiat; eo enim erga hanc prolem affectu feror, ut induci neqvaqvam possim eam exponere; hic autem tres marcæ argenti sunt, qvas tu mercedis loco habebis;* Thorgerda *vero transitum per mare victumqve tibi in occidentali Islandia paciscatur.* Thorvardus *qvæ imperata erant exseqvitur, moxqve infantem,* Hiardarholtum *translatam,* Thorgerdæ *in manus tradit, qvæ mancipi suo,* Leysingiastadas, *ad sinum* Hvamsfiordensem, *incolenti, nutriendam dedit;* Thorvardo *vero, in portu occidentalis Islandiæ* Steingrimsfiordensi Skeliavika, *trajectum per mare victumqve pacta est, isqve eadem æstate peregre profectus in hac narratione amplius non memoratur. Cum autem* Thorsteinn *ex Comitiis rediret,* Jofrida *ei dixit, infantem, ut mandaverat, expositam esse, sed opilionem aufugisse, eqvumqve ejus furto abstulisse. Ad qvæ* Thorsteinn, *recte eam fecisse professus, alium sibi opilionem conduxit. Ita sex anni, omnibus facti insciis, labuntur; tum vero* Thorsteinn *occidentem versus,* Hiardarholtum, *ad affinem suum* Olaum Pavonem

---

(30) *Thorgerda*, Egillis Skallagrimii filia fuit, Thorsteinisqve soror, Olai vero Pavonis Hiardarholtensis uxor, vide *aut. nostrum* infra hoc cap. nec non cap. 1. not. 6. 7 & 8. *Olai Trygg.* vit. ed. Isl. Lib. II. p. 87. *Landnama-S.* ed. Isl. p. 55. & alios.

(31) Sinum *Hvamsfiordensem* rectius hic poni qvam Hrutafiordensem *Laxdalensium historia* docet, ipseqve locorum situs confirmat; villa enim *Leysingiastadir*, adhuc habitata, in tractu *Hvams-Sveit*, qvo nomine sinus Hvamsfiordensis hodie venit, sita est.

(32) Portus *Skeliavicensis*, olim notissimi, mentionem etiam facit *Gisla Saga Surssonar* (ed. Isl. cap. 7. pag. 135.), ejusqve memoriam servat villula *Skeliavik*, ad sinum Steingrimsfiordensem adhuc existens.

Hiardarholt til *Olafs Pá Höſkolldsſonar* (33) mágs ſíns, er þá þótti vera med meſtri virdingu allra höfdingia veſtr þar. *Þorſteini* var þar vel fagnat ſem líkligt var. Ok einhvern dag (u) veizlunnar er þat ſagt, at *Þorgerdr* ſat á tali vid *Þorſtein* bónda bródur ſinn í aundvegi, enn *Olafr* átti þá tal vid adra menn; enn yfir gegnt þeim í (x) beckinum ſáto meyiar þríar. Þá mællti *Þorgerdr:* hverſu lízt þer bróder á (y) meyiar þeſſar, er her ſitia gegnt ockur? All-vel, ſegir hann; ok er þó ein fegrſt myklu, ok hefir hón vænleik *Olafs* (z) [*Pá*], enn hvíti ok bragd vart *Myramanna* (34). *Þorgerdr* ſegir: víſt er þat ſatt, er þú ſegir bródir! at hon hefir hvíti ok [ifir]-bragd vort *Myramanna*, ok eigi at helldr vænleik *Olafs*, þvíat hon er eigi hans dóttir. Hverſu má þat vera ſegir *Þorſteinn*, enn þó (a) ſe hón þín dóttir? Frændi! med ſannendum at ſegia þer, ſegir hon, þá er þesſi [hin fagra mær] þín dóttir, [enn eigi mín]; ok ſagdi hanum allt ſva ſem farit hafdi, ok bidr hann fyrirgefa ſer ok (b) húsfreyu ſinni þesſi afbrigdi. *Þorſteinn* ſvarar: Ecki kann ek (c) yckur at áſaka um þetta, [ok velltr þángat ſem væra vill um fleſta luti], ok hafit þid vel yfirſlett (d) vanvirkiu mína; lítz mer ſva á mey þeſſa, at mer (e) ſe mikil gipta í at eiga jafn-fagrt barn; edr hvad heitir hon? *Helga* heitir hón, ſagdi *Þorgerdr*, hin fagra. *Þorſteinn* ſegir: Nú ſkalltu búa ferd hennar heim med mer. *Þorgerdr* gerdi ſva. *Þórſteinn*

(u) C. S. at veitzlunni. (x) *Membr. Havn.* benikenum. (y) *chartæ & C. S.* ſtulkur *puellæ.* (z) *iid.* hins Hvita, ok [yfir-bragd vort] yfirlit vorn *Olai Albi, vultumqve Myr. noſtræ familiæ.* (a) *al.* er. (b) *C. S. & al.* konu. (c) *al.* at ſaka yckr um þenna hlut. (d) C. S. vanhyggiu *imprudentiam al.* umhyggiu *conſilia mea dextre eluſiſtis.* (e) C. S. þikkir.

vonem Hoſkulldi filium, *cui maximus tunc inter omnes occidentalis provinciæ optimates habitus eſt honor, convivatum proficiſcitur, ibiqve, ut vero erat ſimile, benigne excipitur. Qvodam convivii die relatum eſt,* Thorgerdam *cum fratre* Thorſteine *in ſumma ſede collocutam eſſe,* Olao *cum aliis convivarum ſermones conſerente; Adverſum vero ſubſellium tres virgines occupaverant. Tum* Thorgerda: *Qvid, inqvit, frater virgines iſtæ, qvæ hic nobis adverſæ ſedent, tibi videntur? Pulchræ ſatis, reſpondet; una tamen ceteris plurimum forma præſtat, venuſtatem qvippe* Olai Pavonis, *ſed albedinem vultumqve* Myrenſis *noſtræ familiæ præferens. Ad qvæ* Thorgerda: *Recte qvidem, frater,* Myramannorum *noſtrorum albedinem vultumqve referre dixiſti, neqvaqvam tamen* Olai *venuſtatem, ejus enim filia non eſt. Regerit* Thorſteinn: *Qvi hoc, eſſe poterit, ſi tamen tua filia ſit? Tunc* Thorgerda: *Ut, inqvit, verum tibi, cognate, fatear, pulchra illa puella tua filia eſt, non vero mea; tumqve omnem rei, ut geſta erat, ordinem enarrans, ut ſibi & uxori hunc mandati neglectum ignoſcat, rogat.* Thorſteinn *reſpondit: Non eſt qvod vos hujus rei magnopere accuſem, hæc enim, ut plurima alia, irrefragabili fatorum lege volvuntur, vos autem meam in hoc negotio culpam dextre eluiſtis; adeo qvippe puella hæc mihi probatur, ut magnæ fortunæ ducam, tam formoſam filiam habere; Verum qvodnam illi nomen?* Thorgerda Helgam *pulchram vocari reſpondit. Tum* Thorſteinn: *nunc, inqvit, illam, ut domum mecum proficiſcatur inſtrue.* Thor-

(33) Olai hujus genus autores ſupra not. 30. laudati recenſent, vitam vero & res geſtas prolixe deſcribit *Laxdalenſium Hiſtoria*, & ex ea *Arngrimus* Crymog. Lib. II. Geneal. 4. p. m. 136, qvibus addenda ſunt qvæ, occaſione matrimonii cum Thorgerda contracti, *Egillis Skallagrimii vita* (cap. 79.) de eo narrat.

(34) Vide ſupra cap. 1. not. 6.

ſteinn var þadan útleiddr medr gódom giöfom, ok (f) veik heim, ok *Helga* med hanum, ok fæddizt þar upp at *Borg* med mikilli (g) virkt ok áſt af fedur ſinum ok módur [ok öllom (h) ödrom].

IV. Cap.

(i) Sva er ſagt at í þann tíma byggi uppi á *Hvitár-ſídu*, at *Gilsbacka* (35), *Illugi* hinn Svarti (36) *Hallkelſſon Hroſs-*

(f) *id.* reid Helga heim med h. (g) *id.* virdingu *multo honore.* (h) *id.* frændum *cognatorum.* (i) C. S. í þann tima bio *habitavit eo tempore.*

(35) Villa montana, hodie parochialis.

(36) Illugii Genealogiam vide ad calcem autoris. Vitam Oddus Poëta illi coævus complexus eſt carmine Heroico, qvod *Eyrbyggia-Saga* Illuga-drápo vocat, duasqve ejus ſtrophas ſervavit; reliqvæ temporum injuria perierunt; unde haud ſatis adæqvata de ejus vita rebusqve geſtis notitia ſupereſt. *Laxdalenſium Hiſtoria* (cap. 4.), ejus & uxoris genus recenſens, cum tabula genealogica, qvam autori ſubjungimus, conſentit, additqve poſteritatem ejus *Gilsbeckinga-kyn* ſ. Gilsbackenſium gentem vocatam eſſe. *Torfæus* (Hiſt. Norv. T. III. p. 432.) virum memorabilem vocat. Manu fortem armisqve promptum fuiſſe multa teſtantur facinora, eo vel ſocio vel duce geſta. Ita hominem neqvisſimum Muſa-Bölverkum, qvi, poſtqvam fratrem ejus Thorarinem occiderat, villam ſuam muniverat, cum altero fratre Tindo adortus, munimento expugnato ſuperavit (*Landnama-Saga* ed. Havn. P. II. c. 1. p. 54.). Ita & cum Torfio Valbrandi filio & Sturla Pontifice prælio Hellisfitienſi, qvo XVIII. *Hellismenn* occiſi ſunt, interfuiſſe traditur (ibid. P. I. c. 20. ed. Havn. p. 46. qvod ad verbum fere exſcripſit *Bardar-Saga Snæfellsáſſ*, ſed in ed. Isl. c. 11. pag. 170. erroribus librariorum miſere deformatum). *Hellismenn* vi vocis antricolas notat; Certumqve eſt, exules aliosqve ſceleratos fuiſſe, qvi in montes mediterraneos, Arnarvatnsheide, ſe receperant, antrumqve Fitienſe occupaverant, ut rapinas & latrocinia conjunctis viribus exercerent. Audunem & Thorarinem, Smidketillis filios, duces eis *Landnama-Saga* (P. I. c. 20. ed. Havn. p. 46. & P. II. c. 1. p. 54.) tribuit; *Holmveria-Saga* vero (ed. Isl. c. 32. p. 115.)

Thorgerda *dicto audit; Eoqve facto* Thorsteinn, *opiparis mactatus donariis, domum reversus est, eumqve* Helga *seqvebatur, & Borgæ apud eum, multa cura, & maximo patris & matris, omniumqve aliorum amore, educabatur.*

Cap. IV.

Relatum est ea tempestate Gilsbackam *in* Hvitarsida *incoluisse* Illugium *Nigrum,* Hallkelis *filium,* Hroskelis *nepotem.*

115.) Thorkelem Girdilskeggum, post latronum, qvibus interfuerat, Holmensium cædem eos collegisse narrat. Contentionem, qvam cum Thorgrimo Kiallaki filio Illugius agitavit, ortumqve inde prælium, infra (ad cap. 5. autoris) pluribus memorabimus. Qvo vero pacto, cum aliis Borgarfiordensium Optimatibus, Gestum, Styrio occiso, ad eos profugum sublevaverit, supra (ad cap. 1. not. 8.) docuimus. Illugii in Thorgeirem Havardi filium merita, cui cædis commissæ impunitatem conciliavit, *Fostbrædra-Saga* (cap. 10.) narrat; & præterea *Heidarviga-Saga*, qvod Borgarfiordensibus, in pugna Heidensi contra Bardium constitutis, suppetias ferre tentaverit. Cum vero ad locum pugnæ non perveniret, priusqvam Bardius inde abierat, eum cum C armatis persecutus est, sed, qvo minus assеqveretur, nebula forte superveniente impeditus, re infecta reverti coactus est. Ita ipsi qvidem pugnæ Illugius non interfuit; contra vero hic utiliorem multo operam postea navavit, qvatenus unus judicum vel arbitrorum fuit, qvi a parte Borgarfiordensium his turbis componendis delegati, omnes feliciter sedarunt, pacemqve publicam restituerunt. Qvamdiu vixerit, qvove mortis genere defunctus sit, non constat; probabile tamen est filio Gunnlaugo diu non supervixisse. Reliqva, qvæ de vita ejus hodie supersunt, ex autore nostro peti possunt. Frater Illugio Tindus erat, vir insignis, & in armis strenuus. Hunc tempore Haraldi Grafelldi Norvegiæ Regis, cum aliis una Islandis, qvi Bergis tunc aderant, Geyrem Islandum, qvi Gunnhildæ Reginæ Thesaurarium interfecerat, nisi transactio intervenisset, vi defensurum convenisse *Holmveria-Saga* docet (ed. Isl. c. 12. p. 85.). Eadem etiam (c. 40. p. 125. 126.) svadere videtur, a Grimketille Hordi filio in Islandia interfectum esse; dubia tamen fide, cum aliorum testimonia desint. Nec minus dubium, utrum hic, an alter fuerit Tindus, qvem pugnæ Heidensi interfuisse, multaqve in ea vulnera accepisse *Heidarviga-Saga* narrat. Certius vero *Genealogia*

Hroſkelsſonar. Módir *Illuga* var *Þórrídr Dylla* dóttir *Gunnlaugs Ormstúngu.* *Illugi* var annarr meſtr höfdingi í *Borgarfirdi*, enn *Þorſteinn Eigilsſon;* hann var (k) ſtórríkr madr, ok hardlyndr miök, ok hellt vel vini ſína. Hann átti *Ingibiörgu* dóttur (l) *Asbiarnar Hardars-ſonar* ór *Örnólfsdal;* Módir *Ingibiargar* var *Þorgerdr* dóttir *Midfiardar-Skeggia.* Börn *Illuga* ok *Ingibiargar* varo mörg, enn koma þó fá vid þeſſa Sögu. (m) *Hermundr* (37) het ſon þeirra, enn annar *Gunnlaugr.* Bádir varo þeir efniligir menn, ok þá frumvaxta. Sva er frá *Gunnlaugi* ſagt, at hann var (n) ſnemma brádgiörr at öllum þroſka, mikill ok ſterkr, liósjarpr á hár, ok fór vel, ſvarteygr ok nockot nefliótr, ok þó ſkapfelligr í annliti, mid-miórr ok herdamikill ok kominn á ſik (o) vel, ok hinn hermannligazti í vidbragdi öllu, hávadamadr mikill, í ſkaplyndi ok framgiarn ſnemma, ok vid allt úvæginn ok hardr, ſkálld mikit ok helldr

(k) *C. S. & al.* ſtóreignamadr. (l) *iid.* Biarnar, *& omnes, præter Svec.* Hreidarsſonar. (m) *C. S. hic & alibi* Hermodr, *vel rectius* Hermudr. (n) *C. S. hic & infra* ſnemmendis. (o) *C. S. & alii:* manna bezt *ſpecioſisſimo.*

---

nealogia Regum Norvegiæ, ſ. compendium Hiſtoriæ Norvegicæ docet Poëtam fuiſſe, & Haqvinum Hladarum Comitem *carmine intercalato* celebraſſe, qvo prælium cum piratis Jomsburgenſibus, cui ipſe interfuerat, præ ceteris deſcripſit. Duas ejus Strophas *Sturlæus* ſervavit (ed. Sv. T. I. p. 253. 258.), & ob id Tindus ſuum in Catalogo Poëtarum Septentrionis (ib. T. II. p. 483.) meruit locum.

(37) *Hermundi* Illugii filii mentionem faciunt *Laxdalenſium hiſtoria* & *Kriſtni-Saga* (cap. II. &. XI.), harumqve ultima (edit. Havn. p. 96.) addit, eum, jamtum anno Chriſti 1000 matrimonium contraxiſſe, uxoremqve habuiſſe Gunnhildam Ormi Kodranii *filiam*, qvam tamen ſupra (ibid. p. 12.) ſolo, ut videtur, librarii vitio, Ingvilldam vocaverat. *Olafs-Saga* (ed. Isl. Lib. II. c. 67. p. 243.) in nomine Gunn-

potem. Mater Illugio Thorrida Dylla, Gunnlaugi Ormstungæ *filia. Erat* Illugius, *post* Thorsteinem Egillis filium, *maximæ inter* Borgfiordenses *auctoritatis, opibus affluens, & durus ingenio, magno autem amicis præsidio. Uxor ei* Ingibiorga, *filia* Asbiornis Hordi *filii de* Ornolfsdal; *mater vero* Ingibiorgæ Thorgerda, Skeggii Midfiordensis *filia. Liberi* Illugio & Ingibiorgæ *multi fuerunt, qvorum tamen pauci in hac narratione memorantur. Filiorum unus* Hermundus, *alter* Gunnlaugus *nominabatur. Ambo bonæ spei erant, &, cum hæc agerentur, adulti. De* Gunnlaugo *relatum est, omnibus animi corporisqve viribus cito maturum fuisse, magnum statura & robustum, coma subfusca sed concinna, oculis nigris nasoqve paulum deformi, facie tamen satis decenti, medio tenuem, crassum humeros, habitu corporis specioso, vultu gestuqve militari; animo autem in tumultum qvam maxime effuso, & jam a teneris audaci, cedere nescio & infracto; insignem deniqve poëtam, sed plus justo mordacem,*

Gunnhilldæ consentit, verum Ormi, non filiam, sed *sororem* fuisse tradit, qvod & rectius esse temporis ratio svadere videtur. Haud obscure hinc liqvet, Hermundum Gunnlaugo majorem natu fuisse. Magnæ autem auctoritatis virum brevi evasisse indicio esse potest, qvod Liotus Vallensis, *Vita* hujus perhibente, tres eorum, qvi Bödvarem Sigurdi & Besfium Hallii filios per insidias adorti occiderant, Hermundo miserit auxiliis sublevandos. Virum armis exercitatum strenuumqve bellatorem fuisse, præter testimonia autoris nostri, qvæ eo pertinent, *Heidarviga-Saga* satis confirmat, plus una vice innuens peroptato evenisse, qvod Hermundus, qvippe cum domesticis mercatum profectus, abfuerit, cum Bardius expeditionem suam ad pugnam Heidensem suscepit. Ut autem Hermundus nuncium de ea in itinere accepit, omni commeatu relicto copias collegit, qvibus sine dubio cum Illugii patris agmine conjunctis Bardium cum eo persecutus est; sed cum hæc, ut supra dictum est, serius justo fierent, nihil hic Hermundus effecit. Plura de Hermundo habet *Bandamanna-Saga* sive Historia Conjuratorum; in eis enim numeratur, qvi contra Oddum Ofeigi filium, ut bonis ejus potiri possent, conjurationem fecisse traduntur (vide ed. Isl. p. 7.); cui narrationi temporum ratio non qvidem obstat; qvam vero cetera fidem per omnia mereatur dubio non caret.

helldr (p) nídſkarr, ok var [þvi] kalladr *Gunnlaugr Ormstúnga* (38). *Hermundr* var þeirra vinſælli, ok hafdi höfdingia bragd á ſer. Ok er *Gunnlaugr* var (q) XV. vetra gamall bad hann fedur ſinn farar-efnis, ok qvezt vilia utan fara, (r) ok ſiá ſido annarra manna (39). *Illugi* bóndi tók þvi ſeinliga, ok qvad hann ægi mundu (s) gódann þyckia i (t) ödrom löndom, er hann þóttizt traudt mega (u) ſemia hann heima þar [ſem hann villdi]. (x) Litlu ſídar var þat einn morgin, at *Illugi* bóndi geck út ſnemma, ok ſá at

(p) *al.* nídſkælldinn & nídſkælldr. (q) *al.* XII. *minus recte, vide infra.* (r) *chartæ* ſido at ſiá ok nema, *ut mores videret & diſceret.* (s) *al.* gódr. (t) *iid.* útlöndum *exteris.* (u) *al.* ſæma vid hann *eodem ſenſu.* (x) C. S. ok einnhvern morgin var þat alllitlu ſidar *Mane qvodam haud multo poſt.*

---

(38) De nominibus propriis & cognominibus Germanorum & aliorum populorum Septentrionalium præter alios egit *Herm. Adolph. Meinderſius* (in Miſc. Lipſ. T. VI. p. 1. &c.). Qvædam eo pertinentia ex Scriptoribus Islandicis collegit *J. Erici* in *Tentam de Nom. & Cognom. Septentr.* Hafn. 1753. edito, ad qvæ hic tantum monemus: Gunnlaugum noſtrum, qvod proavi materni nomen & cognomen retulit, novum eorum præbere exemplum, qvibus majorum cognomina olim adjecta fuiſſe (Tentam. cit. p. 102. 103.) probavit. Addi poteſt alter ex *Orkneyinga-Saga* (cap. 92.) Johannes Vængus ſ. ala, qvi hoc cognominis ab avunculo Johanne Vængo traxerat, pluresqve alii. Hanc tamen cognominum ſucceſſionem non proprie hæreditariam, ſed vulgi maxime arbitrio propagatam fuiſſe, vel memoriæ tantum cauſa, vel ſimilitudine qvadam cognominatorum ſvadente, exemplis qvam plurimis adſtruere poſſumus. Sic Ulfus Eyſteini Regis Satrapa & conſiliarius (*Halfsrecka-Saga* cap. 15.), Hognius (*Origg. Norveg.*), Thorſteinn (*Ari frode* ed. Buſſæi p. 22.), Ericus Gronlandiæ inventor (*ib.* c. 6. p. 30.), Ulfus, Olai Tryggvini Norvegiæ Regis proreta (*Olafs-Saga* ed. Isl. L. II. c. 93. p. 298.), Audun, Holenſis in Islandia epiſcopus, pluresqve alii, idem omnes *Rufi* cognomen geſſerunt, forte ob ſimilem aliqva ex parte corporis habitum, ſed nullo certe hæreditatis jure, cum tali invicem neceſſitudine conjuncti non eſſent. Sic Gormo Daniæ,

dacem, unde Ormstunga, *f. Vermilingvis cognominatus est.* Hermundus *amicitia plus valebat, moresqve præ se ferebat viro principe dignos. Cum autem* Gunnlaugus *XV. annos natus esset, commeatum a patre petiit, dicens se peregre proficisci velle, ut aliorum hominum mores videret. Renuit* Illugius, *in aliis regionibus haud probatum iri causatus, cum eum domi pro lubitu vix continere posse sibi videretur. Nec multo post* Illugius, *mane egressus, penuarium suum apertum vidit, & sex saccos, qvibus merces inerant, ejectos, stratosqve, qvi aveherent, eqvos; qvod*

Daniæ, & Hakoni, Norvegiæ, Regibus, nec non Thidrando (*Droplaugar-sona-Saga* cap. 3.) & Refo (*Holmveria-Saga* ed. Isl. c. 38. p. 124.) Islandis, multisqve aliis, ne minima qvidem cognatione junctis, *Grandævi* cognomen commune olim fuit, ob solam longioris vitæ similitudinem. Sic deniqve Thorleifus & Arnor, uterqve *Jarlaskálld* vel Comitum Poëta dictus est, ille qvod Hakonem Norvegiæ Comitem probroso carmine laceraverat, hic qvod Comites Orcadenses carminibus laudaverat, ratione scilicet eatenus simili, qvod Comites uterqve cecinerit, impositione tantum diversa, cum suum ille cognomen a Rege Daniæ, Hakoni inimico, acceperit solenni formula impositum, hic a sola vulgi appellatione. Alios scientes omittimus. Idem autem judicium etiam ferendum est de cognominibus, qvæ pluribus ejusdem familiæ hominibus communia fuisse historici passim tradunt, qvale apud autorem est *Nigri* cognomen, Illugio & cognato ejus Thorkeli commune, apud alios alia, a simili tantum corporis habitu, vulgo observante, ducta. Omnium tamen clarissime genealogiæ, qvarum bene multas veteres Septentrionis historici, inprimis *Landnama-Saga* & *Liber origg. Norveg.* servarunt, recentiores vero, *Arngrimus*, *Ramus*, *Torfæus* & alii in tabulas redegerunt, demonstrant, cognominum successionem certo olim & constanti usu non fuisse stabilitam; plurimis enim nullum omnino cognomen tribuitur; aliis cognomina adeo inconstantia sunt, ut avus sæpe unum, pater alterum, tertium filius, diversa prorsus, habeant. Interdum contra unus vel alter cognatorum cognomine vel communi vel diverso, reliqvi nullo, insigniti apparent. Deniqve & cognominum, pluribus cognatis communium, usus, jam per plures gradus interruptus, jam ab uno ad alterum, a linea paterna ad maternam, vel ab hac ad illam, transitu tam vario propagatus deprehenditur, ut ad certam normam revocari nullo modo possit.

(39) Conf. *J. Erici Disqvis. de Perigrinat. Island.* Lips. 1755. editam.

at útibúr hanns var opit, ok varo útlagdir vöru-feckir (y) VI., ok lenur upplagdar á hefta; hann vard reidr miök. Þá geck at *Gunnlaugr* ok mællti: ek hefir (z) útlagit feckina. *Illugi* fpyr, hví hann giördi (a) fua. Hann fagdi at þat fkylldi vera fararefni hans. *Illugi* mællti: (b) Eingi rád fkalltu af mer taka, ok (c) far hvergi, fyrr enn ek vil; ok kippti inn aptr vöru-feckionum. *Gunnlaugr* reid þá íbrott þadan, ok kom um kvelldit ofan til *Borgar*, ok baud *Þorfteinn* bóndi hanum þar at vera, ok þat (d) þecktizt hann. *Gunnlaugr* fagdi Þorfteini hverfu farit hafdi medr þeim fedgom. Þá (e) baud *Þorfteinn* hanum þar at vera þeim ftundom er hann villdi; ok þar var hann þau mifferi, ok nam lögfpeki at *Þorfteini* (40), ok (f) virdizt

(y) *C. S. & al.* nockrer á hladit, ok þar bönd [lenur] med; hann undradiz þetta miök. Þá geck at madr ok leiddi iv rofs, ok var þat Gunnlaugr fon hans, ok m. *aliqvot cum loris in aream ejectos. Magnam hoc ei admirationem movit. Tum vir accesfit, qvatuor eqvos ducens, isqve filius ejus Gunnlaugus erat, eiqve dixit.* (z) *al.* útlátit. (a) *al.* þat. (b) *al.* eigi er rád slikt at taka af mer *haud confultum hæc mihi eripere.* (c) C. S. fara. (d) *C. S. & al.* þiggr. (e) *iidem* bad Þ. hann. (f) *al.* var öll. m. vel til hans þar *amorem.*

(40) Haud abs re *Verelius* (not in Hift. Hervoræ p. 106.) providam illam majorum noftrorum curam laudat, qva liberos, non fervis, Romanorum more, fed viris armorum artiumve fcientia & virtutibus fpectatisfimis, vel ultro committere, vel petentibus concedere educandos folebant. Illis, qvi ita follicitati juniores in familiam receperunt, mandati fufcepti necesfitas, negotii bene gefti gloria, & parentum aut cognatorum vel amicitia vel veneratio incitamento fuere, ut nihil omitterent, qvod eis noffe datum, alumnis vel rite formandis vel ornandis aptum. His, qvi proprio motu petierunt aliorum liberos fibi educandos credi, eædem rei bene gerendæ rationes fuerunt, & in his maxime parentum vel cognatorum, imo ipfius alumni favor. Qvi enim ad hoc fponte fefe obtulere, aut viri principes fuerunt, vel amicitiam teftaturi vel laudem fibi captaturi; alumno vero & cognatis habituri

qvod magnam ei iram movit. Tunc accedens Gunnlaugus: *ego, inqvit, faccos extuli.* Illugius, *cur ita feciſſet, qværit. Is commeatum ſuum fore reſpondit. Ad qvæ* Illugius: *Nec inqvit, ullam poteſtatis dominicæ partem mihi præripere, nec peregre ire integrum tibi erit, priusqvam voluero; ſaccosqve in penuarium retulit.* Gunnlaugus *vero confeſtim eqvo inde avectus, eadem veſpera* Borgam *venit, & oblatum a* Thorſteine *hoſpitium lætus accepit. Cumqve narraſſet, qvid ſibi negotii cum patre interceſſerat,* Thorſteinn *ei poteſtatem fecit, ibi permanendi, qvamdiu vellet; qvo permotus, proximum annum ibi egit, & Jurisperitiam a* Thorſteine *didicit,*

---

habituri honorem; aut alii, boni qvidem, rerumqve periti, ſed tenuioris fortunæ, hoc officii genere potentiorum gratiam, rebusqve domi anguſtis ſubſidia, afflictis præſidium, qvæſituri. Præterea etiam de ſollicita educationis cura fides ante dari ſolebat, qvalem Besſius Sapiens in *Droplaugar-ſona-Saga* Droplaugæ obſtrinxiſſe narratur, cum filium ejus Helgium educandum invitaret: "Byd ek Helga ſyni þínum til fóſturs, ok því heiti ek þer, at kenna hanum ſlíkt mannvit, ſem ek kann". i. e. *Helgio filio tuo me nutritorem offero, tibiqve ſpondeo, ſcientiæ, qvanta in me eſt, eum me participem facturum;* qvali pacto promisſi, veteribus ſanctisſimi, religio etiam accesſit. Maxima hinc in Rempublicam utilitas. Nullæ qvidem Islandis ethnicis ſcholæ erant, nulla bonarum artium ſeminaria, publicis ſumptibus ſuſtentata; aſt, qvod reipublicæ defuit, iſta maxima ex parte ſupplevit privatorum induſtria, qvi juvenes, qvos vel a tenellis ſuſceperant, vel ex ephebis egreſſos, jamqve fere adultos, hoſpitio vel convictu forte complexi erant, omni, qvod illi ævo patuit, artium & ſcientiarum genere diligentisſime imbuerunt. Non eſt hic locus de ſingulis agendi. Sufficit autori noſtro illuſtrando, ſi probaverimus, hujus inſtitutionis partem haud minimam jurisprudentiæ fuiſſe dicatam. Neqve id difficile. Etenim vel ſola exemplorum multitudo ſatis ſuperqve indicat, veteres Islandos, etiam ethnicos, nulli prorſus ſcientiæ, ſi hiſtoriam exceperis, majus jurisprudentia ſtatuiſſe pretium, nec ulla in arte plures, vel diſcendi contentione, vel docendi ſolertia, excelluiſſe. Ita Bardus Snæfells-As Oddum, qvi

qvi poſt Tungenſis dictus eſt, cum apud ſe hiemaret, *maximo affectu proſecutus eſſe* narratur, *atqve ita in jure erudiviſſe, ut hac in arte aliis multo peritior evaderet* (*Bardar-Saga* ed. Isl. cap. 12. p. 171.). Ita & idem Bardus, cum ipſe apud Skeggium Midfiordenſem hiemaret, ſub Geſti nomine latens, filium ejus Eydum, *tanta juris cognitione imbuiſſe* fertur, *ut omnes alios ſuperaverit, atqve inde JURISCONSULTI cognomen reportaverit* (*Saga af Geſti Bárdarſ.* ed. Isl. c. 1. p. 173.). Nec probationi obſtat *Bardi & Geſti Vitas* fabulis eſſe qvam hiſtoriis propiores; partim cum monumentis fabuloſis omnis non ſit deneganda fides, qvatenus mores & inſtituta deſcribunt; partim cum ex aliis probatisſimæ fidei hiſtoricis conſtet, utrumqve horum, & Oddum Tungenſem, & Eydum Skeggii filium, celeberrimis Islandiæ ethnicæ Jurisconſultis merito accenſeri. Addunt auctoritatem alia juventutis Islandicæ, etiam ethnicæ, Jurisprudentiæ ſtudio non minus ſolerter qvam mature imbutæ exempla. Talis erat Thorleikus, Thorgilſis Snorrii filii alumnus, de qvo *Laxdæla-Saga:* "Þorgils bauð heim Þorleiki, ok var hann laungom í Túngu, ok nam lög at Þorgils, þvi hann var lögkiænn madr". i. e. *Thorgils Thorleikum ad ſe invitavit, isqve ideo Tungæ ſæpisſime egit, & Jurisprudentiam a Thorgilſe hauſit, erat enim juris peritisſimus.* Talis & Thorhallus Asgrimi filius, Nialis alumnus, de qvo *Nials-Saga* pag. 40. cap 27.: "Niáll kendi hanum ſva lög, at hann vard meſtr lagamadr á Islandi". i. e. *Niall eum in jure ita erudivit, ut inter maximos Islandiæ Jurisconſultos numeraretur;* eam enim mentem his verbis ſubeſſe ſeqventia probant: "Þorhallr hafdi numit ſva lög, at hann var hinn þridi meſtr lagamadr á Islandi". i. e. *Ita Thorhallus Jurisprudentiæ dederat operam, ut inter Jurisconſultos Islandiæ maximi nominis tertium locum obtineret.* Vere hoc dici, reſponſa docent ab eo in Comitiis Islandorum edita, qvæ Eyulfum Bolverki filium, Thorhalli tunc adverſarium, ipſumqve juris peritisſimum, in tantam rapuerunt admirationem, ut ſtupefactus exclamaret, (ibid. p. 241.): "hefer her nu framkomit flægd Þórhalls, ok er hann eingum manni líkr at vitsmunom". i. e. *Thorhalli hic dexteritas enituit, is enim hercle! neminem ſcientia juris parem habet;* Skaptio vero Thoroddi filio, tunc temporis Nomophylaci, hoc extorſere elogium (ib. p. 237.): *legibus ea fulciri, ſed abstruſis, qvæqve paucis auditæ eſſent vel perſpectæ:* "at þetta væri lög, þótt fáheyrd væri, ok fáir kynni". Nec in ſola inſtitutione hæc ſubſtitit veterum Islandorum cura, ſed juventutem etiam, qvam primum fieri potuit, in forum produxerunt, ut cauſis dicundis mature exerceretur. Hinc tot Islandorum, & in his juvenum nobilium, exempla, qvi qvavis data occaſione cauſarum patronos egerunt. Varia tamen in eo variorum fuit mens. Plurimi, ut Thorhallus, de qvo nuper dictum, hoc ſtudii genus ſecuti ſunt, vel exercitationis cauſa, vel, ut amicis, aliisqve oppresſis, ſuccurrerent. Alii contra, ut hoſtes vexarent, qvalem *Hrafnkelis Freyi Pontificis vita* (c. 3. & 8) Samum producit, qvi ut erat in jure exercitatus, ita cauſis agendis multum vacavit, &

in

in his Einaris Thorbiornis filii caufam contra Hrafnkelem peroravit. *Fliotsdalenfium Hiftoria* Helgium addit, his verbis: "Helgi ok Grímr varo í Kroffavík, ok nam Helgi lög at Þorkatli; Helgi fór miök med fakfóknir, ok tók miök fakir á þingmönnom Helga Asbiarnar fonar". i. e. *Helgius & Grimus Kroffavikæ manferunt, Helgiusqve inprimis a Thorkele Geiteris filio Jurisprudentiam edoctus eft; qvo facto multum qvidem ftudii caufis agendis, plurimum tamen Helgii Asbiornis filii, fibi inimici, fubditis vexandis, impendit.* Alii uni tantum vel alteri magnæ auctoritatis viro fuam in caufis perorandis operam locarunt, ejusqve vicisfim potentia & copiis fuffulciebantur, ut Hallus in *Vallnaliots-Saga:* "Hallr fór miök med fakir — gerdiz vel med þeim Halli ok Gudmundi, veitti hann Halla med fiölmenni, enn Hallr var griótpall fyrir málom hans". i. e. *Hallius caufis perorandis multum fe addixit — ut autem cum Gudmundo opulento amicitiam contraxerat, Gudmundus eum in foro copiis inftruxit, is vero caufarum, qvas Gudmundus agitavit, procuratorem egit.* Talium qvidem plurimi, ætate provectiores facti, hoc vitæ genus reliqverunt; multi tamen & ei per totam vitam adhæferunt, ut, feqventi tempore, Hrolfus de Skalmarnefia, qvi *uti juris peritisfimus erat, ita caufidici munere fungi vulgo folebat.* "Hrólfr var lögmadr mikill, ok fór miök med fakir *Sturlunga-Saga* Lib. 1. cap. 6. Singularia qvidem fateor hæc veterum Islandorum Juris doctrinæ deditorum exempla funt; Aft idem jurisprudentiæ ftudium populi Islandici, univerfim fpectati inftitutis annumerari etiam debere, tota argumento effe poteft veteris hiftoriæ feries; ea enim cum æqve fit Jurisconfultorum atqve hiftoricorum ferax, parem utriqve fcientiæ operam navatam ipfo rei experimento declarat; hiftoriam vero diligentisfime excultam effe omnes confitentur, unde & idem de jurisprudentia ftatuendum erit. Cæpit hoc in Islandia jurisprudentiæ ftudium, qvam primum regio incolis repleri coepit; *tunc* enim, *Vatnsdalenfium Hiftoria* (cap. 15.) tefte, *de legibus & jure ftatim cogitatum eft:* "þá gerdoz ok margar fveitir byggdar; tókuz þá upp lög ok landsrettr": communi fcilicet necesfitate & utilitate fvadente, ne incolæ omni lege carerent, qvamvis regiminis publici forma nondum ftabilita effet. Ipfa ita primæva Islandiæ occupatio originem Jurisconfultis dedit; unde & ab ea inde viri haud pauci hiftoricis memorantur, de jure, ubi res ferebat, refpondentes, qvales Ericum Guddalenfem *Liber origg. Island.* (P. III. c. 7. ed. Havn. p. 211.), Auffurem vero *Droplaugarfona-Saga* (cap. 3.), exhibent, aliiqve alios, ad *Joh. Arnæi Introd. ad. form. jud. Island.* (p. 4. & 5.) annotatos, qvibus Thorolfus Moftrarfkeggus & Thorfteinn Ingolfi filius eo majori jure annumerandi veniunt, cum duo celeberrima, qvæ Islandia ab ipfa ftatim occupatione nacta eft, judicia publica, Thorsnefenfe nimirum & Kialarnefenfe, inftituerint (conf. ib. not. 4. p. 9. & 10.). Incrementum Jurisprudentiæ addiderunt, folennis legum promulgatio & regiminis publici ordinatio circa ann. 930. facta, & eam haud longo intervallo fecuta infulæ in Qvadrantes vel Provincias divifio; plures enim Pontifica-

virdizt þar öllom mǫnnom vel. Jafnan ſkemto þau ſer *Gunnlaugr* ok *Helga* at tabli, ok lagdi (g) brátt hvart þeirra gódann þocka til annars, ſem raunir (h) bar á ſídar; þau varo miök jafn-alldrar. *Helga* var ſva fögur, at þat

(g) C. S. bradligha. (h) *chartæ:* raun komzt at ſidan *eodem ſenſu.*

tus, pluresqve magiſtratus tunc inſtituti, pluribus juris diſcendi necesſitatem impoſuerunt. Primum horum ſpecimen præbent Legiferi ejus temporis, poſt *Arium Multiſcium* & *Landnama-Sagam*, ab *Arngrimo* (Crymog. Lib. I. c. 8. p. m. 81.) collecti, qvorum plurimos juris conſultisſimos fuiſſe reſponſa eorum docent hiſtoricis antiqvis laudata. Alterum ſuppeditant Pontifices ſive toparchæ bene multi eorum temporum, e. g. Arnkell Thorolfi Bægifoti filius (*Eyrbyggia-S.* cap. 16.); Thoroddus de Hialla Olveſiæ Skaptii Legiferi pater (*Floamanna-S.*); &, qvi primo loco nominari debuerunt, *Snorrius* de *Helgafelli* & *Giſſurus Albus*, plurimiqve alii, qvorum in leges & Jurisprudentiam Islandicam merita veteres pasſim commendant. Tertium deniqve alii qvilibet addunt, juris ſcientia clarisſimi, qvales in *Eyrbyggia-Saga* Steinthor de Eyri, in *Laxdæla-Saga* Thordus Ingunæ filius (cap. 42.), Geſtus Oddleifi filius (cap. 43.), & Thorkell Eyulfi filius (cap. 89.), omnes juris ſcientia, & duo poſterioris, Geſtus inprimis, ſingulari adhæc ſapientia celebres. Unde etiam Islandia, circa annum 1000, qvo religio chriſtiana publice recepta eſt, tantum Jurisconſultorum numerum habuiſſe deprehenditur, ut magnitudinem regionis, temporisqve longitudinem, fere ſuperare videri posſit. Exemplo ſint ex ſola *Nialis Vita:* 1) *Maurdus Gygia* Rangarvallenſium Jurisconſultus, tanti qvidem nominis, ut nihili prorſus haberetur forum cui non interfuit, unde & ab eo tota vicinia reſponſa petere ſolebat (conf. *Landnama-S.* ed. Havn. p. 332. 337.): 2) *Niall* (de qvo plura *Arngrimus* Crymog. Lib. II. Gen. 12. p. m. 160.), juris adeo peritus, ut eo mortuo Skaptius Legifer teſtaretur, *eum ſe ſolum noviſſe, qvi legem, de qva tum in foro diſceptabatur, calluiſſet:* " hugda ek, at ek einn munda kunna þeſſa lagagrein, ſidan Niáll er daudr, þvíat hann einn viſſa ek kunna": 3) *Thorhallus Asgrimi filius*, Nialis alumnus, de qvo ſupra: 4) *Asgrimus Ellidagrimi filius*, prædicti Thorhalli pater, ita in jure exercitatus, ut *Nials-Sagæ* autor (cap. 60. p. 92.) inſtar rei prorſus inſolitæ annotaverit, qvod qvandam forte actionem minus recte inſtituerit: 5) *Mordus Valgardi* filius, & pater ejus Valgardus, celebres qvidem, prioribus tamen non comparandi; deniqve 6) ipſe *Skaptius Legifer*, de qvo ad caput 5. autoris plura dicemus: omnes ſynchroni, & in provincia Islandiæ auſtrali degentes; qvibus eadem *Nialis vita* adhuc addit, ex provincia

didicit, omniumqve favorem sibi conciliavit. Interea Gunnlaugus *&* Helga *aleæ lusu se sæpius oblectabant, reciproco confestim utrinqve affectu, qvem eventus postea docuit; erant vero fere æqvales.* Helga *adeo venusta fuit, ut historiarum periti tradant,*

---

vincia orientali *Thorkelem Geiteris filium*, qvem alios etiam jurisprudentiam docuisse supra probavimus; ex provincia vero occidentali *Eyulfum Bolverki filium*, qvem uno loco (cap. 139. p. 222.) *Juris peritissimum* vocat; imo *tertium maximi nominis in Islandia Jurisconsultum*: "(Eyolfr var allra manna lögkiænastr, sva hann var hinn þridi mestr lagamadr á Islandi"): altero vero, *in Provincia occidentali maximum*. Religione Christiana publice recepta Jurisprudentiam veterum Islandorum maxime promotam esse, nullum est dubium. Etenim supremum tribunal *Fimtardómr*, paulo post institutum, Pontificum numerum denuo auxit. Deinde etiam bonarum literarum studia, cum religione introducta, rapidum adeo progressum fecerunt, ut centum annis vix elapsis, plurimi optimatum literati essent (vide *Arium Multiscium* ed. *Bussæi* cap. 7. & *Kristni-Sagam* cap. 13. p. 117. 118.). Imo monumenta hujus rei exstant omni exceptione majora Leges Reipublicæ Islandicæ ecclesiasticæ & civiles, circa seculi XI. finem & XIImi initia conditæ; hæ enim argumenta jurisperitiæ autorum passim exhibent, pro temporum ratione, satis admiranda. Causæ vero, cur veteres Islandi jurisprudentiæ studio tantum statuerint pretium, variæ sunt; & prima qvidem, qvod hoc scientiæ genus, artibus ingenuo qvolibet dignis, qvas *íþróttir* antiqvitas vocavit, annumeratum fuerit (vide *Sturlæum* ed. Svec. T. II. p. 256.); harum autem summo Islandi eo tempore ducebantur studio. Specialem causam suppeditat ipsa reipublicæ Islandicæ constitutio. Nam omnes fere nobilium Pontificum officia gerebant, qvæ a majoribus accepta, jure hæreditario ad filios devolvebantur. Horum autem munus postulavit, ut in suo singuli Pontificatu juri dicundo præessent, in Comitiis vero Universalibus, non tantum judicia publica sive superiora moderarentur, sed & Senatui interessent, legibus qva condendis, qva reformandis operam daturi; deniqve ubi opus erat, cognatos, amicos, vel subditos in foro defenderent; Ast superiores in foro tenere partes maximo honori ducebatur (vid. *J. Arnæi* Process. Isl. p. 7. & 8. not. 3.); unde maxima his omnibus juris perdiscendi necessitas, eo etiam aucta, qvod graves adsint dubitandi rationes, an leges Islandorum, ante finem seculi undecimi, in litteras referri coeperint. Similes præterea aliis qvam plurimis ejusdem studii rationes fuerunt, tam ut viam sibi ad honores aperirent, qvam ut causas aliorum & suas perorarent, cum nulli tunc temporis essent causarum patroni auctoritate publica instituit

þat er ſaugn fródra manna, at hón hafi fegrſt (i) kvenna verit á Islandi; hár hennar var ſva mikit, at þat mátti vel hylia hana alla, ok ſva fagrt, ſem (k) barit gull (41), ok (l) eingi koſtr þótti þá þvílíkr í öllum *Borgarfirdi* ok vídar annarsſtadar, ſem *Helga* var in fagra. Ok einhvern dag, er menn ſáto í ſtofu at *Borg*, þá mællti *Gunnlaugr* til *Þorſteins:* Einn er ſá lutr í lögom, er þú hefver eigi kent mer, þat er at faſtna mer konu. *Þorſteinn* ſegir: þat er (m) lítit mál, ok kendi hanum atferli. Þá mællti *Gunnlaugr:* Nú (n) ſkal vita hvad mer hefvir af ſkiliz, ok man ek nú taka í hönd þer, ok láta ſem ek feſta mer *Helgu* dóttur þína. *þorſteinn* ſvarar: (o) þarfleyſu ætla ek þat vera. *Gunnlaugr* (p) þreif þá þegar í haund hanum ok mællti: veittu mer nú þetta. Giör ſem þú villt, ſegir *þorſteinn:* enn þat ſkulo þeir vita, er hiá ero [ſtaddir], at (q) þetta ſkal vera ſem úmællt ſe, ok þeſſu ſkulo ecki undirmál fylgia. Sídan (r) nefndi *Gunnlaugr* ſer vatta, ok faſtnadi ſer *Helgu*, ok (s) fretti *Þorſtein:* hvart þá mætti ſva nýta? Hann qvad [vel] ſva vera mega; ok vard mönnom at þeſſu mikit gaman, [þeim] er vid varo ſtaddir.

V. Cap.

(i) *C. S.* kona. (k) *al.* á gull ſæi *auri ſpeciem referret.* (l) C. S. eigi. (m) *al.* ſkamt mál ok kennilegt atferli *formaqve verborum facilis diſci.* (n) *C. S. & al.* ſkalltu vita hvart mer hefir [hafi] ſkilizt *utrum recte intellexerim experiere.* (o) C. S. þarfleyſi. (p) *id.* þreyfadi *attrectans.* (q) *al.* þat er (r) *iid.* faſtnadi Gunnlaugr. (s) *C. S.* ſagdi ſidan *& poſtea dixit.*

tradant, formosissimam in Islandia foeminam fuisse; tanta illi coma, ut totam facile tegere posset, tamqve pulchra, ut aurum malleatum æmularetur, nec ulla tunc temporis, in Borgfiordensi, *pluribusqve territoriis, virago, qvalis* Helga *formosa, repertum iri putabatur. Die qvodam, cum domestici* Borgæ *in caenaculo considerent,* Gunnlaugus *ad* Thorsteinem *dixit: Unus actus legitimus est, qvem me non docuisti, qva scilicet verborum formula uxorem mihi desponsem.* Thorsteinn *respondit: Brevis hæc oratio est, formulamqve solennem eum docuit. Tum* Gunnlaugus: *Jam, inqvit, qvantum ex his perceperim, experiar, manumqve tuam apprehendam, & me* Helgam *filiam tuam mihi desponsare simulabo.* Thorsteinn *id sibi inutile videri respondit;* Gunnlaugus *vero manum ejus statim apprehendens: hoc tamen, inqvit, mihi jam permitte. Ad qvæ* Thorsteinn: *fac, inqvit, ut libet; sciant autem qvi adsunt, hoc ut indictum esse, nec ullas inde dolis offucias peti posse. Hoc facto* Gunnlaugus, *testibus vocatis,* Helgam *sibi desponsat, utqve a* Thorsteine *qvæsivit: num hoc negotii ita conceptum jure valeret? isqve valiturum affirmavit; magna hinc omnibus, qvi præsentes aderant, delectatio nata est.*

Cap. V.

(41) Promissam pulchramqve comam, haud exiguam, tam viris, qvam foeminis, formæ gratiam conciliare olim creditam esse monstrant, qvæ de coma Ingigerdæ Hreggvidi Russiæ Regis filiæ, *Gaungs-hrolfs-Saga;* de coma Arneidæ, *Fliotsdalensium historia;* de coma Steingerdæ, *Kormaks-Saga;* de coma Hallgerdæ Hoskuldi filiæ *Nials-Saga*, & Hallgerdæ Oddi filiæ *Landnama-Saga* (Lib. II. c. 30. ed. Isl. p. 76.); deniqve & de coma Kiartanis Olai filii *Laxdalensium historia*, autoris nostri verbis perqvam similia narrant. Plura hac de re desiderantibus *Cleffelius* (Ant. Germ. cap. 9. pag. 302. &c.) facile satisfaciet.

V. Cap.

Aunundr het madr, er bió ſudr at *Mosfelli*, hann var (t) audigr madr at fe, ok hafdi godord ſudr þar [um neſin]; hann var kvangadr madr, ok het (u) *Geirny* kona hans, *Gnúps* dóttir *Mollda-Gnúpsſonar*, er nam ſudr *Grindavík;* þeirra ſynir varo þeir *Rafn*, ok *Þórarinn*, ok (x) *Eyvindr;* allir varo þeir efniligir menn, (y) ok þó var *Rafn* fyrir þeim í (z) hvevetna; hann var mikill madr ok ſterkr ok manna (a) ſiáligaſtr, ok ſkálld (b) mikit; ok er hann var (c) þroſkadr fór hann landa ámilli, ok (d) fórſt vel. Þá bioggo þeir ſudr á *Hialla* í (e) *Olbuſi* fedgar *Þóroddr* hinn ſpaki ok *Skapti* ſon hans (42). *Þóroddr* var (f) *Eyvindar-*

(t) *C. S. & al.* audmadr hinn meſti *opulentisſimus fuit.* (u) *C. S. & chartis* Oddny *male.* (x) *al.* Eindridi, *librarii vel conjectura vel lapſu.* (y) *iid.* enn. (z) C. S. hveriuvetna *al.* öllu *ad omnia.* (a) *al.* áſiáligaſtr. (b) *C. S. & al.* gott. (c) *iid.* miök roſknadr. (d) *iid.* virdr [virdiz] hvervetna vel þar ſem hann kom. i. e. *qvocunqve venit, magni habitus eſt.* (e) *al.* Aulveſi *nec non* Olvos-ſveit. (f) *chartis male* Einarsſon.

(42) Qvæ de Rafnis Poëtæ genere ejusqve cum Skaptio Legifero cognatione autor noſter hic habet, tabula genealogica, qvam ejus cum aliis optimæ notæ hiſtoricis conſenſum monſtraturi ad calcem ſubjecimus, ſatis confirmat; inde enim patet, qvod Rannveiga Skaptii mater, tam Grimi Legiferi, qvam Geirnyæ, Rafnis matris, ſoror fuerit, ea tamen differentia, qvod Grimus priori Arnbiorgæ cum Svertingo, Rannveiga vero & Geirnya poſteriori, cum Gnupo, matrimonio originem debuerint. Eſt autem Skaptius, ſi qvis alius, inter veteres Islandiæ Legiferos, tam Reipublicæ diu beneqve geſtæ laude, qvam natalium ſplendore, inſignis. Principem virum ſuo tempore reputatum fuiſſe, vel illud, ſi plura non ſuppeterent, argumento eſſe poſſet, qvod Olaus Sanctus Norvegiæ Rex Hrærekum Regulum, ſibi cognatum, qvem ipſe in officio continere vix potuit, Skaptio cuſtodiendum mittere

Cap. V.

Interea vir, cui Aunundo *nomen*, Mosfelliæ *in auſtrali Islandia habitavit, divitiis abundans, & Pontificis per vicina promontoria munere conſpicuus. Nec dignum viro matrimonium defuit; uxor enim ei* Geirnya, *filia* Gnupi, Mollda-gnupi *filii, qvi* Grindavikam *auſtralis Islandiæ occupaverat; Eorum filii,* Rafn, Thorarinn *&* Eyvindus *erant; ſinguli qvidem optimæ ſpei;* Rafn *tamen ceteris ad omnia præſtans, utpote ſtatura magnus, manu fortis, formaqve præ aliis ſpectabilis, & poëta egregius; ut autem togam virilem ſumſerat, mercaturæ maritimæ operam dedit, optato ſucceſſu gaviſus. Eodem tempore* Hiallam Olvoſiæ *in auſtrali Islandia* Thoroddus *ſapiens & filius ejus* Skaptius

---

mittere decreverit (vid. *Sturlæum* ed. Svec. T. I. pag. 499.). Ulterius autem id *Nials-Saga* adſtruit (cap. 56. pag. 86.) de Skaptio & Thoroddo patre referens, *utrumqve qvidem principem virum, & maximi nominis Jurisconſultum fuiſſe, Thoroddum tamen malevolum & ſubdolum plerisqve viſum eſſe;* plene vero confirmat *Grettis-Saga* (ed. Isl. cap. 34. pag. 110.) addens: *Skaptium ſuo ſeculo facile ſapientisſimum fuiſſe, & rogatum ſaluberrima conſilia dediſſe, atqve in eo Thoroddo patri, qvem haud pauci ſuſpicioſum ſubdolumqve judicarunt, disſimilem fuiſſe, qvod, qvæ maxime profutura putaret, cuivis conſulere ſoleret, unde &* fedurbetrûngr i. e. *Melior patre, vulgo appellatus eſt.* Iræ ergo magis qvam rei veritati tribuenda videri poſſet increpatio, qvam, *Nials-Saga* (pag. 227.) teſte, Giſſurus Albus Skaptio, auxilium ſibi in juſta cauſa deneganti, objecit: *qvod ſcilicet a patre, qvi, licet ingenii non omnino probati, attamen, ubi necesſitas urgebat, amicis ſemper præſidio & auxilio fuit, multum degeneraſſet;* niſi forte Giſſurus indicare tantum voluerit, Thoroddi patris, qvam filii Skaptii, animum, ſuas in partes proniorem fuiſſe. Qvod utiqve verum erat: Skaptius enim, non tam proprio favore ductus, qvam Thoroddi patris auctoritate permotus, controverſiis Giſſuri forenſibus patronus initio adfuiſſe, poſt vero ejus partes reliqviſſe, videtur. Certe, cum patre una, a Giſſuri & ſociorum, Gunnari de Hlidarenda & Kolſkeggo fratribus, ob Otkelem & comites occiſos

occisos, exilii poenam intentantium partibus in Comitiis ftetit (*Nials-Saga* pag. 87.). Aft contra, non ita multis poft annis, Asgrimo Ellidagrimi filio, Giffuri cognato & in communi caufa focio, enixe roganti, ut affines fuos Nialis filios, qvi Hofkuldum Hvitanefenfium pontificem occiderant, fublevaret, non tantum fuppetias ferre denegavit, fed infuper Skarphedinem Nialis filium contumeliofis verbis lacesfivit, qvi, ut erat ingenio petulanti, nonnulla ei vicisfim, qvæ pufilli animi, & indigni forti viro timoris notam inurerent, dicteria repofuit (ibid. p. 181.). Nec locus eft objiciendi: vel prudentem a tumultibus civilibus ceffationem, vel folam caufæ injuftitiam, hoc apud Skaptium effeciffe. Nam cum feqventi æftate Giffurus & Asgrimus, contra Nialis, æqve crudeli ac injufto cum tota familia incendio deleti, interemptores, Skaptii opem in Comitiis implorarent, hic plus privato in Skarphedinem odio, qvam caufæ æqvitati, tribuens, non folum omne eis auxilium renuit, fed & utrumqve opprobriis adortus, tantam in fe Asgrimi iram concitavit, ut gravem ei optaret, & tantum non minaretur, contumeliam (ibid. pag. 227.). Huic autem occafionem brevi præbuit Gudmundus opulentus Modruvallenfis, qvi Asgrimi & Giffuri partes fecutus, & Skaptium eis auxilium denegaffe ægerrime ferens, filium Skaptii Thorfteinem Holmunnum, qvi filiam ejus Jodifam in matrimonio habuit, ut prælio, ob hanc caufam commiffo, fecum intereffet, fuo coëgit imperio, hac potisfimum ratione Skaptium fe pugnæ dirimendæ interpofiturum auguratus (ib. 229.). Nec fefellit conjectura. Nam ut Skaptius filium a Gudmundo in prælii difcrimen adductum accepit, ad Snorrium Pontificem, certaminis componendi auxilia petiturus, properavit; fed tum prætereuntem forte confpiciens Asgrimus, in maximo pugnandi ardore conftitutus, hafta misfili utrumqve pedem trajecit, qvo humi proftratus, in proximam tabernam trahitur; mox tamen ad fe rediens, cum Snorrio una, pugnantibus disjungendis accurrit, tandemqve refarcitationem pecuniariam pro vulnere accepto obtinet; probrum vero imbellis animi, a Kario Solmundi filio, qvem, qvod cum Nialis occiforibus in gratiam redire nollet, objurgavit, fibi objectum, impune pati cogebatur (ib. p. 247-249. 251.). Ex qvibus omnibus fatis fuperqve liqvet, Skaptium, ex his cum Giffuro & fociis controverfiis, nec æqvitatis laudem, nec honorem, reportaviffe.

Contra multo felicius Skaptius cognatum fuum Asmundum Hærulangum Midfiordenfem, ejusqve filios & focios, juvit, refponfo in Comitiis edito, vi cujus Thorgeir Havaris filius, qvamvis viri maxime auctoritatis, Thorgilfis Arii filii Reykholenfis, auxilio fuffultus, ob Thorgilfis Mafi filii, Asmundi cognati, cædem, relegationis poenam fubire cogebatur (*Grettis-Saga* ed. Isl. cap. 29. pag. 106). Nec minus omnibus cordatis placuerunt, qvæ Thoreri Adaldalenfi, Gretterem Asmundi filium, qvem filios ejus occidiffe incertus rumor attulerat, exilii poena plectendum poftulantis, Skaptius objecit: fcilicet; *indictam, una folum parte*

referente,

referente, caussam videri debere, nec vulgi, omnia in deterius vertere pronioris, sermonibus tantum jure tribuendum esse, ut accusatus condemnari possset: qvibus impedire qvidem non potuit, qvominus Gretter, a potentiori, qvam cui resistere posset, adversario, exilii reus peragerctur, animum tamen satis declaravit, tam veritatis, qvam Asmundi studiosum (ibid. cap. 48. pag. 121.). Pari fide haud multo post ejusdem Asmundi cognatis patronus in Comitiis adfuit, idqve hac occasione: Thorbiorn Yxnamegn, sine justa causa, Atlium Asmundi filium, & vicissim Gretter, hanc fratris cædem ulturus, Thorbiornem cum filio occiderant. Hanc homicidii caussam Thoroddus Drapustufus, ceteriqve Thorbiornis amici ad forum Hunavatnense deducunt, sed, obsistentibus Atlii cognatis, nil proficiunt. Res ergo ad Comitia venit, judicesqve, qvi definitivam sententiam pronunciarent, delegantur. Hos autem ut Skaptius, ab Asmundianis in auxilium vocatus, Gretterem Atlii fratrem legitimum caussæ actorem agnituros, atqve adeo Atlii & Thorbiornis cædes æqvales judicaturos, comperit, in judicium procedens, interposita exceptione: *qvod Gretter, cum Atlius occidebatur, jam tum exul, adeoqve caussis in foro qva agendis, qva defendendis ineptus, fuisset:* institutam ab adversariis actionem penitus elisit, eosqve ita attrivit, ut causa ad proximos Gretteris cognatos, opibus & potentia multo superiores, delata, Thoroddus ingentem pro Atlii cæde pecuniam expendere cogeretur, nullam vero pro Thorbiorne & filio, a Grettere occisis, compensationem reciperet (ibid. cap. 53. p. 126.). Ceterum etiamsi Skaptius in Gretterem, sibi qvippe cognatum, propensus esset, eum tamen, qvod vi & rapinis in incolas grassaretur, & graviter reprehendit, & ad se profugum recipere noluit, ratione addita: *qvod se, utpote Legiferum, exulum hospitio leges violare, haud deceret* (ibid. cap. 57. pag. 130.), unde juris satis observantem fuisse apparet. Nec obstat, qvod in Thorgilse Reykholensi, ut dignum viro principe facinus laudasse memoretur (ibid. cap. 53. p. 126.), qvod tres illos exules, qvi in omne injuriarum genus maxime expositi fuerunt, ita, per integram hiemem, qvam apud eum simul agebant, in officio continuerat, ut nullam sibi invicem vim inferrent; qvippe qvo non ipsum exulum hospitium, legibus prohibitum, sed prudens Thorgilsis in eos moderamen probavit. Exilii vero cessationem, qvam se, viginti annis elapsis, Gretteri procuraturum Skaptius promiserat, præmaturus hujus, anteqvam ille decimum nonum exilii annum impleverat, obitus, antevertit (ib. cap. 81. pag. 149.).

Præter eas, qvas hactenus recensuimus, Optimatum lites, Skaptius primis Gudmundi Modruvallensis cum Lioto Vallensi dissidiis, qvibus componendis arbiter præfectus est, suam haud sine laude operam navavit. Ast cum postrema inter eos transactio fieret, Gudmundum, cui Lioti magis, qvam suo, honori velificasse videbatur, haud leviter offendit; Verum id non in ejus ignominiam, sed pacis publicæ per eorum concordiam firmandæ causa factum esse, haud omnino præter

verum obtendens, se qvidem excusavit, ipso tamen facto se a potentiori Gudmundi imperio haud parum pependisse simul ostendit (*Vallna-Liots-Saga*).

Militare ingenium, qvod tanto olim apud veteres septentrionales in pretio fuit, naturam æqve larga manu, ac alias animi dotes, Skaptio haud concessisse, multa svadent. Imbecillitatem animi Skarphedinem & Karium ei inprimis vitio vertisse supra vidimus. Nec omnino diversa nos sentire facit controversia illa, qvæ ei cum Thorgilse Orrabeinio fuit. Hic, una cum Asgrimo Ellidagrimi filio, Helgæ Thoroddi filiæ, Skaptii sororis, nuptias ambiit. In Thorgilsem Thoroddi, in Asgrimum Skaptii, studia propendebant. Thorgils vero, hoc incensus, seqventi anno, viam, per qvam ad portum Einarshöfn Skaptio forte eundum erat, cum sex armatis obsidet, qvod hic animadvertens ulterius progredi non ausus est, sed, nondum curatis, qvorum gratia iter susceperat, negotiis, domum revertitur; eoqve patris, repentini adeo reditus causam facile conjicientis, & sororem Thorgilsi elocare, qvam in tanto ejus qvotidie versari metu, ut ultro citroqve per provinciam commeare non liceret, satius ducentis, gravem incurrit reprehensionem. Re igitur in Comitiis denuo agitata, Skaptius qvidem, ut ante, Asgrimo favit, Thoroddus autem, Thorgilsem, uxoris negatæ vindictam de Skaptio sumturum, turbasqve moturum, Asgrimum vero donariis acceptis facile in gratiam rediturum, urgens, effecit, ut Helga Thorgilsi uxor daretur. Hoc autem Skaptius ex sua sententia factum non esse ægre ferens, domesticos incitavit, ut Thorgilsem postea, uxorem, qvæ, eo relicto, ad patrem redierat, domum reducturum, armati aggrederentur; verum Thoroddi, qvi Thorgilsem, suum qvippe repetentem, lacessere vetuit, auctoritate ab incepto desistere coactus est. Cumqve adeo se, patre semper contra nitente, nihil contra Thorgilsem effecturum, prævideret, ex necessitate virtutem faciens, oblatam sibi haud multo post ab eo transactionem, lætus accepit, & perpetuam cum eo iniit amicitiam, qvæ Thorgilsi, in tumultus proclivi, ut alias sæpius, ita in lite, cum Asgrimo Ellidagrimi filio agitata, maximo fuit commodo. Hic scilicet, levi offensa inductus, ipsius Thorgilsis servum, data pecunia, percussorem in eum subornaverat; qvo Thorgils commotus, & cum 40 armatis, Asgrimum citandi gratia aggredi parans, ab hoc qvidem instituto, Gissuro Albo dissvadente, destitit, actionem tamen adversus Asgrimum instituit, sed legibus non conformem; qvo audito Skaptius, Thorgilsem, cum nullam ab Asgrimo ignominiam hactenus passus fuisset, sed plus simplici vice superior discessisset, jam contra, qvamvis justa in causa, ob neglectas juris solennitates judicio inferiorem fore, demonstrans, eo perduxit, ut rebus sic stantibus contentus, a lite desisteret; qvibus omnia hæc Thorgilsis cum Asgrimo dissidia, magno, ob utriusqve potentiam, Reipublicæ damno futura, tranqvillitatis publicæ, veræqve amicorum utilitatis, qvam inanis, ex vindicta turbisqve civilibus, gloriæ studiosior sedavit (*Flóamanna-Saga*).

Celeber-

Celeberrimum ſui temporis Jurisconſultum Skaptium fuiſſe uno ore teſtantur qvotqvot ejus mentionem fecerunt veteres hiſtorici, inter qvos *Kriſtni-Saga* (ed. Isl. pag. 22.) omnium Islandiæ legiferorum ſapientisſimum vocat. Tales autem laudes, ut ſibi debitas, ipſum etiam agnoviſſe, innuere videtur ejus de Niale teſtimonium, ſupra adductum; cui merito jungendum ejus cum affine Thorgilſe Orrabeinio colloqvium in *Floamanna-Saga* (cap. 33.) relatum, qvo huic, de reſponſi, ab eo in foro editi, veritate dubitanti, atqve ideo hujus rationem poſtulanti, ſuam juris ſcientiam, omnium inſtar argumentorum eſſe debere profeſſus perhibetur. Qvæ cum ita ſint, neſcimus an ab omni vanitatis & oſtentationis nota hac in parte abſolvi poterit; niſi forte utrumqve hocce elogium, hiſtoricis potius, qvi ſuam de inſignibus viris ſententiam dicturi, ipſos ſæpe loqventes introducere ſolent, qvam ipſi Skaptio, tribuendum veniat; qvod nobis qvidem eo magis arridet, cum ſimilis proſopopoeias exempla in noſtris antiqvitatibus ſreqventisſima ſint. Cæterum de eximia Skaptii jurisperitia dubitare nos non ſinunt varia reſponſa ab eo edita, variaqve juris capita ab eo reformata, qvorum memoriam veteres ad nos transmiſerunt. Unum horum ſpecimen *Grettis-Saga* (ed. Isl. pag. 106.) exhibet, qvæſtionem de æqvali omnium in fluminibus fundisqve publicis, qvos *almenninga* leges noſtræ vocant, capturæ jure, ſuo tempore controverſam, Skaptium ita definiviſſe referens: *quod hæc captura omnibus qvidem ex æqvo, ſed æqvalis tantum dignitatis viris, pareret, adeoqve colonis prius, qvam frugiperdis circumforaneis deberetur.* Idqve optimo jure: nihil enim æqvitati magis adverſum erat, qvam colonis, qvi munera & onera publica ſuſtinebant, res ad rem familiarem ſuſtentandam neceſſarias eripi ab inſolentibus nobilium qvorundam filiis & cognatis, qvi ut haberent, qvæ rapinarum miniſtris & ſociis ſufficerent alimenta, vi & armis omnia miſcere ſolebant; unde hoc Skaptii reſponſum tali eorum licentiæ oppoſitum fuiſſe cenſeri debet. Addit *Arius Polyhiſtor* Libri de Islandia cap. 8. (edit. *Buſſæi* pag. 51. 52.) duas leges a Skaptio latas, unam, *qva homicidam, alium, qvam ſe ipſum, occiſorem profiteri vetuit*, eoqve ipſo actiones de homicidiis multo qvam antea faciliores reddidit; alteram, *qva qvintum judicium inſtituit*. Erat ſcilicet Islandia, ante Skaptii tempora, in qvatuor provincias, *fiórdúnga* i. e. qvadrantes, dictas, diviſa, qvarum qvælibet ſuum in Comitiis tribunal vel dicaſterium habuit. Hæc qvatuor dicaſteria generatim *Fiórdúngsdómar* i. e. qvadrantum, vel provinciarum judicia, vocabantur; ſpeciatim vero eorum qvodlibet ſuo etiam, a provincia, qvæ ei ſuberat, ducto nomine inſigniebatur, & ad id ſinguli provinciæ incolæ omnes, qvæ, in judiciis inferioribus ſive domeſticis, vel plene cognoſci vel cetera terminari non potuerunt, lites deducere debuerunt; unde hæc dicaſteria ſecundam, ſimulqve ultimam inſtantiam conſtituiſſe apparet. Cum autem facilis admodum in eis eſſet cavillandi juraqve pervertendi occaſio, celebris ejus temporis Jurisconſultus Niall, auctor fuit, ut tertia inſtantia omnibus Islandiæ

A. C. *vindar-ſon.* *Skapti* var þá lögſögumadr á *Islandi.* Móder
1003 *Skapta* var *Rannveig* (g) *Gnúpsdóttir Mollda - Gnúpsſonar*, ok varo þeir ſyſtraſynir at frændſemi *Skapti* ok *Aunundarſynir*, ok var (h) med þeim vinátta mikil med frændſemi. Þá bió út á *Raudamel Þórfinnr* (i) *Sel-Þóriſſon* (43) ok

(g) *ita & C. S. alii:* Stiupdottir Mollda Gunnlaugſſ. *Molldii Gunnlaugi filii privigna*: manifeſto librariorum errore. (h) þar (i) *ita & C. S. al.* Selr.

---

incolis communis, qvinti judicii (fimtardómr) nomine reliqvis ſuperinduceretur, qvod Skaptius reipublicæ proficuum ſentiens judicium hocce, uti rogaverat, in jus recepit; ipſam autem ejus formam & occaſionem, una cum prolixa æqve ac facunda Nialis ſuper utraqve oratione, ex Codice legg. Island. *Grágas* & *Nials-Saga*, *Joh. Arnæus* (Introd. ad Proceſſum Island. cap. 13. pag. 316-23.) exhibet. *Monomachiarum* ſive ſingularium certaminum uſum, ex judiciis Islandorum, Skaptii auctoritate, ſublatum fuiſſe ignoraremus, niſi id nos autor noſter (cap. 11.) docuiſſet; jam vero & occaſionem & ſucceſſum hujus Senatusconſulti inde diſcere licet, qvare plura de eo hic dicere opus non eſt. Inter omnia tamen, qvæ leges Islandorum Skaptio debent, præcipua merito habetur *juris Eccleſiaſtici Reformatio*, per qvam *infantum expoſitio*, *eqvinæ carnis eſus*, *occultusqve numinum ethnicorum cultus*, qvæ omnia *Arius* (Libri de Islandia cap. 7. ed. Buſſ. pag. 44. 45.) incolis primo permiſſa, *Nials-Saga* autem (cap. 106. pag. 164. 165.) clam tantum permiſſa, palam vero probibita fuiſſe, refert, pluresqve ejusmodi conſvetudines, a ſacris chriſtianorum abhorrentes, legibus Islandorum exemtæ & penitus abrogatæ ſunt, poſt *Sturlæum* (ed. Sv. T. I. pag. 435. 440. & 601.) & *Olai Sancti* Norvegiæ Regis *Vitam*, a S. V. *Finno Johannæo* (Hiſt. Eccl. Isl. T. I. pag. 73-79.) pluribus deſcripta. Qvamvis enim ea prædicti Regis auſpiciis, & optimatum Islandiæ, inprimis Hialtii Skeggii filii conſiliis & auxiliis peracta ſit, nullum tamen eſt dubium, qvin Skaptio, utpote tunc temporis legifero, magna ex parte tribui debeat. Qvi ſe in hoc officio cætera geſſerit, omni major exceptione teſtis eſt *Arius* (l. cit. pag. 52.), *multos principes viros & optimates potentia ejus ſeveroqve imperio compulſos, ob cædes vel pugnas relegationis vel exilii poenam ſubiiſſe* docens; qvale teſtimonium, tam ipſa Arii, 38 anno poſt Skaptii mortem nati, fide, qvam ſimilibus, qvæ alii hiſtorici memorarunt, ejusdem rigoris exemplis confirmatum, ſuſpectum reddere minime valet

tius *incoluere.* Thoroddus Eyvindi *filius erat.* Skaptius *vero tunc temporis legiferi officio in* Islandia *fungebatur. Mater* Skaptio Rannveiga, Gnupi *filia,* Mollda-Gnupi *neptis, atqve ita* Skaptius & Aunundi filii *consobrini erant, arctaqve inter eos cum cognatione amicitia.* Raudameliæ *tunc habitavit* Thorfinnus Sel-Thore- A. C. 1003

valet unus alterve specialis casus, ubi Skaptium, necessitate qvadam coactum, optimatibus forte interdum cessisse supra notavimus. Magistratum enim, qvalis ille fuit, cui ab una parte lex admodum dura versatur ob oculos, ab altera vero talis Reipublicæ status, in qvo optimates, qvæcunqve jure obtinere non licuit, vi & armis capessere non verebantur, majorem sæpius, in controversiis eorum componendis, pietatis humanitatis, publicæqve ante omnia tranqvillitatis, qvam strictissimi juris rationem habere vere debuisse, cordatissimus qvisqve sine dubio fatebitur. Skaptii autem prudentiam præter cætera commendat consilium, qvo, una cum Snorrio Pontifice, ne Optimates Islandiæ, ab Olao Sancto Norvegiæ Rege invitati, dubiæ ejus fidei se crederent, effecit, eoqve ipso patriæ libertatem asseruit (vide *Sturl.* ed. Sv. T. I. p. 605. 606.). Legiferi officium, sibi ab avunculo & antecessore Grimo Svertingi filio Mosfellensi impetratum, teste *Ario Polyhistore* (ed. Bussæi p. 52.) 27 annos tenuit, eoqve, cum vita simul, excessit eodem anno, qvo prædictus Olaus Rex Stiklastadis cecidit; cum vero hic annus ex *Arii* calculo 1030 fuerit, & præterea ex *Grettis-Saga* (ed. Isl. pag. 149. cap. 81. & 82.) constet, Skaptium hieme mortuum, novumqve Legiferum Steinem eodem anno ei sublectum esse, primus officii suscepti annus, nempe 1003. qvem *Bussæus* etiam ad ductum *Arii* (p. 51.) recte observavit, facile colligitur. Poëtam fuisse indicant poëmata heroica, qvibus Hakonem Norvegiæ Comitem & Olaum Sanctum Norvegiæ Regem celebravit, qvorum posterius per filium Steinem transmisit (vide *Sturl.* l. c. pag. 637.); eaqve causa est, cur Skaptii nomen in Catalogum Poëtarum aulicorum Olai & Hakonis, qvalis a *Wormio* & qvi eum seqvuntur, editus est, & qvidem merito, olim relatum fuerit, cum contra in editione *Peringskioldiana* ad calcem *Heimskringlæ* (ed. Sv. T. II. pag. 481.) inter poëtas Magni Boni immerito numerari videatur. Religionis Christianæ in eo observantiam, templum, qvod in latifundio suo Hialla propriis eum sumtibus ædificandum curasse *Flomanna-Saga* (cap. 34.) testatur, haud obscure innuit.

(43) In numero filiorum Thorfinni septenario *Landnama-Saga* (ed. Isl. pag. 34.) cum autore nostro plene consentit; in nominibus vero dissentit, utpote nec Eyvindum vel

A. C. ok átti (k) VII. ſono, ok varo allir efniligir menn, þeir hetø ſva: *Þorgils* ok (l) *Eyvindr* ok *Þorir*, ok varo þeir meſtir menn út þángat; ok þesſir menn, (m) er nú ero nefndir, varo allir uppi ſamtída. Ok þeſſu nærſt vrdo þau tídendi, er
1000 bezt hafa ordit her á *Islandi*, at landit vard allt kriſtit, ok allt fólk hafnadi fornum átrwnadi (44). *Gunnlaugr Ormstúnga*, er (n) fyrr var fráſagt, var nu ymizt at *Borg* med *Þorſteini*, edur heima med *Illuga* fédur ſinum á *Gilsbacka*
1006 (o) þriá vetur, ok var hann þá (p) XVIII. vetra gamall, ok ſamdizt þá (q) mikit. Madr het *Þorkell*, (r) ok var kalladr *Svartr*, hann var heimamadr *Illuga* ok [ná]-frændi, ok hafdi þar uppvaxit. Hanum tæmdizt arfr nordr í *Vazdal* í *Aſi* (45), ok beiddi hann *Gunnlaug* at fara med ſer; ok þat (s) giördi hann; ok rída nordr tveir ſaman í *As*, (t) ok greiddu þeir feit af höndom, er (u) vardveitt höfdu, med atgaungu *Gunnlaugs.* Enn er þeir rído nordan, giſto þeir í *Grímstúngom*, at *Audgils* bónda, er þar bió; ok um morgininn tók ſmalamadr heſt (x) þeirra ok reid, ok var þá ſveittr miök, er þeir fingu nád. *Gunnlaugr* lauſt

(k) *al.* Sex. (l) *C. S.* & *al.* Eyolfr. (m) *al.* ero nefndir, ok varo allir uppa [uppi á] einn tíma, *hi memorantur, omnesqve eodem &c.* (n) C. S. ádr. (o) *Membrana Havn.* tva *duos*, Apogr. Cod. Svec. VII. ſed male. (p) al. male XV. (q) C. S. mikit [*al.* vel] med þeim fedgum *multumqve cum patre in gratiam rediit.* (r) *C. S.* Svarti. (s) *C. S.* hann gerdi ſva, ok ridu. (t) *id. add.* ok feingu féit & *bonis potiti ſunt.* (u) *al.* vardveittu *cuſtodiverunt.* (x) *C. S.* & *al.* Gunnlaugs *Gunnlaugi.*

---

vel Eyolfum, nec Thorgilſem, ſed Gilſem, agnoſcens. Utrum rectius ſit, definire non poſſumus; qvædam tamen *Eyrbyggia-Sagæ* exemplaria, qvæ Thorgilſis Thorfinni hujus filii mentionem cap. 79. faciunt, relationem autoris confirmare videntur.

Thoreris filius, *& septem filios habuit, inter qvos* Thorgils, Eyvindus *&* Thorer, *omnes bonæ spei; hiqve in ea regionis parte præcipui viri erant. Omnes autem, qvi hactenus memorati sunt, eodem tempore vixerunt. Proxime accidit, qvod* Islandia *nostra auspicatissimum experta est, ut universus populus, veteri religione rejecta, Christianam amplecteretur.* Gunnlaugus Ormstunga, *de qvo ante dictum est, jam* Borgæ, *apud* Thorsteinem, *jam* Gilsbackæ, *domi apud patrem suum, alternis vicibus tres annos egit, tumqve octodecim annos natus, mores multo mitiores sectari coepit. Erat* Gilsbackæ Thorkell *qvidam, cui* Nigri *cognomen datum,* Illugii *domesticus & proximus cognatus, qvi ibi adoleverat. Huic in tractu* Vatnsdalensi *borealis Islandiæ, prædio vero* Asensi, *hæreditas deferebatur, unde* Gunnlaugum *rogavit, ut eo secum proficisceretur; cumqve hic annueret, ambo* Asum *equitant, ubi bona qvi custodiverant,* Gunnlaugo *auctore, tradunt. Reversi a septentrione* Grimstungis, *apud* Audgilsem *qvendam, ibi habitantem, hospitabantur; seqventi vero mane opilio eqvum eorum, clam surreptum, ita eqvitando fatigaverat, ut, cum reciperent, multo sudore maderet.* Gunnlaugus *ergo opilionem*

A. C.
1000
1006

videntur. Thorfinnum Gudlaugus opulentus, prædio Raudamelensi inhians, ad singulare certamen provocavit, qvo utrumqve graviter vulneratum Thurida Oddi Tungensis filia, Jofridæ, Thorfinni uxoris, soror, sanavit, & postea reconciliavit (*Landnama-S.* l. c. p. 35.). De liberis Thorfinni plura vide ibid. p. 46. cap. 13. & pag. 56. cap. 19. Prædium autem Raudamelense, cum altero cognomine, in valle montana jacet, qvæ tractum Kolbeinsstada-Hrepp, extra Borgarfiordum, versus promontorium Snæfellense situm, efficit.

(44) Sc. Anno Christi 1000. vide *Arium Multiscium* ed. *Bussæi* cap. 7. *Christni Sagam*, pag. 102. *Arngrimum* Crymog. Lib. I. cap. X. & plures.

(45) Utrumqve prædium *Asense* & *Grimstungense* in tractu Vatnsdalensi adhuc superest, Asense qvidem hodie parochiale, inferius, Grimstungense vero, juxta autorem, superius, montibusqve mediterraneis propius.

A. C. 1006 lauſt ſmalamann med breid-auxi í úvit. Bóndi villdi eigi ſva búit hafa, ok (y) beiddizt bóta fyrir. *Gunnlaugr* baud (z) mörk. Bonda þótti þat oſlítit. *Gunnlaugr* qvad þá víſu (46):

Maurk baud ek mundángs ſterkum
    Manni [(a) tygiazt tanna
Gráſena ſkalltu góna
    (b) Glóſpýir þat] nýa.
Ydrazt muntu ef ydrum
    Allrádz flóda ór ſiódi
Lætur eydanda lída
    Linnz ſamlagar kindar.

Þesſi vard ſætt þeirra ſem *Gunnlaugr* baud, ok ſkildo þeir vid ſva búit. Ok litlu ſídar beiddi *Gunnlaugr* fedur ſinn (c) utan-ferdar í audru ſinni. *Illugi* ſvarar: Nú ſkal vera ſem þú villt, hefir þú nú helldr ſamit þik, úr því ſem var. Reid *Illugi* þá heiman [ſkiótt], ok keypti ſkip hálft til handa (d) *Gunnlaugi*, er uppi ſtód í *Guſár-óſi*, (e) af þeim manni er *Audun* het, ok var kalladr *Feſtar-garmr* (47). Ok er *Illugi* kom heim, þackar *Gunnlaugr* hanum vel.

(y) C. S. beiddi, *Membr. H.* bad bæta. (z) *C. S. add.* at giallda bonda *colono expendere.* (a) *al.* tyggiazt. (b) *al.* glóſpyʀ þik nyta. (c) *chartæ* farar-efna, C. S. fararefnis í annat ſinn *commeatum.* (d) C. S. ſer *ſibi.* (e) C. S. at Auduni Feſtargram *ab Audune Feſtargramo.*

---

(46) Ordo verborum in priori hujus carminis parte hic eſt: " Ek baud mundángs ſterkum manni nya mörk, þat ſkalltu gráſena tanna glóſpyir tygiazt góna". i. e. *obtuli mediocriter forti viro marcam novam, id tu, cineracei coloris dentes prodens cachinnorum vomitor! præcipuum aſpectabis.* Poſterioris partis hic eſt ordo: " muntu allrádz ydrazt, ef lætr lída ór ydrum flóda eydanda ſiódi ſamlagar linnz kindar". i. e.

opilionem securi bellica percusſit, ut deliqvium pateretur, herus autem, hoc impune pati nolens, multam pecuniariam poſtulat. Gunnlaugus *marcam obtulit; cumqve hæc reſarcitio nimis exigua illi videretur, hoc carmen addidit.* A. C. 1006

Marcam novellam (ſatis hoc pro fortibus auſis)
Obtulimus; tu ſumito ſpectabile munus,
Qvi ferrugineos dentes
Divaricas indecente cachinno.
Ni feceris, & rite claudas carcere,
Rutilantes qvod coërcet undiqve
Fratres, qvi flumina torrent,
Elapſum ſero flebis draconis ſtratum.

Qvo audito, conditione, qvam Gunnlaugus *obtulerat, accepta, reconciliati, a ſe invicem diſcedunt. Paulo poſt* Gunnlaugus *peregre eundi veniam altera vice a patre petiit.* Illugius *reſpondit: Jam tibi hoc ex voto permittam, etenim mitiores opinato mores nunc induiſti; Poſtqve domo brevi profectus, navim dimidiam, qvæ in* Oſtio Gufäenſi *ſubducta erat, ab* Audune *qvodam, cui* Feſtargarmo *cognomen, in uſus* Gunnlaugi *comparavit, qvi domum reduci magnas ideo gratias egit.*

i. e. *poenitebit te toto animo, ſi pateris elabi, ex veſtro fluviorum conſumtoris (ſ. ignis* i. e. auri) *receptaculo* (i. e. theſauro), *contubernalem* (vel *cubile*) *ſerpentini generis* (i. e. aurum vel pecuniam).

(47) Qvidam hic addunt: " þeſſi Audun hinn ſami villdi eigi utan flytia ſonu Oſvifis hins ſpaka (gamla), epter víg *Kiartans Olafsſonar*, ſem ſegir í *Laxdæla-Sögu*, oc var *Gunnlaugr* (þat) þo ſidar enn þetta (þá)". i. e. *Idem hic Audun, ut in Laxdalenſium hiſtoria perhibetur, Oſvifi ſapientis (grandævi) filios, poſt cædem Kiartanis Olai filii, peregre vehere recuſaverat, Gunnlaugus* (hoc) *tamen* (illo) *tempore poſterior (poſterius) erat.* Ea vero ad contextum autoris noſtri non pertinent, ſed a librario qvodam vel Scholiaſte antiqvo, Laxdalenſium hiſtoriæ ab eo diſſenſum monſtraturo, annotata, & poſt in ipſum textum, etiam in Membranis, tam Svecica,

qvam

A. C. 1006 vel. *Þorkell Svarti* redzt til ferdar med *Gunnlaugi*, ok var fyrr fluttr varnadr þeirra til ſkips, enn *Gunnlaugr* kiæmi; (f) hann var at *Borg* medan þeir (g) bioggozt, ok þótti (h) ſkemtiligra at tala vid *Helgu*, enn vera í ſtarfi med kaupmönnom. Einnhvern dag fretti *Þorſteinn Gunnlaug*, ef hann villdi rída med hanum til hroſſa hans upp í *Lánga-Vazdal* (48). Hann qvedz þat vilia. Nú rída þeir (i) bádir ſamt, þar til er þeir kvoma til (k) ſelia Þorſteins, er heitir á *Þorgils ſtödum;* þar varo ſtódhroſſ, er *Þorſteinn* átti, iiii ſaman, ok varo raud at lit, enn heſtrinn var allvænligr ok lítt reyndr. *Þorſteinn* baud at gefa *Gunnlaugi* (l) hrosſin (49). Enn hann qvedz þá eigi hroſſa þurfa, er hann ætladi (m) af landi. [Ok] þá rído þeir

(f) *al.* reid Gunnlaugr ſva til Borgar, ok var þar medan ſkip var búit *Gunnlaugus enim Borgam eqvitavit, ibiqve, dum navis inſtruebatur, egit.* (g) C. S. bioggo ſkipit. (h) *id.* gladara. (i) *id.* II. ſaman. (k) *Membr. Havn.* Sönar *forte pro* Sötra. (l) C. S. heſtinn *eqvum.* (m) *al.* at ſigla *navigare.*

qvam Hafnienſi, recepta ſunt. Res autem hæc eſt. Laxdalenſium hiſtoria, ad annum chriſti 1003 vel 1004, narrat, Audunem Feſtargarmum Oſvifi grandævi filiis, ob injuſtam Kiartanis cædem patria proſcriptis, vecturam denegaſſe, qvod, vivis Kiartanis amicis, æqve in Norvegia, ac in ipſa Islandia, exules futuri eſſent; eo vero incenſum patrem eorum Oſvifum non tantum certum eadem æſtate interitum Auduni vaticinatum eſſe, ſed & eum revera, eodem autumno, in Norvegiam reverſurum, fracta ad Færoas navi, cum nautis una, periiſſe. Contra autor noſter h. l. docet, Audunem, circa annum 1006, Gunnlaugum ad exteros vexiſſe. Qvæ licet ſecum invicem plene conſiſtere non posſint, conciliari tamen qvodammodo poſſe videntur, & qvidem hoc modo: Audunem naufragio periiſſe, facile credi poteſt, ea inprimis ex ratione, qvod autor noſter, poſt primum Gunnlaugi ab eo diſceſſum, nullam ejus mentionem faciat, cum tamen Gunnlaugus partem navis a ſe emtam illius fidei diſcedens commiſerit. Aſt mortem ejus, non ſtatim anno

1003

Thorkell Niger *se pregrinationis socium* Gunnlaugo *adjunxit*, *mercesqve eorum ad navim deportatæ sunt*, *anteqvam* Gunnlaugus *veniret*; *hic enim*, *dum navim instruebant*, Borgæ *egit*, *majori oblectamento ducens*, *cum* Helga *confabulari*, *qvam mercatorum munia obire*. *Die qvodam* Thorsteinn Gunnlaugum *rogat*, *num ad eqvitia sua* Langavatnsdaliam *secum eqvitare vellet*? *Cumqve annuisset*, *ambo una eqvis avecti ad æstiva* Thorsteinis, Thorgilsstadas *vocata*, *perveniunt*. *Eqvitium ibi erat*, *qvod* Thorsteinn *possidebat*, *fulvi coloris*, *constans tribus eqvabus & admissario*, *specioso qvidem*, *parum tamen experto*. Thorsteinn Gunnlaugo *eqvitium dono offert*, *is vero se eqvis haud egere respondit*, *cum peregre proficisci statuisset*. *Inde ad aliud eqvitium transeunt*, *in qvo eqvus cineraceus* A. C. 1006

I 3 *cum*

1003 vel 1004, sed *multo serius*, nempe post annum 1006 vel 1007, primum contigisse putamus. Totam enim Laxdalensium historiæ hac de re narrationem haud parum suspectam reddit, qvod Audunis mortem, tanqvam indubium præsagi in Osvifo animi argumentum afferat, qvæ superstitio ejus autorem sine dubio movit, ut Audunis naufragium, rumore cætera haud vano acceptum, qvo certior Osvifi augurio eventus, certiorqve constaret commendatio, ad eundem, qvo hoc editum erat, annum referret, qvales anachronismos eum sæpius commisisse, si e re nostra esset, facile probari posset. Cætera Audunis cognomen, in qvo autoris nostri exemplaria admodum differunt, (qvædam enim *Festingar-gramr*, alia *Festargramr* habent) in Membrana Universitatis Havniensis per *Festargarmr* (qvod & retinuimus) recte exprimi, probat nomen *Festarhundr*, (ejusdem cum priore significatus, qvatenus *Garmr* appellatio canis poëtica est), qvo Osvifum hac occasione Audunem per contemptum compellasse *Laxdæla-Saga* perhibet.

(48) Valle Langavatnsdalensi, per distantiam locorum, Thorsteinn pro pascuis facile uti potuit, qvemadmodum & hodie Borgarfiordenses ea utuntur, tunc tamen temporis, saltem pro parte, habitata fuisse videtur. Sed Thorgilsstadarum nulla hodie memoria superest, unde statuendum, vel hunc locum non in ipsa hac valle, sed alicubi in vicinia, forte ad meridiem, situm fuisse, vel hocce nomen temporis lapsu obsolevisse, novumqve successisse.

(49) Conf. *J. Erici Disqvis. de Philippia veterum boreal.* Lips. 1755. edita.

A. C. 1006 þeir til annarra [ſtód]-hroſſa, ok var þar heſtr grár med iiii merom, ok var ſá beztr í *Borgar-firdi.* Ok baud *Þorſteinn* (n) *Gunnlaugi* at þiggia þann. *Gunnlaugr* ſvarar: Eigi vil ek (o) þenna helldr enn hinn. (p) Edr hví býdr þú mer eigi þat, er ek vil þiggia. Hvat er þat, ſegir *Þorſteinn? Helga* [hin fagra] dóttir þín, ſegir *Gunnlaugr.* Eigi man þat ſva ſkiótt rádazt ſegir *Þorſteinn*, ok tók annat mál; ok rída heimleidis ofan med *Lángá* (50). Þá mællti *Gunnlaugr:* vita vil ek hverju þú villt (q) ſvara mer um bónordit vid *Helgu* dóttur þína. *Þorſteinn* ſvarar: Ecki (r) gef ek gaum at hegóma þínum. *Gunnlaugr* mællti: þetta er alhugi minn, enn eigi hegómi; enn þú mant vita hverju þú villt ſvara. *Þorſteinn* ſvarar: vita ſkylldir þú fyrſt hvat þú villdir; ertú eigi rádinn til utanferdar, ok lætr þó ſem þú ſkylir (s) bidia þer konu? Er (t) þat eigi jafn-rædi med yckur *Helgu*, medan þú ert ſva úrádinn; ok man því ecki verda álitit. *Gunnlaugr* mællti: Hvar ætlar þú til um giaford dóttur þinnar, ef þú villt eigi gipta ſyni *Illuga* hins *Svarta?* Edr hverir ero þeir [her] í *Borgar-firdi*, at meira háttar ſe enn hann? *Þorſteinn* ſvarar: Ecki fer ek í (u) mannjafnad (51); enn værir þú ſlíkr

(n) C. S. at gefa þann Gunnlaugi. (o) C. S. þesſi helldr enn hin *hoc ſc. eqvitium præ altero.* (p) *id.* enn. (q) *al.* mer tilſvara. (r) C. S. ſinni ek hegóma þ. (s) C. S. kvangaz *matrimonium te contracturum.* (t) *al.* þá er þat ok. (u) C. S. mannjöfnud.

(50) *Membrana Havnienſis* fluvium *Ranga* vocat, ſed cum locorum periti hunc non agnoſcant, *Lángá* ſubſtituimus, exemplarium qvidem chartaceorum & membranæ Svecicæ, maxime tamen *Egils-Sagæ* auctoritate inducti; hæc enim, Steinaris & Thorſteinis Egillis filii lites deſcribens, fluvium Langáenſem in tractu Myrenſi memorat, isqve vere ex valle Langavatnsdalenſi in toparchiam Myrenſem effunditur.

cum qvatuor eqvabus, qvi in tractu Borgfiordenſi *generoſisſimus habebatur. Hunc etiam* Thorſteinn Gunnlaugo *donarium offert.* Gunnlaugus *vero: Haud hunc, inqvit, præ altero curo; Cur autem mihi non offers, qvod libenter accepturus ſum!* Thorſteinn, *qvid hoc rei eſſet, rogat?* Gunnlaugus *reſpondet:* Helga *pulchra filia tua. Ad qvæ* Thorſteinn: *Id tam cito haud decernetur, & ſermonem alio vertit. Cumqve, domum repetentes, juxta fluvium* Langäenſem *deſcenderent,* Gunnlaugus *dixit. Pervelim ſcire, qvid petitioni meæ, de* Helga *filia tua, reſpondeas. Ad qvæ* Thorſteinn: *Jocos, inqvit, tuos non moror.* Gunnlaugus *contra: hæc ſerio mihi, non joci tantum cauſa, dicta ſunt; tu igitur perpende, qvid reſpondere velis. Tum* Thorſteinn: *Opus, inqvit, eſſet, ut ſcires qvid velles; nonne peregre proficiſci nuper decreviſti, nihilo tamen minus uxorem te ambiturum ſimulas? Unde haud æqvalis tua &* Helgæ *conditio, qvamdiu conſiliis ita fluctuas, nec ulla tuæ petitionis ratio habebitur.* Gunnlaugus *reſpondet: Ubinam, qvæſo, matrimonium filiæ tuæ circumſpicis, ſi* Illugii Nigri *filio nuptum dare renuis? Qvinam enim in* Borgfiordenſi *noſtro tractu, qvi majoris eo nominis viri ſint?* Thorſteinn *regerit: Nullam qvidem virorum comparationem inſtituo; attamen,* A. C. 1006

(51) Contentioni meritorum, qvæ antiqvitatibus noſtris *Mannjafnadr* i. e. virorum comparatio, vulgo audit, primam ſine dubio originem dedit ardentisſima illa gloriæ cupiditas, ingeniorum militarium indivulſa comes, qvæ veteres ſeptentrionales in omne animavit contentionum genus. Antiqvisſima autem, qvantum qvidem meminimus, hujus moris indicia partim procorum Sygnis, Sigari Daniæ Regis filiæ, comparatio, *Saxoni* (Lib. VII. ed. Sor. p. 128.) memorata, eoqve præeunte a *Stephanio* (not. p. 156.) obſervata, partim varia exhibent berſerkorum ſ. athletarum furentium exempla, qvi convivia aliosqve conventus ſolennes freqventare, & ſingulos, qvi aderant, vel viritim interrogando: utrum qvis ſe illis parem profiteretur?

A. C. 1006 flíkr madr fem fadir þinn, þá mundi þer eigi frávífat.

Gunn-

fiteretur? vel alio modo, tentare folebant, an qvis forte vel illud, vel aliud, qvod eis difpliceret, reponere auderet; qvod ubi evenit, ita obloqvi aufos ad fingulare fecum certamen e veftigio provocabant. Præter plures veterum, qvi data occafione talium mentionem fecerunt, *Vigaglums-Saga* (ed. Isl. cap. 6. pag. 191-92.) Biornem Jarnhaus, in aula Vigfufi Vorfiæ Ducis, *Svarfdæla-Saga* (cap. 7.) Molldium, in aula Herraudi Comitis, & *Hrolfs-Saga Kraka* (ed. Biörneri cap. 37. pag. 85. feqv.) duodecim Berferkos, qvos Holfus Krakius, celeberrimus olim Daniæ Rex, fecum habuit, in ipfa ejus aula, hoc modo fe gesfiffe, operofe enarrant, eoqve ipfo fatis declarant, meram hanc fuiffe barbariem & infolentiam, qva tales athletæ omnis periculi contemptum palam oftentare, aliis autem terrorem incutere, imo occafionem eis infultandi, qvin vim inferendi, captare fategerunt; unde prædictus Rex, pro feculi captu boni moris ftudiofisfimus, hunc qvidem, qvod magna, ex Berferkorum expeditionibus bellicis & victoriis, gloria in eum prædaqve redundaret, toleraffe, minime vero probaffe, perhibetur. Seqventibus temporibus hoc meritorum certamen, inter ludos militares vel heroicos, locum obtinuiffe *Svarfdæla-Saga* innuere videtur, Grifium, in convivio fuo nuptiali, inducens ita loqventem: " vel fómir þat í fva gódu famfæti, at tala meft þat epter megi hafa, ok ftreingia heit, edr taka fer jafnardarmann — hóf Karl hinn raudi þat fyrft, ok tók fer jafnadarmann Liótólf goda, ok ftreingdi þeff heit, at hann fkylldi hafa heimilat ragmæli á hendr hanum at þriggia vetra frefti". i. e. *In conseffu adeo exoptato apprime convenit talia maxime loqvi, qvæ memorando digna fint, adeoqve vel vota (heroica) concipere, vel parem fibi nominare — Incipiens ergo Karlius Rufus parem fibi nominavit Liótolfum Pontificem, votumqve fecit, fe eum intra tres hiemes timiditatis coarguturum.* Aft ubi ulteriorem *Svarfdæla-Sagæ* hac de re narrationem infpicimus, ftatim apparet, omnia hic, a Karlio & fociis, æqve infolenter, ac olim a berferkis, gefta fuiffe; ut enim Liotolfum tunc temporis, cum paucis tantum famulorum, domi agere acceperant, illico, ne ftolidæ garrulitati eventus deeffet, multis armatis ftipati ad villam ejus advolaverunt, eumqve, cum ab eis provocatus, exire, vitamqve eorum fævitiæ credere nollet, teftibus vocatis timiditatis coarguerunt; qva etiam ratione inductus Thorfteinn Svarfadus, hoc Grifii confilium ftatim ab initio, ut ab omni prudentia alienum, improbavit, facile prævidens, qvod & eventus docuit, perpetuarum id inter eos & Liotolfum inimicitiarum, utrisqve fatalium, caufam fore. Neqve id immerito. Plurima enim hiftoricorum antiqvorum teftimonia plenisfime evincunt, talia olim meritorum certamina cædibus vel odiis femper terminari folita effe. Ut exemplis utamur, comparatio Erici Rufi Grönlandiæ occupatoris & Thorgilfis Orrabeinis alumni, in

Grön-

attamen," si vir esses, qvalis pater tuus, repulsam non ferres. A. C. 1006
Gunn-

Grönlandia instituta, homicidii primum, post etiam odiorum inter eos causa fuit (*Floamanna-Saga*). Ex comparatione Arnkelis & Snorrii Pontificum in convivio autumnali apud Snorrium facta, inprimis vero, qvod qvidam Arnkeli primas deferre viderentur, Snorrius, *Eyrbyggia-Saga* teste, occasionem aucupatus est, conjurationem cum convivis faciendi, ut inde discedentes Arnkelem occiderent. Comparationem inter Hafgrimum & fratres Bresterem & Beinerem in Sudureya institutam, omnibus inter Færeyenses dissidiis, belloqve civili, ex his tandem nato, primam dedisse originem *Olafssaga Tryggvasonar* (ed. Isl. Lib. I. p. 105. seqv.) docet. Simili modo comparatio qvorundam Norvegiæ Procerum *Orkneyingasaga* (cap. 49.) perhibente, jurgia primum, dein cædes & odia peperit; Idqve haudqvaqvam mirandum ita evenisse inter viros militares & supra modum ambitiosos, qvorum unusqvisqve, ut ipse primas tenere omni studio affectavit, ita alium sibi æqviparari vel etiam præferri concoqvere minime potuit; utpote hac in re eodem modo animatus, ac Gunnhillda Norvegiæ Regina, qvam *Laxdæla-Saga vel inscitiæ vel etiam invidiæ loco habuisse* refert, *si qvem Ruto*, ab ea adamato, *æqviparari contingeret* (" Þótti mönnom gánga til hyggioleysi edr ok öfund, ef at nockrum manni væri til hans jafnat"). Certe Gudraudum Regem Gunnhildæ filium, ubi fratrem Haraldum sibi in tali contentione prælatum esse comperit, adeo excanduisse *Olafs-Saga Tryggvasonar* (ed. Isl. Lib. I. p. 33.) & *Sturlæus* (ed. Sv. T. I. p. 181.) testes sunt, ut hunc, ni cordatiores viri intervenissent, armata manu aggressus fuisset; qvalis ira, qvamvis aliqva ex parte simulata videri possit, ut insidiæ Tryggvio Regi structæ eo melius laterent, naturæ tamen hujus rei accurate satis respondet, qvatenus ex eodem *Sturlæo* (Tom. II. p. 255.) constat, similem inter fratres Eysteinem & Sigurdum Norvegiæ Reges contentionem mutua utrinqve ira terminatam esse, nulla utiqve alia de causa, qvam qvod eorum qvilibet eminentiam sibi præ altero vindicare averet. Qvid qvod hujusmodi contentiones ad dissidia & inimicitias seminandas eo magis comparatæ fuerunt, cum in conviviis & compotationibus institui vulgo solerent, ubi homines factiosi & petulantes omnem in eo operam posuerunt, ut qvæcunqve comparatis vel laudi vel vitio verti possent, procacitate & Baccho verba præeuntibus, qvam maxime exaggerarentur, qvemadmodum Jamti & Norvegi, in tali de Norvegorum & Svecorum præstantia contentione, a *Sturlæo* (ed. Sv. T. I. p. 655.) descripta, suarum esse partium duxerunt, cædes, rapinas, aliasqve injurias uni horum populorum ab altero olim illatas, qvam potuerunt plenissime recensere; qvo ad animos utrinqve exulcerandos nihil utiqve aptius cogitari potuit. Prudenter ergo Thorsteinn, apud autorem, tale meritorum certamen declinavit.

A. C. 1006 *Gunnlaugr* mællti: Hverjum villt þú helldr gipta dóttur þína her í *Borgarfirdi* enn mer? *Þorsteinn* svarar: (x) gott er her mannval: *Þórfinnr* á *Raudamel* á ser VII. sonu ok alla vel (y) mennta, ok má slíks eigi mun giöra mikinn. *Gunnlaugr* mællti. (z) Eigi er *Þórfinnr* jafnmenni fedur míns, þvíat þik skortir [sumt] vid hann; eda hvat hefir þú (a) ímóti því, er hann deilldi kappi vid *Þórgrím* [Goda] *Kiallaksson* [á *Þór-ness-þíngi* (52), ok þá sonu hans, ok hafdi einn þat er vid bord lá]. *Þorsteinn* svarar: Ek stöckta á brott *Steinari* syni *Aunundar Sióna*, ok þótti þat helldr mikilrædi (53). *Gunnlaugr* svarar: *Egils* nautztu at því

(x) *id.* margt er her gott. (y) *id.* & *chartæ* mannada. (z) *Membr. Havn.* & *al.* Hvergi þeirra Þórfinns ne Hermundar er jafningi f. m. i. e. *Nec Thorfinnus nec Hermundus patri meo pares; ast qvis ille Hermundus fuerit, neqve ex præcedentibus, nec ex seqventibus intelligi potest.* (a) *al.* þarimot.

(52) Haud immerito Gunnlaugus ut insigne facinus commemorat, qvod Illugius cum Thorgrimo Kiallaki filio contendere ausus sit. Etenim Thorgrimi & cognatorum, Kiallako grandævo natorum, qvi inde *Kiallaklingi* dicti sunt, familia in tota Breidafiordensium provincia numerosissima erat, tantaqve eorum, *Eyrbyggia-Saga* teste, superbia, ut neminem sibi æqviparari paterentur; nec minor tunc temporis Thorgrimi in foro Thornesensi potentia, toparchiæ qvippe imperio, æqvali cum Thorsteine Thorscabito jure, Thordo Gellere conciliante, potiti. Lis autem, qvæ hic memoratur, Ingibiorgæ Asbiornis filiæ, Illugii uxoris, dotem spectabat, qvam Kiallaklingorum unus, Tinfornius nomine, injuste detentavit. Illugius centum delectis viris stipatus judices protexit, qvos cum Thorgrimus per vim loco deturbare frustra tentasset, (orta enim tempestas cognatorum copiis trajectum ex ora Medalfellensi præcluserat, qvo viribus ejus plurimum decessit), multis cordatis viris intercedentibus tandem effectum est, ut Tinfornius pecuniam dotalem solveret. Cum vero, sedata tempestate, cognatorum copiæ mox subvenirent, Thorgrimus pactis stare noluit, sed Illugium armis aggreditur. Atrox hinc pugna, qva Illugius

Gunnlaugus *porro: Qvem igitur mihi, in tractu* Borgfiordensi *generum præfers?* Thorsteinn *respondet: Magnus hic bonorum virorum delectus:* Thorfinnus *enim* Raudamelensis *septem filios habet, omnes tam bene formatos, ut haud multo inferiores censeri qveant.* Gunlaugus *contra: Minime, inqvit,* Thorfinnus *patri meo æqviparandus est, cum vel tibi qvædam desint, qvin ei par haberi possis; qvid enim habes, qvod parentis facto opponas, cum* Thorgrimum *Pontificem* Kiallaki *filium, ejusqve filios, in foro* Thornesensi *palam aggrederetur, & re, de qva litigabatur, solus potiretur.* Thorsteinn *respondit: Ego* Steinarem Aunundi Sionii filium *profligavi, idqve egregium facinus omnibus visum est.* Gunnlaugus A. C. 1006

gius qvatuor, Kiallaklingi tres, viros amiserunt; plures vero amisissent, nisi Snorrius Pontifex, assumtis qvotqvot eum seqvi voluerunt, mature intercurrens, eos diremisset; unde Illugius Snorrio magnas gratias egit, eumqve ad se invitatum donariis ornavit, indeqve cum eo amicitiam aliqvantisper coluit. Hæc autem Illugii cum Kiallaklingis contentio in causa fuisse videtur, qvod Styrii, Thorgrimi Pontificis filii, occisorem (vid. cap. 1. not. 8.) postea sublevaverit, nam Styrius ipse in hoc prælio contra eum militaverat; Snorrius vero Styrii filiam uxorem nondum duxerat; hæc enim jamtum circa annum 982 gesta sunt. Historiam Kiallaklingorum plenissime tradit *Eyrbyggia-Saga;* qvædam etiam eo spectantia tangunt *Grettis-Saga* (ed. Isl. cap. 54. pag. 127.), & *Landnama-Saga* ed. Isl. pag. 44-46. 57, nec non p. 174. ubi Thorgrimum inter principes Occidentalis Provinciæ viros numerat.

(53) Aunundus Sionius, Anii de Anabrecka filius, variorum Egillis Skallagrimii itinerum socius fuerat, multumqve ei amatus; cum vero senesceret, prædium Anabreckense, reiqve familiaris administrationem, filio Steinari, viro qvidem statura & robore insigni, sed iniqvo & turbulento, tradiderat. Hic Thorsteinem Egillis filium odio statim habere, & mox suis spoliare cæpit, boves in pratis ejus pascendo; cumqve Thorsteinn consvetos pascuorum limites observandos modeste rogaret, ille boves pro lubitu vagaturos respondet. Qvo facto Thorsteinn boves primum a pascuis arcet, post servum Steinaris, suos intra fines pascentem, occidit, qvod reliqvum erat æstatis de pastu securus. Steinar contra alterum sibi servum comparat robustissimum, eumqve magna securi armat, addito mandato, ut pascua Thor-

A. C. 1006 því fedur þíns; enda man þat (b) fám mönnum vel endazt, at synia mer mægdar. [*Þorsteinn* svarar: haf þú í frammi kúgan vid (c) þau fiallmennin (54), enn þat kemr (d) þer fyrir ecki út her á mýrunum]. Um kvelldit koma þeir heim. Eptir um morguninn rídr *Gunnlaugr* upp á *Gilsbacka*, ok bad fedur sinn rída til kvonbæna med ser út til *Borgar*. *Illugi* svarar: þú ert úrádinn madr; [þar sem þú] ert rádinn til utanferdar, enn lætr nú sem þú skulir

(b) *chartæ* fáum einum bóndum *paucis colonorum.* (c) *C. S. & al.* þá uppi vid fiaullinn. (d) *al.* þeim ecki vid *talia non tangunt.*

Thorsteinis usurparet, nulla habita domini ratione, sed vel ipsum, si contradiceret, palam aggrederetur. Hoc cognito Thorsteinn domesticorum qvendam primo ad servum misit, fines regundos indicaturum, post ipse ad eum accessit similia monens, sed superbe & minaciter respondentem, occidit. Steinar confestim Borgam se confert, servosqve occisos Thorsteini exprobrat; is vero unum hac, alterum priori æstate se occidisse non tantum fatetur, sed & unum se qvalibet æstate occisurum esse, minatur, qvamdiu sua usurparet; qvibus Steinar ab incepto qvidem non deterrebatur; attamen, domum redux, Einaris Pontificis Stafholtensis, & mox etiam, hoc consultore, Oddi Tungensis auxilia, mercede promissa, sibi paciscitur; hisqve principibus magnoqve comitatu stipatus, foro provinciali instante Borgam denuo proficiscitur, & Thorsteinem in jus vocat, exilii reum arguens, qvod ex lege eorum temporum pretium servorum occisorum ante tertium a cæde solem sibi non rependisset. Thorsteinn contra nihil forense agitat, sed nuncio tantum Mosfelliam misso, patrem Egillem de his omnibus certiorem facit, qvi eis haud multum commotus est, omnes tamen circumstantias studiose perqvirit. Hinc forum vernum celebratur, qvo Thorsteinn, magna subditorum multitudine stipatus, primus omnium venit; cumqve tentoria fixisset, tabernam instruit reliqvis multo capaciorem, nemini tamen habitandam concessit. Venit etiam Steinar multis Oddi Tungensis & Einaris Stafholtensis copiis suffultus, causæqve gravitatem plurimum extollit, qvam contra Thorsteinn despicere videbatur, cum nec legibus experiri, nec transactionem offerre vellet. Ita utriqve sententiam judicialem, proxima vespera pronunciandam, exspectant. Tum vero adeqvitantem vident Egillem Skallagrimium cum LXXX. viris, ad prælium qvasi armatis. Legerat

laugus *regerit:* Egillis *patris tui opera id maxime effecisti; cetera, vix erunt, qvibus integrum erit affinitatem mihi denegare. Tum* Thorsteinn: *Minas, inqvit, tuas in eos, qvi montana habitant, ut libet, jacta, nos vero, qvi palustria incolimus, talia non moramur. Vespere facto domum veniunt. Seqventi mane* Gunnlaugus Gilsbackam *proficiscitur, patremqve rogat, ut* Borgam *secum descenderet nuptias sibi conciliaturus. Ad qvæ* Illugius: *nimis, inqvit, dubia tibi consilia sunt; etenim jam pridem pere-* A. C. 1006

rat is secum promptissimos qvosvis vicinorum colonorum filios; jamqve tabernam, qvam Thorsteinn instruxerat, occupavit, & mox, a Thorsteine exceptus, ejusqve & suis copiis stipatus in locum judicii processit, prolixaqve oratione habita, Aunundum Steinaris patrem eo tandem perduxit, ut causam solius Egillis arbitrio subjiceret; idqve tam ob veterem amicitiam & beneficia, qvam qvod indignum videretur, filios eorum, ipsis viventibus, ab Oddo Tungensi & Einare in se invicem concitari. Male hoc consilii Oddum habuit & Steinarem, multæ id patri poenitentiæ causam fore auguratum. Nec fefellit eventus. Egillis enim arbitrium, seqventi die pronunciatum, hujus fuit tenoris: *Pater meus Skallagrimus, tractum Myrensem jure occupandi nactus, prædium Anabreckense Anio, tuo Steinar, avo, habitandum dedit; id hodie tu & pater Aunundus, parentis & meo beneficio tenetis. Terminos prædiorum nostis. Sciens igitur Steinar, pascua Thorsteinis filii mei usurpasti; scientes & servi tui, in recenti flagitio juste a Thorsteine occisi sunt. Cumqve ita beneficio, tibi & majoribus a nobis præstito, abusus, suis Thorsteinem fundis jure hæreditario acceptis spoliare tentaveris; prædio tuo Anabreckensi, nullo accepto pretio, cedas, nec in hoc territorio intra amnem Langaensem habites, secus a Thorsteine & amicis impune occidendus.* Hac sententia audita Aunundus pessima qvælibet Thorsteini minatur; sed frustra; proximo enim habitationum mutandarum tempore Steinar Leyrulækum, & deniqve Snæfellsnesum migrare a Thorsteine coactus est, postqvam ei aliqvoties insidias struxisset. Plura de Steinare habet *Kormaks-Saga*, nam Kormakus Steinaris ex sorore nepos erat; qvædam etiam *Fostbræđra-Saga*, etenim Thorgeiris Havardi filii mortem ulturus Grönlandiam petiit, qvamvis minimam hujus ultionis partem fata ei destinarent; vid. *Torfæi* Grönl. cap. 24. p. 191. seqv. De genere Steinaris conferri potest *Liber Origg. Isl.* Lib. II. cap. IV. p. 32. & cap. IX. p. 40.

(54) Vis hic intelligi videtur Audgilsi Grimstungensi a Gunnlaugo pridem illata.

A. C. 1006 ir (e) ſtanda í kvonbænum; ok veit ek at (f) *Þorſteini* er eigi ſlíkt at ſkapi. *Gunnlaugr* mællti: Ek ætla þó (g) at fara allt at einu; ok líkar mer eigi, nema þú fylgir (h) þeſſu. Sídan (i) reid *Illugi* heiman vid tólfta mann ofan til *Borgar*, ok tók *Þorſteinn* vid hanum allvel. Um morg-ininn (k) eptir ræddi *Illugi* til *Þorſteinns:* ek vil tala vid þik ok *Gunnlaugr*. *Þorſteinn* mællti: Gaungum upp á (l) breckuna (55) ok tölum þar; ok ſva giördo þeir. *Gunnlaugr* geck med þeim. Þá mællti *Illugi: Gunnlaugr* frændi minn (m) qvedz hafa vakit bónord vid þik fyrir ſína hönd, at bidia *Helgu* dóttur þinnar; enn nw vil ek vita, hvern ſtad eiga ſkal málit; er þer (n) kunnig ætt hans ok fiáreign; þar ſkal ok hvarki til ſpara af minni hendi ſtadfeſtu ne manna forrád (56), ef þá (o) er nærr enn ádr. *Þorſteinn* ſvarar: þat eitt finn ek *Gunnlaugi* ſyni þínum, at (p) mer þickir hann væra úrádinn; enn ef hann væri þer líkr í ſkaplyndi, þá munda ek lítt ſeinka þeſſu. *Illugi* ſvarar: þetta man ockur (q) verda at (r) ſundrþyckiu,

ef þú

(e) *al.* ſtarfa kvonbænir. (f) *C. S. & al.* slíkt er eigi vid ſkaplyndi Þorſteins, *Thorſteinis ingenio haud convenire.* (g) *C. S. & al.* utan allt at eins [líku]. (h) *al.* mer *mihi.* (i) *iid.* fer J. med. (k) *al.* ſnemma taladi J. vid Þorſteinn. (l) *al. & C. S.* í Borgina *aſpretum, caſtelli inſtar ab igne ſubterraneo formatum, qvod nomen prædio dedit.* (m) *al.* þyckizt *videtur.* (n) *Membr. Havn.* kunnit *cum noveris g. e. & opes.* (o) *chartæ* væri endat *confecta eſſet.* (p) *al.* hann er *ſit.* (q) *al.* ecki verda at vinſkap *amicitiæ non erit cauſa.* (r) *al.* ſundrþycki C. S. vinslitom *amicitiæ rumpendæ.*

---

(55) Aſpretum, vel clivum, Thorſteinn elegit vel ob majorem loci, ſeorſum ſiti, opportunitatem, vel forte antiqvam reſpiciens de geniis, loca edita tenentibus, do-

ctrinam

gre proficiſci decreviſti, nunc vero uxori petendæ operam te daturum ſimulas; idqve Thorſteini *haud probari ſcio.* Gunnlaugus *contra: ego nihilominus peregre proficiſci conſtitui; unde ægre fero, ſi operam ad hoc abnuas.* Illugius *ergo cum duodecim comitibus domo mox eqvitans* Borgam *deſcendit, & a* Thorſteine *honorifice exceptus, ſeqventi mane ad eum dixit: Ego &* Gunnlaugus, *qvod tecum loqvamur, habemus. Ad qvæ* Thorſteinn: *Age, clivum, prædio imminentem, aſcendamus, ibiqve colloqvamur; idqve faciunt.* Gunnlaugus *eos ſeqvitur. Tum vero* Illugius: Gunnlaugus *inqvit, filius meus* Helgam *filiam tuam uxorem ſe a te petiiſſe narrat; itaqve ſciſcitatum veni, qvalem eventum res habitura ſit; genus ejus & divitiæ tibi notæ ſunt; nec mea ex parte vel latifundium, vel dignitas deerit, ſi res tum voto propior eſſet.* Thorſteinn *reſpondit: Unicum* Gunnlaugo *filio tuo vitio verto, qvod fluctuantis animi mihi videatur; ſi vero tui ſimile ingenium haberet, vix eſſet, cur hoc differrem.* Illugius *contra: Nobis, inqvit, diſcordiæ erit cauſa, ſi mihi & filio æqvalis conjugii facultatem abnuas.* A. C. 1006

---

ctrinam (vid. *Erici* Obſ. de ſomn. §. 21.), qvaſi horum auſpicia captaturus, qvomodo Snorrius Pontifex, *Eyrbyggia-Saga* teſtante, conſilia de berſerkis occidendis cum Styrio communicaturus, ſvaſit, ut *montem Helgafellenſem aſcenderent, qvod conſilia, ibi inita, raro irrita fuiſſent:* " Þá ſkulom vid gánga upp á Helgafell, Þvíat Þáu rád hafa ſízt at engu vordit, er Þar hafa verit rádin".

(56) Dignitatem hic Illugius intelligit Pontificis, Sacrorum antiſtitis, vel Toparchæ, ſive Jurisdictionem patrimonialem, *Godord* eo tempore dictam, qvæ, dum forma regiminis ariſtocratica in Islandia viguit, præcipuum illuſtribus familiis ornamentum fuit; hæreditaria enim erat, qvippe ex primævo aboriginum occupandi jure orta. Hinc qvi nobilium virginum nuptias filiis conciliare voluerunt, hanc eis vel ipſi cedere ſolebant, vel alio qvocunqve modo comparare. Cetera de ea conf. *Arngr.* Crymog. Lib. I. c. 7. p. m. 71. ſeqv. & *Arnæi* introd. ad form. jud. Island. inprimis cap. 13. p. 311. 312 & 472-76.

A. C. 1006 ef þú ſyniar ockur fedgum jaſn-rædis. *Þorſteinn* mællti: fyrir ord þín ok vingan ockra þá ſkal *Helga* vera heitkona *Gunnlaugs* enn eigi feſtar-kona, ok bída þriá vetur, enn *Gunnlaugr* ſkal fara utan, ok (s) ſemia ſik eptir ſid annarra manna; enn ek ſkal laus allra mála ef hann kemr eigi þá út, (t) er mer virdizt ecki (u) ſkapfærdi hans. Ok vidr þetta ſkilia þeir. Rídr *Illugi* heim, enn *Gunnlaugr* til ſkips; ok (x) er þeim gaf byr, ſigldu þeir í haf, ok kvamo ſkipi ſínu vid (y) *Noreg*, ok ſigldo inn (z) í *Þrándheim* til *Nidar-óſs*, ok (a) lögdo þar til lægis ſkipinu, ok ſkipodo upp.

VI. Cap.

(b) Þá red fyrir *Noregi Eirekr* Jarl *Hakonar-ſon* ok *Sveinn* bródir hans. *Eirekr* Jarl hafdi þá adſetu (c) at *Hlaudom* á födurleifd ſínni ok var ríkr höfdingi. *Skúli Þorſteins-ſon* var þá med Jarli; hann var ſon *Þorſteins Eigilsſonar* á *Borg*, ok var hirdmadr hans, ok vel metinn. Þat er (d) ſagt, at þeir *Gunnlaugr* ok *Audun Feſtar-garmr* gingu med XII (e) menn inn á *Hladir*. *Gunnlaugr* var ſva búinn, at hann var í grám kyrtli ok hvítom leiſtabrókom (57); Sull hafdi hann á fæti (f) nidri á riſtinni ok

(s) *C. S. & al.* ſkapa ſik eptir gódra manna ſidom *moris bonorum virorum.* (t) *al.* enn *mihi vero ing. e. n. probatur.* (u) *al.* ſkaplyndi. (x) *Membr. Havn.* gaf hanum brátt byr *isqve brevi ſecundum ventum nactus &c.* (y) C. S. Noreghi. (z) *Membr. Havn.* eptir Noregi *per Norvegiam* C. S. eptir þrándheimi *rectius.* (a) *C. S.* lágu þar í lægi. (b) C. S. þenna tima. (c) *id.* inn á. (d) *id.* fráſagt. (e) *id.* manna ſaman *omnes duodecim numero.* (f) *id* nidur.

abnuas. Tunc Thorſteinn: *Per tuam petitionem, noſtramqve amicitiam,* Helga *pacta* Gunnlaugo *erit, non deſponſata, tresqve annos exſpectabit,* Gunnlaugus *autem peregre proficiſcatur, & ſe ad mores aliorum componat; Siqve tum non redeat, omni hac obligatione ſolutus ero; cum ingenium ejus mihi non probetur. Sic re confecta a ſe invicem diſcedunt.* Illugius *domum eqvitat,* Gunnlaugus *vero ad navim; Cumqve ſecundum ventum nacti eſſent, pelago ſe committunt, tandemqve ad littora* Norvegiæ *delati, per* Thrandiam, Nidroſiam *usqve navigant, ubi commoda potiti ſtatione, merces expediunt.* A. C. 1006

Cap. VI.

Eo tempore Ericus *Comes* Hakonis *filius cum fratre* Sveine Norvegiæ *præfuit.* Ericus *Comes* Hladis, *in villa ſua avita, ſedem tunc habuit, magnæqve potentiæ princeps fuit. Eodem tempore apud Comitem egit* Skulius, Thorſteinis Egillis filii *de* Borga, *filius, ſatellitis dignitate ornatus, magniqve habitus. Relatum eſt* Gunnlaugum *&* Audunem Feſtargarmum *cum duodecim viris* Hladas *ambulaſſe.* Gunnlaugus *pallio griſeo braccisqve caligatis albis indutus erat; ulcus vero in inferiore pedis parte, in convexo plantæ, habuit, unde pus & ſangvis,*

(57) Præter braccas vulgares, qvæ femora tantum tegere ſolebant, duo alia braccarum genera, majoribus noſtris etiam uſitata, antiqvitates interdum memorant, & primum qvidem *ökul-*, *hökul-* vel *hökla-bræckur*, a *Verelio* in Verſione Svecica *Gautreks-Sagæ* pag. 44. ſyda Dalkars Byxor, & in indice vocum, ad calcem ejusdem, *femoralia talaria* recte appellatæ, ſed in qvibusdam *Kialneſinga-Sagæ* exemplaribus Mſtis melioris notæ ita deſcriptæ: höklabrækur (cujus loco impreſſa ed. Isl. pag. 12.

A. C. 1006 ok (g) fell ór blód ok vogr er hann geck. Med þeſſum búningi geck hann fyrir Jarl, [ok þeir *Audun*], ok qvaddi hann vel. *Jarl* kendi *Audun* ok ſpurdi hann tídinda af *Islandi;* hann ſagdi ſlík ſem varo. Jarl (h) ſpurdi *Gunnlaug:* hvær hann væri? Enn hann ſagdi hanum nafn ſitt ok ſva ætt. Jarl mællti: *Skúli Þorſteinsſon!* hvat manna er þesſi á *Islandi?* Herra! ſegir hann, (i) takit hanum vel, því hann er hins bezta mannz ſon [á *Islandi*], *Illuga Svarta* á *Gilsbacka*, ok (k) fóſturbróder minn. Jarl mællti: hvat er á fæti þínum *Islendingr?* Sullr er á Herra! ſegir hann. Ok geingr þú þó ecki halltr, ſegir Jarl? *Gunnlaugr* ſvarar: Ecki ſkal ek halltr gánga, medan bádir fætur eru jafnlángir. Þá mællti hirdmadr [Jarls], er (l) *Þórarinn* het: þesſi rembizt mikit *Islendingrinn*, ok væri vel, at ver freyſtadim hans nockot. *Gunnlaugr* leit vid hanum ok mællti:

Hird-

(g) *id. & al.* freyddi or upp *eodem ſenſu.* (h) C. S. ſpyr. (i) *al.* fagna þú, *eodem ſenſu.* (k) C. S. fóſtbródir *ſodalis.* (l) *id. & al.* Þórer *Thoreri.*

p. 12. Hökulkrækiur male habet) ok nádu nidr á ökla i. e. *braccæ qvæ ad talos usqve demiſſæ erant;* unde patet eas non tantum femora, ſed & crura texiſſe, atqve adeo ejusdem fuiſſe generis, qvod & hodie multis nautarum in uſu eſt; qvod vel ſolum nomen, qvippe ab *ökli*, talus, originem ducens, ſatis evincit. Alterum braccarum genus illæ conſtituunt, de qvibus hic ſermo eſt, nomine a *leiſti* v. *Leiſtr* ſocculus, vel ea tibialium pars, qvæ plantam pedis tegit, ducto, *Liſta-* vel *Leiſtabrækur* dictæ, qvas longioribus itineribus, qvæ pedibus fiebant, præ ceteris aptas ve-

teres

ſangvis, cum ambularet ebulliverunt; taliqve habitu, [cum Audune *una*] *in conſpectum Comitis processit, eumqve decenter ſalutavit. Comes primo* Audunem, *qvem novit, de rebus qvæ in* Islandia *acciderant, interrogat, qvas & hic ex rei veritate expoſuit. Poſt* & Gunnlaugum, *qvis eſſet? rogat: Is vero nomen ſuum & genus edidit. Tum Comes porro:* Skuli Thorſteinis fili! *Qvalibus hic in* Islandia *natalibus ortus? Ad qvæ hic: Domine! infit, honorifice eum excipias oportet, etenim viri inter* Islandos *maxime inſignis* Illugii Nigri *de* Gilsbacka *filius eſt, meusqve ſodalis. Tum Comes ad* Gunlaugum: *Qvid, inqvit, pedi tuo* Islande *ineſt? Is ulcus ineſſe reſpondit; tu tamen, regerit Comes, non claudicas; is vero contra: Haudqvaqvam, dum ambo pedes æqve longi, claudicabo. Hoc audito unus ſatellitum [Comitis], cui* Thorarini *nomen, hic, inqvit,* Islandus *admodum ſe oſtentat, unde æqvum eſſet, ut qvoddam virtutis ejus periculum faceremus.* Gunnlaugus *eum reſpiciens dixit:* A. C. 1006

L 2 *Ecce*

teres judicaſſe *Nials-Saga* (cap. 135. pag. 212.) indicat. Qvod vero non tantum femora & crura, ſed etiam plantam pedis texerint, adeoqve femoralium ſimul & tibialium vices ſuſtinuerint, præter ipſam nominis originem, haud obſcure innuit *Eyrbyggia-Saga*, Thoroddo Thorbrandi filio, ex prælio reduci, braccas hujus generis, qvibus indutus erat, nullo modo detrahi potuiſſe referens, *qvoniam telum, qvo inter crus & tendinem Achillis trajectus erat, pedem ſimul & braccam penetrando conſtrinxerat* (" ſpiót ſtód í gegnum fótinn milli háſinarinnar ok fótleggſins, ok hafdi niſt allt ſamt fótinn ok brókina"); plene autem probat *Droplaugarſona-Saga, braccas plantæ tegumento deſtitutas, horumqve loco fibulis ſub ſolum pedis religatas* (" brækur leiſtalauſar, ok ilbönd undir nedan") clare ab his diſtingvens. *Leiſtabrækur* ergo idem fuerunt, ac *braccæ caligatæ* ſeu *caligæ braccatæ*, qvibus *Giraldus* (Topogr. Hibern Diſt. III. cap. 10. Collect. Camd. p. 738.) Hibernos ſuo tempore uſos eſſe tradit, vel Germanorum *Hoſen*, de qvibus *Wachterus* in Gloſſ. in hac v. & *Strelovii* chron. Gothlandiæ ad an. 1380. p. 182.

A. C. 1006

Hirdmadr er einn
Sá (m) er einkar mein
Trwit hanum vart;
Hann er illr ok ſvartr.

Þá villdi *Þórarinn* grípa til auxar. Jarl mællti: lát vera kyrt ſegir hann: ecki ſkulo menn gefa at ſlíku gaum; eda (n) hve gamall madr ertu *Islendingr? Gunnlaugr* ſvarar: ek em nú XVIII. vetra, ſegir hann. Þat læt ek ummællt, ſegir Jarl, at þú (o) verdir eigi annarra XVIII. *Gunnlaugr* mællti ok helldr lágt: bid mer engra forbæna, [enn bid þer helldr]. Jarl mællti: hvad ſegir þú nú *Islendingr? Gunnlaugr* ſvarar: ſva ſem mer þótti væra (p) eiga, at þú bædir mer engra (q) forbæna, enn (r) bædir helldr ſiálfum þer hallkvæmri bæna. Hverra þá, ſegir Jarl. At þú fengir eigi (s) þvílíkann (t) dauddaga ſem Hákon Jarl fadir þinn (58), ſegir *Gunnlaugr.* Jarl ſetti (u) dreyrraudann ok mællti: Hafit hendur á fóli þeſſu. Þá geck *Skúli* fyrir Jarl ok mællti: giörit fyrir mín ord Herra! ok gefit manninum grid, ok fari hann íbrott (x). Jarl mællti: Verdi hann í brotto þá ſem (y) ſkiótazt, ok komi alldrei (z) ſídan í mitt ríki, ef hann vill gridin hafva. Þá geck *Skúli* wt med *Gunnlaugi* ok ofan á bryggior; þar var Einglandz-far albúit til (a) wtlátrz; þar (b) kom

(m) *ita Cod. Sv. alii:* Eireks manna *aulicorum Erici.* (n) *al.* hverſu. (o) C. S. Verdr *auguror te alios XVIII. non expleturum.* (p) *id.* eigna. (q) *al.* w·bæna. (r) *iid.* bidit ydur helldr ſiálfum hallk. (s) *al.* slíkann. (t) *iid.* dauda. (u) C. S. ſva raudann ſem bóld, ok bad taka fól þetta ſkiótt *ira ſangvinis inſtar rubens nebulonem hunc ſtatim comprehendi jusſit.* (x) *id. add.* ſem ſkiótaz *qvam citisſime.* (y) *al.* ſnarazt. (z) *al.* í mitt riki hedan af *ab hinc.* (a) C. S. vtlátz. (b) *id.* & *al.* tók Sk. G. far.

Ecce ſatellitem A. C. 1006
Maximam noxam!
Cave ſatellitem
Malus & niger eſt.

Tum Thorarinn *ſecurim arripere voluit. Comes vero prohibuit dicens: Ne arma capias; nec qvis talibus moveatur; tu autem*, Islande, *qvot annos habes?* Gunnlaugus *ſe octodecim jam compleviſſe reſpondit. Comes vero: hoc tibi, inqvit, imprecor, ne alios octodecim expleas. Tum* Gunnlaugus, *voce tamen admodum ſubmiſſa: Haud me*, [*ſed te potius ipſum*], *diris devoveas. Unde Comes: qvid jam Islande musſitas? rogat.* Gunnlaugus *reſpondit: Qvod mihi magis convenire videbatur, ne ſcilicet mihi mala, ſed tibi potius ipſi meliora, precareris. Qvænam igitur? Comes inſtat;* Gunnlaugus *regesſit: Ne qvali* Hakon *Comes pater tuus mortis genere pereas. Ad qvæ* Comes, *ira ſangvinis inſtar rubens: Huic, inqvit, nebuloni manus injicite. Tum* Skulius, *ad Comitem accedens, dixit: Meis id Domine! precibus tribue, ut ſalvum homini conductum præſtes, ea lege, ut ſtatim diſcedat. Cui Comes: Citisſime igitur abeat, nec in meam ditionem unqvam redeat, ſi ſecuritate frui velit. Hoc peracto* Skulius *cum* Gunnlaugo *egreſſus in pontes portui imminentes deſcendit, ubi navis erat, qvæ* Angliam *peteret, ſolvendo parata; & in hac* Gunnlaugo *cognatoqve*

(58) Ei enim proprius ſervus gulam primum diſſecuit, poſt caput abſcidit; vide ex conſtanti veterum relatione *Torfæum* Hiſt. Norveg. Tom. II. Lib. 8. cap. 34. pag. 353. nec omnino disſimile mortis genus Ericum tandem manſit, qvippe qvi in Anglia, ubi uvam ſibi præſcindi curaverat, ſangvinis, qvi ſiſti non potuit, fluxu periit conf. ibid. Tom. III. Lib. 1. c. 12. p. 20.

A. C. 1006 kom *Skúli Gunnlaugi* í ok (c) *Þorkatli* frænda hans; enn *Gunnlaugr* feck *Auduni* ſkip ſitt til vardveitzlu ok fe ſitt, þat er hann hafdi eigi med ſer. Nú ſigla þeir *Gunnlaugr* í *Einglandz* haf, ok kvomo um hauſtit ſudr vid *Lundúna*-bryggior, ok redo þar til hlunnz ſkipi ſínu.

VII. Cap.

Þá red fyrir *Einglandi Adalrádr* Konungr *Játgeirs-ſon* (59) ok var gódr höfdingi; hann ſat (d) þenna vetr í (e) *Lundúnum.* Ein var þá túnga í *Einglandi*, (ſem í *Dan-maurku*) ok *Noregi*, (60) (f) enn þá ſkiptuz túngur í *Eing-landi* er *Vilhiálmr Baſtardr* vann *Eingland;* geck þadan af í *Einglandi* (g) *Valſka*, er hann var þadan (h) kyniadr. *Gunnlaugr* geck (i) brátt fyrir Kóng ok qvaddi hann vel ok virduliga. Konongr ſpurdi hvadan af laundom hann væri? *Gunnlaugr* ſegir ſem var; enn (k) því hefer ek ſókt Herra! á ydvarn fund um lángann veg, at ek hefi qvædi ort um ydur, ok villda ek at þer hlýddut: Konongr qvad ſva

(c) Þórláki *Membr. Havn.* perperam, vide ſupra cap. 5. & infra cap. 12. (d) *Membr. Havn.* þá veſtr, *tunc ad occidentem Londini.* (e) C. S. Lundunaborg *in urbe Londinenſi.* (f) *Membr. Havn.* & *alii:* ádur Vilh. *antequam Wilh.* (g) *chartæ* Vallandz túnga, (h) C. S. ætt-adr. (i) *id.* brádliga. (k) *al.* þó *tamen.*

---

(59) Cum ex *Continuatore Bedæ* inter Scriptores rer. Angl. Heidelb. 1687. pag. 312. *Math. Weſtmonaſterienſi, Flor. Wigornienſi, Ran. Higdeni Polychronico*, & aliis Anglorum hiſtoricis conſtet Ethelredum anno chriſti 978 vel verius 979 regnum obtinuiſſe,

ejus Thorkeli *tranſitum pactus eſt;* Gunnlaugus *vero* Auduni *navim ſuam*, & *merces*, *qvas ſecum vehere non potuit*, *cuſtodiendas reliqvit. Mox* Gunnlaugus & *convectores mari* Anglico *ſe committunt*, *proximoqve autumno ad pontes* Londinenſes *delati*, *navim ſuam ibi ſubducunt.* A. C. 1006

Cap. VII.

Angliam *tunc moderabatur* Ethelredus *Rex* Edgari *filius optimæ notæ princeps*, *qvi hanc hiemem* Londini *egit. Eadem tum* Angliæ, *qvæ* (Daniæ &) Norvegiæ, *fuit lingva; lingva vero in* Anglia *mutata eſt*, *ubi* Vilhelmus Nothus Angliam *ſubegit; ex eo enim tempore in* Anglia *invaluit lingva* Francico-Normannica, *cum ex* Normannia *oriundus eſſet.* Gunnlaugus, *ut advenit*, *ad Regem accesſit*, *eumqve decenter & honorifice ſalutavit. Rex cujas eſſet? Interrogat. Isqve*, *ut erat*, *reſpondet; ideo autem*, *addit*, *ut te Domine! convenirem*, *longum iter emenſus ſum*, *qvia Carmen heroicum de te compoſui*, *cui vellem audiendo vacares. Rex ita fore annuit; unde* Gunnlaugus

---

nuiſſe, & plurimorum conſenſu, *Suhmio* in Forſøg til Forbedr. i den D. og N. Hiſt. (pag. 26.) notato, & in Kiøbenh. Sælſk. Skr. 8 D. (pag. 113-118.) Diplomatum etiam ope ulterius illuſtrato, ad annum usqve 1016 vitam produxiſſe, ea qvæ autor noſter de Gunnlaugi in ejus aula manſione, & hic & infra (cap. 10.) retulit, cum annis regiminis Ethelredi bene ſatis conſentiunt; boni vero principis laus, qvam ei tribuit, magis ex Islandorum, qvorum multos, inprimis Poëtas, pretioſis donariis mactavit, qvam ex Anglorum, ſententia æſtimanda eſt.

(60) De lingvæ Danicæ in Anglia uſu ad calcem autoris paulo plura legi poſſunt. Vallandiæ autem nomine ſeptentrionalis Galliæ pars, proprie tamen Normannia, noſtratibus vulgo venit conf. *Thorſt. Vik. Vitam* p. 93. & *Reinhielmii* ad eam notas pag. 114. nec non *Sturlæum* ed. Svec. T. I. p. 100 & 391. plurimosqve alios.

A. C. 1006 ſva vera (l) ſkylldu. *Gunnlaugr* flutti (m) kvædit vel ok ſkörugliga, enn þetta er ſteſit í Qvædinu:

(61) Her (n) giörvallr ins aurva
Einglandz ſem gudz eingli
(o) At lýtr grams ok guma
Gunnbrádz *Adalrádi.*

Kóngr þackadi hanum qvædit, ok gaf hanum (p) at bragarlaunum ſkyckiu af ſkarlati (q) ſkinndregna hinum beztu ſkinnum ok hladbúna í ſkaut nidr, ok giördi hann hirdmann ſinn, ok var *Gunnlaugr* med Kóngi um vetrinn, (ok (r) virdtr vel). Ok einn dag um morgininn ſnemma þá mætti *Gunnlaugr* III. mönnum á ſtræti einu; ok (s) nefndiz ſá *Þórgrimr*, er fyrir þeim var, mikill ok ſterkr, (ok furdu torvelldligr). Hann mællti: *Nordmadr*, ſegir hann, ſel mer fe nockot at láni. *Gunnlaugr* ſvarar: Ecki man mer þat (t) varligt at ſelia þer fe úkunnum manni. Hann ſvarar: Ek ſkal giallda þer at nefndum degi. Þá ſkal á þat hætta ſegir *Gunnlaugr*. Sídan ſelldi hann hanum féit. Ok litlu ſídarr fann *Gunnlaugr* Kóng, ok ſeigir hanum fiár-lánit. Konúngr mællti: Nú hefer [þer] lítt til tekizt; þesſi er hinn (u) verſti madr, ok ránsmadr mikill ok

(l) *iid.* ſkulu. (m) C. S. *add.* fram. (n) *al.* gerallr, gervallr *it.* ſetz allr vid. (o) *al.* ætt lætr. (p) *al.* í bragarlaun. (q) *al.* Skall-atz-ſkickiu, ſamdregna. (r) C. S. virdiz. (s) *al.* het ſá Þórormr *v.* ormr. (t) *C. S.* & *al.* rád-likt *conſultum.* (u) C. S. meſti ráns-madr *famoſisſimus latro.*

(61) Ordo verborum hic eſt: " giörvallr her gunnbrádz Einglandz Grams ok guma lytr at Adalrádi, ſem ins aurva gudz Eingli". i. e. *univerſus exercitus armipotentis*

laugus *carmen lepide & prompte recitavit, hic vero in eo verſus intercalaris eſt:* A. C. 1006

Milites Regis, milites clientum,
Totus exercitus Angliæ *ſtrenuus,*
Ad nutum paret Ethelredo
Ut munifici Angelo numinis.

Rex ei pro carmine gratias egit, præmiiqve loco tunicam dedit coccinam, maximi pretii pellibus ſubtextam, & fimbriis ad ima usqve ornatam, eumqve ſatellitem ſuum fecit, qvo facto Gunnlaugus *in aula hiemem egit, magni a Rege habitus. Mane qvodam tres forte viros in vico [urbis] obvios habuit; qviqve his præerat,* Thorgrimus *nomine, magnus ſtatura & robuſtus, geſtumqve præferens inſolentis ingenii indicem, eum compellat:* Normanne! *aliqvantum, inqvit, pecuniæ mihi mutuo trade.* Gunnlaugus *reſpondit: Vix tutum mihi erit tibi ignoto pecuniam credere. Ille vero: ad præfinitum diem tibi reddam. Tum* Gunnlaugus: *ejus ergo periculum faciam; eiqve pecuniam tradidit. Paulo poſt Regem convenit, eiqve, ut mutuo dederat, narrat. Ad qvæ Rex: Jam, inqvit, parum conſulte egiſti; hic enim vir peſſimus eſt, & præterea latro admodum famoſus & athleta; cum eo ergo cave contendas;*

---

tis Angliæ, Regis & ſubditorum, obſeqvitur Adalrado, tanqvam munifici Dei Angelo. Sed etiam talis eſſe poteſt: "Gerallr her ins aurva Englandz (bædi) gunnbráds Grams ok Guma lytr at Adalrádi, ſem Guds Engli". i. e. *Exercitus univerſus* (multitudo) *acris Angliæ, tam Regis bellicoſi, qvam ſubditorum, ſervit Ethelredo, tanqvam Angelo Dei;* Aptior tamen videtur, qvem recepimus, qvia ſenſum pleniorem, & conformationem verborum magis lepidam gignit. Aliæ lectiones: *ſetz vid.* aſſidet v. cedit, & *ætt* genus, ſine dubio vitioſæ ſunt, qvia cum reliqvis ita connecti neqveunt, ut conſtructio genio lingvæ accommoda formari poſſit.

A. C. 1006 ok víkingr; (x) ok etz ecki vid hann; enn ek (y) man fá þer ſe jamn-mikit. *Gunnlaugr* ſvarar: Illa er oſs þá farit hirdmönnom ydrom, gangum (z) á ſaklauſa menn, enn látum ſlíka ſitia yfir (a) oſs, ok ſkal þat alldrei (b) vera. Ok litlu ſídar hitti hann *Þorgrím* ok heimti (c) ſe ſitt at hanum; enn hann qvezt ecki giallda mundu. *Gunnlaugr* qvad þá víſu peſſa.

(62) Medalrád er þer módi
Málmagalldrs at hallda
[Att hafiþ er (d) med prettum
(e) Oddriód] fyrir mer hoddum.

Vita

(x) *al.* fáſt *eum laceſſas*, *Membr. Havn.* eigum *nihil rei nobis cum eo ſit.* (y) *C. S.* ſkal. (z) *id. add.* upp. (a) *id.* & *al.* voru *noſtra per vim detinere.* (b) *al.* verda. (c) C. S. féit *mutuum.* (d) *al.* vid. (e) *al.* oddfiödr *telum.*

---

(62) Ordo prioris partis, ſecundum lectionem in textum receptam, hic eſt: " medalrád er þer at hallda fyrir mer hoddum módi málmagalldrs, er hafiþ att oddriód med prettum". i. e. *mediocriter* (vix) *conſultum eſt tibi detinere mihi pecunias animo clangoris metallorum* ſ. prælii (i. e. militari), *cum virum fraudibus petieris*; ſed hæc etiam alio, & qvidem ſeqventi, modo in ordinem redigi poſſunt: " medalrád er þer oddriód v. oddriódr, at hallda málmagalldrs módi fyrir mer hoddum, er hafiþ átt med prettum". i. e. *mediocriter conſultum eſt tibi bellatori* v. bellator, (qvamvis athleta ſis), *retinere animo militari me invito pecunias, qvas dolo acqviſiviſti*; & tunc Parentheſis evaneſcit. Ipſa vero, duplici modo, præter eum, qvi in textu receptus eſt, reſolvi poteſt, nimirum vel ſecundum eandem lectionem ita: " er hafiþ att prettum vid oddriód". i. e. *dolos in virum concitaſtis*; vel, admiſſa varia lectione oddfiödr, ita: er hafiþ att oddfiödr med prettum. i. e. *per fraudem telum intentaſtis*; utrumqve ſatis commode. Præpoſitio *med*, *vid*, *Dno Pauli* ſolius metri cauſa adjecta eſſe, vel ſaltem elegantius omitti potuiſſe, videtur, ita ut ſuſpicio eſſe poſſit vitium librarii ſubeſſe, & legendum: att hafed er mik prettum oddriód. i. e. *me non imbellem virum fraudibus petiiſtis.* Qvæ Codd. Chartacei hic ſubſtituunt: hafi þer med frettum farit: intelligi qvidem per ſe poſſunt: *rumores pertuliſtis* v. mendaciis me circumveniſtis: ſed cum reliqvis

non

tendas; ego vero tibi tantundem pecuniæ dabo. Ad qvæ Gunnlaugus: *Male nobis, ſatellitibus tuis, eſt, ſi inſontes laceſſimus, tales autem nobis vim inferre patimur, idqve mihi nunqvam eveniet. Paulo poſt* Thorgrimum *convenit, & pecuniam ſuam ab eo poſtulavit; cumqve hic ſe haud ſoluturum reſponderet,* Gunnlaugus *ſeqvens protulit carmen:* A. C. 1006

Ergo, inſolens athleta, (qvod tibi vortat male)
Retinere tentas vi, qvam qvæſiveras dolo,
Pecuniam, invito
Et circumvento domino!

M 2 *Nec*

non cohærent. Nec deniqve tacendum, priorem hujus Strophæ partem, Parentheſi excepta, ita poſſe intelligi, ut verbum at *hallda* reſpondeat duabus ſententiis easqve ſuſtineat, hoc modo: "medalrád er þer at hallda málmagalldrs módi [vid mig og] hoddum fyrir mer". i. e. *Vix conſultum tibi animum militarem* (hoſtilem) *contra me gerere, & pecuniam retinere*, qvæ tamen conſtructio noſtro judicio vix habet qvo ſe commendet. Partis autem poſterioris hic eſt ordo: "Hitt mantu vita, at ek hætti, (her ſe ek at þvi verri); þat feck mer úngum nafn af nöktri nadurstúngu" i. e. *Aliud* enim *experieris, me* ſcilicet *periculum non detrectaturum,* (*niſi hic deterior* (ignavus) *haberi velim*); *qvippe qvod mihi juveni nomen ex nuda ſerpentis lingva peperit.* Hæc tamen etiam aliis modis conſtrui & intelligi poſſunt, e. g. "hitt máttu vita, ek ſe her á þvi færi, at ek hætti mer úngum; þat feck nafn af nöcktri nadurstúngo". i. e. *hoc ſcias, qvod hic occaſionem videam, me, qvamvis juvenem, periculo objiciendi, id enim nomen ex nuda ſerpentis lingva mibi acqviſivit,* vel ſic: "hitt máttu vita, at ek hætta v. hætti mer úngum; [her ſe ek at því verri] þat feck, v. þeſſ fekz, nafn af n. n. t." *i. e. Scins qvod me juvenem periculis objecerim v. objiciam [hic deterior ſim, ni ita faciam]. Ideo enim nomen mibi inditum eſt* &c. *Dnus Pauli* pro *ſe ek* ſcribendum cenſet *ſær ek,* vel *ſer ek*, idqve leges mètri poſtulare videntur, ut hiatus vitetur. *Nockri* dat. foem. gen. a. *nockr* qvidam vel qvædam, ſi hic admittatur, ſenſus erit, Poëtam ex *qvadam* ſerpentis lingva cognomen accepiſſe, qvæ lectio cum omni emphaſi careat, minus probanda videbatur. Tertia: *nöckvi* non qvidem ſe multum commendat, tolerabilior tamen videtur; *nöckvi* enim, in dat. *nöckva* vel *nöckvi*, cymba eſt, adeoqve *nöckvi nadurstúngu* cymba lingvæ, i. e. os, ſerpentis, unde ſenſus hoc modo eſſet, Poëtam *ex ore ſerpentis* cognomen traxiſſe.

A. C. 1006

Vita (f) mantu hitt at ek hætti,
[Her ſe ek (g) at því verri].
(h) Þat feck nafn af nöktri
(i) Nadrstúngu mer vngum.

Nú vil ek bióda þer lög (63), ſegir *Gunnlaugr*, at þú (k) gialldt mer fe mitt, eda gack á hólm vid mik ælla á þriggia nátta freſti. Víkingrinn (64) hló ok mællti: til þeſſ hefer eingi ordit fyrri enn þú, at ſkora (l) mer á hólm, ſva (m) ſkerdann lut ſem (n) margr hefver fyrir mer borit, ok em ek þeſſa al-búinn, ok vidr þat ſkildo þeir *Gunnlaugr* at ſinni (o). *Gunnlaugr* ſegir Kóngi (p) hverſu farit hefver med þeim. Konungr ſvarar: Nú er í all-úvænt efni

(f) *al.* máttu *ſcire potes*, *nec non* hætta. (g) *al.* á þvi færi *video ejus rei occaſionem.* (h) *al.* þeſſ feckz nafn af nockri *ideo nomen juvenis accepi it.* nöckvi, nockum. (i) *al.* nadurstúnga. (k) *al.* gialldir. (l) *iid.* mik. (m) C. S. ſkardann *al.* ſkammann *eodem ſenſu*, *it.* ſkadligann *diſpendium.* (n) *al.* audigir hafa *etiam opulentiores.* (o) *chartæ add.* rædur ſinar *ſermones ſuos abrumpunt.* (p) *C. S. & al.* ſva búit *rem*, *ut geſta erat.*

---

(63) Qvamvis leges civiles, qvæ hoc tempore in Anglia viguerunt, ſingularia certamina probaſſe non reperiantur, credi tamen poteſt, ea uſu & moribus introducta fuiſſe, inprimis cum *Snorro Sturlæus* (ed. Svec. T. I. pag. 238 39.) & *Olai Tryggvini Vita* (ed. Isl. Lib. I. p. 134-35.) Olafi cum Alfvinio vel Alpine Athleta duellum, ob Gydæ matrimonium, non ita multis ante annis, in Anglia commiſſum non tantum memoraverint, ſed & data velut opera addiderint, *moribus tunc temporis ibi obtinuiſſe*, *ut duobus de re qvadam contendentibus*, *mutuo certamine lis decideretur*, qvales mores Gunnlaugus, ex patriæ ſuæ Islandiæ inſtitutis, ubi vim legis eos habere novit, *leges* vocare facile potuit. Hoc autem ita duraſſe videtur usqve ad Vilhelmi Conqveſtoris tempora, qvi conſvetudines Normannicas ſine dubio ſecutus, teſte decreto, qvod *David Wilkins* (in Collect. Leg. Angl. pag. 218.) exhibuit,

Nec memet ultorem speras? An degenerem putas A. C. 1006
Factum hac in terra? An nomen ignoras meum?
Qvod mihi haud frustra juveni dedere
Viperinæ sibila lingvæ.

Jam ergo tibi copiam juris faciam, ut nimirum aut meam mihi pecuniam restituas, aut, triduo elapso, singulari certamine mecum contendas. Latro, in risum solutus, respondit: Nemo, te prior, ad singulare certamen me provocare est ausus, qvamvis plurimi maximum a me rerum suarum detrimentum passi sint, unde ad hoc paratissimus sum; hisqve dictis a se invicem hac vice discedunt. Gunnlaugus *Regi, qvid inter eos actum erat, retulit. Is vero: jam, inqvit, in maximum di-*

M 3 *scrimen*

---

buit, & *Henrici Spelmanni* Codd. legg. vet. Statut. Angliæ (ibid. p. 288. conf. Gloſſar. voce *Bellum* ibid. pag. 399-91.), litium examen per duellum in leges retulit. Ex eo vero tempore duella locum inter probationes vulgares haud infimum obtinuiſſe *the hiſtory of the Tryals in Great Britain* (pag. 32. & ſeqv.) plurimis horum exemplis magno ſtudio collectis & operoſe deſcriptis ſatis ſuperqve docuit. Unum, præ cæteris memorabile, hic ſubjungere juvat, a Thoma Walſinghamo (Hiſt. Reg. Angl. in Collect. Camdeni p. 237-38. & Ypodigm. Neuſtriæ ibid. p. 533.) ſub Richardo IIdo ad annum 1380 memoratum, his fere verbis: *ſtatuitur dies belli, & interim præparantur duello neceſſaria, — limites videlicet, qvas* liſtas *vocant, de lignis fortisſime fabrefactis, tanqvam perpetuo duraturæ. Uterqve juramentum præmiſit, & provocatus qvidem — qvod cauſa in qva pugnaturus erat vera fuit, & qvod non erat conſcius ullius artis magicæ, per qvam de adverſario poſſet reportare victoriam, nec geſtabat ſuper ſe herbam aut lapidem, nec experimenti genus qvibus ſolent malefici de hoſtibus triumphare. Qvibus paratis & ab utroqve devote oratione fuſa, pugnam ineunt, primo gladiis, deinde lanceis, poſtremo cultellis.* Ita porro dux Lancaſtriæ, proditionis contra Richardum ſecundum accuſatus, ad innocentiam defendendam & purgandam, more militari, duellum obtulit (ibid. pag. 305.), qvomodo & ad ann. 1398 duellum indictum eſt Duci Herfordiæ cum Duce Northfolchiæ, qvod tamen eventu caruit (ibid. pag. 356.). Plura, qvæ liber ſupra citatus ſubminiſtrare poteſt, ſtudio omittimus.

(64) De voce *Vikingr* plura vide ad calcem autoris.

A. C. efni komit, þvíat þesſi madr deyfir hvert (q) járn (65);
1006 Nw ſkalltu mínom rádom framfara [*Gunnlaugr!* qvad Kongr]; (r) her er ſverd, er ek vil gefa þer; ok med þeſſu ſkalltw vega, enn ſýn hanum (s) hitt, er þú átt ádr. *Gunnlaugr* þackadi Kóngi vel. Ok er þeir varo til hólms (t) komnir, þá ſpurdi *Þorgrîmr:* (u) hverſu ſverd þat værî, er hann (x) ætladi at vega med. *Gunnlaugr* ſýnir hanum, ok bregdr (y), enn hafdi lyckiu á medalkafla á Kóngs-naut, ok dregr á hönd ſer. (z) Vikingr mællti er hann ſá (a): lítit er ſverdit, ecki hrædunzt ek þat vopn; ok hió til *Gunnlaugs* med ſverdi, ok af [hanum] miök ſva ſkiölldinn allann.

(q) *C. S. & al.* vapn *omnia arma.* (r) C. S. ok er her. (s) *id.* annat *alium.* (t) *id.* búnir *ad pugnandum parati.* (u) *id.* hverninn. (x) *id.* hafdi *qvem haberet.* (y) *al.* bregdr lyckiu [ſkyckiunni] á medalkaflann *capulum tunica texit.* (z) *C. S. & al.* berſerkrinn *athleta.* (a) *al.* ſá þat ſverd [ſverdit]; ecki *iſtum gladium.*

---

(65) Qvæ de duello Gunnlaugi cum Thorgrimo hic narrantur, licet incredibilia videri posſint, exemplis tamen apud veteres minime carent. Unum horum *Svarfdæla-Saga* (cap. 8.) exhibet, Herraudum Comitem, Thorſteinem, cum Molldio latrone ſingulari certamine decertaturum, alio, præter eum qvem palam geſtaret, gladio inſtruxiſſe narrans, addito mandato, ne *eum in conſpectum Molldii, qvippe omnia, qvæ intueri daretur, arma hebetare ſoliti, produceret, anteqvam cædere paratus eſſet.* Alterum addit *Droplaugar-ſona-Saga,* Grimum, contra Gauſium pugnaturum, duos, eadem de cauſa, gladios ad manus habuiſſe perhibens; eodemqve reſpectu *Floamanna-Saga* de Svarto Jarnhaus narrat, qvod, anteqvam ſingularia certamina iniit, ſemper qværere ſolitus eſſet, an *is, cum qvo pugnare debuit, gladium Bladnium, a fratre olim poſſeſſum, haberet,* qvippe a qvo ſolo læſionem metuere potuit. Plura conſulto omittimus. Nam ex qvo Odinus, ut *Snorro* & *Havamal* apud *Bartholinum* (Ant. Dan. p. 344. it. 347. 48.) docent, ſeptentrionalibus perſvaſerat, qvod veneficiis ſuis arma hoſtium hebetare, telaqve, modo conſpiceret, curſu ſiſtere, ſuos vero, etiam ſine omni corporis tegumento dimicantes, immunes a vulneribus præſtare

ſcrimen adducta res eſt, hic enim homo quodlibet ferrum hebe- A. C.
tat. Mea igitur, Gunnlauge! *conſilia ſeqvaris oportet; Ecce* 1006
gladium, qvem tibi dabo; hoc pugnans utere, ſed alterum, qvem nunc posſides, illi oſtende. Gunnlaugus *debitas regi gratias perſolvit. Cumqve in locum pugnæ veniſſent,* Thorgrimus *rogat: qvalis eſſet gladius, qvo pugnare ſtatuiſſet?* Gunnlaugus *illi ſuum oſtendit, aſt gladii, a Rege accepti capulo lorum alligaverat, eoqve manum circumdederat. Latro, ut vidit; exilis, inqvit, gladius eſt, nec mihi ab eo metuo; & mox* Gunnlaugum *gladio ferit, totumqve fere clypeum diſcidit.* Gunnlaugus *contra gladio a Rege accepto*

---

præſtare poſſet, vulgaris apud eos invaluit opinio, qvod incantationibus & armorum acies obtundi, & corpora adverſus ignem & ferrum durari poſſent; cujus opinionis ſpecimina Thordiſa fatidica in *Kormaks-Saga* (cap. 16.), qvæ utrumqve Thorvardum & Kormakum; Grima venefica, in *Foſtbrædra-Saga*, qvæ Kolbaeum; Viga-Bardii nutrix, in *Heidarviga-Saga*, qvæ hunc ſuum alumnum; pluresqve veneficæ, qvæ alios, partim incantamentis, partim veſtes corpusqve a capite ad calcem circumqvaqve contrectando, omni ferro inſecabiles effeciſſe traduntur, exhibent. Imo Poëma antiqvum *Rigs-þula* artem aciem armorum hebetandi inter eas numerat, qvæ virum principem ornant; eaqve ratio eſt, cur in noſtris hiſtoriis tot athletæ memorentur, qvi armis impenetrabiles crediti ſunt, qvibus in hoc ſimilia Meſſapi & Bitiæ apud *Virgilium* exempla, *Stephanio*, qvi, *Brynjolfo* præeunte, hujus opinionis etiam meminit (not. in Sax. p. 37.), dudum obſervata, & alia ad *Kriſtni-Sagam* (pag. 162.) a nobis notata, indicio eſſe poſſunt, qvod veteres Græci & Latini, heroicis temporibus, aliqvam ejusdem rei notitiam habuerint. Similium apud alios Europæ populos, etiam nonnullis poſt religionem Chriſtianam plene ſtabilitam ſeculis, opinionum veſtigia, inprimis ubi de duellis ſolennibus ſermo eſt, in monumentis medii ævi, ex qvibus *Walſinghami* teſtimonium ſupra (not. 63.) laudatum, qvod partim artes magicas, partim vero lapides, herbas, aliaqve remedia naturalia hoc fine adhiberi potuiſſe credita docet, ſpeciminis loco allegare ſufficiat, pasſim occurrunt. Qvid qvod *Verelius* (not. ad Hervoræ Hiſtoriam pag. 45.) aperte profitetur, ſuam etiam ætatem homines vidiſſe, qvi artis arma obtundendi experimenta dederint, qvam tamen ad ſolam dæmonum vim minus recte retuliſſe videtur.

A. C. allann. *Gunnlaugr* hió þegar (b) ímot med Kóngs-naut, enn (c) víkingrinn var vopnlaus fyrir, ok hugdi at [hann) hefdi it ſama (d) ſverd, (e) er hann ſýndi hanum; enn *Gunnlaugr* hió hann þegar banahögg. Konúngr þackadi hanum verkit, ok af þvi feck hann mikla (f) frægd í
1007 *Einglandi* ok vída annarsſtadar. Um varit, er ſkip gíngu (g) millum landa, þá bad *Gunnlaugr Adalrâd* Kóng orlofs at ſigla [af landi]. Köngr ſpyr *Gunnlaug*, hvert hann villdi (h) ſigla? *Gunnlaugr* ſvarar: ek villda efna þat er ek hefi (i) heitit ok ætlat, ok qvad víſu þeſſa:

(*66*) Koma (k) hlýt ek víſt at vitia
(l) Viggs döglinga þriggia

[Því

(b) *C. S.* á móti. (c) *C. S.* & *al.* berſerkrinn ſtód hlífarlaus *athleta nudum tegumentis.* (d) C. S. vapn. (e) *id.* ok. (f) *al.* ſæmd *honorem.* (g) C. S. milli lannz. (h) *id.* þá *tunc.* (i) *al.* heitſtreingt *vovi, perſolvam.* (k) *al.* ſkal *veniam, venire debeo.* (l) *al.* vigs, vix.

(*66*) Prioris partis hic eſt ordo: "Ek hlyt víſt koma at vitia viggs þriggia Döglinga ok tveggia Jarla; þvi hefi ek heitit hlutvöndum hiarls". i. e. *Certe cogor venire inviſum domum* (aulam) *trium Regum & duorum Comitum; id promiſi moderatoribus terræ.* Hic tamen obſervandum, qvod pleriqve, qvos nos qvidem vidimus, Codices Mſti *vix* & *vígs* legant, q. d. vígs Döglinga *bellicoſos Reges;* id vero illepidum viſum eſt, unde *Dnus Pauli* repoſuit *viggs*, qvam conjecturam exemplar qvoddam chartaceum, qvod poſtea nactus eſt, confirmavit. Varia lectio: *breytandum halls* ſi admittatur, ſenſus Parentheſeos erit: *Id promiſi projectoribus v. diſtributoribus gemmarum* ɔ: viris munificis. Deniqve & vocabulum *hiarls* cum reliqvis conjungi poteſt ſeqventi modo: "Ek hlyt víſt koma at vitia viggs þriggia Dögl. ok hiarls tv. Jarla [því hefi ek heitit hlutvöndum]. i. e. *Certe inviſere teneor domum trium Regum, & regionem duorum comitum* [*id viris bonis promiſi*]; ſed elegantius videtur ſi τὸ vigg, qvemadmodum in textu factum eſt, ad utrumqve, ſci-

licet

cepto latronem petiit, ſtatimqve lethalem ei inflixit ictum; corpus enim armis vacuum objecerat, eodem gladio uſum ratus, qvem ei oſtenderat. Rex ei pro tanto facinore gratias egit, eoqve is magnam ſibi in Anglia & alibi pasſim conciliavit fortitudinis laudem. Vere autem ſeqventi, ut naves ultro citroqve commeare coeperunt, Gunnlau- 1007
gus *diſcedendi veniam ab* Ethelredo *Rege petiit. Rex, qvo navigare vellet? rogat; Is vero reſpondit: Qvod promiſi & conſtitui exſeqvar, carmenqve hoc addidit.*

A. C.

Viſam aulas potentium
(Sic ego Proceribus patriæ jubentibus
Promiſi)

---

licet ſimul ad aulas duorum Comitum, & trium Regum referatur. Poſterioris partis hic eſt ordo: "Ek hverf aptr at ſtefnu; audveitir gefr mer arfi raudann ormabed fyrir oddgefnar ermar". i. e. (ſed) *redibo ad præſtitutum tempus;* (etenim) *divitiarum largitor mibi velut hæreditatem confert rutilantem ſerpentum culcitram* (i. e. aurum) *ante manicas telis expoſitas*, vel *ornatas*, *geſtandam.* Plurimi Codd. habent *ſtefnu*, ſine ulla lectione variante, qvam vocem qvod *Dnus Pauli* cum ⁊ *ádr* conjungere aut conciliare non poterat, ſubſtituit, ſi non reſtituit *ſtefni*, cujus loco charta qvædam, qvam poſtea conſecutus eſt, *ſtefner* habet, idqve cum reliqvis ita conjunxit & explicuit: "Ek hverf aptr, ádr arfi oddgefnar ſtefni mer [audveitir gefr raudann ormabed fyrir ermar]". i. e. *Redeo antequam filius Parcæ* (mors) *mibi dicam ſcribat;* [*opum donator mibi largitur rubrum aurum ante manicas* i. e. aurum, carpo vel digitis geſtandum, auream ſcilicet armillam vel annulos aureos]. Si lectio *at* recipiatur, multifariam hæc colligi & intelligi poſſunt, e. gr. vel 1) ita: "Ek hverf aptur at arfi oddgefnar ſtefnu, audveitir gefr mer raudan ormabed fyrir ermar". i. e. *redeo ad hæreditatem conventus Bellonæ* ſ. belli ſ. e. ad prædam, *opum donator mibi largitur* &c. vel 2) ita: "Ek hverf aptr at arfi, audveitir gefr mer raudann ormabed fyrir oddgefnar ermarſtefnu". i. e. *redeo ad hæreditatem*, puta lucrum vel donorum regiorum ſpem, *pecuniarum diſtributor mibi donat rutilans aurum pro bellicis laboribus.*

A. C. 1007

[Því hefi ek (m) hlutvöndum heitit
(n) Hiarls] ok tveggia Jarla.
Hverf ek aptr (o) at [arfi
(p) Audveitir gefr raudann
Orma-bed fyrir ermar
Oddgefnar mer] (q) ſtefnu.

Sva ſkal vera Skálld! ſegir Konúngr, ok gaf hanum gullhríng er ſtód (r) VII. aura; enn því ſkalltu heita mer, at koma aptur at adru hauſti, (s) þvíat ek vil eigi láta þik [fyrir] ſakir (t) íþrótta þinna ok vaſkleiks.

VIII. Cap.

Nú ſiglir *Gunnlaugr* af *Einglandi* medr kaupmönnum nordr til (u) *Dyflinnar;* þá red (x) þar fyrir *Sigtryggr* Kóngr (y) *Silkiſkegg* (67) ſon *Olafs Kvarans* ok *Kormladar* drottningar, hann hafdi þá ſkamma ſtund [ríki] rádit. *Gunnlaugr* geck brátt fyrir Kónginn, ok qvaddi hann vel ok virduliga. Konúngr tók hanum ſæmiliga. *Gunnlaugr* mællti: Kvædi hefver ek (z) at fæ ra ydur herra! ok villda ek hlióð fá. Konúngr mællti: ecki hafa menn til þeſſ fyrri ordit at færa mer kvædi; ok ſkal (a) at víſu hlýda. *Gunnlaugr* qvad þá Drápu ok er þetta ſtefit:

Ellr

(m) *al.* hlutvönd, & hlutvend *it.* hreytandum. (n) *al.* halls & hialls. (o) *al.* ádr. (p) *chartæ hab.* audveitul fyrir leita: *ſed reliqva omittunt.* (q) *al.* ſtefner v. ſtefni. (r) *al.* VI. C. S. þriá *tres.* (s) C. S. fyri því at. (t) *id.* íþróttar þinnar *artem tuam.* (u) *chartæ male:* Elfinnar. (x) C. S. fyri Irlandi *Hiberniam, male, totam enim Hiberniam Sigtryggus nunqvam tenuit.* (y) *chartæ perperam* Skeggiaſon *vel* ſon Skeggia, ſonar Olafs Kyfins (Knuts) ok Gunnladar (z) C. S. ort um ydur *de te pepigi.* (a) *id.* víſt.

Promisi) trium numero A. C. 1007
Regum, & duorum Comitum.
Sed rediturus præstituto tempore;
Nam me largitor opum fecit cernere
Hæreditatem, auri rutilantis pondus,
Qvod fulgeat in manicis tela vibrantibus.

Rex: Hoc, inqvit, Poëta! ex tuo fiat voto, illiqve armillam auream dedit septem uncias pendentem; Id vero mihi promitte, ut altero abhinc autumno redeas, te enim, ob artes, qvas profiteris, & fortitudinem tuam, a me penitus divelli haudqvaqvam patior.

Cap. VIII.

His peractis Gunnlaugus *ex* Anglia *cum mercatoribus septentrionem versus* Dublinum *navigat. Urbem tunc tenuit* Sigtryggus *Rex* Serico-barbus, Olai Qvaranis & Kormladæ *Reginæ filius, qvi nuper imperare coeperat.* Gunnlaugus *illico ad eum se confert, riteqve & honorifice salutat. Cumqve ab eo bene exciperetur: Carmen, inqvit, habeo, tibi, Domine! offerendum, cujus coram recitandi copiam fieri vellem. Rex respondit: Nemo hactenus carmina mihi offerre molitus est, unde tuum certe audiam.* Gunnlaugus *ergo poëma heroicum recitavit, hoc versu intercalari:*

(67) Qvæ de Sigtryggi Regis genere & ætate autor noster tradit, post *Landnama-Sagam* (ed. Isl. p. 22.) *Olai Tryggvini Vitam* (ed. Isl. Lib. I. c. 118. pag. 134.) *Snorrium Sturlæum* (ed. Sv. T. I. p. 237. c. 32. & p. 264. c. 51.) & maxime *Nials-Sagam* (pag. 268. cap. 45.) *Torfæus* (Hist. Orcad. pag. 33. 34. & 44.) ita confirmavit, ut ulteriori illustratione hic indigere non videantur.

A. C. 1007

Ellr ſvaro (b) ſkiæ
    Sigtryggr (c) of hræ.

Ok þetta er þar med:

Kann ek máls of ſkil
    Hvern ek mæra vil
Konúngmanna kon
    Hann er *Kvarans-ſon.*
(68) (d) Munat Gramr vid mik
    [Venr hann giöfli ſik],
(e) þeſſ mun grepp vara,
    Gullhríng ſpara.
Segi Siklingr mer,
    Ef hann heyrdi (f) ger
Dýrligra brag,
    Þat er Drápo-lag.

Kóngrinn þackadi hanum kvædit ok kalladi til ſín fehirdi ſinn, ok mælti ſva: hverju (g) ſkal ek launa qvædi þetta? Hverju vilit þer Herra! ſeger hann? Hverſu (h) er launat, ef ek gef hanum knörru tva? Fehirdirinn ſvaradi: of-mikit er þat Herra! adrir (i) höfdingiar gefa at bragar-launom gripi góda, ſverd gód edr gullhrínga. Þá gaf

Kóngr

(b) *chart.* Senn elr ſonu ſkiær Sigtryggr Kongr dyggr *brevi gignet filios ſerenus Sigtryggus Rex fidus; ſed hæc lectio nihili eſt.* (c) vid. (d) *al.* metnad Grams. (e) *al.* þann. (f) *al.* ſer *ſibi dictum.* (g) *id.* ſkal launa. (h) C. S. hverſu er liódat? ſeger Kongr: vel ſeger hann. Vil ek gefa &c. *Qvomodo concinnatum eſt? Qværit Rex: reſpondet alter, bene. Ergo illi donare conſtitui.* (i) *id.* Kóngar *Reges.*

(68) Ordo verborum qvæ in hoc fragmento, qvod ultimam Poëmatis ſtropham exhibere videtur, reliqvis abſtruſiora ſunt, hic eſt: "grepp mun vara þeſſ, Gramr mun-

at

Alites pascit voraces A. C. 1007
Sigtryggus *cadavere multo*

In eo etiam, quæ seqvuntur, occurrunt:

Conceptis verbis bene novimus uti
Dignum laude canentes
Regis filius ille est,
Qvaranis *filius ille est.*
Ni spes vana deluserit
Rex (qvis enim liberalior?)
Vati non denegabit
Annuli decus aurei.
Dicat, numne faventibus
Auribus exceperit
Concinnius Poëma,
Aptum modulis Drapulagæ

Rex ei pro Carmine gratias persolvit, & Thesaurario suo ad se vocato, qvo, inqvit, carmen hoc rependam? Is, qvo Domine! decrevisti? rogat. Ad qvæ Rex: Qvi tibi videor rependisse, si ei duas naves onerarias donem? Thesaurarius contra: Nimium id Domine! alii enim principes res ad ornatum pertinentes, gladios egregios vel armillas aureas præmia carmi-

at spara gullhríng vid mik; hann venr sik giöfli &c." i. e. *Poëta auguratur, qvod Rex mihi non denegabit armillam auream; qvippe qvi liberalitati se assvefacit.* Ad variantem lectionem *metnad Grams Dnus Pauli* notat, eam certo respectu pulchre locum habere, hoc sc. modo: "Þann metnad Grams vid mik mun grepp vara". i. e. *eam dignationem Regis in me poëta auguratur;* sed obstant verba: *Gullbring spara*, qvæ ita cum nullo orationis membro cohærent, qvod non observasse videntur hujus lectionis autores, sed eam fabricasse ex insolenti structura ⁊ *Þann* v. 7. qvod, ex *Dni Pauli* conjectura, pro *Þess* vere irrepsisse, Codex Svecicus, unde hoc restituimus, indicat.

A. C. 1007 Kóngr hanum klædi ſin (k) ný-ſkorinn af ſkarlati, kyrtil hladbúinn, ok ſkyckiu (l) med ágiætum ſkinnum, ok gullhríng er ſtód maurk. *Gunnlaugr* þackadi (m) Konóngi giafirnar, ok dvaldizt þar (n) litla hríd, ok fór þadan til *Orkn-eyia.* Þá red fyrir *Orkneyium Sigurdr* Jarl *Hlaudversſon* (69). *Gunnlaugr* qvaddi (o) Jarl, ok qvezt hafa qvædi at færa hanum. Jarl qvezt hlýda vilia qvædi hans, (p) ok ſagdi hann vera ſæmiligann mann. *Gunnlaugr* flutti qvædit, ok var þat (70) flockr, ok vel (q) ort, ok gaf Jarl hanum (r) auxi mikla ſilfr-rekna at qvædis-launom, ok baud hanum med ſer at vera. *Gunnlaugr* þackadi Jarli giöfina ok (s) bodit, enn ſagdizt verda at fara auſtr til *Svíþiódar*, ok geck ſidan á ſkip med kaupmönnom þeim er ſigldo til *Noregs*, ok kvamo um hauſtit auſtr (t) í *Vík í Kóngahellu.* (u) Þadan feck *Gunnlaugr* ſer leid-toga upp í *Gautland* hit veſtra, ok kvamo fram í kaupſtad þeim er í (x) *Skörum* (71) heitir. Þar red fyrir Jarl ſá er *Sigrdr* (72). het,

(k) *id.* af nyiu ſkarlati. (l) *al.* hladbúna í ſkaut nidr *ad ima usqve paragaudis ornatam.* (m) C. S. hanum vel. (n) *id.* ſkamma ſtund. (o) C. S. Jarlinn vel, ok ſagdi ſik hafa at færa h. q. (p) *id.* ſva ſtórra manna ſem hann var á Islandi, *cum claris adeo in Islandia natalibus ortus eſſet.* (q) *id.* ortr. (r) breida auxi *ſecurim latam* i. e. bellicam. (s) C. S. bod hit ſama, enn qvez. (t) *id.* vid. (u) *id. add.* " Þorkell frandi hans fylgdi hanum jafnan. Or Kongahellu fingu þeir". i. e. *Thorkell cognatus ejus ſemper eum ſeqvebatur. Ex Kongh. vero duc. it. conduxerunt.* (x) *al.* Skáney.

(69) De Sigurdi Vita conf. *Torfæi* Orcades Lib. I. cap. X. & XI. Ut autem dubium merito eſſe poteſt, qvo anno imperium in Orcades nactus ſit, ita certisſimum eſt, tam qvod jam tum anno 995 hanc dignitatem ſuſceperit, (conf. ib. pag. 32.), qvam qvod eam retinuerit usqve ad annum 1014, qvo in Hibernia cæſus eſt (vide ibid. pag.

num dare solent. Rex ergo ei vestitum suum novum, eumqve cocci- A. C.
num, pallium scilicet fimbriatum & tunicam pellibus pretiosis orna- 1007
tam, nec non armillam auream, qvæ marcam pendebat, dedit. Gunnlaugus *regia hæcce donaria gratus accepit, diu tamen ibi non commorabatur, sed inde* Orcades *petiit. His tunc temporis* Sigurdus *Comes* Hlödveris *filius præfuit, qvem* Gunnlaugus *confestim it salutatum, carmenqve se habere profitetur, illi offerendum. Comes se carmen ejus auscultaturum promittit, addens eum sibi liberali specie præditum videri.* Gunnlaugus *ergo poëma recitavit, idqve* Flockus *s. carmen continuum erat, & eleganter concinnatum, qvare Comes ei magnam securim argentatam præmii loco dedit, & apud se permanendi copiam fecit. Is & donum & oblatum hospitium grate qvidem suspexit, sibi vero orientem versus in* Sveciam *eundem esse causatus est, unde haud multo post navem conscendit, cum mercatoribus in* Norvegiam *velificaturis, qvi eodem autumno orientem versus in* Vikam, & Konghellam *qvidem, delati sunt. Inde* Gunnlaugus *ducem itineris in* Gothiam *occidentalem sibi conduxit, tandemqve*

pag. 44.), ita ut Gunnlaugus, tam hoc anno, qvi ex autoris nostri computatione 1007 vel 1008 est, eum convenire, qvam post, ut infra cap. XII. narratur, anno 1012 vel 1013 piraticam eo duce facere, per temporum rationem potuerit.

(70) De *flocko* & *Drapa* s. carminibus continuis & intercalatis conf. cap. IX. & nostras ad id annotationes.

(71) Ita Codices membranacei, & recte qvidem; emporium enim Scarense, in Vestro-Gothia situm, in horum temporum historia satis notum est, & præter alios a *Sturlæo* (ed. Sv. T. I. pag. 460. nec non 517-18.) memoratum. *Skaney* vero, qvod qvædam exemplaria chartacea habent, librarii cujusdam vitio sine dubio irrepsit, qvi veram lectionem non assecutus, Skanoram, vulgo Skaneyri, (ubi, si non emporium proprie dictum, certe mercatum freqventem Egillis Skallagrimii tempore fuisse Vita ejus cap. 19. docet), forte cogitavit, sed in Scania s. Gothia meridionali sitam esse non attendit.

(72) Secundum *Sturlæum* aliosqve veteres historicos Vestro-Gothiæ tunc temporis non Sigurdus, sed Ragnvalldus Ulfi filius Comitis titulo præfuit, qvam & præfecturam,

A. C. 1007 het, ok var helldr vid alldr. *Gunnlaugr* geck fyrir hann; ok qvaddi hann vel, ok qvazt qvædi hafva orkt um hann. Jarl gaf hlióđ til. *Gunnlaugr* qvad þá qvædit, ok var þat flockr. Jarl þackadi hanum, (y) ok baud hanum med ſer at vera um vetrinn, ok þat þá *Gunnlaugr. Sigurdr* Jarl hafdi jólabod mikit um vetrinn; ok at atfángadag jóla kvomu (z) þar XII. menn nordan af *Noregi*, ſendimenn *Eireks* Jarls, ok fóro (a) med fegiöfom til *Sigurdar* Jarls. Jarl fagnadi þeim vel, ok ſkipadi þeim hiá *Gunnlaugi* um jólin; þar var (b) aulteiti mikil. *Gautar* (c) tölodo um, at engi Jarl væri meiri ok frægri enn *Sigurdr;* enn (d) *Norrænom mönnom* þótti *Eirekr* Jarl miklu (e) framar, ok um þetta þrætto þeir, ok tóko hverirtveggiu *Gunnlaug* til (f) vrſkurdar. *Gunnlaugr* qvad þá víſu.

(73) Segir (g) hvo heimr frægri
Hiarli á med Jarli

(h) Odd-

(y) *C. S. add.* ok launadi hanum vel *& munifice rependit.* (z) *C. S.* ſendim. E. J. n. af n. tólf ſaman. (a) *id.* medr giöfum. (b) *al.* varo öllæti; *C. S. & aliis qvibusdam perperam* ólæti *tumultus.* (c) *C. S.* ræddu. (d) C. S. Noregs. (e) *id.* framari. (f) *id.* orſkurdarmanns um þetta mál. (g) *omnes* hró *vel* hrö.

ram, ante annum chriſti 1000 ſuſceptam, retinuit, donec Ingigerdem Sveciæ Regis filiam Jaroslao Georgio Novogardiæ principi nuptum datam, in Holmgardiam ſecutus eſt, qvod primum nonnullis poſt Gunnlaugi mortem annis factum eſſe conſtat. Nullus igitur huic Sigurdo inter præfectos Veſtro-Gothiæ locus relinqvitur, qvod tamen legatio Erici Comitis indicare videtur, unde vel Ragnvaldus, ex *Torfæi* ſententia (Hiſt. Norv. T. III. pag. 21.), hic pro Sigurdo ſubſtituendus eſt, vel ſtatuendum, alium fuiſſe, non qvidem Veſtro-Gothiæ Præfectum, Comitem tamen, ſed aliis hiſtoricis, qvantum meminimus, ignotum.

qve emporium, cui Skoris *nomen, assecutus est. Comes ei præerat,* Sigurdus *nomine, adsenium vergens, cui se* Gunnlangus *sistit, cumqve decenter salutasset, carmen se de eo composuisse indicat. Comes ei audientiam præbuit,* Gunnlaugus *vero poëma, qvod & continuum erat, recitavit. Qvo facto Comes gratias ei persolvit, & hospitium apud se hibernum obtulit, qvod &* Gunnlaugus *acceptavit. Festi Jolensis tempore opiparum* Sigurdus *Comes convivium instruxit; dieqve ante festum proximo, cui a præparatione nomen, duodecim viri a septentrione ex* Norvegia *eo advenerunt, ab* Erico *Comite missi, &* Sigurdo *Comiti dona perferentes. Comes eos lætus excepit, &* Gunnlaugo, *dum Julia peragerentur, assidere jussit. Plurima ibi ex compotatione hilaritas.* Gothi *inprimis sermocinabantur, nullum Comitem* Sigurdo *majorem & celebriorem esse, Norvegis contra* Ericus *Comes plurimum præstare videbatur; de hoc contendebant, tandemqve ambo* Gunnlaugum *causæ arbitrum elegerunt; Is vero seqventi carmine sententiam pronunciavit.* A. C. 1007

Disputat aulicorum coetus,
E Comitis palatio,

Uter

(73) Ordo prioris partis secundum lectiones in textum receptas hic est: "Heimr segir, hvo frægri? á hiarli med jarli, er oddhemlustafer siá heima hár kallbárur". i. e. *Universitas disqvirit: uter celebrior? in terra apud Comitem, cum columnæ jaculorum* (i. e. viri) *domi vident altos vocales fluctus.* Verum, præter hanc, duplicem admittere potest constructionem, ex. gr. vel 1) heimr sægir á hiarli med Jarli, hvo frægri &c. i e. *Disqvirit multitudo in terra apud Comitem, uter celebrior* &c. vel 2) heimr s. hvo fr. er oddhemlust. heima á hiarli med Jarli siá hár kallbarur. i. e. *Vulgus disqvirit uter celebrior, cum viri domi in terra apud comitem altos vident vocales fluctus*, qvæ tamen omnia eodem fere redeunt. *Dnus Pauli* pro *hvo*, qvippe nostratibus insolito, substituendum putat *hver*, imo suspicatur poetam dixisse: Segia hvern hinum frægri sc. oddhemlustafer i. e. *alterum altero majorem dicunt viri* &c. qvod qvamvis non ineleganter dici possit, in medio tamen relinqvendum videtur.

A. C.

(h) Oddhemlu ſtafer heima
Hár er ſiá kall- (i) bárur
Sigrreynir hefver ſenar
Siálfr í miklu giálfri
(74) Auſtr fyrir unnar- (k) heſtum
Eirekr blárr ſleyri.

Hverirtveggio (l) undo vel vid orſkurdinn, enn þó
1008 betr *Noregsmenn.* Sendimenn fóro þadan (m) eptir jólin med fe-giöfom (n) til *Eireks* Jarls, ok ſögdo þeir hanum orſkurdinn *Gunnlaugs.* Jarli þotti *Gunnlaugr* hafa ſynt vid ſik einörd ok vinattu, ok let þau ord um fara, at *Gunnlaugr* ſkylldi þar fridland hafa í hans ríki (75); þat fretti *Gunnlaugr* ſídan (o). *Sigurdr* Jarl feck *Gunnlaugi* leidtoga auſtr í *Tíunda-land* (76) í *Sviþiódd* ſem hann beiddiz.

IX. Cap.

(h) *al.* oddhemiu-hemru-heimu-heims. (i) *Plur.* harr & barúm *al.* báru. (k) *C. S.* heſte *eqvum.* (l) *al.* vrdo *acqvieverunt.* (m) *iid.* bak jólum *eodem ſenſu.* (n) *C. S.* er Sig. J. ſendi Eiriki Jarli. Sögdo þeir nú Eir. J. *don. qvæ Sigurdus Erico miſit.* (o) *id. add.* hvad Jarlinn hafdi um mælt *qvid Comes edixerat.*

detur, cum Codd. Msſtorum auctoritas deſit. Contra *hró* vel *hrö*, alterius lectionis, merito ei hoc loco minus aptum viſum eſt; ſignificat enim in appellationibus poeticis terram, & hodie vulgo hominem vel eqvum ſenio confectum, imo qvamlibet fere rem, (veſtem, navem &c.) uſu detritam. *Bárur*, qvod pro *bárum* ſubſtituit, nexus orationis, qvantum videmus, poſtulat; qvatenus manifeſto apparet poetam, fluctus, qvibus Ericus Comes in ipſo mari expoſitus fuerat, fluctibus, qvos aulici Sigurdi ex terra forte proſpectare potuerunt, opponere voluiſſe. Si lectio *hárr* (maſc. gen. celſus) admittatur, legendum qvoqve erit *oddhemluſtafr* in ſing. num. qvem & *Dnus Pauli* aliqvatenus probavit, unde talis prodit orationis ſeries: " Segir heimr á hiarli med Jarli, hvo [*v.* hver] hárr oddhemluſtafr frægri, er ſiá heima kall-barur". i. e. *multitudo in terra apud comitem disqvirit uter vir excelſus*

Uter sit utro fortior, dum horrisonas A. C.
Securi in littore spectant undas.
Atqvi magis terrificos visu
Fluctus orientis expertus est
Ventorum in magno turbine Ericus
Intereqvitans vada cærula victor?

Eoqve arbitrio ambo qvidem bene, melius tamen Norvegi *contenti fuerunt. Post Festum Jolense Legati inde cum donariis ad* Ericum *Comitem reversi, sententiam* Gunnlaugi *illi retulerunt; qvem integritatis erga se & amicitiæ specimen hic edidisse Comes judicans, protinus edixit, securam ei postea in sua ditione mansionem fore; Id & ad aures* Gunnlaugi *post pervenit.* Sigurdus *vero, ab eo rogatus, ducem itineris ei comparavit, qvi orientem versus in* Tiundalandiam Sveciæ *monstraret viam.* 1008

 Cap. IX.

---

celsus (ɔ: uter Comitum) *celebrior, cum domi prospectant vocales fluctus;* bene qvidem; maluimus tamen Codd. Msstos seqvi, qvi communi consensu *oddhemlustafer* in plur. legunt. Posterioris partis hic est ordo: "Sigrreynir Eirekr hefer sialfr senar í miklu giálfri austr fyrir unnar hestum fleyri blárr". i. e. *victorias expertus Ericus ipse vidit in magna tempestate in oriente ante undæ eqvos* (i. e. naves) *cæruleos* (fluctus) *plures.*

(74) His sine dubio celebrrrima illa Erici & sociorum contra Olaum Tryggvii filium Norvegiæ Regem in prælio Svoldrensi victoria, post veteres a *Torfæo* (Hist. Norv. T. II. p. 446.) operose descripta, aliæqve Erici in mari Balthico expeditiones, ab eodem (T. III. p. 2.) etiam memoratæ, intelliguntur.

(75) Hoc ut insigne in Erico Comite moderationis exemplum *Torfæus* (Hist. Norv. T. III. pag. 21.) laudat; idqve haud immerito, si cum iis, qvæ supra cap. 6. ab autore nostro relata sunt, conferatur.

(76) Tiundalandiam, qvæ Upsalium & territoria ei subjecta complectebatur, pro tertia Sveciæ proprie sic dictæ parte, eaqve præcipua, utpote & populosissima, & regia simul ac Archiepiscopali sede, nec non suprema totius Regni nomothesia conspicua, olim habitam fuisse, ex *Olai Sancti Vita* aliisqve veterum monumentis *Verelius* (not.

A. C. 1008

IX. Cap.

(p) Þá red fyrir Svíþiód *Olafr* Kongr (q) *Svænſki* ſon *Eireks* Konungs ens *Sigurſæla* ok *Sigrídar* hinnar *Stórrádu* dóttur *Skauglar-Toſta* (77); hann var ríkr Konungr ok ágætr, metnadar-madr mikill. *Gunnlaugr* kom til *Uppſala;* (r) þá var þíng þeirra í *Svíþiód* um varit (78); ok er hann (s) náir Konungs fundi, qvaddi hann Konong. Kongr tók hanum vel, ok ſpyr hver hann væri? Hann qvedz vera (t) *Islendſkr* madr. (u) Þar var þá med *Olafi* Kongi *Rafn Aunundar-ſon.* Kongr ſpurdi *Rafn:* hvad manna er (x) þesſi á *Islandi?* Madr ſtód upp á (y) hinn úædra beck [mikill ok vaſkligr] ok geck fyrir Konung ok mællti: Herra! ſegir hann, hann er hinnar beztu ættar, ok ſiálfr hinn vaſkaſti madr. Fari hann þá ok ſiti hiá (z)

þer

(p) *C. S.* þenna tíma *hoc tempore.* (q) *id.* Sænſki. (r) *al.* nærri (C. S. nær) þíngi þeirra Svía *prope vel ſub forum Svionum.* (s) *C. S.* nádi. (t) *id.* Islendr. (u) *id.* Kongr mællti: Hrafn! ſegir hann. (x) *id.* hann. (y) *id.* hinum. (z) *al.* þol. i. e. Þórleiſi, Þórleiki, v. Þórlaugi, *ſed qvis ille fuerit non conſtat.*

(not. ad Hiſt. Gotrici & Rolfi pag. 28. 85-86. & hiſtor. Hervoræ pag. 60. & 62.) docuit. *Snorro Sturlæus*, qvi eadem confirmat (ed. Svec. T. I. pag. 477-78.), non ſolum addit (ibid. cap. 38. pag. 43.) proprium eam aliqvando regem habuiſſe, ſed & (ibid. pag. 32.) nominis originem, qvaſi *decimam provinciam* vel regionem ſignificaret, ab Anis grandævi Seciæ Regis, decimum filium immolare & Upſaliam cum adjacentibus territoriis Odino dedicare molientis, conſilio, repetit. conf. *Bartbol.* Ant. Dan. p. 700. 701. & *Torfæi* Hiſt. Norv. T. III. pag. 79.

(77) De genere Olai Regis cum autore noſtro exacte conſentiunt *Olafs-Saga Tryggvaſonar* ex Codice Flateyenſi (ed. Isl. Lib. I. cap. 40. pag. 35.), *Oddus Monachus* (ed. Reinhielm. cap. 28. pag. 111-12.), *Snorro Sturlæus* (ed. Sv. T. I. pag. 183.) *Knytlinga-*

Cap. IX.

A. C. 1008

Sveciam tunc tenuit Olaus *Rex* Sveo, Erici *Regis* Victoriosi, *&* Sigridæ imperiosæ Skoglar-Tostii *filiæ*, *filius; Rex erat præpotens*, *eximius*, *& admodum magnificus.* Gunnlaugus Upsalas *venit; Vernum tum tempus & forum* Svionum; *utqve aspectu Regis frui licuit*, *eum salutavit. Rex benigne exceptum*, *qvis esset? Interrogat. Isqve se hominem* Islandum *esse profitetur. Erat tunc cum Rege* Rafn Aunundi *filius; qvem Rex interrogat: qvibus alter in* Islandia *natalibus ortus esset? Tum vero vir* [*magnus statura visuqve strenuus*] *ex sedili inferiori assurgens*, *& ad Regem procedens*, *Domine*, *inqvit*, *optimi hic generis est*, *ipseqve manu promtissimus; eat ergo*, *infit Rex*, *tibiqve assideat.* Gunnlaugus *autem ad Regem: Poëma*, *inqvit*, *pepigi*, *tibi*, *Domine! offerendum*, *qvod*

linga-Saga (cap. 5. p. 6. & c. 21. p. 36.), *Hervarar-Saga* (cap. 20. pag. 181.) cum *Verelii* in eam notis (p. 185. 189-90.), & plurimi alii. Nec temporum ratio obstat; Olaum enim ante hanc Gunnlaugi profectionem imperium Sveciæ adeptum esse, & annos bene multos Gunnlaugo supervixisse ex historiis notissimum est.

(78) Haud abs re autor noster judicia publica Upsaliæ habita hic memoravit, cum tam *Olai Sancti Vita*, a *Verelio* (not. ad Gotrici Hist. pag. 58. & ad Hist. Hervoræ pag. 59.) laudata, qvam *Snorro Sturlæus* (ed. Svec. T. I. p. 477.), testes adsint omni exceptione majores, qvod mercatus est comitia, qvæ ethnicismi tempore Upsaliæ haberi solebant, post christianam religionem introductam etiam permanserint, qvamvis sacrificia, qvæ ethnici simul peragere soliti erant, abrogata essent. Nec offendere debet, qvod comitia hic ad vernum tempus referat, cum contra *Sturlæus* & *Olafs-Saga* ea mense *Goe* celebrata fuisse tradiderint; nam si ratio anni computandi a celeb. *Schönningio* (Programm. de Solis in Septentrione reditu pag. 14. & 5. not. h.) inita admittatur, mensis Goe, a 14 Februarii ad 14 Martii computandus, in eam incidit hiemis partem, qvam autor noster, qvatuor anni tempora distingvere solitus, suo loqvendi modo veris nomine jure insignire potuit, idqve eo magis, cum Gunnlaugum post convivia Jolensia, tempore Christianis solito in Gothia celebrata, in Sveciam demum profectum fuisse supra narraverit.

A. C. þer ſegir Kongr. *Gunnlaugr* mællti. Kvædi hefer ek ort at færa ydur, herra! ok villda ek at þer hlyddit (a). Kongr ſegir: ecki er nw tóm til (b) at ſitia yfir qvædom, [gángit fyrſt (c) at ſitia]. Þeir giordu ſva: taka þeir þá tal (d) medr ſer *Gunnlaugr* ok *Rafn*, ok ſeger hver ödrum frá
1007 ferdom ſínom. *Rafn* qvedzt farit hafa ádr um ſumarit af *Islandi* til *Noregs*, enn (e) á andverdum vetri frá *Noregi* til *Svíþióðar;* giördizt þá brátt vel med þeim. Ok einn dag er lidit var þíngit, varo þeir bádir fyrir Konungi
1008 *Gunnlangr* ok *Rafn*. Þá mællti *Gunnlaugr:* nu villda ek Herra, ſegir hann, at þer (f) hlyddit qvædinu! þat má nw vel, ſegir Kongr. Nw vil ek ok flytia mitt qvædi, Herra! ſegir *Rafn*, ef þer vilit ſva! þat má vel, ſegir Kongr. Þá vil ek fyrr, ſegir *Gunnlaugr*, ef þer vilit ſva, Herra! Ek á fyrr at flytia [mitt qvædi, Herra!] ſegir *Rafn*, (g) er ek kom fyrr til ydvar. *Gunnlaugr* mællti: hvar komu fedur ockrer þeſſ, at fadir minn væri eptirbátr födur þins? Hvar, nema allz hvergi? Skal nú ok ſva med ockr vera. Gerum þá kurteyſi, ſeger *Rafn*, at (h) ver færum þetta eigi í kappmæli, ok látum Konung ráda. Kongr mællti: *Gunnlaugr* ſkal fyrre flytia, fyrir því at hanum eyrir (i) verr, ef hann hefir eigi ſitt mál (79). Þá qvad

(a) *C. S. add.* ok giæſit hlíd (*forte* hlióð) til, *eodem ſenſu*, *ſed abundanter.* (b) *id.* yfir kvædum at ſitia. (c) *i l.* ok ſitid. (d) *al.* ſin á milli. (e) *C. S.* ok öndverdann vetr auſtr *orientem verſus.* (f) *id.* heyrdit kvædit. (g) *al.* þvi. (h) *iid.* færa. (i) C. S. illa *ægre.*

(79) Hæc Gunnlaugi cum Rafne coram Rege contentio, ſi cum carmine, qvo ipſe infra (cap. 10.) Rafnem ſibi æqviparari imo præferri qveſtus eſſe perhibetur, nec non cum eis, qvæ a nobis ſupra (not. 51.) dicta ſunt, conferatur, primo unum ex multis

qvod vellem audires. Rex reſpondit: Nunc tempus minime A. C.
vacat carminibus audiendis, [ite primo ſeſſum]. Illi dicto parent; moxqve Rafnem *inter &* Gunnlaugum *colloqvium coaluit, unusqve alteri itinerum ſuorum rationem expoſuit. Speciatim* Rafn *priori ſe æſtate ex* Islandia *in* Norvegiam, *hieme* 1007
vero ineunte ex Norvegia *in* Sveciam *profectum eſſe narravit, magnaqve tum inter eos amicitia jungi coepit. Die qvodam, poſtqvam forum finitum erat, ambo forte,* Gunnlaugus *&* Rafn, *coram Rege fuerunt. Tunc* Gunnlaugus: 1008
Jam, inqvit, Domine! carmen audires vellem. Rex: imo id jam ſatis opportune fieri poteſt. Tum & ego, infit Rafn, *meum carmen recitare volo, ſi ita, Domine! velis. Neqve id importune, reſpondit Rex. Tum ego prior,* Gunnlaugus *inqvit, ſi ita velis, Domine! Ego vero Domine! regerit* Rafn, *meum carmen prius recitare debeo qvia prius ad te veni. Ad qvæ* Gunnlaugus: *Qvonam qvæſo patres noſtri venerunt, ubi meus tuo ſit poſthabitus? ubi, niſi nusqvam? Atqve ita nunc inter nos agetur.* Rafn *contra: Eam, inqvit, urbanitatem obſervemus, ut hæc in contentionem non deducamus, verum Regis ſubjiciamus arbitrio. Rex reſpondit:* Gunnlaugus *prior recitabit, ægrius qvippe fert, ni ex ſuo ſenſu fiat. Tumqve* Gunnlaugus *poëma*

---

multis documentum præbet, qvod talis olim Islandos invicem primatus æmulatio, vel verius invidia, tenuerit, qvalem Erlingus Skialgi filius apud *Sturlæum* (ed. Svec. T. I. p. 574.) ingenue confeſſus eſt, ſolam fuiſſe omnium inter ſe & cognatos disſidiorum cauſam; qvæ æmulatio, ex gloriæ cupiditate, qvam militaris educatio inde a pueris accenderat, & annis accedentibus magis magisqve foverat, enata, & poſt etiam per ipſam regiminis ariſtocratici, vel verius, oligarchici, formam ulterius confirmata, adeo demum invaluit, ut Islandis non tantum in naturam vere abierit, ſed & ſuo apud eos, ut apud plerosqve alios populos, ſimili regimine uſos, exceſſu

A. C. 1008 qvad *Gunnlaugr* drápona; (k) ok er hann hafdi wti, þá mælti *Olafr* Kongr. *Rafn!* ſegir hann: hverſu er qvædit ort? vel Herra! ſegir hann. Þetta er (l) ſtort qvædi ok óſagrt [ok nockvat ſtirdt], ſem *Gunnlaugr* er ſiálfr í ſkaplyndi. Nú ſkalltu flytia þitt qvædi *Rafn!* ſegir Kongr. Hann gerdi ſva. Ok er lokit var, þá mælti Kongr: *Gunnlaugr!* ſegir hann: hverſu er (m) qvædit ort? vel Herra! ſegir hann. Þetta er fagrt kvædi, ſem *Rafn* er ſiálfr [at ſiá], ok yfirbragdzlítit. (n) Edr hvi ortir þw (o) flock um Konginn ſegir hann, edr þótti þer hann eigi drápu verdr (80)? *Rafn* ſvarar: taulum þetta eigi leingr; til man verda

(k) *C. S. & al.* er hann hafdi orta um Olaf Kong, ok er lokit var drápunni, þá mællti Kongr *al.* Konungur ſpurdi Rafn. *qv. de Olao Rege compoſuerat, cumqve abſolviſſet. Rex Rafnem interrogavit.* (l) *C. S. & al.* ſtórordt *magna ſonans.* (m) C. S. kvædi þetta. (n) *al.* enn. (o) *iid.* kvædi.

---

exceſſu bella civilia, qvæ Rempublicam tandem perdidere, ſuſcitaverit. Deinde & ipſa hæc contentio novo exemplo illuſtrat varia, qvæ olim circumferebantur, de gentis Islandicæ indole & ingenio judicia, & in his Kiartanis in *Olafs-Saga* (ed. Isl. Lib. II. p. 94.), *qvod ſe ſemper dictis factisqve audaces & inflexibiles* („ uvæger bædi í ordum ok verkum") *præſtiterint;* nec non Olaforum Tryggvini & Sancti Norvegiæ Regum, qvorum prior (l. cit. pag. 210.) Thorſteinem Skelkum, poſterior vero, *Laxdæla-Saga* perhibente, Bollium Bollii filium ſuis exemplis comprobaſſe cenſuit, *qvod Islandi*, ut vulgo tum ferebatur, *ſuorum conſiliorum plurimum tenaces* („ miök einræner") vel, qvod eodem recidit, *in plerisqve tenacisſimi* („ um fleſt einardir") ſive *pertinacis ingenii* eſſent; qvod & ipſum *Olafs-Saga* (Lib. II. p. 316), Halthorem Snorrii filium *duri, ut alios Islandos, ingenii virum fuiſſe, atqve inde, ſi qvid negotii ex ſuo ſenſu non procederet, ægerrime tuliſſe*, *Sturlæo* (ed. Sv. T. II. p. 101.) conſentiente, docens, ulterius adſtruit. Iſta vero ingenii pertinacia ut ab una parte vitii loco haberi omnino debet, ita vicisſim, ab altera, ſua non caret laude, qvatenus inſignem prorſus in dictis factisqve conſtantiam & fidem vere produxit,

poëma heroicum intercalatum recitavit; ut vero absolverat, Rex Rafnem *rogat: Qvi hoc poëma elaboratum? Bene, inqvit, Domine! magnum hoc poëma, sed illepidum [& duriusculum], qvali ipse* Gunnlaugus *ingenio est. Porro Rex: Jam & tuum* Rafn! *Poëma recitabis. Is dicto audit. Cumqve recitasset, Rex* Gunnlaugum, *rogat: Qvid de poëmate sentiret? Bene, inqvit, Domine; venustum hoc carmen est, qvalem* Rafn *ipse vultum præfert, sed visu tenue. Tu vero (Rafn!) cur Poëma continuum de Rege composuisti? An intercalato indignus tibi videbatur?* Rafn *respondit: Hæc diutius hac vice ne disputemus, sed alio potius tempore a capite repetamus;* A. C. 1008

produxit, idqve effecit, ut inconstantia animi dedecori haberetur, qvale apud autorem nostrum (cap. 5.) Thorsteinn Gunnlaugo objecit, Thorgrimus vero Orrabeinn præ ceteris sententiose perstrinxit: *puerile* judicans *nunc hanc nunc aliam vivendi rationem seqvi* (qvedz eigi hafa barna-scap, at hafa finnSid a hverjum tima *Floam. S.* c. 18. *Laudn.* Lib. V. c. 10.)

(80) Poëma ejus generis, qvod *Drápa* vulgo audit, majoris a veteribus habitum fuisse, qvam alterum, vulgo *Flockr*, Stufi Poëtæ exemplum apud *Torfæum* (Hist. Norv. T. III. p. 333.) indicat, qvi Haraldo Severo Norvegiæ Regi ejusqve aulicis tum demum fidem facere potuit, Poësi se satis valere, ubi, præter Flokkos, totidem Drápas a se confectas recitaverat; plene autem confirmat *Snorro Sturlæus* (ed. Sveç. T. I. pag. 712.) Canutum Magnum Daniæ & Angliæ Regem, Thorarini Loftungæ Islando suspendii poenam minatum esse docens, nisi culpam, qvod Flokkum, qvem suo Rex fastigio indignum judicavit, de eo composuerat, contractam, Drápa, postridie discumbenti offerenda, redimeret. Præterea tam *autoris* nostri, qvam plurimis aliorum, testimoniis satis superqve constat, veteris ævi Poëtas Jarlos s. Comites Flokkis, Reges vero Drapis maxime celebrare solitos esse. Duplicem autem horum Poëmatum differentiam *Sturlæus* (l. c.) memorat, nempe primo, qvod Flokki breviores vulgo esse solebant, minorisqve multo moliminis, unde tale carmen Canutus per contemtum *Dræpling*, qvasi *Drapulam*, appellavit; secundo, qvod in continua serie uniformiter procedebant, cum contra Drapæ pluribus capitibus s. classibus constare solerent, per versus intercalares, interdum eosdem, interdum diversos, distinctis

A. C. 1008 verda tekit (p) þótt ſidar ſee; ok ſkildo vid ſva buit tal ſitt. Litlu ſídar giördiz *Rafn* hirdmadr *Olafs* Kongs, ok bad hann orlofs til (q) brottferdar. Kongr veitti hanum þat. (r) Ok er hann var (s) buinn þá mælti hann til *Gunnlaugs:* lokit ſkal ockarri vinattu, (t) er þú villder hrópa mik her fyrir höfdingia; nw ſkal ek einhverju ſinni ecki (u) minnr vanvyrda þik, enn þú villdir mik her. Ecki hryggva mik hót þín, ſegir *Gunnlaugr;* ok hvergi manum ver (x) þeſs koma, at ek ſe minna vyrdr enn þw. *Olafr* Konongr gaf *Rafni* gódar giafver at ſkilnadi, ok fór hann ibrótt ſidan. *Rafn* (y) fór auſtan um varit ok kom til *þrandheims*, ok bió ſkip ſitt, ok (z) ſigldi um ſumarit til *Islandz*, ok kvom ſkipi ſinu í (a) *Leyruvog* (81) fyrir (b) nedan heidi, ok urdu hanum fegnir frændur

(p) *iid.* þó at ſidar verdi. (q) *iid.* utanf. (r) *iid.* ſidan. (s) *C. S. add.* til brottferdar. (t) *id.* fyrir þvi, at þú v. hræpa. (u) *al.* eigi þik midr vanv. (x) *iid.* þar. (y) *iid.* kom a. u. v. til. (z) *iid.* for ſva. (a) *iid.* einn Leynivog *ſinum qvendam ſeorſum ſitum.* (b) *iid.* nordan *a ſeptentrione montium.*

---

diſtinctis, cujus exempla maxima illuſtria Egillis Skallagrimi filii *Epinicium*, & *Lilium* Eyſteinis Monachi, qvorum prius a *Wormio* (in Append. Lit. Run. in Fol. p. 207.), poſterius vero a S. V. *Johannæo* (Hiſt. Eccl. Isl. T. II. p. 398. ſeqv.) editum eſt, nec non *Epicedium Friderici Qvinti* Daniæ Regis, ab Egerhardo Olavio Poëtarum Islandicorum hujus ſeculi facile primo, ad veterum normam adornatum, exhibent. Cætera vero eandem in Flokkis ac Drápis verborum pompam & majeſtatem, imo idem metri genus ſæpius a Poëtis adhibita eſſe, ex plurimis utrorumqve fragmentis, qvæ adhuc ſuperſunt, qvidqvod ex hoc ipſo Thorarinis exemplo ad oculum patet, qvippe qvem ex Flokko ſuo, verſu tantum intercalari diſtincto, & ſtrophis aliqvot aucto, Drápam, qva non ſolum veniam, ſed gratiam etiam & præmia promeruit, confeciſſe *Sturlæus* (l. c.) conceptis verbis docet; cujus loco

Knytlinga-

tamus; hisqve dictis colloqvium dirimunt. Paulo post Rafn *satelles* Olai *Regis factus discedendi veniam ab eo petiit. Rex id ei permisit. Cumqve abeundo paratus esset, ad* Gunnlaugum *dixit. Hic nostræ finis amicitiæ esto, cum me coram principe contumelia afficere tentavisti; unde non minorem aliqvando contumeliam tibi inferam, qvam hic mihi inferre decrevisti. Ad qvæ* Gunnlaugus: *Haud me, inqvit, minæ tuæ tristiorem reddent; nec eo unqvam veniemus, ubi ego te minus honorer. Rex* Olaus *Rafni, cum discederet, egregia donaria largitus est, eoqve facto abiit; moxqve eodem vere ex* Svecia Nidrosiam *reversus, navi sua ibi instructa,* Islandiam *eadem æstate repetit, & in portum* Leyruvog *infra montana* (Mosfellensia) *delatus, a cognatis & amicis læte excipitur, eamqve hiemem* A. C. 1008

P 2

Knytlinga-Saga (cap. 19. pag. 32.), qvæ cætera prædictam Flokki a Drápa differentiam haud obscure agnoscit, generatim tantum Thorarinem, cuncta, qvæ in priori exstabant, posteriori, qvantum potuit, intexuisse perhibet, modum vero, qvo id præstiterit, non exponit. Interpres Sturlæi Danicus, notationes harum vocum grammaticas secutus, *Flock* pro carmine de exigua militum turma, *Drap* vero pro Poëmate de justo exercitu, sumsit, in qvo eum suo sensu abundare facile patimur, cum res eodem recidat, & omni probabilitate minime careat, hisce poëmatum nominibus, ipsius militiæ appellationes, inter qvas ut *Flockr*, ita *Vig*, qvod cum *Dráp* idem est, locum vere obtinet, originem dedisse; ita ut per *Flockos* Poëmata heroica minora, vel breviora, per *Drapas* vero majora vel prolixiora, data velut opera indicarentur.

(81) Per portum *Leyruvogensem*, cujus autor, tam hic, qvam infra (cap. 10. & 12.) mentionem facit, is intelligi videtur, qvi intra insulam Videyensem, in parochia Gufunesensi, Mosfellensi annexa, infra viam montanam Mosfellsheidi, situs est; is enim habitationi Rafnis, qvi Mosfelliæ degebat, ut autor innuit, proximus, eoqve mercibus ultro citroqve vehendis commodissimus fuit. Qvidam Codices h. l. *Leyruvog* scribunt, cujus nominis portum, qvi etiamsi non idem cum priori, certe ab eo haud longe dissitus videtur, Reyse igiennem Island pag. 77. in sinu Kollafiordensi

A. C. 1009 frændur ok vinir, ok var hann heima þann vetr med fedur ſinum. Enn um ſumarit (c) á alþíngi funduz þeir frændur *Skapti* Lögſögumadr [ok *Skálld-Rafn*]. Þá mælti *Rafn:* þitt fullting villda ek hafva (d) til kvonbæna vid *Þorſtein Eigilsſon*, at bidia *Helgu* dóttur hans. *Skapti* ſvarar: Er hon ecki ádr heitkona *Gunnlaugs Ormztungu? Rafn* mælti: Er ecki lidin ſiá ſtefna nw, ſeger hann, ſem (e) mælt var medr þeim. Enda er nú miklu meiri offi hans, enn hann muni þeſſa gá (f). *Skapti* ſvarar: (g) giór þá ſem þw willt. Sídan gengo þeir fiölmennir til budar *Þorſteins Eigilsſonar*. Hann fagnadi þeim vel. *Skapti* mællti. *Rafn* frændi minn vill (h) bidia *Helgu* dóttur þinnar, ok er þer kunnig ætt hans, ok audr fiár, ok (i) menning gód, frænda afli mikill, ok vina [ſtyrkr]. *Þorſteinn* ſvarar: Hon er ádr heitkona *Gunnlaugs*, ok vil ek (k) hallda aull mál vid hann [þau ſem mælt varo]. *Skapti* mælti. Ero nú eigi lidnir þeir þrír vetur, er til varo nefndir med yckur? Já ſagdi *Þorſteinn:* Enn eigi er lidit ſumarit, ok má hann enn (l) wt koma í ſumar. *Skapti* mælti. Hverja van ſkulum vær þá eiga þeſſa máls, ef hann kemr eigi til [ſumarlangt]? *Þorſteinn* ſvarar: (m) Her manum vær koma annat ſumar, ok má þá ſiá hvat (n) líkligazt þyckir, enn ecki *tiár* (o) þetta nw at mæla; ok vid þat ſkilldu þeir ok rido menn heim af þíngi. Ecki fór þetta [tal] leynt, at *Rafn* bad

Helgu

(c) *iid.* at þingi *circa tempora Comitiorum.* (d) *iid.* um kvanbænir. (e) *al.* er. (f) *C. S. add.* edr geyma *aut servet.* (g) *id.* Gerum ſem þeir líkar *faciamus &c.* (h) *al.* fá *accipere avet.* (i) *chartis perperam* metnadr, *niſi forte dignatio intelligatur.* (k) *al.* enda. (l) C. S. til. (m) *al.* komum ver allir, *omnes venimus*, it. komum ver her *veniamus.* (n) *C. S. & al.* rádligazt *maxime conſultum.* (o) *iid.* þetta at tala leingr at ſinni *hoc ulterius hac vice diſceptare.*

hiemem domi apud patrem agit. Seqventi æſtate in Comitiis A. C. 1009 Rafn *Poëta cognatum ſibi* Skaptium *Legiferum convenit. Tum* Rafn: *Tua, inqvit, opera ſublevari pervelim, ad uxorem a* Thorſteine Egillis *filio petendam.* Helgam *nempe filiam ejus.* Skaptius *reſpondit: Nonne ea prius* Gunnlaugo Ormstungæ *pacta eſt?* Rafn *regerit: Nonne tempus, qvod inter illos præfixum erat, elapſum eſt? Cetera, multo jam major ejus inſolentia eſt, qvam ut hoc curet. Ad qvæ* Skaptius: *tum ergo, ut libet, fac. Poſt, multis viris ſtipati, ad tabernam* Thorſteinis Egillis filii *ambulant, qvi eos humaniter excepit. Tum* Skaptius: Rafn, *inqvit, cognatus meus* Helgam *filiam tuam uxorem ambit; tibi autem genus ejus, vis adhæc opum, propria virtus, magnumqve ex cognatis & amicis præſidium, nota ſunt.* Thorſteinn *reſpondit: Ea jam dudum* Gunlaugo *pacta eſt, egoqve omnia illi ſervare decrevi, [de qvibus inter nos convenit]. Tum* Skaptius: *Nonne, inqvit, tres illæ hiemes elapſæ ſunt, qvæ inter vos erant præfinitæ?* Thorſteinn *contra: Ita certe! Nondum vero æſtas elapſa eſt, unde hac adhuc ipſa redire poterit.* Skaptius *porro: Qvæ igitur nobis hujus negotii ſpes erit, ſi [hac æſtate] non redeat?* Thorſteinn *autem: altera æſtate huc veniemus, tumqve diſpici poterit, qvid vero ſimillimum videatur, nunc vero de hoc loqvi non expedit; eoqve a ſe invicem diſcedunt, domumqve ex comitiis eqvitant. Nec celari diu poterat,* Rafnem *Helgam,*

fiordenſi etiam hodie notum eſſe indicat. Ab eo vero diverſus eſt alter, etiam *Leyruvogr* dictus, & in ſinu Borgarfiordenſi, infra viam montanam *Skardsheidi*, ſitus, cujus, præter alios, *Vatnsdæla-Saga* mentionem facit; & magis adhuc tertius, *Kriſtni-Saga* (ed. Havn. p. 42.) teſte, in Alptafiordo meridionali Islandiæ orientalis ſitus.

A. C. 1010 *Helgu* heitkonu *Gunnlaugs.* Ecki kom *Gunnlaugr* wt (p) á þvi ſumri. Ok annat ſumar á alþíngi flutto þeir *Skapti* bonordit ákafliga, ok qvádo þá *Þorſtein* lauſann allra mála vid *Gunnlaug.* *Þorſteinn* ſvarar: ek á fár dætur fyrir at ſiá, ok villda ek giarna, at (q) þær yrdi eingum manni at rógi; Nú wil ek finna fyrſt *Illuga Svarta;* ok ſva giördi hann. Ok er þeir (r) funduz, þá mællti *Þorſteinn:* þyckir þer ek ecki laus allra mála vid *Gunnlaug* ſon þinn? *Illugi* mælti: ſva er (s) viſt, ſeger hann, ef þú villt, ok kann ek her nú fátt til at leggia, er ek veit eigi giörla efni (t) *Gunnlaugs.* *Þorſteinn* geck þá til *Skapta*; ok keyptu þeir ſva, at (u) brudlaup ſkylldi vera (x) at vetrnáttom at *Borg* hiá *Þorſteini*, ef *Gunnlaugr* kiæmi eigi ut; enn *Þorſteinn* laus allra mála vid *Rafn*, ef *Gunnlaugr* kiæmi til, ok vitiadi (y) radſins. Eptir þat ridu menn heim af þíngi; ok freſtadizt (z) kvama *Gunnlaugs*, enn *Helga* hugdi all-íllt til rádanna.

X. Cap.

1008 Nú er at ſegia frá *Gunnlaugi*, at hann fór af *Svíþiódu* þat ſumar til *Einglandz*, er *Rafn* fór til *Islandz*, ok (a) þá giafir af *Olafi* Kongi at ſkilnadi. *Adalrádr* Konungr tók (b) vel vid *Gunnlaugi*, ok var hann med hanum um vetrinn,

(p) *C. S.* at ſumri. (q) *id.* öngum m. yrdi þær. (r) *al.* mættuz *obvii facti ſunt.* (s) mællt, ſegir hann: *Ita vulgo fertur.* (t) *C. S. add.* ſonar mins *filii mei.* (u) *al.* bod. (x) *iid.* nær *prope initia.* (y) *iid.* málanna *promiſſa.* (z) *C. S.* tilkvama *adventus.* (a) *C. S.* feck þá godar g. af. Ol. k. at ſkiln. þeirra *donisqve opiparis.* (b) *id.* vidr Gunnl. allvel *bene ſatis.*

gam, *qvæ* Gunnlaugo *pacta, uxorem ambiisse. Nec* Gunnlaugus *ea æstate rediit. Altera ergo æstate in Comitiis* Skaptius *cum sociis nuptias vehementer urgebant*, Thorsteinem *omnibus cum* Gunnlaugo *pactis solutum esse causati. Ad qvæ* Thorsteinn: *paucas tantum, inqvit, qvibus provideam, filias habeo, unde libenter vellem, nemini eas litis causam fore; jam igitur primum* Illugium Nigrum *conveniam; idqve fecit. Ut autem convenerunt*, Thorsteinn *qværit? Egone tibi omnibus erga filium tuum* Gunnlaugum *promissis solutus videor?* Illugius *respondit: Ita certe est, si tibi libet, nec ego jam multa hic in medium consulere possum, cum res* Gunnlaugi *plene haud noverim. His dictis* Thorsteinn *ad Skaptium regreditur, & ita cum eo pactus est, ut convivium nuptiale*, Borgæ *apud* Thorsteinem *ad initium hiemis celebraretur, si* Gunnlaugus *interea non rediret;* Thorsteinn *vero ab omnibus cum* Rafne *pactis liber esset, si* Gunnlaugus *adveniret, & sponsam posceret. Post ex Comitiis domum eqvitarunt*, Gunnlaugi *autem reditus differebatur*, Helgaqve *sibi ex novo matrimonio pessima qvævis ominabatur.* A. C. 1010

Cap. X.

Jam de Gunnlaugo *dicendum: is eadem æstate, qva* 1008
Rafn *in* Islandiam *redierat*, Svecia *relicta, donis ab* Olao *Rege, cum abiret, mactatus, in* Angliam *navigavit; & ab* Ethelredo *Rege benigne exceptus hiemem apud eum magno*

cum

A. C. vetrinn, med gódri sæmd. (c) Þá red fyrir *Danmörku*
1009 *Knutr* Konungr hinn ríki *Sveinsson* (82), ok hafdi nytekit
vid

(c) í þenna tima *hoc tempore.*

---

(82) Cum ex ſerie narrationis conſtet, ea qvæ hic de Sveine, Canuto, & Thingamannis, ſ. ſtationariis Danorum in Anglia copiis, traduntur, ad annos 1009 & 10, ſecundum mentem autoris noſtri referenda eſſe, manifeſtum evadit, eum, ex vulgari Islandorum calculo, Sveinis Regis mortem & regiminis Canuti initium ad annum Chriſti 1009 referre; cum vero hic calculus, immortali *Grammio* (not. ad Meurſ. ed. Flor. p. 173-74.) dudum merito ſuſpectus, a *Suhmio* noſtro, tam in Forſøg til Forbedr. i D. og N. Hiſt. (pag. 10. not. H.), qvam in Kiøbenhavnſke Selſkabs Skrifter (Tom. VIII. pag. 101-118.) argumentis prorſus invictis plenisſime confutatus ſit, hæſitare non poſſumus, qvin errorem hic agnoſcamus. Nec omni dubio caret, qvod ulterius innuere videtur autor, nempe omnia in Anglia, plus qvam integro anno, dum Gunnlaugus ibi morabatur, pacata fuiſſe, cum ex Anglorum relationibus haud obſcure pateat, nonnulla eis etiam tunc temporis cum Danis prælia fuiſſe, niſi forte indicare tantum voluerit, Ethelredum ejusqve milites aulicos, qvorum ex numero Gunnlaugus fuit, his cum Danis velitationibus ſe non immiſcuiſſe, certe eis non interfuiſſe, qvod, ſi opus eſſet, Anglorum conſenſu ſatis confirmari poſſet. Qvod vero de Thingamannis additur, annotatio eſſe videtur, ab alio qvodam margini adjecta, & poſt in textum recepta. Hæc tamen omni attentione indigna non eſt; nam primo, ſatis antiqvam eſſe inde jure colligitur, qvod in Codice Svecico, ex judicio b. A. Magnæi circa ann. 1360. exarato, appareat. Deinde etiam haud parum ea ſtabilitur *Knytlinga-Sagæ* aſſenſu, qvæ (cap. 7. pag. 8. & cap. 8. pag. 10.) non tantum Danos, poſt Sveinis mortem, copias Thingmannicas in Anglia conſtituiſſe, eorumqve Proceres ibi reſidentes, qvo ſine dubio hujus militiæ principes vel duces intelligit, operam dediſſe, narrat, ut ea Angliæ pars, qvam Sveinn perdomuerat, in fide erga Canutum contineretur; ſed etiam infra (ed. Havn. pag. 12.), qvod & *Torfæus* (Hiſt. Norv. T. III. pag. 35. cap. 21.) obſervavit, Hemingum Strutharaldi filium inter eos Danorum proceres numerat, qvi Canutum anno 1015. in Angliam comitati ſunt. Nam etiamſi huic ultimo e diametro obſtet Codicis Flateyenſis relatio in *Hiſtoria Olai Tryggvini* (Lib. I. pag. 196-198.) Skalholti edita, & *Torfæo* (l. cit. pag. 15. & 16.) memorata, qvæ Hemingum in laniena illa, qva Thingamanni, brevi poſt Sveinis Regis mortem, qvam ad annum 1009 refert, oppresſi ſunt, occubuiſſe, ſtatuit; utraqve tamen,
tam

cum honore egit. Daniæ *tum præfuit* Canutus *Rex* Magnus *vel præpotens* Sveinis *filius; hic hæreditatem paternam* A. C. 1009

tam *Knytlinga-Sagæ*, qvam *Codicis Flateyensis*, narratio in eo consentit, qvod Hemingus ad minimum usqve ad finem anno 1009 vel 10 in Anglia vivere, & Thingamannis, ut autor noster vel ejus Scholiastes h. l. tradit, præesse per ætatem potuerit. Nihilo tamen minus mirum merito videri debet, qvi autor noster hanc lanienam, & Hemingi in ea cædem, ignorare potuerit, si secundum calculum Codicis Flateyensis eodem tempore evenissent, qvo Gunnlaugus in Anglia fuit. Ast, si obitus Sveinis Regis, qvem Islandi, conjecturis magis & calculis, qvam certa factorum notitia, ducti ad annos 1006, 1008 & 1009 retulerunt, ad annum 1014, qvo vere contigit, referatur, statim inde patebit, salva historiæ serie plurimarumqve narrationum veritate, credi posse: 1) qvod laniena, qvam Codex Flateyensis memoravit, post Sveinis mortem vere facta sit, ita tamen, ut bina tantum Danorum præsidia, Londinense nimirum & Slefortense in ea deleta sint, non vero universa Thingamannorum manus, qvippe qvorum multos, anno 1015 adhuc superstites, sub Erici Norvegiæ Comitis, Angliam cum Canuto oppugnantis, signis militasse *Knytlinga-Saga* (cap. 15. pag. 26.) docet. 2) Qvod ea, & Hemingi in ea cædes, vel ad finem anni 1014, vel secundum *Suhmium* (Forsøgr. pag. 19. in not.) & *Langebeckium* (Script. Rer. Dan. T. II. pag. 460. & 463.) ad initum anni 1015 pertineant; unde ratio patet, cur eas autor noster ex suo instituto memorare non potuerit, utpote post Gunnlaugi mortem demum factas. Hinc vero porro 3) seqvitur, veras esse *Codicis Flateyensis* & *autoris nostri* narrationes, qvod Hemingus Thingmannis in Anglia præfuerit, falsam vero *Knytlinga-Sagæ*, qvod, cum fratre Thorkele, Canutum Angliam debellaturum 1015 secutus sit, cum aliqvot ante mensibus occisus fuerit, qvemadmodum & autor noster vel ejus Scholiastes suam, cætera veram, de Thingmannis relationem, qvæ ad annum 1014 pertinet, ad Gunnlaugi tempora perperam retulit, vulgari qvidem de Sveinis obitu ad annum 1009, Canuti vero expeditione Britannica tribus post annis s. ad annum 1012, sed falsa, opinione deceptus; qvo tamen non negamus, qvin Hemingus nonnullis ante Sveinis Regis mortem annis, & qvidem Gunnlaugi tempore, copiarum Danicarum parti in Anglia cum imperio præfuerit, qvod si admittatur, eo facilius perspicitur, qvod autor noster ejusve Scholiastes, hoc non ignorans, res ab eo sub Sveine & Canuto gestas confundere, & qvæ ad Sveinis tempora referenda erant, ad tempora Canuti referre, potuerit. Hæc autem cum ita sint, præcedentium narrationum conciliatione a *Torfæo* (Hist. Norv. T. III. p. 17. & 18.) tentata vix indigemus.

A. C. vid faudurleifd finni, ok heitadizt jafnan at (d) berjazt
1009 til *Einglandz*, fyrir (e) þvi at *Sveinn* Konungr fader hans hafdi vnnit mikit ríki á *Einglandi*, ádr hann andadizt veftr þar. [I þann tíma var mikill her *Danfkra* manna veftr þar, ok var fá höfdingi fyrir, er *Hemingr* het, *fon Strut-Haralldz* (f), enn bródir *Sigvallda* Jarls, ok hellt hann þat ríki undir *Knut* Konong, er *Sveinn* Konongr hafdi ádr vnnit]. (g) Adr um fumarit bad *Gunnlaugr* fer orlofs til brottferdar. Konongr fvarar: Eigi (h) famir þer nú at fara frá mer, til flíks ufridar fem nú horfir her í *Einglandi*, þar fem þw ert minn hirdmadr. *Gunnlaugr* mælti: þer fkulit ráda Herra; enn géfit mer orlof at fumri til brottferdar, ef *Danir* koma eigi. [Konungr fvarar: (i) fiáum vid þá. Nú leid þat fumar, ok vetrinn eptir, ok kvomo
1010 *Danir* eigi]. Ok eptir (k) mid-fumar feck *Gunnlaugr* orlóf til brottferdar af Kongi, ok fór þadan auftr til *Noregs*, ok fann *Eirek* Jarl í *þrandheimi* (l) at *Hlödom*; tók Jarl hanum þá vel, ok baud hanum med fer at vera. *Gunnlaugr* þackar Jarli bodit, enn qvedz (m) eiga þá fkylldt erindi til Islandz at vitia feftar-meyiar finnar. Jarl mællti: nú ero aull fkip íbrott, þau er til Islandz (n) ætla. Þá mælti hirdmadr einn: Her lá *Hallfredr Vandræda-fkalld* (83) wt undir

(d) *C. S. & al.* heria *exercitum in Angliam moturum.* (e) *al.* þat. (f) *C. S. add.* Jarls *Comitis.* (g) *id. & al.* um varit *eodem vere.* (h) *al.* fómir. (i) C. S. fiám. (k) *id.* mitt. (l) *id.* á. (m) *id.* þó vilia fara fyrft vt til Islandz á vit. *fe tamen prius Islandiam repetere velle.* (n) *id.* biugguz.

(83) Hallfredus, (cujus *Vita*, vulgo *Hallfredar-Saga*, feparatim primo fcripta, fed poft etiam in *Olai Tryggvii filii* Norvegiæ Regis *Vitam*, qvalis in Codice Flateyenfi exhibetur, & Skalholti edita eft, maxima ex parte, nonnullis tamen mutatis, traducta adhuc

nam nuper adierat, seqve identidem minabatur Angliam A. C.
oppugnaturum, nam pater ejus Seinn *Rex magnam* Angliæ *par-* 1009
*tem armis occupaverat, anteqvam ibi obiit. [Erant & tunc
temporis ingentes* Danorum *militum in* Anglia *copiæ, qvibus
Dux præerat,* Hemingus *nomine,* Strut-Haraldi *Comitis filius,*
Sigvalldii *vero Comitis frater, isqve eam regni partem, qvam*
Sveinn *Rex subegerat, in obseqvio* Canuti *Regis continuit*].
Gunnlaugus *eadem æstate abeundi veniam sibi concedi petiit.
Rex vero respondit: te, qvi meus es satelles, a me jam abire mi-
nime decet, cum tanti belli metus* Angliæ *immineat. Ad qvæ*
Gunnlaugus: *Hoc, inqvit, Domine: tui erit arbitrii; Verum
proxima æstate, si* Dani *non veniant, abeundi libertatem concede.
[Cui Rex: tunc, inqvit, videbimus, qvid factu optimum. Sic illa
æstas, hiemsqve proxima,* Danis *nondum venientibus, labitur*].
Ideoqve Gunnlaugus *post medium seqventis æstatis licentiam abeun-* 1010
di a Rege impetravit, indeqve orientem versus in Norvegiam *redux,*
Ericum *Comitem* Hladis *in* Thrandia *convenit, qvi eum tum be-
nigne excepit, eiqve apud se hospitium obtulit.* Gunnlaugus *obla-
tam a Comite benevolentiam gratissimus qvidem agnovit, tum vero
sibi, ut sponsam reviseret, reditum in* Islandiam *maturandum esse re-
spondit. Ad qvæ Comes: omnes inqvit naves, qvæ* Islandiam *petere
decreverant, hinc jam solverunt. Tum vero unus satellitum:* Hall-

---

adhuc habetur, unde *Torfæus* Hist. Norv. T. II. Lib. X. cap. 2. p. 466-483. sua de eo desumsit) ab ingenio æqve difficili ac poëtico *Vandrædaskalld* cognominatus, honoratum inter antiqvos Septentrionis Poëtas locum dudum obtinuit; cum non tantum *Catalogi Poëtarum* eum inter Poëtas aulicos Olai Tryggvini & Erici Hakonis filii Norvegiæ Comitis numeraverint, sed *Skalda* etiam s. ars veterum poëtica qvædam ejus carmina poëseos studiosis imitanda proposuerit. Carminum autem ejus, qvorum memoria adhuc superest, præcipua sunt 1) Poëma heroicum, vulgo *Drapa*, de Hakone potente Norvegiæ Comite (*Olafs-Saga* ed. Isl. Lib. II. p. 86.).

A. C. 1010 undir *Agda-Nesi* í giær. Jarl svarar: sva má vera; hann sigldi hedan fyrir (o) þrim náttom. *Eirekr* Jarl let þá flytia *Gunnlaug* wt til skips *Hallfredar*, ok tók hann vidr hanum med fagnadi; þat var síd sumars, ok gaf þeim þegar byr undan landi, ok varo [vel] kátir. *Hallfredr* mælti til *Gunnlaugs:* hefer þú frett bónordit *Rafns Aunundar-sonar* vid *Helgu* hina (p) vænu? *Gunnlaugr* qvedz frett hafa, ok þó ógiörla. *Hallfredr* (q) sagdi þá slíkt er hann vissi af, ok þat med, at (r) þat mælto margir, at *Rafn* væri eigi (s) órauskvari madr enn *Gunnlaugr.* Þá qvad *Gunnlaugr* vísu.

(84) Ræki ek lítt þó at (t) leki
Lík heyrda ek enn þeykan

Andar

(o) *C. S.* sim *qvinqve*, *male.* (p) *id.* fögru. (q) *id.* seger honum. (r) *id* marger menn mællto þat. (s) *al.* óvaskari, óhraustari *eod. sensu.* (t) *al.* leiki.

---

2) Poëmata duo, ejusdem generis, de Olao Tryggvino Norvegiæ Rege, unum qvo eum, paulo postqvam in aulam primo venerat, coram celebravit, ipso Rege judice, egregium, & concinne compositum, qvo res ab eo anteqvam Norvegiæ Regnum adeptus est, gestas complexus esse videtur, (ibid. pag. 109.); alterum, vulgo *Olafsdrápa*, omnium ejus operum præstantissimum, qvo amissum laudavit (ib. in Append. pag. 19.), qvorum strophas bene multas seqviorum seculorum historici, *Oddus Monachus* (ed. Svec. pag. 223. 224. 232. 243. 251. 252. 267 72. &, cum *Gudmundi Olavii* explicatione in notis pag. 89. 94. 98. & 100.), *Snorro Sturlæus* (ed. Svec. T. I. pag. 219. 227. 233-35. 360. 363. 365. 369. & 371.), *Genealogia Regum Norvegiæ* (pag. 90. 102. 108.), & *Olafssaga Tryggvasonar* (ed. Isl. Lib. I. pag. 63. 86. 90. 91. 92-98. Lib. II. 98. 284. 287-89. 291-93. 300-303.) ab interitu vindicarunt, suarum qvippe de hoc Rege narrationum testes. 3) Carmen encomiasticum ejus generis, qvod *Flock* antiqvi vocant, de Sigvaldo Comite Strutharaldi filio (*Olafs-Saga* Lib. II. pag. 126.). 4) Poëma Heroicum, vulgo *Drapa*, de Olao Skotkonnung Sveciæ Rege (ibid. pag 131.). 5) Car-

fredus Vandræda-ſkalldus *heri hic ad* Agda-neſiam *ſtationem habuit. Cui Comes: Id vero haud abſimile; hinc enim ante triduum vela dedit; hisqve dictis* Gaunnlaugum *ad navim* Hallfredi *vehendum curavit, qvi eum lætus excepit. Vergebat tum æſtas, mox vero ſecundum ventum nacti terram hilares relinqvunt. Poſt* Hallfredus Gunnlaugum *interrogat: audiſtin*, Rafnem Aunundi *filium* Helgam *formoſam uxorem ambiiſſe?* Gunnlaugus *fama qvidem ſe, verum incerta, accepiſſe reſpondit. Tunc* Hallfredus, *qvid de hoc negotio compertum habuit, narrat, additqve, multis* Rafnem Gunnlaugo *robore haud inferiorem cenſeri.* Gunnlaugus *vero ſeqvens carmen repoſuit.* A. C. 1010

Parum Euri rabido ſtridore moveor
Stringentis promontoria,

 Si

Carmen in laudem Erici Comitis Hakonis filii, Thorleifi Sapientis auctoritate, ad vitam & ſecuritatem redimendam, conditum, cujus initium præter *Hallfredar-Sagam*, *Appendix Olafs-Sagæ* (pag. 20.), & hæc præterea (pag. 3) unam ſtropham ſervavit. 6) Poëma heroicum *Uppreiſtar-Drapa*, idqve veterum judicio optimæ notæ, qvo, ut negligentiorem juſto religionis Chriſtianæ, dum inter ethnicos in Gothia verſatus fuerat, uxoremqve ethnicam duxerat, obſervationem expiaret, reſurrectionem Chriſti, juſſu Olai Regis, ad eum redux celebravit (*Olafs-Saga* ed. Isl. Lib. II. pag. 132.), qvodqve Brynjolfi Svenonii ætate in Bibliotheca Cancellarii Chriſtiani Friſii adhuc ſuperfuiſſe *Torfæus* (Hiſt. Norv. T. II. pag. 479.) memorat. Deniqve 7) Plurima Carmina de rebus a ſe ipſo geſtis, in *Hallfredar-Saga* & *Olafs-Saga* (ed. Isl. Lib. II. pag. 86. 87. 109. 110. 112. 128. 130. 248. 249. 304-307. nec non Append. pag. 21-22.) adhuc obvia, qvorum tamen nonnulla, ad controverſias cum Griſio Sæmingi filio, qvi amicam ejus Kolfinnam uxorem duxit, agitatas, pertinentia, inprimis qvæ de Griſio ipſo compoſuit, pro probroſis haberi haud immerito poſſunt.

(84) Ex priori carminis parte, ſecundum lectionem in textum receptam, hic emergit verborum ordo: "Ek ræki lítt at undri, þó ek enn heyrda, at lík andar þeykan leki annes þannig vindt viku". i. e. *Exiguo mihi miraculo eſt, qvamvis adhuc audirem, qvod ſimilis venti aura perflaret promontaria hoc modo obliqve per ſeptimanæ ſpatium.*

A. C. 1010 Andar vindt at (u) undri
(x) Annes víku þannig.
(y) Meir fiámzt hitt, er heyrer
Hoddſtrídandi bídi
Ord, at ek eigi verda
Jafnröſkr talidr *Rafni.*

Hallfredr mælti þá: þeſſ þyrfti, felagi! at þer veitti betr málin vid *Rafn* enn mer. Ek kom ſkipi minu í *Leyruvog* (z) fyrir (a) ſam vetrom, ok átta ek at giallda hálfa mörk Silfrs (b) huskarli *Rafns*, ok hellt ek þvi fyrir hanum, enn *Rafn* reid til var med (c) XL. manna, ok hió ſtreingina, ok rak ſkipit upp á (d) leyror, ok [var] buit vid ſkipbroti; vard ek þá at ſelia *Rafni* ſiálfdæmi, ok gallt ek mörk (85), ok ero ſlíkar mínar (e) at ſegia frá hanum.

(u) *al.* andri *C. S.* andra. (x) *al.* Anneſs. (y) *C. S.* mætr. (z) *id. add.* fyrir nordan heidi. i. e. *a ſeptentrione montium.* (a) *al.* ſim *qvinqve.* (b) *al.* heimamanni. (c) LX. (d) *al.* ut á Leyruvog *ſinum Leyruvogenſem.* (e) *al. add.* ſaugur.

---

tium. Poſterioris partis hic eſt ordo: "Hitt ſiamzt meir, er heyrir, hoddſtridandi bídi ord, at ek verda eigi talidr jafnröſkr Rafni". i. e. *Alterum magis me ſollicitum habet, qvod ſc. audio, de viro* (me) *increbreſcere famam, qvod non habear fortitudine æqvalis Rafni.* Si vero Variantes Lectiones *Andri* & *Anneſs* admittantur contextus prioris partis ſeqventi modo concipi poteſt: "Ek ræki lítt, þó ek enn heyrda, at lík andar-þeykan leki þannig viku at Anneſs-Andri". i. e. *Parum curo, qvamvis adhuc audirem* &c. *ludere ad navim.* Totam vero Stropham exemplaria chartacea aliter, & qvidem hoc modo legunt:

Rekr[2] ek[1] lítt[3] (*) þó[11] at[12] leki[14]	(*) *al.* Reckr let	*Exiguo mihi miraculo eſt,*
[Lett[10] verdr[8] enn[9](*)um[6] þetta[7]]	(*) *al.* nú	[*Leviter qvippe ferendum*] *al.* adhuc
Auſtanvindr[13] at[4] (*) undri[5]	(*) *al.* undra	*Qvamvis Evrus ludat* ,
Anneſs[15] (*) víku[17] þeſſa[16]	(*) *al.* vikur þeſſar	*Ad promontoria hanc ſeptiman. al.* has ſeptim.
Mætti[20] ſiá[21] (*) hitt[19] enn[18] hættu[22]	(*) *al. add.* vik	*Illud vero videri poſſit dicterium periculi plenum*
Hoddſtrídandi[24] þídr[25]!		*Vir urbane*, qvod non &c.

23 Ord &c. i. e.

Imo

Si vel per ſeptenas integras dierum vices, A. C. 1010
Ut nunc, duraret flatibus.
Sed me non leviter murmus iniqvum
Famæ mendacis afficit:
Opima auri ſpolia anhelantem viro
Fortitudine huic Rafni *cedere.*

Ad qvæ porro Hallfredus: *opus eſſet, ſodes! ut res tibi cum* Rafne *melius cederet qvam mihi. Ego ante paucos annos in portum* Leyruvogenſem *delatus, dimidiam marcam argenti, qvam domeſtico* Rafnis *ſolvere debueram, detinui;* Rafn *vero cum XL. viris adeqvitans, rudentes præcidit, qvibus orba navis in brevia agebatur, & naufragio proxima erat, qvo facto cauſam ipſius* Rafnis *arbitrio ſubjicere, marcamqve perſolvere coactus ſum, talemqve mea cum eo negotia exitum habuere. Tum ſermone*

Imo ſi variantes, qvæ hic occurrunt, lectiones ſeqvi placet, nova adhuc ex his formari poteſt explicatio, & qvidem talis: " Reckr let [at] lett verdr at undra um þetta, þó at auſtanv. leki enn annes þeſſa v. Enn hitt ord mætti ſiá hættu vik". i. e. *Vir præ ſe tulit, hoc leviter v. vix mirandum eſſe, qvamvis ſubſolanus adhuc luderet* &c. *Iſta vero fama videri poſſet periculo proxima, qvod* &c. Fatendum tamen eam nobis minus probari, inprimis cum ſuſpicio eſſe poſſit, lectionem *Reckr let* ſpuriam eſſe, & loco 78; *rekr ek litt*, a lippo qvodam ſubſtitutam. Deniqve non reticendum, initium poſterioris partis hujus Strophæ, ſi Membranæ & chartarum lectiones conjunctim ſumantur, ſatis eleganter exprimi poſſe hoc modo: " Hitt ord ſiamſt meir enn hoddſtridandi bídi hættu &c". Ut ſenſus ſit: *Is vero rumor me magis ſollicitum habet, qvam ſi periculum vir adeat* v. *adeam* &c. Sed ut his diutius immoremur operæ pretium non videtur; omnia enim eodem redeunt.

(85) Hanc Hallfredi cum Rafne litem *Hallfredar-Saga & Appendix Olafs-Sagæ* (ed. Isl. pag. 21) etiam memorant, hac tamen differentia 1) qvod Rafn rudentes non præciderit, ſed tantum præcidere, eoqve abitum Hallfredi impedire, paraverit. 2) qvod cauſa non ipſius Rafnis arbitrio, ſed ex bonorum virorum conſilio compoſita fuerit; Ipſam autem litem ad annum Chriſti 1002 recte referunt. Utraqve etiam, in hac Gunnlaugi cum Hallfredo profectione deſcribenda, cum autore noſtro conſentit,

A. C. hanum. Þá var þeim talat um *Helgu*, ok lofadi *Hallfredr*
1010 miök vænleik hennar. *Gunnlaugr* qvad þá víſu þeſſa.

(86) Munat hádvarum hyriar
Hrídmundadar þundi (f)
Hafnar (g) hörvi drifna
Hlyda jörd at þydazt.
Þvíat (h) læſikis lekum
Lyngs, er varom yngri,
Alnar (i) gríms at ymſum
(k) Andſium því landi

Þetta er vel ort ſagde *Hallfredr*. Þeir tóko land nordr á *Melrackaſlettu* halfum mánadi fyrir vetr, þar ſem het í *Hraunhöfn* (87), ok ſkipodo þar upp. *Þordr* het madr,

(f) *ita Cod. Svec. plurimi vero habent* hrídmundadr þundr *unus* þundar. (g) *plur.* hiörvi. (h) *al.* leſik lækum. leykis lækium; lögſikis (lauſikiar) leikum v. lekum. (i) *al.* Gims á. (k) *al.* anneſium.

tit, niſi qvod *Hallfredar-Saga* eam ad alteram poſt litem Hallfredi cum Rafne æſtatem ſ. ad annum Chriſti 1004 minus recte retulerit, cum ſecundum autorem, qvi ſingulorum Gunnlaugi annorum rationem accurate reddit, ad annum 1010 referenda ſit; idqve *appendicis* nuper laudatæ autor animadvertiſſe videtur, qvippe qvi *Hallfredar-Sagæ* narrationem, qvam Codex Flateyenſis alias preſſo pede ſeqvi ſolet, hac in parte rejecit, generatim tantum, absqve ulla annorum mentione, referens, Hallfredum poſt litem cum Rafne peregre profectum, æſtate, qva hic Helgam pulchram uxorem accepit, communi cum Gunnlaugo navi (vel, ut *Hallfredar-Saga* rectius habet, Gunnlaugo itineris ſocio) ad Melrackaſlettam appuliſſe. Imo nec id Hallfredi ætati repugnat, qvi Hakonis Norvegiæ Comitis tempore, circa annum ætatis vigeſimum, peregre primo profectus, ſecundum *Hallfredar-Sagam* ad annum fere qvadrageſimum, & ſecundum *Appendicem* ſæpius citatam (pag. 22.) ad annum trigeſimum qvintum, vitam produxit, ita ut ei, non tantum ad hanc, ſed & ad poſteriorem, qvam autor noſter infra cap. 12. deſcribit, cum Gunnlaugo profectionem, qvamvis nec *Hallfredar-Sagæ* nec Codici Flateyenſi memoratam, ſat temporis ſupereſſe potuerit.

mone ad Helgam *converſo* Hallfredus *venuſtatem ejus laudavit.* A. C. 1010
Gunnlaugus *vero hoc carmen addidit.*

Male cedet turbineo Odini alumno, turpis
Repulſæ neſcio, ambire virginem,
Vario decoram linteo, electrum qvale
Scintillat placido in mari
Aut qvale pratum rutilantibus fulgens floribus
Serpens qvibus avarus incubat.
Talem ſeſe olim exhibuit, auro micantibus
Juveniliter mecum teſſeris cum luderet.

Eleganter hoc concinnatum eſſe Hallfredus *profeſſus eſt. Illi autem, dimidio ante hiemis initium menſe, in portum* Melracka-flettæ, Hraunhöfn *vocatum, navim apellunt, mercesqve ibi expediunt.*

---

(86) In priori Carminis parte ordo verborum receptus hic eſt: "Hadvarum hrídmundadar þundi munat hlyda at þydazt hörvi drifna hafnar hyriar jörd". i. e. *A ludibriis cauto bellatori integrum non erit amore proſeqvi lino ornatam auri terram* (i. e. foeminam). Sed ſecundum vulgatas lectiones, haud prorſus abſurde, alio etiam, & qvidem hoc modo, conſtrui poteſt: "Hiörvi hridmundadr þundr! hadvarum munat hlyda at þydaz hafnar hyriar drifna jörd". i. e. *Gladio ad dimicandum inſtructe!* (allocutione ſc. ad Hallfredum converſa) *ludibria fugienti* (i. e. Rafni) *haudqvaqvam integrum erit amore proſeqvi foeminam auro ornatam.* Poſterioris partis hic eſt ordo: "Þviat lekum, er varum yngri, ymſum læſikis andſium at þvi alnargrims Lyngs Landi". i. e. *Qvia luſimus, cum juniores eſſemus, variis reculis aureis cum eadem ſerpentis ericæ* (i. e. auri) *terra* i. e. muliere. Hic tamen τὸ *Anſium*, (qvippe qvod exemplis minime caret), ad duo ſi placet referri poterit, nempe tam ad τὸ *læſikis*, qvam ad *lyngs alnargrims-landi*, idqve per epexegeſin, ut ordo & ſenſus ſit: "lekum &c. at ymſúm læſikis Andſium, þvi lyngs alnargrims-landi" i. e. *Luſimus variis reculis lucidis, iſto ſc. ſerpentis cubili* i. e. auro. Aptius tamen duximus τὸ *alnar-grims lyngs Land* de Helga ipſa intelligere, qvatenus Poëta, per vocem: *þvi*, eandem hic qvaſi digito monſtrare voluiſſe videtur, qvam in priore carminis parte: *Hafnar-hyriar-jörd* vocaverat.

(87) Tractum Toparchiæ Thingeyenſis in provincia boreali *Melracka-slettam*, qvi infra, tam

A. C. madr, hann var bondaſon einn þar á *Slettunni;* hann geck
1010 í glímur miök vid þá kaupmennina, ok gek þeim illa vid hann; þá var komit (l) at því, at *Gunnlaugr* ſkylldi glíma vid hann; ok um nóttina ádr het *Þórdr* á Þór til ſigurs ſer (88); ok um morgininn er þeir glímdo lauſt *Gunnlaugr*

(l) *C. S.* | *& al.* vard komit ſángi ſaman med (þeim) hanum ok Gunnlaugi, ok um daginn er þeir funduz, tóko þeir til glímu; þá kippti G. b. f. i. e. *tunc lucta inter eum & Gunnlaugum inſtituta, cumqve committerentur, luctam exorſi ſunt: tum Gunnlaugus* &c.

---

tam hic, qvam cap. 12., ſimpliciter *Sletta* audit, portumqve *Hraunhöfn* cum villa ejusdem nominis ibi ſitum, & veteribus plurimum freqventatum, memorant *Landnama-Saga* (ed. Isl. Lib. III. p. 124.) *Hallfredar-Saga*, & *Appendix Olafs-Sagæ* (pag. 21.). Reyſe igiennem Island pag. 741. *Raufarhöfn* appellat, & inter optimos in Islandia haud immerito numerat.

(88) Qvod *Orkneyinga-Saga* cap. 22. poſtqvam de Hakone, Pauli Orcadum Comitis filio, retulerat, qvod fatidicum qvendam in Svecia conſuluerit, data velut opera hunc in modum ſubjungit: "þá var í Svíþiód ung Chriſtni; voro þá marger menn, þeir er foro med forneſcio, ok þóttuz af þvi verda froder ok víſer margra luta, þeirra er eigi voro framkomner". i. e. *Erat tunc temporis religio Chriſtiana in Svecia haud ſatis ſtabilita, qvapropter multi adhuc artibus magicis operam dederunt, multarumqve, qvæ nondum evenerant, rerum notitiam, per eas acqvirere ſibi videbantur;* id de Islandis etiam verum eſt. Ut enim exempla, a *Finno Johannæo* (Hiſt. Eccl. Island. T. I. p. 84. a.) in medium producta, haud obſcure indicant, religionem Chriſtianam, qvalis Olai Tryggvini Norvegiæ Regis auſpiciis a Norvegis & Islandis recepta eſt, variis ſuperſtitionibus inqvinatam fuiſſe, ita, primis poſt eam receptam temporibus, multas admodum ethnici cultus reliqvias adhuc apud Islandos ſuperfuiſſe, conceptis verbis docet *Eyrbyggia-Sagæ* teſtimonium, in *Erici* obſerv. ad ant. Sept. pag. 136. productum; cui *Hallfredar-Saga Vandrædaſkalds*, veterem geniorum tutelarium reverentiam Hallfredi junioris, qvamvis Chriſtiani, animo adhuc hæſiſſe narrans, adſtipulatur his verbis: "þá ſáu þeir konu gánga eptir ſkipinu, hon var mikil ok í brynju. Hon geck á bylgium ſem á landi. Hallfredr leit til, ok ſá at þat (þar) var fylgiukona hans. Hallfredr mællti: í ſundr ſegi ek nú vid þik. Hon mællti: villtu Þorvalldr taka vid mer? hann qvedz eigi vilia. Þá mællti

diunt. Interea vir, cui Thordo *nomen, coloni cujusdam in* Sletta *filius, continuas cum nautis exercuit luctas, semperqve superior evasit; cumqve eo ventum esset, ut* Gunnlaugus *cum eo colluctaretur, nocte, qvæ luctam præcessit,* Thordus, *ut victoria potiretur, votum Thoro nuncupavit; ut autem mane seqventi* A. C. 1010

R 2

collucta-

mællti Hallfredr yngri (ungi): ek vil taka vid þer: sidan hvarf hon". i. e. *tum foeminam vident statura magnam & loricatam, qvæ per fluctus æqve ac in terra incedebat, per foros ambulantem, qvam Hallfredus senior* (morti tum vicinus) *respiciens, & foeminam suam* (i e. genium) *seqvacem agnoscens: jam inqvit omnem tibi amicitiam renuncio. Ad qvæ illa: me igitur Thorvallde! recipere aves? Eo vero renuente, Hallfredus junior* (alterius Hallfredi filius): *Ego, inqvit, te recipiam; qvo facto eae conspectu eorum subducta est.* Accedit adhuc recentius, utpote in Isleifi episcopi tempora incidens, Finni exemplum, qvem, ab Eyulfo Gudmundi potentis filio consultum, de subito eqvi ejus, in dissidiis cum Thorvardo Hoskuldi filio & Liosvetningis, lapsu *Liosvetninga-Saga* (cap. 29.) ita judicasse perhibet: "þess munda ek geta, at þar mundir þú eigi hafa stadist fylgiur þeirra Þorvards ok frænda hans,' er fiandskap leggia á þig. Eyulfr mælti: ætlar þú at þeirra fylgiur se meiri fyrir ser, enn minar ok minna frænda: Eigi qved ek at þvi; þó er þat reynt, ef ver spyrium um för Þorvards". i. e. *Mea de hoc conjectura esset, te obvios forte Thorvardi & Cognatorum ejus, qvi te odio habent, genios sustinere non potuisse, adeoqve ab eis humi dejectum esse. Ad qvæ Eyulfus: an igitur,* inqvit, *eorum genios meis meorumqve cognatorum geniis valentiores putas? respondet alter: id qvidem plene non affirmaverim, experieris vero, ubi de successu itineris Thorvardi* (Romani scilicet) *certiores reddimur.* Idqve porro confirmat coævum *Johannis Sancti* Holensium Episcopi *Vitæ* testimonium, ab *Olavio* (Synt. de bapt. p. 189-90.) hanc in rem annotatum. De magia speciatim *Thorgeyris & Thormodi Vita*, vulgo *Fosthræda-Saga*, suum addit calculum, cap. 14. referens, *qvosdam, qvod Religio Christiana adhuc admodum recens, nec satis stabilita, esset, egregiæ instar artis æstimasse, si qvis magiam calleret* ("enn med þvi at christnin var miök ung, ok vangiör, þá syndiz sumum, sem þat væri atgerfi, at vera fiölkunnigr".) Suffragatur *Heidarviga-Saga*, Olaum Sanctum Norvegiæ Regem Bardium & socios ideo recipere noluisse perhibens, qvod superstitioni ethnicæ adhuc addictos nosset. Clarissime tamen idem testatur *Grettis-Saga* ad annum circiter 1030 (ed. Isl. cap. 83. p. 150.), & qvidem duplici addita ratione, partim qvod inveterata cultus ethnici & artium magicarum con-

svetudo

A. C. 1010 *laugr* báda fætur undan Þordi, ok (m) fell hann mikit fall, enn fótrinn *Gunnlaugs* ſtauck or lidi ſá er hann ſtód á, ok fell *Gunnlaugr* þá med Þordi. Þá mælti *Þordr:* vera má at þer vegni eigi annat betr. Hvad þá, ſegir *Gunnlaugr! Þordr* ſagdi: málin vid *Rafn Aunundar-ſon*, ef hann fær *Helgu* hinnar vænu at vetrnóttom, ok var ek hiá í ſumar á alþíngi er þetta redzt. *Gunnlaugr* ſvarar engu. Var þá vafidr fótr hans, (n) ok í lid færdr, ok þrwtnadi allmiök. Þeir *Gunnlaugr* ok *Hallfredr* (o) fóro af *Slettu* viku fyrir vetr XII. ſaman, ok kvamo ſudr á *Gilsbacka* (p) þat ſama laugar-kvelld (89), er þeir ſáto at (q) bodinu at *Borg*. *Illugi* vard feiginn *Gunnlaugi* ſyni ſinum ok hans (r) fauro-neyti. *Gunnlaugr* qvedz þá (s) þegar vilia ofan rida til *Borgar*. *Illugi* qvad þat ecki rád, ok ſva (t) ſyndiz öllom, nema *Gunnlaugi*, enn *Gunnlaugr* var þó ufær fyrir fótarins ſakir, þott hann leti ecki áſiázt; ok vard þvi ecki af ferdinni. *Hallfredr* reid heim um morgininn til *Hredu-vatns* í *Nordurárdal* (90); þar red fyrir eignum

(m) C. S. felldi hann *al.* rak hann nidr *magnoqve eum impetu dejecit.* (n) *al.* at í lid færi *ut articulo reſtitueretur.* (o) *iid.* rido *eqvis vecti.* (p) *iid. add.* í Borgarfirdi *ad ſinum Borgfiordenſem.* (q) C. S. brudlaupinu. (r) C. S. forunautum *comites.* (s) *id.* vilia fara. (t) *al.* leitz.

ſvetudo animos, ea a puero imbutos, occaſione data facile ad eum retraxerit, partim & qvod Lex, qvæ Islandis magna ex parte invitis religionem Chriſtianam injunxit, clandeſtinum numinum ethnicorum cultum expreſſe permiſerit. Idqve & naturæ rei apprime convenit, & autoris noſtri de Thordo relationem eo magis confirmat, cum lex iſta, utpote nuper lata, Gunnlaugi tempore obtinuerit.

(89) Diem Saturni, ſecundum antiqvam anni computandi rationem, hiemis primam eſſe

colluctabantur Gunnlaugus *utrumqve ei pedem ita concusſit, ut magno impetu caderet, pes vero, cui ipſe inſiſtebat, articulo luxatus eſt, unde & is cum* Thordo *una cecidit. Tum* Thordus: *Forte, inqvit, alia res melius tibi non ſuccedet. Qvid hoc rei?* Gunnlaugus *rogat.* Thordus *reſpondit: Lis illa tua cum* Rafne Aunundi *filio, ſi hic* Helgam *formoſam, hieme ineunte, ducat uxorem; ego enim hac ipſa æſtate, dum id conſilii capiebatur, in Comitiis adfui. Nihil ad hæc* Gunnlaugus; *pes vero ejus faſciis ſtatim involutus eſt, &, articulo reſtituto, multum tamen intumuit. Poſt* Gunnlaugus & Hallfredus *cum ſociis, duodecim numero, ſeptem ante hiemis initium diebus* Sletta *profecti, eadem diei Saturni veſpera, qva convivium nuptiale* Borgæ *celebrabatur,* Gilsbackam *veniunt.* Illugius *filium* Gunnlaugum *cum comitatu lætus excepit; hic vero* Borgam *ſe illico contendere velle profeſſus eſt.* Illugius *id minus conſultum judicavit; idemqve & reliqvis omnibus, niſi* Gunnlaugo, *viſum eſt; is tamen re vera, licet disſimularet, ob pedem male affectum itineri ineptus erat, unde & id differebatur.* Hallfredus *ſeqventi die domum,* A. C. 1010

eſſe docet Codex Legum Island. *Gragás* apud *Joh. Arnæum* in Islandske Rættergang pag. 75 not. 53.

(90) Domicilium Hallfredi autor noſter hic recte indicavit. Ut enim pater ejus Ottar, a Thorſteine Vatnsdalenſi habitationem mutare coactus, in vallem Nordurardalenſem, in Topachia Myrenſi, ab occidente fluvii Hvytá, ſitam demigraverat, & villam Ottarſtadas primum incoluerat (*Olafs-Saga* Lib. II. p. 83); ita eo mortuo filios Hallfredum & Galtium Hredu-vel, ut alii ſcribunt, Hrödu-vatniam incoluiſſe certum eſt (vide ibid. pag. 305. & *Hallfredar-Sagam*). In eo contra autor noſter errat, qvod Galtium hoc tempore adhuc vixiſſe ſtatuit; qvippe qvem jam tum anno Chriſti 1001, ob carmina probroſa ab Hallfredo in Griſium Sæmingi filium jacta, in foro Hunavatnenſi, a fratre uxoris Griſii Brando Avaldii filio, per inſidias occiſum fuiſſe *Hallfredar-Saga* & *Olafs-Saga* (l. cit.), *Landnama-Saga* (ed. Isl. pag. 94.) etiam conſentiente, teſtantur, qvam earum narrationem ipſe rerum ab Hallfredo geſtarum ordo ſatis ſuperqve confirmat.

A. C. 1010 eignum þeirra *Gallti Ottars-ſon* brodir hans, ok var vaſkr madr.

XI. Cap.

Sva (u) er ſagt frá *Rafni*, at hann (x) ſitr at bodi ſinu at *Borg;* ok er þat fleſtra manna ſögn, at brudrin væri helldr daupr; er þat ſatt, ſem mælt er, at *lengi man þat er* (y) *ungr getr;* (z) nú ſer henni ok ſva. Þá vard þat til tidenda (a), at ſá madr bad *Hungerdar Þorodds dottur* ok *Jófrídar*, er (b) *Svertingur* het (c) *Hafurbiarnarſon Mollda-gnupsſonar*, ok ſkylldu þau rád takazt eptir jöl um vetrinn uppi at (d) *Skáney;* þar bió (e) *Þorkell*, frændi *Hungerdar*, ſon *Torfa Valbrandsſonar;* moder (f) *Þorkels* var *Þorodda* Syſter *Tunguodds* (91). *Rafn* fór heim til *Mosfells* med *Helgu* konu ſína; ok er þau höfdu þar ſkamma ſtund verit, þá var þat einn morgin ádr þau riſi upp, at *Helga* vakti, enn *Hrafn* ſvaf, ok let illa í ſvefni; ok

(u) C. S. nú er at ſegia *jam narrandum eſt.* (x) *id.* ſat at brudlaupi. (y) *al.* ungum. (z) *C. S.* ok var henni nú. (a) *id.* & *al.* þat vard til nylunda þar at veitzlunni, *accidit id novi in convivio.* (b) *al.* Birtingr *lapſu librarii.* (c) *C. S.* & *al. add.* ok var *qvi fuit.* (d) *al.* Skardi *hic* & *infra*, *male.* (e) *al.* Torfe Valbrandsſon *Torfius Valbrandi filius.* (f) *al.* moder Torfa var Þordys (C. S. Þorodda Syſtir) dotter Tungu-odds, *mater Torfio Thordiſa (Thorodda ſoror) filia Oddi Tung.*

---

(91) De eis qvæ hic de Hungerdæ genere traduntur conferatur Genealogia ad calcem hujus editionis. Cognatorum autem ejus, qvi hic recenſentur, nominatisſimi ſunt avus

mum, Hreduvatniam *ſcilicet, in Valle* Nordurardalenſi, *eqvitavit; ibi frater ejus* Galtius Ottaris *filius, vir ſtrenuus, fundum eorum communem & bona adminiſtrabat.* A. C. 1010

Cap. XI.

De Rafne *relatum eſt, eum nuptias ſuas* Borgæ *celebraſſe; plurimi vero perhibent ſponſam triſti admodum fuiſſe vultu; Vere enim, ut eſt in proverbio:* memoriæ diu infixum hæret qvo juventus imbuta eſt; *& ita illi jam evenit. Accidit tunc, ut* Hungerdam Thoroddi & Jófrídæ *filiam uxorem ambiret vir, nomine* Svertingus, Hafur-Biornis *filius,* Molldagnupi *nepos, iſtæqve nuptiæ eadem hieme poſt feſtum Jolenſe* Skaneyæ *celebrarentur; ibi enim* Thorkell, Hungerdæ *cognatus,* Torfii Valbrandi *filii filius habitavit; mater autem* Thorkeli *fuerat* Thorodda Oddi Tungenſis *ſoror.* Rafn *cum conjuge ſua* Helga *domum,* Mosfelliam, *petiit; cumqve ibi paululum temporis manſiſſent, mane qvodam, anteqvam ſurgerent,* Helga *vigilante,* Rafn *dormivit, multumqve in ſomno agita-*

---

avus paternus Oddus Tungenſis, de qvo ſupra ad caput 1. (not. 17.) nonnulla notavimus, & Torfius Valbrandi, qvem adhuc juvenem *Isfirdinga-Saga* (ed. Isl. pag. 46. & alibi pasſim) unum eorum fuiſſe perhibet, qvi Havardo Iſafiordenſi ad vindicandam filii Olafi cædem ſuppetias tulerunt. Poſtea eum non tantum prælio Hellisfitienſi (de qvo plura ſupra not. 36.) cum Illugio nigro interfuiſſe, ſed etiam expeditionis, qva Hordus, Torfii ex ſorore nepos, aliiqve Latrones Holmenſes, ad internecionem cæſi ſunt, coryphæum fuiſſe *Landnama-Saga* (ed. Isl. p. 24.) teſtatur; hujus vero facti occaſionem & circumſtantias *Hördi & Holmenſium Hiſtoria*, Holis in Islandia edita, plenisſime enarrat. In nomine villæ Thorkelis, qvod in textu retinuimus, *Landnama-Saga* (ed. Isl. pag. 24.) conſentit, *Skaneyam* expreſſe vocans, cujus nominis villa, in tractu *Halſa-* vel *Bæiar-Sveit*, ad meridiem Hvitaæ, in ſinu Borgarfiordenſi etiam hodie extat.

A. C. 1010 ok er hann vaknadi ſagdi hann *Helgu* hvad hann hafdi dreymt, ok qvad víſu.

(92) Hugdunzt orms (g) at (h) armi
Eydauggvar (i) þer höggvinn,
Veri brudr í blódi
Bedr þinn rodinn mínu.
(k) Knattit endr (l) of undir
(m) Ölſtafns mörum (*Rafni*
(n) Lík getr þat) lauka
Lind (o) hagþyrnis binda.

Helga mælti: þat man ek alldrei gráta, ok hafit þer illa ſvikit mik, ok mun *Gunnlaugr* útkominn; hon gret þá miök; ok litlu ſidar frettiz wt-kvama *Gunnlaugs*. *Helga* gerdiz þá ſva (p) ſtird vid *Rafn*, at hann feck eigi halldit henni heima þar, ok fara þau þá inn aptr til *Borgar*, ok (q) neyter hann lítit af (r) ſamviſtum vit hana.
1011 Nú buaz menn til bodz epter um vetrinn. *Þorkell* frá *Skan-*

(g) C. S. á *al.* af. (h) ormi. (i) ódyggvar *Cod. Svec.* Y-döggvar. (k) *al.* knettin *v.* kvænti. (l) C. S. um. (m) *al.* Jultams *v.* Uſtams *v.* Olſtafn medr. (n) *al.* litr gefr þat luka. (o) *al.* hagdregins C. S. Hagdreyrins. (p) *al.* ſtríd *eodem ſenſu.* (q) *al.* nytti. (r) *al.* henni *ea fruit contigit.*

(92) Ex priori hujus carminis parte, ſecundum lectionem in textum receptam, talis emergit orationis ſeries: "Hugdunzt höggvinn þer at armi orms eydauggvar, [ok] þinn bedr, brudr! veri rodinn í blodi minu". i. e. *Videbar mibi cæſus tuum ad brachium perpetuas ſerpentis pluvias* (i. e. a ſerpente, vulnere perpetuo manante) *qvodqve tuus mulier! lectus rubefactus eſſet ſangvine meo.* Primi tamen duo verſiculi, præter hunc, duobus modis conſtrui poſſunt, & qvidem vel 1) *Hugdunzt orms höggvinn eydöggvar at armi þer*, eodem fere ſenſu, *vel* 2) Hugdunzt höggvinn at orms armi, þer eydöggvar [ódöggvar ódeyggvar Ydöggvar] i. e. *videbar ictus ſerpentis*

agitabatur; ut autem expergefactus est, Helgæ, *qvod somniaverat, seqventi carmine exposuit.* A. C. 1010

Videbatur, tuo me recubantem in sinu
Ictum serpentis ebulliente vulnere
Tuumqve, matrona, genialem torum
Penitus rubentem cruore meo;
Nec posse te (ferale qvod præsagium
Sit Rafni *oportet) sangvinis impetum*
Sufflaminare dextera, forti licet
Ad sustentandas, qveis propinas, pateras.

Helga *respondit: Id nunqvam flebo, me qvippe male decepistis, jam enim sine dubio* Gunnlaugus *rediit; qvibus dictis in lacrymas effusa est. Nec multo post fama reditum* Gunnlaugi *attulit; Tum vero* Helga *adeo dura in* Rafnem *facta est, ut eam domi continere non posset, unde ambo* Borgam *revertebantur, parum tamen ejus amoribus frui dabatur. Post,* 1011 *eâdem hieme convivium nuptiale, de qvo supra dictum est, instruitur.*

---

serpentis aculeo (sagittæ ad instar) *tibi in perpetuum dolorem* vel *detrimentum.* Posterioris partis hic est ordo: « knattit hagþyrnis lauka lind endr binda of undir Ölstafns mörum; þat getr Rafni lík". i. e. *non potuit alliorum campestrium tilia* (i. e. foemina) *religare vulnera, prædæ cerevisiariæ* (i. e. cerevisiæ) vel *navis cerevisiariæ* (i. e. poculi) *fulcris* (i. e. manibus); *id portendit Rafni mortem.* Sed posterior hæc pars, assumta variante lectione *luka,* aliam etiam, eamqve haud inconcinnam, explicationem admittere potest, hoc modo: knattit hagþyrnis lind luka [at] endurbinda of undir &c. i. e. *non potuit foemina vulnera perfecte obligare* v. *ab obligandis cessare;* & deniqve, si lectio *knettin* recipiatur, tertiam, seqventis tenoris: « knettin hagþyrnislind getur luka [at] endr binda Ölstafns [Jultams *v.* jóltamns] mörum [*vel* medr Olstafn] Rafni undir, of þat lík". i. e. *Proterva foemina abstinere tunc poterit a vulneribus, in corpore ita affecto, Rafni, manibus obligandis,* qvam tamen lectoris judicio libenter relinqvimus. Reliqvæ variantes lectiones omni sensu carere videntur.

A. C. 1011 *Skaney* (s) bydr *Illuga Svarta* ok ſonom hans; ok er *Illugi* biózt ſat *Gunnlaugr* í ſtofu, ok (t) biózt ecki. *Illugi* geck til hans ok mælti: því byztu ecki frændi? *Gunnlaugr* mælti: ek ætla eigi at fara. *Illugi* mællti: fara ſkalltu viſt frændi! ok ſlá ecki ſlíku á þik, at (u) þreya eptir eina konu; lát ſem þu vitir ecki, þat er karlmannlegt, ok mun þik alldrei konur ſkorta. *Gunnlaugr* giördi ſem fader hans mælti, ok kvomo (x) menn til bodſins; var þeim *Illuga* ok ſunum hans ſkipat í aundvegi, enn þeim *Þorſteini Egilsſyni* ok *Rafni* mági hans, ok (y) ſveitungum brudgumans, í annat aundvegi gegnt *Illuga;* konur (z) ſkipudu pall (93), ok

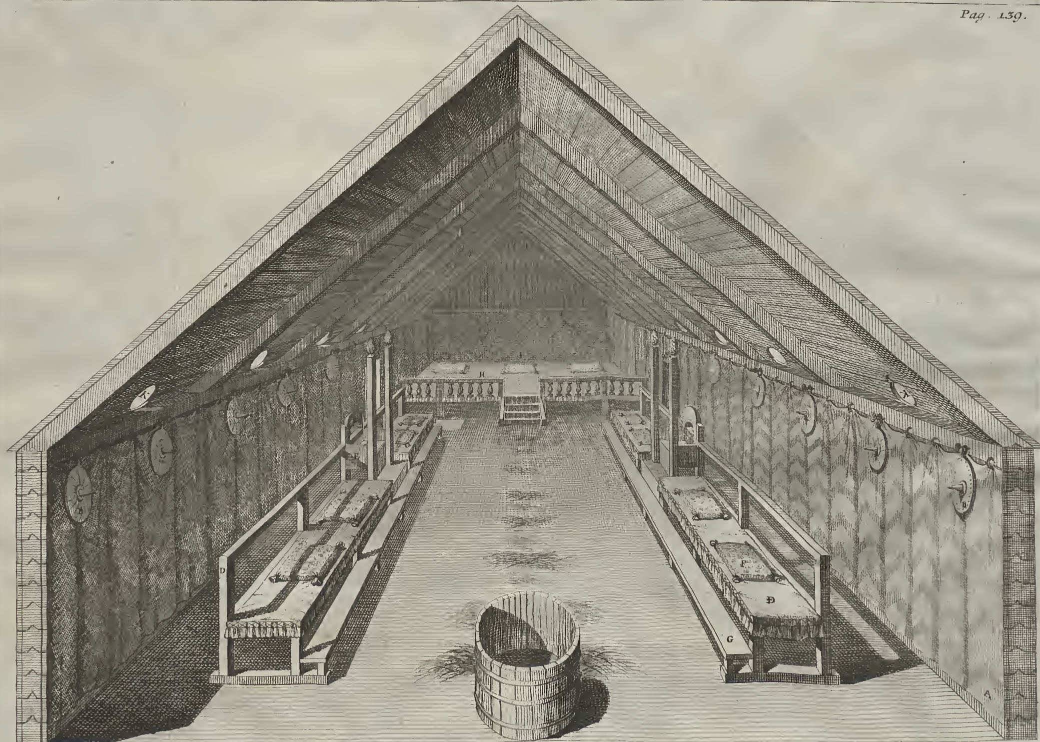
(s) *C. S.* baud. (t) *al.* hafdizt ecki at &| *otioſus hærebat.* (u) *C. S.* & *al.* þrá eptir einni. (x) *C. S.* þeir. (y) *al.* Sveit manna med brudguma. (z) *al* ſátu á midium palli *medium.*

---

(93) Ordo convivii & coenaculi, qvi hic indicatur, is eſt, qvi ante Olai Qvieti Norvegiæ, ab anno 1066 ad 1092, Regis tempora in Septentrione vulgo obtinuit, &, *Snorrone* (conf. ed. Sv. T. I. p. 434.) aliisqve veterum præeuntibus, a *Verelio* (not. in Hiſt. Gotr. & Rolfi p. 88-90.) deſcriptus eſt. *Genealogia Regum Norvegiæ* hactenus inedita ſuam ejus deſcriptionem his verbis concepit: "Þat var fornescio ſiþr í Noregi oc Danmörku oc ſva í Svíavelldi, þer ſem varo kóngsbú, „þá varo oc veizlu ſtovur; enn á þeim varo *dyr á bádom endom* ſtovonnar, enn „*Kongs háſoti var á midiom lángbeck*, þeim er *viſſi móti ſólo*, ſat þer *drotning á vinſtri hönd* Kongi, oc varo þat þá callat *andvegi*, oc ſá ſeſs vegligaſtr hvern tveggia „veg út í frá til carla oc kvenna, enn ſá *úvegligſtr, er neſt var durum.* Hinn „göfgazti madr, oc ſá er gamall var oc vitr Kóngs rádgiave, ſem þá var kongom „titt at hava gamla Spekenga, til þes at vita forn dæmi oc ſiþu forellra ſinna; „enn þeſſi madr ſat á *hinn nordra pall gagnvart Kongi*, oc *het þá it nordra Andvegi*, „voro nú *enn konor til högri handar hanum*, enn á vinſtri hönd karlar- Þá var „títt höfdingiom, at bera öl um elld, oc drecka á andvegismann ſinn, enn þat „var í þenn tíma micil virþing, at ſitia fyrir Kóngs ádryckio". i. e. *Mos erat antiqvus in Norvegia, Dania, nec non in Svecia, ut ubi prædia regia erant, coenacula etiam eſſent. Hæc coenacula* BINAS FORES, *in* UTRA*qve* ſcilicet EXTREMITATE *habuerunt.*

ORDO
CONVIVIORUM
IN
ISLANDIA
CIRCA
ANNUM 1000
USITATUS.

A. *Aulæa.* B. *Clypei.* C. *Fores, ad angulum, intra ordines scamnorum.*
D. *Ordo scamnorum superior.*
E. *Sedes in eis supremæ.*
F. *Pulvinaria pro personis maximæ dignitatis.*
Đ. *Ordo scamnorum inferior.*
G. *Subsellia vel scabella.*
H. *Tabulatum vel scamnum transversum pro foeminis.*
I. *Sedes in eo suprema.*
K. *Fenestræ.*

H. Næs. del. G Haas fc.

ſtruitur. Thorkell *de* Skaneya Illugium *Nigrum, ejusqve filios,* A. C. 1011
invitaverat. Dumqve Illugius *itineri ſe accingebat,* Gunnlaugus *in coenaculo conſedit, nec ſe accinxit.* Illugius *ergo ad eum accedens: Curni, inqvit, cognate accingeris?* Gunnlaugus *reſpondit: qvia (ad convivium) ire non conſtitui.* Illugius *contra: Certe, cognate! ibis, nec rem tantillam, qvalis una muliercula eſt, ita doleas oportet, ut ejus deſiderio tabeſcas; disſimula potius, id virum decet, nunqvam enim tibi foeminæ deerunt.* Gunnlaugus *patris dicto audit, & ita ad convivium veniunt, in qvo ſupremus ex uno latere locus* Illugio *& filiis ejus datus eſt, alter vero,* Illugio *adverſus,* Thorſteini Egillis filio, Rafni *genero ejus, ſponſiqve comi-*

S 2

habuerunt. REGIUM vero ſolium erat IN MEDIO SCAMNI LONGITUDINALIS, QVOD SOLI OBVERTEBATUR, ibi *REGINA, REGI AD SINISTRAM ſedebat, iſtæqve ſedes ANDVEGI tunc vocabantur, unde reliqvæ ſedes, ſive virorum ſive foeminarum, ab utroqve latere, eo HONORATIORES habebantur, qvo his propiores erant, ea contra INFIMA, QVÆ FORIBUS PROXIMA. Vir maximæ in aula dignitatis, qvi conſiliarius Regis erat grandævus & ſapiens, qvales Regibus ſecum habere tunc temporis ſolenne fuit, ut antiqva rerum gerendarum exempla & majorum ſuorum mores data occaſione perqvirere poſſent, in SCAMNO SEPTENTRIONALI, REGI ADVERSUS, SEDEBAT, EAQVE SEDES ideo ANDVEGI vel SEDES SUPREMA SEPTENTRIONALIS tunc appellabatur, isqve vicisſim FOEMINAS A DEXTRA, viros a ſiniſtra, habuit. Tunc etiam regibus mos erat cereviſiam* (potulenta) *trans ignem miſſam, viro huic ſibi adverſo propinare; atqve ita ad propinationem Regis ſedere, inſignis tunc temporis honor habebatur.* Patet hinc coenacula hujus temporis oblonga fuiſſe, & foribus in utraqve extremitate, exteriore ſcilicet & interiore, ſibi invicem oppoſitis, & duobus ſcamnorum ordinibus, ab utroqve latere in longum diſpoſitis, inſtructa. Horum ordinum prior, *ſoli obverſus*, qvi vulgo *ædri beckr* i. e. *ſcamnum honoratius* audiebat, ſedem omnium ſupremam: *Andvegi* vel *Öndvegi á hinn ædra beck*, (cujus locus cum loco ſolii regii nuper deſcripto coincidit), mediam habuit; ipſaqve hæc ſedes *Andvegi* ideo dicta eſt, qvod ſoli *oppoſita* eſſet. Poſterior ſcamnorum ordo, qvem ſcriptor nuper laudatus *nordra pall* i. e. *ordinem ſeptentrionalem* vel *ſeptentrioni obverſum* appellat, qvi vero *autori noſtro* & aliis vulgo: *úædri beckr*, i. e. *ſcamnum inferius* vel *minus honoratum*, audit, ſuam etiam

A. C. 1011 etiam sedem supremam, (hic: *nordra andvegi* i. e. *septentrionalem*, aliis *andvegi* vel *öndvegi á hinn úædra beck* i. e. *sedem supremam scamni inferioris*, & *autori nostro: annat aundvegi* i. e. *alteram sedem supremam*) mediam habuit, qvæ ideo *Andvegi* similiter dicta est, qvod sedi omnium supremæ e diametro opposita esset. Ex his vero reliqvarum omnium sedium dignitas æstimabatur, ita ut harum qvælibet non solum eo magis vel minus honorata haberetur, qvo sedi in suo scamnorum ordine supremæ propior, vel ab hac remotior fuit, sed ea etiam utriusqve scamni pars, qvæ ad fores coenaculi interiores protendebatur, alterâ, qvæ ad exteriores, magis honorata esset, illaqve ideo foeminis, hæc vero viris assignaretur. Facile hinc apparet, *autorem nostrum*, qvantum ad scamnorum, sediumqve in eis ordines attinet, cum prædictis exacte consentire; In eo vero contra aperte differt, qvod alium locum foeminis assignet, qvæ ei *pallr* audit, & *scamnum latius* s. *tabulatum* denotat (conf. *Hænsathoris-Sagam* cap. 7. Cod. Legg. Isl. *Grágás* apud *Joh. Arnæum* in Islandske Retterg. p. 380-81. & *Snorronem Sturlæum* ed. Sv. T. I. pag. 48. T. II. p. 265. nec non T. I. p. 79, ubi sedes Comitum, qvam scabellum vel subsellium solii regalis fuisse T. II. p. 28. docet, *forpallr* vocatur). Sed nullum id scrupulum movere debet. Ut enim testimonia supra notata docent, foeminas, in coenaculis, qvæ binas fores sibi invicem oppositas habuerunt, viris assedisse, & interiorem scamnorum laterariorum partem occupasse; ita notissimum est, qvod multa horum temporum coenacula fores ad utramqve extremitatem sibi invicem oppositas non habuerint, sed præter prædictos duos scamnorum ordines exterius ad latera in longum dispositos, loco januæ in extremitate interiori, tertium scamnum vel tabulatum, reliqvis altius & latius (qvalia etiam hodie Islandis in usu sunt), in qvo foeminæ sedere solebant. Testes hujus rei, præter *Niális Vitam*, (qvæ c. 14. p. 25. Glumi-cum Hallgerda nuptias describens, cum autore nostro ad amussim consentit) *Hænsathoris-Saga* his verbis: " Þórdr-skipar mönnum í Sæti um kvelldit, „ sat hann siálfr á *annann beck* ok Gunnarr mágr hans, ok hans menn, enn Þor- „ kell Tresill med brúdguma á *annann beck*, ok þeirra bodsmenn, *brudir skipudu* „ *pall*". i. e. *Vesperi Thordus convivas per scamna ita disposuit, ut ipse cum Gunnare affine ejusqve comitibus*, UNUM SCAMNORUM ORDINEM, *ALTERUM Thorkell Tresill cum sponso eorumqve convivis*, *SPONSA VERO CUM FOEMINIS TABULATUM occuparent;* Et adhuc explicatius *Liosvetninga Saga* (cap. 13.) de convivio Bæisáensi: " Gudmundr sat í *öndvegi*, enn Þorir Helgason *gagnvart* „ hanum, enn *konur* sáto á *palli; brudr sat á midiann pall*, ok Þorlaug á adra „ hönd, enn Geirlaug á adra ". i. e. *IN SUMMA* (scamni scilicet honoratioris) *SEDE Gudmundus*, *EIQVE ADVERSUS* (in altera) *Thorer Helgii filius*, *FOEMINÆ vero IN TABULATO, & MEDIO qvidem SPONSA*, *cujus unum latus Thorlauga*, *alterum Geirlauga clauserunt*, *considebant;* unde præterea patet, mediam hujus tabulati sedem, in eo supremam, reliqvas vero ab utroqve latere eo honoratio-

res,

res, habitas, esse, qvo huic propiores erant; qvæ omnia *Niális Vita*, Gunnaris **A. C.** cum Hallgerda nuptias (cap. 34. p. 50.), & convivium Bergthorshvolense (c. 35. **1011** p. 52.) describens, non tantum plene confirmat, sed & loco ultimo conceptis verbis docet, sedem angulo talis tabulati proximam, infimam in eo fuisse, unde foemina, cui ibi sedendum esset, per contemptum *hornkona* v. *hornreka*, qvasi *in angulum rejecta*, ab Hallgerda appellata narratur. Ipsum autem tabulatum ad interiora coenaculi, & qvidem per transversum, collocari consvevisse *Laxdæla-Saga* indicat, *Gudrunam* Osvifi filiam, in convivio nuptiali, *cum aliis mulieribus ad interiora, in tabulato transverso sedisse* referens, („ Gudrun sat innar á þverpalli, ok konur hiá henni"); qvod non tantum *Kialnesinga-Saga* (ed. Isl. cap. 14. pag. 23.) *foeminas* apud Dofrium *in tabulato per transversam ædem sedisse*, *eamqve*, *qvæ media sedebat*, *aspectu præstantissimam fuisse*, narrans; sed etiam *Þordar-Saga Hredu* (ed. Isl. p. 78.), qvæ similem convivii nuptialis ordinem memorans, tabulatum hocce etiam *þverpall* vocat, & deniqve *Grettis-Saga* (ed. Isl. cap. 67. p. 140.), qvæ id in hypocausto Sandhaugensi ad *intimum parietem* (vid gaflinn) collocatum fuisse, (atqve eatenus Svecico *gafwellbänk* respondisse), docet, & in eo *Niális Vitam* (cap. 137. p. 220.), de tabulato in coenaculo Tungensi, consentientem habet, plene confirmant. Hic vero antiqvus coenaculorum ordo tempore Olai Qvieti Norvegiæ Regis, qvi teste *Snorrone* (ed. Svec. T. II. p. 188.) solium regale, eoqve ipso sedem omnium supremam, a scamno laterali, ad tabulatum hoc transversum, reliqvis scamnis magis elevatum, foribusqve coenaculi exterioribus oppositum, transtulit, haud parum mutatus est, de qvo hic differendi nulla est occasio, interim conf. *Dolmeri* not. in Jus aulicum Norvegiæ p. 117. De interno autem coenaculorum antiqviorum apparatu, ulterioris illustrationis ergo, addere juvat, parietes eorum interdum (ut coenaculi Hiardarholtensis apud *Bartholinum* Ant. Dan. pag. 150.) sculpturis, interdum vero clypeis pretiosissimis circumqvaqve suspensis, ornatos fuisse, idqve, utpote simplicissimum, antiqvissimis temporibus maxime usu venisse, præter ipsum naturæ ordinem, *Gothrici & Rolfi Vita* (ed. Sv. cap. 9. p. 46. 47.), coenaculum Nerii Comitis talibus clypeis exornatum repræsentans, innuere videtur. Sæpissime tamen parietes coenaculorum exornari solebant aulæis varii coloris, qvæ veteres historias vel intextas vel acu pictas interdum exhibuerunt, eo inprimis modo aptatis, ut convivio vel conventu qvodam solenni instante suspendi, hoc vero finito, iterum tolli possent, qvomodo *Sturlæus* (ed. Sv. T. I. p. 403.) Astam, Olaum filium ab exteris reducem excepturam, aulæa coenaculi suspendi curasse memorat; imo in Regum, principum, Comitum, aliorumqve maximæ dignitatis & opulentiæ virorum coenaculis ipsa etiam scamna non tantum similibus aulæis ornatus causa vestiri vel tegi solebant; sed & virorum principalium, Regum inprimis & Comitum, sedes pulvinaribus insuper ornari, & supra cæteras elevari, consvevisse, *Nials-Saga* (cap. 117. p. 175-76.) & alii veterum indicant, unde &

 tales

A. C. 1011 ok ſat *Helga* hin fagra (a) hiá brudi; (b) þau renduz opt augum til *Helga* ok *Gunnlaugr*, ok (c) kvam at því ſem mælt er: at *eigi leyna auguef ann kona manni. Gunnlaugr* var þá vel buinn, ok hafdi klædin þau hin godu, er *Sigtriggr* Konungr gaf hanum, ok þótti hann þá mikit afbragd annarra manna fyrir margs ſaker, bædi (d) afls ok vaxtar ok vænleiks. Lítil var gledi manna (e) í bodinu: Ok þann dag er menn varo í brottbuningi, þá brugdo konur gaungu ſinni, ok bioggozt til heimferdar. *Gunnlaugr* geck þá til *Helgu* ok (f) tauluduz leingi vid. Ok þá qvad *Gunnlaugr* víſu:

(94) *Ormztwngu* (g) verdr eingi
Allr dagr (h) und ſal fialla.

(i) Hægr

(a) C. S. næſt brudinni *ſponſæ proxima.* (b) *C. S.* ok rendi opt augum til Gunnlaugs & *oculos ſæpius in Gunnlaugum conjecit.* (c) *id.* kemr þar. (d) *al.* fyrir afls ſaker ok vænl. ok vaxtar *ob robur, formam* &c. (e) C. S. at. (f) *id.* töludu. (g) *chart.* var C. S. vard *fuit.* (h) *Eædem* vid.

---

tales ſedes *háſæti*, qvaſi *ſedes altas* vel *eminentiores* dixeris, vulgo appellabantur. Cætera ſedes ſuprema, *andvegi* vel *háſæti*, a reliqvis haud raro diſtincta fuit, non tantum tabulato, qvod eam ab utroqve latere claudebat, & cui, ut illi Thorkelis Hakii in *Nials-Saga* (cap. 120. p. 184.) facta qvædam memorabilia vel inſculpta vel appicta erant; ſed etiam columnis, qvæ veteribus vulgo *andvegis-ſulur* ſ. *poſtes ſedis ſupremæ*, audiunt, qvorumqve in Libro originum Islandiæ crebra inprimis mentio occurrit. Deniqve etiam præter prædictos & conſvetos ſcamnorum ordines, ſubſellia vel ſcabella humiliora, vulgo *forſæti* vel *ſcarir*, inprimis ubi major, qvam ſcamna capere poſſent, convivarum multitudo aderat, illis apponi ſolebant, qvalia Asgrimum, cum Floſium cum ſuis advenire conſpiceret, inferri in coenaculum juſſiſſe *Nials-Saga* (cap. 137. p. 220.) narrat. Pavimentum coenaculorum, ubi ignes accenſi non erant, palea ſtratum fuiſſe multi veterum teſtantur; & præter menſam majorem, cui cibaria imponebantur, aliam minorem, cui potulenta & vaſa ad ea pertinentia

comitibus; Tabulatum foeminæ occuparunt, & Helga qvidem pulchra sponsæ assidebat. Gunnlaugus & Helga *reciproco oculorum jactu se invicem sæpius petebant, eoqve facile apparuit qvod est in proverbio:* Haud celant oculi, si foemina virum amet. Gunnlaugus *etiam tum exqvisite ornatus erat, vestes qvippe pretiosas, qvas* Sigtriggus *Rex ei dederat, indutus, multasqve ob causas, inprimis tamen robore, statura, & forma aliis plurimum præstare censebatur. Exigua in convivio lætitia erat. Die vero qvo abire constituerant, foeminæ etiam in diversa secedentes, domum redire parant. Tum* Gunnlaugus *ad* Helgam *accessit, & cum ea diu collocutus, hoc tandem addidit carmen:* A. C. 1011

Lacunar aureum nostrorum montium
Nullos ostendit candidos Ormstungæ *soles,*

Ex

---

pertinentia inerant, *Sturlæus* loco nuperrime citato, interdum instrui consvevisse docet. Scamna ipsa satis lata erant, ita ut gladios & parmas, si opus videretur, in eis ad tergum reponere convivæ possent; interdum vero arma vel ad parietes reposuerunt, vel in his suspenderunt; sæpissime tamen, ubi nullus periculi metus adfuit, domesticis heri tradiderunt alibi cupodienda.

(94) Ordo verborum in priori carminis parte hic est: " Engi dagr verdr Ormstungu allr hægr und fialla sal, sizt Helga hin fagra red nafni kvanar Hrafns ". i. e. *Nullus dies fit Ormstungæ totus facilis sub concameratione montium* (i. e. coelo), *ex qvo Helga illa pulchra potita est nomine uxoris Hrafnis.* Nonnemo tamen hanc interpretari maluit hoc modo: *nullus dies Ormstungæ &c. facilis* [qvia] *Helga illa pulchra Rafnis uxoris nomen in sua potestate minime (i. e. non) habuit*, qvippe ad matrimonium cum eo ineundem tantum non coacta; sed nostro judicio, parum feliciter.

Posterioris partis hic est ordo: " Hinn hviti hiörþeys haulldr, fadir meyar, sá litt vid minni tungu; eyr ung var gefin til aura ". i. e. *Candidus* (formosus) *ille auram gladiorum s. pugnam sustinens* (i. e. bellator), *pater virginis, parum cavit lingvam meam; foemina juvencula nuptum data est ob pecunias* (lucri causa). Hæc vero, Parenthesi excepta, ita etiam intelligi possunt, ut verbum *sá* duas sententias sustineat, hunc in modum: " litt sá fadir meyar hiörsþey [ne] vid minni tungu ". i. e. *parum prævidit pater virginis pugnam (contentionem* de matrimonio filiæ orituram),

aut

A. C. 1011

(i) Hægr ſízt *Helga* hin fagra
Hrafns (k) kvanar red nafni.
Lítt ſá (l) haulldr hinn hvíti
Hiör-þeys (m) fadir meyar
[Gefin var Eyr til aura
Ung] vid minni tungu.

Ok enn qvad hann:

(95) Væn á ek verſt at launa
Víngefn fedur þínum
(Folld nemr flaum af ſkálldi
Flódhyrs) ok ſva módur;
(n) Er gerdu bil borda
Bædi ſer (o) und klædum
(p) (Her hafi holldz of dyra
Hagvirki)* ſva fagra.

Ok þá gaf *Gunnlaugr* henni Skyckiuna Adalradsnaut, ok var þat (q) hin meſta gerſimi; hon þackadi hanum

(i) *Eæd.* hagr slítr *v.* ſitr. (k) *Eæd.* kvarnar ræd, *qvod, ut obſcenum, non placet.* (l) *Eæd.* heidr hin hvita. (m) *al.* hiör-leiks, hiörsþey. (n) *C. S.* þviat giördu. (o) *cb.* ſenn *ſimul.* (p) *Eæd.* hver hafi haulldz ok ſvarra hagvirki? *Qvis habeat viri & mulieris dædalæum opus.* (q) *C. S.* gerſimi, ſem meſt.

---

aut lingvam meam cavit: qvæ conſtruendi ratio, in qva particula *ne* (i. e. nec, aut) neceſſario ſupplenda eſt, ut ſenſus ſibi conſtare posſit, non multum ſe commendat. Varias lectiones *hagr ſlítur* v. *ſitr* it. *heidr hin hvita*, omittere noluimus, qvamvis non videamus, qvomodo cum reliqvis conjungi posſint.

(95) Prioris partis hic eſt ordo: « Væn víngefn! fedur þinum ok ſva modur á ek verſt at launa; folld flodhyrs nemr flaum af ſkálldi ». i. e. *Formoſa vini proma* (i. e. puella)! *patri tuo perinde ac matri peſſimum rependere habeo; Terra ignis aqvarum* ſ. auri (i. e. foemina auro ornata) *adimit poëtæ* (i. e. mihi) *alacritatem.*

Poſterioris

Ex qvo regina formosarum Helga *in manus* A. C. 1011
Convenit, & nomen assumsit, Hrafnis.
Pugnæ in procellis albicans, avarus Parens
Tenellæ virginis, & vixdum nubilis,
Qvo sordidum, sinente, coëmta ob lucrum est
Securus nostræ spicula non cavit lingvæ.

Et porro aliud:

Dignas pro meritis male me grates patri
Venusta virgo (totum qvæ vatis tui
Vigorem vividum excutis ingenio)
Referre par est, nec minus matri tuæ.
Qvi te mutuo ludo, consciis sub stragulis
Opus expoliverunt tam concinnum. Interim
Habeto integumentum nitidæ cutis
Varie pictum acus artificio phrygiæ.

Simulqve ei tunicam ab Ethelredo *Rege acceptam, qvæ res erat maximi pretii, dono dedit; magnasqve ab ea tanto pro munere*

Posterioris partis hic est ordo: « er bædi ser und klædum gerdu bil borda, sva fagra. Her hafi holldz of dyra hagvirki ». i. e. *Qvod ambo seorsum sub stratis fecerunt nympham fimbriarum* (i. e. foeminam) *tam venustam; Hic habeat cute nitidissima rem artificiosam.* Hæc vero alio etiam & qvidem hoc modo construi possunt: « er gerdu bil borda &c. sva fagra hagvirki ». i. e. *Qvod fecerunt puellam* &c. *artificium tam elegans;* ita Parenthesis erit: « hver hafi holldz of dyra »? *qvis habeat nitidissima cute conspicuam (formosissimam)?* omnibus tamen accurate pensitatis, & nobis & *Dno Pauli* aptius visum est, ultima vocabula: *sva fagra,* non ad tunicam, sed ad puellam referre, & contra *Tò hagvirki,* non de puella, sed de tunica intelligere. Qvidam legunt: « Her hafi haulldz of dyra hagvirki ». i. e. *hic habeat* (puella) *Viri pretiosum Cimelium* (tunicam); qvæ lectio non qvidem omnino reproba videtur, nam tunica, licet ab initio regium esset donarium, in Gunnlaugi possessionem tunc transierat, unde se ipsum, ut possessorem, *viri* apellatione haud inepte denotare potuit; rectior tamen videtur lectio *holldz,* qvam ideo retinuimus.

A. C. 1011 um vel giöfina. Sidan geck *Gunnlaugr* wt, ok varo þá komner hestar margir (r) í tunit. *Gunnlaugr* hlióp á bak (s) einhverjum hesti, ok reid (t) akafliga um twnit, ok þángat, er *Rafn* stód fyrir, (u) sva at hann vard at hopa undan. Hvi hopar þw *Rafn*, seger hann? fyrir því at enga ógn byd ek þer at finni, enn þw veitzt til hverz þu hefer (x) giört. *Rafn* qvad þá vísu:

(96) Samira ockr um eina
(y) Vll (z) beinflugu fullo
(a) (Fægir (b) fólska Ságu)
Fangs í brygd at ganga.
Miök ero margar slíkar
Mordrunnr fyrir haf sunnan
(c) (Yti ek sævar (d) sótu)
(e) Sannprvdr konur snwdar.

Gunnlaugr mælti: vera má (f) at sva se, at margar se slíkar, enn eigi þycker mer sva. Þá hlupo þeir *Illugi* ok *Þorsteinn* at, ok villdu eigi at þeir ættizt vid. *Gunnlaugr* qvad þá vísu:

(97) Gefin

(r) *al.* födladir *strati, vel* allvænlegir *spectabiles*, *C. S.* komin ross ok hestar saudladir, ok marger allvænleger, oc bundner heima a hladinu i. e. *eqvi strati, inter qvos multi spectabiles, in area villæ, revincti erant.* (s) *al.* einum. (t) *C. S. & al.* á skeid eptir tuninu *eodem sensu.* (u) C. S. ok vard Hrafn at opa. G. mællti, ecki er at opa undan *non est qvod cedas.* (x) *id. & al.* unnit. (y) *rectius forte* ullr. (z) *C. Svec.* beimloga. (a) *Cod. Svec.* fræger *celebrat.* (b) *al.* föllka. (c) *rectius forte:* ytir. (d) *al.* setu *Cod. Sv.* Sóta. (e) *Cod. Svec.* Sannfródr & gódar. (f) *C. S.* seger hann at margar se, enn.

---

(96) Prioris partis hic est ordo: „beinflugu ullr! ockr samira at gánga í fangs brygd um

munere gratias reportavit. Poſt Gunnlaugus *egreditur, cumqve eqvi bene multi in agro villæ ſubjecto jam adeſſent, in unum eorum inſiliens vehementi adeo curſu partem agri, in qva* Rafn *forte ſtetit, petiit, ut hic cedere cogeretur; Eoqve facto, cur, inqvit,* Rafn, *cedis? Nihil enim tibi hac vice a me periculi eſt, noſti vero qvid meruiſti. Ad qvæ* Rafn *ſeqvens repoſuit Carmen:* A. C. 1011

Dedecet, telorum fortis jaculator, viros,
Qvales nos ambo ſumus, ob juvenculam
(Qvam perdite amare eſt inſipientium)
Ruere in duellum, qvaſi ſit hæc unica.
Auſtrales multo plures cum ſimiles alant
Vir tuo clare merito! oceani limites.
Qvin eqvum pelagi meo ſcandis periculo
Præſtantiores inventurus viragines.

Gunnlaugus *reſpondit: Fieri forte poterit, multas tales eſſe, mihi vero ita non videtur. Mox autem* Illugius & Thorſteinn *intercurrunt, eos enim ſecum committi noluerunt. Tum vero* Gunnlaugus *hoc edidit carmen:*

---

um eina fullu; fôlska fægir Ságu". i. e. *Volantium in oſſa telorum moderator* (i. e. Vir militaris)! *nos non decet deſcendere in conflictum ob unam Fullam* (i. e. foeminam); *ſtultitia* (amoris incontinentia) *nympham commendat;* qvam explicationem qvamvis ad verum proxime accedere minime dubitemus, aliam tamen reticere noluimus, qvam nonnemo hoc modo formavit: "Beinflugu fægir! ockr ull ſamira at gánga í fángs brygd um eina Fölska Ságu fullu". i. e. *Politor armorum* (vir) *nos* (me & virum) *non decet decertare de unica foemina;* qvid vero pretii huic ſtatuendum ſit, penes lectores eſto.

Ex poſteriori parte hæc emergit orationis ſeries: "Sannprvdr mordrunnr, fyrir ſunnan haf eru miök margar ſlíkar ſnudar konur; ék yti ſævar ſotu *vel* ſota". i. e. *Vere ornate bellator, a meridie oceani valde multæ ſunt tales ſtrenuæ mulieres, ego eqvam* (eqvum) *maris pice obductam* (i. e. navim) *in altum propello.*

A. C. 1011

(97) Gefin var Eyr til aura
Ormsdags hin (g) litfagra
(Þann (h) qveda menn ne minna
(i) Minn jafnöka) *Hrafni.*
Allra yztr medan auſtan
(k) Alldrádr farar dvalldi;
[Þvi er (l) mentyrer minni
(m) Málsgerda] á buſt ála.

Eptir þetta ridu hvarirtveggiu heim, ok var allt (n) tidendalauſt um vetrinn, ok nytti *Rafn* (o) ſidan ecki af ſamviſtum vid *Helgu*, er þau *Gunnlaugr* höfdo fundizt. Ok um ſumarit ridu menn (p) fiölmennt til þíngs, *Illugi ſvarti* ok ſynir hans medr hanum, *Gunnlaugr* ok *Hermundr*. *Þorſteinn Egilsſon* ok *Kollſveinn* ſon hans, *Aunundr* frá *Mosfelli* ok ſynir hans allir, ok *Svertingr Hafurbiarnarſon*. *Skapti* hafdi þá enn (q) lögſögn. Ok einn dag á þínginu, er menn gengo fiölmenner til lögbergis, ok þar var (r) lokit at mæla lögſkilum, þá qvaddi *Gunnlaugr* ſer hliódz,

ok

(g) *al.* til fagra *admodum formoſa.* (h) *al.* ræda minn. (i) *al.* menn &c. mann. (k) *al.* Adalrádr för *Ethelredus.* (l) *al.* mentyri *C. S.* menreyrer. (m) *iidem* málsgerda á liſt ala. *C. S.* málsgrádr í gny ſtála. (n) C. S. kyrt ok *omnia qvieta v. pacata erant.* (o) *al.* ecki þadan af áſtum *amorum.* (p) C. S. fiölmenner. (q) *id.* lögſögu. (r) *id.* lykt.

(97) Ordo verborum in priori parte: "hin litfagra ormsdags Eyr var gefin Hrafni til aura; þann qveda menn minn jafnöka, ne minna". i. e. *Colore pulcra* (i e. formoſa) *lucis ſerpentinæ* (ſ. auri) *nympha* (i. e. foemina) *nuptum data eſt Hrafni ob pecunias; hunc homines prædicant mihi parem, nec minorem.*

Ordo partis poſterioris: "medan allra yztr alldrádr dvalldi auſtan farar á buſt ála; þvi er mentyrer minni málsgerda". i. e. *dum omnium ſupremus populi modera-*

tor

Mercede pacta nubit foemina A. C. 1011
Ipso pulcrior auro, Hrafni,
Qvem fama, laudum minime parca scilicet,
Me non inferiorem prædicat.
Dum summus Imperator recursum negat
Ab oriente, & vetat emergentia
Ex ponto radere angvillarum capita
Hinc eloqvens olim lingva fere obmutuit.

Post utriqve domum eqvitant, nihilqve inter eos per hiemem novi, nisi qvod Rafn, *ex qvo* Helga *cum* Gunnlaugo *collocuta erat, nullum ejus consvetudinis perciperet fructum. Seqventi vero æstate freqventes comitia petunt*, Illugius Niger *cum filiis* Gunnlaugo *&* Hermundo, Thorsteinn Egillis *&* Kollsveinn *filius ejus*, Aunundus *de* Mosfellia *cum omnibus filiis suis, denique &* Svertingus Hafur-Biornis *filius. Legiferi munus* Skaptius *adhuc tenuit. Die qvodam Comitiorum, qvo ad rupem juris dicundi freqventes ibant, ut negotia forensia ibi peracta erant*, Gunnlaugus, *facta dicendi potestate, proclamat:*

tor (i. e. Rex) *retardavit iter* (meum) *ex oriente per fastigium angvillarum* (i. e. mare). *Ideo vir minoris est loqvacitatis.* Secuti autem hic sumus lectionem plurimis Msstis probatam, qvia sensum promit, qvantum qvidem videmus, maxime concinnum, & cum serie præcedentis narrationis optime cohærentem. *Dnus Pauli* emendat: "Þvi er mentyri minni málsgerd á bust ála". i. e. *Ideo viro minor est causæ successus* (sermocinatio, loqvacitas) *in fastigio angvillarum* (*dum in pelago versatur*): Ingeniose qvidem; vix tamen, nostro judicio, sine omni dubio, præsertim cum Gunnlaugus tunc temporis, non in navigatione, sed in Islandia, constitutus fuerit. *Alii* legunt: "Þvi er mentyri minni malsgerda á list ala q. d. á Því er mentyri minni list [at] ala málsgerda". i. e. *de eo sæpe v. multa loqvi minor v. nulla viro i. e. mihi voluptas:* qvam Lectionem *Dnus Pauli* non qvidem prorsus rejiciendam censet, cum satis familiaris nostratibus sit loqvendi formula: "at ala máls á einhverio". i. e. *de re aliqva repetitis vicibus loqvi.* Justo tamen durior videtur, qvæ hinc emergit, orationis compages.

A. C. 1011 ok mælti ſva: Er *Hrafn Aunundarſon* her? hann qvedz þar vera. *Gunnlaugr* mælti þá: þat veitztu at þu hefver feingit heitkonu minnar, ok (s) dregit til fiandſkapar vid mik; Nú fyrir þat vil ek bióda þer hólmgaungu her á þinginu á þriggia nátta freſti í Auxarár-holmi. *Hrafn* ſvarar. Þetta er vel bodit, ſem van var at þer, ok em ek þeſs al-buinn þegar þu villt. Þetta þótti íllt frændom hvarstveggia þeirra; *enn* (t) *þat varo laug i þann tíma, at bióda hólmgaungu, ſá er* (u) *varhluta þottizt vordit hafa fyrir audrum* (98). Ok er þriár nætur varo lidnar bioggozt þeir til holmgongu, ok fylgdi *Illugi Svarti* ſyni ſinum til hólmſins med miklu fiölmenni; enn *Skapti* lögſögumadr fylgdi *Rafni*, ok fader hans, ok (x) adrir frændur hans. Enn er *Gunnlaugr* geck wt (y) í hólminn qvad hann víſu þeſſa:

(99) Nw em ek wt á (z) Eyri
Allvángs buinn gánga

(Happs

(s) *id.* dregz. (t) *id.* þó var þat *lex tamen.* (u) *id.* vanhluta þottiz verda. (x) *al.* allir *omnesqve.* (y) C. S. á. (z) *al.* Eyrum *male.*

---

(98) Qvemadmodum bellum ad naturales lites finiendi modos pertinere conſtat, ita duella, ut autor hic perhibet, apud veteres Islandos hunc in finem uſu fori recepta fuiſſe, ſatis probavit *Joh. Arnæus* Indledning til den Islandſke Rættergang cap. 7, inprimis §. 73, ubi præcipuæ duellorum leges ipſis veterum Scriptorum verbis exhibentur, qvæ non tantum omnia hic de eis narrata plene illuſtrant, ſed & Gunnlaugi cum Rafne duellum, qvod hic deſcribitur, qvam exactisſime ad legum normam compoſitum fuiſſe monſtrant; Hoc autem interdum ſecus eveniſſe Egillis Skallagrimi filii cum Lioto & Atlio duella, ibidem not. 116. memorata, indicare videntur; idqve non mirum; etenim haud raro non tam lex, qvam ipſa partium litigantium ſævitia, modum pugnæ ſtatuere ſolebat. De ſimili duellorum in judiciis Norvegiæ ethnicæ uſu conf. *Schönnings* Norges Riges Hiſtorie, inprimis. T. II. pag. 320-25.

mat: An Rafn Aunundi *filius hic adeſt? Is ſe adeſſe reſpondit. Tumqve porro* Gunnlaugus: *Scis te pactam mihi virginem uxorem duxiſſe, eoqve inimicitias mihi molitum eſſe; Jam ergo tibi hic in Comitiis, & qvidem in inſula* Oxaräenſi, *triduo elapſo, ſingulare mecum certamen offeram.* Rafn *reſpondit. Optata hæc conditio, qvalis a te exſpectanda erat, unde ad accipiendam paratisſimus ſum, qvandocunqve tibi placuerit. Male qvidem hoc cognatos utriusqve habuit;* Lex vero eo tempore erat, ut ſingulare certamen offerret qvi injuria ab altero affectus ſibi videretur. *Itaqve, ut triduum elapſum erat, ad ſingulare certamen ſe inſtruunt, &* Illugius *qvidem* Niger, *cum magna hominum multitudine, filium ſuum ad locum certaminis comitabatur;* Rafnem *vero* Skaptius *legifer, nec non pater ejus aliiqve cognati. Ut autem* Gunnlaugus *in inſulam certamini deſtinatam exiit, hoc protulit carmen:* A. C. 1011

Salve contigua foro inſula!
Tuam paratus occupare arenam

Deſcen-

(99) Ordo partis prioris: Mú em ek buinn gánga ut á allvangs eyri ger med lyctum hiörvi; Gud unni greppi happs". i. e. *Jam ego paratus ſum egredi in inſulam areæ Comitiorum univerſalium, inſtructus flammeo gladio; Deus det Poëtæ fortunam.*

Ordo partis poſterioris: "Ek ſkal kliufa í tenn locka hnack Helgu liufſvelgs; loks vinn ek, med lioſum mæki, haus lauſann fra bol". i. e. *Ego findam dentium tenus cincinnorum ſedem* (i. e. caput) *Helgæ amorum heluonis, tandemqve mibi lucente gladio caput a trunco ſejungere continget.* Hæc tamen Strophæ pars, ſecundum adjectas aliorum Msſtorum Lectiones, hoc etiam modo in ordinem redigi & explicari poteſt: "Ek ſkal med lioſum mæki kliufa liufſvelgt í tenn (tvau v. gerum) Helgu locka-haus-vini hnack loks láuſann frá bol". i. e. *Ego lucente gladio findam libenter [bifariam v. prorſus] Helgæ bene comatæ amico* ɔ: Hrafni *caput, tandem a trunco ſejungendum.* Qvod tamen & *Dno Pauli* & nobis minus arridet. Perinde autem eſt, ſive vocabula: med lióſum mæki i. e. *lucente gladio*, Parentheſi includantur, ſive non, cum ſenſus utroqve modo prodeat ſatis concinnus. Nec omnino

male

A. C. 1011

(Happs (a) unni gud greppi)
Ger med (b) lyctum hiörvi.
Hnack ſkal ek *Helgu* (c) locka
[Haus (d) vinn ek fra bol lauſann
Loks med (e) lióſum mæki]
(f) Liúffvelgs í tenn kliufa.

Rafn ſvarar ok qvad (g) víſu:

(100) Veitat greppr hvarr greppa
(h) Gagnſæli hlytr fagna
Her er (i) benſigdum brugdit
Buin er egg í leggi.
Þá man ein ok eckia
Ung mær, þóat vid (k) ſnærunzt,
Þorna-

(a) *al.* kapps *intrepidum animum.* (b) *al.* letum *it.* tegnum, *nec non* teknum *diſtricto, ſumto.* (c) *al.* þecka *gratum v. acceptum.* (d) *al.* vinc *it.* hauſvini. (e) *al.* lióſu marki *manifeſto indicio.* (f) *al.* liuffvelgt gerum *libenter prorſus*, *C. S.* lyf-ſvelgs í tuau *in duas partes.* (g) *id.* þetta. (h) *al.* Gagnſælli, *al.* Gángſæli hlytr fanga, *felicem greſſum contingat nanciſci*, *it.* fagra *pulcram.* (i) *al.* nú er benſigdu *jam falx bellica.* (k) *al.* ek ſærunzt C. S. ſærimz *ego vulnerer.*

male admittitur, loco hujus lectionis, altera: med lióſu marki, qvaſi dixerit Poëta, ſe, manifeſto indicio qvod cranium diffidiſſet, caput tandem a trunco plene ſejuncturum eſſe. Sed þecka, qvod qvidam pro *Locka* ſubſtituunt, cum infenſo Helgæ in Hrafnem animo, poſtqvam ſe ab eo deceptam eſſe ſenſit, conſiſtere neqvit; qvod cum Gunnlaugus ſatis compertum haberet, caput Rafnis Helgæ charum, vel jucundum, vocaſſe cenſendus non eſt.

(100) Ordo partis prioris: « greppr veitat, hvarr greppa hlytr fagna gagnsæli, Her er brugdit benſigdum, egg er buin í leggi. i. e. *Poëta neſcit, utri poëtarum contingat commodo gaudere; hic diſtrictæ ſunt vulnerum falces* (i. e. gladii), *acies parata eſt in oſſa.* Ad qvæ tantum notandum, lectionem *gagnſælli hlytr fagna*, qvam nonnulli

Descendo, qvod felix sit, faustumqve, precor; A. C. 1011.
Vati, Vatisqve flammas vibranti gladio.
Detur heluonis, qvi delicias Helgæ
Insatiatus devorat, cincinnatum caput
Ad morsicantes usqve dentes findere,
Dein vi ensis lucidi a trunco sejungere longè.

Rafn *alio carmine respondit:*

Nescit mens, qvamvis præsaga, poëta
Poëtarum utri prospera cedant fata.
Districtus gladius dabit exitum
Falx in sangvineam exacuta messem.
At compta puella, dum plorat cruentum
Seu pacta sponsum, seu maritum vidua;
Admi-

nulli habent, verti posse: *fortunata*, vel *fortunam afferente contingat gaudere*, atqve ita ad Helgam ipsam referri, qvemadmodum Gunnlaugus, in Stropha proxime præcedenti, felicitatis loco prædicat, si ea potiri possit, ideoqve divinum ad id auxilium sibi apprecatus est.

Ordo partis posterioris: "Þá man þornaspaung ein ung mær ok eckia fregna at þingi þegns hugrecki, þó at vid snærunzt". i. e. *Ideo lamella spinarum* (i. e. mulier spinas vel acum tractans), *simul juvencula virgo & vidua, in conventu audiet animositatem viri, qvamvis pugnemus.* Ubi non qvidem negamus *Jò ung mær* tanqvam epexegeticum, & *þornaspaung*, tanqvam pleonasticum, de una eademqve (*Eckia*) dici & intelligi posse; aptius tamen visum est, vocem *þorna-spaung* tanqvam generalem mulieris appellationem, qvalis re vera est, assumere, reliqvas vero de duplici hujus mulieris statu intelligere, qvatenus, si maritum Hrafnem amisisset, vidua simul, & foemina juvencula, fuisset. Ita Epexegesis omnis & Pleonasmus, qvantum qvidem videmus, vitantur; nec necessarium erit pro *ok* substituere *ock'*, qvasi per Aphæresin, pro *ockar* genit. Dualis Pron. 1. Personæ, ut sensus esset: *una nostrum duorum vidua;* proprie enim solius Hrafnis, cui nuptum data, non Gunnlaugi, cui tantum pacta fuerat, vidua facta fuisset, si Hrafn in singulari hocce certamine occubuisset.

A. C. 1011

Þorna-ſpaung (l) at þíngi
Þegns hugrecki (m) fregna.

Hermundr hellt ſkilldi fyrir *Gunnlaug* brodur ſinn, enn *Svertingr Hafr-biarnarſon* fyrir *Rafn;* þrim maurkom ſilfrs ſkylldi [ſá] leyſa ſik af hólmi [er ſár yrdi]. *Rafn* átti (n) fyrri at hauggva, er á hann var ſkorat. (o) Hann hió í Skiölld *Gunnlaugs* ofanverdan, ok braſt þegar í ſundr Sverdit undir hiölltonom, [er til var höggvit (p) med miklu afli; blódrefillinn hraut upp af Skylldinum], ok kom á kinn *Gunnlaugs*, ok ſköyndiz hann helldr enn ecki. Þá hlupo (q) frændur þeirra þegar ímillum, ok margir adrir menn. Þá mællti *Gunnlaugr:* Nú kalla ek at *Rafn* ſe ſigradr, er hann er ſlippr; enn ek kalla at þú ſer ſigradr, ſeger *Rafn*, er þw ert ſár vordinn. *Gunnlaugr* var þá allæfr ok reidr miök, ok qvad þá ecki reynt (r) hafa. *Illugi* fadir hans qvad þá ecki ſkylldu meir reyna at ſinni. *Gunnlaugr* ſvarar: þat munda ek vilia, fader minn! at vid *Rafn* mættimz ſva (s) í annat ſinn, at (t) þú værir fiarri at ſkilia ockur; ok vid þetta ſkildo þeir at ſinni, ok gengo menn heim til búda ſinna. Ok annann dag eptir í lögrettu var þat í lög ſett, *at af* (u) *ſkylldi taka hólmgongor allar* (x) *her á Islandi* (101), ok var þat (y) rád allra hinna

(l) *al.* á, af *ex.* (m) *al.* fagna *fortitudine lætabitur.* (n) *id.* fyrr. *prius.* (o) C. S. ok hió hann. (p) *id.* af. (q) *id.* fedur *patres.* (r) *al.* vera & *certamen nondum commiſſum eſſe.* (s) C. S. ödru ſinni. (t) *al.* fedur ockar væru *patres noſtri procul abeſſent.* (u) *al.* ſkylldu takaz. (x) *C. S.* þadan fra *abinde.* (y) *id.* gört at radi *factum eſt conſilio.*

(101) Chronologia, qvam autor noſter hoc loco ſupponit, licet haud immerito S. V. Finno

'Admirans audiet facta pugnantum fortia
Qvorum increbrescet rumor per Comitia.' A. C. 1011

Hermundus Gunnlaugi *fratris sui scutum tenuit*, Rafnis *vero* Svertingus Hafur-Biornis *filius; Qvi vulneraretur, salutem ex arena tribus marcis redimeret.* Rafn, *utpote provocatus, prior ferire debuit. Is & superiorem scuti* Gunnlaugi *marginem petiit, mox vero gladius juxta capulum diffringebatur [cum ictus magno robore infligeretur; ast mucro a scuto repercussus], unam genarum* Gunnlaugi *tetigit, ut aliqvantum, leviter tamen, vulneraretur. Eoqve facto cognati eorum multiqve alii statim intercurrunt.* Gunnlaugus *vero: Jam, inqvit,* Rafnem *victum pronuncio, cum inermis sit; ego contra te,* Rafn *regerit, cum vulneratus sis. Magna tum* Gunnlaugus *exardescebat ira, eosqve fortunam certaminis nondum expertos esse contendit.* Illugius *vero pater ejus eos hac vice amplius haud experturos respondit. Ad qvæ* Gunnlaugus: *Vellem, inqvit, pater, me &* Rafnem *altera vice ita obvios fieri, ut procul abesses nos diremturus; hisqve dictis hac vice a se invicem discedunt, suaqve singuli tabernacula repetunt. Altera vero die, in Senatu, in leges relatum est,* ut omnia duella judicialia in Islandia abrogarentur, *idqve omnium, qvi tunc aderant, optimatum consilium fuit; aderant autem omnes*

 qvos

Finno Johannæo (Hist. Eccl. Isl. T. I. p. 176.) valde perplexa visa sit; eam tamen, si omnia rite perpendantur, maxima saltem ex parte, veram repertum iri putamus. Prima hic difficultas in eo sita est, qvod vir S. V. credit: *ordalia etiam ante monomachiæ perfectam eliminationem introducta & in usu fuisse; idqve qvia Liosvetninga-Saga cap. 23. mentionem facit ordalii, sed post narrationem biennii aut triennii gestorum cap. 29. Eyolfum a Thorkele* (verius Hrolfo) *ad monomachiam provocatum fuisse dicit*, unde seqveretur, *monomachias, non*, ut autor noster h. l. tradit, *simul & semel*, anno scilicet 1011 vel 1012, plene *abolitas fuisse*, sed *successive.* Verum si

facta

A. C. 1011 facta ab autore nostro & Liosvetninga-Saga narrata & secum invicem, & cum relationibus aliorum historicorum ad eadem pertinentibus, accuratius paulo conferantur, hæc difficultas, qvantacunqve est, statim evanescit. Ut enim *Joh. Arnæus* (Islandske Rættergang pag. 165.) autorem nostrum secutus statuit, monomachias statim initio Seculi XI, & qvidem paucis post religionem Christianam in leges receptam annis, ex judiciis Islandorum eliminatas fuisse; ita ejusdem operis editor in *Monitis ad lectorem* huic præmisfis (*i.* 2 & 3.) idem ex *Vallnaliots-Saga* ulterius adstruxit, qvatenus hæc monomachiarum, legumqve eo pertinentium, abrogationem vere factam fuisse testatur ante fatalem Hallii cum Lioto litem, cui violatio festi Michaelis, a Lioto commissa, occasionem dedit; qvod enim Liotus & Hallium, qvia singulare ei certamen obtulerat, jure occidisse, & violationem festi, sua ejus ignoratione, juste excusasse, visus est, clare satis indicat, tam qvod monomachiæ jam tum prohibitæ fuerint, qvam qvod ista Lioti cum Hallio lis, ipsaqve hæc prohibitio, ad prima Christianismi in Islandia recepti initia, cum festa sanctorum nondum introducta erant, sit referenda, inprimis cum ex *Olai Trygvini Vita* (ed. Isl. Lib. II. p. 215.) & *Kristni-Saga* (ed. Havn. pag. 44.) constet, hoc idem festum jamtum Thangbrandi tempore in Islandia innotuisse. Ita *Vallnaliots-Saga* autoris nostri, de monomachiarum in judiciis abrogatione simul & semel, & qvidem paulo post christianismum publice receptum, facta, relationem confirmat. Nec *Liosvetninga-Saga* aliud svadere potest; prima enim, cujus cap. 11. mentionem facit, monomachia, qvam in causa Vödubrandi Gudmundo Mödruvallensi adversarii deferre statuerant, nihil hic negotii facessit, utpote monomachiam Gunnlaugi cum Rafne aliqvot annis antevertens, adeoqve ad ea tempora pertinens, qvibus antiqvæ de monomachiis leges adhuc viguerunt. Secundam, qvam eidem Gudmundo a Thorere Helgii filio oblatam fuisse *Liosvetninga-Saga* (cap. 17.) retulit, celeb. *Johannæus*, pro summa sua his in rebus perspicacia, (loc. cit.) recte qvidem observavit post annum 1011, qvo monomachiæ secundum autoris nostri supputationem abrogatæ sunt, collocandam esse; Skarphedini enim cum Gudmundo altercatio in *Nials-Saga* (pag. 183.) relata, qvæ in annum 1011 incidit, satis clare innuit, Gudmundum contumeliam, qva eum Thorer Helgii filius affecerat, tunc nondum ultum fuisse; hujus vero contumeliæ vindictam de Thorere vere sumsit ea ipsa æstate, qva hæc monomachia ei oblata fuit, qvatenus causæ, de qva tum disceptabant, arbitrium nactus, Thorerem triennii relegatione multavit, qvod prius qvam biennio vel triennio post annum 1011 fieri potuisse horum factorum circumstantiæ prohibent. Hæc tamen ne minimum qvidem autori nostro officiunt, sed potius qvam maxime pro eo militant; Primo enim ejus relationem, qvatenus Gunnlaugi cum Rafne duellum ultimum ejus generis in Islandia *commissum* fuisse, significanter scribit, plura vero post id tempus *oblata* minime negat, *Liosvetninga-Saga*, duellum a Thorere *oblatum* tantum, sed non *commissum* fuisse monstrans, vere confirmat.

Deinde

Deinde ipſa provocatio a Thorere facta, qvæ in *Monitis* ante memoratis (loc. cit.) intégra exhibetur, *leges de duellis judiciariis*, *antiqvas*, qvaſi novis tunc valentibus oppoſitas, ipſaqve hæc *duella*, *antiqvata*, appellando, conceptis verbis teſtatur, utraqve jamtum abrogata fuiſſe. Deniqve & Thorer ab hac ſua provocatione, ſi pro legitima habita fuiſſet, ſine manifeſta infamiæ nota deſiſtere minime potuiſſet, qvod tamen eum ſine omni honoris jactura ſponte feciſſe conſtat. Nec obſtat qvod Einar, Gudmundi qvidem frater, ſed tunc temporis inimicus, hanc provocationem ut *egregium & forti viro dignum facinus* (" Erende gott, enn eigi litilmannlegt *Liosvetninga-S.* c. 16. ") laudaverit, ipſeqve Gudmundus, *Thorerem ſibi*, *qvod ipſe ei offerre debuerat*, *obtuliſſe* (" hann baud mer þat, er ek átti hanum at bióda *ibid.* cap. 17.) profeſſus fuerit; tantum enim abeſt, ut ſæpedicta provocatio his argumentis pro legitima agnoſci posſit, qvin ea ipſa potius indicio eſſe qveant, qvod omnia in hac cauſa, uti revera erat, ex ſola partium ſuperbia & inſolentia, non vero ex legum præſcripto, acta ſint, inprimis tamen, qvod Gudmundus, objectam ſibi a Thorere ignaviam & imbelliam ita ſe optime diluere poſſe judicaverit, ſi provocationem acceptando & probando omnem metum disſimularet. Tertia monomachia, Eyulfo, prædicti Gudmundi filio a Hrolfo intentata, qvam *Liosvetninga-Saga* c. 29. memorat, & in Haraldi Severi Norvegiæ Regis, qvi anno 1066 cæſus eſt, nec non Isleifi Skalholtenſis Epiſcopi, qvi anno 1057 cathedram aſcendit, tempora inci- diſſe (cap. 23 & 28.) docet, multo adhuc minus autoris noſtri relationem de abrogatione monomachiarum ſimul & ſemel facta infringere valet; nam 1) hæc a Hrolfo tantum decreta eſt, non vero commiſſa, imo ne qvidem palam oblata. 2) Ea ad monomachias judiciarias proprie non pertinet, ſed potius ad eas, qvibus veteres, & maxime exteri, bellorum compendia facere ſæpe ſolebant, qvatenus Hrolfus Eyulfo optionem dare ſtatuerat, utrum ſolus ſecum confligere, an qvatuor utrinqve viris decertari mallet. 3) Deniqve Gelleris de hoc Hrolfi conſilio judicium: " illa læt ek yfir þvi, er hólmgöngur takaz upp, ok er þat heidinna manna". i. e. *Peſſime me habet, ſi monomachiæ iterum uſu veniant*, *qvippe qvi ethnicorum eſt:* ad oculum monſtrat, eas tum dudum plene abrogatas fuiſſe. Cumqve ita Hrolfi de hac monomachia conſilium omni juris præſidio deſtitutum fuerit, inde concludi neqvaqvam poteſt, monomachias etiam poſt geſtationem ferri candentis legibus ſtabilitam, in judiciis Islandorum ſuperfuiſſe, qvamvis hoc vere agitatum ſit aliqvot annis poſtqvam geſtatio ferri candentis Eyulfi auſpiciis Fridgerdæ imperata eſt. Contra vero, cum plenisſime conſtet, tam qvod nullum unqvam duellum judiciarium, poſt illud Gunnlaugi cum Rafne, in Islandia commiſſum ſit, qvam qvod geſtatio ferri candentis paucis ſtatim poſt hoc commiſſum annis in hiſtoriis occurrat (harum enim omnium prima, qvæ Gretteri Islando ab Olao Sancto Norvegiæ Rege imperata eſt, ſecundum *Grettis-Sagam* cap. 39. p. 115. collat. cum cap. 41. pag. 117. in autumnum anni 1017 incidit), confidenter concludi

A. C. 1011

A. C. hinna beztu manna, [er vid varo ſtadder, enn þar varo
1011 aller þeir, er vitraſter varo á landinu]. Ok þesſi hefver hólmganga ſidazt framin verit her á *Islandi*, er þeir *Gunnlaugr* ok *Rafn* baurduz; þat hefer hit þridia þing verit fiölmennaſt, annat epter brennu *Niáls* (z), ok þridia epter *Heidarvíg*. Ok (a) einn dag er þeir brædur *Hermundr*

(z) *id.* hit. (a) *C. S.* einn morginn *mane qvodam*, *al.* er morgin er kvaminn gengo þeir G. ok H. at Auxar-á, *Seqventi mane G. & Hermundus ad fluvium Oxaräenſem forte egresſi ſunt.*

poſſe videtur, tam qvod duella judiciaria, ut autor noſter tradit, ſimul & ſemel apud Islandos plene abrogata ſint, qvam qvod lex de geſtatione ferri candentis una earum fuerit, qvas Olai Sancti auſpiciis Islandi receperunt; inprimis cum *Liosvetninga-Saga* cap. 23. geſtationem ferri candentis Isleifi epiſcopi tempore, in Islandia, qvæ jure Eccleſiaſtico ab Olao reformato tunc utebatur, peractam, expreſſe memoraverit. Altera difficultas qvæ celeb. *Johannæum* hic offendit, in eo verſatur, *qvod autor noſter, duellorum abrogationem poſt Niali incendium & cædes Heidenſes factam fuiſſe, & tamen Gunnlaugum duobus poſt hanc abrogationem annis apud Ericum Comitem in Norvegia egiſſe, tradiderit:* qvæ utiqve fatendum eſt nec cum ipſius Gunnlaugi, anno 1013 vel 1014 mortui, ætate, nec ſecum invicem conſiſtere poſſe, ſi cædes Heidenſis, ut vulgo ſolet, ad annum 1015, & ultimus Erici ex Norvegia abitus ad an. 1012 referatur. Sed qvamvis haud levis ſuſpicio ſit, comparationem, qvæ hic exſtat, anni, qvo duella abrogata ſunt, cum annis incendii Nialiani, & cædium Heidenſium non ipſi autori noſtro, ſed Scholiaſtæ cuidam antiqvo, deberi; omnia tamen hæc, ſi penitus examinentur, conciliari poſſe, & recte ſe habere confidimus. Ex *Sturlæi*, prælium Brianicum in Hibernia, qvo Sigurdus Orcadum Comes cæſus eſt, ad annum 1004 vel 1005 referentis, calculo (ed. Sv. T. I. p. 532.), incendium Nialianum nullam hic pareret difficultatem, qvatenus id ad annum 1001 vel 1002 referendum eſſet, cum ex *Nials-Saga* certisſimum ſit, prælium Brianicum prius commiſſum non fuiſſe, qvam tribus poſt incendium annis, qvod etiam *Thorſteinis Halli Sidenſis filii Vita*, Sigurdum cum Briane eadem hieme, cum Floſius, incendii autor, autumno proxime præcedente ad eum pervenerat, conflixiſſe referens, ulterius confirmat. Idem dicendum de *Olavii* calculo, qvi (Isländske Reyse pag. 1034.) incendium Nialianum ad annum 1004 refert.

In

qvos regio sapientissimos habuit. Hoc ergo, qvo Gunnlaugus *cum* Rafne *pugnabat duellum ultimum in* Islandia *commissum est; forum vero unum fuit ex tribus freqventissimum, secundum post* Niális *incendium, & tertium post pugnam* Heidensem. *Post die qvadam, qva fratres* Hermundus *&* Gunnlaugus *ad amnem* Oxar-aa *lavatum forte ibant,* A. C. 1011

In his vero calculis nihil est præsidii, cum omnium historicorum tam indigenarum qvam exoticorum, & speciatim *Nials-Sagæ* (cap. 107. p. 166.), *omnia* inter Nialis filios eorumqve adversarios, *longo post annum* 1003 *tempore*, anteqvam Hoskuldi cædes, qvæ incendio demum occasionem dedit, commissa est, *pacata fuisse* docentis, auctoritate prorsus convellantut. Rectius omnino Annales sæpedictum incendium ad annum 1010 referunt. Sed cum ex una parte *Torfæus* (Orcad. pag. 44.) plene evicerit, prælium Brianicum nullo alio anno, qvam 1014, commissum fuisse, ex altera vero *Nials-Saga*, singulorum annorum ratione accuratissime reddita, ad oculum demonstret hoc factum esse tribus post incendium annis, vera incendii Nialiani epocha in autumnum anni 1011 incidit. Cædes Heidenses qvidam annales referunt ad annum 1013, alii, qvibus *Eyrbyggia-Saga*, cum *Fragmento Vigastyrs-Sagæ* collata, favere videtur, ad 1014, & *Grettis-Saga* ex b. A. Magnæi nec non S. V. *Johannæi* calculis ad 1015, ex nostro vero & *Torfæi* (in annotationibus Msstis de Gretteris ætate) ad 1016 (conf. ed. Isl. cap. 33. p. 106. coll. cum cap. 36. p. 113. & cap. 39. pag. 115.); sed sufficit eas, ut *Joh. Olavius* (qvi cætera annum 1016 præfert) in sua de *Heidarviga-Saga* commentatione monuit, ultra annum 1018, qvam *Fragmentum Vigastyrs-Sagæ* maxime probare videtur, provehi non posse. Deniqve Ericum Comitem non, ut vulgo creditur, anno 1012, sed anno demum 1015 Norvegiam reliqvisse, ad cap. 12. autoris pluribus monstrabimus. Si jam attendatur, autorem nostrum vel ejus Scholiasten Comitia, in qvibus Gunnlaugi cum Rafne duellum commissum est, non *post* sed *ante* Comitia post incendium Nialianum & cædes Heidenses proxima, qvorum priora in annum 1012, posteriora in annum 1014, 1015, 1016 vel 1017 incidunt, collocasse, non tantum omnis difficultas evanescit, sed etiam tota hæc autoris chronologia tam exacte & sibi & reliqvis constare reperitur, ut ne qvidem conciliatione a S. V. *Johannæo* proposita indigere videatur; cum ex tota illius narratione manifestum sit, qvod Comitia duelli, duellorumqve abrogatorum, ad æstatem anni 1011 referre voluerit. Qvod vero Comitia, post *Nialis* incendium proxima, valde freqventia fuerint *Nials-Saga* (cap. 138. pag. 222.) confirmat.

A. C. 1011 *mundr* ok *Gunnlaugr* gengo til *Auxar-ár* at þva ſer, þá gengo audrumegin at ánni konur margar, ok var þar *Helga* hin fagra í (b) flocki. Þá mællti *Hermundr* til *Gunnlaugs:* Ser þú konornar, ok *Helgu* vinkonu þína fyrir handan ána. *Gunnlaugr* ſvarar: Se ek hana viſt, ok qvad viſu þeſſa:

(102) Alin var (c) rvgr at rógi
Runnr (d) olli því gunnar
(Lág var ek auds at eiga
Odgiarn) fira börnum.
Nú er ſvan- (e) mærrar ſídan
[Svaurt augu (f) menn bauga]
Lannz til (g) læſi gunnar
Lítil þaurf at (h) líta.

Sídan

(b) *C. S. & al.* íþví lidi. (c) *al.* Rygr. (d) *al.* volli. (e) *al.* mektar, megtar, mátcar. (f) *al.* meir (mier) it. ſvida augu med (*vel* augum) bauga. (g) *al.* lindi ſvinnrar. (h) *al.* ſíta.

(102) Prioris partis hic eſt ordo: "Rvgr var alin fira börnum at rógi, Gunnar runnr olli þvi; ek var ódgiarn at eiga auds lág". i. e. *Foemina nata eſt virorum filiis ad disſidium; rubus bellonæ* (Vir militaris) *id effecit; ego vero ad inſaniam usqve cupidus fui cæduam divitiarum arborem* (i. e. foeminam) *posſidere* (i. e. uxorem ducere). Cætera hanc Stropham Gunnlaugo recte adſcribi *Skállda* ſ. ars Septentrionalium Poëtica, priorem ejus partem ſub Gunnlaugi nomine citans, plene confirmat.

Ordo poſterioris partis hic eſt: "Nú er ſidan lítil þaurf at lita til lannz ſvanmærrar læſigunnar; menn bauga ſvört augu.". i. e. *Nunc* vero *exinde parum neceſſe eſt reſpicere ad terram* (i. e. ripam cui tum inſiſtebat) *inſtar cygni pulchræ nitentis bellonæ* i. e. foeminæ; *nigros oculos homines inflectunt.* Sed præterea hanc Strophæ partem, variantium lectionum ope, nonnemo hoc modo explicuit: "Nú er ſidan lítil þaurf at líta [ſita] med ſvida augu til ſvanmærrar baugalandz læſi-[lyſi-] gunnar". i. e. *Exinde nunc vix neceſſe ad cygni inſtar pulchram foeminam reſpicere*, vel: *dolentibus oculis cygni inſtar pulchram foeminam deſiderare.* Alius hæc ita interpretatut eſt: "Nú

er ſidan

ibant, *foeminæ permultæ*, *qvarum in Comitatu* Helga *pulchra etiam fuit*, *in adverſam amnis ripam procedentes occurrunt*. *Tum* Hermundus *ad* Gunnlaugum: *Videsne*, *inqvit*, *foeminas trans amnem*, *& in his* Helgam *illam tibi tantopere amatam?* Gunnlaugus *reſpondit*: *Certe eam video*, *carmenqve addidit*: A. C. 1011

Heu! nata mulier miſeris mortalibus
Contentionis perpetuus fomes.
Qvem tamen incuſo, niſi te, anime mi, tu, veſane, divitis
Immoderate fructus concupiſti arboris.
Nec adhuc dum potis es avellere nigros
Ab hac fatali, ubi olorina ſpecie
Ambulat ſuperba, oculos faſcinatos ripâ.
Qvos expediret aliò deflectere.

Poſt

er ſidan baugalandz læſi til lítil þörf at ſita ſvört augu ſvanmærrar men-gunnar". i. e. *Exinde nunc viro nulla neceſſitas deſiderare nigros oculos foeminæ inſtar cygni pulchræ.* Sed appellatio foeminæ: *baugalandz-læſi-* v. *lyſi-gunnr*, qvam prior explicatio ſupponit, vix ac ne vix qvidem peritis probabitur. In poſteriori explicatione præter ſynchyſin juſto duriorem, & ſenſum longe qvæſitum, offendunt, tam appellatio viri *baugalandz-læſir*, Poëta non admodum digna, qvam nigri oculi, qvi hiſtoria, qvæ eos ſoli Gunnlaugo tribuit, ſi non contradicente, ſaltem tacente, Helgæ adſcribuntur. Contra interpretatio qvam recepimus omnes narrationis circumſtantias accurate exprimit, & qvidem primo locum, ubi Helga tunc in conſpectum venit, deinde & nigros Gunnlaugi oculos, qvorum hac occaſione mentionem feciſſe facile credi poteſt; nec genio lingvæ repugnat, qvod de ſe ipſo imperſonaliter, vel in plurali, loqvatur. Parentheſis, ſi variantes lectiones ſeqvi placet, interpretationem admittere poteſt, a re haud alienam, triplici modo; nempe: 1) Svida augu menn bauga i. e. *flectunt homines* ſ. flecto *oculos dolentes* ad puellam. 2) Svida augu mer [meir] bauga i. e. *dolentes oculi*, *me licet invito* [*magis magisqve*] *ad eam flectuntur*, & deniqve 3) Svída augu med bauga i. e. *dolent oculi rotundi*; ita: augu med bauga, ad verbum, *oculi cum circulis*, pro rotundis, eodem modo dicerentur, ac: Skridbitta med tre i. e. *laterna cum ligno*, pro lignea, dici ſolet.

A. C. 1011 Sídan gengo þeir yfer ána, ok (i) tauludozt þau *Helga* vid ok *Gunnlaugr* um ſtund; ok er þeir gengo (k) aptr yfir ána, ſtód *Helga* ok ſtardi lengi eptir *Gunnlaugi*; *Gunnlaugr* leit þá aptr yfer ána ok qvad víſu þeſſa:

(103) Brámáni (l) ſkein brima
Brims (m) und lioſum himni

(n) Hriſtar

(i) C. S. töludu. (k) *id.* auſtr *ad orientem.* (l) *al.* ſkamt bruna *v.* brúna. (m) *al.* af *vel.* á *ex.*

---

(103) Ordo partis prioris: "haukfránn brámáni hörvi glæſtrar lauka hriſtar ſkein brima á mik und lioſum brims himni". i. e. *Acuta inſtar falconis ſuperciliorum luna* (i. e. oculus) *lino ornatæ alliorum nymphæ* ſ. tractatricis (i. e. foeminæ) *colluſtravit me ſplendore ex lucido ignis coelo* i. e. ſerena ex fronte. Et Qvamvis certisſimi ſimus, nec ſeriem orationis, nec explicationem, recepta aptiorem ex hac Strophæ parte facile erui poſſe, monere tamen juvat variam Lectionem: *ſkamt bruna* non omnino contemnendam eſſe, qvatenus *Tò ſkamt* haud ſine ratione conjici poteſt, vitio librarii cujusdam, pro *ſkaut* irrepſiſſe, ita ut ſenſus fuerit: "haukfrann brámáni ſkaut á mik bruna". i. e. *Oculus inſtar falconis acutus — emiſit in me æſtum* amoris. Varians lectio: Hriſtir hiörva, ad verbum, *bellator*, admitti qvidem per ſe poteſt, ut allocutio Poëtæ ad fratrem Hermundum; Verius tamen, a ſciolo qvodam, qvi vocabula: *hriſtar hörvi* non intellexit, ſubſtituta videtur, ut ſenſus eſſet: "hriſtir hiörva! Haukfránn brámáni lauka-glæſtrar ſkein &c." i. e. *bellator! acutus oculus foeminæ illuſtravit* &c. Sed appellatio foeminæ *lauka-glæſt* q. d. allii inſtar ſplendens, ſine dubio inepta eſt. Tertia lectio: *Glæſtrar geyſi tródu Gullbauga*, ad verbum, *admodum ornatæ foeminæ* ſimili modo ex ſolis enata videtur librariorum conjecturis; nam ſi integra admittatur, ſenſum prorſus pervertit, qvatenus *Tò lauka* cum reliqvis conjungi prohibet.

Poſterioris partis hic eſt ordo: "enn ſá geiſli menjafridar hvarmatungls ſyſlir ſídan uþurft mína ok hrínga-hlinar". i. e. *Iſte autem radius ſuperciliorum lunæ* (i. e. oculi) *monilibus ornatæ nymphæ* (i. e. mulieris) *exinde & meum, & ipſius annulorum geſtatricis* (i. e. mulieris), *incommodum operatur.* Trajectio vel Synchyſis qvam in hac Strophæ parte ordinanda admiſimus, neminem ſperamus offendet harum rerum peritum; hac enim figura, ut Latini, ita & antiqvi Septentrionis noſtri

Poëtæ,

Post amnem transibant, Helgaqve & Gunnlaugus *áliqvantisper colloqvebantur; cumqve regrederentur*, Helga *diu immota hærebat, oculos in* Gunnlaugum *intendens; Is vero trans amnem respiciens seqventi carmine rem prosecutus est.* A. C. 1011

Serena qvalis luna incurvat cornua,
Tali sub fronte cultæ oculus puellæ,

X 2 *Acies*

Poëtæ, idqve non sine manifesta elegantiæ affectatione sæpius, usi sunt, & in his, Dno *Pauli* annotante, magnus ille *Thiodolfus* de Hvina in Poëmatæ *Haustlong* in *Skalda*, de raptu Idunæ.

Giörduz[4] allar[1] átrir[3]	*Fiebant omnes cognati*
Ingifræys[2] á[5] þingi[6]	*Ingifreyeri* (Asæ) *in conventu*
(Varo[11] helldr[12]) oc[8] hárar[7]	*Cani & senes;* unde *majorem in modum.*
(Hamliót[13] Regin[10]) gamlar[9]. i. e.	*Dii deformabantur.*

Nec non *Bragius Grandævus* in Poëmate heroico de Regnere Lodbrok, cujus pars in *Skallda* etiam superest, infelicis filiorum Gudrunæ Giukidæ in Ermanaricum expeditionis exitum describens his verbis:

Urdu[5] snemzt[6] oc[3] Sörli[2]	*Mox Sorlius,*
Samráda[7] þeir[1] Hamdir[4]	*Communi* (satellitum v. aulicorum) *consilio, & Hamderus*
Hördum[9] herdi[12]-mylum[13]	*Durissimis globulis*
Hergautz[10]-vinu[11] bardir[8]. i. e.	*Odini amicæ* s. terræ (i. e. lapidibus) *petebantur.*

Porro *Marcus legifer*, de Olavi Tryggvini Norvegiæ Regis in Lararia & idola odio *Olafs S.* ed. Skalholt. P. 2. p. 61.

Femilldr fylkir villdi	*Munificus Rex voluit*
Firna mörg ok hörga	*Mirum qvam multas Deorum imagines*
Blóthus brenna láta. i. e.	*Et delubra incendi.*

Nec deniqve tacendum, totam hanc Stropham Kormako Augmundi filio, qvi sub Haraldo Grafeldio Norvegiæ Rege floruit, in *Kormaks-Saga* tribui, cum contra Gunnlaugo hic tribui videatur. Sed re rite perpensa hæc contradictio facile evanescit; verbum enim *qvad*, qvo autor noster utitur, non solum *pangere*, sed & *canere*, & *modulari* significat; unde tantum indicare voluisse videtur, qvod Gunnlaugus Kormaki, se antiqvioris, carmen, pari in casu editum, suum hic fecerit, vel in rem suam verterit, non vero, qvod id ipse composuerit.

A. C.
1011

(n) Hriſtar hörvi glæſtrar
(o) Hauk-fránn á mik lauka.
Enn ſá geiſli ſyſlir
Sídan (p) menia-frídar
Hvarma-tungls ok hrínga
Hlínar Uþurft mína.

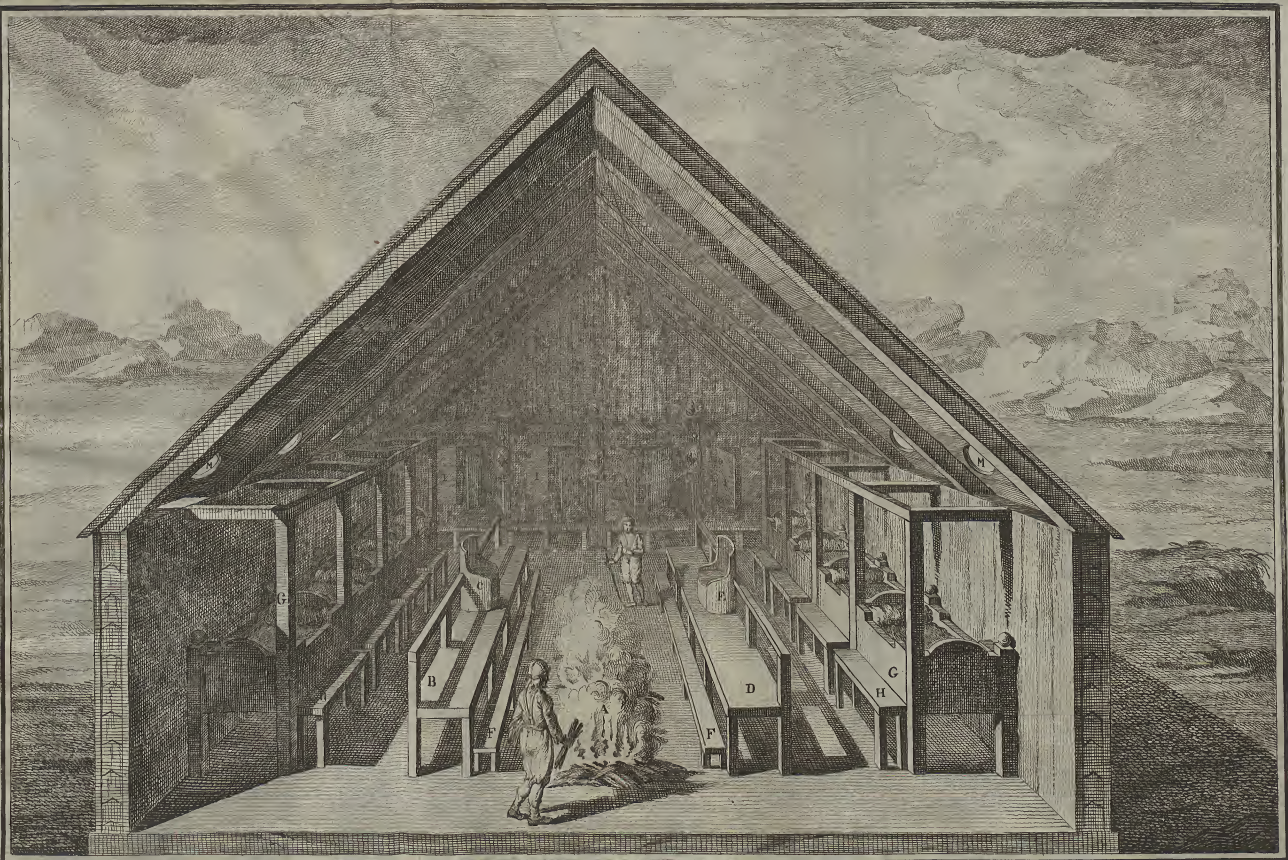
Eptir þetta (q) ridu menn heim af þíngi ok var *Gunnlaugr* heima á *Gils-backa.* Ok einn morgin er hann vaknadi, varo menn allir (r) uppſtadnir, nema hann lá, ok hvyldi í lokreckiu innar af ſeti (104). Þá gengo inn XII. menn í ſkálann allir alvapnadir, ok var þar kominn *Rafn Aunundar-ſon.* *Gunnlaugr* ſpratt upp þegar, ok gat (s) fengit vapn ſín. Þá mælti *Rafn* vid *Gunnlaug.* Vid (t) eingu ſkal þer hætt vera; enn þat er eyrindi mitt híngat: at

(n) *al.* Hriſtir hiörva *it.* Glæſtrar geyſi tródu. (o) *al.* Gullbauga. (p) *al.* Gullhrings, gullmens. (q) *id. add.* umlidit. (r) *C. S.* & *al.* uppriſnir *eodem ſenſu.* (s) C. S. fingit. (t) *id.* ongu.

(104) Ulterius hæc illuſtrat *Eyrbyggia-Saga* his verbis: "at Fródá var elldaſkáli mi„kill, ok lokreckia innar af elldaſkalanum, ſem þá var ſidr". i. e. *Erat in prædio Frodáa hypocauſtum magnum, &, ab interiori hypocauſti parte, lectus clauſus ut tum moris erat.* Suffragatur *Grettis-Saga* cap. 16, cujus verba, in editione Islandica p. 91. in compendium redacta, ex Msſtis melioris notæ, hæc ſunt: "Þat var „hattr í þann tima, at elldaſkálar varo miök ſtorir, ok ſáto menn vid lángellda „at auptnom, þar varo bord ſett fyrir mönnom, ok ſídan ſváfo menn upp frá ell„dom". i. e. *Mos erat eo tempore* (vergente ſeculo decimo), *quod hypocauſta admodum ampla eſſent, ita ut viri, ad ignes ſecundum longitudinem pavimenti accenſos, veſperi ibi ſederent, poſt menſæ eis apponerentur, tandemqve, in ſuperiori parte e regione ignium cubarent.* Pleniſſime tamen omnia explicat *Droplaugar-ſona-Saga* cap. 11. „Sá var ſidr vída í fyrndinni, at litt varo badſtofur, ok höfdo menn þá bakſtur „(ſetu) ellda ſtora, var þá vída gott til elldibranda, þviat öll heröd varo full af „ſkógum; þá var ok ſia huſaſkipan, at hvert hus ſtód af enda annars, enn engar „ſtofur, þá var allt eitt ſkáli ſá, er menn ſáto í at mat, ok ſvafo í, ok ſtigo menn „undir

FACIES
HYPOCAUSTI VULGARIS
IN
ISLANDIA
SEC. X.

A. *Focus in medio pavimenti.*
B. *Scamnum ſuperius, cum ſede ſuprema* C.
D. *Scamnum Inferius; cum ſita ſede ſuprema.* E.
F. *Scabella, vulgo* Forſæti
G. *Lecti aperti, pone ſcamna ad utrumque latus.*
H. *Scabella ante lectos*
I. *Lecti clauſi, intra ordines ſcamnorum.*
K. *Arma ad lectos ſuspenſa.*
L. *Fores ad latera.*
M. *Feneſtræ.*

H. Næss. del. G. Haas. sc.

Acies ut aqvilæ, perniciter igneo A. C. 1011
Conjectu totum me irradiavit.
Idem sed jubar hoc, nitidæ puellæ
Qvod jaculatur ocellus,
Amborum sidere iniqvo
Nostrum corda perurit.

His peractis domum ex comitiis proficiscuntur, & Gunnlaugus *qvidem domi* Gilsbackæ *permansit. Cumqve mane qvodam expergefactus est, omnes domestici surrexerant, is vero solus in lecto clauso intra sessibula cubabat; mox duodecim armati, qvibus* Rafn Aunundi filius *præfuit, hypocaustum subito intrant.* Gunnlaugus *statim exsiliens arma sua nactus est.* Rafn *autem his eum placide compellat: Nihil tibi periculi erit; tantum enim adsum, ut negotium, qvod mihi hic est,*

 ipse

„ undir bord [þar svafo menn upp undan bordum] hver or sinu rumi, enn innar „ af skálanum varo lokhvílor, ok láo þar í villdarmenn ". i. e. *Antiqvitus passim erat mos, qvod hypocaustis parum uterentur, sed eorum loco magnos ignes, ad qvos calefiebant* (sedebant), *haberent; erat enim tunc temporis materia ad hos alendos facile parabilis, cum omnia territoria sylvarum plena essent. Tunc etiam hic fuit ædificiorum ordo: unum ad finem alterius positum erat, nullaqve coenacula vel cubicula dormitoria erant, ita ut idem esset triclinium, in qvo & discumbere & dormire solebant, unde [in superiori parte e regione mensarum dormiebant] qvilibet e regione lecti sui locum ad mensam occupavit, sed ab interiore triclinii parte lecti erant clausi, in qvibus viri honoratiores cubabant.* Hæc enim haud obscure indicant, qvod autor noster, Gunnlaugum *lectum clausum ad interiora sellarum* (" innar af Seti ") habuisse referens, eandem, vel valde similem, tricliniorum formam ob oculos habuerit; qvippe in qvibus *Seti* (qvam eandem cum *Sæti* vocem esse *Grettis-Saga* cap. 37. ed. Isl. p. 114. docet) i. e. sellas vel scamna ab utroqve latere, ita tamen, ut necessaria sedentibus ministrandi causa, circumiri possent, in longum disposita, exteriora occupasse *Eyrbyggia-Saga* insuper declarat, dum Arnkelem Thorolfo, *qvi in summa sede exanimis hæsit, justa persoluturum, hypocaustum primo intrasse, & post secundum sellarum ordinem ad interiora progressum, Thorolfum a tergo apprehendisse* (" Arnkell geck nú inn í elldaskalann, ok sva inn eptir Setinu, ok á bak Þorolfi ") perhibet.

A. C. 1011 at þú ſkalt nú heyra: þw (u) bauſc mer hólmgongu' í Sumar á alþíngi, ok þotti þer ſu ecki reynd verda. Nú vil ek bióda þer, at vid farim bádir (x) utan í ſumar, ok gangim á hólm i *Noregi;* þar (y) munu ecki frændur ockar fyrir ſtanda. *Gunnlaugr* ſvarar: mæl þú dreingia heilaſtr; þenna koſt vil ek giarna þiggia; ok (z) er her at þiggia med oſs þann greida er þú villt (105). *Rafn* ſvarar: þat er vel bodit, enn rída manum ver fyrſt at ſinni; ok vid þetta ſkildu þeir; þetta þótti frændum hvarstveggia peirra (a) ſtór-illa, enn (b) fengo þó ecki (c) at gert, fyrir ákafa þeirra ſialfra; enda vard þat fram at koma ſem tildró (106).

XII. Cap.

Nú er at ſegia frá *Rafni*, at hann bió ſkip ſitt í *Leyruvagum*. Tveir menn ero þeir nefnder, er fóro med *Rafni*, ſyſturſyner *Aunundar* faudur hans, het annar *Grimr*, enn annar *Olafr;* ok varo báder gillder menn. Aullum frændum hans þótti mikill (d) ſvipter, er hann fór íbrott; enn hann ſagdizt (e) þvi *Gunnlaug* á hólm ſkorat hafa, at hann qvadzt engar nytiar hafa *Helgu*, ok qvad annannhvarn verda at hniga fyrir audrum. Sídan ſigldi *Rafn* í haf, er þeim gaf byr, ok qvamo ſkipi ſinu í *Þrandheim*, ok

(u) *id.* bautt. (x) *C. S. & al.* íbrott af Islandi ok utan, *Islandia relicta, ambo &c. eodem ſenſu, ſed abundantius.* (y) *al.* ſtanda eigi fr. o. fyrir *obſtant.* (z) *al.* þann gr. er (ſem) þú v. ſkalltu her fá. (a) C. S. ſtoru illa. (b) C. S. fingo. (c) *al.* vid rádit. (d) C. S. Svipr. (e) *id.* ſagdi ſva: kvaz þvi *al.* ſökum þeſſ.

ipſe audias: Tu ſcilicet mihi ſingulare in Comitiis certamen hac æſtate prior obtuliſti, qvod tibi vix ac ne vix qvidem tentatum videbatur. Jam ergo tibi vicisſim offeram, ut hac ipſa æſtate ambo peregre eamus, & in Norvegia *pugnemus; ibi cognati noſtri non obſtabunt.* Gunnlaugus *reſpondit: Peroptato, ut virum honeſtum decet, dixiſti; hæc enim conditio mihi perplacet; jamqve apud nos hoſpitalitatis officia tibi tuisqvi ad votum patent.* Rafn *reſpondit: Humaniter qvidem hæc a te offeruntur; nos vero hac vice redibimus domum; hisqve dictis a ſe invicem diſcedunt. Pesſime hoc cognatos utriusqve habuit, impedire tamen non potuerunt, ob ardorem impetumqve animi, qvo ipſi ferebantur; neceſſe etiam, ut eveniret, qvod in fatis erat.* A. C. 1011

Cap. XII.

Jam de Rafne *narrandum eſt, eum navim ſuam in portu* Leyruvagenſi *inſtruxiſſe. Duo autem nominantur, qvi ſe ei Comites adjunxerunt,* Aunundi *patris ex ſorore nepotes, qvorum uni* Grimo, *alteri* Olao *nomen; ambo vero viri robuſti erant. Omnes ejus cognati magnam ſe, eo ita abeunte, jacturam facere qverebantur; is vero ſe ideo* Gunnlaugum *ad ſingulare certamen provocaſſe profitebatur, qvod omni* Helgæ *conſvetudine carere cogeretur, unde unum ab altero perimi neceſſe eſſet. Paulo poſt* Rafn *& ſocii, ut ſecundum ventum nanciſci licuit, in altum vecti, navim tandem in* Thrand-

(105) Inſigne utiqve hic antiqvæ Septentrionalium hoſpitalitatis, etiam in hoſtem, exemplum, qvod aliis ſimilibus facillime confirmari poſſet, ſi id inſtituti ratio permitteret, interim conferatur *Kriſtni-Saga* ed. Hafn. p. 94-96.

(106) Non mirandum *autorem* hic ad communem de fato opinionem provocare, qvippe qvam, a primis inde gentis incunabulis, ex *Bartbolino* (Ant. Dan. Lib. III. cap. 1. p. 604. & ſqq.) notisſimum eſt, altas adeo in animis veterum ſeptentrionalium radices egiſſe, ut per religionem Chriſtianam evelli haud potuerit, imo ne hodie qvidem penitus evulſa ſit.

A. C. 1012 ok var þar of vetrinn, ok fretti ecki til *Gunnlaugs* á þeim vetri, ok þar beid *Rafn Gunnlaugs* um ſumarit; ok enn annann vetr var hann í *Þrandheimi*, þar ſem heiter (f) *Kaupangr* (107). *Gunnlaugr Ormstunga* (g) redz til ſkips
1011 med *Hallfredi Vandræda-ſkálldi* nordr á *Slettu* (108), ok vrdu þeir ſídbunir miök, ok ſigldu (þeir) í haf þegar byr gaf, ok qvamo vid *Orkneyar* litlu fyrir vetur. *Sigurdr* Jarl *Hlödværsſon* redi þá fyrir Eyunum, ok fór *Gunnlaugr* til hans, ok var þar um vetrinn, ok virdi Jarl hann vel. Ok um varit bióz Jarl í hernad; *Gunnlaugr* bióz til ferd-
1012 ar med hanum, ok herjudo um ſumarit vyda um *Sudreyar* ok *Skotlandz-fiördo*, ok átto margar orroſtur, ok reyndiz *Gunnlaugr* hinn hrauſtaſti, ok hinn vaſkaſti dreingr, ok hinn hardaſti, hvar ſem þeir kvamo. *Sigurdr* Jarl ſnæriz ſnemmedis ſumars aptr (109); enn *Gunnlaugr* (h) ſte þá á ſkip med kaupmönnum þeim er ſigldu til *Noregs;* ok ſkilldu þeir *Sigurdr* Jarl med mikilli vináttu. *Gunnlaugr* fór nordr til *Þrandheims* (i) til *Hlada* á fund *Eireks* Jarls, ok var þar andverdann vetur, ok tók Jarl vel vid hanum, ok baud hanum med ſer at væra, ok þat þecktiz hann. Frett hafdi Jarl adr vidſkipti þeirra *Rafns* ſva ſem var, ok ſagdi *Gunnlaugi*, at hann lagdi bann fyrir, at þeir berdiz þar í hans ríki; *Gunnlaugr* qvad hann ſliku ráda

(f) *C. S.* í þuſangri: *ſine dubio male; niſi forte:* Líſangri *legendum ſit, qvod autor infra h. c. ſvadere videtur.* (g) *al.* reid til ſk. ok redz med Hallfr. *ad navim eqvitavit, & vecturam &c.* (h) *C. S.* fór. (i) *C. S.* á Hlader.

(107) Qvinam locus hic intelligatur minime liqvet, niſi ſit ipſa urbs Nidroſienſis, qvæ, utpote metropolis Regni, *Sturlæo* (ed. Sv. T. I. pag. 635. T. II. pag. 5.) & aliis horum

Thrandheimum *appulerunt, ibiqve* Rafn *hiemavit, nihil tamen ea* A. C.
hieme de Gunnlaugo, *ne fando qvidem, audivit, unde & eum ibi* 1012
seqventi æstate exspectabat; imo alteram adhuc hiemem in Thrandhemo, *& qvidem in loco, cui* Kaupangriæ *nomen, terebat.* Gunnlaugus Ormstunga, *cum* Hallfredo Vandræda-skalldo *in portu septentrionalis Islandiæ* Slettensi *vecturam sibi paciscebatur, & qvam-* 1011
vis serius justo parati essent, vela tamen dederunt, qvam primum ventus ex voto spirabat, & paulo ante hiemis initium Orcades *pervenerunt. Præerat adhuc insulis* Sigurdus *Comes* Hlodveris filius, *ad qvem* Gunnlaugus *divertens hiemem in aula, magni habitus,*
egit. Vere seqventi Comitem expeditionem navalem molientem 1012
secutus est, præliisqve bene multis, qvæ, hac æstate, passim per Hæbudes *sinusqve* Scotiæ *piraticam exercentes commiserunt, fortissimum, impigerrimum & durissimum sese bellatorem, ubicunqve devenerunt, probavit.* Sigurdus *Comes æstate nondum adulta domum reversus est,* Gunnlaugus *vero prolixa cum amicitiæ significatione ab eo dimissus, cum mercatoribus, in* Norvegiam *velificaturis, navim conscendit, & septentrionem versus in* Thrandheimum, *& qvidem* Hladas, *ubi priorem hiemis partem egit, profectus,* Ericum *Comitem convenit, a qvo bene exceptus, oblatum apud eum hospitium gratus accepit. Audiverat ante Comes, qvæ ei cum* Rafne *intercessere negotia, prout gesta erant, ideoqve* Gunnlaugo *edixit, prohibere se, ut ibi intra suam ditionem confligerent, qvod &* Gunn-

---

horum temporum historicis, qvasi honoris causa, *Kaupangr* s. *emporium* interdum audit. Certe Kaupangriam Sogniæ emporium, post *Undalinum*, *Dolmero* (not. ad jus aul. N. p. 279.) & *Torfæo* (Hist. N. T. I. p. 75-76.) memoratum hic intelligi posse, narrationis circumstantiæ vetant. Verisfime enim *Lifangria* hic intelligi videtur cf. p. 172. 174.

(108) Confer supra ad cap. X. nota 85 & 87.

(109) Confer supra ad cap. VIII. not. 69.

A. C. 1012 ráda mundu; ok var *Gunnlaugr* þar um vetrinn, ok jafnan fálátr. Ok (k) einn dag geck *Gunnlaugr* wt ok *Þorkell* frændi hans med hanum; þeir gingu ífbrott frá bænum, ok á völlum nockrum vard fyrir þeim mannhringur, ok í hringnum innan varo tveir menn med vapnum, ok skylmduzt, var þar annar nefndr *Rafn*, enn annar *Gunnlaugr*. Þeir mælltu er hiá stódu, *at Islendingar hyggi smátt, ok væri seiner til at muna ord sín* (110). *Gunnlaugr* fann at her

(k) C. S. um varit *vere*, *al.* um vetrinn *hieme*.

---

(110) Duplex hic in Islandos dicterium, unum qvod *imbelles*, alterum qvod *segnes* & *tardi*, essent. De priori haud multum soliciti sumus, cum non modo universa Norvegiæ & Islandiæ historia fortitudinem veterum Islandorum clarissime eloqvatur, sed plurimæ præterea Europæ, imo & aliarum orbis partium, regiones innumera fere ejus viderint documenta, scriptoribus antiqvis passim celebrata, qvæ, per exempla eundo, recensere, ob multitudinem, tædiosum, ob rei vero evidentiam supervacaneum. Sufficiat ergo, speciminis loco, aliqvot hac de re exterorum testimonia adferre, & primo qvidem Helgii Norvegi, piratæ qvidem & latronis, sed fortissimi belloqve exercitatissimi, qvem *populum Islandicum*, *utpote viris robustis & pugnacibus abundantem*, *durum ingenio*, *& injuriarum impatientem* censuisse, maximoqve suo & sociorum malo vere expertum esse *Olafs-Saga* (ed. Isl. Lib. II. p. 201-2.) docet. Huic jungendum Hallvardi, optimatis Norvegici sub Hakone Comite, effatum, qvi licet Islandis, ob injuriam sibi ab uno eorum nuper illatam, infensior esset, candide tamen (ibid. Lib. II. pag. 118.) professus esse perhibetur: *invicti prorsus animi viros esse*. Accedant Olai Tryggvii filii Norvegiæ Regis judicium (ibid. Lib. II. pag. 46.), qvo, ex Thorvaldi peregrinatoris narratione, de rebus a se, religionis christianæ introducendæ ergo, in Islandia gestis, *Islandos duros fortesqve viros esse* agnovit; & deniqve Haraldi Severi Norvegiæ Regis, nec non Gregorii Dagi filii optimatis Norvegici, testimonia, qvorum prior (Heimkringla T. II. pag. 100. 101.) Halldorem Snorrii filium, Islandum, *omnium*, *qvi cum eo fuerant*, *unum fuisse*, *qvi casibus improvisis*, *sive periculosi*, *sive læti fuissent*, *minimum movebatur*; posterior vero, occasione fortitudinis ab Hallo Audunis filio Islando, in prælio Konghellensi contra Hakonem humerosum Norvegiæ Regem, probatæ, *Islandos*, *utpote bellis minus assvetos*, *agilitate qvidem &* *promp-*

Gunnlaugus *ex ejus arbitrio futurum ſpopondit*, *hiememqve ibi*, *ſemper tamen triſtior*, *transegit*. *Qvodam vero die cum cognato ſuo* Thorkele *egreditur; utqve a villa paulum progrediuntur, in campis qvibusdam coronam virorum offendunt*, *intra qvam duo erant armati*, *invicem digladiantes*, *qvorum uni* Rafnis, *alteri vero* Gunnlaugi *nomen inditum erat*. *Qvi vero adſtabant*, Islandos iſtos leviter ferire, & ad verba ſua in memoriam revocanda ſegnes eſſe, *pronunciarunt*. *Magnam ludificationem* A. C. 1012

---

promptitudine pugnandi Norvegis, *audacia vero & fortitudine nemini*, *cedere* declaravit (ibid. p. 367-68.); qvæ etiam ratio eſt, cur Thorgils Skardius Islandus, *Sturlunga-Saga* teſte (Lib. 8. c. 5.), eam tam ab ipſo Rege Hakone grandævo, qvam ab omnibus aliis reportavit laudem, qvod *unus omnium*, in reſtingvendo incendio Bergenſi, *impigerrimum ſe probaverit* (" at engi madr hefdi jafn vel borit ſik at biarga ſem hann "); plura ſtudio omittimus. Alterum vero dicterium majori attentione vel ideo dignum eſt, qvod nonnulla huic ſimilia aliorum hiſtoricorum teſtimonia indicare videantur, hanc de Islandis opinionem etiam primis poſt inſulam occupatam ſeculis, reliqvis ſeptentrionis incolis haud prorſus inſolitam fuiſſe. Certe *Eyrbyggia-Sagæ* autor, data velut opera, annotat, Norvegos judicaſſe, qvod Thorleifus Kimbius, ubi ictum ignominioſum, a populari Arinbiorne levi de cauſa illatum, confeſtim ulciſci noluit, *ſua ſe ſegnitie Islandum vere comprobaverit* (" auſtmenn ſögdo Þorleif miök Islendſkann fyrir tómlæti ſitt "). Adſtipulatur *Vigaglums-Saga*, qvæ (ed. Isl. cap. 6. p. 190. & 192.) Vigfuſum Vorſiæ Ducem, nepotem ex filia Glumum non tantum parvi pendiſſe, ſed ne pro ſuo qvidem cognato agnoſcere voluiſſe, perhibet, donec inſigni facinore edito, ſe, ut re vera erat, ſtrenuum virum præſtiterat, idqve addita ratione: *qvod ei initio ſegnior* (" ecki brádgerfiligr ") *viſus eſſet*. Uterius adhuc idem confirmat *Vatnsdæla Saga* (cap. 43.) de Thorkele Krafla Islando, cum forte in excurſu navali deſideraretur, referens, aulicos Sigurdi Orcadum Comitis *exiguam*, *imo nullam*, *judicaſſe viri adeo ſegnis jacturam* (" ſegia engann ſkada um ſva tómlátann mann "), qvippe qvi *nunqvam ſede ſua moveri*, *vel venientibus aſſurgere ſolebat*, *niſi Comes ipſe adeſſet*. Eaqve de ſegnitie Islandorum opinio adeo qvidem inter Norvegos invaluit, ut Ericus Norvegiæ Rex 1286, cum ei, poſtqvam multis ſanctorum vota pro ſecundo vento fruſtra nuncupata erant, conſuleretur, ut Johanni Sancto Holenſi, qvippe promptius reliqvis precan-

A. C. 1012 her fylgdi hád mikit, ok her var mikit ſpott at dregit, ok geck *Gunnlaugr* íbrott þegiandi. Ok litlu ſidar epter þetta ſagdi hann Jarli, at hann qvadz eigi leingr nenna at þola hád ok ſpott hirdmanna hans um mál þeirra *Rafns*, ok beiddi Jarl at fá ſer leidtoga inn í *Lifangr*. Jarli var ſagt

---

precantes exaudire ſolito, vota fieri curaret, reſpondiſſe perhibeatur, *Johannem, ſi promptius exaudiret, ipſa re declarare, qvod ſegnis animi non ſit, ut Islandi eſſe ſolent* (ſynir hann þat, at hann ſe eigi ſeinlátr, ſem Islendingar ero vaner *Laurent. Biſk. Saga* cap. 4.). Imo *Giraldi Cambrenſis* de Islandia teſtimonium (Topogr. Hibern. Diſt. II. c. 13. Collect. Camdeni pag. 721.) *gentem hæc breviloqvam & veridicam habet, raro namqve breviqve fungens ſermone, juramento non utitur, qvia mentiri non novit, nihil enim magis qvam mendacium deteſtatur:* argumento eſſe poteſt, eum de Islandis haud omnino diſſimilem opinionem foviſſe. Mirum hoc haud immerito viteri poterit, cum haud perſpici poſſit, qvomodo Islandi, a reliqvis populis ſeptentrionalibus, & maxime a Norvegis, orti, eodemqve fere ſub coelo viventes, & ſimili utentes victu, intra ſeculi ſpatium adeo degenerare potuerint. Sive enim, ut Giraldus (Deſcript. Cambr. cap. 15. ib. p. 891.) de Saxonibus & Germanis ſenſit, a gelida poli regione, cui Islandia ſubjacet, ſive, ut alii de inſularum incolis pronunciarunt, ab äere, qvem hauſerant, ſalſitudine & vaporibus marinis foeto, talem Islandos naturæ geliditatem vel ſegnitiem traxiſſe cogitemus, tanta tamen Islandiæ tunc temporis a reliqvis terris ſeptentrionalibus his in rebus, non fuit differentia, ut diverſam hanc & prorſus novam indolem incolis indere valuerit. Aſt, ut attendimus, hoc qvicqvid eſt, vitii Islandis maxime objici ſolitum eſſe ab iis, qvi nec periti nec æqvi ſatis fuere rerum æſtimatores, neqve in eos, utpote peregrinos, bene affecti, idqve jam qvod vitam taciturnam & ſingularem agere viderentur, jam vero qvod injurias ſibi forte illatas interdum inultas relinqverent, veræ hujus rei cauſæ ſtatim apparent. Ut enim negari non poteſt, qvin Islandi, utpote a commerciis exterorum remotiores, ex vita, cui asſveti erant, ſolitaria gravitatem qvandam vultus morumqve contrahere potuerint, ita ſana ratio facile eis ſuggesſit, ut inter exteros, ſe potentiores, agentes, qviete viverent, imo injurias, inprimis leviores, potius ad tempus tolerarent, qvam ſe ſiniſtris horum judiciis & cavillationibus exponerent; idqve eo magis, cum peregre proficiſci vulgo ſolerent, ut patriæ apud exteros gratiam, ſibi vero honores aliaqve emolumenta conciliarent, unde neceſſe erat, ut nec ſe multum efferrent ſed potius

nem cum his conjunctam esse, eaqve in ludibria verti Gunnlaugus A. C. 1012
facile sensit, ideoqve tacitus discesſit. Sed paulo post re ad Comitem relata, se sannas & irrisionem aulicorum ejus, ob suam cum Rafne *litem, diutius tolerare non posse asseverans, duces itineris sibi dari petiit, qvi in interiora regionis, & qvidem in* Lifangriam *monstrarent viam.*

---

potius oportunam aliqvam occasionem, qva viri frugi probarentur, exspectarent, nec ob qvamlibet, etiamsi haud omnino levem, offensam extemplo excandescerent; simili utiqve consilio, qvo, *Vopnfirdinga-Saga* (cap. 7.) memorante, Geiter Islandus qvosdam, ejus auxilium contra Broddhelgium implorantes, *exspectare ad tempus jussit, cum necesse esset, ut is, cui brevis gladius est, posterior impeteret* („bad þá byda um stund, þvi sydar verdr sá at leita, er lítit sax hefer"). Hanc etiam Thorleifo Kimbio, de injuria, qvam supra memoravimus, mentem vere fuisse conceptis verbis *Eyrbyggia-Saga* docet: „Eigi skulu Nordmenn at þvi hlæia, med þvi at vid erum komner her tveir samlendir, at þeir þurfi at draga ockr í sundr sem hunda, enn minnaz skal þessa þá er vid erum á Islandi". i. e. *Non id Norvegis risus causa erit, ut nos duos contribules, qvi huc advenimus, rabidorum instar canum distrahere opus habeant, ut vero in Islandia sumus, hujus rei meminero.* Inprimis autem Islaudi in Norvegia peregrinantes, qvi Norvegorum, qvos offensionum impatientissimos, & in tumultus resqve novas valde proclives fuisse *Olafs-Saga* (ed. Isl. Lib. I. p. 211.) *Heimskringla* (ed. Svec. T. I. pag. 765.) & innumera fere exempla testantur, ingenium noverunt, prævidere certo potuerunt, nisi inter eos modeste viverent, magnam in se invidiam & odia concitatuoros esse, qvalia etiam seqvioribus seculis qvidam Islandorum, qvi, hac veterum vivendi ratione insuper habita, insolentius justo se in Norvegia gesserunt, maximo & patriæ & suo detrimento vere experti sunt. Noverunt deniqve, qvam etiam *Olafs-Saga* (ed. Isl. Lib. II. p. 97.) Kiartanis sententiam fuisse perhibet, *præcipitantiam* & impetum animi pro *inconstantiæ* nota, & jure qvidem, tunc temporis habitum esse, qvemadmodum eum *Speculi Regalis* autor (pag. 383. & 437.) *prudentiæ* opponit. Qvæ omnia si æqva lance perpendantur, ista agendi & ulciscendi, donec opportunitas proficiendi adesset, cunctatio, tantum abest ut vitii loco sit habenda, ut potius prudentia fuerit pro eorum temporum circumstantiis admodum necessaria, qvapropter etiam *Speculo Regali* (pag. 31-32.) ita laudatur, ut ipsam hanc veterum Islandorum agendi rationem data velut opera omni tempore commendare voluisse videri posſit.

A. C. 1013 ſagt ádr, at *Rafn* var (l) brott or *Liſangri*, ok farinn auſtr til *Sviþiodar*, ok þvi gaf hann *Gunnlaugi* orlof at fara ok feck hanum leidtoga tva til ferdarinnar (111). Nú fer *Gunn-*

(l) *C. S.* ibrottu.

---

(111) Qvamvis Ericum Comitem anno imperii ſui duodecimo (i. e. 1012.) e Norvegia in Angliam a Canuto Magno evocatum fuiſſe, communis ſit hiſtoricorum noſtratium opinio, tam *Sturlæi* (ed. Sv. T. I. p. 395.), *Appendicis Vitæ Olafi Tryggvini* Norvegiæ Regis (ed. Isl. p. 35.) & *Grettis-Sagæ* (ed. Isl. cap. 21. pag. 97. auctoritate ſuffulta, qvam *Torfæi* (Hiſt. Norv. T. III. pag. 19.) aliorumqve recentiorum aſſenſu probata; Haud tamen ideo, ſine accuratiori examine, rejicienda videtur hæc autoris noſtri relatio, Ericum vere anni 1013 vel 1014 adhuc in Norvegia fuiſſe innuens, qvippe qvæ multa habet, eaqve haud exigui ponderis, argumenta qvibus ſe tueatur. Et qvidem 1mo Synchronismum belli vel prælii Brianici. Si enim hoc, ut *Torfæus* (Orcad. Lib. I. c. XI. p. 44.) invictis rationibus aſſertum ivit, ad ver anni 1014 pertineat, Ericum Comitem hiemem anni 1015 adhuc in Norvegia manſiſſe oportet, cum *Nials-Saga* (cap. 159. p. 281.) Floſium, ex Itinere Romano, qvod, plerisqve ſuorum in eodem prælio cæſis, æſtate & autumno anni 1014 peregerat, reverſum, hanc apud Ericum in Norvegia egiſſe doceat. Accedunt 2do hiſtoricorum Anglicorum relationes, *Suhmio* (Forſøg til Forbedr. pag. 8. 20. & 22.) notatæ, ex qvibus ſeqvitur, Ericum a Canuto Norvegia evocatum non fuiſſe, priusqvam hic, univerſis Daniæ copiis ſtipatus, & Olai Sveciæ Regis auxiliis auctus, Angliam, ad bellum cum Ethelredo conficiendum, petiit; qvod etiam *Knytlinga-Saga* (cap. 8. p. 10. & cap. 13. p. 22.) clare ſatis indicat; id vero æſtate anni 1015, poſt Gunnlaugi mortem, Floſii vero diſceſſum demum factum eſt. Non tamen diſſimulandum eſt, hinc porro ſeqvi, qvod Olaus Sanctus in Norvegiam prius non venerit, qvam autumno anni 1015, poſtqvam Ericus abierat; Id autem calculis, qvibus *Olai Vita* ſuam annorum vitæ & imperii ejus ſupputationem ſuperſtruxit, a *Torfæo* (Hiſt. Norv. T. III. p. 42. 203.) notatis, & a S. V. *Finno Johannæo* (Hiſt. Eccl. Isl. T. I. p. 74-75. not.) operoſe expoſitis, repugnat; nam ſive 15 imperii ejus anni ab anno 1029, qvo ex Norvegia fugit, ad annum qvo primum advenit, ſive ab anno 1030, qvo Stiklaſtadis cæſus eſt, ad annum, qvo Sveinem Comitem Hakonis filium profligavit, qvod proximo poſt ejus adventum anno factam eſſe conſtat, retro numerentur, ſeqvitur eum non anno demum 1015, ſed jam anno 1014 rediiſſe. Sed probe notandum, utrumqve hunc

viam. Comiti ante relatum erat Rafnem, Lifangria *relicta, orientem versus in* Sveciam *profectum esse, unde* Gunnlaugo *veniam discedendi concesfit, duobusqve eum itineris ducibus instruxit.* Gunn- A. C. 1013

hunc calculum mere artificialem esse, & ab autore vitæ Olai eo tantum fine productum, ut computationis annorum, qvam ipse secutus est, fundamenta lectoribus indicaret; unde adæqvata & accurata annorum regiminis Olai supputatio ex his calculis haudqvaqvam petenda est, sed ex carmine (qvod etiam addicit) Sighvati Poëtæ Olao coævi & perqvam familiaris, qvod *qvindecim plenos hiemes*, qvos eum *antеqvam cecidit regnasse docet*, a *prælio Stiklastadensi*, in Julio anni 1030 commisso, *ad imperii ejus in Uplandia initia retro numerans*, ad oculum ostendit, prædictos calculos, qvemadmodum & tertium, *Grettis-Sagæ* autori, qvi (ed. Isl. c. 36. p. 113. & cap. 39. p. 115.) reditum Olai ad autumnum anni 1016 referre videtur, probatum, vitiosa annorum supputatione niti, atqve adeo imperii Olaviani in Uplandiam initia ad initium anni 1016, adventum vero in Norvegiam, ad autumnum anni, non 1014, sed 1015 referendum esse. Vera ergo adventus regiminisqve Olaviani epocha tantum abest ut relationem autoris nostri, nostrumqve de Erici Comitis in Norvegiæ mansione usqve ad æstatem anni 1015 sententiam infringat, ut tertium potius pro utraqve exhibeat argumentum, qvod qvidem eo firmius merito censeri debet, cum Haraldi Severi nativit te ætatisqve annis, qvi ad annos imperii Olaviani, ad ductum veterum, a *Schöningio* (Forbedr. pag. 246. & 257. in notis) exacti, vera hujus initia ab anno 1016 petenda esse docent, ulterius adhuc stabiliatur; qvam porro in rem haud parum notabilis est *Theodrici* monachi, Ericum, anteqvam in Angliam abiit, annis qvindecim cum fratre Sveinone Norvegiæ præfuisse narrantis assertio (ed. Amst. pag. 25.), qvamvis eam ipse, contrariis, manifeste vitiosis, opinionibus & calculis distractus subverterit, tam (l. c.) tradendo, qvod frater & filius duobus post ejus discessum annis regnaverint, qvam infra (pag. 42.), Olai Sancti mortem ad annum 1029 referendo, & ei tamen (pag. 45.) qvindecim regiminis annos tribuendo, qvorum primus, Olao cum Sveinone ex ejus sententia communis, in annum 1014 incidit, eoqve ipso qvindecennio Erici & biennio Sveinonis & Hakonis, supra ab eo admisso, locum non relinqvit. Sed qvicqvid hujus sit, secundum antedicta necesse non est, in *Nials-Sagæ* narratione de Flosii in Norvegia hiematione anno 1015, pro Erico Comite, vel Svenum, vel Haconem, ex *Torfæi* (Orcad. p. 43.) & S. V. *Johannæi* (l. c. p. 176.) sententia substituere. An Ericus sæpius, & primo qvidem Sveine Rege adhuc vivente, ad societatem belli Anglici evocatus sit, nos, qvamvis rationes haud omnino contemnendæ,

A. C. 1013 *Gunnlaugr* af *Hlaudom* vid ſiaunda mann inn í (m) *Lifangur*, ok þann morgin hafdi *Rafn* farit þadan med fimta mann, er *Gunnlaugr* kom þar um kvelldit. Þadan fór *Gunnlaugr* í *Veradal*, ok kom þar at kvelldi jafnan, ſem *Hrafn* hafdi ádr værit um nóttina. *Gunnlaugr* fer til þeſs er hann kom (n) at effta bæ í dalnum er á (112) *Sulo* (o) heiter, ok hafdi *Rafn* þadan farit um morguninn. *Gunnlaugr* dvalldi þá ecki ferdina, ok fór þegar um nóttina, ok um morguninn í ſolar-rod þá ſá hvarir adra. *Hrafn* var þá qvaminn ſem varo vautn tvau, ok á medal vatnanna varo veller ſletter, (p) þar heita *Gæims-veller*, enn fram í vatnit annat geck nes lítit, er heiter (q) *Dyngiu-nes*; þar námu þeir *Rafn* (r) ſtadar í Neſinu ok varo fim ſaman; þeir varo þar med *Rafni* frændur hans *Grimr* ok *Olafr*. Ok er þeir mættuz, þá mælti *Gunnlaugr*: þat er nw vel, at vid höfum fundiz: *Rafn* qvadz þat ecki laſta mundu; ok er nú koſtr hvarr er þú villt, ſeger *Rafn*, at vær bærimz allir, edur vid tveir (s). *Gunnlaugr* qvad ſer (t) vel líka hvart helldr væri. Þá mælltu þeir frændur *Rafns Grímr* ok *Olafr*, qvaduz eigi vilia ſtanda hiá er þeir berdizt; ſva mælti ok *Þorkell Svarti* frændi *Gunnlaugs*.

(m) C. S. Lyfangr. (n) *id.* á. (o) *id.* het. (p) *id.* þat heita Gleipnisv. (q) *id.* Dyngan. (r) *id.* vid. (s) *id. add.* ok ſe jafnmarger hvarer: *æqvali utrinqve numero.* (t) *id.* kvez.

---

nendæ, a S. V. *Johannæo* (l. c. pag. 77.) annotatæ, id ſvadere posſint, in medio relinqvendum putamus; id autem certum eſt, hiſtoricos veteres Islandicos non niſi unicam ejus evocationem agnoſcere, poſt Sveinis demum mortem a filio Canuto factam. Eam vero ad annum 1012 ideo retulerunt, qvia putarunt Sveinem anno 1009, & Ethelredum anno 1012 mortuum eſſe, in qvibus, & aliis qvæ ad res

Gunnlaugus *igitur cum ſex viris* Hladis *profectus ſub veſperam ejusdem diei* Lifangriam *pervenit*, *qvo* Rafn *cum qvatuor viris mane inde abierat. Inde ulterius in* Veradalum *tendit*, *eoqve qvalibet veſpera venit*, *ubi* Rafn *priorem noctem egerat. Ita ad ſupremam usqve in valle villam*, *cui* Sula *nomen*, *itum eſt*, *unde* Rafn *mane profectus erat.* Gunnlaugus *ergo iter non diſtulit*, *ſed mox eadem nocte ita continuavit*, *ut mane ad ſolis ortum ſe invicem conſpicerent. Pervenerat tunc* Rafn *ubi duo lacus erant*, *inter qvos plani campi*, *nomine* Gæimsvellir, *lingula vero in unum lacuum porrecta*, *cui nomen* Dyngiunes; *ubi* Rafn *cum ſociis*, *omnes qvinqve numero*, *inter qvos cognati ejus* Grimus & Olafus, *ſubſtitit. Utqve ſibi invicem occurrunt*, Gunnlaugus: *oportune*, *inqvit*, *jam convenimus.* Rafn *ſe id haud vituperaturum reſpondit; jamqve*, *inqvit*, *qvæ tibi cunqve placuerit conditio patet*, *utrum ſcilicet*, *omnes una*, *an nos ſolum duo confligamus:* Gunnlaugus *regesſit ſibi perinde eſſe utrumcunqve fieret. Cognati vero* Rafnis Grimus & Olaus *accedentes aſſeverabant*, *ſe neutiqvam*, *dum dimicarent*, *ſpectatores adſtare velle; idem &* Gunnlaugi *cognatus* Thorkell Niger *aſſeverabat. Tum* Gunnlaugus *ad duces itineris ſibi a Comite datos converſus*, *vos*, *inqvit*, *neutris ſuppe-* A. C. 1013

res Anglicas horum temporum pertinent, ut eorum chronologia ad mentem Scriptorum Anglicorum jure emendari poteſt, ita eam in annis imperii Olaviani Anglorum auctoritate labefactari non poſſe *Schöningius* (l. c. p. 246-47.) & *Johannæus* (l. c. p. 77-79.) argumentis, qvantum qvidem videmus, omni exceptione majoribus demonſtrarunt.

(112) *Sulam* in Veradalo ſitam fuiſſe *Sturlæus* in *Heimskringla* (ed. Sv. T. II. pag. 17.) ſatis confirmat; an vero ſuprema, ſive montibus proxima, villa fuerit, haud æqve conſtat.

A. C. 1013 *laugs*. Þá mælti *Gunnlaugr* vit leidtogana Jarlſins; þid ſkolut ſitia hiá ok veita hvarigum lid, ok væra (þar) til (u) fráſagna um fund varn; ok ſva gerdo þeir. Sídan (x) genguz þeir at ok baurduz (y) frækiliga allir. Þeir *Grímr* ok *Olafr* gingu bádir ímot *Gunnlaugi* einum, ok baurduzt all-frækiliga, ok lauk ſva þeirra (z) vidſkiptum, at hann drap þá báda, enn hann vard ecki ſárr. Þetta ſannar *Þordr Kolbeinsſon* (113) í kvædi því er hann ordti um *Gunnlaugi Ormztungu*.

(114) Hlód ádr *Hrafni* nædi.
Hugreifum *Oleifi*,
Göndlar

(u) *id.* fráſagnar. (x) *id.* gingu. (y) *id.* fræknliga. (z) *id.* vidſkipti.

---

(113) Thordus Kolbeinis filius, *Landnama-Saga* (ed. Isl. Lib. II. cap. 5. pag. 35. & cap. 18. pag. 55.) teſte, claris ſatis natalibus in Islandia ortus, & Gunnlaugo Vermilingvi coævus (ſeculi enim decimi fine & undecimi initio floruit), poëta fuit haud obſcuri nominis, unde non ſolum in *Skallda* ſ. arte veterum Islandorum poëtica aliqvoties laudatur, ſed & a variis principibus exteris magno honore mactatus eſt. Carminum ejus nominatisſimum eſt poëma heroicum, qvo res ab Erico Comite Hakonis filio, cujus ſatellitio adſeriptus erat, geſtas, complexus eſt, ſecundum *Sturlæum* (ed. Svec. T. I. p. 248. 250. 252. 367-68. 395. & 396.), *Knytlinga-Sagam* (cap. 8. p. 12. 13. cap. 13. p. 22. & cap. 15. p. 26.), *Olai Sancti Vitam*, *Genealogiam Regum Norvegiæ* ſ. Hiſtoriæ Norvegicæ Epitomen, nec non autorem *Vitæ Olai Tryggvini* (ed. Isl. Lib. II. p. 4. 10. 293.), ut & hujus *Append.* (pag. 1. 4. 35. & 36.); qvi aliqvot ejus ſtrophas ab interitu vindicarunt, *Eiriksdrápa*, ſed ſecundum *narrationem de Biorne Hytdalenſium athleta* in qvibusdam *Olai Sancti Vitæ* exemplaribus obviam, *Belgſkaka-drápa* vel *Belgſtaka* appellatum. *Sturlæus* (ed. Svec. T. I. p. 601.) eum inter optimates Islandiæ numerat, qvi Olai Sancti Norvegiæ Regis amicitiam amplexi, in ſatellitium ejus recepti ſunt. *Biornis Hytdalenſium athletæ vita* poëmate heroico, coram recitato, Regem celebraſſe, addit; & ob hæc Poëmata Thordus locum, qvem ei *Catalogus veterum Poëtarum*, a *Wormio* & aliis, qvi eum ſecuti ſunt, editus inter Poëtas aulicos Erici Comitis & Olai

Regis

suppetias laturi, sed conflictum nostrum narratuti, assidete; idqve fecerunt. Post invicem congressi omnes fortiter pugnant. Grimus *&* Olaus *ambo una* Gunnlaugum *aggrediuntur, & strenue satis impetunt, is tamen eorum certaminis exitus fuit, ut ambos occideret, nullo adhuc vulnere accepto. Hoc* Thordus Kolbeinis filius, *in carmine qvod de* Gunnlaugo Vermilingve *pepigit, confirmat.* A. C. 1013

Dum viam ferro sibi molitur ad Hrafnem,
Animosum pectus Olafi,

Regis assignat, vere tuetur; qvo vero jure in Catalogo Poëtarum Peringskioldiano ad calcem *Sturlæi* (ed. Sv. T. II. p. 481.) ad poëtas aulicos Magni Boni etiam referatur, haud satis liqvet. *Elogium Gunnlaugi Vermilingvis* eum adornasse autor noster docet. Plurima autem carmina, qvibus suas cum Biorne Hytdalensium athleta lites persecutus est, partim memorat, partim & exhibet, *Biarnar Saga Hytdæla-kappa*, qvæ ejusdem Biornis vitam & controversias cum Thordo agitatas operose describit; horum tamen carminum haud pauca, inprimis *Kolluvysur*, de Biorne ipso, & *Daggeysli*, de Biornis uxore, cavillatoria sunt, imo probrosa; erat enim Thordus non tantum vir malus & subdolus, sed & ob carmina cavillatoria vulgo exosus.

(114) Ordo verborum in priori carminis parte hic est: "Gunnlaugr blód göndlarþeyrs med þunnum hiör hugreisum Oleifi ok Grimi, ádr nædi Hrafni". i. e. *Gunnlaugus stravit in Gondulæ* (i. e. bellonæ) *aura* (i. e. prælio), *acuto gladio, animosum Oleifum & Grimum, antequam Rafnem assequeretur.* Partis autem posterioris hic est ordo: "hann vard hugmodr allr drifinn blodi hvatra manna; þriggia yta bani red yggmods fylli". i. e. *Is in pugna æstuans totus aspergebatur sangvine virorum strenuorum; sed trium virorum cædes procuravit corvo satietatem.* Possunt tamen hæc alio etiam, & qvidem hoc, modo in ordinem redigi: "hann vard hugmódr drifinn blodi hvatra manna, allr þriggia yta bani red Yggmods fylli". i. e. *Ille iratus aspergebatur sangvine acrium virorum, omnium trium virorum cædes corvo satietatem peperit.* Sed *allur bani*, ad verbum, universa cædes, pro *omnium cæde*, ut illepidum, aures offendere videtur, unde & τὸ *allr* ad priorem Strophæ partem referre placuit.

A. C.
1013

Göndlar þeyrs, ok *Grîmi*
Gunnlaugr med hiör (a) þunnum.
Hann vard hvatra manna
Hugmódr drifinn blódi
(b) Allr, red yta fylli
Yggmóds bani þriggia.

Þeir foktuz ámedan *Rafn* ok *Þorkell Svarti* frændi *Gunnlaugs*, ok fell *Þorkell* fyrir *Rafni*, ok lèt líf fitt, ok aller fellu fauronautar þeirra at lyktum; ok þá baurduz þeir tveir med ftórom hauggom ok auruggum atgángi, er hvarr veitti audrum, ok föttu (c) einatt í ákafa. *Gunnlaugr* hafdi þá fverdit *Adalradz*-naut, ok var þat it bæzta vapn; *Gunnlaugr* hió þá um (d) fidir til *Rafns* mikit högg med fverdinu, ok undan *Rafni* fótinn. *Hrafn* fell þó ecki at helldr, ok hnekti þá at ftofni einum, ok ftuddi þar (e) at ftufinum. Þá mælti *Gunnlaugr:* nw ertu ú-vígr, (f) ok vil ek eigi lengr beriazt vid þik aurkumladann mann. *Rafn* fvarar: fva er þat, fegir hann, at miök hefer áleikizt minn luta, enn (g) þó mundi (h) enn vel duga, ef ek fengi at drecka nockot. *Gunnlaugr* fvarar: fvyk mik þá eigi (i), ef ek færi þer vatn í hiálmi mínum. *Rafn* fvarar: eigi man ek fvíkia þik, feger hann. Sidan geck *Gunnlaugr* til lækiar eins, ok fökte í hialminum, ok færdi *Rafni*, enn hann feildiz í mot (k) hinni vinftri hendi, enn hió í haufut *Gunnlaugs* med fverdinu hinni hægri hendi, ok vard þat all-mikit fár. Þá mælti *Gunnlaugr:* illa fveiktu mig nw; ok ódreingiliga fór þer, þat, þar fem ek trwda

(a) C. S. þungum. (b) *C. S.* ullr. (c) *C. S.* einart *intrepide.* (d) *id.* fidr. (e) *id.* á. (f) *id. add.* feger hann *fed abundanter.* (g) *al.* nú. (h) *C. S. add.* mer *mibi.* (i) *id.* feger hann. (k) *al.* hanum med.

Pugna ardens, Grimumqve A. C. 1013
Gunnlaugus *gladio transfigit acuto.*
Frendens interea rabida Hrafn *æstuat ira*
Saliente multo sociorum sangvine
Respersus, at ovantes gutture corvos
Deniqve exsaturant terna cadavera.

Interea Rafn & Thorkell niger Gunnlaugi *cognatus invicem dimicabant, eo eventu, ut* Thorkell *a* Rafne *superatus occumberet; Tandemqve omnes eorum comites ceciderunt; tum vero ipsi, vehementi assultu sæpius facto, magnis ictibus, validoqve impetu, qvo unus alterum aggrediebatur, invicem decertarunt.* Gunnlaugus *tunc gladium habuit ab* Adalrado *Rege acceptum, qvi optimæ notæ fuit, eoqve tandem* Rafni, *magno ictu inflicto, pedem amputavit.* Rafn *tamen non cecidit, sed ad stirpem qvendam assiliens, truncum eo fulsit. Tum* Gunnlaugus: *jam, inqvit, pugnando impar es, unde tecum, viro qvippe manco, diutius dimicare nolo.* Rafn *respondet: Verum qvidem, res meas valde accisas esse, attamen bene satis adhuc procederet, si qvid potus acceperim.* Gunnlaugus *regerit: Tunc igitur me non decipe, si galea mea aqvam tibi attulero. Ad qvæ* Rafn: *Minime inqvit, te decipiam. Post* Gunnlaugus *ad rivum qvendam accedens, galeam aqva implevit,* Rafniqve *attulit, hic vero sinistram manum receptum porrexit, sed dextra interea caput* Gunnlaugi *gladio petens, magnum vulnus inflixit. Tum* Gunnlaugus, *male, inqvit me jam decepisti, & in eo inhumane egisti, cum tibi fiderem.* Rafn *respondit: Ita qvidem; sed causa mihi hujus rei fuit, qvod*

A. C. 1013 trwda þer. *Rafn* ſeger: Sva (l) er þat, ſagde hann; enn þat geck mer til þeſs, at ek ann þer ecki ſadmlagſins *Helgu* hinnar fögru. Ok þá baurdoz þeir enn í ákafa, enn ſva lauk at lyktum, at *Gunnlaugr* (m) hió *Rafn* banahögg, ok let *Rafn* þar líf ſitt. Þá gengo fram leidtogar (n) Jarlſins, ok bundo haufut-ſárit *Gunnlaugs;* hann ſat á medan ok qvad víſu þeſſa.

(115) Oſs geck mætr á móti
(o) Mót-runnr í dyn ſpióta
Hrid giörvandi hiörva
Hrafn framliga jafnan.
Her vard mörg i morgin
Málmflaug um *Gunnlaugi*
Her (p) gervandi harda
Hríngþollr (q) *Neſi Dyngiu.*

Sidan biuggu þeir um dauda menn, ok færdu *Gunnlaug* á heſt ſinn epter þat, ok kvomuzt med hann allt ofan í *Líſangr*, ok þar lá hann iii nætur, ok feck alla þiónoſtu af preſti, ok andadizt ſidan, ok var þar jardadr at kyrkiu. Aullom þótti mikill ſkade at um hvarntveggia þeirra *Gunnlaug* ok *Hrafn*, med þeim atburdi ſem vard (r) um líflát þeirra.

XIII.

(l) *C. S.* ſatt *verum* vel *vere.* (m) *id.* bar af Hrafni *Rafnem ſuperaret.* (n) *al.* Gunnlaugs ok b. um haufut-ſár hans. (o) *al.* Malm-runnr. *Chart. Svec. fol. N.* 68. metrunnr. (p) *al.* gerandi *v.* gerdandi á haurda. (q) á neſi. (r) *Cod. Svec.* vid.

(115) Ordo verborum in priori carminis parte hic eſt: "mætr mótrunnr Hrafn geck oſs á moti í dyn ſpióta, jafnan framliga giörvandi hiörva-hríd". i. e. *Egregius*

bellato

tibi amplexum Helgæ *pulchræ minime indulgeo. Tumqve denuo magna cum vehementia dimicant, eo demum eventu, ut* Gunnlaugus Rafni *lethalem ictum impingeret, isqve ibi exspiraret. Tum procedentes duces itineris,* Gunnlaugo *a Comite dati, vulnus, qvod capite acceperat, religant, is vero interea considens hoc edidit carmen.* A. C. 1013

Et clarus ausis, & tumultu in bellico
Intrepidus Hrafn *est factus nobis obviam.*
Sonoris pugnans cominus ensibus;
Vidit fragmina crebra Dyngiunesia,
Vidit, dum medium sol ad axem nititur,
Circa Gunnlaugum *chalybis volantia*
Acribus pugnantem cominus ensibus:
Audi, & dic posteris, care commilito!

Deinde mortuos recondunt, post Gunnlaugum *eqvo suo imponunt, tandemqve eum eo* Lifangriam *assequuntur, ubi, postqvam tres noctes decubuerat, omniumqve interea sacrorum mysteriorum per sacerdotem particeps factus fuerat, mortuus est, & ad templum ibi conditum sepultus. Omnes autem de* Gunnlaugo & Hrafne, *ob eventum, qvi utrique mortis causa fuerat, plurimum doluerunt.*

Cap.

---

bellator Hrafn ivit nobis obviam in strepitu hastarum (i. e. pugna), *semper audacter ciens nimbum gladiorum* (i. e. prælium committens). Ordo partis posterioris hic est: "Hringþollr! Her vard í morgin mörg malmflaug um Gunnlaugi, gervandi her harda [á] Dyngiu-nesi". i. e. *Vir! hic factus est hoc mane multus metallorum volatus circa Gunnlaugum, faciens hic acrem* (pugnam) *in Dyngiu-nesi. Her gervandi* &c. juxta *Dnum Pauli* est repetitio prioris partis hujus Strophæ, in qva, ut adjectivum *harda* habeat substantivum sibi respondens, subintelligendum: *hríd*, vel aliud simile vocabulum, pugnam vel impetum significans. Particula *á* eo judice inseri debet, unde & eam in margine addidimus.

A. C.
1013

XIII. Cap.

Ok um ſumarit ádr þesſi tídindi ſpurduzt wt hegat til *Islandz*, þá dreymdi *Illuga Svarta*, ok var hann þá heima á *Gilsbacka:* Hanum þotti *Gunnlaugr* at ſer koma í ſvefni, ok var blódigr miök, ok qvad víſo þeſſa fyrir hanum í ſvefninum.

(116) Her ſá ek *Hrafn* (enn *Hrafni*
Hvauſs kom egg í leggi)
(s) Hialltuggidum hauggva
(t) Hrinfiſki mer bryniu.
Þá er hræ- (u) ſkiærr hlyrra
Hlaut fen ari benia
Klauf gunnſpióti Gunnarr
Gunnlaugs haufut minna.

Illugi mundi víſuna (x) er hann vaknadi, ok qvad ſídan fyrir audrum. Sá atburdr vard at *Mosfelli* ſudr (y) hina

(s) *al.* hialltuggit um. *it.* hiálmuggudum. (t) *al.* hryn-fiſki & hrimfiſki mig *it.* hrim- & hrin-fíki. (u) *al.* hræſkiærri. *plur.* hræ-ſkiærra *v.* hreſkiarra hlyra. (x) *al.* þá. (y) *al.* þá.

---

(116) Ordo verborum in priori carminis parte hic eſt: "Her ſá ek Hrafn hauggva mer bryniu hialltuggidum hrinfiſki; enn Hrafni kom hvauſs egg í leggi". i. e. *Hic vidi Hrafnem cadere mihi loricam piſce capuli prominentiis pinnato* (i e. gladio); *Sed Hrafni acuta acies venit in oſſa.* Lectionum vero variantium ope, conſtrui etiam poteſt hoc modo: "Her ſá ek Hrafn hauggva mer bryniu hrim-v. hrinfíki; enn Hrafni hialmuggudum kom hvauſs egg í leggi". i. e. *Hic vidi Hrafnem loricam mihi cædere, vi, vehementiâ vel ardore, militari, ſed Hrafni galeâ metuendo acuta acies in oſſa venit*; Ita ut τὸ *hiálmuggudum* ad Parentheſin referatur; vel deniqve: "hauggva mig hialltuggidum bryniu-hryn-v. hrim-fiſki" &c. i. e. *Me aptato ad loricæ ruinam vel fracturam* (imo ad vulnera infligenda) *gladio cædere* &c. Parentheſi, ut in textum recepta eſt, manente. Ordo poſterioris partis hic eſt: "Gunnar klauf Gunn-

Cap. XIII.

A. C. 1013

Æſtate antequam hos eventus huc in Islandiam *fama pertuliſſet*, Illugius *niger*, *domi in* Gilsbacka *tum conſtitutus*, Gunnlaugum, *ſed multo ſangvine madentem*, *per ſomnum vidit ad ſe venire*, & *hoc dormienti præcinere carmen:*

Hic ego conveni Hrafnem (& *vicisſim* Hrafni
Cruris acuta acies penetravit in oſſa)
Sqvameo in gladii capulo exſultantem,
Loricæ minitari ruinam meæ.
Qvin morticinis paſta aqvila mî vulnerum
Siticuloſa tepidum libavit cruorem.
Interea trux bellator, *inſtans perfido*
Tui Gunnlaugi, *telo*, *diffidit caput.*

Illugius *expergefactus carmen memoria tenuit* & *mox coram aliis recitavit. Similis eventus eadem nocte* Mosfelli *exſtitit*,

---

Gunnlaugs haufut Gunnſpioti, Þá er hræſkiærr ari hlaut ſen hlyrra benia minna". i. e. *bellator fidit Gunnlaugi caput haſta bellica, tumqve cadavera diſcerpens aqvila nacta eſt uliginem tepidorum vulnerum meorum* (i. e. ſangvinem meum). Plurimi vero hic legunt: "Þá er hræſkiarra hlyra". &c. i. e. *Cum fratrum cadavera metuentium ſangvinem aqvila nacta eſt;* qvæ lectio merito ſpuria videtur, nam 1mo non apparet ex contextu orationis, qvinam illi fratres fuerint. Deinde nemo eorum, qvi huic prælio interfuerunt, ut *cadavera metuens* jure deſcribi potuit, cum omnes viri fortisſimi & impigerrimi eſſent. Cætera Tautologiæ, qvales in poſteriori hujus Strophæ parte, nec non in Stropha proxime ſeqventi, occurrunt, licet in Poëſi nævorum loco merito habendæ ſint, exemplis apud veteres non carent, ex gr. in *Kormaks-Saga:*

Randlauki klauf ek randa — *Clypeorum allio* (i. e. gladio) *fidi*
Rönd Kormaki at höndom i. e. — *Clypeum ad manus Kormaki*

niſi forte pro *randa* legere placeat *reynda*, exploratum; ut alia taceamus.

A. C. 1013 hina fömu nótt, at *Aunund* dreymdi, at *Hrafn* kiæmi at hanum, ok var allr alblodugr, ok qvad vífu þeffa.

(117) Rodit (er) fverd, enn fverda
Sverd (z) ógnir mer gerde,
Varo reynd í röndum
Randgalkn (a) fyrir ver handan.
Blodug hygg ek í blódi
Blód-Gaugl (b) of fkaur ftódu;
(c) Sár-fíkinn hlaut fára
(d) Sárgammr enn á þramma.

1014 Ok um Sumarit eptir á alþíngi mællti *Illugi Svarti* til *Aunundar* at lögbergi: hverju villtu bæta mer fon minn, feger hann, er *Hrafn* fon þinn fveik (hann) í trygdum? (e) fiarkominn (f) þyckiz ek til þefs, feger hann, at bæta hann, fva fárt fem ek (g) beid af þeirra fundi, man ek ok engra bóta beida þik fyrir minn fon. *Illugi* fvarar: kenna fkal þá nockvarr at fkaummo þinn frændi, eda þinna ættmanna. Ok eptir þíngit um fumarit var *Illugi* jafnan dapr miök. (h) Nú er fagt um hauftit, at *Illugi* reid heiman af *Gilsbacka* med priátigi manna, ok qvam til *Mosfells* fnimma morgins. *Aunundr* komz í því brott ok fyner hanns; enn *Illugi* tók frændur hans tva (i) *Biörn* ok

(z) H. E. & *Cod. Svec.* augner, *al.* þagnir *filentia*, *otia.* (a) ita H. E. & *Cod. Svec. fed plurimi:* randgiálfr. (b) ita *Cod. Svec.* H. E. blodgongl, *fed plurimi* blod Gunnlaugs, *fangvines Gunnlaugi v. Gunnlaugo.* (c) H. E. fárfifkinn. (d) C. S. fárgramr & þrama. (e) *C. S. add.* Önundr fvarar i. e. *Aunundus refpondit, qvod tamen hic redundare videtur.* (f) *al.* er, *fim.* (g) *Cod. Sv.* hiellt á. (h) *id.* þat var. (i) *id.* hiet annar Biörn enn annar Þorgrímr, hann i. e. *qvorum uni Biorni, alteri Thorgrimo fuit nomen.*

ſtitit, qvod ſcilicet Aunundus Hrafnem *ſomniaret, ſangvine per* A. C. 1013
totum corpus perfuſum, ad ſe venire, & hoc modulari carmen.

Rubebat gladius (at gladiorum mihi
Horrendus omnium ingruebat maxime)
Tentati ſunt in clypeis penetrabiles
Enſes transmarina in plaga.
Globulorum denſus ſangvineorum
Obvolvit nimbus caput
Ergo adhuc volucri carnivoræ datur
Conſauciatos ſubſultare per viros.

Æſtate autem ſeqventi in comitiis univerſalibus Illugius 1014
Niger *ad rupem juris dicundi* Aunundum *compellans: qvo, inqvit, mihi filii mei, qvem* Hrafn *filius tuus contra fidem datam, dolo interemit, cædem rependes?* Aunundus *reſpondet: Plurimum ſane abeſt, ut ad cædem ejus reſarciendam obſtrictus videri posſim, cum tantam eorum conflictu jacturum fecerim, neqve ullam a te pro filii mei cæde reſarcitionem petam.* Illugius *regesſit: Hoc brevi aliqvis cognatorum vel propinqvorum tuorum ſuo malo ſentiet: eaqve æſtate poſt comitia ſemper triſtis admodum fuit. Autumno vero ſeqventi cum triginta eqvitibus* Gilsbacka *domo profectus eſſe fertur, multoqve mane* Mosfellum *perveniſſe.* Aununduss *qvidem, cum filiis ſuis, eodem momento*

(117) In priori hujus carminis parte ordo verborum hic eſt: "Sverd er rodit, enn ſverd gerdi mer ſverda ognir; randgálkn varo reynd í röndom fyrir handan ver". i. e. *Rubefactus eſt gladius, ſed gladius mihi fecit terrores gladiorum (ſilentia otia vel ceſſationem a pugna). Clypeorum monſtra* (i. e. arma) *explorata ſunt in clypeis trans mare.* Ordo poſterioris partis hic eſt: "ek hygg blódgaugl blódug í blódi ſtódu of ſkaur; ſárfíkinn ſárgammr hlaut enn þramma á ſára". i. e. *Puto, globuli ſangvinei ſangvine ſangvinolenti ſteterunt per caput; Vulnerum appetenti vulturi vulnerario* (i. e. aqvilæ) *adbuc contigit vulneratos calcare.*

A. C. ok *Þorgrím*, ok let drepa *Biörn*, enn fóthöggva *Þorgrím* (118);
1014 reid *Illugi* heim epter þetta, ok vard engi (k) retting þeſs af *Aunundi. Hermundi Illuga*ſyni eyrdi illa (l) eptir *Gunnlaug* brodur ſinn, ok þótti ecki hans hefnt at helldr, þótt þetta væri atgert. Madr het *Hrafn*, ok var Brodurſon *Aunundar* at *Mosfelli;* hann var farmadr mikill, ok átti ſkip er uppi ſtód í *Rutafirdi*. Enn um varit reid *Her-*
1015 *mundr Illuga*ſon heimam (m) einnſaman, ok nordr *Hollta-vörduheidi*, ok ſva til *Hrutafiardar*, ok ut á *Bordeyri* (119) til

(k) *id.* rettingr. (l) *id.* Herm. Ill. ſon vndi litt i. e. *H. I. filius magno fratris deſiderio tenebatur.* (m) *id.* einſamt.

---

(118) Amputatio pedum, ut apud exteros, *Jac. Döplero* (Theatr. Poen. T. I. c. 58.) annotante, partim poena fuit, in ſervos fugitivos, transfugas, fures & alios, legibus ſtatuta, partim cruciatus vel crudelitatis genus, variis in caſibus adhiberi ſolitum, ita & apud majores noſtros. *Hrolfi & Gautreki Vita* (cap. 17. ed. *Verel.* pag. 97. 98.) & *Heimskringla* (ed. Svec. T. I. p. 468.) eam inter ſupplicia numerant, qvibus Thorbiorga Svecorum Regis filia principes nuptias ejus ambientes, Olaus vero Sanctus Norvegiæ Rex, qvosdam eorum, qvi religionem ethnicam relinqvere detrectarunt, afficere ſolebant. Secundum *Hrolfi Krakii vitam* (ed. *Biörneri* cap. 10. pag. 26. 27.), qvæ Hroarem Regem cognatum ſuum Hrokum pede mutilaſſe tradit, qvod armillam pretioſisſimam in mare per invidiam projeciſſet, incertum qvidem videtur, utrum poenæ magis, an contumeliæ loco haberi debeat. *Ingvars-Saga* vero (ed. *Brocmanni* cap. 5. pag. 14) pro poena militari, & qvidem obſeqvii duci negati habet, & ſpeciatim pro poena rebellium, *Sverris-Saga*, de Magno Norvegiæ Rege, narrans, qvod hoſpitum aulicorum, qvi ſe rebellibus duces præbuerant, *paucos qvidem morte, plures vero pedis, manusve amputatione, multaverit* („ ſuma let hann fóthöggva, enn ſuma handhöggva, enn ſaer varo drepner "); qvem morem, in ſeptentrione antiqvitus receptum, & Haralldo Pulchricomo, qvi optimates Norvegiæ, a qvibus ſuo in Norvegia imperio metuendum cenſuit, manibus pedibusve mutilare ſolebat, familiarem, indeqve per Normannos in Galliam propagatum imitatus videtur Rudolphus Comes, qvi *Walſinghamo* (Ypodigm. Neuſtr. Collect. *Camdeni* pag. 426.) memorante, contra ruſticos rebellantes a fratre Richardo miſſus, legatos ruſticorum & alios qvosdam a ſe cap-

tos

elapsus est; Illugius *autem duos ejus cognatos* Biornem & Thorgrimum *assecutus*, Biornem *occidi*, Thorgrimo *vero pedem amputari, fecit, coqve peracto domum eqvitavit, nec ulla unqvam a parte* Aunundi *hujus rei compensatio facta est.* Hermundum Illugii *filium* Gunnlaugi *fratris sui mors male habuit, cum dignam eo ultionem haud processisse censeret, qvamvis hæc acta essent. Erat vir nomine* Hrafn, Aunundi Mosfellensis *ex fratre nepos; hic navigationibus inclaruerat, navemqve possedit, in* Rutafiordo *tum subductam. Vere igitur seqventi* Hermundus Illugii *filius solus domo eqvitans, septentrio-*

A. C. 1014

1015

tos *manibus pedibusqve truncatis* ad suos remisit; cum qvo *Wilhelmus Gemiticensis* in Richardo IIdo (cap. 2. ibid. p. 635.), unde hæc Walsinghamus hausit, non tantum consentit, sed etiam alio loco (in Wilh. Notho c. 18. pag. 659.) addit, Wilhelmum Nothum Normannorum Ducem qvosdam sibi illudentes *manibus & pedibus* privari jussisse. Sæpissime tamen historici nostrates, ut autor h. l. pedum amputationem ut crudelitatis vel vindictæ privatæ genus repræsentant, in hostes exerceri solitum, cujus unum ex pluribus exemplum, his temporibus antiqvius, *Vatnsdæla-Saga* (cap. 40.), inimicum qvendam Ingolfi Vatnsdalensis sicarium pretio conduxisse referens, ut ei manum pedemve amputaret; plurima vero recentiora bellorum Islandiæ & Norvegiæ civilium historiæ, suppeditant, & in his præ ceteris *Sturlunga-Saga* (Lib. III. cap. 25. Lib. V. c. 17. & 29. & alibi), nec non *Sverris-Saga*, qvæ inter alia non solum Baglos, Betulopodum uni, Nidarosiæ deprehenso, pedem amputasse, sed & in vindictam Johannis cujusdam undecim viros occisos, septemqve pede mutilatos esse docet. In antiqvioribus Norvegiæ & Islandiæ legibus e. gr. in Jure Biarköensi cap. 8. (Collect. Legg. Norv. *Pausianæ* Tom. II. p. 231.) pedis amputatio injuriis realibus, jam majori jam minori multa expiandis annumeratur, qva etiam ratione *Knytlinga-Saga* (cap. 29. pag. 58.) Canutum Sanctum Daniæ Regem, inter alia qvibus pacem publicam ivit assertum, poenam talionis ei statuisse, narrat; ast ex qvo Haqvinus grandævus Norvegiæ Rex, bellis civilibus in Norvegia sopitis, pacem publicam plene stabiliverat, per constitutionem ab eo promulgatam, & in ejus *vita* memoratam, nunc vero a *Pausio* (l. cit. p. 167.) productam, ad *Obotamál* i. e. crimina capitalia, s. multa pecuniaria non expianda, relata est, unde & eam hujus filius Magnus Lagabæter Cod. legg. Island. Tit. mannhelge cap. 2. ad *Nidingsverk* s. cædes nefandas retulit.

(119) Geographia autoris nostri hic ut alibi recte sese habet. Etenim *Vatnsdæla-Saga* (cap. 42.)

A. C. til ſkips kaupmanna; kaupmenn varo þá buner miök;
1014 *Hrafn* ſtyrimadr var á landi, ok margt manna (n) med hanum. *Hermundr* reid at hanum, ok lagdi ſpióti igegnum hann, ok reid þegar íbrott, enn þeim vard öllum bilt vid felaugum *Hrafns* (120). Engar qvamo bætur fyrir víg þetta; ok med þeſſu ſkilr ſkipti þeirra *Illuga Svarta* ok *Aunundar* at *Mosfelli*. *Þorſteinn Eigilſon* gipti *Helgu* dottur ſína (o) þeim manni er *Þorkell* het, ok var *Hallkelsſon*, hann bió ut í (p) *Hraundal* (121), ok fór *Helga* til bws med hanum, ok vard hanum litt unnandi, þvi hon vard alldrei afhuga (q) *Gunnlaugi* þótt hann væri daudr; enn *Þorkell* var þó vaſkr madr at ſer, (ok) audigr at fe ok Skálld gott. Þau áttu börn ſaman eigi allfá; *Þorarin* het ſon þeirra ok *Þorſteinn*; ok enn fleyri börn áttu þau. Þat var hellzt gaman *Helgu*, at hon (r) rakti nidr Skyckiuna *Gunnlaugs*-naut, ok horfdi (s) á hana laungum. Ok eitt ſinn kom þar ſótt mikil á bæ þeirra *Þorkels* ok *Helgu*, ok (t) kraumuduz marger lengi. *Helga* tók þá ok þyngd, enn lá þó eigi. Ok einn laugar-aptan ſat *Helga* í ellda-ſkála, ok hneygdi (u) höfdi í kne *Þorkatli* bónda ſínum; hon let (x) ſækia ſkyckiuna *Gunnlaugs*-naut, ok er ſkyckian kom til hennar, þá ſettiz hon upp ok rakti ſkyckiuna fyrir ſer, ok horfdi á (hana) um ſtund, ok ſídan

hne

(n) *id.* hiá. (o) *id. add.* er ſtunder lidu fram i. e. *aliqvo tempore interjecto.* (p) *Cod. Svec.* Hraunsdal. (q) *id.* Gunnlaugs. (r) *id.* rekti. (s) *id.* þar á. (t) *id.* krömduz. (u) *id.* höfud. (x) *id.* ſenda eptir ſkickiunni.

(cap. 42.), *Laxdæla-Saga* (cap. 93.), *Biarnar-Saga Hytdæla-Kappa* & plures, ſtationem navium in ſinu Hrutafiordo, & ſpeciatim *Laxdæla-Saga* (cap. 20. & 27.), *Olafs-Saga Tr. S.* (ed. Isl. Lib. II. p. 201.) & alii, portum *Bordeyri*, veteribus plurimum freqventatum, memorant. Viam autem montanam *Holtavördubeidi* Borgarfiordum & Hrutafiordum interjacere docet *Reyſe igiennem Island* p. 220-21.

tentrionem versus, per viam montanam Holltavörduheidi, *in* Hrutafiordum *tendit*, & Bordeyram *usqve, ad navem mercatorum, cum tantum non solvendo parati essent, pervenit. Utqve* Hrafnem *nauclerum, cum multis aliis tum forte in terra constitutum deprehendit, eum adeqvitans hasta transfixit, statimqve se inde, omnibus* Hrafnis *sociis repentino metu perculsis, proripuit. Nulla ob hanc cædem multa persoluta est; eumqve negotia, quæ* Illugio nigro *cum* Aunundo Mosfellensi *fuerant, exitum habuere.* Thorsteinn Egillis filius *filiam suam* Helgam *nuptum dedit viro, nomine* Thorkeli, Hallkelis filio, *in* Hraundalo *habitanti, a qvo domum se deduci passa qvidem est, parum vero eum amavit, animum enim a* Gunnlaugo, *qvamvis mortuo, avertere unqvam potuit;* Thorkell *tamen vir erat strenuus, opibus affluens, & poëta egregius. Liberos susceperunt numero haud paucos, ex qvibus, ut plures omittam, uni filiorum* Thorarini, *alteri* Thorsteini *fuit nomen. Præcipua* Helgæ *oblectetio erat tunicam, qvam* Gunnlaugi *dono acceperat, explicare, oculosqve diu in ea defixos tenere. Accidit vero qvodam tempore, ut morbus gravis, qvi multos diu vexavit, villam* Thorkelis & Helgæ *invaderet, cum &* Helga *infirmitate qvadam occupabatur, non tamen decubuit. Qvadam autem saturni vespera in hypocausto sedens, caputqve in sinum mariti sui* Thorkelis *reclinans, tunicam a* Gunnlaugo *acceptam afferri curavit; utqve ei afferebatur, erecta, eam explicabat, & aliqvantisper intuebatur, post vero* A. C. 1014

in

---

(120) Simile exemplum aliorum, qvos, inopina ducis cæde perculsos, animus & alacritas occisorem perseqvendi destituit, exhibet *Þordar-Saga Hredu* (ed. Isl. c. 2. pag. 60.) Regis Sigurdi Slesæ cædem describens.

(121) Hoc nomen duæ villæ in territorio Myrensi adhuc retinent, una in tractu *Hraunhrepp*, altera in *Alftanesbrepp*, utraqve infra vallem *Hraundal*, qvæ ad montem *Skardsheidi* pertingit, sed sic utraqve, utpote montibus propior, non extra, sed intra, Borgam sita dici potest, nisi forte, ut in autore nostro alibi observare licet, respectu ad promontorium Snæfellsnes habito.

A. C. hne hon aptr í fáng bónda ſinum ok var þá (y) ör-end. *Þorkell* qvad þá víſo þeſſa.

(122) Hugda ek orms at armi
(z) Armi góda mer tródu
(Gud brá (a) lióſrar líſi)
Líns andada (b) mina.
Þó ek beidendur bidia
Bliki þyngdar miklo,
Bót (c) fær ſyſt fyrir ſætu,
Sutar ek veſſt í klutum.

Helga var til kyrkio færd, enn *Þorkell* bió þar epter, ok þótti aullom mikit fráfall *Helgu*, ſem van var at. Ok lykr her nú ſaugu *Gunnlaugs Ormstungu.*

(y) *id.* eyrend. (z) C. S. armgoda, (a) *id.* leydrar. (b) *al.* minna. (c) *al.* fæſt.

(122) In priori carminis parte ordo verborum receptus hic eſt: « Ek hugda mina líns tródu, mer armi góda [armgoda], andada at orms armi; Gud bra liſi lioſrar ». i. e. *Putavi meam uxorem, mihi amplexu gratam, mortuam ad brachium ſerpentis;* Deus *abſtulit candidæ vitam.* Cum vero hæc explicatio omni difficultate carere non videatur, aliam addere lubet, varia lectione: *minna* (qvæ tamen unius tantum exemplaris chartacei auctoritate nititur) unice ſuffultam, hoc modo: ek hugda góda líns tródu andada [á] armi mer minna at Orms Armi i. e. *Credo bonam foeminam in brachio meo mortuam v. morientem amplexus Ormstungæ recordatam eſſe;* ſatis qvidem appoſite ad præcedentem narrationem, haud tamen absqve dubio, ob

duriorem

in ſinum mariti, recidit tumqve exanimata eſt. Tunc Thorkell *hoc edidit carmen.* A. C.

Complexu amabilem rebar ſociam thori
Serpentis gyro enectam tortili;
Sed tibi Deus ipſe vitalia,
Candida lux mea, vincula ſolvit.
Nunc ſi vel prece coelicolas fatigem
Vel offeram grave pondus auri
Neqvaqvam redimam, par-ve hoſtimentum dabo;
Hinc caput atrato moerens obnubor peplo.

Helga, *omnibus, ut par erat, deceſſum ejus lugentibus, ad templum deportata eſt,* Thorkell *vero poſt eam ibi habitavit. Isqve jam hiſtoriæ* Gunnlaugi Ormstungæ *erit finis.*

---

duriorem qvæ inde emergere videtur, orationis conformationem. Ex poſteriori parte, talis emergit ordo: "Þó ek bidia beidendur þyngdar miklu bliki, fær [fæſt] ſyſt bót fyrir ſætu; ek veſſt í ſutar klutum". i. e. *qvamvis rogem rogatores multæ gravitatis auro, minime obtinebo indemnitatem (obtinebitur indemnitas) pro amica; (unde) ego involvor doloris faſciis;* duos autem ultimos verſiculos, qvi in reliqvis omnibus Msſtis deſunt, unicum exemplar chartaceum ſuppeditavit, cujus lectionem retinere, qvam prorſus omittere, maluimus, qvamvis antiqvitate vix commendari posſit. Dominus *Pauli*, animi gratia, defectum ſupplevit hoc modo:

Mun tíd ùllr alla [þollr ævi]		*Omne ævum bellator*
Uvaknadrar ſtáls ſakna	i. e.	*Nunqvam evigilaturam deſiderabit*
vel		
Fækat èk lindi lauka		*Haud amplius foeminam*
Lífs vana meirr til kvanar	i. e.	*Vita carentem uxorem recipiam.*

Annotationes uberiores.

I. *De expositione infantum apud veteres Septentrionales, ejusqve causis*, ad pag. 36-37.

§. 1. *Expositionis iniqvitas, & prima origo ex antiqvo familiarum regimine, inprimis ex abusu patriæ potestatis.*

De rationibus juris, qvod in liberos parentibus est, variæ variorum juris naturalis scriptorum sententiæ prostant. Sunt, qvi, *factum generationis* fundamenti loco ponentes, liberos spectant vel ut suum parentum acqvisitum, vel ut portiones corporis parentum. Sunt, qvi *pactum* inter parentes & liberos *tacitum*, vel *consensum* liberorum *præsumtum* hic introducunt. Sunt deniqve, qvi ad *voluntatem divinam*, ad *imperium familiæ*, vel *domus dominium* patribus matribusqve familias competens, ad *officia humanitatis & socialitatis*, multaqve alia provocant. Qvo jure singula disputentur nihil fere hic interest. Sed si ad *carnem & sangvinem*, generationis ope, parentibus & liberis *communem* respiciamus, manifestum facile evadit, omnes illas parentum actiones, qvæ ad vitam liberis citra noxam eripiendam tendunt, amori prolis naturali, & proprio, e diametro repugnare. Si patriæ potestatis ratio in *consensu præsumto* qværatur, liberi in mortem, sine ulla sua culpa, sceleratis parentum manibus properandam consensisse præsumi nunqvam poterunt. Si qvæ in liberos potestas, *voluntate divina*, parentibus, per generationem delata agnoscatur, fini generationis, qvi speciei humanæ propagatio & conservatio est, conformis censeatur oportet. *Imperium familiæ*, si ejus exercitium, justum, ut esse debet, haberi possit, non tantum publicum s. commune familiæ, sed &, nisi forte vel poenalis ratio, vel alia æqve prægnans necessitas obstet, privatum singulorum ejus membrorum bonum semper ob oculos habendum esse postulat, eoqve ipso nulli immeritæ læsioni locum concedit. *Humanitatis & socialitatis officia* jura hominum connata, & in his vitam, corporisqve & membrorum integritatem, obligationis etiam perfectæ vinculo liberis asserunt. *Finis* deniqve *imperii paterni*, in se spectati, jus tantum dat ad ea, qvæ felicitas sobolis reqvirit. Hæc autem omnia cum absqve jure vitæ & necis in liberos facile obtineri possint, cumqve horum cædes, vel tantum attentata, omnibus, qvæ

qvæ ſalva ratione cogitari poſſunt, imperii paterni cauſis repugnet; recte qvidem juris naturalis doctores jamdudum obſervarunt, poteſtatem patriam lege naturali eo haudqvaqvam extendi, ut prolem, vel intra viſcera materna adhuc latentem, elidere, vel in lucem editam, abjicere & necare fas ſit. Aſt, ſi vetuſtisſimos patresfamilias, ante civitates conditas, in ſtatu, ut ajunt, naturali adhuc viventes conſideremus, ſummum eos & vere regium, qvod jus delicta, vel morte, puniendi continet, in ſubjectam familiam imperium, naturali etiam ratione conſtitutum, exercuiſſe deprehendimus. Si eosdem porro, poſt civitates conditas, in ſocietates civiles nuper collectos ſpectemus, jurisdictionem domeſticam, etiam criminalem, libertate naturali, qvam limitata valde & debilis imperantium poteſtas penitus convellere ſtatim non potuit, ſubnixam, aliqvamdiu eis relictam eſſe, vel ſolis veterum Romanorum exemplis, præter multos alios, a perill. *Coccejo* (a) notatis, ſatis docemur. Imo, ut apud Romanos patria poteſtas, (qvatenus dominium, vi cujus liberi rerum, licet mancipi, loco erant, vel continebat, vel ſaltem ſupponebat), originem dedit juri vitæ & necis, qvod patres olim in liberos tanta ſæpius ſævitia exercuiſſe legimus; ita nullum eſſe poteſt dubium, qvin ea apud alios etiam populos, inprimis feros & militares, ſi non in dominium veri nominis, certe in tyrannidem tandem degeneraverit. Primo enim omnes haud gravate fatebuntur, qvod parentum ferocia, ad imperii, natura vel uſu concesſi, abuſum ſic ſatis prona, juris & æqvi terminos facillime excedere potuerit, inprimis ubi eam, vel avita ſuperſtitio, vel falſa errantis philoſophiæ placita, vel ſemibarbaræ nondum rite ordinati ſtatus rationes, vel id genus alia, fovebant. Deinde etiam gentium qvam plurimarum exempla clarisſime teſtantur, eo demum inſolentiæ vere provectam eſſe, ut non ſolum liberos, qvi, unde alerentur, non habuerunt, ut & infirmos, deformes, infauſto, ut credebatur, omine, & furtim extra matrimonium ſ incerto patre ſuſceptos; ſed etiam omnium copia inſtructos, integros, formoſos, nec non legitimos, a matre adhuc rubentes, ob levisſimas interdum cauſas, more plusqvam inhumano, projectos expoſuerint. Ita ergo expoſitio infantum patriæ poteſtati, per abuſum libertatis naturalis in licentiam verſæ, primam debet originem; progreſſum vero & tolerantiam, in antiqvis civitatibus, defecti-

 bus

(a) Syſt. Juſt. nat. L. III. c. 3. & 4. ed. Hal. 1748. p. 140. & 165-67.

bus & vitiis regiminis publici, & in his maxime poteſtatis imperantium, qvæ in cogendo verſatur, infirmitati. Acceſſerunt præterea aliæ etiam cauſæ; diverſæ qvidem aliqva ex parte, pro varia locorum conditione, variisqve inſtitutis; ex alia vero ubiqve eædem, vel ſimiles, qvatenus natura omnibus hominibus communis eundem producere ſolet cogitandi & agendi modum, ubicunqve eædem vel ſimiles circumſtantiæ adſunt.

§. 2. *Expoſitionis apud populos qvam plurimos uſus.*

Omnium, qvas infantes expoſuiſſe hiſtorici commemorant, gentium numerum inire, nec præſentis inſtituti, nec magnæ eſt utilitatis; nam vix, ac ne vix qvidem, inde erui poterit, qvæ talem ſævitiam, funeſto aliis exemplo, prima exercuerit. Antiqvisſimum, qvâ qvidem hodie conſtat, expoſitionis documentum infantes Iſraelitarum, Rege Ægypti jubente, expoſiti præbent, qvo & qvidam eruditorum permoti, Ægyptios primos immanis hujus conſvetudinis autores ſtatuunt. Eandem, anteqvam ad Græcos penetraret, apud qvosdam Aſiæ populos in uſu fuiſſe, varia ſvadent, ex qvibus tamen nulla vel originis vel progreſſus certitudo. Græcorum circa eam mores & inſtituta, poſt alios *Henricus Auguſtus Zeibichius*, ex ſcriptoribus antiqvis, maxime Evripidis Jone dudum illuſtravit (b); Romanorum vero, qvi Græcos hic ut ſæpius ſecuti ſunt, Juriſconſulti haud pauci, & in his præ ceteris *Ger. Noodtius* (c) & *Corn. Bynkershoekius* (d) ſingularibus libris operoſe expoſuerunt. Nec dubium eſſe poteſt, qvin multi occidentalis Evropæ populi, inprimis anteqvam religioni chriſtianæ nomen dederunt, ſimilis fere in liberos impietatis merito ſint poſtulandi. Nam licet *Claudiani*, *Juliani Imperatoris*, & aliorum, qvi Celtas antiqvos infantes recens natos in aqvas & fluvios, inprimis in Rhenum, projeciſſe narrant, ut, qvi natarent, legitimos, qvi vero ſubmergerentur, ſpurios, agnoſcerent,

---

(b) Commentat. Academica Wittemb. 1753. edita.

(c) Tam libro ſingulari, qvem *Julium Paulum* inſcripſit, qvam in *amica reſponſione*, qva hunc contra Bynkershoekium defendit.

(d) In *Opuſc. de jure occid. vend. & exponendi liberos*, nec non in *Curis ſecundis* prædictæ Noodtii Reſponſioni oppoſitis.

noſcerent, teſtimonia Celeb. *Schützius* (e), non de expoſitione, ſed de baptiſmi vel luſtrationis gentilis ritu, perverſe ab illis explicato, & in ignominiam populi, haud ſatis cogniti, detorto, aliiqve eruditorum aliter, intelligenda eſſe putaverint; &, præter alios, *Cleffelius*, Taciti auctoritate maxime nixus, expoſitionem infantum veteribus Germanis haudqvaqvam probatam, aut ex gentis conſvetudine admiſſam, ſed maximi contra flagitii loco habitam fuiſſe contendat (f); ſatis tamen evidenter *Heineccius* (g) probaſſe nobis videtur, Friſios eam aliqvamdiu permiſiſſe; idqve pluribus etiam veteris Germaniæ populis, dum religioni ethnicæ adhuc addicti erant, uſu veniſſe, vel ideo ſuſpicari licet, qvod pleræqve poenæ, qvas poſteriores qvorundam leges & mores vel ipſi expoſitioni, vel cognatis criminibus, ſtatuiſſe reperiuntur, originem eccleſiaſticam haud obſcure prodant. De populis vero ſeptentrionalibus, Danis, Svecis, & Norvegis, qvorum ultimi impiam hanc conſvetudinem una cum ipſis incolis in Islandiam traduxerunt, eo minori dubio hic locus eſt, qvo plura liberorum expoſitorum indicia non tantum hiſtoriæ, ſed etiam leges ſeptentrionis ſubminiſtrant.

§. 3. *Expoſitionis apud veteres ſeptentrionales, adhuc ethnicos, præcipuæ cauſæ, moribus tantum probatæ.*

Prima expoſitionis infantum, apud veteres ſeptentrionales, origo, omnisqve apud eos, adhuc ethnicos, uſus ex antiqvo familiarum jure & regimine pendet. Ut autem hoc, anteqvam Chriſtiana ſacra amplexi ſunt, ſoli ipſorum patrumfamilias arbitrio maxima ex parte relictum, imo omni fere imperio civili ſolutum fuit; ita mirum non eſt multos tunc temporis inter eos inventos eſſe, qvi nullo fere diſcrimine habito, liberos, ſi modo illis, vel ob conjugis, parentum, nataliumve odium, vel ob formam ſexumve, vel ob malum qvoddam omen, vel ob aliam qvamlibet, ſæpius etiam levisſimam, rationem diſplicerent,

 exponi

(e) In Progr. 1756. edito ſub Tit. Beurtheil. einer den alt. Nord. und Deutſchen Völck. angedichteten unnatürl. Grauſamkeit gegen ihre Kinder.

(f) Ant. Germ. cap. 2. §. 4. p. 87. ſeqv.

(g) Elem. Jur. Germ. ant. Lib. II. Tit. 27. §. 299. conf. L. Friſion. in Corp. Jur. Germ. ant. ex ed. *P. Georgiſch* Tit. V. 1. p. 418.

exponi curaverunt. Longa hic injuria longæqve ambages. Præcipua tamen haud paucis tanti flagitii causa fuit *vindictæ cupido*, qvo iterum referri potest *malus maritorum in uxores animus*, qvalem Asbiorni Islando, uxori, qvod, illo inscio, filiam mercatori Norvego desponsaverat, irato, causam dedisse, ut filium, qvem proximum peperit, exponi juberet, *Finnbogi robusti Vita* (h) his verbis narrat: " þat var mer í hug, er þú feckz í hendur Skída austmanni „ þornyu dottur mína, án minnar vitundar, at ek skyllda ecki fleyri börn upp- „ ala til þess,' at þú giæfer í burt fyrir utan minn vilia". i. e. *Ea mihi, cum filiam meam Thornyam, me inscio, Skidio Norvego tradidisti, mens fuit, me plures liberos, qvos, me inconsulto, aliis donares, educaturum non esse. Hordi & Holmensium Vita* (i) *odium in parentes* expositorum addit, de Torfio Valbrandi filio (etiam Islando) referens, qvod implacabili in Grimkelem, qvi sororem ejus Signyam, eo inconsulto, uxorem acceperat, incensus odio, ut eam ex difficili partu mortuam comperit, *tanta ira excanduerit, ut filiam, qvam pepererat, exponi mandaret, atqve ideo alumno suo Sigurdo traderet, in fluvium Reykiadalsa projiciendam & submergendam.* Id enim fecisse putandus est, non tam dolore permotus, qvod partus sororis vita staret, qvam multo magis, ut odium & cupidum vindictæ animum Grimkelis orbitate pasceret, suum in eum contemtum declararet, & gravissimo eum dedecore afficeret, qvo inprimis respiciens autor laudatus conceptis verbis addit: *qvod Grimkelem, puellæ patrem, omnem hanc ignominiam promeruisse censuerit:* (" qvad „ Grimkel födur barnsins verdann slíkrar svyvirdingar "); qvâ etiam ex ratione Gudbrandus Norvegus, divortio a filia Asta, qvod gener Haraldus animo agitaverat, offensus, *Olai Sancti Vita* apud *Verelium* (k) referente, infantem hujus filium exponendum decrevit, *Haraldum indignum judicans, cui prolem nutriret* (" nú vill Gudbrandr lata bera ut barnet, ok qvadz eigi vilia fæda Ha- „ ralldi barn "). Aliis *sinistra de parentum indole*, unde infantem, si viveret, labem qvandam contracturum metuebant, *judicia* expositionis causam præbuisse *Hervarar-Saga* (l) indicat, *multos fuisse* perhibens, *qvi, ne filia*, qvam

Svafa,

(h) Cap. 2.

(i) Cap. 7. ed. Isl. p. 77-78.

(k) Not. in Hist. Hervoræ pag. 87.

(l) Ed. Verel. c. 6. p. 84.

Svafa, Biartmaris Aldeioburgi in Rusfia Comitis filia ex Angantyre pepererat, *educaretur obteftati funt, muliebri animo vix futuram augurati, fi avos paternos, gigantea ftirpe prognatos, referret.* Plures tamen majorum, *ignominiam, qva familiæ, vel per ipfam liberorum qvorundam nativitatem, vel ejus occafione affici forte videbantur*, juftam fatis æftimaffe expofitionis caufam, facile credi poteft, cum militare vitæ genus, qvod fecuti funt, eos bonæ famæ & gloriæ, etiam præ ipfa vita, ftudiofos effecerit, originaria vero apud eos regiminis forma, qvæ domeftico patrumfamilias imperio maxime continebatur, familiarum dignitatem omni nifu confervandam fuggefferit. Certe Thorkelem Geiteris filium, nobilem Islandum, ubi Ivar Liomius Norvegus, fororem ejus Oddniam, qvam ftupraverat, non tantum uxorem ducere abnuit, fed dicteriis etiam profcidit, tam dedecore familiæ ita illato, qvam odio in Ivarem permotum, filium, qvem oddnia peperit, exponi jusfiffe, fervoqve fuo Freyfteini perimendum tradidiffe *Olai Tryggvini* Norvegiæ Regis *Vita* (m) docet. Idemqve *Vatnsdalenfium Hiftoria* ulterius adftruit (n) exemplo uxoris Thorgrimi de Kormsfa, qvæ marito perfvafit, ut filius, qvem ex pellice fufceperat, exponeretur, non tam qvod mariti cum hac confvetudinem deteftaretur, qvam multo magis, qvod indignum judicaret, pellicis filium in familia educari. Ex qvibus & fimilibus aliorum exemplis facile perfpicitur, hoc fati maxime manfiffe *liberos ex fervabus, concubinis, foeminarum nobilium ftupro, nec non incefto cognatorum concubitu fufceptos;* idqve partim ne talium convictus illatum familiæ dolorem qvotidie renovaret, partim ne alieni & ignobiles partus in jura familiarum aliqvando intruderentur, partim deniqve ne ulla illiciti amoris memoria permaneret. Nec mera hæc conjectura. Clarisfime enim *Olai Tryggvini Vita* (o) teftatur Arnfinnum Saxoniæ, f. verius Holfatiæ, Comitem, inceftus cum forore commisfi pudore ductum, talibus de caufis multo ftudio id egiffe, ut foetus, qvem ex eo conceperat, nativitas celaretur, natusqve exponeretur;

(m) Ed. Isl. Lib. II. p. 22 23. conf. *Thorfteinis Tauripedis vita*, qvæ etiam feparatim extat, a S. V. *Johannæo* Hift. Eccl. Isl. T. I. p. 69. not. laudata.

(n) Cap. 35. conf. *Torf.* Hift. Orcad. Lib. I. c. 10. p. 30.

(o) Ed. Isl. Lib. I. pag. 7. conf. *Heimskringl.* ed. Sv. T. I. p. 223. & ex his *Sperling.* de bapt. ethn. p. 159. nec non *Cleffel.* Ant. Germ. p. 92.

neretur; Eumqve veterum morem recte satis descripsit *Fabulæ de Samsone formoso autor* (p), de Gudmundo Glæsisvallensium Rege referens, qvod, lege inductus, qvæ Glæsisvallis obtinuit: *ne* scilicet *Rex vel alius qvispiam, extra legitimum matrimonium liberos procrearet; qviqve secus faceret, opibus ac regno exueretur, spurius vero cum omnibus posteris perpetuæ servituti addiceretur:* filium naturalem, in expeditione Jotunheimica susceptum, servis tradiderit, mandato addito, ut in terram deportarent, & diligenter curarent, *ne sibi opprobrio vel ignominiæ foret.* Qvod autem ad *Sperlingii* opinionem attinet, satis causæ majoribus nostris, cur liberos exponerent, & pro suis non agnoscerent, visum esse statuentis (q), *si pusillo corpore nascerentur;* concedere qvidem debemus, eam aliorum populorum militarium exemplis haud parum corroborari. Ita enim Lacedæmonii, qvod Sparta, nullis moenibus cincta, viros postularet singulari virtute præditos, infantes, qvi infirmo corpore nascebantur, exposuerunt. Ita enim Aristoteles civibus suis præcepit, ut mutilos partus exponerent. Nec prorsus dissimilia Romanorum instituta fuisse, Romuli lege, a *Dionysio Halicarnassensi* relata, docemur. Accedit, qvod innumeris fere veterum autorum testimoniis constet, priscos borales, ut imperterriti animi, ita robusti & proceri corporis maximam semper rationem habuisse; unde facile creditu, parvitatem corporis & infirmitatem satis prægnantem illis haberi potuisse expositionis causam; inprimis cum, certissimo opinionis domesticæ indicio, in proverbium fere apud eos abierit, *animum pusillum & nullius momenti corpori debili & parvo inesse* („hugur man fylgia vexti") (r). Attamen cum evidens non succurrat testimonium, qvod hæc eis expositionis causa usu vere venerit, prædictam *Sperlingii* sententiam, qvanta cunqve se cetera specie commendet, lubentes in medio relinqvimus. Certius vero est, qvod *superstitio*, inprimis *mala omina*, infantum apud eos expositioni causam sæpius dederint. Infausto autem omine nati censebantur infantes, de qvibus aut per somnia, aut per vaticinia, molestum qvid vel luctuosum parentibus forte prædictum erat; qvo Helgæ Thorsteinis filiæ exemplum pertinet, qvam a patre,

(p) Ed. Biörneri cap. 14. pag. 22.

(q) De laude Boreæ pag. 148.

(r) *Vatnsdæla Saga* cap. 2.

patre, duos magni nominis viros, de ejus nuptiis, conflictu, ambobus fatali, decertaturos esse, per somnium monito, exponi jussam esse autor noster docet (s). Longe tamen maximæ hac in re superstitionis documentum præbuit sacrorum ethnicorum in Islandia antistes Liotus, qvem, pro annonæ ubertate reducenda, expositionem infantum solenniter vovendam svasisse *Viga-Skuto-Saga* (t), his verbis narrat: "Liotr Godi villdi þvi héta heita, at gefa til hofs, enn „bera ut börn, ok drepa gamalmenni; Askeli þótti þat úmæliligt, ok qvad „engann lut batna mundo vid þat heit". i. e. *Liotus pontifex vovendum censuit, ut donaria ad delubra conferrentur, infantes exponerentur, & homines senio decrepiti occiderentur; id vero Askeli* (alteri Pontifici), *qvippe qvi nullam rem tali voto in meliorem statum redituram judicavit, nefarium videbatur.* De omnibus autem, qvas hactenus recensuimus, & pluribus forte, qvæ ad nostram memoriam non pervenerunt, expositionis apud majores nostros, adhuc ethnicos, causis, universim notandum est, qvod nulla harum legibus probata fuisse reperiatur; unde eas ex sola patrumfamilias voluntate pependisse, jure credi potest. Horum vero sævitiam hac in re tantam sæpissime fuisse, ut familiares, licet maxime volentes, a crudeli proposito eos revocare neqvaqvam valuerint, supra memorata Sigurdi & Freysteinis exempla satis clare innuunt, qvatenus prior, *Holmveria-Saga* teste (u), expositionem filiæ Grimkelis, sibi commissam, *qvamvis factum scelestum* merito *judicaret, Torfio tamen negare haudqvaqvam sustinuit*, certo qvippe prævidens, impune negari non potuisse; posterior vero, *Olai Tryggvini Vita* (x) perhibente, *qvamvis maxime invitus, Thorkelis tamen iræ tandem cedere, filiumqve Ivaris exponendum auferre, coactus est.* Imo qvod ne ipsis qvidem uxoribus pertinaciter obniti, multoqve minus imperata hac in parte aperte impedire integrum fuerit, præter minationem Thorsteinis, autori nostro (y) memoratam:

(s) Cap. 2. & 3.
(t) Cap. 7.
(u) Loc. cit. p. 77.
(x) Etiam l. cit. p. 23.
(y) Cap. 3. p. 36. 37.

tam: *haud bene uxori fucceffurum, fi mandatum de filia exponenda ab eo datum infuper haberetur: Finnbogi robufti Vita* fatis declarat, de Thorgerda referens tam cap. 2. (z), qvod expofitionem filii omittere aufa non fit, *cum mariti iram non aliter declinari poffe fciret;* qvam poft cap. 6. qvod Thorgeiri, expofiti filii caufam qværenti, refponderit: *fe ob iram mariti & crudelitatem fecus facere haudqvaqvam fuftinuiffe:* ("at hon þordi ecki annat fyrir „reidi ok grimmleik bonda fins"). Unde facile patet, maximam omnino, apud veteres feptentrionales, qvamdiu religioni ethnicæ deditierant, liberos exponendi licentiam invaluiffe.

§. 4. *Qvinam infantes ab ea immunes fuerint, talisqve immunitatis rationes, & aliæ obfervationes huc pertinentes.*

Sed qvantacunqve hæc licentia fuit, infantes tamen, ut ethnico more baptifati f. aqva luftrali tincti fuerunt, ab ea immunes fuiffe, expofitorum exempla, qvæ hactenus retulimus, nullum horum ante, omnes vero demum poft, expofitionem, ubi vel ab ipfis parentibus, vel ab aliis nutriendi fufcipiebantur, luftratos effe indicantia eo magis fvadent, cum ex *Landnama-Sagæ* relatione (a), a multis dudum laudata (b), præterea conftet, optimatis Norvegici Asgrimi filium, a patre primo exponi juffum, baptifatum vel luftratum demum fuiffe, poftqvam eum parentes educare decreverant; qvibus deniqve luculentisfimum accedit *Hordi & Holmenfium Vitæ* teftimonium (c), de Torfio referentis, qvod, qvamvis filiam Grimkelis, qvam exponi jufferat, fervatam effe ægerrime ferret, a fe tamen impetrare haudqvaqvam potuerit, ut eam occideret, poftqvam luftratam comperit, idqve *qvia tunc temporis nefaria cædes habebatur infantes necare* (exponere), *poftqvam luftrati erant* ("þviat þat var þá mord „kallat (halldit), at drepa (bera ut) börn, þá (upp frá því) þau varo vatni aufin"). Unde

(z) a Cel. *Johannæo* Hift. Eccl. Isl. T. I. p. 69. not. laudato, ubi tamen in ed. 1. pro: *Asmundi* legendum *Asbiornis*, &: pro *brodur* i. e. fratris, *bonda* i. e. mariti.

(a) Ed. Isl. Lib. V. c. 6. p. 158.

(b) e. g. *Sperling.* de Bapt. ethn. p. 151. 152. *Cleffel* ant. Germ. p. 92. 93. *Paus* Collect. Legg. Norv. T. I. p. 32.

(c) Loc. fupra cit. pag. 78.

Unde ſi dubium forte ſubnaſceretur, alendusne eſſet infans, an projiciendus, luſtrationem, donec certum nutriendi conſilium caperetur, differre majores noſtri ſolebant, qvomodo Torfius, eadem hiſtoria teſtante (d), *permittere noluerat, ut prædicta Grimkelis filia*, qvippe qvam, ſi mater in vitæ diſcrimen adducta moreretur, exponere decreverat, *luſtraretur, anteqvam de exitu morbi certior fieret.* Hujus autem luſtratorum immunitatis ratio in æſtimatione baptismi gentilis morali & civili ſita eſt. Ut enim *Sperlingii* aſſertio (e), qvod eum majores noſtri ſecuritatem a vulneribus morteqve cruenta præſtare crediderint, admitti non poteſt, cum hunc effectum non vulgari ſ. communi, ſed magicæ tantum luſtrationi vel aſperſioni adſcriptum fuiſſe, *Arnkielius* (f), & alii rectius docuerint; ita, ipſo etiam *Sperlingio* conſentiente (g), extra omnem dubitationem poſitum eſt, baptismum ſ. luſtrationem gentilium vulgarem ritum fuiſſe ſacrum, qvo recens nati Diis aqvarum præſidibus, qvi locorum & familiarum tutelares etiam habiti ſunt, ſolenniter dedicabantur. Qvem autem ad modum ſacrorum tam publicorum qvam domeſticorum per hunc actum participes primum fieri credebantur, ſic eos etiam nomen, ſtatum, perſonam juraqve perſonalia familiæ & civitatis per eum primum ita acqvirere & induere creditos eſſe, ut violentas eis manus poſt inferre ſacrilegium eſſet, ipſa hujus rei natura poſtulat; idqve ſolennis nominis impoſitio, qvæ luſtrationi ſemper acceſſit (h), exponendis vero, utpote non luſtratis, denegabatur, ulterius confirmat. Ex qvibus porro ſeqvitur, infantes recens natos, ante luſtrationem, pro domus aut reipublicæ parte habitos non fuiſſe, ſed multo magis pro re tantum, eaqve profana, communisqve juris, de qva pater, ut dominus, pro lubitu disponere, qvamqve, ut libuit, ſervare aut perdere potuit; unde iterum nova, ex ipſis religionis ethnicæ myſteriis ducta, ratio apparet, cur majores noſtri, qvamdiu ethnici fuerunt, tantum ſibi in infantes, nondum luſtratos, licere crediderunt. Ritum vero ſolennem, infantes recens natos in terram ſiſtendi, ut

(d) Loc. cit. pag. 77.

(e) De Bapt. ethn. p. 206.

(f) Cimbr. Heyd. Relig. L. I. c. 40. §. 7.

(g) Loc. cit. pag. 40. 56.

(h) Cf. *Sperling* l. c. p. 163. & *Cleſſel.* Ant. Germ. c. 2. §. 9. p. 108.

huic omnium matri qvasi consecrarentur, qvem exteris perqvam familiarem fuisse *Gudius* præ ceteris magno testimoniorum apparatu adstruxit (i), in septentrione nostro multum olim increbuisse, merito dubitamus, cum veteres historiæ, alios circa puerperium ritus passim satis operose describentes, nullam hujus, qvantum qvidem meminimus, mentionem injiciant, nisi forte eo pertineant *autoris* nostri (k) & *Landnama-Sagæ* (l) relationes, qvarum prior *foeminas, Jofridæ obstetricantes, filiam recens natam ei excipiendam obtulisse;* posterior vero *filium, cujus expositionem pater decreverat, humi depositum fuisse*, testatur. Si autem vel maxime, etiam de nostris, vi testimonii nuperrime laudati, vel aliorum forte ei similium, vera haberi possit *Gudii* sententia (m): *qvod statione & sublevatione infantis facta, auspicia simul fieri veteres curaverint, alendusne an projiciendus esset;* supradicta tamen satis evincunt, de nostris neqvaqvam affirmari posse, qvod infantes etiam *ante levationem*, vel consilium de alendis captum, *lustraverint* (n), qvemadmodum nec id *Gudius* de exteris probavit. Sed sublationem in genu vel gremium nostris partim, ut exteris, educationis, partim etiam adoptionis signum fuisse, in confesso est (o).

§. 5. *Locus, & habitus, qvo infantes apud eos exponi solebant.*

Qvi eo in humanitatis progressi sunt, ut suos vel aliorum liberos exponi juberent, parum solliciti fuerunt, qvo loco, qvove habitu exponerentur. Jam enim *foveas* eo fine fodi curarunt, ut ibi perituri deponerentur (p), jam vero,

(i) In Differt. de hoc ritu, operi, qvod *Paganum Christianorum laudatorem* inscripsit, ed. Lisp. 1741. p. 263. subjuncta.
(k) Cap. 3. p. 38. 39.
(l) Loc. cit. pag. 158.
(m) Diff. cit. Sect. I. §. 5.
(n) Loc. cit. Sect. II. §. 13.
(o) Conf. *Cleffel.* Ant. Germ. c. 2. §. 7. p. 105.
(p) Conf. *Olai Sancti Vit.* apud *Verelium*, nec non *Landnama-Sag.* locis supra §. 3. & 4. laudatis.

vero, qvo certius perirent, in *aqvas* vel *fluvios* projici jusserunt (q). Verum servi & alii tenuioris conditionis homines, qvibus exponendi negotium committebatur, ipsis sæpissime parentibus & dominis mitiores, & deplorandam tenelli infantis sortem miserti, qva potuere cura prospicere solebant, ne vel statim moreretur, vel feris & volucribus rapacibus præda fieret; unde expositum, haudqvaqvam nudum, sed fasciis studiose involutum, inprimis vero capite & facie, ad depellendam aeris inclementiam probe velatis, non in agris promiscue, sed vel prope villas & vias publicas, vel in sylvis proximis, per qvas ultro citroqve commeantibus qvotidie eundum erat, deposuerunt, qvo scilicet facilius ab aliis inveniri, & in vivis servari posset; tumqve arbustis & virgultis diligenter muniverunt, interdumqve lapides, adversus ferarum vim, undiqve circumposuerunt, &, ne maturi auxilii defectu, fame periret, offam lardi, aut id genus aliqvid, qvo sugendo vita qvam diutissime toleraretur, ori indiderunt. Ita certe Sigurdus Grimkelis filiam, a Torfio exponi jussam, *ad villam Signyarstadas detulit, & in porta sepimenti deposuit, brevi*, ut optavit, *repertum iri sperans* (r). Ita porro filius Asbiornis, ab iis, qvibus mandatum de exponendo datum erat, *extra villam elatus, offa lardi ori indita, inter duos lapides, qvibus saxum planum magnæ molis superimponebatur, depositus* perhibetur (s). Ita deniqve Freysteinn Ivaris & Oddnyæ filium, Thorkelis jussu exponendum, in *sylvam portavit, offaqve, qvam sugeret, ori immissa, panno probe involutum, in latibulo, sub arboris cujusdam radicibus qvam potuit diligentissime composito & circumcincto, reposuit* (t). Qvæ ulterius adhuc illustrant *Olai Tryggvini Vitæ* & *Vatnsdalensium Historiæ* narrationes, qvarum prior (u), Arnfinni Comitis filium, tali fere habitu, *sub radicibus arboris in sylva reconditum;* posterior vero (x), Thorgrimi Kormsäensis

 filium,

(q) Conf. *Hordi & Holmens. Vit.* supra §. 3. & a S. V. *Johannæo* Hist. Eccl. Isl. T. I. p. 70. laudata.

(r) *Hördi & Holmens. Vita* I. supra cit.

(s) *Finnbogi robusti Vita* cap. 2. a. S. V. *Johannæo* I. c. p. 69. etiam laudata.

(t) Conf. *Thorsteinis Tauripedis Vitam* apud S. V. *Johannæum* l. c. nec non *Ol. Trygg. Vit.* ed. Isl. Lib. II. p. 23.

(u) Ed. Isl. Lib. I. p. 70. cf. S. V. *Johann.* p. 69-70.

(x) Cap. 35.

filium, qvi expoſitus fuerat, ita repertum teſtatur: " Sáu þeir, at breidt hafdi „ verit fyrir anlit því [barninu], ok krafladi frá nöſum ſer, ok var þá nær ko- „ mit at bana ". i. e. *Viderunt faciem velamine tectam fuiſſe, qvod ubi infans a naribus amovere tentaverat, poene ſuffocatus erat;* plene autem confirmant loqvendi formulæ, S. V. *Johannæo* recte obſervante (y), ex antiqvis circa expoſitionem moribus ortæ, qvibus poſteriorum ſeculorum Leges totum hoc negotium deſcribere ſolent, qvippe qvæ expoſitos violenta morte vulgo non affectos, ſed multo magis faſciis obligatos, aut ſaltem diligenter ſatis reconditos, atqve ita ſibi ipſis relictos eſſe, indicant. Præ ceteris tamen hac in re mitior fuit liberorum conditio, qvi non tam crudelitate, qvam necesſitate qvadam exponebantur, qvippe qvibus, ſi illuſtri genere nati eſſent, non faſciæ tantum, ſat interdum ſplendidæ, dari, ſed & aurum, argentum, vel aliæ res pretioſæ (γνωρίσματα Græci, Latini *monimenta* vocant) præterea adjici ſolebant, qvo facilius infans ab aliis, qvi eum forte reperirent, natalium ſplendorem hinc auguraturis, ſuſciperetur, & a ſuis olim, ſi ſervari & educari contingeret, monimento exhibito, agnoſceretur; cujus rei luculentum teſtimonium exhibet *Olai Tryggvini Vita* (z), qvæ prædictum Arnfinni Comitis filium, ubi repertus eſt, *faſciis boloſericis involutum, & præterea tænia ſericea, nodo, qvæ ortugum, i. e. tertiam partem, unciæ auri continebat, in fronte conſtricta, caput redimitum* fuiſſe perhibet; eumqve veterum morem *Fabulæ de Samſone formoſo* autor, Godmundi Regis filium, non ſolum annulo aureo adjecto expoſitum, ſed & poſt, hoc exhibito, a patre agnitum narrans (a), ſatis perſpectum habuit. Nec omnino mirum eſt, qvod interdum homines tenuisſimæ ſortis, liberos, qvos viri dignitate & potentia præſtantes exponi curarunt, ſuſcipere & alere auſi ſint. Sæpisſime enim, ut vel indignationis impetus, vel pudor, vel alia, qvæ expoſitioni cauſam dederant, temporis lapſu evanuerant, & expoſiti jamtum ab aliis ſuſcepti vel educati fuerunt, qvi eos initio exponi curaverant, poſtliminio qvaſi ad ſe redeuntes, non tantum pro ſuis libenter agnoſcere, ſed maximas etiam, tam his, qvi expoſitos educaverant, qvam illis, qvi feriam vitæ

(y) Hiſt. Eccleſ. Island. T. I. p. 71-72. not.

(z) Loco ſupra cit.

(a) Ed. *Biörneri* cap. 14. p. 22. & cap. 18. p. 29.

vitæ ſervandæ curam exponendis probaverant, gratias habere ſolebant. Ita ut idem fere eis uſu veniret, qvod Thorgilſi Orrabeinis alumno, in diſertis Grönlandiæ conſtituto, qvem, deſperata ob victus inopiam ſalute, filium, qvem longa fame tabeſcere pati non potuit, occidi a ſociis jusſiſſe; aſt brevi ad ſe redeuntem, eosqve mandato non paruiſſe admodum lætatum, magnas eis, qvod filium ſervaverant, gratias egiſſe *Floamanna-Saga* (b) docet.

§. 6. *Expoſitio Legibus ethnicorum, inprimis Islandorum & Norvegorum, qvousqve & qvamdiu permiſſa.*

Hæc de modo infantes exponendi memoraſſe ſufficiat. Cauſis autem expoſitionis, moribus veterum ſeptentrionalium, adhuc ethnicorum, probatis (§. 3.) nova apud Islandos acceſſit, *paupertas* nempe, rudiori reipublicæ Legumqve conſtitutioni, qvippe qvæ nec pecuniam in pauperum ſuſtentationem conferri ab initio juſſerant, nec cetera opulentiores ad eos ſublevandos ſatis obſtrinxerant, adſcribenda. Cum enim hoc pacto liberi, qvos parentes alere non potuerunt, ditioribus ſublevandi vel nutriendi jure imponi neqvaqvam poſſent, pauperibus, qvos magnus liberorum numerus gravabat, qvem reipublicæ oneri fore periculum fuit, permitti neceſſe erat, ut, qvos ipſi nutrire non potuerunt, exponerent. *Conſvetudine* tantum vel *uſu* hoc receptum fuiſſe, innuere videtur *autor* noſter (c), *morem qvendam* vel *qvorundam* hunc fuiſſe ſcribens; neqve id male, ſi primæ ejus originis ratio habeatur. Inde autem ſuſpicio haud abſurda oriri poſſet, expoſitionem, qvatenus hac ex cauſa fiebat, accuratius dici toleratam tantum vel impunem fuiſſe, qvam permiſſam legibus, vel probatam. Aſt qvod *Legibus* etiam vere probata fuerit clare ſatis indicat *Thorſteinis Tauripedis Vita* cujus verba *Codex Flateyenſis* (d), ita exhibet: "Þat varo þá „ lög í þann tima, at ut ſkylldi bera uríkra manna börn, ef villdi, ok þótti þó „ eigi vel giört". i. e. *LEX erat eo tempore* (vergente ſeculo decimo), *ut pauperum liberi, ſi ita placeret, exponerentur, qvod tamen factum turpitudinis*

(b) Cap. 24.
(c) Cap. 3. p. 36-37.
(d) In *Olai Trygg. Vita* ed. Island. Lib. II. p. 23.

tudinis nota non caruit. Accedunt omni majores exceptione teſtes *Arius Polyhiſtor* (e), *Kriſtni-Saga* (f), *Olafs-Saga Tryggvaſonar* (g), & *Snorro Sturlæus* (h), qvi omnes uno ore non tantum *Legem* vocant, ſed etiam docent, qvod Thorgeir Liosavatnenſis, novam de religione Chriſtiana publice recipienda legem anno Chriſti 1000 perferens, veterem illam de infantum expoſitione ſtatim abrogare auſus non ſit, ſed hanc expreſſe ratam habere neceſſum duxerit; idqve (ut *Olafs-Saga* reliqvorum hac de re narrationibus addit) *qvia illos, qvi religioni chriſtianæ maxime obſtiterant, capere non poſſe novit, qvî conſiſtere poſſet, omnes, qvi naſcerentur, tam pauperum, qvam divitum, liberos educari; & tamen nihilominus rerum, qvæ partem alimentorum haud minimam incolis eousqve ſubminiſtraverant* (carnis ſcilicet eqvinæ) *eſum* interdici; unde præterea patet, qvam altas tunc temporis infantes exponendi licentia in animis plebis Islandicæ radices egerit. Nec aliud *Nials-Saga* (i) ſvadet, licet in eo a ceteris diverſa, qvod expoſitionem infantum a Thorgeire *ſub poena relegationis* PALAM PROHIBITAM, CLAM vero TANTUM PERMISSAM FUISSE perhibeat; nam qvamvis hanc legis partem, qvæ ad ſolum Deorum ethnicorum cultum pertinuit, ad expoſitionem infantum minus recte extenderit, ſimul tamen clare ſatis agnoſcit, qvod hæc, non ethnicis ſolum, ſed chriſtianis etiam, Islandiæ legibus aliqvamdiu permiſſa fuerit. Qvod vero, etiam tunc temporis, omnes boni turpe & inhoneſtum judicaverint, ſi viri nobiles & opulenti liberos ſuos exponi curarent, præter *autorem* noſtrum (k), ſatis ſuperqve docet *Finnbogii robuſti Vita*, tam cap. 2., ubi Asbiornem, filium ſuum exponi jubentem, uxor Thorgerda introducitur his verbis reprehendens": "Þetta mantu eigi göra, ſva vitr ok ríkr madr ſem þú ert; þvî „þetta er it uheyriligaſta bragd, þó fatækr madr giördi, enn nú allrahellzt, „er ydur ſkortir eigi godz". i. e. *Hoc neqvaqvam tibi, ſapienti qvippe & opulento viro, facere placebit; inaudita enim hæc eſſet, vel in paupere, crudelitas;*

(e) Ed. *Buſſæi* p. 46. 47.
(f) Ed. Havn. p. 100. 101.
(g) Ed. Isl. Lib. II. p. 244.
(h) Ed. Svec. T. I. p. 436.
(i) Ed. Havn. cap. 106. p. 164-65.
(k) Loco ſupra cit.

crudelitas; in te autem, cui facultates non desunt, multo maxima censeri debet; qvam infra, cap. 4., ubi vulgi de hoc facto judicia his verbis narrantur: „ þat frettizt nú hvervetna, at barn þeirra Asbiarnar ok Þorgerdar hefdi „ verit utborit, ok þótti þat uheyriligt bragd, sva ríkra manna ok gaufigra, „ sem þau varo ". i. e. *Manavit longe lateqve rumor, prolem Asbiornis & Thorgerdæ expositam fuisse, qvod eo magis nefandum facinus omnibus est visum, cum adeo opulenti essent, & nobili genere nati;* idqve jure meritoqve, cum expositio infantum haudqvaqvam opulentis, sed solis pauperibus lege permissa fuerit, & apud hos ne omni qvidem caruerit turpitudinis nota. Hanc autem Islandorum de infantum expositione legem fragmentis *Juris Ulfliotiani* annumerari debere, omnes supra memorati nostratium scriptores, qvi religionis christianæ in Islandiam introductæ historiam tradiderunt, haud obscure innuunt. Cum vero jus Islandorum Ulfliotianum legi Norvegorum Gulathingensi, qvæ circa annum 928 viguit, originem debuerit, concludi forte posset, expositionem infantum apud Norvegos tunc temporis, non effrenem prorsus & promiscuam, soliqve parentum licentiæ relictam (qvamvis potestas patria, nullis fere limitibus cohibita, populi militaris feritas, & vicinorum hac in re exempla facile id svadere possent), sed eodem potius, vel simili, modo circumscriptam fuisse, qvem ei Jus Ulfliotianum apud Islandos statuit. Neqve id nos pertinaciter negaverimus. Altissimum tamen de eo silentium est, non tantum in universa Norvegiæ ethnicæ historia, sed etiam in omnibus, qvæ sat multa supersunt, Legum Norvegicarum ejus ævi fragmentis. Et si vel maxime, expositioni infantum, aliqvem, Norvegorum ethnicorum jure, limitem positum fuisse concedamus, eam tamen, de facto, magis parentum licentiam, qvam leges, secutam esse, tot Islandorum, positos suis legibus terminos in infantibus exponendis, ut libuit, excedentium, exempla svadent; persvadet autem optimatis Norvegici Asgrimi, Haraldo pulchricomo coævi, factum, supra (§. 4.) a nobis allegatum, qvem filium suum exponere jussisse *Landnama-Saga* docet, nulla prorsus memorata tantæ sævitiæ causa; idqve novo indicio firmat similis Godbrandi, etiam Norvegi, qvi seculo decimo exeunte vixit, in infantem Haraldi filium, ob solam patris culpam, crudelitas, a nobis etiam supra (§. 3.) notata. Sed ratio etiam singularis Islandis esse potuit, cur novum apud se infantum expositioni limitem ponerent, nimia scilicet civium diminutio ex effreni metuenda,

qvomodo Ericus Guddalensis, Islandiæ nuper incoli coeptæ tempore, singulare cum Sæmundo Hæbudensi, de habitandi loco, certamen Hreidari disfvasisse memoratur (l), *incommodum* judicans *lites & cædes invalescere, qvamdiu tanta esset incolarum paucitas.* Certum autem est, qvod infantes, qvi integro corpore erant, exponendi facultas, qvalem Leges ethnicæ concesserant, in Norvegia & Islandia viguerit (qvamvis ne unicum qvidem expositorum exemplum, post christiana sacra introducta, ibi occurrat) usqve ad tempora Olai Sancti Norvegiæ Regis. Is vero, ut secundo jam tum imperii sui anno, Islandis, qvos in aula habuit, referentibus, cognovit, hanc & plures ethnicas consvetudines legibus eorum adhuc permitti, nuncium ad Skaptium Thoroddi filium, tunc temporis legiferum, aliosqve insulæ optimates, de his emendandis misit, & Hialltio Skeggii filio ad se evocato, tandem effecit, ut Jus Ecclesiasticum ejus auspiciis reformatum Islandi reciperent, eoqve ipso infantum expositionem, aliasqve similes ethnici moris reliqvias, secundum S. V. *Johannæi* calculum (m) Anno Christi 1019, sed certe ante annum 1024 penitus abrogarent (n). Nec dubium esse potest, qvin eam apud suos in Norvegia pariter abrogaverit, cum Islandis, sibi non subjectis, ita abrogandæ autor fuerit, & adhuc multo magis, cum ipsum illud Jus Ecclesiasticum, vi cujus in Islandia abrogata est, in Norvegia recipi curaverit, anteqvam id Islandis recipiendum persvaserat.

§. 7. *Expositionis infantum, & primo qvidem integrorum, post Olai Sancti tempora, inprimis apud Norvegos & Islandos, fata.*

Ab hujus Regis tempore nova prorsus expositioni apud Norvegos & Islandos inducta est facies, maxime in eo, qvod distinctio observari coeperit infantum, *qvi integro corpore essent, & qvi minus.* Qvod ad priores attinet, plene qvidem non constat, qvid de eorum expositione in Norvegia sanxerit;

Rubrum

(l) *Landnama-S.* ed. Havn. Lib. III. c. 7. p. 211.

(m) Cf. Hist. Eccl. Island. T. I. p. 73-79.

(n) Conf. *Are frode*, *Kristni-Saga*, *Olafs-Saga Tryggvas.* & *Niáls-Saga* locis supra citatis, nec non *Sturlæi* Heimkringla ed. Sv. T. I. p. 436. 440. 601. & ex his *Torfæus* Hist. Norv. T. III. p. 63. 122.

Rubrum tamen *Cap. XXI. Lib. I. Codicis Hakoniani Gulathingensis*, qvalis hodie habetur, indicare videtur, qvod *multam trium marcarum* ei vere imposuerit (o). Nam licet fortasse dubitari posset, utrum ei, an *Qvieto*, imo tertio *Olao*, magni Nudipedis filio, (tot enim præter Tryggvinum, qvi hac in re in censum venire neqvit, ante magnum Erlingi filium cogitari possunt) hoc adscribendum sit, omnibus tamen accurate perpensis facile perspicitur, *Olaum Sanctum* hic intelligi debere, cum historiæ doceant, qvod expositioni prohibendæ operam primus dederit. Qvamdiu vero hæc ejus constituto perstiterit, haud satis liqvet. Certe huic delicto in Norvegia plene coërcendo haudqvaqvam suffecisse, jure credi potest. Nam si *Jus Ecclesiasticum Vikensium*, qvod ad *Sigurdi Hierosolymipetæ* tempora referendum esse videtur, inspiciamus (p), statim apparet, qvod *infantis integri expositio* a parentibus commissa, ex ejus principiis (ipsam enim conceptis verbis non memorat) *æqviparanda* sit *infanticidio doloso*, *qvod*, a matre commissum, pro homicidio qvalificato (*mord*) diserte habet, & *pace ac bonis*, *tam immobilibus*, *qvam mobilibus*, *nec non perpetuo in terra ethnica exilio* punit. Idqve eo magis expeditum est, cum collatione instituta satis clare pateat, qvod *Magnus Erlingi filius*, saltem ex parte, inde mutuatus sit poenam, qvam eum expositioni integrorum statuisse *Codex Juris Gulathingensis Hakonianus* (q) ab eo reformatus his verbis testatur: "Ef madr ber ut barn sitt heidit edr kristit, oc spillir, or verdr hann „kunnr at því, þá hefir sá fyrirgiört sé oc fridi, oc köllum ver þat *mord it* „*mikla;* enn ef spillir man manna barni sinu, heidnu eda kristnu, þá skal „skapdrottinn hafa hydt fyrir fimt, eda fært konungsmönnum ella, ok eigi „kost at selia utan landz ef hann vill". i. e. *Ingenuus, si proprium infantem, sive baptisatum, sive non, exponat, eoqve occidat, tantiqve criminis convincatur, bonis ac pace multetur, hanc enim MAGNAM CÆDEM vocamus. Si vero servus vel ancilla, infantem suum, baptisatum, vel non baptisatum, occidat, dominus illos ante qvintum diem virgis cædat, aut viris regiis vel magistratui tradat* (noxæ scilicet dandos), *aut, si magis*

 placuerit,

(o) *Pausii* Collect. Legg. Norveg. T. I. p. 31.
(p) Ed. Havn. cap. 3. p. 17.
(q) *Pausii* Coll. LL. Norv. l. cit. p. 31-33.

placuerit, extra Regnum vendat. Jus Ecclesiasticum, qvod Codex Pergamenus Legati Magnæani optimæ notæ (r), *Sverreri* tribuit, qvodqve anno 1190 editum esse b. *A. Magnæus* ex synchronismo episcoporum, qvi in eo recensentur, concludit, ut cetera juri Ecclesiastico nuper laudato, qvod vulgaria Codicis Hakoniani Gulathingensis, a Magno Erlingi filio reformati, exemplaria, qvalium unum *Pausius* Danicè edidit, habent, magna ex parte simile est, ita etiam *expositionem infantum, a parentibus ingenuis commissam, pro homicidio qvalificato* similiter *habet, eiqve* non tantum *eandem poenam statuit*, sed & pariter addit, *eum, qvi vel ab episcopo, vel ab hujus procuratore, talis criminis accusatur, id non secus ac alia homicidia qvalificata ejurare, siqve juramentum ei non succederet, exilio puniri debere* (s). De *liberis* vero ex *serva natis* tantummodo præcipit, *ut dominus hos, donec a patre*, cui alendi obligationem imponit, *agnoscuntur, in vivis servari curet, siqve ex negligentia interea perire sinat, tres marcas multæ loco pendat.* Has vero poenas seqventi tempore plurimum in Norvegia mitigatas esse indicat *Jus Ecclesiasticum*, Legi Magni Legum emendatoris Gulathingensi a *Pausio* (t) subjunctum, sed re vera ad Codicem patris *Hakonis Hakonidæ* Frostothingensem non vero, ut doctissimus *Olavius* (*) putavit, ad Eysteinem Archiepiscopum (**) pertinens (u), qvippe qvod *matri ingenuæ, proprium partum exponenti, disciplinam* tantum *ecclesiasticam & tres marcas episcopo solvendas, & patrifamilias, si ejus consilio expositio facta, etiam tres marcas; sed si ab ullo eorum, qvi sub ejus tutela aut potestate erant, sex tantum uncias*, injungit. *Servum* vero, *infantem suum proprio motu exponentem, aut sex uncias episcopo persolvere, aut episcopi auctoritate virgis cædi* jubet, *nisi dominus corium ejus sex unciis redimat*, verba hæc sunt: „Ef madr slær ut barni sinu, þá gangi til scrifta oc „böti vid gud, enn biscope III. merkr — enn ef barn verþr utborit at buanda „ráþe,

(r) No. 78. in 4to. conf. *Olavii Syntagm.* de Baptismo Proleg. VI.

(s) Conf. *Olavii* Synt. de Bapt. p. 147. n. a.

(t) Collect. Legg. Norv. T. I. p. 210. cap. 2.

(*) Synt. de Bapt. Proleg V.

(**) Cf. *Holb.* D. og N. Staat ed. 3. p. 498. & *Erici* Prolegom. in *Speculum Regale* p. LXIV.

(u) Vide Coll. Legg. Norv. T. II. p. 17. nec non Codices Msstos hujus Legis.

„ ráþe, giallde III. merkur biſcope — oc giallde VI. aura, ef nockorr ber ſá „ ut, er hann átti at hallda ord ne eidi fyrir — enn ef þræll ſlær ut barni ſino, „ at ſino ráde, giallde VI. aura biſcope, eda þræll láti hud ſina, enn biſcop fáe „ mann til at hyda þrælinn, nema drottin hans leyſi húd hans med VI. aurum". Tandemqve *Jus Eccleſiaſticum*, *Johannis Archiepiſcopi Nidroſienſis* auctoritate confectum & promulgatum, idqve tam in Codice Pergameno ſupra laudato, (qvi id *Magno* Regi *Hakonis filio*, & *Johanni*, conjunctim tribuit), qvam in vulgaribus (qvi id ſoli *Johanni* tribuere, ejusqve nomen præferre, ſolent,) (x), qvod Juris Eccleſiaſtici Froſtothingenſis de hoc delicto conſtitutionem cetera retinuit, loco *trium marcarum*, *XII. uncias*, & loco *VI. unciarum*, *tres uncias* ſubſtituit, eaqve usqve ad Reformationem harum poenarum menſura in Norvegia fuiſſe videtur.

Qvod ad Islandos attinet, omni dubio caret, infantum integrorum expoſitionem, inde ab Olai Sancti tempore, ſemper apud eos prohibitam permanſiſſe; qvalem vero cetera ei in Islandia præfixerit legem prorſus incertum eſt. Hoc tantum certo conſtat, qvod nulla ei poena antiqvis Islandorum legibus eccleſiaſticis conſtituta ſit; idqve clare ſatis indicare videtur, qvod ita brevi in Islandia exoleverit, qvippe cordatis omnibus dudum exoſa, ut ſeculis XII. & XIIItio, qvibus hæ leges ſcriptæ ſunt, nullus ab ea metus amplius eſſe poſſet; Siqve forte contingeret, vero maxime ſimile eſt, nulla alia poena, qvam diſciplina eccleſiaſtica, & multa pecuniaria, qvales eccleſia Norvegica, ut ſupra relatum eſt, probaverat, usqve ad tempora reformationis, expiatam fuiſſe. Idem fere apud Danos his temporibus obtinuiſſe poenæ illæ indicare videntur, qvas *Statuta Dni Andreæ* Archiepiſcopi Lundenſis, *apud Selandenſem Synodum* ante annum 1222 condita, & a perilluſtri Dno *Kofod Ancher* benigne nobiscum communicata criminibus qvibusdam expoſitioni cognatis irrogant, his verbis: "*Si* „ *qva mulier infantem ſuum OPPRESSERIT, triennis penitencia cum* „ *tribus carenis ei debet injungi*". Et porro: PRO INFANTE NON BAPTIZATO: "*Si cujus infans non baptizatus OPPRIMATUR, antequam* „ *mater de partu convaluerit, patri ſeptennis penitencia injungatur tan-* „ *qvam homicide*". Et deniqve: PRO ABORSO: "*Si qva mulier ABOR-*

 „*SUM*

(x) Conf. *Paus* Coll. Legg. Norv. T. II. p. 114. c. 6. & *Olavii* Synt. de Bapt. p. 147. not. a.

„*SUM procuraverit*, *& constare poterit*, *qvod partus fuit animatus*, *eadem penitencia debet puniri mater vel pater qva solent homicide*". Nec omnino diversa veteres Svecorum Legislatores his de rebus sensisse variæ eorum leges (*) argumento esse possunt; Præ reliqvis tamen, qvantum qvidem jam occurrit, *Gothlandica* (**) expositionem infantum & nominatim prohibet, & severius ceteris punire voluisse videtur, nisi Leges *Provinciales* & *Muncipales* Christophoro-Carolinæ (***) qvæ infanticidium dolosum, in patre rotæ, in matre ignis poena plectunt, de expositione etiam intelligendæ sint.

Post Reformationem expediti juris esse videtur, qvod Norvegi & Islandi, ex Legum apud eos civilium principiis (y), expositionem, ubi infanti mortis causa exstitit, a parentibus commissam, pro *homicidio qvalificato*, ab aliis vero, pro *specie homicidii simplicis* habuerint. Idem fere de Danis statuendum censemus, cum antiqvarum apud eos de homicidiis legum, qvamvis expositionem, utpote dudum extra usum positam, diserte non memoraverint, principia Norvegicis haud omnino dissimilia fuerint. Ast ex qvo *Recessus Christiani III.* (z), omnibus homicidiis dolosis capitalem poenam statuerat, dubitari neqvit, qvin etiam expositio, si modo evenerit, mortiqve infantis causam præbuerit, eodem modo punita fuerit. Hanc autem poenam novo rigore postea communivit *Christianus IV.* per Constitutionem d. 27 Novembris 1647. datam (a), qva mulieribus proprios vel aliarum liberos in agros promiscue exponentibus, etiamsi ab aliis inventos in vivis servari contingeret, capitalem poenam indixit, eas vero, matres inprimis, qvæ in vias publicas, vel loca urbibus & pagis vicina exponerent, virgis ad palum publice cædi & simul cauterii stigmate plecti, easqve solas, qvæ in domos, pagos, vel oppida exponerent, virgis tantum cædi, jussit; qvod ultimum *Fridericus IV.* gl. m. per *Litteras Patentes* d. 20. Sept. 1709. datas, Hafniæ in specie respectu habito, eo tandem deter-

(*) ex. gr. *Östgöthal.* Kristnub. c. 26. *Westmannal.* ib. 25. it. Mannh. 25. *Dalel.* Kirkiob. 24.
(**) Cap. 2.
(***) Högmälisb. 2. cap.
(y) Vid. Leg. Gulathing. *Magni* Mannh. cap. 3. *Paus* l. c. T. I. pag. 54. Leg. Norv. *Christ. IV.* Mannh. c. 2. & Jonsbok s. Leg. Island. *Magni* Mannh. c. 2.
(z) Vid. Recess. Coldingens. dat. 13 Dec. 1558. art. 21.
(a) Conf. *Pausii* Collect. Constitt. pag. 837.

determinavit, ut illi etiam parentes, qvi infantes, non occidendi animo, ſed tantum ut ſumptibus publicis alerentur, in vicis urbis deponerent, capite pleƈterentur. Cætera cum prædiƈta Chriſtiani qvarti Conſtitutio in *Codices Chriſtianæos* Danicum & Norvegicum (b), qvorum ultimus hac in re, vi Reſcripti regii, die 19 Febr. 1734. dati, Islandis etiam pro norma eſt, migraverit, poenæ per eam ſtabilitæ omnes, qvi expoſitionis convinci poſſunt, hodie manent.

§. 8. *Expoſitio monſtrorum & portentorum.*

Ab integris ad monſtra & portenta progredimur. Hæc antiqvo Norvegorum jure ab exponendi immunitate excepta fuiſſe certisſimum qvidem eſt. Qvi vero hujus juris ordo, qvi progreſſus fuerit, haud æqve conſtat. Ab *Olao Sanƈto* primam harum legum originem repetendam eſſe, ſatis apparet. Sed cum Jus Eccleſiaſticum, qvod ejus auƈtoritate conſcriptum & promulgarum eſt, nobis nondum invariatum occurrerit, aſſeverare haudqvaqvam audemus, qvid hac de re præceperit. Interim tamen, donec contrarium ſtatuens hujus exemplum producitur, qvod genuinum eſſe conſtet, credere nobis liceat, ſi non ipſam ejus mentem exprimere, certe ad eam qvam proxime accedere *Jus Eccleſiaſticum Vikenſium*, omnium Norvegiæ Legum Eccleſiaſticarum, qvæ nobis haƈtenus inſpicere contigit, absqve dubio antiqvisſimum, qvod (c) MONSTRA, *qvæ caput caninum haberent, & manus pedibus anterioribus phocæ ſimiles*, qvæqve porro *digitos pedum calcis loco, calcem vero digitorum loco, mentum inter ſcapulas, occiput in peƈtore, oculos in occipite, & ſuras antrorſum verſas gererent, in abſceſſum, qvo homines vel animalia venire ſpes non eſſet, deportanda, & diligenter abſcondenda*, atqve adeo exponenda præcipit; PORTENTIS vero, *qvæ faciem haberent folliculo obduƈtam, nutritionem* qvidem *negat, qvod ſpes nulla eſſe videatur cibum capere poſſe, ad templum* tamen *deferri, primaqve ſignatione initiari, ſed poſt ad fores temple deponi, ibiqve a proximo cognato, donec ſponte exſpirent, cuſtodiri*

(b) Lib. VI. cap. 6. art. 10.

(c) Ed. Havn. cap. 1. pag. 12-14. conf. *Olavii* Synt. de Bapt. pag. 38. §. 6. not. a.

diri jubet, eoqve facto *in coemeterio sepeliri* permittit (d). *Jus Ecclesiasticum Codici Gulathingensi Hakoniano* apud *Pausium* (e) præmissum, de *monstris* nihil habet; unde eorum projectionem, saltem tacite, permisisse videtur. De PORTENTIS vero, *qvibus facies in occiput, aut digiti pedum in calcem vergerent* („ at þann veg horsi anlit sem hnacki skylldi, edà þíngat tær, „ sem hælar scyldo ") disponit, *qvod nutrienda qvidem non sint*, neqve tamen promiscue projicienda, *sed* multo magis *baptisanda*, & post, *donec moriantur, in templo deponenda.* Scimus qvidem cl. *Pausium* credidisse, qvod hæc fuerit norma expositioni portentorum ab *Olao Sancto* præscripta, ideoqve in *Annotatione* huic Legi adjecta (f) statuisse, *qvod Magnus Erlingi filius eam abrogaverit, eaqve ideo in legibus ecclesiasticis seqvioris ævi penitus omissa sit, ejusqve loco positum, omnem foetum qvi caput humanum habet, baptisandum & nutriendum esse.* Sed rectius videtur, hanc legem, ut reliqvas omnes, qvæ ad jus Ecclesiasticum pertinent, in prædicto Codice Gulathingensi sisti, qvalis a *Magno* reformata est, qvod ab eo factum esse ipsum rubrum capitis conceptis verbis docet (g), ita ut formam indicet, non qvam *Olaus Sanctus*, sed qvam ipse *Magnus* huic expositionis generi vel præscripsit, vel a prioribus regibus præscriptam probavit & recepit. *Jus Ecclesiasticum*, qvod nonnulla *Legis Magni Heidsævensis* exemplaria habent, ab *Olavio* (h) descriptum, sed a *Pausio* editum (i), Gulathingensi in eo aperte mitius est, qvod MONSTRA etiam, *feris similia, qvæ nec caput humanum, nec vocem humanam habent, ad templum, si ita placeret, deportare, & sacerdoti, si vellet, baptisare*, & tum primum ita projicere permittat, ut *in fovea in coemeterio facta, planoqve lapide, ad canes & corvos arcendos superne tecta, deponerentur, terra tamen non obruerentur, priusqvam sponte exspirarent*

(d) Conf. *Olavii* Synt. de Bapt. p. 55. not. c.

(e) Coll. Legg. Norv. T. I. p. 29. cap. 20. & *Olav.* l. c. Proleg. I. nec non pag. 38. §. 7. not. a.

(f) Loc. cit. T. I. p. 30. not. a.

(g) L. cit. pag. 29.

(h) Synt. de Bapt. Proleg. III.

(i) Collect. cit. T. om. II. p. 271. sq.

rent (k). PORTENTA vero, *qvæ caput humanum & vocem humanam haberent, qvamvis tantis nævis deformata, ut oculos in occipite, surasqve gererent antrorsum versas, non tantum baptisari, sed & porro nutriri* jubet, hoc tantum adjecto, *qvod episcopo post ostendi deberent, & ab eo consilium peti, qvomodo deinceps tractanda essent* (l); qvæ omnia ex regula, qvam cap. 1. fundamenti loco ponit, nempe: *omnes infantes, modo capite humano nascerentur, nutriendos esse, & non exponendos, qvamvis nævis qvibusdam cætera laborantes:* prono satis alveo fluunt. Ex his autem porro elucescere videtur: 1mo, qvod tria jura ecclesiastica, qvæ hactenus memoravimus, non tantum generatim ex communi fonte, jure nempe ecclesiastico Olai Sancti, primum profluxerint, sed etiam speciatim, qvod varias illas mutationes nobis vere exhibeant, qvas hocce jus, per novellas constitutiones & emendationes, a successoribus subinde inspersas, subiit; & deinde 2do, qvod Jus Heidsiviense, qvamvis haud pauca admixta habeat, qvæ antiqviora tempora manifesto spirant, qvæqve ex Jure Olaviano sine omni mutatione eo traducta videntur, reliqvis duobus, Vikensi scilicet & Gulathingensi, recentius sit, cum his, qvantum ad monstra & portenta attinet, longe mitius disponat. Imo, si nostram sententiam dicere liceat, Jus Ecclesiasticum in eo exhiberi censemus, qvale *Sverrer* in Nomothesia Heidsiviensi ratum esse jussit, eo maxime argumento ducti, qvod Jus Ecclesiasticum, teste Codice Pergameno supra a nobis laudato, a Sverrere pro nomothesia Gulathingensi promulgatum, Norvegicorum omnium, qvæ qvidem nobis videre contigit, primum sit, qvod eandem cum Heidsiviensi regulam, scilicet *omnes infantes*, qvi *caput humanum haberent, nutriendos & baptisandos esse* („ föda skal barn huert er boret er, krisna, oc til kyrkiu föra, ef mannz hafud „ er á "), probaverit; idqve novo indicio firmat *Jus Ecclesiasticum* nepotis *Hakonis Frostothingense*, tam in Msstis lingva antiqva Norvegica exaratis, qvam in interpretatione Danica *Paujiana* (m), eandem repetens. Sed qvicqvid de ætate prædicti juris Ecclesiastici Heidsiviensis statuatur, ex Gulathingensi tamen

(k) L. c. cap. 6. conf. *Olavii* Synt. pag. 148. not. c.

(l) L. c. cap. 5. conf. *Olav.* p. 148. not. d.

(m) L. c. T. I. p. 209. cap. 1. conf. *Olav.* l. c. pag. 40. §. 9. not. a.

men Sverreriano, & Froſtothingenſi Hakoniano, certo concludi poteſt, expoſitionem vel projectionem portentorum, qvalem Vikenſe & Gulathingenſe antiqvius permiſerant, a Sverreris tempore in Norvegia ceſſaviſſe, qvamvis ſpecialem Heidſivienſis de portentis legem, utpote vi regulæ, ſupra adductæ, fere ſuperfluam, penitus omiſerint. Qvid vero de monſtris eccleſia Norvegica ab hoc tempore ſtatuerit, prorſus non liqvet, niſi forte ſupradicti Juris Heidſivienſis de eis legem, ſi modo talia naſci contingeret, retinuerit. Aſt ab Hakonis Hakonis filii tempore plenisſime conſtat, nullam amplius monſtrorum, utpote rei nimium qvantum inſolitæ, in Legibus Norvegiæ Eccleſiaſticis mentionem fieri, ſed regulam ſæpe memoratam: *qvod omnes infantes, humano capite nati, ali deberent, etiamſi nævi qvid ineſſet*, ("þó at nockorr örkyml ſe á") invaluiſſe; hanc enim Jura Eccleſiaſtica hujus ævi, tam qvod ipſi *Magno Hakonis filio Olavius* (n) tribuit, qvam qvod Codex pergamenus ſæpius laudatus *Magno & Johanni Archiepiſcopo* conjunctim adſcribit, & deniqve, qvod ſoli *Johanni* vulgo tribui ſolet (o), omnia receperunt, eoqve ipſo omnem portentorum expoſitionem vel projectionem penitus in Norvegia abrogarunt (p).

Qvid apud Islandos Olaus Sanctus de monſtrorum & portentorum expoſitione ſanxerit, hodie nos latet. Sed ſi idem fuerit, qvod Jus Eccleſiaſticum vel Vikenſe, vel Gulathingenſe antiqvius, Norvegis præſcripſiſſe ſupra retulimus, tales ejus Conſtitutiones Islandos, aut nunqvam recepiſſe, aut diu ante Magni Erlingi filii tempora iterum abrogaſſe neceſſe eſt; nam *Jus* eorum *Eccleſiaſticum antiqvisſimum*, qvod *Thorlako-Ketillianum* vulgo audit, & anno 1122 conſcriptum, anno vero ſeqventi 1123 promulgatum eſt (q), nihil tale memorat, ſed tam in exemplaribus, qvæ Codici Juris Civilis qvi *Grágás* vulgo audit, præmitti ſolent, qvam in eis, qvæ ſeorſim habentur, generatim tantum præcipit: *omnes liberos qvi naſcuntur, qvam primum fieri poteſt, baptiſandos eſſe, qvacunqve demum forma eſſent* ("med huerigri ſcepnu ſem er"); qvod portento-

(n) Synt. de Bapt. Prol. VIII.

(o) Conf. *Pauſii* Collect. T. II. p. 111. cap. 1.

(p) Conf. *Olavii* Synt. p. 40. §. 9. not. a.

(q) Conf. Olavii Synt. de Bapt. Proleg. II. F. *Johannæi* Hiſt. Eccl. Isl. T. I. p. 106-107. *Holbergs* Staat ed. 3. p. 511-512.

tentorum expositioni vel projectioni omnino non favet, imo ne monstra qvidem a baptismo & nutritione excludere videtur, nisi suspicio esset, qvod Islandi hæc in numero *liberorum* non habuerint, adeoqve, hac lege, nec eorum baptismum præceperint, nec projectionem vel expositionem prohibuerint, qvod tamen, disertis veterum hac de testimoniis destituti, in medio relinqvimus. Seqventi vero Seculo *Arnas* Skalholtensium Episcopus Juris Ecclesiastici a se 1275 promulgati (r) cap. 1. eandem regulam, qvam Ecclesia Norvegica hac in re tunc receperat, nempe: *omnes infantes, qvi capite humano nascerentur, nutriendos esse, etiamsi nævis qvibusdam laborarent*, Islandis præscripsit, eaqve exinde apud eos obtinuit.

(r) *Holb.* Staat ed. 3. p. 514. *Olavius* l. c. Prol. IX.

II. PAULI VIDALINI

in Islandia qvondam Legiferi

De

Lingvæ Septentrionalis Appellatione:

DÖNSK TUNGA

i. e.

LINGVA DANICA:

Commentatio.

Ex Islandico Latinè verſa, & ſupplementis aucta ad pag. 87. not. 60.

---

§. 1. *Lingva Danica Seculis XII. & XIII, cum leges Islandorum civiles ſcriptæ ſunt, tribus tantum ſeptentrionis Regnis, Daniæ, Norvegiæ & Sveciæ propria fuit.*

Qvod lingva, qvæ per eminentiam *Dönsk tunga* ſ. *Lingva Danica* olim vocabatur, eadem ſit, qvæ Islandica noſtra, teſtis eſt *Codex* Leg. Island. *Magnæus*, vulgo *Jónsbók*, anno chriſti 1280 promulgatus, *Tit. de Hæreditatibus* cap. 23. his verbis: " Nú andaſt utlendr madr her af *Noregs Kongs* „ *riki*, þá ſkal þann arf taka her, til burtflutningar epter hann, hinn ſkylldaſti „ frændi hans, þeirra ſem þá eru her ". i. e. *Si peregrinus, imperio REGIS NORVEGIÆ ſubjectus, hic* (in Islandia) *moriatur, hæreditatem, qvam relinqvit, cognatorum ejus, qvi hic tunc adſunt, proximus ſumat, peregre avehendam:* & nonnullis interjectis: " Sva ſkal ok fara um arf *Danskra* „ manna ok *Svenskra*, ef þeir andaſt her. Enn af ödrum túngum, enn *Dan-* „ *skri*, ſkal eingi madr at frændſemi arf taka her, nema fader, ſonr, edr brod- „ er, nema þeir hafi lögleg umbod til ". i. e. *Idem juris eſt de DANORUM & SVECORUM hæreditate, ſi hic moriantur.* Ex *aliis autem LINGVIS qvam DANICA, nemini, præter patrem, filium, & fratrem, cognationis ratione, hæreditas hic tradi debet, niſi legitimo mandato ſit inſtructus.* Idem de ſuo tempore etiam adſtruit antiqvior *Legum Islandicarum Codex* vulgo *Gragás*, anno 1118 ſcriptus, *Tituli de homicidiis* ſ. *Vígsloda* cap. 37.

his verbis: " Ef útlendir menn verþa vegnir her á landi, *Danscir* eþa *Sönscir* „ eþa *Norrönir*, or þeirra konunga vellde þriggia, er *or tunga* er; þar eigo „ frændr þeirra þær facer, ef þeir ero út her; enn af öllom tungom ödrom, „ enn af *Danscri túngo*, þá á engi madr her vígsöc at sócia af frændsemis só- „ com, nema fader, eþr sonr, eþr broder, oc þó því at eins þeir, ef þeir „ hafa her viþ kannaz áþr". i. e. *Si exteri, DANI, SVECI vel NORVEGI, ex tribus* (scilicet) *illis regnis, qvæ NOSTRA LINGVA utuntur, oriundi, hic* (in Islandia) *occidantur, cognatis eorum, si hic tum adsunt, actio homicidii competit. Ex omnibus autem aliis lingvis, præter DANICAM, nemini, jure cognationis, actionem homicidii hic instituere fas est, nisi patri, filio, vel fratri, & ne his qvidem, nisi ea solum lege, si prius hic sat diu sint commorati.*

§. 2. *Antiqvioribus vero temporibus Angliæ etiam communem fuisse veteres perhibent.*

Hæc qvamvis satis clara sint, objici tamen forsitan poterit, qvod plures adhuc regiones lingvæ Danicæ ambitu comprehendat *Gunnlaugi Ormstungæ vita* cap. VII. (a) referens: *EANDEM Ethelredi Regis tempore* (ad annum 1006) *ANGLIÆ, atqve DANIÆ & NORVEGIÆ, LINGVAM fuisse; ANGLIAM vero, ex qvo eam Vilhelmus Nothus subegit, LINGVAM MUTAVISSE, & NORMANNICAM ASSUMSISSE, cum ex Normannia oriundus esset* (*). Angliam a Conqvestore subactam esse novimus Anno Christi nati 1066, post cædem Haraldi Regis Gudini vel Godvini filii, qvæ iterum XIX. post Haraldi imperiosi Norvegiæ Regis cædem diebus facta est. Proxima autem vespera postqvam Haraldus cecidit, & Styrkar Stallarius a rustico Anglo tunicam expetiit, *Snorro Sturlæus* lucenter docet, Styrkarem & rusticum se invicem intellexisse, eorumqve lingvam plurimum similem vel plane eandem fuisse. Verba hæc sunt (b): " þá mællti Styrkar: villtu selia kausunginn bondi? Eigi „ þer, segir hann; *þú mant vera Norþmaþr; kænni ec mál þitt*. þá mællti „ Styrkar; Ef ec em Norþmaþr, hvaþ villtu þá? bondi svarar: ec villdi drepa „ þig".

(a) Supra pag. 87.
(b) Ed. Svec. T. II. p. 174.

„ þig". i. e. *Tum Styrkar: Rustice! nonne tunicam tuam vendere gestis? Respondit alter: non tibi; tu enim forte NORVEGUS ES; AGNOSCO LINGVAM TUAM. Tum Styrkar porro: si Norvegus essem, qvid tum facere velles? Ad qvæ rusticus: te occidere vellem.* Unde videmus: 1) Qvod alter alterius lingvam intellexerit. 2) Qvod rusticus conjecerit, certo vero non sciverit, Syrkarem Norvegum esse; & tamen 3) qvod dialectum, qva Styrkar utebatur, ab Anglica diversam agnoverit; Id vero sine dubio ex qvadam pronunciandi vel proferendi stribligine; qvemadmodum Norvegi, qvamvis Danice loqvantur, ex diverso enunciandi sono, a Danis dignoscuntur; & qvomodo apud nos, *orientales* Islandiæ incolas, a ceteris, per spiritum efferendi dissimilem; *occidentales* per certa vocabula, reliqvis non æqve familiaria, & in his *montis nivei Snæfellensis accolas*, per eorum *ai*, loco *a* magni vel duplicis; *Australes*, per *o tenue* ante *r*, in vocibus *hvorigr*, *moraudt*, & similibus, ad formam primæ syllabæ in voce *Norvegr* ab iis pronunciari solitum; & *boreales* deniqve, per genera vocum grammatica, dignoscimus; his enim, e. gr. *Skur*, imber, masculinum est, australibus contra fœmininum, & *klára*, rastrum, foemininum, cujus loco *klár* australibus masculini generis est; qvæ, & plura, qvatuor diversas in eadem lingva dialectos epud nos efficiunt. Germani inferiores & Svcci, Orientalium Islandorum more, spiritum in efferendo trahere vulgo solent; taceo alias loqvendi & pronunciandi differentias, qvalium intuitu rusticus Styrkarem facile agnoscere potuit. Deniqve 4) Rusticus hic in dubio ponit, utrum Styrkar Norvegus, an Anglus, esset, qvod neqvaqvam potuisset, si alia tunc temporis Anglorum atqve Norvegorum lingva fuisset. Si enim objiciatur: Styrkarem, qvamvis Norvegum, lingva Anglica cum rustico loqvi, sed ex qvodam idiotismi errore agnosci, facile potuisse. Qvænam tum, qvæso, ratio, cur Norvegum potius, qvam alterius cujusdam gentis virum esse rusticus conjiceret? Idqve inprimis testimonium de communi tunc temporis Angliæ & Norvegiæ lingva, ex *Gunnlaugi Ormstungæ vita* supra adductum, qvam maxime corroborare mihi videtur.

(*) Patet hinc *Arngrimum* (c), festinatius justo scripsisse, qvod Autor noster Angliam usqve ad Wilhelmi Nothi tempora, *lingva Norvegica* usam esse tradiderit, cum de lingva

(c) Crymog. p. m. 27.

lingva tantum *feptentrionali*, Daniæ & Norvegiæ cum Anglia communi, ut *Sperlingius* (d) recte auguratus eft, loqvatur. Minus tamen jufte *Sperlingius* (e) *Arngrimum* reprehendit, qvafi lingvam Angliæ *Norvegicam* dictam effe afferuerit, cum id nunqvam fecerit. *Runolfus* vero *Jonæ* (f) & *Septimius* (g), autorem noftrum cum viro, cujus vitam fcripfit, confundentes, *Gunnlaugum Ormsfonium* appellando, eo minus excufari merentur, cum etiam ipfum hujus viri nomen perperam pofuerint, negligentiore, ut apparet, Crymogææ *Arngrimi* infpectione decepti. Qvalis autem lingva illa fuerit, qvam Wilhelmus Nothus in Angliam intulit, ex conditione Lingvæ Normannico-Gallicæ eorum temporum, dijudicandum venit; eam vero in rem poft *Dudonem Wilhelmus Gemiticenfis* (h), & ex eo *Walfinghamus* (i), præ ceteris memorant. 1) Qvod Rollo Norvegus, *omnibus gentibus* in Normannia bello vaftata manere cupientibus, *fecuritatem præftiterit*, eamqve *fidelibus fuis* funiculo diviferit, univerfam, diu defertam, reædificaverit, & *fuis militibus advenisqve refertam* reftruxerit; & deinde 2) qvod Wilhelmi Rollonis filii tempore non tantum varii adhuc fuerint Reipublicæ & militiæ (qvæ cetera feptentrionalibus maxima ex parte conftabat) Normannicæ principes, ex feptentrione noftro oriundi, fed etiam multi præterea feptentrionales in Normannia habitaverint; qvam qvidem militiam fub Richardo I., hujus Wilhelmi filio, fatis numerofam fuiffe, facile concludi poteft, cum *robur exercitus Normannici* conceptis verbis audiat, qvemadmodum *gentis Normannicæ* nomen, qvo reliqvi incolæ feptentrionalis originis veniunt, magnam horum multitudinem haud obfcure indicat. Ut & porro 3) qvod his omnibus copiæ auxiliares, ab Haraldo Daniæ rege, partim primo in Normanniam ductæ, partim eidem Richardo, contra Galliæ regem, poftea miffæ, præterea accefferint, qvarum qvosdam, qvi religionem Chriftianam ea occafione in Normannia amplexi funt, ibi remanfiffe, vero fatis fimile videtur. Et deniqve 4) qvod Sveinn Daniæ rex, in Anglia oppugnanda occupatus, ad Richardum IIdum in Normanniam diverterit, & non tantum pacem cum eo fecerit, fed perpetui etiam inter Normanniam & Danos, dum hi Angliam tenuerunt, nexus, arctæqve fatis familiaritatis fundamenta jecerit; ut Olaum Sanctum, Norvegiæ poftea regem, aliosqve

(d) De Lingv. Dan. p. 52.

(e) L. c. p. 50.

(f) In Elem. ling. Sept. Havn. 1651. editis.

(g) Om det Cimbr. Sprog p. 17.

(h) De Ducibus Normannis ed. Camd. L. II. c. 19. p. 618. L. III. p. 623. nec non c. 5. & 6. p. 626. c. 7. p. 627. c. 9. pag. 628. cap. 16. pag. 630. Rich. II. cap. 7. pag. 635. it. cap. 11. p. 637.

(i) Ypodigm. Neuftr. ed. Camd. p. 420-21. 425. & alibi pasfim.

aliosqve piratarum principes ſeptentrionales, qvi partim Richardo IIdo contra Galliæ regem ſuppetias tulerunt, partim alia occaſione aliqvantisper in Normannia egerunt, prætereamus. Cumqve ita non ſolum exercitus ſeptentrionalis, qvo Rollo expeditionem Gallicam confecit, in Normannia tandem conſederit, ſed plures etiam ex ſeptentrione advenæ ab eo & ſucceſſoribus ſubinde ſuſcepti fuerint, & continua fere, ab ejus inde tempore usqve ad Wilhelmum Nothum, Normanniæ incolis cum ſeptentrionalibus interceſſerit converſatio, facile credi poteſt, qvod Rollonis ſaltem tempore, non tantum in ipſa ejus aula, ut & in exercitu, qvippe ex ſeptentrione maxime prognato, nec non in illis Normanniæ locis, qvæ majorem reliqvis incolarum partem inde acceperant, maximus omnino lingvæ ſeptentrionalis fuerit uſus, ſed etiam qvod ea ſe pasſim per Normanniam diffuderit, cum homines ſeptentrionales ſedes ibi longe lateqve fixerint, multiqve magiſtratus, etiam civiles, ſeptentrionales fuerint. Hunc vero lingvæ ſeptentrionalis uſum, ſtatim poſt Rollonis tempora, haud parum declinare cœpiſſe, argumento eſſe videtur *Dudonis* (qvem *Gemiticenſis* (k) & *Walſinghamus* (l), hac in re ſeqvuntur) narratio, Wilhelmum Imum, filium ſuum Richardum, Bajocas, ut lingvam Danicam diſceret, mitti jubentem, his verbis inducentis: *Qvoniam qvidem Rothomagenſis civitas Romana potius qvam Daciſca utitur eloqventia, & Bajocacenſis fruitur freqventius Daciſca lingva, qvam Romana, — volo ut ad Bajocacenſia deferatur — ut — enutriatur & educetur, fervens loqvacitate Daciſca, tamqve diſcens tenaci memoria, ut qveat ſermocinari profuſius olim contra Dacigenas.* Ut enim inde patet, qvod lingva ſeptentrionalis Wilhelmi Rollonis filii tempore in civitate Bajocacenſi adhuc perſtiterit; qvod ſine omni dubio etiam, ut ſupra dictum eſt, de omnibus aliis Normanniæ locis, qvæ ſeptentrionales magna ex parte incoluerunt, nec non de exercitu, qvippe cujus maxima pars vel ex ſeptentrione orta vel inde adducta fuit, & deniqve de principibus civitatis & militiæ Normannicæ inde prognatis, ſtatuendum eſſe ratio ſvadet, imprimis cum *Gemiticenſis* conceptis verbis notaverit, qvod Wilhelmus Richardum lingva Danica erudiri curaverit, non tantum ut *exteris*, ſed etiam ut *ſuis*, hac lingva loqventibus, apte olim reſpondere ſciret; ita etiam inde ſatis apparet, qvod lingva Romano-Gallica in ipſa aula Normannica eodem tempore primas jam tum tenuerit; unde facile perſpicitur, qvod lingvæ vere ſeptentrionalis uſus, ſuccedente tempore, imprimis poſt Richardi I. mortem, magis magisqve in Normannia exoleverit, ut primi Normanni, qvi ſedes ibi fixerant, vel eo demigraverant, fatis functi erant, eorum vero poſteri cum veteribus incolis ſenſim per connubia coaluerant; ita tamen, ut lingva, qvam Normannia tandem retinuit, ſeptentrio-

(k) L. c. L. III. cap. 8. pag. 623.

(l) L. c. pag. 419.

feptentrionali multum permixta fuerit. Qvod ad reliqvas Galliæ provincias, ut & Belgii ac Germaniæ regiones, imprimis qvæ mari Germanico alluuntur, & ad Saxoniam olim referebantur, attinet; noftrates hiftoriæ Halfdani Grandævi, Hringarikiæ in Norvegia, ex *Schöningii* calculo, circa annum Chrifti 200 regis, filios Audium, Budlium & Næfilem jam tum in oris Vallandicis, qvo Gallicæ, Belgicæ, & Saxonicæ intelliguntur, piraticam primum longe lateqve feciffe, poft fedes cum fuis fixiffe, & regna, ab eorum pofteris aliqvamdiu confervata, conftituiffe (m); Ragnaris vero Lodbrokis filios, præter multas alias regiones, Wallandiam etiam & Galliam, armis plurimum lacesfiviffe memorant (n). Exteri (ut omnia illa, qvæ ad Cimbros, Gothos, & Vandalos pertinent, utpote partim a noftro inftituto nimis remota, partim incertiora, prætereamus) multo adhuc plenius enarrant, qvomodo feptentrionales, jam ante Rollonis tempora, tam feculo fexto, qvam nono, Aqvitaniam, Neuftriam, Burgundiam & plures Galliæ provincias (o), a Caroli vero Magni tempore, eodem feculo nono, decimiqve parte, varias Saxoniæ & Belgii regiones, fpeciatim, Weftphaliam, Frifiam, Zelandiam, Walachriam, Flandriam & Brabantiam, & maxime qvidem tractus Germaniæ & Belgii, Rheno circumjectos non tantum navalibus latrociniis identidem incurfaverunt, fed juftis etiam interdum exercitibus adorti occupaverunt, variaqve loca, fibi aliqvamdiu retenta, fuæ gentis coloniis habitanda dederunt (p). Ut autem dubitari facile neqvit, qvin hi, qvemadmodum *Dudo* de Haftingo Dano, qvi urbem Carnotenfem a Francorum rege ftipendii munere acceperat, duobusqve militibus cum eo ad Rollonem poftea misfis, notanter memoravit, lingvam fuam feptentrionalem, qvamdiu vixerunt, retinuerint; ita contra notisfimum eft, qvod feptentrionales ifti, utpote prædationibus folum & latrociniis, ut plurimum, intenti, non nifi paucisfima eorum locorum, in qvæ fe ita infuderunt, fibi retinuerint; & ubi qvædam eorum, in fuam poteftatem plene redacta aliqvamdiu incoluerunt vel tenuerunt, nec fatis ampla nec diuturna talis eorum habitatio vel dominatio fuit, ut lingvæ feptentrionali ibi unqvam plene ftabiliendæ, multo minus confervandæ, fufficeret; qvod etiam de

(m) Schönn. Norg. Rig. Hift. 1 D. p. 164. 177-78. *Suhm* Crit. Hift. 1 D. pag. 428. 432. 448.

(n) Cfr. Torf. Ser. Reg. Dan. p. 375.

(o) Conf. Pontoppid. Geft. & Veft. Dan. extra Dan. T. I. c. 4. p. 206-264.

(p) Conf. l. c. T. II. cap. 4. pasfim, & T. I. pag. 51-59. it. 65-75. nec non *Joh. Grammii* Difc. de Henr. Aucupis exped. Dan. in Mifc. Lipf. nov. T. II. p. 230. fq. & Not. ad Meurfii Hift. Dan. ed. Florent. it. *Helmold.* Lib. I. cap. 7. ed. *Bangerti* p. 23. *Suhm* Crit. Hift. 1 D. p. 327. §. 25.

de Normannorum in Italia & Sicilia coloniis eo magis valet, qvo, si cum indigenarum multitudine comparentur, minores, & a jugi cum reliqvis septentrionalibus commercio remotiores erant. Attamen cum magnam omnino septentrionalium multitudinem in prædictis Galliæ, Belgii, Frisiæ, & Saxoniæ Cis-Albinæ regionibus satis diu hæsisse, horumqve haud paucos ibi permansisse, constet, satis perspici potest, qvod, hac occasione, multa ex lingva septentrionali, cum Saxonica, & inprimis Frisica, Belgica & Franco-Gallica coaluerint; qvæ variarum gentium & lingvarum, his in regionibus, commixtio & confusio in causa est, qvod vix ac ne vix qvidem dignosci plene posfit, qvas voces & loqvendi formulas hodiernæ Frisiæ, Belgii, & provinciarum Galliæ, Belgio contiguarum, lingvæ sibi originetenus proprias, qvasqve aliunde, imprimis ex septentrione nostro, ut & a Germanis, qvorum lingvam provincias Galliæ a Francis occupatas, æqve ac Belgas, magna ex parte recepisse, apud eruditos in confesso est, mutuatas habeant. Qvod enim *Rodericus*, Archiepiscopus *Toletanus*, seculi 12mi scriptor, a *Wormio* (q), *Suhmio* (r) & pluribus hanc in rem laudatus, eandem cum Dania, Norvegia, & Svecia lingvam *Teutoniæ*, *Flandriæ* & *Angliæ* tribuit, magis de primæva lingvæ Germanicæ, & maxime dialectorum Saxonicæ & Franco-theotiscæ, cum Septentrionali cognatione, a plurimis eruditorum jamdudum agnita, & a nobis infra ulterius paulo illustranda, qvas *Sheringhamo* (s), & *Casaubono* (*) recte obſervantibus, Saxonicæ originis populi etiam ultra Frisiam & Bataviam usqve ad ultimum Rheni ostium & littora Flandriæ, Franci vero ulterius adhuc in Galliam propagaverant, ut & de prædicta mixtione his lingvis per septentrionales postmodum inducta, intelligendum esse videtur, qvam de usu lingvæ septentrionalis proprie sic dictæ, qvippe qvem historia, non Flandriæ magis, qvam Saxoniæ Cis-Albinæ tribui permittit, etiamsi Flandria, æqve ac aliæ regiones ei vicinæ, infesta septentrionalium arma non tantum sæpius senserit, sed etiam tam Wilhelmo I. Normanniæ duci, qvam aliis Danici sangvinis principibus, aliqvamdiu paruerit. Certe *Laurentii* Holensium episcopi *vita* ad annum 1295. (t) qvod Johannes, ex Flandria oriundus, lingvæ septentrionalis admodum imperitus fuerit, satis declarat his verbis: "mátti þvi Jon Flæmingi midr gag-„nast Erkibiskupi í deilum þeirra Korsbrædra, at hann kunni ecki Norrænu at „tala, ok skildi alþydan ecki, mál hans, þviat hann talade allt á Látino, Frönsko „edur Flæmsko". i. e. *Ideo autem Johannes Flandrensis Archiepiscopo* (Nidrosiensi) *in litibus cum Canonicis minus profuit, qvod lingvam septentrionalem & speciatim Norvegicam*

vegicam

(q) Literat Run. ed. in fol. p. 141.
(r) Crit. Hist. 1 D, p. 203-204.
(s) De Angl. Gent. origine p. 26.
(*) Comm. de IV. Lingvis Lond. 1650. p. 132.
(t) Cap. 8.

vegicam loqvi non potuit, unde vulgus qvæ dixit non intellexit, omnia enim lingva Latina, Gallica vel Flandrica peroravit; & porro aliis in locis (u), ubi loqvelæ Norvegicæ infeliciter admodum ab eo tentatæ exempla, ſatis utiqve ridicula, depromit, eumqve, hoc conatu, inſignem Laurentio oblectationem feciſſe addit. Ex prædicta autem lingvarum Germaniæ Belgii & Galliæ cum ſeptentrionali mixtione, qvæ, ut in plurimis ſupra memoratarum regionum ſatis notabilis, ita in Normannia & aliis, qvas ſeptentrionales diutius reliqvis tenuerunt, maxima fuit, lingva illa tandem coaluit, autori (x) & aliis noſtratium hiſtoricis (nomine ſine dubio ad Germanorum & Anglorum morem formato (y), & lingvam *Gallicam*, vulgarem ſcilicet, cum ſeptentrionali & Germanica mixtam, denotaturo) *Valſka* & *Vallandz túnga* i. e. *Vallandica* dicta, qvæ ideo æqvo jure *Germanico-* vel *Franco-Gallica*, & *Gallico-Normannica* vel *Septentrionalis*, vocari poſſe videtur, cum illinc ex Germanica, & proprie ex Franco-theotiſca, Saxonica, & Gallica; hinc vero ex Septentrionali conflata vere fuerit. Cumqve talis lingva non tantum in Normannia, ſed etiam per plures ſeptentrionalis Galliæ oras, variasqve Belgii, imo etiam aliqva ex parte per nonnullas Germaniæ provincias Rheno vicinas, a ſeculo inde nono, hac illac viguerit, tandemqve a Wilhelmo Conqveſtore, paulo poſt medium ſeculi undecimi, in Angliam etiam introducta fuerit, & cum Anglo-Saxonica vel Anglo-Danica denuo mixta, unde eam *Hickeſius* (z), optimo jure *Normanno-Saxonicam* vocat; facile patet ratio, cur *Speculi Regalis* autor, qvi Sverreris Norvegiæ regis tempore, ſeculo 12mo vergente, ſcripſiſſe videtur, peregrinaturis id conſilii dare voluerit (a), *ut lingvas, Latinam & Vallandicam (Erici* (b) non ſatis accurate *Italicam* vocavit, qvamvis Italia etiam Vallandiæ nomine Islandis veniat), *utpote ſuo tempore latiſſime florentes, præ ceteris diſcerent;* qvemadmodum, ex nuper memorata hujus lingvæ origine, ſatis perſpici poteſt, cur, *hiſtoria Orcadenſium* referente, Rognvalldus Orcadum Comes, & ſocii Norvegi, in itinere Hieroſolymitano, annis non ita multis ante Sverreris in Norvegia imperium confecto, Godofredum, qvi caſtellum qvoddam Galliciæ tenuit, variarum lingvarum peritum, *tum primum intellexerunt, ubi eos Vallandica alloqvebatur* (" hann mælti á Völſku, þad „ ſkildu þeir hellzt "). Qvod vero Vilhelmus Nothus inſigni in Anglia lingvæ mutationi dederit cauſam, ex ejus vita ſatis concludi poteſt, cum Anglis conſve-

Ff 2 tudines

(u) Cap. 10. & 11.

(x) Cap. 7. p. 86.

(y) Conf. *Buchanani* Rer. Scot. Lib. II. ed. 1643. 8vo pag. 62-63.

(z) Præf. Theſ. lingv. Sept. p. VI.

(a) Pag. 43.

(b) Disqviſit. de peregr. p. 39.

tudines etiam legesqve patrias, lingva Normannico-Gallica, qvam recte non intellexerunt, perſcriptas obtruſerit, & magiſtratus eccleſiaſtici & politici ordinis, qvi nova hæc, ab eo introducta, ſervari curarent, per totum regnum conſtituerit (c), nec aliam, qvam hanc, lingvam in foro, ſenatu, vel aula tolerare voluerit. Conſentit *Croylandenſis hiſtoriæ* autor, ab *Hickeſio* etiam laudatus (d), *qvi* Normannos *ipſum etiam Anglorum idioma tantum abhorruiſſe* teſtatur, *ut modus etiam ſcribendi Anglicus omitteretur, & modus Gallicus in Chartis & libris omnibus admitteretur;* qvod qvidem eo facilius efficere potuerunt, cum ipſe *Hickeſius* (e), ſpeciminibus exhibitis ad oculum monſtraverit, ſcripturam Gallicam ſ. Italicam jamtum ab Ælfredi Regis temporibus apud Anglos inoleviſſe. Accedunt voces & phraſes partim Gallo-Francicæ, Gallo-Latinæ, & Danicæ, & partim novæ, a Normannis inductæ, nec non antiqvatæ, ab eis reductæ, & multa alia, ab eodem viro eruditisſimo (f) operoſe explicata, qvæ ipſam lingvæ compagem ita alterarunt, ut novam dialectum, vel perjodum, qvam *Normanno Saxonicam* ſ. *Anglo-Normannicam* appellat, condiderint. Qvibus tamen omnibus Normanni impedire minime potuerunt, qvin maxima lingvæ Anglicæ pars in hunc usqve diem Anglo-Saxonicam & Anglo-Danicam originem & conformationem in multis ſervaverit.

§. 3. *Lingva hæc Danica per Anglo-Saxones in Angliam, per Odinum autem & ſocios in Septentrionem & Saxoniam, primum introducta eſt.*

Hic autem lingvæ Danicæ in Anglia uſus ſua cetera probabilitate minime caret. Etenim Anglo-Saxones Theodoſio IIdo imperante, 449 poſt Servatorem natum annis, dominatum in Anglia obtinuiſſe, *Johannes Cluverus* (*) & *Münſterus* (**) conſentiunt; ipſeqve *Münſterus* (***), *Bedam* Anglum ſecutus, *lingvam Angliæ* olim *Germanicam* fuiſſe teſtatur, *Saxonicam* ſcilicet, ab Anglo-Saxonibus introductam; cui aſſertioni pondus haud exiguum addit *Rimbeigla* apud *Torfæum* (****) his verbis: " Upphaf allra fráſagna í *Norrænni tungu*, þeirra er
„ ſann-

(c) Conf. *Eadmeri* Monachi Cant. Hiſt. novor. Lib. I. pag. 6. & *Hickeſii* Præf. l. c.
(d) L. c. p. 24.
(e) Gramm. Angloſ. c. 22. Theſ. lingv. Sept. P. I. p. 139 - 145. cf. p. 168.
(f) L. c. p. 146 - 149. 155. & alibi pasſim.
(*) P. m 387.
(**) Lib. II. cap. 9. p. ed. Baſ. 1572. 47 - 48.
(***) Loc. cit.
(****) Ser. Reg. Dan. Lib. II. c. 4. pag. 148. & Lib. III. cap. 4. pag. 264.

„ ſannendi fylgia, hefz þá er Tyrkir oc Aſiamenn bygdu nordrir. Því er þat med „ ſönnu at ſegia, at *tungan* kom med þeim nordr híngat, er ver köllum *Norrænu*, oc „ geck ſu tunga um *Saxland*, *Danmörk* oc *Svíþiód*, *Noreg* oc um *nockurn* „ *bluta Englandz*". i. e. *Initium omnium relationum IN LINGVA SEPTENTRIONALI, qvæ veritate nituntur, ab eo tempore repetitur, qvo Turcæ & Aſiatici ſeptentrionem incolere coeperunt. Unde & vere traditur, LINGVAM, qvam nos SEPTENTRIONALEM appellamus, cum eis huc in ſeptentrionem perveniſſe; qvæ lingva per SAXONIAM, DANIAM, SVECIAM, NORVEGIAM & ALIQVAM ANGLIÆ partem ſe* (poſtea) *diffudit*. Qvæ *Rimbeiglæ* verba plene conſentiunt cum *Prologo Eddæ* Codicis Wormiani, qvi his verbis concluditur: " þeir Æſer tócu „ ſer kvanföng þar innanlandz (í Svíþiódu), enn ſumer ſonum ſinum, oc vurdu „ þeſſar ætter fiölmennar, ſva at um *Saxland*, oc allt þadan *um nordrálfr* dreif- „ diz, ſva at *þeirra tunga Aſiamanna var æigintunga um öll þeſſi lönd*, „ oc þat þyckiaz menn ſkynia mega, af þvi er ritut er lángfedga nöfn þeirra, „ at þau nöfn hafa fylgt þeſſi tungu, oc *þeir Æſir hafa haft tunguna nordr* „ *híngat í heim*, í *Noreg*, oc *Svíþiód*, oc *Danmörk* oc *Saxland*; oc í Eng- „ landi eru forn landzheiti eda ſtada, þau er ſkilia má, at af annari tungu eru „ gefin, enn þeſſi ". i. e. *Aſarum alii ſibi ipſis, alii vero filiis ſuis, uxores ex indegenis* (in Svecia) *duxerunt, eorumqve genus ita numero accrevit, ut per SAXONIAM, atqve inde PER OMNES PLAGAS SEPTENTRIONALES* tandem *diffunderetur; adeo qvidem, ut HORUM ASIANORUM LINGVA OMNIBUS HIS REGIONIBUS PROPRIA fieret; idqve ex majorum eorum nominibus, qvæ veterum ſcripta ad nos transmiſerunt, colligi poſſe videtur, qvod nomina iſta hanc lingvam ſecuta ſint, qvodqve HI ÆSÆ LINGVAM ILLAM IN BOREALEM HUNC ORBEM, in Norvegiam* (ſcilicet) *& Sveciam, nec non Daniam & Saxoniam INTRODUXERINT* (g); *In ANGLIA etiam vetuſta qvædam regionum & locorum nomina occurrunt, qvæ ab ALIA LINGVA, qvam hac, deducta eſſe apparet. Aliâ* illa *lingvâ*, qvæ hic memoratur, eam indicari exiſtimo, qvæ Britanniæ familiaris fuerat anteqvam Anglo-Saxones regnum iſtud oc-

(g) Conf. Eddam *Göranſonii* pag. 8.

cupaverunt; cetera autem eo ſpectare videntur, ut liqvido monſtrent, hanc (Aſarum vel Septentrionalem) Lingvam etiam in Anglia invaluiſſe. Addit præterea *Munſterus* (*), *Polydorum Virgilium* (**) ſecutus, reliqvias Britannorum, Anglis rerum in Britannia potitis, in principatu Walliæ, ad occidentale regni latus ſito, conſediſſe; unde facile concludi poteſt, lingvam Britannorum, licet altera, ab Anglo-Saxonibus illata, tum prævaleret, penitus non interiiſſe; ſed omnia potius eo collineant, ut Lingvam Danicam, ex Saxonia advectam, in Anglia qvidem invaluiſſe, doceant, ſed tamen aliqva ex parte, cum veteri Britannica, qvæ adhuc apud priorum incolarum reliqvias in Wallia ſuperfuit, permixtam. Nam etiamſi *Polydori Virgilii* Itali hiſtoriam, acri admodum cenſura, a G. J. *Voſſio* (***) adducta, *Henricus Savilius* perſtrinxerit, veri tamen ſimile eſt, Saxones gentem Britannorum penitus adeo non exſtinxiſſe, qvin ſufficientes ſatis lingvæ permiſcendæ reliqviæ ſuperſtites manſerint. Anglo-Saxonum autem lingvam omnino prævaluiſſe, vel inde concludere licet, qvod *Reipublicæ Scoticæ* collectores (****) *Boethio* Scoto, Luthero coævo, autore tradunt, Scotos proxime ad fines Angliæ habitantes, propria lingva relicta, Saxonicam, ob *Anglo-Saxonum* vicinitatem, aſſumſiſſe. Qvanto enim magis de oppreſſis illis Britannis (illis ſcilicet, qvi in Walliam non ſeceſſerunt) idem valebit, qvibus, præter libertatem, ipſum etiam nomen Anglo-Saxonum dominatio ademit (*)?

(*) *Saxones*, qvibus teſtimonia â *Vidalino* hic laudata Lingvam ſeptentrionalem olim nobiscum communem fuiſſe perhibent, & apud qvos Odinum regnum obtinuiſſe, filiisqve ſuis poſt ſe conceſſiſſe *Snorro* & *Prologus Eddæ* apud *Torfæum* (h) memorant, illi ſine dubio fuerunt, qvi â *Ptolemæo* ſupra dorſum Cimbriæ, Teutonibus proximi collocantur, & *Hieronymo Cypræo* (i) judice, cum qvo *Suhmius* (k), hac in re maxima ex parte conſentit, etiam ante Chriſtum natum in Dithmarſia, Stormaria, Holſatia, & Wagria, & ex parte etiam in Ducatu Slesvicenſi, ſedes habuerunt, qvas qvidem ibi qværendi Cimbrorum & Tevtonum emigratio, qvæ

has

(*) Loc. cit.

(**) Cf. Hiſt. Angl. ed. Baſ. 1555. f. p. 8. 9.

(***) De Hiſtoricis Lat. Lib. III. cap. 12. p. m. 679.

(****) Ed. Elzevir. cap. 4. p. m. 90. 91.

(h) Ser. Reg. Dan. p. 103. 109. conf. 244.

(i) De Orig. Nom. & migrat. Saxon. 1622. cap. 1.

(k) Nord. Opr. pag. 254. 269 §. 21. 271 §. 23. 276. it. Crit. Hiſt. af Danm. 1 D. pag. 489. §. 13.

has terras incolis tantum non vacuas reliqvit, occaſionem eis dediſſe *Schöningius* (l) arbitratur. Qvamvis autem doctisſimi hujus viri de ſeptentrionali eorum origine ſententiam (m), *Suhmio* (n) præeunte, miſſam facere varia ſvadeant, & in his præ ceteris ipſa Saxonum antiqvorum lingva, qvam proprie Germanicam (qvemadmodum eam *Cypræus* (o) pro Friſica veteri ſpeciatim habet), non vero ſeptentrionalem fuiſſe, reliqviæ ejus, qvotqvot hodie ſuperſunt, indicare videntur (p); omni tamen dubio, qvantum perſpicimus, caret, arctisſimum omnino, â remotisſimis indé temporibus, inter hos Saxones, & populos ſeptentrionales, & maxime Danos, fuiſſe nexum. Ut enim in Jutia ſeptentrionali, inde â Jotorum in eam ingreſſu, cui magna illa Cimbrorum emigratio occaſionem dediſſe videtur (q), populus lingvaqve ſeptentrionalis magis magisqve invaluerunt, ita ratio ſvadet, Jutiæ auſtrali, vicinisqve regionibus, vel ab ipſis Saxonibus, vel â populis Saxonicæ originis, habitatis, idem eveniſſe, imprimis ex qvo maxima horum pars ſeculo poſt Chriſtum natum qvinto, in Britanniam migrans, tot inter gentis reliqvias loca, incolis vacua, ſeptentrionalibus aperuit (r); unde ab eo tempore varii Daniæ Reges, ut Ivar Vidfadmius (s), Haraldus Gormonis (t), & alii, hiſtoricis diſerte memorantur, qvi prædictam Saxoniam, jam totam, jam ex parte, in poteſtate habuerunt; qvemadmodum alia teſtimonia, â *Suhmio* (u), notata, & plura adhuc, qvæ ſigillatim recenſere inſtituti ratio vetat, Danos ſeculo VIIImo & IXno, imo inde â ſeculo Vto, ibi locorum primas tenuiſſe innuunt. Et qvod ad Saxones migratione Britannica antiqviores, de qvibus hic proprie ſermo eſt, attinet, omnia eo tendunt, ut eos Odinum ſuum, ſive hic, ex *Schöningii* opinione (x), noſtratium Mith-Othinus, ſive ſecundum *Suhmium* (y) alius fuerit, ſeptentrioni noſtro acceptum referre aperte doceant, cum qvo eos haud pauca ex lingva ſeptentrionali recepiſſe,

(l) Norſk Opr. p. 62-63. 69. 236.
(m) Loc. cit. p. 250-53.
(n) Nord. F. Opr. p. 271. §. 23. Om odin p. 113. Crit. Hiſt. l. c. p. 211.
(o) L. cit. cap. 2.
(p) Conf. *Suhm* Folk Opr. p. 96. Nord. F. Opr. p. 272. it. 265-66. Crit. Hiſt. l. cit.
(q) Cf. *Suhm* Hiſt. om de udvandr. F. 1 B. p. 16.
(r) *Suhm* l. cit. 2 B. p. 2. 3.
(s) Conf. *Torf.* Ser. Reg. p. 308-309.
(t) *Knytl. S.* p. 2.
(u) Loc. cit. p. 27. §. 6. p. 45. §. 9. & p. 55.
(x) Norſk Oprind. p. 293-296. &c.
(y) Om odin pag. 112-115. Hiſt. om de udvandr. F. 2 B. pag. 2. 3. Crit. Hiſt. l. c. pag. 505-7. ſeqv.

recepiſſe, eo facilius credi poteſt, cum non tantum regnatricem apud ſe familiam, ſed varia etiam ſeptentrionalium inſtituta ab eo receperint. Accedit qvod eruditi, utriusqve Lingvæ, ſeptentrionalis ſcilicet & Saxonicæ, periti (z) agnoverint, Saxonicam, præ omnibus Lingvæ Germanicæ dialectis, non ſolum ad lingvam ſeptentrionalem, imprimis Danicam, & ſpeciatim hujus dialectum Cimbricam, proxime accedere, ſed etiam bene multa ex ipſa lingva ſeptentrionali admixta habere, ſive per Jotorum in Cimbriam migrationem, ſive per Othinum ejusqve comites Danos, ſive per Danorum vicinitatem & converſationem, ſive alia demum occaſione, inducta. Cumqve hæc ſimilitudo eo magis in oculos incurrat, qvo altius ad ipſa hiſtoriæ horum populorum initia conferendo aſcendimus, â vero minime abludere videntur monumentorum Islandicorum relationes, qvod ſcilicet olim tempora fuerint, inprimis prioribus poſt Chriſtum natum ſeculis, cum Lingva ſeptentrionalis, ſaltem Saxonibus Albi ad ſeptentrionem habitantibus, eatenus cum Danis communis fuit, ut Dani Saxones iſtos, & hi vicisſim Danos, loqventes intellexerint, eoqve ſenſu ſumta *Vidalini* aſſertio (§. 4.), *qvod Lingva ſeptentrionalis ſuam etiam in Saxonia dialectum habuerit*, admitti poterit; imprimis cum ne ipſa qvidem *Dudonis* narratio, præter alios, â *Suhmio* (a) annotata diverſa ſvadere poſſe videtur. Nam etiamſi primo Wilhelmum I., Normanniæ Ducem, *per Daciſcam Lingvam intellexiſſe* perhibens, qvæ *Saxones ſubſannantes* dicebant, & mox tamen addens, eundem Wihelmum, ubi Herimannum Saxonum ducem Danica Lingva loqventem audiit, admirabundum qvæſiviſſe: *qvis eum Daciſcæ regionis Lingvam, Saxonibus inexpertem, docuerit?* Ipſe ſibi contradixiſſe videri posſit, ſecum tamen conciliari facile poterit, ſi, uti verba vere jacent, *Dudonem* credidiſſe ſtatuamus, qvod priori ſeculi Xmi parte, qvo hæc geſta ſunt, tanta adhuc fuerit Lingvæ Saxonicæ cum ſeptentrionali ſimilitudo, ut homo Danicæ Lingvæ ſatis peritus, Saxones, in Germania habitantes, ſaltem qvadamtenus, intelligere poſſet, non vero tanta, ut vel Saxones Danice, vel Dani Saxonicè loqvi cenſendi eſſent. Sed ſi vel maxime hæc explicatio vero ſatis ſimilis videri poſſet, eam tamen lubentes in medio relinqvimus, cum crebri *Dudonis* circa populos ſeptentrionales errores, ejus in judicio de Lingva Danicâ recte ferendo peritiam haud parum ſuſpectam reddant; & adhuc multo magis, cum, ſi opus eſſet, facile probari posſit, Saxonum, qvi poſt migrationem Britannicam in Germania remanſerunt, inprimis eorum, qvi â Danis remotiores erant, lingvam, â veteri Saxonicâ, adeoqve etiam â ſeptentrionali, (lingvam enim Germanicam ejusqve dialectos, ut plurimas alias, a primæva ſua

(z) *Suhm* F. Oprind. pag. 353. Nord. F. Opr. p. 217. 220. 271-74. Om odin p. 113. Crit. Hiſt. l. c. pag. 213.

(a) Crit. Hiſt. l. c. p. 294.

sua forma plurimum subinde mutatas esse, in confesso est (b)), magis magisqve cum tempore recessisse; & maxime tamen, cum testimonia adsint omni fide digna, & in his *Kristni-Saga* (c), Episcopum Saxonem Fridericum Anno 981 in religione Christianâ Islandis annuncianda Thorvaldi operâ usum esse docentis, *cum ipse Linguam Norvegico-Islandicam nondum intelligeret*; nec non *Snorronis Sturlæi* (d), qvi primis seculi XImi annis, Leifum & socios, qvid Tyrker Germanus, ubi, uvis in Vinlandia forte repertis ebrius, *Germanicè* eos alloqvebatur, dixerat, *non intellexisse*, memorat, *priusqvam id eis Lingva septentrionali*, qvam etiam calluit, *exposuerat*; qvod ultimum testimonium celeb. *Bayerus* (e) 70: Tyrkir Sudrmadr, per *Turcam ex australi plaga* explicans, in sensum a vero prorsus alienum detorsit, utpote non attendens, Germanos Norvegis & Islandis sec. XI. XII & XIII. *sudrmenn* i. e. viros australes, vulgo vocari consvevisse. Idem de Danis *Saxonis Grammatici* de Valdemari I. Daniæ Regis ad Fridericum Germaniæ Imperatorem itinere Seculo XII. facto, narratio, a *Sperlingio* (f) dudum notata, confirmare videtur, qvatenus Absalon, cum imperatore loqvens, lingva Latina, qvam hic sine interprete non intellexit, uti opus non habuisset, si imperator Danice loqventem intelligere potuisset. Hæc igitur omnia satis superqve innuunt, ut reliqvorum Germanorum, ita etiam Saxonum in Germania tunc habitantium, lingvam, saltem à Seculo Xmo exeunte, longè adeo â septentrionali abiisse, ut nec Lingva Germanica generatim, nec speciatim Saxonica, ad septentrionalem rectè referri potuerit, idqve etiam ipsa Lingvæ Germanicæ antiqvæ monumenta, in Thesauro *Schilteriano* & alibi edita, plenissime confirmant. Qvamvis enim lingva Franco-theotisca, ad eas lingvæ Germanicæ dialectos vere pertineat, qvæ, post Saxonicam, ad septentrionalem proxime accedunt; & qvamvis primo oculi jactu statim appareat *Otfridi Evangelia*, *Notkeri Psalterium*, *Willerami Paraphrasin Cantici*, & ita dictam *Tatiani Harmoniam IV. Evangeliorum theotiscam*, nec non *Juramenta* Ludovici Germanici ejusqve subditorum Teutonica ad ann. 842 (g), (*Keronis* enim *interpretatio Regulæ S. Benedicti* & ab his, & a nobis, longius recedit), majorem multo aliis Germanorum monumentis, his recentioribus, earum vocum & constructionum, qvæ in antiqvissimis septentrionis nostri scriptis visuntur, copiam exhibere; tanta tamen horum monu-

(b) Conf. inter alios *Thom. Hayne* lingvarum cognatio Lond. 1648. 8. Posit. III. p. 24.
(c) Ed. Havn. p. 8 & 9.
(d) Ed. Svec. T. I. p. 332.
(e) De convers. rer. Scyth. temp. Mithrid. opusc. ed. Klotzii p. 252.
(f) De Tit. Koning. p. 30-31.
(g) Conf. *Leibn.* Miscell. Etymolog. T. I. p. 181. seqv.

monumentorum a noftris, tam in reliqva orationis conformatione, qvam in ipfis vocibus differentia eft, ut credi haudqvaqvam posfit, talis lingvæ homines ab antiqvis feptentrionalibus, & hos ab illis, intelligi potuiffe, inprimis fi orthographiam, qvæ a feptentrionali plurimum differt, in eloqvendo probe expresferint. De *Anglia* vero & populis, qvi feculo Vto eo demigrarunt, aliud dicendum eft. Erant hi *Bedâ* (h) tefte, 1mo Saxones, qvi ex eâ regione, qvæ ejus tempore *antiqvorum Saxonum* cognominabatur, orti, orientalibus, meridianis, & occiduis Saxonibus Britanniæ originem dederunt. 2) Angli, ab eo inter Vitas, id eft Jutos, & Saxones collocati, qvibus orientales & mediterranei Angli, Merci, totaqve Northumbrorum Britanniæ progenies, fuum debuit ortum; & deniqve 3tio Vitæ id eft Juti, ex qvorum origine fuerunt Cantuarii & Vectuarii, & qvæ ad *Bedæ* usqve tempora *Vitarum* natio nominabatur, in provincia Saxonum Occidentalium contra infulam Vectam pofita. Obfervandum qvidem hic: 1mo, qvod fcriptores Britannici *Beda* antiqviores, ut *Gildas* (i) & *Nennius* (k), folos Saxones hic in fcenam producant; id vero minime cenferi debet eâ mente ab iis factum effe, ut Anglos & Jutos excluderent; fed ea tantum ex ratione, qvod Saxones populum ex his præcipuum & numerofisfimum conftituerint, & maxime qvidem, qvod Angli & Juti ab antiqvisfimis inde temporibus fub Saxonum nomine ab exteris comprehenfi, & Angli fpeciatim, faltem magna ex parte, Saxonicæ originis fuerint (l). Deinde 2do hic attendi debet, qvod etiamfi *regio antiqvorum Saxonum*, unde *Beda* Saxones in Britanniam veniffe narrat, neqvaqvam de fola Saxonia trans-albina, Holfatia fcilicet, & terris ad hanc pertinentibus, intelligenda, fed ad Cis-albinam qvoqve, qvæ maximam Saxoniæ inferioris partem, Weftphaliam, orasqve Germaniæ & Belgii ab Albi ad Rheni usqve oftia, fuo ambitu continebat, vere extendenda fit (m); fatis tamen apparet, Trans-Albinos etiam Saxones hujus migrationis focios fuiffe, cum Angli & Juti, his ad feptentrionem habitantes, ejus partem fecerint. Deniqve 3tio dubitari qvidem neqvit, qvin Anglorum in Britanniam migrantium lingva proprie loqvendo magis ad Germanicam, & fpeciatim Saxonicam, qvam

---

(h) Hift. Eccl. Lib. I. c. 15. inter Script. rer. Brit. Heidelb. 1687. p. 157.

(i) Ed. Bertrami c. 23. p. 84.

(k) Loc. cit. c. 28. p. 114. & c. 35. p. 118.

(l) *Sheringh.* de Angl. orig. c. 2. §. 1. p. 26. *Suhm* Nord. F. Opr. 217. Om Odin p. 246. Hift. om de udvandr. F. 1 B. pag. 356-62 & 485. 2 B. pag. 2. Crit. Hift. 1 D. p. 324.

(m) Conf. C. V. *Grupens* Obferv. rerum & antiqv. Germ. & Rom. Obferv. VI. p. 79-123. it. de lingva Hengifti Vorr. p. VII-XXIV. *Suhm* Nord. F. Opr. pag. 279. Hift. om de udvandr. F. 2 B. p. 11. *Math. Weftmon.* ed. Francof. 1601. ad annum 449 in marg.

qvam ad septentrionalem; pertinuerit, cum, præter ipsam Anglo-Saxonicorum monumentorum dialectum, *Beda* (n) ad annum 528 testis adsit luculentissimus, qvod Augustinus & socii, ad religionem Christianam in Britanniâ annunciandam â Pontifice Romano missi, interpretes *de gente Francorum*, Germanicæ originis, *acceperint*, *cum ipsi Lingvam Anglorum non intelligerent*, qvemadmodum etiam ejusdem *Bedæ continuator* (o) *Lingvam Francorum*, Caroli Magni tempore, *cum Anglis communicasse* judicat; qvod ambæ istæ gentes *ex Germania originem duxerint*. Sed si simul cogitemus, 1mo qvod sæpedicta in Britanniam migratio facta sit anteqvam Lingva Saxonica â veteri sua cum Danica similitudine, supra memorata, notabiliter recessit; & deinde 2do, qvod non tantum Transalbini Saxones, Danis præ reliqvis Saxonibus propiores, lingvaqve magis similes, sed etiam Angli, qvi in Ducatu Slesvicensi diu habitaverant, & Jutis contigui, Danisqve vicini, imo ex parte cum his permixti fuerant, & deniqve Juti, qvos, maxima certè ex parte, septentrionalis originis fuisse, extra omne dubium est, migrationis hujus socii verè fuerint; & porro 3tio, qvod, perqvam probabile sit, Danorum haud paucos prædictorum populorum in Britanniam migrantium signa secutos esse, cum ipse *Beda* (p) Danos etiam eis populis annumeret, qvibus Britanniæ post hanc migrationem incolæ originem debuerunt; incredibile minime videri debet, qvod Dani Anglo-Saxones in Britannia degentes, eos inprimis, qvi Anglicæ vel Juticæ originis erant, & hi vicissim Danos, etiam ab ipsis inde habitationis eorum in Britanniâ initiis, facile intellexerint, cum experimento rei facto tantam deprehenderimus Lingvæ unici illius monumenti, Danorum in Britanniam ingressu antiqvioris, qvod *Hickesius* (q) novit, fragmenti nempe *Cædmonis*, qvem *Verum* appellat, & veterum Anglorum lingva scripsisse agnoscit (r), cum Lingva septentrionali similitudinem, ut sola fere orthographia, & paucis qvibusdam vocum terminationibus, mutatis, una in alteram ut plurimum plenè transfundi possit; qvemadmodum adhortatio Hengisti ad suos: *Nimed eure Saxes*, nec non formula solennis, qva ejusdem Hengisti filia Vortigernum Britanniæ Regem salutasse perhibetur, *was hal Hlaford Cyning*, (ut permulta alia, qvibus *Grupenius* (s) Anglo-Saxonum Lingvam Germaniæ totam vindicatum ivit, prætereamus), antiqva septentrionis Lingva: *nemit ydar Saux*, & *vas haill Lavardr Konongr*, sonant; idqve porro hodierna Jutorum, &

Gg 2 maximè

(n) Lib. I. c. 23 & 26.
(o) Lib. I. c. 10. p. 281. Conf. *Suhm* Hist. om de udvandr. F. 2 B. p. 45. §. 9.
(p) L. c. Lib. V. cap. 10. p. 257.
(q) Thes. ling. Sept. P. I. p. 88.
(r) Præf. Gramm. Anglos. q.
(s) L. c. Vorrede p. VIII. seqv. it. Obs. VIII. p. 149-53.

maximè qvidem eorum, qvi oram Cimbriæ occidentalem mari Germanico objectam incolunt, dialectus, insigniter confirmat, qvatenus manifestam adeo cum Lingva Anglo-Saxonica similitudinem adhuc servat, ut mirum videri merito posfit (t); Eamqve intimam harum Lingvarum similitudinem *Giraldus* (u), *Lingvam Norvagorum*, qvi cum fratribus Amelao, Sytacico, & Ivaro sedes in Hibernia fixerunt, *corruptum qvoddam Saxonicum* vocans, haud obscure agnoscit. Qvæ de veterum Britannorum lingva *Vidalinus* hic subjungit satis recte se habent; eam enim tam *Galfredus* (x) â Saxonicâ, qvam *Beda* (y) ab Anglica, & reliqvis, qvæ Osvaldi regis tempore in Britannia viguerunt, clare distingvunt. Qvod vero per Anglo-Saxones plene non sit deleta, testis præ aliis idoneus est *Giraldus Cambrensis* (z), qvi non tantum Cambriam, sive Walliam, sed Cornubiam etiam, & Britanniam Armoricam Britannici sermonis (qvem pro eodem cum Cambrico habet) antiqvitatem suo adhuc tempore retinuisse narrat, ita ut in ipsis vocabulis & rerum nomenclaturis unius regionis incolæ, cum alterius incolis loqventes, sensum facile perspexerint, qvanqvam propter Anglorum Gallorumqve mixtionem syntaxi & locutionis forma ab antiqva Britannici idiomatis consvetudine aliqvantum declinaverint; & speciatim, qvod hæc Lingva in Nordwallia delicata qvidem, ornata, & laudabilis, in Seretica tamen Sudwalliæ regione, utpote in medio Cambriæ sita, præcipua fuerit & laudatissima, contra vero apud Cornubienses & Armoricanos, qvamvis Cambris propter originem & convenientiam in multis adhuc & ferè cunctis intelligibilis, aliqvantum tamen diversa; qvod ultimum *Continuator Bedæ*, Britones in Gallias translocatos, â suis Britonibus, lingva non nihil diversos factos esse referens, ulterius confirmat. Novum Veteris Britannorum Lingvæ in Wallia conservatæ idem *Giraldus*, alio loco (a), documentum exhibet mulierem Cambricam, qvæ Regi Henrico IIdo loqvens interprete opus habebat; idqve non solum *Polydorus Virgilius* (b), sed recentiores etiam Britannorum historici communi fere consensu adstruunt. Imo, eo minus antiqva lingva Cambro-Britannica interire unqvam potuit, cum Britones in Walliam secedentes populum ab Anglo-Saxonibus discretum multa per secula constituerint, suisqve Regibus & principibus paruerint, unde non tantum antiqvæ *Walliæ Leges* ab Hoelo bono sec. X. conditæ,

(t) Conf. *Suhm Hist. om de udvandr.* §. 2 B. p. 46.
(u) Topograph. Hibern. Dist. III. c. 43. ed. Camd. p. 750.
(x) Ed. Heidelb. L. III. c. 20. p. 23. & Lib. VIII. c. 14.
(y) Lib. III. cap. 6.
(z) Descr. Cambr. ed. Camd. c. 1. p. 882. & cap. 6. p. 886.
(a) Hibern. expugn. Lib. I. c. 37. ed. Camd. p. 778.
(b) Hist. Angl. ed. Bas. 1555. p. 3. & 9.

ditæ, (licet a successoribus subinde auctæ, & nonnullis Anglo-Saxonicis hic illic interpolatæ) nec non *Adagia Britannica*, sed etiam multo plura, & in his qvædam legibus antiqviora, lingvæ Cambro-Britannicæ monumenta, *Daviesio* (c), *Lhuydio* (d) & aliis memorata, adhuc supersint. Ad hujus autem lingvæ indolem qvod attinet, *Daviesius* qvidem magno nisu contendit, *orientalium matricum unam, aut certe ab orientalibus immediate prognatam* (e), adeoqve *inter matrices Europæ lingvas numerandam, esse* (f), qvam etiam *Scaligeri* sententiam fuisse *Mericus Casaubonus* dudum observavit (g). Ut autem omnia, qvæ viri maximi nominis, etsi cetera variis hac in re opinionibus a se invicem haud raro divisi, ad antiqvarum Galliæ & Britanniæ lingvarum origines investigandas, in medium contulerunt, eatenus inter se conciliari facile qveunt, ut pro certo haberi possit, veteres Britannos Scotos & Hibernos ex populis Celticæ originis, inprimis Gallicis, & ex parte etiam ex Hispanicis ortos esse (h); ita Specimina antiqvarum Britanniæ (qva non tantum Wallia & Cornubia, sed Scotia etiam continetur) Hiberniæ, & Galliæ lingvarum harmonica, a *Lhuydio* (i) producta, omnibus qvidem Celticam, Britannicæ vero & Hibernicæ Gallicam originem satis aperte asserunt; licet simul fatendum sit, prædictas Britanniæ & Hiberniæ lingvas, tam a se invicem, qvam a veteri Gallica dialectis differre, qvippe qvod non solum lingvis, vel originis vel alia, ratione cognatis, sed etiam uni eidemqve lingvæ, ubicunqve diversarum regionum incolis in usu est, evenire per naturam debet, & experientia teste ubiqve terrarum vere evenit. Hinc autem porro manifestum evadit, veterem illam Britanniæ s. Walliæ lingvam, accurate loqvendo, nec ad Germanicam, nec ad septentrionalem nostram recte referri posse (k). Qvæ enim *Casaubonus* (l), *Leibnitius* (m) & alii de Germanica lingvæ

 Gallicæ,

(c) Ad calcem Dict. Cambro-Brit.

(d) Archæolog. Brit. Vol. I. Tit. VII. p. 254. seqv.

(e) Præfat. Dict. Cambro-Brit. **

(f) Ibid **2

(g) Comment. de IV. lingvis p. 161-62.

(h) Conf. *Buchanan* rer. Scot. Lib. II. ed. 1643. 8vo p. 59-63. conf. p. 72. *angborn* antiqv. Albion. p. 20. 21. *Casaubon* loc. cit. *Leibnit.* Collect. Etymol. P. I. p. 74. 155. P. II. p. 253. nec non *Eccard.* Præfat. p. 17. *Suhm* F. Opr. p. 164. 321-22. *Schönn.* Norsk Opr. p. 174. Ihre Procem. Gloss. Sviogoth. p. IX-XIII.

(i) In Archæologia Britannica. Conf. *Bullet* mem. sur la L. Celt. T. III. Pref. p. 1. nec non p. 27. ch. 14. ut & p. 473. *Davies* Diction. Cambro Brit.

(k) Conf. *Suhm* l. c. p. 96. 298. 323. 351. §. 10. it. Tab. IV. a. *Schön.* p. 171-72. 184.

(l) Comment. de IV. lingvis l. c. conf. p. 136-137.

(m) Collect. Etymol. P. I. p. 57. 67. 74. 76. 77. 147-48. P. II. p. 253.

Gallicæ, adeoqve etiam Cambro-Britannicæ f. Wallicæ, origine tradiderunt, partim vaga illa, qva veteres fæpe utuntur, Celtarum appellatione, partim fitu Germaniæ, qvatenus Galliæ ad orientem jacet, folum nituntur; Qvemadmodum etiam lingvæ Cambro-Britannicæ cum Germanicà fimilitudo, qvam fpecimen vocabulorum ex *Boxhornii* Dictionariolo Cambro-Britannico a *Leibnitio* (n) collectum exhibet, qvæqve inter has lingvas cætera apparet, partim nimis exigua, partim longius petita eft, qvam ut lingva Wallica ideo ad Germanicam referri, vel femigermana jure vocari posfit; cum naturæ multo magis conveniat, hanc, qvaliscunqve eft, fimilitudinem, partim ex originaria plurimorum Europæ aboriginum cognatione, partim, & qvidem maxime, ex populorum Celticorum cum Germanicis vicinitate, converfatione, vel commixtione diverfis temporibus facta, cum *Suhmio* (o) repetere. Idem de eis, qvæ lingva Cambro-Britannica, aliæve lingvæ Celticæ dialecti cum feptentrionali noftra communia habent, qvæ certe Germanicis iftis pauciora non funt, ftatuendum effe nobis videtur. Qvæ enim poft *Langhornium* (p) & *Camdenum* â *Pontoppidano* (*) laudatum *Schöningius*, de origine Cambrorum Cimbricâ, Lingvæqve Cimbrorum antiqvisfimæ cum Celtica cognatione differit (q), qvamvis perqvam docta fint, in medio relinqvere cogimur, partim cum ad remotisfima tempora, qvæ hic in cenfum parum veniunt, pertineant, partim, & maximè qvidem, cum dubium nobis haud immerito videri posfit, utrum Celtarum nomen in Plutarchi teftimonio, â viro eruditisfimo laudato, & aliis, qvæ huc referri folent, â *Sheringhamo* apud *Pontoppidanum* (r) productis, de Celtis, ftrictè & propriè, an latè tantum, pro omnibus fine difcrimine occidentalis Europæ incolis, fumtis, intelligi debeat. Qvominus enim Cimbri ad Celtas proprie referri qveant, perill. *Suhmio* nos benigne monente, obftat 1) qvod gentium Celticarum termini tum nimis late extendantur. 2) Qvod Teutones, qvos tam nomen qvam domicilium Germanos fuiffe indicant, jam tum a Ptolemæo, qvi plurima de feptentrione noftro ex fcriptoribus, Romanorum in Germania victoriis antiqvioribus, e. gr. *Pythea*, *Timæo* &c. haufit, cum feptentrionem multo melius Romanis noverit, in cherfonefo Cimbrica una cum Saxonibus collocentur. Et 3) Qvod Scriptores antiqvi, qvi optima harum rerum notitia inftructi fuiffe deprehenduntur, Cimbros, ubi de eorum expeditione fermonem faciunt, Germanos appellent. Qvod autem inter Ducum Cimbricorum nomina

(n) L. cit. P. I. p. 81.
(o) Nord. F. Opr. p. 118. conf. Pezron Antiqv. de la Lang. des Celt. p. 314-320.
(p) Antiqv. Alb. p. 17. feqv.
(*) Geft. & Veft. Dan. extra Dan. T. 2. p. 11.
(q) Norfk Opr. p. 199. 203.
(r) Loc. cit. T. I. p. 195-96.

nomina nonnulla Gallica occurrunt, mirum non eſt, cum multi Gallorum, ut Tigurini, Cimbrorum ſigna ſecuti ſint; contra qvædam Germanica ibi etiam reperiuntur. Cæterum qvantacunqve lingvæ Celticæ a ſeptentrionali noſtra diverſitas ſit, notatu tamen admodum dignum eſt, qvod Poëtæ Celtarum multas habent loqvendi formulas, lingvæ noſtræ Poëticæ admodum ſimiles, qvemadmodum eorum carmina nullos rythmos (vulgo *rim*) habent, ſed certarum literarum & ſyllabarum repetitione ſuſtinentur. Aſt continua illa converſatio, qvæ noſtris cum Celtis, ab antiqvisſimis inde temporibus, inprimis in Scotia & Hibernia fuit, ut & coeli, generisqve vitæ, atqve inde nata morum, ſimilitudo, talia facile efficere potuerunt. Hinc etiam variarum vocum in his lingvis ſimilitudo, ad *Lhuydii* Archæologiam a me ex parte annotata, enata eſſe poteſt; ut primam talis ſimilitudinis occaſionem, ex lingva antiqvisſima & communi Japhetica petendam, taceam. Hactenus *Suhmius*.

§. 4. *Eadem denuo in Anglia inſtaurata eſt & conſervata per Lodbrokidas, Ericum Blodöxium, Sveinem barbæ furcatæ, & maxime per Canutum Magnum.*

His porro accedit *Snorro Sturlæus*, qvi, in Vita Hakonis Adalſteinis alumni, Ericum Blodöxium, ex Norvegiâ profugum, Northumbriam Jure clientelari, ab Adalſteine Angliæ Rege accepiſſe narrans, his verbis concludit (s): " Nordumbraland er kalladr fimtungr Englandz. hann (Eirekr) hafdi adſetu í Jórvik, þar ſem menn ſegia, at fyrr hafi ſetit Lodbrókar ſynir. „ *Nordymbraland var meſt byggt Nordmönnom, ſídan Lodbrókar ſynir* „ *unno landit;* herjudo Nordmenn oc Danir optlega þannig, ſídan er valld „ landſins hafdi undan þeim geingit. *Mörg heiti landſins ero þar geſin* „ *á Norröna tungu, Grímsbær*, oc *Hauksfliót*, oc mörg annur". i. e. *Northumbria pro qvinta parte Angliæ habetur. Is* (Ericus) *Eboraci, ubi Lodbrokidas olim conſediſſe fama eſt, ſedem fixit. Erat autem NORTHUMBRIA, POSTQVAM EAM LODBROKIDÆ SUBEGERANT, MAXIMA EX PARTE A SEPTENTRIONALIBUS HABITATA; crebasqve excurſiones Norvegi & Dani eo faciebant, ex qvo eorum imperium excuſſerat; unde multorum ibi LOCORUM NOMINA, GRIMSBÆR,* (qvaſi Grimi Villa), *ET HAUKSFLIOT* (qvaſi Hauki flumen)

(s) Conf. ed. Sv. T. I. p. 129.

men) *& plurima alia EX LINGVA SEPTENTRIONALI SUNT DATA.* Qvam narrationem unusqvisqve facile perſpicit eo inclinare, qvod lingva Angliæ, poſtqvam ibi Anglo-Saxonum imperium invaluerat, maxima ex parte Saxonica, id eſt antiqva Danica, (qvæ ſuam etiam in Saxonia dialectum habuerat), fuerit, licet, ut vero ſimile eſt, aliqva ex parte cum lingva veterum Britannorum permixta; ſed qvod genuina Danorum lingva, vel dialectus potius, inprimis in ea regni parte, qvam tunc Dani & Norvegi potisſimum incoluere, per novum Lodbrokidarum imperium denuo ſuſcitata & inſtaurata ſit. Qvamvis enim, ſecundum *Torfæi* calculum (t), a Lodbrokidarum tempore, ad Ericum Blodöxium, 130, aut, ad ſummum, 150 anni effluxerint, credibile tamen eſt, dialectum ab eis illatam, maxima ſaltem ex parte, Blodöxii tempore illibatam adhuc perſtitiſſe. Poſt hæc vero tempora qvam optime conſervari certisſime potuit, dum Sveinn Barbæ furcatæ Daniæ Rex continuo illo & horrendo multorum annorum bello, qvod *Hvitfeldius* (u) fuſe deſcribit, Angliam inundavit; & adhuc multo magis, per integros illos 24 annos, qvibus Sveinis filius Canutus Magnus imperium Angliæ tenuit. Is vero ſecundum eundem *Hvitfeldium* (x), cui *Olai Sancti Vita* in Membrana (y) ſuum calculum addit, anno 1035 vel 1036 mortuus eſt; qvæ Canuti mors cum 30 tantum annis occupationem Angliæ & in eam dominatum Wilhelmi Nothi antevertat, ſupra (§. 2.) adducta *Arii* Sacerdotis *multiſcii* de Gunnlaugo Ormstunga narratio omni fide digna videri merito debet; idqve eo magis, cum *Olaus Hvitaskáld* ſ. albus Poëta, Thordi Sturlæi filius, in ea *Eddæ* Codicis Wormiani parte, *Skallda* vulgo dicta, qvam de Proſodia, Orthographia, Rhetorica & Poëtica lingvæ noſtræ conſcripſit, hujus cum Anglica ſui etiam temporis convenientiam his verbis agnoſcat: "Enn þó rita *Enskir menn Enskuna* Latinu-ſtöfum öllum þeim, er rettræder verda í Enſkunni; enn þar er þeir vinnaz ærigi til, þá hafa þeir vid adra ſtafi, ſva marga oc þeſs konar ſem þarf, enn hina taka þeir or, er ærigi eru rettrædir í máli þeirra. Nú eptir þeirra dæmum, allz *ver erum æinnar tungu*,

(t) Ser. Reg. Dan. Lib. III. c. 2. p. 241.

(u) T. I. p. 56-63.

(x) L. c. p. 74.

(y) Cap. 242.

„ *túngu*, þó at giörz hafi miöc önnur tveggia eda nackvad bádar, til þess at „ hægra verdi at rita oc lesa sem nú tidiz, — þá hefer ek oc ritat *oss Islending-* „ *um* Stafrof bædi Latinu-stöfum öllum þeim, er mer þótti gegna til vars máls „ vel, sva at rettrædir mætti verda, oc þeim ödrum, er mer þótti í þurfa at „ vera " i. e. *Ita ANGLI LINGVAM ANGLICAM omnibus illis Latinorum literis exarant, qvæ recte, sive earum potestati convenienter, in ea enunciari possunt; ubi vero tales literæ non sufficiunt, alias in subsidium adhibent, tot qvidem & tales, qvot & qvalibus opus est, reliqvis contra abjectis, qvæ in LINGVA EORUM recte enunciari neqveunt. Hinc EORUM exemplo, cum EJUSDEM LINGVÆ HOMINES SIMUS, licet altera insignem, utraqve autem aliqvam mutationem jam subierit, qvo facilius & scribi, & ut nunc moris est, legi possit, — NOBIS ISLANDIS Alphabethum exaravi, tam ex omnibus illis Latinorum literis qvæ ad NOSTRAM LINGVAM ita accommodatæ mihi videbantur, ut recte in ea enunciari possent, qvam ex aliis qvibusdam, qvas addere necessum duxi, conflatum:* & nonnullis interjectis. " Nú má verda at þvi, at „ nockurr svari sva: ek má fullvel lesa *Danska túngu*, þó at Latinu-stöfum rett- „ um se ritat; má ek þó at líkindum ráda, hve kveda skal, þó at ægi se aller „ stafer rettræder, í þvi er ek les ". i. e. *Forte qvis increpandi animo objiciet: Ego LINGVAM DANICAM, qvamvis solis Latinorum literis exarata sit, facile legere potero; cum haud admodum difficulter pro circumstantiis conjicere possim, qvo potissimum modò in legendo enuncianda sit, qvamvis omnes literæ potestatem suam & sonum non servent.* Tria hic Olaus docet, & qvidem 1) qvod Lingva Danica nostra (Islandica) sit; 2) Qvod nostra, ratione originis, eadem cum Anglica sit; & deniqve 3) Qvod Anglica sui temporis plurimum, & nostra etiam aliqva ex parte, ab hac sua origine recesserint (*). Hæc autem scripsit ultimis Hakonis Grandævi Hakonis filii Norvegiæ Regis annis, adeoqve multo serius, qvam avus meus maternus Dn. *Arngrimus* (z), eumqve secutus *Bartholinus* (a) arbitrati sunt; anno enim 1216 Olaus

(z) Crymog. Lib. I. cap. 3. p. 26.
(a) Ant. Dan. Lib. III. cap. 2. p. 655.

Olaus pueritiæ vel adolefcentiæ annos vix egreffus erat. Omnes etiam Anglicæ hodiernæ & noftræ lingvæ periti, manifeftam & intimam qvidem utriusqve, in innumeris, qvæ Angli, ad Vallandicam five Gallico-Normannicam, per Conqveftoris imperium introductam, non mutaverunt, cognationem agnofcunt.

(*) Præter primævam lingvæ Saxonum, Anglorum, & Jutorum in Britanniam migrantium, cum feptentrionali fimilitudinem, ad §. 3. notatam, recte hic *Vidalinus* novum, pro antiqvo lingvæ Septentrionalis in Britannia, poft Anglo-Saxonum adventum, ufu, argumentum, ex variis populorum feptentrionalium in eam irruptionibus, eorumqve in varias ejus partes dominatione, petiit. Nam licet hanc, nec ab Islandiæ, Godlandiæ, Orcadum, Norvegiæ, Danorumqve Regibus, qvos Arturi largitatem in Britanniam traxiffe *Galfredus* (b) narrat, nec â magnis illis Norvegienfium copiis, qvas Brennum, impetrata Elfingii Norvegorum Regis filia fecum adduxiffe, *Galfredi* epitomator, *Ponticus Virunnius* (c) tradidit, derivare, nobis animus fit; cum *Gvilielmus Neubrigenfis* omnia, qvæ de his Arturi cum feptentrionalibus negotiis *Galfredus* memoriæ prodidit, dudum explos erit; tot tamen talis feptentrionalium in Britannia dominationis teftimonia & indicia reftant, ut fua ei veritas fatis conftare posfit. Ita ex. gr. ex noftratibus (ut Orvaroddi Junioris in Britanniam irruptionem *Schönningio* (d) memoratam, nec non Frothonis Imi, Amlethi, Fridlevi celeris & Frothonis IIItii expeditiones, â *Saxone Grammatico* defcriptas (e) prætereamus) *Sturlæus*, *Hervararfaga* & *Olai Tryggvini vita*, ex membranis b. A. *Arnæ Magnæi* apud *Torfæum* (f), Daniæ Reges, Ivarem Vidfadmium, Haraldum Hildetannum, Sigurdum Hringum, tandemqve Ragnaris Lodbrokis filios, partem Britanniæ, & imprimis Northumbriam, ex *Torfæi* calculo, inde â feculo VIto vergente, ad VIIIvi fere finem, imperio tantum non continuo tenuiffe teftantur. Ita porro ex fcriptoribus Britannicis *Math. Veftmonafterienfis* (g), præter irruptionem Norvegenfium & Dacorum, ad Annum 434, in Britanniam, qvam eos *murò tenus tenuiffe* refert, alias bene multas, poft Anglo-Saxonum adventum, â *Schöningio* (h) etiam ex parte annotatas, addit usqve ad tempora

(b) Lib. IX. c. 12. ed. Heldelb. 1687. p. 70.

(c) Lib. III. ibid. p. 96.

(d) Norg. Rig. Hist. 1 D. p. 480.

(e) Lib. 2. 3 5.

(f) Ser. Reg. Dan. p. 308-9. 320-21. 374-76. Conf. p. 384.

(g) Flor. Hift. ed. Francof. 1601.

(h) Loc. cit. p. 510-11 conf. ibid. 2 D. p. 423-29. conf. p. 437-38.

tempora Ælfredi Regis, qvo regnante eos *partem Britanniæ occupasse* ad annum 896 scribit. *Florent. Vigorniensis*, non tantum ad annum 874 Danos *totum regnum Merciorum occupasse*, sed etiam, ad annum 901, Ælfredum, *East-Saxoniam*, *East-Angliam*, *Northumbriam*, pluresqve etiam *Merciæ provincias*, qvas *multo possiderant tempore*, e manibus eorum eripuisse, memorat. Præ ceteris tamen *Asserus* (i), præter plurimas alias septentrionalium in Britanniam irruptiones, qvas numerare nimis longum est, eos 870, per Merciam, in *Orientalem Angliam* irruisse, *eamqve sibi subjecisse*, anno vero 874 *Mercia occupata*, in *Northumbria* hiemantes, *hanc in suam potestatem redegisse*, annoqve 876 *tenuisse*, & porro, anno 877 adeo invaluisse, ut anno 878 Ælfredus nihil haberet, qvo uteretur, nisi qvod a paganis (Danos, Norvegos, aliosqve septentrionales intelligit), vel etiam â Christianis, qvi se paganorum subjecerant imperio, freqventibus irruptionibus subtraheret. *Eorum* enim *numerus*, ut ad annum 877. conceptis verbis notat, *diebus singulis crevit adeo qvidem*, *ut si* 30 *ex iis millia una die necarentur*, *alii numero duplicato succederent*, nam *inter Franciam & Britanniam continuis prædationibus & populationibus ultro citroqve commeantes*, *litoribus Angliæ semper incubuerunt*, *adhæserunt*, *& circum ea volitarunt;* ita ut Ælfredus, qvamvis eorum irruptionibus terra mariqve factis, sine ullius fere qvieti temporis intervallo strenuè iret obviam, impedire tamen nunqvam potuerit, qvominus *qvædam regni partes Danis subjectæ manerent*. Eadem fere harum rerum sub Adelstano facies fuit, qvatenus hic etiam varia cum Ostmannis aliisqve septentrionalibus bella sustinere necesse habuit (k), qvibus partim arte, partim vero armis, haud sine magno labore confectis, Northumbriam Erico Blodoxio Norvegiæ Regi, clientari jure regendam, tandem concesit (l). Succesit, non ita longo post tempore gravissimum bellum, qvo Sveinn Barbæ furcatæ, Daniæ Rex, Ethelredo sceptra tenente, Angliam inundavit, plena tandem sub Canuto Magno Danorum in eam dominatione terminatum. Qvæ omnia, & multo plura ejusdem farinæ, â *Pontoppidano* (m), dudum collecta, si perpendantur, facile perspicitur, non tantum qvod antiqva lingvæ Saxonicæ, Anglicæ, & Juticæ, cum septentrionali similitudo bene satis conservari in Britannia potuerit, cum qvilibet horum populorum, toto fere illo tempore, qvo antiqva heptarchia perstitit, suam ditionem, suosqve Reges retinuerit, â reliqvis distinctos; sed etiam, qvod ipsa lingva septentrionalis, & præcipuè qvidem dialectus Danica, & ex parte etiam Norvegica, imprimis â seculo IXno, eò

 vere

(i) De rebus gestis Ælfredi, in collect. Camdeni p. 6. 7. 8. 9. 11. 17. 18. 21.

(k) V. *Schön.* Norg. Rig. Hist. 2 D. p. 439-446.

(l) *Egils-Saga Skallagrimsonar* cap. 60.

(m) Gest. & Vest. Dan. extra Daniam T. II. cap. 1. p. 26-73. & p. 82-128.

vere penetraverit; maxime in Northumbriam, Merciam, Oſtangliam, aliasqve regni partes, qvæ jam Dani, jam Norvegi ſæpius ac diutius reliqvis in poteſtate habuerunt (n). Qvo etiam reſpiciens *Giraldus* (o) *Anglorum populos in borealibus trans Humbrum Britanniæ partibus, Eboracique finibus habitantes, â Dacis & Norwagienſibus*, qvi partes illas inſulæ freqventius occupaverant & diutius tenuerant, *ſicut loqvendi affinitatem, ſic canendi proprietatem*, ſive dulcedinem illam, blandamqve in canendo conſonantiam, qvam apud eos, præ ceteris, obſervavit, *contraxiſſe* vel didiciſſe credidit; qvem etiam ad modum alio loco (p), *Lingvam Anglicam in auſtralibus Angliæ finibus, & præcipuè circa Devoniam*, ſuo tempore *magis incompoſitam eſſe, & vetuſtatem longe plus redolentem, originalis lingvæ proprietatem & antiqvum loqvendi modum magis obſervare* judicavit, cum contra *boreales inſulæ partes, per crebras Dacorum & Norwagienſium irruptiones*, valdè *corruptæ* eſſent. Ut enim Anglorum antiqvorum lingva in his Britanniæ partibus maxime olim viguerat, ita Lingva Danico-Norvegica, non tantum ibi ſedem poſtea præcipue fixit, ſed in ipſas etiam Britanniæ Regum aulas, ſaltem ab Adelſtani tempore introducta eſt; unde nullum eſſe poteſt dubium, qvin illis autoris noſtri aliorumqve veterum Islandiæ hiſtoricorum relationibus, â *Buſſæo* (q) & *Schöningio* ex parte collectis (r), qvæ Danos & Norvegos, ſeculo Xmo & priore ſeculi XImi parte, Anglo-Saxonum, & hos vicisſim illorum, lingvam, imo carmina, intellexiſſe innuunt, ut & teſtimoniis eorum vel judiciis, qvibus lingvam Britanniæ, ejus qvidem temporis, pro eadem cum ſeptentrionali eatenus habuiſſe reperiuntur, nec non *Jonæ Venuſini* (s), *Runolphi Jonæ* (t), *Septimii* (u), aliorumqve recentiorum eruditorum, antiqvum lingvæ ſeptentrionalis uſum ad Britanniam etiam extendentium ſententiis, plena conſtet fides. Qvamvis enim, præter ipſam rei naturam, monumenta qvædam Anglo-Saxonica documento eſſe posſint, qvod dialectus Saxonica in auſtralibus maxime & occidentalibus Angliæ partibus aliqvantum prævaluerit, imprimis ex qvo Veſt-Saxonum Reges, veteri heptarchia ſublata, totius regni imperio potiti ſunt; manifeſtum tamen eſt 1mo qvod dialecti Anglorum & Jutorum a dialectis

---

(n) Conf. Olai *Wormii* Epiſt. p. 433. *Suhm* Crit. Hiſt. 1 D. p. 214. 219. *Holb.* Danm. Riges Hiſt. 1 D. p. 150.
(o) Apud *Suhmium* ib. p. 216-17. Not. 94.
(p) Deſcr. Cambr. cap. 6. ed. Camd. p. 886.
(q) In Vita Arii Polyhiſt. c. 3.
(r) Norſk Opr. p. 245-55.
(s) De Fab. th. 72.
(t) In Elem. Ling. Sept.
(u) Om det Cimbr. Opr. §. 13. p. 16-18.

dialectis Saxonum longius nunqvam recesserint, qvam ut illi hos, hiqve vicissim illos loqventes intelligere semper potuerint; & deinde 2do, qvod dialectus Anglica, imo verius ipsa Danico-Norvegica, brevi iterum prævaluerit, donec tandem, sub Sveine, & maxime sub Canuto & proximis ejus ex stirpe successoribus, ad summum, qvod in Britannia unqvam obtinuit, evecta est fastigium; unde etiam monumentorum Anglo-Saxonicorum (qvibus ipsæ etiam leges annumerandæ veniunt) plurima, tam ante, qvam post heptarchiam sublatam â seculo inde IXno scripta, adeo extantem exhibent cum lingva septentrionali similitudinem, ut Anglo-Danica potius, qvam Anglo-Saxonica dici vere mereantur. Qvalis autem hæc lingvæ septentrionalis cum Anglo-Saxonica permixtio fuerit, qvantasqve mutationes tam solutæ qvam ligatæ orationi intulerit, pluribus hic persеqvi opus non est, cum eas *Hickesius* (x), cui novam etiam Dialectum, qvam *Dano-Saxonicam* appellat, in Britanniam induxisse videntur, dudum satis copiose descripserit. Tanta tamen nunqvam hæc prædictarum lingvarum convenientia evasit, ut Anglo-Saxones vel Anglo-Dani pro ejusdem cum Danis, Norvegis, aliisqve, qvi domi remanserunt, septentrionis incolis, dialecti hominibus haberi unqvam potuerint; unde etiam minime mirum est, qvod *Oddus Monachus* (y) sacerdotum, qvorum ad religionem Christianam Norvegis annunciandam operâ Olaus Tryggvii filius seculo Xmo exeunte usus est, qvorumqve nonnulli Anglo-Britanni fuerunt, in *Lingva Danicâ*, s. septentrionali *tractanda imperitiam* notaverit, cum vel ex iis, qvæ hactenus attulimus, satis patere possit, qvod ab eis ne qvidem exspectari potuerit, ut vulgi Norvegici dialecto loqvi, vel publicè perorare possent. Nec ante dictis obstat, qvod Jatvardus Angliæ Rex, *Historia Regum Norvegiæ* Msta teste (z), *carmen futile & extemporaneum* („var kvædi þat endileysa ein; hafdi Halli mællt þat „af munni fram"), qvo eum Hallius, Poëta Islandus, pecuniæ captandæ causa, coram laudare ausus est, plene non intellexerit, cum idem carmen ne qvidem a Raudo, qvem Rex in aula habuit, qvemqve hominem septentrionalem fuisse ipsum ejus nomen indicio est, intelligeretur; Hallius vero, operæ in eo componendo segnius justo navatæ sibi satis conscius, pati nollet, ut ab aulicis memoriæ mandaretur, qvod tamen, ad abstrusos lingvæ poëticæ sensus, qvi prima vice obiter audientes, etsi lingvæ peritissimos, facile fugere potuerunt, recte eruendos, eis etiam temporibus necessarium fuit.

(x) Gramm. Anglos. c. 20 & 21. Thes. P. I. p. 88-134. conf. cap. 23. pag. 177. sq.
(y) Hist. Olai Trygg. ed. Reenh. cap. 48. pag. 169.
(z) Cap. 62.

§. 5. *Attamen apud Anglos exſtincta, ante Leges Islandicas* Grágás *&* Jónsbók *promulgatas.*

Qvo autem certiores ſimus, qvod *Codex* Legum noſtrarum *Magnæus* Tit. *de hæreditatibus* cap. 23. plura regna qvam Daniam, Norvegiam (ſub qva tamen Gronlandiam, Færoas, Hetlandiam & Orcades includit) & Sveciam, Lingvæ Danicæ ambitu non complectatur, obſervari debet 1) qvod ipſe hic Codex, lege ſupra (§. 1.) adducta, hanc ſuam mentem conceptis verbis declaraverit; & deinde 2) qvod Anno 1280, cum promulgatus eſt, lingva Danica in Anglia, ſimodo obſcuras qvasdam ejus reliqvias, cum Normannica permixtas vel confuſas, excipias, ante annos plus qvam ducentos, maxima ex parte ita exſtincta fuerit, ut Danicæ vel Norvegicæ nomen amplius tueri haudqvaqvam poſſet; eademqve ratio eſt, cur *lex* Islandorum antiqva de *homicidiis*, *Vigslóde* vulgo dicta, &, ſecundum *Theodori Thorlacii* Skalholtenſium epiſcopi calculum ad *Schedas Arii Multiſcii* (a), cum Catalogo epiſcoporum avunculi mei *Arngrimi* (b) collatum, Annis 1117 & 1118 ſcripta, aſt, ſecundum *Hungurvakam* ſ. qvinqve primorum Epiſcoporum Skalholtenſium vitam, cum eisdem *Schedis* collatam, ſeptem annis antiqvior, gentem Anglorum, loco ſupra (§. 1.) citato, a lingva Danica penitus excludit. Qvam enim cunqve harum computationum ſeqvamur, Vilhelmi Nothi in Angliam imperii initia, lingvæqve Danicæ apud Anglos interitus, hujus de homicidiis Legis ſcriptionem, qvippe qvam proxima anteqvam Thorlakus Runolfi filius conſecrationis epiſcopalis ergo peregre profectus eſt, hieme peractam eſſe, ex *Ario multiſcio* liqvido conſtat, plus qvam 40 annorum tempore certisſime prævertunt; ita ut lingva Danica tunc temporis, nullibi terrarum, niſi apud Danos, Norvegos & Svecos, illosqve Regis Norvegiæ ſubditos, qvi Orcades, Hetlandiam, Gronlandiam, & Færoas incoluerunt, ut & apud Islandos, integra ſuperfuerit. Unde etiam Codex Legum Reipublicæ Islandicæ *Grágás* dictus, prædictæ de homicidiis legi, qvæ ejus partem vere conſtituit, coævus, Anglos a Danicæ lingvæ uſu clare excludit Tit. *de hæreditatibus* cap. 6. his verbis: „ *Norröner* menn „ oc *Dansker* oc *Sönsker* eigu her arf at taka eptir frændur ſina þridiu brædra

„ oc

(a) Ed. Isl. p. 12.

(b) In Comment. de Island. pag. 59.

„ oc nánari. Enn at frændſemi af *aullom audrom tungom enn Danskri tun-„ gu*, ſkal engi madr her arf taka, nema fader, edr ſonr edr broder". i. e. *NORVEGIS, nec non DANIS & SVECIS hæreditatem cognatorum ſuorum, qvi conſobrinorum pronepotes* (ſ. in qvinto lineæ collateralis æqvalis gradu cognati) *vel proximiores ſunt, hic* (in Islandia) *cernere licet. Sed ex omnibus ALIIS LINGVIS, QVAM DANICA nemini, niſi patri, filio, vel fratri hæreditatem cognationis ratione hic cernere fas eſto.* Et nonnullis interjectis: "Nú andaz *Enſcer menn* her, edr þeir er hingat ero enn „ úkunnari, oc er eigi ſkylldt at ſelia þeim, nema her hafi verit fyrr ſonr, edr fader edr broder". i. e. *Si homines ANGLI, vel alii magis adhuc nobis ignoti, hic moriantur, hæreditatem eorum tradere neceſſe non eſt, niſi filius, pater vel frater* (defuncti) *hic antea fuerit.* Qvibus deniqve ib. c. 18. addit: "Nú andaz *Enſcir* menn her, edr þeir menn, *er menn kunnu eigi „ her máli edr tungur vid*, ok er eigi ſkylldt at láta arf þeirra útgánga". i. e. *Si jam ANGLI aut alii, QVI COMMUNI NOBISCUM SERMONE VEL LINGVA NON UTUNTUR, hic* (in Islandia) *moriantur, hæreditatis eorum ad exteros avehendæ nullum jus eſto.* Qvæ tamen ultima hujus Codicis verba haud ſatis clara judicarem, ad Anglos a lingva excludendos, qvamvis ab hæreditate excludantur, niſi leges ex cap. 6. ſupra allegatæ, id etiam ſatis ſuperqve declaraviſſent.

§. 6. *An Lingva Danica ad Finnos, Lappones, Carelos, Livones, Curlandos, Ruſſos, vel Vendos pertigerit.*

Hæc autem omnia, ſi ſecum conferantur, indubium evadit, qvod Codex Legum noſtrarum, toti Daniæ, Norvegiæ, & Sveciæ, qva boreali maris Balthici lateri objacet, noſtraqve lingva utitur, lingvam Danicam tribuat. Ea vero occaſione conſiderari meretur, an *Carelia*, *Finlandia*, nec non ea *Lapponiæ* pars, qvæ Svecis paret, ſub lingva Danica etiam includi debeant? Idqve inprimis cum *Olai Sancti Vita* ex Codice pergameno (c), *Snorrone Sturlæo* (d) con-

(c) Cap. 63.
(d) Ed. Svec. T. I. p. 485.

conſentiente, tradat, qvod Thorgnyr Uplandiæ vel Tiundalandiæ in Svecia ſub Olao Skotkonnung legifer publice profeſſus ſit, Ericum Eymundi filium Sveciæ Regem Finlandiam, Careliam, Eſtoniam & Curlandiam ſibi ſubegiſſe & imperio Svecico adjeciſſe. Verum ad hoc reſponderi paucis poteſt: nullam apud nos, mea qvidem ſententia, hæreditatem eis deferri, qvi lingvam Danicam non loqvuntur, licet vel *maxime* Sveciæ Regis ſubditi ſint; Unde ulterius excutere oportet, an Lappones, Careli & Finni, tempore, qvo lex noſtra promulgata eſt, lingva ſeptrionali ſ. Danica vel locuti ſint, vel hodie loqvantur; qvod qvamvis ego minime credo, libenter tamen eorum ſententiæ accedam, qvi veriora demonſtrare poterunt. Nam etiamſi *Sperlingii* aſſertio (*), qvod lingva ſeptentrionalis in Livonia, Curlandia, & Gardarikia olim vignerit, aliqva ſe veri ſpecie commendare forte poſſet; Mihi tamen magis credibile videtur, qvædam tantum & fortaſſe hand pauca vocabula, lingvæ Danicæ & Norvegicæ aliqva ex parte cognata, per vicinitatem & continua commercia, apud hos populos, inprimis ad oram mari Balthico objectam, introduci potuiſſe; qvod enim porro (e) addit: ſcilicet Danos, Norvegos, & Svecos ſeculo XI. cum Rusſis per intrepretem locutos eſſe, ad hos tam a lingva Danica, qvam a petitione hæreditatis, qvam legum noſtrarum Codex, ſeculo XIII, ſolis lingvæ Danicæ hominibus tribuit, excludendos ſufficit. Nec perſpicere poſſum ullam ab eo rationem in medium productam eſſe, qvæ uſum lingvæ ſeptentrionalis Finlandiæ & Careliæ aſſerere valeat. Cum Jemtia vero, nec non Helſingia, Jarnberia & Geſtricia alio modo comparatum eſt, qvippe qvæ omnia territoria antiqvis temporibus lingva ſeptentrionali uſa eſſe certisſime conſtat. Cum autem nimis prolixum ſit doct. *Sperlingii* hanc in rem argumenta pluribus hic excutere, qvæ mihi de ea mens ſit paucis aperiam. Tum vero *Orvarodds-Saga* conceptis verbis narrat (f), Oddum & Asmundum *ſermonem BIARMIORUM non magis qvam garritum avium intellexiſſe* (" ſkilldu eigi mál *Biarma* helldr enn fugla- „ klid "), ſed Oddum tantum conjeciſſe, pincernam lingvam ſeptentrionalem callere, qvod & evenius docuit; Oddus vero & ſocii in ipſo hoc itinere oſtium fluvii Dvinæ in Biarmia, ad qvem Fanum S. Michaelis (Archangel) haud ignobilem

(*) De voce Konning §. 6-13.

(e) L. c. p. 30.

(f) Cap. 3.

bilem Ruſſorum civitatem ſitam eſſe omnes norunt, navi intraverunt. Qvod autem eadem hiſtoria alio loco tradit, ſcilicet Oddum & Hilderem gigantem, in Riſalandia ſ. Rusſia ſeptentrionali degentem, ſe invicem intellexiſſe, inde facile oriri potuit, qvod Oddus, per crebras ſuas tam in oriente, qvam alibi terrarum, expeditiones, lingvam, qva gigas utebatur, didicerit; licet verius videatur, totam de gigante illo narrationem vel figmentis valde corruptam, vel merum figmentum, eſſe. Nec minus fabulis permixta & confuſa judico qvæ ſæpedicta hiſtoria porro addit, de multis illis & variis regnis, qvæ in Rusſia ſ. Gardarikia, & cetera in oriente, ſ. eo terrarum tractu, qvi a Ponto Evxino & Mari Caſpio, ad mare usqve Tataricum (rectius glaciale) protenditur, tunc temporis exſtitiſſe memorat. Prorſus tamen contra incredibile vel imposſibile mihi non videtur, lingvam noſtram ſeptentrionalem harum regionum pleriſqve aut omnibus aliqvando familiarem fuiſſe, cum æqve ibi, atqve in noſtris hiſtoriis, nomina hominum & locorum propria occurrant, qvæ omnia originem manifeſto produnt ex lingva noſtra Danica ductam; qvorum ſpecimen ſeqventia præbent, ex hiſtoriis de rebus, qvæ in Gardarikia geſtæ traduntur, unice excerpta: *Alaborg*, *Alfr*, *Biálki*, *Brynjulfr*, *Eirikr*, *Geirraudr* (qvi gladium ſangvine rubefacit), *Grímr* (Galeatus), *Gyda*, *Gydia*, *Hergeir* (Gladius ſ. tutamen exercitus), *Herraudr* (qvi exercitum cruore aſpergit), *Hertryggr* (fidus exercitui, in cujus providentia ſpem collocat miles), *Holmgardr*, *Holmgeir*, *Hreggvidr*, *Ingigerdr*, *Kiænugardr*, *Kolr*, *Skuli*, *Sursdalir*, *Vidgripr*, *Þórdr* & plura. Inter alias *Hiſtoria de Hrolfo Sturlaugi filio*, qvem *Gaungo-Hrolfum* ſ. Hrolfum peditem appellat, & Norvegum facit, ſed a vero illo Hrolfo Pedite, Normanniæ poſtea Duce, longe diverſum, talia nomina tam locorum qvam hominum propria, qvæ pure ſeptentrionalia ſunt, in Gardarikia depromit. Hæc autem hiſtoria ſupra omnem modum fabuloſa eſt, adeo ut merito dubitetur, an unqvam exſtiterit magna pars hominum, qvos memoravit; qvanqvam enim non magnopere contendimus, fuiſſe qvidem hunc Hrolfum Peditem, vix tamen qvispiam ſanæ mentis credat geſta eſſe, qvæ narrat fabuloſisſima illa hiſtoria. Deinde etiam hæc noſtræ lingvæ in Gardarikia nomina inde orta eſſe poſſunt, qvod princeps aliqvis vel pirata Danus, Norvegus vel Svecus regnum ibi aliqvando obtinuerit, eiqve poſtea nomen ſuæ lingvæ impoſuerit, & nomina terræ ſuæ natalis hominibus familiaria eo intulerit. Accedit deniqve,

qvod nomina propria peregrina, non adeo validi teſtes ſint, eandem eſſe lingvam; id enim *Carl*, *Clemens*, *Elizabeth*, *Lisbeth*, *Elleſif*, *Ermengerdr*, *Hadrianus*, *Hilldr*, *Johannes*, *Jonas*, *Magnus*, *Paulus*, *Þrudr*, & innumera alia plus ſatis probant. Altius tamen ruminanti, & ab extrema antiqvitate hiſtorias legenti non videbitur incredibile, gentibus iſtis omnibus communem olim fuiſſe lingvam Aſianorum, qvam Odinus e Turcia i. e regionibus inter Pontum Evxinum & mare Caſpium ſitis in Europam intulit teſte *Sturleſonio* (in Chron. Reg. Norveg.) & *Eddæ Prologo;* Nec enim aliud per eorum *Godheima*, qvam regna hæc Turcica, per *Sviþiód ena miklu*, qvam univerſam Rusſiam omnemqve illam Tartariæ partem, qvæ Rusſiam attingit, intelligere poſſumus. Ut ut autem hæc LXX, LXXX, aut fortasſis pluribus annis ante Chriſti nativitatem ita fuerint, eaqve lingva, qvæ poſt Odini in ſeptentrione, Dania, Svecia, Norvegia &c. dominatum, Danica & Norvegica dicta eſt, Turcis, (illis ſc. qvos veteres noſtratium hiſtorici, a *Schöningio* (g) ulterius illuſtrati, memorant) Rusſis, & Tataris occidentalioribus (vel rectius Rusſiæ & Tart. occidentalis incolis) materna fuerit; vix ullus perſvadebitur, certe longisſime abeſt ut credere posſim, eandem tamdiu apud gentes iſtas incorruptam viguiſſe, ut poſt Annum Chriſti M. pro eadem potuerit haberi. Statuat igitur, per me licet, nobilisſimus *Sperlingius* (h), lingvam Danicam vel ſeptentrionalem noſtram Rusſis, Curlandis, Liflandis, Eſtonibus, Finnisqve & Carelis maternam olim fuiſſe, (de Vandalis occidentalibus i. e. Pomeranis, & orientalibus i. e. Borusſis eandem qvidem, ſed diverſæ non parum dialecti nemo refragabitur); dummodo id nobis largiatur, ante ſeculum XII elapſum, tantas gentibus illis lingvæ mutationes accidiſſe, ut ſeculo XIII & deinceps non debuerint cenſeri pro Danice loqventibus; hoc enim eſt qvod agimus, nullam harum gentium legis noſtræ verbis ex Tit. de hæreditatibus cap. 23. ſupra (§. 1.) adductis ſignificari (*). Et qvomodo, qvæſo, Lex noſtra horum populorum hominibus hæreditatis poſt cognatos eorum in Islandia acqvirendæ ſpem facere potuit, cum nullæ prorſus rationes præſto ſint, unde concludi certò posſit, qvod majores noſtri ulterius in orientem mercaturam ſuam extenderint, qvam ad intimos maris Balthici

(g) Norſk Opr. p. 268-69. &c.

(h) De Titulo Konning. p. 5. 6. 7. 8. 13. 30. 120.

thici finus, ad intima fcilicet finus Finnici, & finus, qvi Curlandiam & Regiomontum interjacet, & Samlandiam f. Sembiam alluit (i). Dum vero intima finuum dico, loca intelligo non admodum procul a mari disfita, cum procul disfita vocari non debeant, qvamvis aliqvot dierum itineribus forte abfuerint, qvemadmodum ab Aldeiguburgo (qvod fine dubio ab eo loco, ubi Petropolis hodie fita eft, multum non abfuit), Holmgardia, qvo *Olai Sancti Vita* (k) Einarem Thambafkelferem & Kalfum, ut Magnum Olai filium a Jaroslao Rege & Ingigerde Regina repeterent, profectos effe narrat. Nec magis illas regiones fub lingva noftra Danica comprehendere poffum, qvas Sveci, cum lex noftra promulgata eft, vel poftea, aut intra Germaniæ fines, aut in Eftonia, Livonia, aut Curlandia, tenuerunt, cum ex *Hiftoriis Regum Norvegiæ & Sturlæo* in Vita Haralldi Gillii (l) evidenter pateat, Norvegos, cum Rettibur Kongellam diripuit, lingvam Vendorum non intellexiffe (**).

(*) Ut qvæ Vidalinus hic brevius jufto tetigit, & ordinate fatis non explicuit, ulterius paulo & diftinctius declaremus, indubium nobis videtur, qvod lingva noftra feptentrionalis, antiqvisfimis temporibus, non tantum ante Chrifti nativitatem, fed & nonnullis poft hanc feculis, multis earum gentium, qvas â feptentrione mare glaciale, ab occidente Balthicum, ab evronoto Nigrum & Cafpium cingebant, adeoqve toti illi terrarum tractui, qvi hos intra fines imperio Rusfico, & partim etiam Poloniæ hodie fubjacet, magnâ ex parte communis fuerit. Omnes enim antiqvisfimæ de noftratium origine relationes, â multis qvidem dudum commemoratæ, nuper tamen plenisfime & ordinatisfimè â *Suhmio* & *Schoningio* collectæ, illuftratæ, & fcriptorum exoticorum, antiqvisfimorum maximè, confenfu confirmatæ, evidenter docent: 1mo) qvod aborigines noftri viam fibi per Rusfiam in feptentrionem fecerint (m). 2do) Qvod populi bene multi, cum noftris cognati ejusdemqve cum eis originis, qvi feptentrioni noftro, faltem ex parte, incolas dederunt, non folum inter maria Cafpium & Nigrum, fed & inde, a Tanai usqve ad mare Balthicum, inprimis per magnam Rusfiæ & Poloniæ partem olim habitaverint (n). Et fpeciatim 3tio) qvod Joti, ejusdem cum noftris originis populus,

(i) Conf. noftrum *Samland* nec non *Cod. Magn.* Tit. de *jure naut.* cap. 8.

(k) Cap. 238. & 240. Conf. *Sturlæum* ed. Sv. T. I. p. 829-30.

(l) Ed. Sv. T. II. p. 303 & 305.

(m) *Schön.* Norsk Opr. p. 41. 113 §. 16.

(n) *Schöning.* l. c. p. 116. §. 19. p. 120. *Suhm.* F. Herkomst, p. 328. Nord. F. Opr. 3 cap. p. 85. feqv. Om odin p. 5. & 43. Hist. om de udvandr. F. 1 B. p. 459.

cui etiam bonam aboriginum ſuorum partem ſeptentrio noſter debet, non tantum â primis retrò temporibus, *Jotunheimum*, circa mare Album, & ulterius in orientem ad Glaciale ſitum, ſed etiam magnam *Finlandiæ* partem, *Jotlandiam* ab eorum nomine dictam, usqve ad ſeculum poſt Chriſtum natum primum vel ſecundum, tenuerint, & diutius etiam ibi habitaverint (o). Et porro 4to) qvod Odini noſtri, certe ultimus ille, & ſine dubio etiam huic ætate proxime ſuperior, qvi ſecundus vulgo audit, cum ſuis, anteqvam in ſeptentrionem noſtrum pervenerunt, in *Gardarikia*, qvæ partem Rusſiæ, una cum Curlandia, Eſtonia, & Livonia, olim continebat, aliqvamdiu habitaverint, imo tam ipſi, qvam eorum poſteri ibi imperaverint (p). Et deniqve 5to) qvod Regni *Holmgardici*, Finlandiæ contigui, incolæ, non tantum ſimilis olim cum noſtris originis fuerint, ſed & arctam ſatis cum his converſationem inde a temporibus qvæ Chriſtum natum præcedunt, usqve ad ſeculum ab eo nato IXnum & adhuc diutius coluerint (q). Unde etiam noſtris in hiſtoriis, multi ſeptentrionalium noſtrorum pasſim recenſentur, & qvidem partim privati, qvi hoc temporum intervallo ſedes ſibi in Gardarikia vel Holmgardia & vicinis regionibus elegerunt, partim Reges & principes, qvi imperium ibi obtinuerunt, qvales ex Norvegis Hrokum Nigrum, Olaum Asmundi, & Halfdanum Eyſteinisfilium (r), ex Danis vero Ivarem Vidfadmium, Regnerem Lodbrok, & Thorgilſem Sveinis Ulfi filii Daniæ Regis filium (s), ſpeciminis loco hic memorare ſat eſto; inprimis cum *Pontoppidanus* (t) talium exemplorum, qvantum ſatis eſſe videtur, dudum collegerit. Accedunt ſcriptorum Ruthenicorum relationes, qvæ Holmgardianos vel Novogrodenſes, non tantum milites ſtipendiarios, ſed Reges etiam & magiſtratus, â Varegis accepiſſe docent, cum Varegos hoſce, vel Varagos, ex ſeptentrione noſtro oriundos fuiſſe ante alios *Bayerus* (u), plene probaverit. Ex qvibus omnibus ſuâ ſponte ſeqvitur, qvod partim ipſa lingva ſeptentrionalis, partim lingvæ ei arctè cognatæ, hic olim viguerint, & qvidem tam in *Jotunheimo*

(o) *Schön.* Norſk Opr. p. 104-5. 158. 138. 151. 155. 168. 139-44. cf. 284. 130. 131. ſq. *Suhm.* Nord. F. Opr. p. 16. 316. Hiſt. om de udvandr. F. 1 B. p. 2. ſq. Crit. Hiſt. 1 D. p. 341-42. cf. 336.

(p) *Suhm.* om odin p. 82-83. 85. 93. 94. Nord. F. Opr. p. 108. Crit. Hiſt. af Danm. 1 D. p. 195-96. 420. *Schön.* Norſk Opr. p. 283-89. §. 10-12. Conf. *Torf.* Ser. Reg. Dan. p. 153.

(q) *Suhm.* Nord. F. Opr. p. 21-22. Hiſt. om de udvandr. F. 1 B. p. 483.

(r) *Schön.* Norg. Rig. Hiſt. 1 D. p. 334. 470. 475. 488.

(s) *Torf.* Ser. Reg. Dan. p. 309-10. 378. *Knytl. S.* c. 23. p. 42. & c. 30. p. 58.

(t) Geſt. & Veſtig. Dan. extra Dan. T. III. c. 2. p. 337. ſeqv.

(u) De Varagis. opuſc. ed. *Klotzii* p. 343. &c. conf. *Suhm.* Crit. Hiſt. 1 D. p. 289.

tunheimo & vicina *Biarmia*, qvæ partem Jotunheimi aliqvando effecit, qvam *in parte Finlandiæ*, faltem donec Joti inde in feptentrionem migrarunt (abfit enim ut eam Finnis unqvam propriam fuiffe *Sperlingio* (x) credamus); in *Gardarikia* vero, & diutisfime tamen in *regno Holmgardico*, donec noftræ profapiæ homines vel fedes inde moverunt, vel a gentibus Finnicæ & Slavonicæ originis, poft fupervenientibus vel invalefcentibus, abforpti funt. Cumqve fatis perfpici posfit, hanc lingvarum, prædictis regionibus familiarium, cum noftrâ, fimilitudinem, multo majorem, multoqve plura & exftantiora lingvæ & populorum noftræ originis veftigia, prioribus poft Chriftum natum feculis, qvam pofterioribus, iisdem in terris obvia vere fuiffe, fidem minime excedit, qvod hiftoriæ noftrates, qvas *Vidalinus* hic memoravit, & aliæ nonnullæ, â *Suhmio* (y) citatæ, qvæ antiqviora ifta tempora defcripferunt, qvamvis ex parte fabulofæ, tam nomina hominum & locorum propria, ex lingva noftrâ feptentrionali ducta (z), qvam alia nonnulla populi facrorumqve noftrorum veftigia ibi memoraverunt, cum talia qvædam in nonnullis regionibus imperio Rusfico fubjectis etiam hodie fuperfint. Qvæ autem cetera & qvalia his in terris fpeciatim fuerint lingvæ noftræ feptentrionalis fata plene definiri neqvit, cum fcriptores idonei defint; ex paucis tamen illis, qvæ adhuc fuperfunt, veterum hac de re teftimoniis concludi certo poffe videtur, qvod â primis inde poft Chriftum feculis populi Finnicæ originis (ad qvos Hunni ifti, fi vere exftiterunt, qvos *Saxo* (a) Frothonis III. tempore cum feptentrionalibus loqventes, interprete opus habuiffe innuit, pertinuiffe videntur) ad mare Balthicum & qvidem in Eftonia, Livoniâ, Curlandia & Samogitia habitare coeperint (b), qvemadmodum etiam omnes iftæ regiones a feculo octavo exeunte prædictæ originis populis repletæ fuiffe reperiuntur (c). Idem de Finlandia valet, qvippe qvam ex una parte a Finnis, vel ftatim vel brevi poft Jotorum exitum, certe ante feculum â Chrifto nato VItum, ex altera vero, & qvidem ab occidentali maxime latere, ab antiqvioribus etiam temporibus, â Qvænis, ejusdem cum Finnis originis, habitatam effe apparet (d). Nec aliud de Jotunheimo & Biarmia veteri fentiendum, cum ex noftris etiam hiftoriis haud obfcure conftet, qvod populi Finnicæ originis

(x) De Tit. Koning. p. 120.

(y) Om odin p. 61. 62.

(z) Conf. *Sperling.* de Tit. Konning p. 5. 6. 7. 14. 27. 29.

(a) Hift. Dan. Lib. V. p. 87.

(b) *Suhm.* Nord. F. Opr. p. 15. 43. Hift. om de udvandr. F. 1. B. pag. 39. Crit. Hift. 1 D. p. 420. *Schön.* Norff Opr. p. 66. 67.

(c) *Suhm.* Crit. Hift. 1 D. p. 419.

(d) Conf. *Suhm.* Nord. F. Opr. p. 17. 18. 186. Hift. om de udvandr. F. 1 B. p. 40.

jam ante feculum a Chrifto nato VIIIum ibi etiam prævaluerint (e). Igitur, etiamfi hiftoria præeunte ftatui neqveat: qvod populi, noftræ, vel cum noftris cognatæ originis, prædictis in terris, uno velut afflatu penitus exftincti fint, fed multo magis, qvod cum novis harum incolis Finnicæ originis, diutius etiam, permixti vixerint, variaqve apud hos lingvæ morumqve fuorum indicia vere reliqverint, qvalia hodierni veteris Biarmiæ & adjacentium regionum incolæ ipfo in vultu præ ferunt (f); facile tamen concludi poteft: qvod lingvæ Finnicæ originis, faltem ab eis temporibus, qvæ modo indicavimus, noftram, tam in Finlandia, qvam Jotunheimo & Biarmia, mox infigniter alteraverint & corruperint, tandemqve penitus aboleverint, cum Finni hic fupervenientes noftros ibi tum degentes numero longe fuperaverint; eamqve in rem *Orvaroddi Vitæ* teftimonium de lingva Biarmiorum, ei & fociis Norvegis non intellectâ, â *Vidalino* productum, obfervatione fatis dignum videri debet, qvatenus temporum rationi, fupra indicatæ, apprime refpondet, five hunc Orvaroddum cum *Torfæo* (g), ad feculum octavum, five cum *Schöningio* (h), ad feptimum referamus. Lingvam vero Finnicam, cum fuis dialectis, & populos, (qvo Oftiaki, Samojedæ, Permii, Finni, Cajani, Qvæni, Carelii, Eftii, Lettii, Livones, Curlandi, Samogitii, Borusfi antiqvi & plures vere referendi funt) qvi ad eam pertinent, ut hodie, ita & olim â noftra lingva populoqve noftro prorfus diverfos fuiffe notisfimum eft (i). De Lapponibus fpeciatim verum qvidem eft, qvod inde â feculo poft Chriftum natum primo, (& fine dubio prius adhuc), in feptentrione noftro habitaverint (k), fed lingvam, qva olim ufi funt, & hodie utuntur, haudqvaqvam ad feptentrionalem noftram, fed ad Finnicam pertinere, *Schefferus* (l), *Högftrömius* (m), aliiqve eruditorum, *Johanni Samovics* (n) ex parte memorati, dudum agnoverunt (o). Caufas autem, cur varia Gothica, & in his qvædam, qvæ apud Svecos dudum obfoleverunt, tam

(e) Conf. Mem fur les Samojed & les Lappons p. 60. 74.
(f) *Schön.* Norſk Opr. p. 145. 150. *Suhm* Nord. F. Opr. p. 96.
(g) Hift. Norv. T. I. p. 264.
(h) Norg. Rig. Hiſt. 1 D. p. 476.
(i) Interim Conf. *Suhm* F. Opr. p. 200. 327-328. 351. Nord. F. Opr. p. 1. 2. 17. *Schön.* Norſk Opr. p. 39. 50. 67. 73. 196. §. 14. it. *Fifcheri* Qvæft. Petropolit. p. 18. 25. fq.
(k) *Suhm* Nord. F. Opr. p. 16.
(l) Lapp. 43 & 177.
(m) Lapm. Beſkrivelſe 3 Cap. ed. Dan. p. 407. fqv.
(n) Demonftr. de Idiom Ung. & Lapp. p. 76 fq.
(o) Conf. Memoir. fur les Samoj & Lapp. p. 48.

tam Lapponicæ, qvam aliis lingvæ Finnicæ dialectis admixta reperiuntur, per illustri *Ihre* (p) facile assentimur *in remotiori ævo* rectissime qværi, nobis tamen magis placet eas â prædicta nostratium cum gentibus Finnicæ originis ab antiqvissimis inde temporibus, & in regionibus qvæ septentrioni nostro ad orientem & argestem jacent, & in hoc ipso, commixtione & confusione, qvam â prima septentrionis per populos Finnicæ originis occupatione (q), repetere.

Qvantum ad Russiam proprie sic dictam, vel verius Gardarikiam Regnumqve Holmgardicum attinet, satis qvidem apparet, homines partim septentrionalis, partim cognatæ, originis ad seculum usqve â nato Christo nonum haud exiguam incolarum horum regnorum partem verè constituisse; unde his aliqvis, saltem ad id tempus, lingvæ septentrionalis usus denegari haudqvaqvam poterit; notissimum tamen est, qvod Russi, populus Slavonicæ originis (qvorum populorum lingva a nostra toto cœlo differt, nisi qvatenus Slavi, in terris ubi nostri vel nobis cognati populi inter eos diutius habitarunt, multa ex horum lingvis in suam recepe- runt) (r) ab ipso hoc seculo tam in ipsa Gardarikia, regnoqve Holmgardico, qvam in vicinis ad orientem & vulturnum regionibus, ita invaluerint, ut populum lingvamqve nostram ibi locorum pessundederint, donec tandem Tatari, post irrumpentes, ipsa etiam Lingvæ nostræ his in terris vestigia penitus fere deleverunt (s); eamqve in rem *Knytlinga-Saga* (t) de Vidgauto, in Samlandia nato (u), qvo Canutus Lavardus ad Haraldum Holmgardiæ Regem legato usus est, significanter annotat, qvod *tot lingvas calluerit, ut in hac legatione interprete opus non habuerit*, qvo satis declarat, lingvas & â se invicem, & â nostra diversas, in regionibus, qvæ Vidgauto peragrandæ erant, & in ipso etiam regno Holmgardico, priori seculi XII. parte, qva Canutus vixit, invaluisse. Qvæ omnia consideranti *Sperlingii* opinio (x), qvod scilicet Russi circa medium seculi XIII, cum Legati ad Hakonem grandævum Norvegiæ Regem ab eis missi sunt, cum Norvegis *reliqvisqve septentrionalibus lingva adhuc consenserint*, vix probari poterit, qvamvis Hakonis Vitæ scriptor interpretis a legatis adhibiti mentionem non fecerit, cum unum vel alterum lingvæ septentrionalis peritum secum habere facile potuerint. Notissi-

---

(p) Prooem Gloss Sviogoth. p. 40.

(q) ibid. p. 39.

(r) Conf. *Subm.* F. Opr. pag. 96. 162. 255. 351. *Schön.* Norsk Opr. p. 203-4.

(s) *Subm.* Nord. F. Opr. p. 40. 41. §. X. p. 108. §. XIV. & pag. 112. Crit. Hist. af Danm. 1 D. p. 404. 405.

(t) Cap. 88. p. 180.

(u) Conf. ib. c. 87. p. 176.

(x) De Tit. Konning p. 13.

Notisſimum enim eſt antiqva ſeptentrionalium noſtrorum in Ruſſia commercia ſeculis XI. XII & XIII. adhuc perduraviſſe; unde etiam homines noſtram lingvam callentes non tantum in celebrioribus Ruſſiæ emporiis, ſed etiam in ipſis Regum & Principum Ruſſicorum aulis, nullo negotio reperiri potuerunt, cum ſeptentrionales in militiam aulicam recipere ſolerent.

(**) Hanc *Sturlæi*, de Lingva vendicâ, priori ſeculi XII. parte, Norvegis non intellectâ, obſervationem, egregie confirmat *Saxo Grammaticus* in Valdemaro 1mo (y) narrans, Abſalonem noſtrum interprete ad Rugianos opus habuiſſe, & ſimiliter (z) Domborum, a Rugienſibus ad Danos ſecunda vice miſſum, omnia *per interpretem* egiſſe, qvod eum in prima ſua legatione, qvamvis id *Saxo* (a) non memoraverit, etiam feciſſe, eoqve ipſo Danos eodem ſeculo XII. lingvæ Vendicæ, Vendosqve Danicæ, æqve ignaros fuiſſe ſatis apparet. Qvod vero Norvegi, ne, qvidem ſeculo Xmo exeunte hanc lingvam intellexerint, tam *Oddus Monachus* (b), qvam *Olai Tryggvini Vita* ex Codice Flateyenſi (c), ulterius adſtruunt, virum qvendam referentes, ante pugnam Svoldrenſem, Anno Chriſti 1000 in Vendia commiſſam, cum Rege locutum eſſe, & hunc illi reſpondiſſe *Lingvâ ignota, qvam Norvegi non intellexerunt;* hanc enim Vendicam fuiſſe nullum eſt dubium, partim cum hic vir navis Vendicæ, Regi auxilio miſſæ, præfectus fuerit, partim cum Rex ipſe, â ſuis interrogatus, qvinam hi eſſent, *amicos ſuos* vel familiares *ex Vendia* eſſe reſponderit; hanc autem lingvam Rex callere facile potuit, cum aliqvamdiu in Vendia egerit, ejusqve partem cum imperio tenuerit. Nec mirum, boreales noſtros hanc lingvam non intellexiſſe, cum Vendi neqvaqvam, ut *Sperlingius* (d) arbitratus eſt, Danicæ, ſed multo magis prorſus diverſæ a Danis & reliqvis ſeptentrionalibus originis populum conſtituerint, qvi nonnullis demum poſt Chriſtum natum ſeculis intra fines Germaniæ ſedes fixit (e), lingvâqve uſus eſt, qvam eruditi partim origine Slavonicam, ſed cum Finnica mixtam, partim pro Slavonicæ dialecto (f), atqve adeo tam â Germanicâ (g), qvam â ſeptentrionali noſtra (h), omnino diverſam

ſam

(y) Ed. Sor. p. 325.

(z) Ib. p. 296.

(a) Ib. p. 291.

(b) Ed. Svec. p. 226.

(c) Ed. Isl. Lib. II p. 285.

(d) De titulo Konning p. 12.

(e) Helmoldi Chron. Slav. Lib. I. c. 2. & *Bangerti* ad eum not. p. 9-11. *Suhm.* Hiſt. om de udvandr. F. 1 B. p. 39-40.

(f) Conf. *Suhm.* F. Opr. Tab. IV. b. Nord. F. Opr. p. 14. 15. *Reineſii* Var. Lect. p 48.

(g) Conf. *Hvitfeldium* & ex eo *Septimium* om det Cimb. Sprog p. 2. 3.

(h) Conf. *Schön.* Norſk Opr. p. 40 50.

ſam dudum agnoverunt. Nam ſi vel maxime celeb. *Bayero* (i), qvi Venedas olim Slavonice locutos eſſe negat, eo maxime argumento ductus, qvod qvi in agro Luneburgenſi adhuc ſuperſunt, *totum adhuc ſermonem Prutenicum, qvalis olim fuit, Lituanicum, Curonicum* conſervaverint, concederemus, dialectum Vendicam ad Prutenicam, Lituanicam, vel Curonicam veterem, qvam ad reliqvas his cognatas, propius olim accesſiſſe, inde tamen etiam, cum ad originem Finnicam, loco Slavonicæ, tum proprie referenda eſſet, æqvè conſeqveretur, a ſeptentrionali noſtra prorſus diverſam fuiſſe. Certe ſpecimen hujus Winidorum Luneburgenſium dialecti a *Mithoſio* productum (k), ſi Germanica ei admixta excipiantur, partim Finnicam, partim vero Slavonicam, originem ei vindicare videtur; qvalibus etiam argumentis inductus *Joh. Leonh. Friſchius* (l), lingvam Venedicam pro Slavonicæ dialecto vel filia habet, licet ſimul fateatur, cum Venedi ex diverſis regionibus in Germaniam venerint, in varias dialectos diviſam fuiſſe, qvarum pleræqve ad Bohemicam & ceteras, huic maxime ſimiles, qvædam vero ad Polonicam magis accedunt, qvod qvidem is, aliiqve recentiorum, qvi eandem ſententiam fovent, eo magis dicere potuerunt, cum non tantum veteres, & in his *Helmoldus* (m), Winithos ſub generali Slavorum nomine comprehenderint, ſed Venedos etiam poſteriorum temporum dialectis Slavonicis uſos eſſe conſtet. Hæc autem, qvæ ulterius perſeqvi noſtri non eſt inſtituti, qvocunqve modo ſe habeant, facile tamen perſpici poteſt, qvod non tantum multi, lingvæ antiqvæ Danicæ vel ſeptentrionalis periti, ſaltem â ſeculo nono ad XIIImu in Vendia fuerint, ſed nonnulla etiam ex lingva ſeptentrionali cum Vendica ſubinde coaluerint, cum principes & Reges ſeptentrionalis, & maxime Danicæ, originis, qvales (ut exemplis qvibusdam in re notisſima utamur), Olai Tryggvini vita apud *Torfæum* (n), Hvitſerkum Ragnaris Lodbrokis filium & Gormum grandævum, *Knytlinga-Saga* vero (o) Haraldum Gormi filium, Sveinem Barbæ furcatæ, Eiricum bonum, præcipue tamen Valdemarum 1mum & Canutum VItum, in ſcenam producunt, hoc temporis intervallo, jam hanc, jam illam, Vendiæ, vel regionum ad eam pertinentium, partem in ſua poteſtate ſæpius habuerint; ut Jomsburgum & alias ſeptentrionalium

---

(i) De Venedis opuſc. p. 534.

(k) In *Leibn.* Miſcell. Etymol. P. II. p. 339. ſq.

(l) Progr. de orig. Charact. Slavon. p. 4. Hiſt. lingv. Slav. c. IV. Contin. II. p. 1. Contin. III. cap. 3.

(m) Chron. Slav. Lib. I. c. 1 & 2.

(n) Ser. Reg. Dan. p. 375. 396. & 445.

(o) Ed. Havn. c. 1. p. 2. & c. 76. p. 156. & alibi pasſim.

lium in Vendia colonias, crebraqve eorum cum Vendis commercia, aliaqve rerum a Danis in Vendia geſtarum exempla, a *Pontoppidano* (p) dudum collecta taceamus. Herulos, Longobardos, & Rugios, qvorum iſti in terris Meklenburgicis, illi ad Albim primo & poſt in Pomerania & Borusſia, hi vero etiam in Pomerania tam citeriori qvam ulteriori, primis poſt Chriſtum natum ſeculis habitaſſe reperiuntur, licet duo priores ſeptentrionalis originis fuiſſe (q), & poſtremi etiam haud omnino levibus indiciis (r) ſeptentrioni vindicari poſſe, videantur, lubentes mittimus, cum hæc eorum ætas ab intervallo ſeculorum, decimi ſcilicet & decimi tertii, qvod in hac arena proprie decurrimus, multo remotior ſit, qvam ut ullum, ad uſum lingvæ ſeptentrionalis prædictis regionibus hoc temporis intervallo aſſerendum, argumentum ab hac eorum origine duci posſit. Utrum vero nuper memorata Longobardorum in Pomerania & Borusſia habitatio, an vero recentiores ſeptentrionalium his in oris coloniæ, & in his Jomsburgica, ut & Sembica illa, ex *Saxone Grammatico* a *Sperlingio* (s) annotata, *Vidalinum* moverint, ut lingvam noſtram ſeptentrionalem Pomeranis etiam & Borusſis aliqvando familiarem fuiſſe conceſſerit, perinde eſſe poterit, cum valde dubitemus eam opinionem ſatis probari poſſe. Populi enim Gothici, qvi in confiniis Wiſtulæ antiqvisſimis temporibus habitaſſe reperiuntur, ad Germanicos potius, qvam ad ſeptentrionales vel ideo referri debere videntur, cum omnia ſvadeant (t), Gothos Germanicos etiam cum Gepidis, qvos ex Scanzia veniſſe, & inſulam Wiſtulæ aliqvamdiu incoluiſſe *Jornandes* teſtatur, ſeſe permiſcuiſſe.

§. 7. *An populis adhuc remotioribus & in his Hibernis tribui debeat.*

Forte his objici poſſent qvæ in ipſa hiſtoriæ ſuæ Norvegicæ præfatione *Snorro Sturlæus* hunc in modum ſcribit· „A bók þesſi let ek rita fornar frá„ſagur um höfdingia þá, *er ríki hafa haft á Nordurlaundum*, ok *á Dan„ska túngu hafa mælt*, ſva ſem ek hefir heyrt fróda menn ſegia". i. e. *In hoc libro ſcribi curavi vetuſtas traditiones de principibus, QVI TERRIS SEPTENTRIONALIBUS IMPERAVERUNT, ET LINGVA DANICA*

(p) Geſt. & Veſt. Dan. extra Dan. T. III. cap. 1. Sect. II. §. 2 - 15. p. 94 - 176.

(q) *Suhm* Hiſt. om de udvandr. F. 1 B. p. 423 - 25. it. 558 - 76.

(r) L. c. p. 471 - 73.

(s) De Tit. Konning p. 29. cf. p. 28.

(t) Conf. *Suhm.* Hiſt. om de udvandr. F. 1 B. p. 401 - 403. it. p. 411.

NICA LOCUTI SUNT, prout viros peritos narrare audivi; qvatenus ſcilicet in hac ſua hiſtoria *Sturlæus* tam de Saxonia & Ottone imperatore, qvam de Gardarikia, Anglia, Scotia, & Hibernia, imo & de variis Aſiæ atqve Africæ regionibus, ut & de Conſtantinopoli & Hiſpania, agit, inprimis ubi res ab Haraldo Severo, & Sigurdo Hieroſolymipeta geſtas exponit. Sed reſponſio facile in promptu eſt, nempe: etiamſi omnia hæc regna regionesqve, & ipſos interdum, qvi his imperaverunt, principes *Sturlæus* memoravit, ex his tamen principibus, eorumve regnis hiſtorias non denominavit, qvippe de his haudqvaqvam ex inſtituto agens, ſed tantum qvatenus in Norvegorum, Danorum, & Svecorum hiſtoriis omitti non potuerunt res ab his in regionibus peregrinis geſtæ, & negotia, qvæ cum harum principibus Dani Norvegi & Sveci habuerunt; unde & hoc ipſum *Sturlæi* Chronicon nec ab imperatore Conſtantinopolitano, nec a Baldvino, Hieroſolymarum vel Jaroslao Gardarikiæ Rege, nec deniqve ab Angliæ, Hiberniæ vel Scotiæ regibus, nomen accepit, cum nihil de his memoret, niſi qvod trium ſeptentrionis Regum aliqvem, vel horum ſubditos tangit. Præterea, ut certisſimum eſt, qvod lingva Danica nec Hiſpaniæ, nec imperio Conſtantinopolitano, nec Palæſtinæ, nec deniqve regionibus, qvæ mari Balthico ad evronotum jacent, in uſu fuerit, ita nunqvam *Hibernis* vernacula fuit; cujus teſtem voco *Laxdæla-Sagam*, tam cap. 20. (u), ubi Melkorkam filio Olao, qvem in Islandia pepererat, ad avum ſuum Myr-Kiartanem Hiberniæ Regem inviſendum, peregre abituro, ita loqventem inducit: " heiman hefer „ ek þik buit ſem ek kann beſt, *ok kennt þer Irsku at mæla*, ſva at þik man „ þat ecki ſkipta (eigi ſkorta), hvar þik ber at (þú kemr á) Irlandi". i. e. *Jam te, qva maxima potui, cura domo inſtruxi, LINGVAMQVE HIBERNICAM ITA DOCUI, ut perinde tibi eſſe posſit, ad qvamcunqve Hiberniæ oram appellas ;* qvam infra (x), ubi Olai in Hiberniam adventum deſcribit, his verbis: " Sídan fara II menn á báti til ſkipſins. Þeir ſpyria: hver „ fyrir rádi þeſſu ſkipi? Olafr mællti, *ok ſvarar á Irsku, ſem þeir mælltu* „ *til*, ſegir at Norrænir menn eigi ſkipit". i. e. *Poſt duo Viri ſcapha ad navim vecti: qvis huic præeſſet? interrogant. Qvibus Olaus LINGVA,*

 HIBER-

(u) Al. 26.
(x) Cap. 22. al. 28.

HIBERNICA, QVA EUM ALLOCUTI SUNT, viros Norvegos eam posſidere reſpondit; tandemqve, paucis interjectis, ubi ejusdem Olai ad Hibernos, navim cum omni onere ſibi jure litoris vindicare annitentes, reſponſum his verbis exponit: " Olafr qvad þat Lög vera, er Irar mælto, ef engi væri „ tulkr med kaupmönnum (á Skipi)". i. e. *Jure hoc Hibernos poſtulare, SI NULLUS CUM MERCATORIBUS* (in navi) *INTERPRES ESSET* (*). Qvibus ſi objiciatur nummus argenteus Hibernicus, ANLAF CUNUNC inſcriptus, qvem ex *Waræo* (y), *Bartholinus* (z) adducit. Reſpondeo: Monetam hanc eſſe Olai Albi, principis Norvegici, qvem *Landnama-Saga* (a) Dublino occupato regnum ibi obtinuiſſe perhibet, atqve adeo prædictam inſcriptionem lingva Hibernis propria expreſſam non eſſe. Accedit qvod *Sperlingius* (b), nummum hunc pro ſuppoſititio habuerit, qvamvis ipſe nihilominus (c) inde inferre voluerit, CUNUNC in lingva Hibernica Regem ſignificare, de qvo ſuo qvilibet per me abundet ſenſu, modo lingvam Hibernicam, ut ſupra probavi, a noſtra diverſam eſſe mecum agnoſat. Deniqve hac in re ſingularem obſervationem meretur, qvod ipſe *Sturlæus*, dum ſe principum ſeptentrionalium hiſtorias conſcripſiſſe profitetur, eas ſeptentrionis regiones, qvibus lingva Danica propria fuit, a reliqvis, qvamvis eodem in opere etiam memoratis, ex. gr. Biarmia, Gardarikia & Hibernia, qvæ aliis lingvis uſæ ſunt, haud obſcure diſtingvit. Cæterum qvam late lingva Danica ramos ſuos unqvam extenderit, ubiqve tamen terrarum, ut ante (§. 5.) monui, vel prorſus interierat, vel adeo, ut difficillime agnoſci poſſet, mutata erat, cum *Lex* noſtra, de *homicidiis* (Vígſlóde) ſcriberetur, & multo adhuc magis, cum *Codex Magnæus*

(y) Ant. Hib. c. 25.

(z) Ant. Dan. Lib. II. c. 9. p. 464.

(a) Ed. Isl. L. II. c. 15. p. 51. Nummum hunc *Schöningius* (Norg. Rig. Hiſt. 1 D. p. 522.) non Olai Albi eſſe credit, ſed poſterioris Olai, de qvo ibid. 2 D. p. 294. & alibi pluribus agit, idqve, qvantum videmus, meliori jure. Id autem *Vidalino* ne minimum qvidem officit, cum poſterior hic Olaus, æqve ac prior, Norvegicæ originis princeps fuerit. Conf. Numism. Anglo-Sax. & Anglo-Dan. apud *Hickeſium* Diſſ. Epiſtol. p. 172. Tab. III. & 182. Tab. X.

(b) De Tit. Konning p. 1 & 3.

(c) Ibid. pag. 4.

næus vel *Johannæus* promulgaretur, nisi in Daniæ, Norvegiæ & Veciæ Regnis, ubi pleno vigore floruit, ad ultimos etiam usqve fines, idqve tam in Grönlandia, qvam in reliqvis, qvas l. c. recensui, terris, Norvegiæ tributariis, qvas & omnes, ne Orcadibus qvidem & Hetlandia, qvamdiu imperio Norvegico suberant, exceptis, verba *Tit. de hæreditatibus*, ab initio (§. 1.) adducta, limitibus ejus comprehendi volunt.

(*) *Laxdalensium historiæ*, cujus relatio de Olai profectione in ultimam seculi Xmi partem incidit, hac in re accedit *Ajius Frodi*, qvem *Prologus Libri Orig. Island* (d) seqvitur, haud obscure innuens, qvod Hiberni, qvos Norvegi, Islandiam primum occupaturi, ibi deprehenderunt, diversæ ab iis lingvæ homines fuerint, qvod etiam *Mynnþak* (e), & aliæ voces Hibernicæ, in monumentis Islandicis data occasione occurrentes clare satis indicant. Idem porro adstruit *Floamanna-Saga*, qvæ Thorgilsem Orabeinium Islandum, & socios Norvegos, circa Haconis Hladarum Comitis tempora excursionem qvandam in Hiberniam facientes, Comitis Hiberni ad eos orationem non intellexisse his verbis docet: " Nú geck madz or lidinu, „ því er eptir sokti, ok mælti lángt erinde; þeir skilldu eigi hans mal". i. e. *Tum Vir ex exercitu, qvi eos inseqvebatur, procedens, prolixam ad eos orationem habuit; illi vero lingvam, qva loqvebatur, non intellexerunt.* Idemqve ulterius *Eyrbyggia-Saga* confirmat, de Gudleifo Straumfiordensi Islando & sociis, qvi affecta Olai Sancti Norvegiæ Regis ætate, Dublino Hibernicæ in Islandiam navigaturi, ad provinciam qvandam Americæ tempestate delati sunt, referens, qvod incolarum lingvam, qvam tamen Hibernicæ similem judicarunt, non intellexerint. Verba hæc sunt: " Helst þótti þeim, sem þeir mæltu Irsku, þat skilldu þeir, at sumir „ villdu at þeir væri drepnir, enn sumir villdu at þeim væri skipat á vistir, oc „ væri þeir þiadir ", id est: *Lingva qva incolæ loqvebantur, ad Hibernicam maxime accedere eis* (Islandis) *videbatur;* intellexerunt autem, vel verius conjecerunt, *qvorundam consilium esse ut occiderentur, aliorum vero, ut per villas distracti in servitutem redigerentur* (f). Hinc enim satis patet, qvod *Eyrbyggia-Sagæ* autor, qvemadmodum Gudleifus & socii, lingvam Hibernicam, qvamvis ob commercia cum Hibernis aliqva ex parte notam, a septentrionali, qvam ipsi loqvebantur, diversam agnoverint; qvâ etiam ex ratione *Snorro Sturlæus* (g) Haraldo Gillio Norvegiæ

 postea

(d) Ed. Havn. p. 2.
(e) L. c. p. 15.
(f) Conf. *Torf.* Vinland. p. 72. sq.
(g) Ed. Svec. T. II. p. 270.

poſtea Regi, ex Hibernia, ubi educatus fuerat, reduci, *Lingvam ſeptentrionalem vel Norvegicam pronunciatu adeo difficilem fuiſſe* teſtatur, *ut vocabula non ſine balbutie, qvæ audientibus riſum excitavit, efferre poſſet.* Neqve id ſine cauſa, nam qvantiscunqve fabulis involuta merito cenſeri debeant qvæ *Giraldus Cambrenſis* (h) *Walſinghamus* (i), aliiqve veteres rerum Hibernicarum ſcriptores, de Hibernorum origine, primisqve regni incolis, illis etiam, qvos ex Hiſpania eo veniſſe narrant, litteris prodiderunt; & qvantâ ſe cunqve probabilitate eorum relationes, â *Schöningio* (k) annotatæ commendent, qvi partem qvandam aboriginum Hiberniæ ex ſeptentrione noſtro deducunt; omnia tamen aperte monſtrare videntur, Hiberniam ex Gallia, inprimis vero, ſecundum *Varæum* (l) & plures, ex vicina Britanniâ maximam primorum incolarum partem olim accepiſſe, lingvamqve Hibernicam, & ratione originis, & maxima ex parte, ſaltem ab eo tempore, â qvo noſtræ hiſtoriæ ſuarum de Hibernia narrationum initia petunt, *Celticam*, ideoqve â noſtra, ut ſupra notavimus, diverſam fuiſſe, qvalem etiam eam *Leibnitius* (m), *Ihre* (n), *Suhmius* (o), *Bullettus* (p) & permulti alii maximi nominis eruditi agnoſcunt, ipſaqve ſe evidenter probat. Qvod vero varia lingvæ noſtræ ſeptentrionalis vocabula in lingvam Hibernicam ſe etiam inſinuaverint, mirum videri minime debet, cum notisſimum ſit, qvod ſeptentrionales noſtri, non tantum ab Haraldi Pulchricomi tempore, continuam fere per aliqvot ſecula cum Hibernis mercaturam exercuerint, ſed & ab antiqvisſimis inde temporibus, & inprimis â ſeculi circiter noni initio, plusqvam per tres annorum centurias, maxime ſub Oſtmannorum nomine, Hiberniam jugiter infeſtaverint, regna qvædam ibi fundaverint, urbesqve haud paucas condiderint; cujus rei præter alios veteres æqve ac recentiores, *Varæus* (q), *Pontoppidanus* (r). *Schöningius* (s) & *Suhmius* (t), tot ſpecimina ſubminiſtrant, qvot

(h) Topogr. Hib. Diſt. III. cap. 1-5. ed. Camd. pag. 335-37. nec non cap. 8 & 9. p. 738. & Hib. expugn. Lib. II. c. 7. p. 788.

(i) Ypodigm. Neuſtr. ib. p. 452.

(k) Norg. Rig. Hiſt. 1 D. p. 513. & 2 D. p. 421-22.

(l) Ant. Hib. cap. 2. ed. 1658. p. 9. conf. acceſſ. ad §. 3. ſupra p. 237.

(m) Epiſt. Coll. Kortholti T. I. p. 377.

(n) Prooem. Gloſſ. Sviogoth. p. XIII.

(o) F. Opr. p. 96. 297. 325. 326. & Tab. IV. a. & Hiſt. om de udv. F. 1 B. p. 338. 352.

(p) Mem. ſur la L. Celtiqve T. III. locis ad §. 3. p. 237. Lit. *o*, citatis.

(q) Loc. cit. cap. 24. p. 120-150.

(r) Geſt. & Veſtig. Dan. T. II. cap. 3. p. 309-317. 319-21.

(s) Norg. Rig. Hiſt. 1 D. p. 391. 393. 446-47. 480. 484. 512-13. 515-21. 523. & 2 D. 196. 210-11. 233. 293. 297. 304. 334. cf. App. ib. p. 430-37. 447-48.

(t) Crit. Hiſt. 1 D. p. 266-67.

qvot pro noſtri inſtituti ratione abunde ſufficere poſſunt, inprimis cum veteres etiam, & in his *Giraldus* (u), Oſtmannorum qvosdam, Henrici IIdi Angliæ Regis tempore, non tantum in Hibernia adhuc ſuperfuiſſe, ſed etiam bello, ibi ab eo geſto, ſeſe immiſcuiſſe, doceant. Idem de *Scotia Hebudibus* & *Mannia* valet. Nam ſi vel maxime eis veterum teſtimoniis, qvæ *Uſſerius* (x), *Torfæus* (y), *Pontoppidanus* (z), *Schöningius* (a), & alii dudum annotaverunt, inducti, primos Scotiæ incolas, Pictos inprimis, vel ejusdem cum borealibus noſtris originis fuiſſe, vel ab his ipſis ortos eſſe concederemus, eo inter alia argumento ducti, qvod *Beda* (b), (licet ob id a *Buchanano* (c) erroris accuſatus) & alii Anglorum hiſtorici, lingvam Pictorum Oswaldi Regis tempore tam a lingva Scotorum & Britonum, qvam ab Anglorum diſtingvant; & etiamſi vulgo conſtet, qvod piratæ, principes, & Reges, ſeptentrionalis, & Norvegicæ maximè originis, ab antiqvisſimis retro temporibus in Scotia & inſulis ei ab occidente circumjectis non tantum arma longe lateqve circumtulerint, ſed etiam tam varias ipſius Scotiæ partes, qvam Hebudes & Manniam, per annos bene multos in ſuâ poteſtate ſæpius habuerint (d); qvod etiam ſeqventibus ſeculis, ſaltem per intervalla, perduraſſe hiſtoria Norvegica ſatis ſuperqve docet; idqve ita qvidem, ut Regum Norvegicorum in Hebudes & Manniam imperium nunqvam plene extingveretur, priusqvam eas Magnus Haconis filius Norvegiæ Rex Alexandro IIItio Scotorum Regi cesſit (e); indubium tamen eſt, qvod lingva Hibernica, qvam Celticæ ſpeciem eſſe ſupra monuimus, in Scotiâ & Hæbudibus, inde â ſeculo IVto, qvo *Giraldus* (f), *Walſinghamus* (g), *Uſſerius*

(u) Hibern. expugn. Lib. I. 21. p. 771-72. & Lib. II. c. 3. p. 786.

(x) Brit. Eccl. ant. cap. XV. p. 300. ſq.

(y) Ser. Reg. Dan. p. 200-203.

(z) Geſt. & Veſt. Dan. T. II. c. 2. p. 226-227.

(a) Norg. Rig. Hiſt. 1 D. p. 127-30. 446-47. 449-50. 512. 2 D. p. 421-22. 448.

(b) Hiſt. Eccl. Lib. III. cap. 6. conf. cap. 3. & 14. it. *Weſtmonaſt* ad an. 635.

(c) Rer. Scot. Lib. II. p. 56.

(d) Conf. *Schön.* l. c 1 D. pag. 445. 449. 450. 480. 507. 514. 516. 521. 22. 2 D. pag. 105. 120. 157. 160. 196. 211. 233. 293. 300. 303-4. 334. 435. 442. 448-49. 481. 493. *Pontoppid.* Geſt. & Veſtig. Dan. T. II. cap. 1. p. 212. cap. 2. p 231-284. c. 3. p. 321 338. *Suhm.* Crit. Hiſt. 1 D. p. 552.

(e) Conf. *Uſſerii* Ant. Eccl. Brit. pag. 336-337. nec non Chron. Reg. Manniæ inter Script. Rer. Dan. *Langebeckii* T. III. p. 209. ſq.

(f) Topogr. Hib. Diſt. III. c. 5. & 16. ed. Camd. p. 742.

(g) Ypod. Neuſtr. ib. p. 452.

Usserius (h), *Submius* (i) & alii, veteres æqve ac recentiores, Scotos ex Hiberniâ eo demigrasse docent, inprimis vero â seculo IXno, qvo Pictorum in Scotia imperium destructum est, ita prorsus invaluerit, ut lingva septentrionalis pro Lingva incolarum Scotiæ, Hæbudum & Manniæ, propria haberi non potuerit, unde etiam *Polyd. Virgilius* (k) tam Scotos sylvestres suorum temporum, qvam Hebudum incolas, Hibernice locutos esse testatur, *Bullettus* vero (l) Lingvæ Celticæ reliqvias in Scotorum montanorum sermone etiam, & recte qvidem, qvæsivit. *Buchananus*, licet Hæbudum incolas suæ ætatis *vetere Gallorum sermone paulum usos* esse perhibeat (m), eadem confirmare censeri debet, cum eos, præter Anglicam, qvam Anglorum dominatio cum tempore induxit, nostro adhuc ævo lingva Hibernica maxime uti *Martinius* (n) docuerit. Qvæ licet ita sint, simul tamen facile perspici potest, tam qvod per longam adeo cum septentrionalibus nostris conversationem, haud pauca ex horum lingvâ in suam receperint, qvam qvod, ut *Torfæus* (o) dudum observavit, a seculo inprimis nono ad XIIImum, in occidentalibus hisce terris permulti fuerint, & inter hos ipsi etiam Reges aliiqve haud pauci maximæ dignitatis viri, qvibus lingvæ nostræ septentrionalis usus familiaris fuit; & eatenus *Runolpho Jonæ* (p), *Bussæo* (q), aliisqve eruditis, qvi hanc partim ad Scotos & Hibernos extendunt, partim cum Scotica & Hibernica cognatam statuunt, accedere facile possumus. Hethlandiæ autem & Orcadum incolas, certissimum est, ab antiqvissimis inde temporibus, ad qvæ Islandorum de eis relationes ascendunt, lingva septentrionali & speciatim Norvegica usos esse; idqve *Buchananus*, Orcadensibus suæ ætatis tunc ut olim *lingvam veterem Gothicam*, vel a *Gothica non multum discrepantem*, a Scotis tamen & Anglis diversam, Hethlandicis vero *Germanicum aut pene veterem Gothicum sermonem* tribuens (r), haud obscure agnoscit. Nec aliud de lingva illa, *Norns* (pro *Norsk* scilicet) corrupte appellata, qvam *J. Wallace* (s) circa præsentis seculi initia communi plebis Orcadensis sermone

(h) L. c. p. 300. sq. conf. p. 320. &c.

(i) J. Opr. p. 324.

(k) Hist. Angl. ed. Bas. 1552. p. 7.

(l) Loc. cit.

(m) Rer. Scot. Lib. I. p. 25.

(n) Description of the Western Isl. of Scotland [pag. 87 - 89. 215. 225. 239. 274. 278. 284 336.

(o) Hist. Norv. T. III. p. 525.

(p) In Elem. lingvæ Sept.

(q) In Vita Arii Polyhist. C. 3.

(r) Rer. Scotic. Lib. I. p. 35 & 39.

(s) Account of Orkney pag. 68.

fermone adhuc circumferri tradidit, pro Norvegica vero agnofcere noluit, fed vel a Pictis, vel ab aliis inductam effe incertus conjecit, fentiendum eft, cum ipfum, qvod adduxit, hujus lingvæ fpecimen, fi modo vitia fcribendi, qvibus per omnia fcatet, & duæ voces peregrinæ: *tumtation* &: *delivera* excipiantur, Norvegicam vere fuiffe evidenter monftret. Qvod vero qvædam lingvæ Norvegicæ reliqviæ in hunc fere diem in Orcadibus fuperfuerint, indicio effe poteft navarchi Nidrofienfis adhuc viventis, Pauli Grevii, viri non vani, narratio, ab illuftriff. *Suhmio* nobis benigne indicata, qvi ad Orcades forte delatus mulierem qvandam grandævam ibi reperit, qvæ non tantum libro Pfalmorum Danico uti confvevit, fedetiam cum eo Norvegicè loqvi novit, eiqve porro plurimos, fe adolefcente, lingvam Danicam adhuc intellexiffe retulit, tum vero hanc fe folam intelligere putavit; unde facile augurari licet, lingvam Norvegicam in Orcadibus brevi ab Anglica plene deletum iri, cum hanc *Wallace* (t), apud homines lautioris conditionis fuo jamtum ævo ibi prævaluiffe doceat. Qvali autem lingva Orcadum & Hethlandiæ incolæ Norvegorum adventu antiqviores ufi fint, in dubio relinqvere, qvam Picticam vel Saxonicam appellando ludere, fatius nobis videtur.

§. 8. *Hæc lingva etiam olim* Norræna *&* Norræn túnga *vocata eft, & an* Gautfka, *vel* Gautamál *appellata fit.*

Qvæ hactenus dicta funt, fatis, credo, monftrant, qvod *Dönsk tunga* (Lingva Danica) & *Norræn tunga* (Lingva Norvegica, vel rectius, feptentrionalis) fynonyma grammatica fint, eandemqve lingvam fignificent. In *Rimbeiglæ* teftimonio fupra (§. 3.) citato, tam *Norræn tunga*, qvam *Norræna*, appellatur. *Snorroni Sturlæo*, in Præfatione *Heimskringlæ*, *Norrænt mál* audit his verbis: " Ari Preftr hinn fródi Þorgilsfon Gellisfonar ritadi fyrftr „ manna her á landi *at Norrænu máli* frödi bædi forna oc nyia". i. e. *Arius Sacerdos multifcius*, *Thorgilfis filius*, *Gelleris nepos*, *primus omnium hac in terra* (fc. Islandia) *antiqvas juxta ac recentiores hiftorias SEPTENTRIONALI SERMONE in literas retulit;* & iterum, in loco de Northumbria, fupra (§. 4.) laudato, *Norrön tunga.* Sæpisfime tamen *Danska Tungu* i. e. *Lingvam Danicam* appellatam effe, omnia qvæ hactenus in partes

(t) Loc. cit.

tes vocavi, & vel centum alia, veterum teſtimonia docent (*). Qvæ autem rationes *Verelium* (nos *Reenhielmium*, *Salanum* & *Gudmundum Olai* addimus) moverint, ut in Hiſtoriæ *Gothrici & Hrolfi* (nec non *Herraudi & Boſæ*, ut & *Hervoræ*) a ſe editæ Inſcriptione, lingvam hanc, *antiqvam Gothicam*, ſ. *gambla Göthska*, vocaverit, omnino neſcio (**); ſed forſitan eruditi Sveonum, hiſtorias, qvæ hujus appellationis veritatem docebunt, aliqvando in lucem dabunt; ego vero tales hactenus nullas vidi. Qvamvis enim *Gudmundus Andreæ*, vel *Gudmundus Olai*, (qvibus jungendus *Theod. Thorlacius*) (u), lingvam noſtram *Gothicam* vel *Gautamál* appellaſſe reperiantur, tales eorum aſſertiones & nomenclaturas nihili habeo, qvamdiu adæqvatæ harum rationes ex monumentis antiqvis nondum productæ ſunt. Scio eqvidem Novum Teſtamentum Ulphilæ *Gothicum* vulgo vocari, & *Alſtedium* (x) ſcribere, fuiſſe Ulphilam epiſcopum Arianum, qvi Athanaricum & Fridigernum Veſtrogothorum Reges, non longe poſt annum Chriſti 369, ad religionem Chriſtianam converterit. Sed qvid hoc ad Gothiam Sveciæ occidentalem vel orientalem? Et qvis unqvam credet lingvam ab his nomen accepiſſe? aut qvis unqvam veterum *Gothicam* vocavit? Mihi certe ad Gothorum Svecicorum nomen nihil prorſus pertinere videtur, qvod illi, qvi Latine ſcripſerunt, hanc lingvam *Gothicam* vocaverint, cum iſta appellatio ſine omni dubio ducta ſit ex nomine Gothorum univerſali, qvo omnes ex Reid-Gothis ſ. Jutia, & Ey-Gothis, ſ. inſulis Danicis, nec non ea Scandinaviæ parte, qvæ Scaniam, Hallandiam & utramqve Gothiam Svecicam continet, oriundi tunc vulgo veniebant; eoqve ſenſu intelligo avum meum maternum *Arngrimum* (y), Lingvam noſtram *Gothicam*, & (z) *Joticam*, vocantem, qvod ſcilicet gigantum tantum ſ. Jotnorum (i. e. Jotorum), non vero *Jutiæ* lingvam, qvæ vulgo *Jutska* audit, indicare, nec dicere voluerit, aut nos ipſos, aut alias gentes, lingva noſtra antiqva loqventes, hanc unqvam *Gautsku* ſ. *Gothicam* vocaviſſe; ſcimus etiam Danos, eam ſuæ lingvæ dialectum, qvæ Jutiæ familiaris eſt, *Jydsk* hodie appellare,

---

(u) Diſſ. de Isl. Sect. II. Th. VI. §. 1.

(x) Politicæ ſuæ cap. 18. p. m. 1145. b.

(y) Crymog. Lib. I. c. 3. p. 23.

(z) Cap. 4. pag. 48.

lare, aſt lingvæ Danicæ antiqvitus ita appellatæ exemplum nullum unqvam reperiri poterit. Nec porro negari debet, qvin lingva Novi Teſtamenti, qvod Ulphilæ tribuitur, & Latine *Gothicum* vocatur, multiplicem cum lingva noſtra cognationem & ſimilitudinem prodat, verum non video, qvi inde ſeqvi posſit, qvod hæc ideo *Gothica* recte appelletur; qvippe qvæ appellatio ex monumentis ipſa hac lingva ſcriptis probari deberet. Ita duo illa lingvæ Anglo-Saxonicæ ſpecimina, qvæ *Bartholinus* in Antiqvit. Danicis, prius qvidem Lib. II. cap. VIII. (a), poſterius vero ibidem cap. IX. (b) attulit, (nos libros qvam plurimos lingva Anglo-Saxonica ſcriptos addimus) antiqvam noſtram Lingvam Danicam & Norvegicam manifeſto ſapiunt; verumtamen inde minime ſeqvitur, lingvam noſtram ideo *Saxonicam* vel *Anglicam* apud nos olim dictam eſſe (c). Nec deniqve nego, qvod ratio haud exigua adeſſe potuerit, cur Danica hæc lingva, *Gothica lingva*, vel *ſermo Gothicus* vocaretur, cum indubium mihi videatur, qvod Celeberr. noſter *Torfæus* in Ser. Reg. Dan. (d) ſcribit, & poſt ejusdem operis Lib. II. (e) ex Præfatione Poëmatis antiqvi *Grotta-ſaungr* ulterius probat, ſcilicet Gothorum nomen æqve ipſis Danis, ac aliis, qvos (f) eo refert, populis attributum fuiſſe; qvem etiam ad modum certum eſt, lingvam Latinè Gothicam dictam eſſe. Id autem peto ut probetur, qvod ante CCC vel CCCC. annos vel prius unqvam, noſtrâ lingvâ, i. e. Danicè vel Norvegicè, *Gautska* vel *Gautamál* appellata ſit. Imo ne indoles qvidem hujus lingvæ permittit, ut *Gautamál* appelletur, pro lingva Gothica, cum ſic *hit Gautska mál*, *Gautskt mál*, vel *Gautsk tunga*, ut paulo ſupra monui, appellari deberet; voculam enim *Gautamál*, ſecundum nativum lingvæ noſtræ ſeptentrionalis genium, alio modo melius exprimere neſcio, qvam ut Poëma aliqvod denotet, vel a Gautio qvodam compoſitum, ut *Hávamál*, *Sigrdryfomál*, *Fafnismál*, *Biarkamál*, *Krákomál*, *Vafþrudnismál*, *Alvismál* &c.

 vel

(a) Pag. 427.
(b) Pag. 494 95.
(c) Conf. *Barthol.* Ant. Dan. Lib. III. cap. 2. pag. 655.
(d) Lib. II. cap. 1. pag. 89-90.
(e) Cap. 2. pag. 104.
(f) Loc. cit.

vel de Gautio qvodam agens, ut *Hákonarmál* (carmen de Hakone), *Hrafnsmál*, *Eireksmál*, *Atlamál*, *Hamþismál* & ſimilia (***).

(*) Præter loca a *Vidalino* memorata plurima alia præſto ſunt, in qvibus lingva ſeptentrionalis *Norræna*, *Norrænt mál*, vel *Norræn Túnga* appellatur. Ita ex. gr. *Sturlunga-Saga* (g) Gudmundum Epiſcopum Holenſem excommunicationem in Kolbeinem Thomæ filium, cum eum Holis aggrederetur, *á Norræna Túngu*, qvippe qvam melius Latinâ ab eo intelligi novit, pronunciaſſe annotavit. *Eyrbyggia-Saga* & *Flóamanna-Saga* in ſuis de Gudleifo Straumfiordenſi & Thorgilſo Orrabeinio narrationibus, ſupra (ad §. 7.) memoratis, *Norrænt mál* appellant. *Brandus Jonæ filius* Holenſium Epiſcopus de Hiſtoriâ Biblicâ, vulgo *Stiórn*, in gratiam Haconis Grandævi Norvegiæ Regis adornatâ, in fine notat, ſe eam *á Norrænu* vertiſſe. Ejusdem *Haconis Vita*, â *Sperlingio* (h) laudata, *Norrænar bækr* id eſt, libros *lingva ſeptentrionali* ſcriptos, memorat, qvos, lethali morbo decumbens ſibi prælegi curavit. Eodem modo *Kriſtni-Saga* (i) & *Sturlæus* (k), lingvam *Norrænu* vocant; Epiſcopi vero Holenſis *Laurentii Vita* ad Annum 1316 (l) de *Bergo Sockii filio*, Monacho primum Thingeyrenſi, poſt ad Annum 1325. (m) in Abbatem Munkathveraënſem in Islandiâ electo, annotat: "Hann vard hinn framaſti Clerkr ok „mælſkumadr mikill, ſva at hann ſetti ſaman margar ſögur Heilagra manna í „*Norrænu* med mikilli ſnilld". i. e. *Clericus maximi nominis & inſignis Orator evaſit, ita ut multas ſanctorum hiſtorias magnâ cum elegantiâ LINGVA SEPTENTRIONALI conſcriberet.* Eadem etiam, loco ſupra (ad §. 2.) annotato, de Johanne, ex Flandria oriundo refert, qvod *Norrænt mál* loqvi non potuerit, qvemadmodum *Sturlæus* de Haralldo Gillio obſervaverat, qvod hæc lingva ei pronunciatu difficilis fuerit. Hæc autem omnia & plura ejusdem farinæ teſtimonia, qvæ, ſi opus videretur, cumulari facile poſſent, qvamvis de Norvegis & Islandis maxime agant; & qvamvis ultima duo, *Sturlæi* ſcilicet, & *Vita Laurentii*, de dialecto Norvegica ſpeciatim intelligi poſſe videantur, *Vidalini* aſſertionem, qvod *Norræn Túnga*, *Norrænt mál*, & *Norræna*, appellationes ſint, cum altera, *Donſk Túnga* ſynonymicæ, & non tantum dialectos Norvegicam & Islandicam ſpeciatim, ſed etiam, ut

(g) Lib. V. c. 2.
(h) De ling. Dan. p. 34. 35.
(i) Ed. Havn. p. 8.
(k) Ed. Sv. T. I. p. 332.
(l) Cap. 32.
(m) Cap. 45.

(ut *Sperlingius* (n) & *Submius* (o) dudum obſervarunt), & ſæpisſime qvidem, inprimis in monumentis ſeculi 13tii & 14ti, qvo omnia prædicta teſtimonia pertinent, lingvam ſeptentrionalem generatim denotent, ſatis confirmant. Ut enim, doctisſimo *Johanne Olavio* Hypnon. monente, *Norrænn madr* Norvegum, â Dano, Sveco, Islando, diſtinctum, ſemper notat; ita Adjectivum *Norrænn*, borealem, & *Norræna* non tantum *Lingvam Borealem* in genere, ſed & ventum Boream ſignificat.

De Appellatione lingvæ ſeptentrionalis *Danica Vidalinus* legum Islandicarum Codices: *Gragás* & *Jonsbok* (§. 1 & 5.), Præfationem *Snorronis* (§. 7.) & *Scaldam* (§. 4.) teſtes produxit. Ante eum *Sperlingius* in ſuo de lingva Danica Commentario, non tantum (p) prædictam Præfationem ſecundum variorum Manuſcriptorum lectiones, ſed alium qvoqve (q) ex ipſo operis Snorroniani corpore (r) locum, Celeb. *Submio* (s) etiam obſervatum, de Dano Danpo vel Rigo, qvi primus omnium *lingvâ Danica* i. e. ſeptentrionali *Rex* appellatus eſt, deniqve etiam (t) *Carmen*, qvo *Sighvatus* Haconem ſecundum Comitem in *Lingva Danica* id eſt ſeptentrione, nobilisſimum prædicat, dudum notavit. Accedit Sighvato haud multum ætate inferior Præfatio Poëmatis antiqvi *Grottuſaungr* apud *Sperlingium* (u) & *Torfæum* (x), pacem illam univerſalem, qva orbis circa tempora nativitatis Chriſti fruebatur, (um alla Danſka Túngu) per *omnem Lingvam Danicam*, id eſt, in toto ſeptentrione, â Frodio Rege Daniæ, utpote in ſeptentrione potentisſimo, nomen traxiſſe perhibens. Similiter *Oddus Monachus* (y), inter maxima religionis Chriſtianæ, Olai Tryggvini auſpiciis, in Norvegiâ, Hetlandia, Orcadibus Færois, Islandia & Gronlandia annunciatæ impedimenta, ſacerdotum in *Lingva Danica* tractanda (at fara med Danſkri Túngu) imperitiam numerans, ſatis declarat, ſe communem his omnibus lingvam, ſeptentrionalem ſcilicet, hac appellatione intellexiſſe. Idem de *Genealogia Regum Norvegiæ*, qvæ ſeculo 13tio vix recentior eſt, ſentiendum; dum enim, uno loco, neminem *lingvæ Danicæ* hominem,

 qvanta

(n) Loc. cit. pag. 51.
(o) Crit. Hiſt. af Danm. 1 D. p. 209.
(p) Pag 5 & 7.
(q) Ibid. p. 8. ut & in Comment. de Tit. Konning p. 84.
(r) Ed. Sv. T. I. p. 20.
(s) Crit. Hiſt. 1 D. p. 238 & 244.
(t) De ling. Dan. p. 29.
(u) L. c. p. 26.
(x) Ser. Reg. Dan. p. 104-5.
(y) Ed. Reenhielm. p. 169.

qvanta Canutum Magnum gloria, iter Romanum peregiſſe, & in altero, copias Thingmannicas in Anglia, cum expeditionem ſibi fatalem Haraldus Severus eo ſuſcepit, ex variis qvidem terris, maxime tamen ex *lingva Danica* originem traxiſſe ſcribit, nullum eſt dubium, qvin *lingvam univerſi ſeptentrionis*, *hominesqve ſeptentrionales generatim* intelligat. Simile de *Knytlinga-Saga* judicium eſto, tam (z) ubi Canutum Magnum, qvippe qvi Angliam, Daniam, Norvegiam magnamqve Scotiæ partem, in ſua poteſtate ſimul tenuerit, potentisſimum, & latisſime patentis *in lingva Danica* imperii Regem vocat; qvam (a) ubi Archiepiſcopatum Lundenſem eâ lege fundatum eſſe narrat, *ut omnis Lingvæ Danicæ populus* (allr lydr â *Danſka túngo*) ei ſubeſſet; cum ex contextu utriusqve loci facile perſpici posſit, qvod lingvæ *Danicæ* appellatione *ſeptentrionalem in genere* ſignificare voluerit, licet plene non conſtet, an *Knytlinga-Sagæ* autor eosdem huic lingvæ, qvos imperio Canuti vel Archiepiſcopatui Lundenſi, terminos animo finxerit. Hoc porro ſenſu *Olai Tryggvini Vita* eum, qvamvis Norvegiæ Regem, & genere Norvegum, vîrum *in Danica Lingva*, id eſt, in toto ſeptentrione, celeberrimum (Frægſtr madr â Danſka Túngu) vocat; hoc hiſtoria Biblica, vulgo *Stiórn*, amazones, *lingva Danica*, *Skialldmeyiar* dici aſſerit; hoc deniqve *Eyſteinn*, ſeculi XIVti Poëta, ab *Arngrimo* (b), etiam laudatus, in *Lilio* (c), *Lingvam Danicam*, qvâ antiqviores ſeptentrionis poëtæ ſuos Reges celebraverant, pro lingva ejusdem ſpeciei cum ſua vernacula, Islandica ſcilicet, habuit; qvorum loco Fragmentum hiſtoricum a *Langebeckio* (d) editum per *Danſka túngu* Danicam, & per *Norræna*, Norvegicam dialectum tantum intelligit. Qvis vero per ſingula eundo, omnia enumerare poterit. Obſervare tamen juvat, qvod appellatio lingvæ ſeptentrionalis *Danica*, apud exteros jamtum invaluiſſe videatur, longo ante tempore, qvam Islandi hiſtorias ſcribere coeperunt. Certe *Dudo de S. Qvint.* (locis ſupra laudatis) ſignificanter annotavit, qvod Vilhelmus Imus Rollonis filius, Normanniæ Dux, *per Daciſcam lingvam* intellexerit, qvæ Saxones ſubſannantes de eo dicebant; qvod Herimannus Saxonum Dux Vilhelmum *Daciſca Lingva* vel *Daciſcæ regionis lingva* affatus fuerit; tandemqve, qvod idem Vilhelmus filium ſuum Richardum in Civitate Bajocacenſi educari curaverit, ut *Daciſcæ eloqventiæ*, *lingvæ* vel *loqvacitati* asſvefieret; Qvibus lingvæ appellationibus tam *Dudonem*, qvam *Vilhelmum Gemiticenſem*, qvi ultimam relationem ex eo repetit, lingvam vero Latinius *Danicam* vocat, *lingvam*

(z) Cap. 17 pag. 30.
(a) Cap. 80. p. 166.
(b) Crymog. p. m. 27.
(c) Hiſt. Eccl. Isl. T. II. p. 400-1.
(d) Script. Rer. Dan. T. II. p. 426.

lingvam universi septentrionis intellexiſſe, tota narrationum ſeries ſvadet; niſi fortè Danicam dialectum hic, pro lingva ſeptentrionali, per ſolam ignorantiam ſubſtituerint, qvemadmodum ipſi *Dudoni*, aliisqve exteris medii ævi ſcriptoribus, Danos cum reliqvis ſeptentrionis populis male confundere, illosqve cum his, & maxime Norvegis, permutare ſolenne eſt, qvas nominum confuſiones, ab aliis dudum ad amusſim explicatas, lubentes mittimus.

Cauſæ autem cur Islandi, qvi talis ignorantiæ, & inde natæ confuſionis, rei peragi neqveunt, lingvam ſeptentrionalem *Danicam* ſæpius vocaverint variæ â variis afferri ſolent, & prima qvidem â *Sperlingio* (e) *antiqva nominis populiqve Danici præ reliqvis ſeptentrionalibus præcellentia & gloria.* Hæc vero, niſi accuratius determinata, vix hic admitti poſſe videtur.

Ut enim ejus argumenta, qvæ, â *primæ Danorum propagationis, & regiæ apud eos poteſtatis, antiqvitate*, *Ivaro Hertzholmio* (f) ducere placuit, omni robore carent, cum populi Danici in ſeptentrione antiqvitas, præ Gothico, hiſtoriæ aperte repugnet, præ reliqvis vero ſeptentrionis populis, adeo in obſcuro poſita ſit, ut probari non posſit; qvod ultimum etiam de regiæ *poteſtatis* apud Danos, præ reliqvis, antiqvitate ſentiendum eſt; etiamſi unum vel alterum veterum teſtimonium verè reperiatur, qvod regii *nominis* apud Danos, præ reliqvis, antiqvitatem ſvadere videatur (g); ita etiam ipſius *Sperlingii* pro eadem prærogativa argumenta, â vocibus *Dannes*, *Dannemand*, *Dana-arf*, *Dannefæ* (qvæ etiam in codice antiqvisſimo legum Islandicarum *Gragás* dicto per *Dánarfe*, qvo bona, non Danica, ſed emortualia, ſive qvorum legitimi hæredis memoria interiit, ſignificantur, exprimitur) nec non â *Cognominibus*, qvæ qvibusdam olim a patria *Daniâ* adhæſiſſe memorantur, & porro â tributo *Danegeldo* in Anglia, ut & â nominibus inſulæ *Danaholm* & rivi *Danebek* in confiniis regnorum ſeptentrionalium ſitorum, tandemqve ab eo, qvod ſeptentrionales, qvi medio ævo Britanniam invaſerunt, *Dani* ſæpius appellentur, cum eorum plurimi Norvegi verè fuerint, ducta *Suhmius* noſter (h) jam pridem profligavit; qvemadmodum nec ullam, ut *Sperlingius* urget (i), nominis Danici in oris Vandalicis ſeculo Xmo exeunte præcellentiam ſtabilire valet Buii Crasſi effatum, qvo graviter in facie vulneratus, baſia ſua fæminis *Danicis* minus poſtea accepta fore ſignificavit, cum *Olai Tryggvini Vita* (k), conceptis

(e) Comment. de ling. Dan. §. 4. p. 3. §. 14. p. 14. 15. nec non p. 27. & pasſim.
(f) In libro de Præcell. Regni Dan.
(g) Conf. *Sperling.* de Tit. Konning §. 78. p. 101.
(h) Crit. Hiſt. 1 D. p. 206. 209.
(i) Loc. cit. §. 35. p. 56. 57.
(k) Ed. Isl. Lib. I. p. 154 & 184.

conceptis verbis doceat, Buium his verbis, non fœminas Vandalicas, ſed verè Danicas, in Borringholmia, unde ipſe oriundus erat, degentes intellexiſſe. Hæc autem omnia qvamvis ita ſint, minime tamen (nam longisſime abeſt, ut nobis veræ nominis populiqve Danici celebritati vel minimum detrahere animus ſit) *Sperlingio* (l) negamus, fuiſſe olim tempora, inprimis poſt Gothorum ex Scandinavia migrationem, cum populi Danici nomen reliqvis in eâ celebrius erat, ipſiqve Dani ſe pro præcipuo ſeptentrionis populo habuerunt, multoqve jure habere potuerunt, & ab exteris etiam verè habiti ſunt; idqve non ſolum, ut *Jornandes* (m) tradidit, ob corporum proceritatem, imo neqvidem ob robur & fortitudinem, qvippe cum reliqvis communem; verum multo magis ob magnitudinem imperii, & potentiam, qvam ſub Hrolfio Krakio, Ivare Vidfadmio, Haraldo Hyldetanno, Regnere Lodbrokio & pluribus Daniæ ethnicæ regibus maximam fuiſſe notisſimum eſt; qvas rationes, atqve inde natam nominis celebritatem *Torfæus* (n) & *Suhmius* (o) haud immerito agnoſcunt, cauſam ſatis prægnantem præbere potuiſſe, cur veteres hiſtorici lingvam ſeptentrionalem *Danicæ* nomine inſignirent. Vix tamen cum *Sperlingio* (p) ſtatuere auſimus, id, data qvadam opera, ad honorem nominis Danici ſignificandum factum eſſe, ſed tantum, ut aliis in rebus ſæpisſime fit, denominatione â potiori ductâ. Deinde etiam antiqvior iſta populorum ſeptentrionalium conditio, ex qvo imperium Norvegicum plene maturuerat, Svecicum vero Gothiæ, & plurium, etiam ab oriente Balthici maris, provinciarum accesſione, auctum fuerat, & præcipue qvidem illis temporibus, qvibus Islandi maxime ſcripſerunt, & appellatione *Danica* Lingvæ ſeptentrionalis ſæpisſimè uſi ſunt, plurimum mutata erat. Deniqve plurimæ, & in his præcipuæ, earum rationum, præ ceteris â *Torfæo* (q) & *Suhmio* (r) annotatarum, qvæ exteros, inprimis rerum Germanicarum, Anglicarum & Gallicarum â ſeculo maxime IXno ſcriptores eo vere induxerunt, ut omnes ſeptentrionis noſtri populos ſine diſcrimine *Danos* appellaverint, in Islandos non qvadrant; his enim Dani nec præ reliqvis ſeptentrionalibus ita vicini, nec bellis commerciisve noti dici poſſunt, ut eorum nomen ideo omnibus tribuerent, & adhuc multo minus reliqvi ſeptentrionis populi ita ignoti, ut cum his, qvod exteri ſæpisſime faciunt, Danos per ignoran-

tiam

(l) Loc. cit. p. 3.

(m) Ed. *Grotii* p. 612.

(n) Hiſt. Norv. T. II. p. 90-91.

(o) Crit. Hiſt. 1 D. p. 81. 109. 126. 210. 303-4. 325.

(p) Loc. cit. p. 27.

(q) Loc. cit.

(r) Loc. cit. p. 125-26. 163. 274-75. 276. 279. 290. 303-4. & alibi.

tiam confundere poffent. Deniqve Islandi ex ipfis popularium fuorum hiftoriis apprime noverunt, eandem fere ab antiqvis temporibus, faltem â feculo IXno, qvo Islandia habitata eft, Norvegicorum, qvam Danicorum, Principum & piratarum in oris Europæ occidentalibus, freqventiam & celebritatem fuiffe. Unde qvam ceteràcunqve rationi confentaneum videri poffet, qvod *Sighvatus*, in carmine â *Sturlæo* (s) fervato, & *Sperlingio*, *Suhmio*, pluribusqve dudum obfervato, lingvam feptentrionis *Danicam* appellando, vel ad populi Danici præ reliqvis feptentrionalibus potentiam & celebritatem, qvippe qvæ feculi XImi initio, poft annum 1015, qvando ipfe vixit, maxima fuit, vel ad ufum loqvendi exteris, qvibus omnes feptentrionales *Danorum* nomine fæpisfime veniebant, familiarem, refpexerit; hæ tamen rationes, fi ad Islandos pofteriorum feculorum, lingvam univerfi feptentrionis toties *Danicam* appellantes, applicentur, ita propriæ & adæqvatæ non videntur, qvin aliam, ex noftra qvidem fententia propiorem, addere neceffe fit. Ut autem hanc fuo loco pluribus patefactam dabimus, ita non videmus, qvomodo fubfiftere posfit altera ratio cur lingva feptentrionalis *Danica* olim appellata fit, â *Sperlingio* (t) producta, fcilicet: *qvod hæc lingva, ex Danis, qvam ceteris, limatior, limpidior, & elegantior profluxerit, qvodqve adeo Islandi, Danicam ejus dialectum reliqvarum omnium magiftram agnofcentes, fi qvid mutandum, aut fupplendum, aut exornandum occurreret in ceteris, illud ex hac petierint.* Qvo enim accuratius poëmata, leges, hiftorias, diplomata, verbo: omnia & fingula veteris ævi fcripta, qvæ in dialectis lingvæ noftræ feptentrionalis Danica, Svecica, Norvegica & Islandica fuperfunt, fecum invicem conferuntur, eo clarius unicuiqve rei perito, & â præconceptis opinionibus libero, patebit, nihil ex his erui poffe, qvod talem dialecto Danicæ (licet cetera dotibus haud paucis fibi propriis, jam tum a *Septimio* (u) ex parte memoratis, minime careat), præ reliqvis prærogativam vindicare jure qveat; imo neqvidem hanc per rerum naturam obtinere facile potuit, cum vel folum hiftoricorum feptentrionalium medii ævi corpus, a *Langebekio* noftro pridem edi cœptum, argumento prorfus invicto effe posfit, qvod Danis iftius ævi, utpote plurima Latine, paucisfima, contra, Danice, fcribere folitis, nunqvam tanta, qvanta Islandis & Norvegis, fuerit lingvæ exornandæ & perpoliendæ opportunitas; unde etiam dialectus Danica prædictæ ætatis nullum omnino fcriptum monftrare poteft, qvod vel *Speculi Regalis*, vel *Snorronis*, & aliorum, qvos Islandi optimos habent, fcriptorum elegantiam affeqvatur. Et fi ex membranarum veterum

(s) Ed. Sv. T. I. p. 402.

(t) Loc. cit. §. 10. p. 9. §. 12. p. 12-13. §. 23. p. 28.

(u) Om det Cimbr. Sprog §. 8. p. 9-11.

terum orthographia (qvæ post tot secula unica via superest) de eloqvio ferendum sit judicium, ne in ea qvidem aliqvid deprehendere licebit, qvod, collatione instituta, dialecto Danicæ singularem præ ceteris septentrionalibus elegantiam asserere valeat; unde etiam mirari satis non possumus, qvod *Sperlingius*, pro eadem hac causa ulterius peroranda, asserere ausus sit (x), *Danicam lingvam omnium lingvarum septentrionalium universalem esse matrem, cui vitam & lucem veluti debent ceteræ:* cum credere haudqvaqvam possimus, qvod vir verè doctus, contra omnem historiæ antiqvæ fidem, sibi persvaserit, omnes septentrionales â Danis ortos esse. Qvod ad reliqvas *Sperlingii* pro Danica lingvæ septentrionalis, post sacra Christianorum recepta, appellatione, rationes (y) attinet, fateri qvidem debemus, qvod Dania prior Norvegis & Svecis Religionem Christianam amplexa sit; sed non videmus, cur lingva ideo merere potuerit, ut, talis velut *beneficii causa*, *Danica* vocaretur, inprimis cum vere affirmari non possit, religionem *per Danos* in Sveciam & Norvegiam introductam esse, cum illa Germanis, hæc vero suæ originis regibus Olais, Trygvino & Sancto, qvi præterea plerosqve religionis annunciandæ ministros ex Anglia & aliis terris occidentalibus, ut & ex Germania, petierunt, hoc beneficii maxima ex parte debuerit (z). Idem de argumento pro prædictæ Lingvæ appellatione a scriptione ducto, *Suhmius* (a), pridem monuit. Nam neqvidem de Latinis, qvæ Gothicæ vulgo appellari solent, literis valet, qvod reliqvi septentrionis populi eas â Danis acceperint; cum omnia, & in his ipsi literarum in membranis septentrionis antiqvissimis ductus, haud obscurè monstrent, Norvegos saltem & Islandos primum literarum Latinarum usum ex Britannia accepisse, cum earum haud paucæ Anglo-Saxonicas apertè referant (b). *Sperlingii* enim de *Scaldæ* autore, qva *Olaum Hvitaskald* s. Album poëtam, qvi in aula Valdemari Victoriosi Daniæ regis aliqvamdiu vixerat, intelligit, assertio (c), qvod scilicet *Alphabetum Latinum*, eoqve ipso *scriptionem*, qvam Islandi ab eo tempore secuti sunt, *ex Dania* in Islandiam *invexerit* (qvamvis *Arngrimus* (d) etiam statuisse videatur Islandos *ab eo veteris Alphabeti typos accepisse*), omni caret fundamento; nam 1mo

cum

(x) L. c. §. 50. p. 87.

(y) Loc. c. p. 85-90.

(z) Conf. *Rembert.* de Vita Ansch. apud *Langebeck.* Script. Rer. Dan. Tom. I. p. 443. seqv. cap. 9. 10. 13. 15-18. nec non 22-25. item autores a *Sheringhamo* de orig. Angl. p. 326-27. hanc in rem laudatos.

(a) Crit. Hist. 1 D. p. 210.

(b) Conf. *Worm* Epist. p. 826.

(c) Loc. c. p. 87-88.

(d) Crymog. p. m. 26.

cum temporum ratione consistere prorsus neqvit, cum *Arius*, *Kolsceggus*, *Oddus Erici*, *Brandus Sæmundinus*, *Gunnlogus* & *Oddus Monachi*, *Styrmer Multiscius*, ipseqve *Snorro Sturlæus* & alii multi, ante Olaum, Islandi Latinas literas in usum dudum deduxerint, ipsaqve *Scalda* præterea conceptis verbis doceat, qvod *Thoroddus Runarum Magister & Arius Multiscius Alphabetum Lingvæ Islandicæ ad normam Alphabeti Latini â Prisciano concepti suo jam tum ævo exegerint.* 2do Olaus, in Alphabeto suo Latino conficiendo, & ad lingvæ septentrionalis enunciationem aptando, non scribendi rationem Danis sui ævi usitatam, sed (ut ipse loco §. 4. citato conceptis verbis testatur) partim Anglorum exemplum, partim vero regulas, a Grammaticis Latinis de literarum proprietatibus traditas, & maxime qvidem suam de lingvæ nostræ indole philosophiam secutus est; Valdemari autem Daniæ Regis Logogryphum, *Sprengd mannz Hök* &c. exempli tantum loco adduxit, ut literarum Runicarum potestates in compendio monstraret; unde satis patet, *Sperlingium* ea, qvæ attulimus, scribere non potuisse, si Olai de Lingvæ septentrionalis Orthographia Commentationem debita curâ perlustrasset. Nec rem magis conficit *Pontoppidani* sententia (e), Lingvam universi Septentrionis *Danicam* ideo dictam esse autumantis, qvod tria regna septentrionalia dialectis tantum, non vero Lingvâ, â se invicem distincta fuerint; nam etiamsi hoc ultimum verisſimum sit, qvæstionem tamen: cur lingva omnibus ita communis *Danica* potius, qvam *Svecica* vel *Norvegica*, diceretur, relinqvit, non magis, qvam ante, definitam. Nostram autem hac de re mentem ut tandem aperiamus, non qvidem, ut supra indicatum est, pertinaciter negare volumus, qvin Poetæ & scriptores Islandici rationem appellationis *Danicæ*, qvam lingvæ septentrionali generatim toties tribuunt, partim â populi Danici celebritate, partim ab usu & more exterorum, Anglorum inprimis & Gallorum, duxerint (qvod ultimum *Johanni Olavio Grunnavic.* in *Commentatione de usu vocis: Lingva Danica*, hactenus inedita, sed a Celeb. *Langebekio*, postqvam hæc scripta erant, nobiscum communicata (§. 6 & 7.) maxime probatur); proprie tamen & præcipuè hæc appellatio eo fine ab eis adhibita esse videtur, ut terminos lingvæ data velut opera designarent, ad qvod ea præ omnibus aptissima merito videri debet. Qvem enim ad modum Islandi ipsis loqvendi & legendi experimentis, cum non tantum sæpius itinera per Germaniam instituere, sed etiam interdum aliqvot ibi annos studiorum causa terere solerent, edocti, ignorare minime potuerunt, Lingvam Germanicam cum Septentrionali ratione originis arcte cognatam esse; ita plene noverunt, has lingvas, etiam ante seculum XImum, qvo ipsi scribere cœperunt, adeo sibi invicem dissimiles factas esse, ut nec Germani Danos, nec Dani Germanos sua lingva loqventes intelligerent; unde lingva septentrio-

(e) Atl. Dan. T. I. p. 101.

tentrionalis nullâ utiqve aptiore appellatione, qvam *Danica* illa, â Germanica diſtingvi potuit, cum Dania tunc temporis, æqvè ac hodie, utriqve magnæ illius Europæorum lingvæ, qvæ Germanicam ſimul & ſeptentrionalem ſuo ambitu complectebatur, ramo, Germanico ſcilicet & ſeptentrionali, communem velut limitem & terminum poneret, per qvem ab uno ad alterum, â lingva ſcilicet Germanicâ ad ſeptentrionalem, & ab hac ad illam, tranſitus fiebat. Danorum enim *regiones*, ut laudatus *Olavius* (f) hanc in rem loqvitur, *per transverſum, totius fere Germaniæ extremitatem ſeptentrionalem a nobis* (borales intelligit) *diſtingvunt;* cum contra *parum in Svecorum nomine auxilii eſſet, qvandoqvidem his, magis ad latus ſitis, omnes aliæ nationes excludi viſæ ſunt.* Hoc modo lingva ſeptentrionalis ideo ab Islandis *Danica* vocari cenſenda eſt, qvod Dania, ex ſeptentrionalibus, prima eſſet regio, in qva cognata ceterâ Germanorum lingva ſeptentrionali permutaretur; qvod qvidem eo aptius animo fingere potuerunt, cum lingvam Anglo-Saxonicam non ad Germanicam, ſed ad ſeptentrionalem, referre ſolerent. Veram hanc eſſe hujus appellationis rationem haud parum confirmant teſtimonia ſupra producta, qvæ Lingvam ſeptentrionalem, â ſeculo inde XIIItio, qvo in Dania, propter majorem cum Germanis mixtionem freqventioraqve negotia, magis qvam in reliqvis ſeptentrionis regnis mutari cœperat, *Norrænu* vel *Norrænt mál* æqve freqventer ac *Danicam*, imo freqventius, inprimis ubi de Norvegis & Islandis ſermo eſt, appellatam eſſe docent. Nam etſi *Norræna* & *Norrænt mál* vel *túnga*, ut ſupra notavimus, per *lingvam Borealem* generatim explicari recte posſit; negari tamen neqvit, qvod ſaltem in multis horum locorum, per *lingvam Norvegicam* æqvo jure explicari posſit; unde eo gravior emergit ratio credendi, (qvo etiam *Arngrimi* (g), *Runolphi Jonæ* (h), & plurium doctorum ſententiæ inclinare videntur), qvod pleriqve eorum ſeculorum ſcriptores hac appellatione datâ operâ uſi ſint, ut indicarent, incorruptam maxime & invariatam ſeptentrionis antiqvi lingvam Norvegiæ terminis ab auſtro tunc contineri; cum certisſime ſciamus, lingvam, qva veteres Islandi ſcripſerunt, qvamvis Islandica fuerit, nunqvam *Islandicam* ab eis vocatam eſſe, nec eo nomine venire cæpiſſe, priusqvam eam Dani, Norvegi & Sveci amplius non intellexerunt; id enim velut indice digito monſtrare nobis videtur, Islandos, in appellationibus lingvæ ſeptentrionalis formandis, ad terminos lingvæ, & regiones, qvibus hæc olim materna fuit, maxime reſpexiſſe. Qvod vero nihilominus lingvam ſeptentrionalem generatim, tam ſeculo XIIItio, qvam ſeqventi, *Danicam* ſæpe appellaverint, mirum videri minime debet, cum probe ſcirent, Danorum

---

(f) Loc. cit. §. 7.
(g) Crymog. p. m. 28.
(h) In Elem. lingvæ ſeptentr.

norum Lingvam, eis etiam feculis, non folum verè feptentrionalem, fed etiam â Germanicâ, ut ante, diverfam effe. Sed de his hac vice fatis. Tantum addere juvat, Lingvam noftram feptentrionalem, faltem â feculo XIIItio, ubi de Danis rebusqve Danicis fermo eft, fæpisfime *Danicam*, ubi vero de Norvegis aut Islandis, rebusve Norvegicis vel Islandicis, *Norrænu*, *Norrænt mál* vel *Norræna túngu* fæpisfime ab Islandis appellari; qvod tamen etiam aliqva ex parte inde ortum effe poteft, qvod Islandi non tantum maxima ex parte Norvegicæ originis fuerint, fed etiam, qvod inde â medio feculi XIIItio imperium Norvegicum agnofcere cœperint; qvibus deniqve accedit, qvod dialectus Islandica Norvegicæ præ ceteris femper fimilis fuerit; nam dialecti Norvegico-Islandicæ, qvamvis continuis fere doctorum per aliqvot fecula laboribus, & fcriptis in ea elaboratis, prorfus infigniter excultæ, elegantiam lubentes mittimus, ne popularibus noftris nimium hac in caufa tribuiffe videamur. Qvamvis autem fcriptores antiqvi univerfæ feptentrionis lingvæ communes appellationes toties tribuerint, minime putandum eft, vel qvod lingva per omnia perfecte fimilis fingulis feptentrionis regionibus fuerit, vel qvod eam ita fuiffe unqvam crediderint, cum probe noverint, non folum dialectos, Danicam, Svecicam, Norvegicam, Islandicam &c. â fe invicem diftinctas fuiffe, fed & qvamlibet harum fuas iterum dialectos, & qvidem fatis notabiles, fibi fubordinatas, olim, ut hodie, habuiffe. Jure hoc *Jon. Venufinus* (i), *Sperlingius* (k), *Suhmius* (l), & plures dudum agnoverunt, qvemadmodum de tali dialecti Danicæ à Norvegica differentia locus *Saxonis* in Frothone IIItio â *Suhmio* (m), notatus apte fatis intelligi poffe videtur; unde mirari fatis non poffumus, qvod *Sperlingius* (n) a fola hac dialectorum diverfitate fibi ita imponi paffus fit, ut unam eandemqve olim toti feptentrioni lingvam fuiffe negaverit; cum tota illa dialectorum diverfitas impedire minime posfit, qvo minus Dani, Norvegi, Sveci & Islandi, qvemadmodum Græci olim, & Germani antiqvi & hodierni, qvamvis dialectis â fe haud parum difcrepantes, pro ejusdem lingvæ hominibus olim haberi recte potuerint, & hodie posfint.

(**) Hunc horum & aliorum, qvos nominatim excitare operæ pretium non videtur, eruditorum Sveciæ, lingvam Islandicam, *veterem Gothicam* appellandi mo-

 rem,

(i) De Fab. th. 129.
(k) De ling. Dan. p. 12 & 13. nec non §. 27. p. 33. & §. 28. p. 35.
(l) F. Opr. p. 96. Crit. Hift. 1 D. p. 220.
(m) Crit. Hift. l. c. p. 204.
(n) Loc. cit. p. 43.

rem, præter *Vidalinum* noſtrum *Sperlingius* (o) & *Suhmius* (p), merito notaverunt, qvibus jungendus eſt b. *Arnas Magnæus*, tam in *epiſtola ad Baſſewitzium* ſæpius dudum edita, qvam in Diſſertatiuncula hactenus inedita hac de re, ab illuſtri *Langebekio* benevole nobiscum communicata, qvam, eo permittente, hic integram exhibere libuit. Verba hæc ſunt: " In fronte hiſtoriæ Gothrici & Hrolfi, Thorſteini Vikingii, Egilli Unimani, & ſimilium librorum in Svecia editorum, exſtat, eos lingva antiqva Gothica conſcriptos eſſe. Id vero neutiqvam rectè a Svecis factum eſt, eo, ut videtur, propoſito, ut Islandorum libros hac ratione ſibi cum tempore vindicare qveant, tanqvam apud ſe in Svecia primum conſcriptos. Et certè id ex Reenhielmii verbis ſatis apparet, ubi audacter aſſerit, Norvegos illos, qvi ſeculo nono ſedes in Islandia fixere, iſtiusmodi libros ſecum eo tranſtuliſſe, qvo ſuo aſſerto veritati vim facit Reenhielmius, cum ante memorati libri omnes in Islandia ab Islandis conſcripti ſint, & qvidem longo tempore poſt primordia reipublicæ Islandicæ. Islandicum itaqve vocandum erat idioma, qvod Svecis Gothicum antiqvum appellare libuit. Licet enim veriſimile & probatu non difficile ſit, antiqvos Sveonas & Gothos (Oſtrogothos & Veſtro-Gothos intelligo, qvi medii inter Svecos & Norvegos habitant: illorum enim Gothorum, qvi Græciam & Italiam afflixere, qvalis ſermo fuerit, nondum ſatis conſtat) eandem locutos eſſe lingvam, aut certe parum disſimilem ei, qvæ in vetuſtis Islandorum libris legitur; nihilo tamen minus hæc poſitio nondum (qvantum ſcio) argumentis adeo roborata eſt, ut univerſo orbi erudito de ea conſtet. Et qvicqvid illius fuiſſet, nihilominus non niſi admodum improprie antiqvo Gothico ſermone conſcripti dicuntur, qvi, ut ante dictum eſt, Islandica dialecto in Islandia ab Islandis ſunt exarati. Satius itaqve fuiſſet Islandicum nomen comprehenſo iis idiomati conſervare, ac de cetero, (ut id qvod volunt obtineretur) idoneis monſtrare argumentis, Islandicum hocce idioma idem eſſe cum eo, qvo locuti fuerint antiqvi Gothi, & contigui eorum Sveones; adeo ut qvi vetuſtum Svecicæ gentis idioma (hodie non parum ab origine depravatum) noſſe deſideraret, non alio labore opus haberet, qvam ad vetuſtos Islandorum libros ſe recipere. Hæc, inqvam rationibus confirmanda erant, aſt Islandicum idioma cum vetuſto Gothico absqve argumentis non confundendum. Ceterum hæc diſputatio paulo forte laborioſior videbatur, nec forſitan propoſitum fuit hæc mundo perſvadere (licet id alias credi velint), qvam alterum illud, nempe libros hosce, revera Islandicos, Svecos eſſe, & vetuſtorum Sveciæ ſcriptorum fœtum eſſe. Et qvantum ad memoratam theſin attinet, id certum eſt, Svecicum & Islandi- „ cum

(o) De ling. Dan. p. 13-24.

(p) Crit. Hiſt. af Danm. 1 D. p. 219-20.

„ cum idiomata non parum disſimilia fuiſſe, tempore, qvo Islandi hos libros ediderunt. Nec binæ hæ dialecti penitus ſimiles fuere ab eo tempore, qvo Sveci „ lingva ſua vernacula in ſcriptis uſi ſunt, id qvod utriusqve gentis monumenta „ abunde commonſtrant. Nec approbationem merentur ipſi Islandi, qvi idioma „ ſuum non raro Norvegicum ſ. *Norrænu* (forte ſeptentrionalem lingvam indigitare volunt) appellant; licet id propius a vero abſit, cum Islandi revera ſint „ Norvegi. Ceterum vitandæ ſunt confuſiones nominum in cognatis rebus. Et „ dialectus Norvegica, qvæ hodie viget, admodum disſimilis eſt idiomati Islandico, & diu eſt, ex qvo binæ hæ dialecti ab invicem disſidere cœperunt. Septentrionis idioma veteres generali nomine Danicum dixere; Neqve id diſtinctè ſatis ". Hactenus *A. Magnæus.*

(***) Si veterum teſtimonia, a *Torfæo* (q), *Pontoppidano* (r), *Suhmio* (s), & aliis memorata, qvæ Daniam etiam antiqvisſimis temporibus Gothiæ nomine veniſſe innuunt, perpendantur, incredibile qvidem videri non debet, qvod lingva ſeptentrionalis, univerſim intellecta, Gothica aliqvando appellata ſit; Nihilo tamen minus plenisſime conſtat, ne unum qvidem omnium ſeptentrionis antiqvi monumentorum, hac lingva exaratorum, qvæ ad nos pervenerunt, eam hoc nomine unqvam appellaviſſe. Nec, accurate loqvendo, ita ab eis recte appellari potuit. Primo enim celeberrima Danorum, Sveonum & Norvegorum nomina non tantum emerſerant, ſed antiqvæ etiam, qvantacunqve unqvam in ſeptentrione noſtro fuerat, nominis Gothici gloriæ obſcuritatem dudum induxerant, anteqvam hæc monumenta in literas relata ſunt. Deinde 2) Gothicum nomen multis ante horum monumentorum ætatem ſeculis jam tum ſe extra ſeptentrionem adeo late diffuderat, ut dici vere neqveat, lingvam ſeptentrionalem æqve late diffuſam unqvam fuiſſe. Accedit 3) qvod ſcriptores antiqvi, omni fide digni, inprimis exteri, clare ſatis doceant, inter populos Gothicos, qvos nonnullis etiam ante Chriſtum natum ſeculis ad orientalem & auſtralem maris Balthici oram, & qvidem a Finlandia ad Wiſtulam, & poſt inde in Germaniam usqve, habitaſſe referunt, qvosdam fuiſſe, qvi in ſeptentrionem nunqvam venerunt (t); unde porro ſeqvitur, lingvæ Gothicæ appellationem, ſi ſuus ei ſenſus, uti debet, conſtet, populorum Gothicorum lingvam univerſim denotare; cum autem plures fuerint populi Gothici, qvam qvi in ſeptentrionem noſtrum penetraverunt, hoc lingvæ nomen, utpote cum nomine Gothico

(q) Ser. Reg. Dan. p. 83-90.

(r) Geſt. & Veſt. Dan. T. I. p. 86.

(s) Hiſt. om de udv. F. 1 B. p. 18. §. 9.

(t) Conf. *Suhm.* F. Opr. p. 352. Nord. F. Opr. p. 9-11. Hiſt. om de udvandr. F. 1 B. p. 6. §. 3. p. 15. §. 6.

thico æqve late patens, nimium qvantum generale & improprium evadit, ut lingvæ nostræ septentrionali, qvippe qvæ ad eam tantum Gothorum partem, qvam Gothi septentrionales constituerunt, proprie pertinet, tribui possit. Ubi vero qvæstio oritur: qvid de lingva Codicis argentei, s. interpretationis Novi Testamenti, qvæ Ulphilæ vulgo tribui, & Gothica vocari, solet, sentiendum sit? duo inprimis sunt, unde id optime dijudicari posse videtur, & qvidem 1mo historia populi, in cujus gratiam prædictam interpretationem adornatam esse credi potest, & deinde 2do ipsa illa conformatio, qvam lingva, qva adornata est, habere vere deprehenditur. Ad prius qvod attinet, eorum eruditorum sententia (u), maxime se commendare videtur, qvi omnes populos septentrionales ad utramqve maris Balthici oram habitantes, tam Germanos, qvam septentrionales proprie sic dictos, antiqvissimis temporibus communi Gothorum nomine venisse statuunt. Certe, qvo curatius omnia, qvæ scriptores antiqvi, tam septentrionales, qvam exteri de septentrionalium & Germanorum, ut & Gothorum illorum, qvi imperium Romanum afflixerunt, origine priscisqve sedibus tradiderunt, a *Suhmio* (x) & *Schöningio* (y) ab ipsis fontibus nuperrime repetita, sub examen vocantur, eo magis extra omnem dubitationem poni videtur 1) septentrionales & Germanos, vel unum eundemqve populum ab initio constituisse, vel certe communis, & arctissime qvidem cognatæ, originis fuisse, diuqve una migravisse, donec eis, ad orientales, ut videtur, maris Balthici oras, a se invicem divisis, una pars, septentrionem versus tendens, in Scandinavia nostra tandem consedit, altera vero, versus occidentem movens, Germaniam petiit, ita tamen, ut haud pauci ex utroqve populo in orientalibus maris Balthici oris remanserint, ibiqve longo tempore habitaverint. Et porro 2do Gothos istos, qvi Græcos & Romanos post afflixerunt, maxima qvidem ex parte ex Gothis Germanicis, s. populis Gothicis, tempore, qvo Gothorum expeditio cœpit, partim intra fines Germaniæ, partim mari Balthico ad orientem & evronotum habitantibus, sed ex parte etiam ex Gothis, qvi ex septentrione nostro reversi socios se illis junxerunt, nec non ex illis horum Gothorum reliqviis, qvas in Holmgardia, Gardarikia, & vicinis regionibus hic illic tunc temporis sedes habuisse supra ad §. 6. notavimus, ab initio conflatos fuisse. Ut enim Gothorum, qvi ita emigraverunt rerumqve ab eis gestarum magnitudo credere prohibet, qvod omnes vel ex Gothlandia insula, vel ex reliqvo septentrione, orti esse potuerint, ita Gothos septentrionales ab hac migratione prorsus excludere veterum probatæ fidei autorum

---

(u) Conf. *Suhm.* Nord. F. Opr. p. 203-205. it. 317. *Schön.* Norsk. Opr. p. 189.

(x) F. Opr. p. 352. Nord. F. Opr. p. 22. §. 2. it. pag. 84. 315. 354-55. Om Odin p. 42-43. Hist. om de udvandr. F. 1 B. p. 27-45.

(y) Norsk. Opr. p. 115-119. 121. 134. 182-196. cf. 206 & 213.

autorum de eorum origine prifcisqve fedibus teftimonia neqvaqvam permittunt (z). Accedit 3) qvod non tantum verfio Novi Teftamenti, qvæ Ulphilæ tribuitur, in ufum Veftro-Gothorum in Moefica regione ad Danubium feculo IVto habitantium primum adornata fit, fed etiam qvod monumenta qvædam, licet opinione utiqve pauciora, recentiori tempore vere reperta fint (a), qvæ Oftro-Gothos, Italiæ imperantes, eadem, qva hæc verfio, lingva, iisdemqve literis ufos effe docent. Qvod autem ad pofterius, conformationem fcilicet vel indolem lingvæ, qva fæpedicta verfio, cujus reliqviæ in Codice argenteo ut & Gvelferbytano adhuc fuperfunt, fcripta eft, attinet, de hac inter eruditos plene non convenit; Qvidam enim ne concedere qvidem volunt Gothicam recte dici, fed pro Germanica, & proprie qvidem vel pro Theotifca vel pro Francica haberi debere contendunt (b); alii Gothicam recte qvidem dici concedunt, ita tamen, ut vel generatim Germanica, nifi qvatenus lingvarum finitimarum contagio mixta eft, vel fpeciatim Teutonum orientalium dialectus effe videatur (c); alii contra pro lingva mere feptentrionali habent (d). Aft qvicunqve, in lingva Codicis argentei cum lingva monumentorum Septentrionis antiqvi veterisqve Germaniæ conferenda, operam collocare non gravatur, modo animum afferat a partium ftudio, uti decet, liberum, & lingvæ feptentrionalis fatis gnarus fit, plenisfime experietur, verisfimam effe eorum eruditorum fententiam, qvi lingvam Ulphilæ non tantum recte *Gothicam* appellari (e), fed etiam (ut fupra memorata Gothorum origo, & eorum fpeciatim, qvi feculo IVto in Moefia habitaverunt, conditio fecum ferebat) feptentrionali noftra & Germanica vetere maxime conftare, ftatuunt, nifi qvod nonnulla Græca, Latina, Slavonica, imo Finnica etiam admixta habeat (f). Ubi vero ulterius qværitur, utrum ad Germanicam, an ad feptentrionalem proprie referri debeat, fatendum qvidem eft exterorum plurimis, utpote exacta lingvæ feptentrionalis, antiqvæ inprimis,

(z) *Schön.* Norſk. Opr. p. 247-49.

(a) Cf. *Ihre* de Cod. Arg. §. 3. Script. verf. Ulph. illuftr. pag. 185. it. de ling. Cod arg. §. 16. l. c. p. 267. fq. *Suhm.* Hiſt. om de udvandr. F. 1 B. p. 202-204.

(b) Cf. *Suhm.* l. c. p. 188. 189. *Ihre* de ling. Cod. arg. §. 4. l. c. p. 259-263.

(c) Cf. *Wachteri* Diff. de ling. Cod. arg. in append. Script. verf. Ulph. illuftr. p. 62. *Suhm.* l. c. p. 392.

(d) Cf. *Suhm.* l. c. p. 198.

(e) *Ihre* in fcript. Ulph. illuftr. pasfim. *Oelrichs* animadverf. ad *Heupelium* de Ulphila §. 4. ibid. in Append. p. 17. *Suhm.* l. c. p. 344. 387. §. 63. & alibi.

(f) *Ihre* l. c. p. 264. fq. cf. p. 300. it. Proœm. Gloff. Svio-Goth. pag. XXX. *Heupel* de Ulph. §. 2. l. c. append. p. 7. *Suhm.* l. c. p. 197. 391.

primis, cognitione destitutis, propius ad Germanicam accedere visam esse, in qva opinione eo magis confirmari potuerunt, cum Celeb. *Hickesium* utriusqve lingvæ Anglo-Saxonicæ scilicet & Moesogothicæ Grammaticam eadem in universum opera condidisse viderint, idqve eo successu, ut a peritis gratiam meruerit (g). Qvicunqve vero, in hoc examine, septentrionalis atqve Germanicæ lingvæ rationem æqvè habere valet, minime dubitamus, qvin cum illustrisſ. *Suhmio* (h) deprehendet, lingvam Codicis Argentei ut in multis cum Germanica vetere aperte concidit, ita plurimas contra exhibere voces & loqvendi formulas, neqvaqvam ex Germanica, sed ex sola septentrionali nostra explicabiles, ita ut septentrionalia pari ad minimum, cum Germanicis, passu in ea ambulare censenda essent, nisi vir in studio lingvæ Moesogothicæ summus, perill. *ab Ihre*, insuper docuerit, prædictam lingvam, non solum cum septentrionali antiqva, & speciatim Sveo-Gothica, haudqvaqvam minus, qvam cum Germanica, convenire, eorumqve haud pauca, qvæ in ea Celeb. *Wachterus* pro barbaricis habuit, & ad Germanicam referri non posse professus est, mera Gothica & Islandica esse (i); sed etiam, ex omnibus lingvæ Germanicæ & septentrionalis dialectis, Anglo-Saxonicam & Islandicam omnium proxime eam referre (k). Qvod, si opus esset, ulterius probaturi, innumeris illis, qvæ hanc in rem pasſim observavit, qvam plurima, lingvæ Moesogothicæ cum Islandica aperte communia, facillime addere possemus. Ita e. g. *mesa* Ulph. sive pro mensa, sive pro patina vel disco, sumta, prope satis refert Islandicum *mausr*, qvod ligni genus est. *Vaiht* Ulph. res minima, absqve omni dubio est ipsum Islandorum *vet*, *vætt* vel *vætti*, ejusdem significatus, unde *vætta*, *vetna*, *vettoge* & plura (l). Ita porro *afdailian* Ulphilæ, Islandicum *afdeila*, partiri; *aflagian* deponere, Isl. *afleggia*; *aflaith* discesſit, Isl. *afleid*, (non tamen a verbo *leita*, sed *lída*, sensim evanescere, vel e conspectu se subducere, unde *lidin* & *framlidin* mortuus, primit. *leid* via.); & *aflinnith* cessat Isl. *aflinnir* accurate repræsentant. *Afthvoh* Ulph. (m) lavit, idem est cum Islandico afþó, a verbo *ek af þvæ*. *Agis* Ulph. timor est ipsum Norvegico-Islandicum *agi*, qvod hoc etiam significatu in *Speculo* Regali & alibi adhibetur, licet apud recentiores pro castigatione sæpisſime sumatur. *Ainqharjammeh* Ulph. singulis, Islandico *einhverjum* exacte respondet. Ad *aivifkan* Ulph. illustrandum Islandicum *óvifkr*, sordes, qvisqviliæ, aperte pertinet. *Allathar ba* Ulph.

(g) Conf. *Ihre* script. verf. Ulphil. illustr. p. 149.

(h) Hist. om de udvandr. F. 1. B. p. 190-91. it. 195-96.

(i) Script. verf. Ulph. illustr. p. 270. it. Append. p. 67-70.

(k) Proœm. Gloss. l. c. p. 30.

(l) Script. verf. Ulph. illustr. p. 306. 307.

(m) Specim. Gloss. Ulph. ib. p. 276. 277. 279. 283. 284. 286.

Ulph. f. in b. ut apud multos feptentrionalium & olim & hodie, mutato, plene egenus, *allþarfi* vel *allþurfi* Islandis audit. Ut multo plura, qvæ fpatium non capit, prætereamus. Ratio autem cur utraqve lingva, feptentrionalis fcilicet & Germanica, æqvales propemodum partes in Moefogothica fibi ita vindicare posfit, & hæc tamen conformationem fibi propriam, eamqve æqvabilem & ordinatam, fervaverit, haud difficulter perfpicitur, fi modo cogitemus, mutuam lingvæ Germanicæ & feptentrionalis fimilitudinem eo majorem deprehendi, qvo altius conferendo afcendimus, imo vere tantam, ut dubio fere careat, utramqve aliqvando, primitus certe, unam lingvam conftituiffe (n); unde etiam eruditorum nonnulli, prout contrariis hac in re partium ftudiis animati fuerunt, eo usqve procefferunt, ut unam ex altera, & feptentrionales qvidem Germanicam ex feptentrionali, Germani vero feptentrionalem ex Germanica derivatam effe contenderint (o). Ut autem negari minime debet, qvin Germania feptentrioni, & hic vicisfim Germaniæ, colonias interdum dederit; ita Germanorum ac feptentrionalium, ut & migrationum ab eis fufceptarum, qvæ hactenus innotuerunt, hiftoria nullo modo permittit, ut vel hos univerfim ab illis, vel illos ab his ortos effe credamus, cum omnia & fingula, qvæ eo pertinent, contrarium, nempe ambos, vel, ut fupra dictum eft, unum eundemqve populum ab initio conftituiffe, vel certe immediate, ut ajunt, ab eodem populo principali ortos effe aperte doceant. Unde porro feqvitur, nec lingvam Germanicam ex feptentrionali, nec feptentrionalem ex Germanica natam, fed potius has lingvas cognatas, & qvidem forores, effe, ex eadem lingva principali immediate ortas (p). Qvod enim lingva feptentrionalis, ex Germanica nata effe posfit, duo inprimis credere vetant, & 1mo qvidem lingvæ feptentrionalis antiqvitas, qvam Germanicæ antiqvitate inferiorem non effe, ex eo elucefcit, qvod omnia nomina propria, omnesqve voces feptentrionales in fcriptoribus Græcis & Romanis, etiam antiqvisfimis, obviæ, ex ea, qvalis adhuc fupereft, explicari posfint, unde eandem jamtum horum fcriptorum ævo fuiffe patet (q). Et deinde 2do, & maxime qvidem, qvod lingvæ feptentrionalis cum Germanica antiqva fimilitudo, in dialectis Norvegiæ & Sveciæ, qvæ a Germania longius abfunt, major etiam deprehendatur, qvam in dialecto Daniæ, ut ut Germaniæ conterminæ (r),

 qvod,

(n) Cf. *Suhm.* Nord. F. Opr. p. 2. §. 2. it. p. 23 & 214. §. 9.

(o) *P. Syv* om det Cimbr. Sprog p. 23. §. 18. Tanker om det Danske Sprog pag. 7. 8. Leibn. Mifcell. Etymol. T. I. p. 58. 72. Epift. T. I. p. 250-51.

(p) Cf. *Suhm.* F. Opr. p. 96. 351. §. 10. *Run. Jonæ* Elem. lingv. feptentr. Torf. Hift. Norv. T. I. p. 126-28.

(q) Idem Nord. F. Opr. p. 10. it. 165. &c. *Schön.* Norsk. Opr. p. 73-74.

(r) *Schön.* Norsk. Opr. p. 196-99.

qvod, ſi Germania ſeptentrioni ſuo ore loqvi dediſſet, evenire potuiſſe neqvaqvam videtur. Qvo autem nomine lingva illa primitiva, qvæ ſeptentrionalem & Germanicam (qvibus omnes dialectos, qvæ ad utramqve pertinent, includimus) peperit potisſimum appellanda ſit, plene non conſtat. Perilluſtri *ab Ihre* (s), maxime placere videtur *Scythicam* appellare. Nobis vero, ſalvo viri maximi judicio, credere liceat eandem fuiſſe, qvam (etiamſi, absqve omni dubio, a primæva ſua forma, temporum lapſu, haud parum mutatam) veteres, a *Suhmio* (t) laudati, omnibus populis Gothicis ſeculo V. adhuc communem fuiſſe teſtantur; unde etiam eam, ſecundum ante dicta, *Gothicam* vocare mallemus. Cum vero Aſæ, qvorum pars Odino duce in ſeptentrionem penetravit, extra omnem controverſiam populis Gothicis annumerandi ſint, inde porro ſeqvi videtur, qvod lingva, qva uſi ſunt, pro prædictæ lingvæ Gothicæ dialecto haberi debeat. Cumqve nonnulli veterum conceptis verbis tradiderint, novam lingvam ab eis in ſeptentrionem introductam eſſe, cogitari facile poteſt, hanc eorum dialectum, ex qvo in ſeptentrione prævaluerat, eam fuiſſe, qvæ diſcrimini, qvo una lingvæ iſtius Gothicæ antiqvisſimæ propago, lingva ſcilicet ſeptentrionalis, ab altera, Germanica nempe, poſtmodum diſtincta permanſit, hodieqve diſtingvitur (u), præcipuam dedit cauſam. Et licet incertum ſit, cuinam Odinorum, ultimo, an priorum alicui, hæc lingvæ in ſeptentrione mutatio tribui debeat, eo tamen maxime propendet animus, ut priorum alicui tribuendam, certè emigratione Gothorum antiqviorem, eſſe credamus; Qvod ſi admittatur, ſimulqve cogitetur, Gothos ſeptentrionales, cum Germanicis, emigrationis Gothicæ ſocios fuiſſe, ratio, ſecus vix reddenda, facillime reddi poteſt, cur in lingva Ulphilæ qvædam, ut evidenter patet, ad ſeptentrionalem, & qvædam contra ad Germanicam, propius accedunt. Ipſa autem Ulphilæ lingva, cum diverſam in multis, tam a ſeptentrionali, qvam a Germanica conformationem præ ſe ferat, & præterea varia ex lingvis, qvas, ante Gothorum emigrationem, nec Germaniæ, nec ſeptentrioni innotuiſſe conſtat, admixta habeat, nec pro Germanica, nec pro ſeptentrionali haberi recte poterit, ſed pro nova dialecto, partim ex utraqve mixta, partim, ſi ita magis placet, inter utramqve media, qvippe tam ex his, qvam vetuſtisſima Gothica, in ſolo tamen peregrino, tam extra Germaniam, qvam ſeptentrionem nata, verbo: ut accuratisſimam Celeb. *ab Ihre* finitionem (x) noſtram faciamus, pro *Gothica qvidem*, *ſed non Svio Gothica*, *at ita Gothica*,

(s) Catal. Reg. Sviogoth. Diſſ. 1. §. 3. Script. verſ. Ulphil. illuſtr. pag. 269. §. 21. Procem. Gloſſ. Sviogoth. p. V. ſeqv..

(t) Hiſt. om de udvandr. F. 1 B. p. 321-22.

(u) Tanker om det Danſke Sprog p. 9-10.

(x) Script. verſ. Ulph. illuſtr. p. 259. §. 5.

thica, ut ad Francos, Batavos, Anglos pæne æqvo jure pertineat, atqve ad Svecos Islandosqve. Qvæ cum ita sint, virum summum ægre non laturum confidimus, si subdubitemus hanc, Ulphilæ lingvam, s. lingvam Moesogothicam qvalis in Ulphilæ Evangeliis habetur, *dialectorum Saxonicæ, Alamannicæ, Islandicæ & ceterarum cognatarum matrem* (y) salutari posse. Ut enim jure meritoqve agnoscimus, Novum Testamentum Ulphilæ non tantum antiqvissimum monumentum esse, qvod in ulla lingvæ Gothicæ dialecto superesse scimus, sed nonnulla etiam antiqvissimi Gothorum sermonis, qvæ in omnibus reliqvis hujus, tam apud Germanos, qvam septentrionales, dialectis, suos scriptores serius nactis, perierunt, conservavisse; ita hoc monumentum lingvam aliter comparatam exhibere non potest, qvam qvalis apud Gothos in Moesia habitantes seculo qvarto viguit. Cum vero Gothi, ante seculum qvartum, jamtum per nonnullas annorum centurias hac illac per orientales Europæ regiones migravissent, & inter varios diversarum lingvarum populos interea egissent, imo interdum his permixti vixissent, ipsa rei natura credere non permittit, eos lingvam Gothicam, qvalis ante populorum Gothicorum in Germaniam & septentrionem introitum fuerat, invariatam conservare potuisse. Hæc tamen lingva, qvam antiqvissimam Gothicam supra vocavimus, (licet hodie plene non constet, qvalis ab initio fuerit, cum in dialectis, post enatis, tantum supersit), ea sola est, qvæ per temporum seriem, rerumqve ordinem, prædictarum dialectorum mater salutari merebitur, cum contra Moesogothica, æqve ac reliqvæ, in septentrione qvidem Danica, Svecica, Norvegica & Islandica, in Germania vero Alemannica, Francica & Saxonica, (qvo Anglo-Saxonicam etiam referimus), pro filiabus, ex ea, tanqvam ex communi stirpe, prognatis (z) haberi debeant. Et si nostram mentem ingenue profiteri liceat, ne qvidem certi sumus, Novum Testamentum Ulphilæ antiqviorem multo suæ dialecti conditionem, qvam scripta Norvegico-Islandica suæ, exhibere. Ut ut enim Thiodolfus de Hvina (qvem solum hic memoramus, cum de ætate Poëmatum ab eo editorum plene constet) 400 plus annis Ulphila sit recentior, utpote Haraldo pulchricomo coævus, ex ejus tamen carminibus, haud absqve ratione concludi posse videtur, qvod dialectus, qvam nobis exhibent, ab illa, qvæ plusqvam 400 ante eum annis in Norvegia viguerat, multum non abeat, imo qvod hæc, a tempore, Ulphilæ ævo æqvali, ad Thiodolfi ævum, insigniter mutata esse non possit; idqve qvia scripta seculi XIII. Norvegico-Islandica, qvæ 400 plus annis Thiodolfo recentiora sunt, eandem per omnia, qvâ hæc ejus carmina sustinentur, grammaticæ & syntaxeos conformationem integram servare potuisse reperiuntur, cum tamen vulgo notum sit, Norvegorum

(y) L. c. p. 99. 149. Prooem. Gloss. Sviogoth. p. 30.

(z) Conf. *Ihre* Catal. Reg. Sviogoth. Diss. V. cap. III. §. 2. p. 136. seqv.

cum exteris commercia, lingvæ mutandæ apta, 400 illis annis, qvi Thiodolfi ævum proxime ſecuta ſunt, multo freqventiora & majora fuiſſe, qvam prioribus 400, & qvod excurrit, qvi hoc proxime præceſſerunt. Ex qvo hujus rei experimento vere erui poſſe videtur, eam dialecti Norvegicæ conformationem, qvam monumenta antiqva Norvegico-Islandica, inprimis carmina, exhibent, non tantum ſeculo nono æqvalem, ſed longe etiam antiqviorem, imo Ulphilæ ævo haud multum inferiorem, haberi debere; eaqve hujus dialecti antiqvitas adæqvatam demum cauſam præbere videtur, cur, ut ſupra dictum eſt, dialectum Ulphilæ propius plurimis cognatarum referat. Qvo autem exſtantior hæc utriusqve ſimilitudo eſt, eo magis memorabile videri haud immerito debet, nonnulla eorum, qvibus a ſe invicem maxime diſtingvuntur, eadem eſſe, qvæ notas, ut ajunt, characteriſticas, lingvam Germanicam a ſeptentrionali diſtingventes olim conſtituerunt, hodieqve conſtituunt, ita e. g. *N* in fine infinitivorum Ulphilas, cum Germanis, commune habet, ſeptentrionales contra non admittunt. Ita porro articulo definitivo, vocibus ſuffixo, Ulphilas æqve cum Germanis caret, cum contra omnia, qvæ in lingva ſeptentrionali adhuc ſuperſunt, ſolutæ orationis monumenta ipſo ejus uſu plene declarent, eum olim non minus qvam hodie, ubi orationis ſeries poſtulavit, ſeptentrionalibus familiarem fuiſſe; inſcriptiones enim Runicæ, pro contraria ſententia a Celeb. *Benzelio* (a) adductæ, vel ideo nihil hac in re probant, cum orationem, qvalis in carminibus antiqvis etiam eſſe ſolet, omnes contineant abſolutè vel indefinite poſitam, in qva, ſecundum veteris lingvæ indolem, nullus huic articulo locus eſſe poteſt. Ita deniqve augmentis *ga* vel *ge* nec non *bi* vel *be*, variis vocibus præfixis, lingvam Ulphilæ, æqve ac Germanicam, a ſeptentrionali antiqva diſtingvi plane in confeſſo eſt (b); cui ne qvidem obſtat præfixum iſtud *ga* in verbis Moeſogothicis ſæpisſime otioſum eſſe, cum in his, ut in Germanicis, vere interdum appareat, in ſeptentrionalibus vero prorſus abſit; voces enim a Ceb. *Benzelio* (c) in contrarium productæ, antiqvæ ſeptentrionis lingvæ *ga* hocce vel *ka* præfixum, peritorum judicio vindicare eo minus poterunt, cum partim derivatio, qvam eis hoc fine tribuit, nimium qvantum dubia, & partim nonnullæ earum nimis in lingva ſeptentrionali recentes ſint, ut ad hoc probandum admitti qveant. Et ſi vel maxime concedi vere debeat, antiqvos ſeptentrionales *gnóg* & *nóg* (ſatis) tam ſimplex qvam in compoſitis, item *glíkr* & *líkr* (ſimilis), *Gnupr* & *Nupr* & qvædam alia, promiſcue ſcripſiſſe & enunciaſſe, attendendum eſt, hujus apud eos orthographiæ & pronunciationis rationem ex *ga* vel *ge* Ulphilæ

(a) Præf. ad Evang. Ulph. ab *Edw. Lye* edita p. 11 & 12.

(b) Conf. *Ihre* Append. ad Script. verſ. Ulph. illuſtr. p. 69.

(c) Præf. cit. p. 14.

philæ & Germanorum repetendam non esse, cum in ipsa, & sola qvidem, literarum, qvibus tales voces constant, proprietate sita sit.

§. 9. *An* Asamál *vel* Rúnamál *unqvam appellata sit.*

Cæterum, ut Dn. *Magnum Olavium* Laufasensem, ob eruditionem & insignem Poëseos lingvæqve antiqvæ peritiam, non sine honoris significatione memorare velim, ita mihi testimonia deesse videntur eorum, qvæ ex *Discursu* ejus *de Poësi septentrionali Stephanius* (d) adduxit, nempe priscos nostros majores Poësin nostram, vel *rhythmicum, a communi remotum, sermonem ASAMAL* appellavisse. Solum enim memoriæ lapsum locum dedisse credo huic Dni *Olavii* assertioni, cui ne minimam qvidem tribuo fidem, priusqvam testimonia, qvæ eam evincunt, ex historiis antiqvis nostra lingva scriptis producuntur. Idem a nobilissimo Historiographo *Torfæo* peto, ut scilicet rationes doceat, & testimonia adferat eorum, qvæ (e) *Sheringhamum* secutus scribit, &, qvantum qvidem video, approbat, nempe: lingvam Gothorum ante CCC. vel plures annos, in aliqvo monumento Danicè vel Norvegicè scripto, *Asamál* f. Asarum sermonem unqvam vocatam esse, ut inde patere possit, qvod vocula *Asamál* nomen lingvæ vulgare tunc temporis (f) fuerit; ad qvod ne qvidem sufficit, si vel scriptor aliqvis, vel monumentum qvoddam, lingvam ita semel appellaverit, nisi talis appellatio æqve accommoda sit, ac *Dönsk túnga* (Lingva Danica) & *Norrönt mál* (sermo Norvegicus vel septentrionalis), qvibus in Præfatione historiæ suæ *Snorro Sturlæus* usus est (§. 8.). Nec ullum novi exemplum, qvod hæc lingva unqvam, nomine ad tenorem vocis *Asamál* formato,

(d) Not. in Saxon. p. 12.

(e) Ser. Reg. Dan. Lib. II. cap. 4. pag. 129.

(f) Idem de *Sperlingio* (de ling. Dan. p. 40. 42.), *Bayero* (de convers. rer. Scyth. opusc. p. 253.) *autore anonymo* Dissertationum sur l'origine du langage (Efterr. om nye Bøger 1756. p. 225.) *Pontoppidano* (Atl. Dan. 1 D. p. 100.) & aliis multis, qvi hanc appellationem lingvæ tribuerunt, valet; qvemadmodum *Pontoppidani*, lingvam poëticam *Hovamál*, i. e. *aulicam*, vocatam esse (l. c.) tradentis assertio eo minus fundamenti habet, cum talis appellatio ipsi etiam lingvæ nostræ antiqvæ genio repugnet.

formato, vel *Danamál*, vel *Nordmanna-mál*, verum ſemper *Dönsk túnga*, *Norron túnga*, *Norröna*, *Norröno-mál* vel *Norrönt mál*, a veteribus appellata ſit; unde *Stephanius*, in ſuis ad *Saxonem* notis, nullo antiqvitatis teſtimonio ſuffultus, ſed ſola *Magni Olavii*, cujus ſententiam, ut ſupra memoratum eſt, prius adduxerat, auctoritate ſeductus, Lingvam Danicam ſ. ſeptentrionis antiqvam, non tantum (g) *Aſamál*, ſed & porro (h), hujus voculæ formam & ſimilitudinem, (cum *Wormio*), (i) ſecutus, *Runamál* dictam eſſe aſſerit, cum Runarum mentionem feciſſet, his verbis: *ab hiſce Runis lingva Danica antiqvitus RUNAMALI* (lege *Rúnamál*) *appellata fuit* (qvibus & id genus deceptus Celeb. *Hickeſius* (k), lingvam noſtram *Runicam* vere dici credidit). Verum (ut Brynjulfus Svenonius, in Epiſtola ad *Wormium* (l), jamdudum dubitavit lingvam Danicam ſimpliciter *Rúnamál* a veteribus unqvam dictam eſſe) in omnibus id genus rebus a ſola analogia argumenta ducere nec licet nec ſufficit, ubi exempla uſu probata deſunt, qvibus ſolis demonſtrari debent, niſi genio lingvæ nativoqve decori vim inferre velimus. Ita nemo noſtræ lingvæ peritus, absqve ſoloecismi metu, eqvum *skiölldóttann* (ſcutulatum) vel vaccas *skióttar* dicet, licet utraqve vox eandem coloris varii ſpeciem notet. Ita vacca *dumbótt* dicitur, qvæ ejusdem eſt coloris, ac eqvus qvi *vindóttr* (undulatus) audit. Qvæ & multa alia ejusdem farinæ, ex uſu loqvendi unice diſcenda, peregrinos, qvamvis eruditisſimos, ex ſolis libris plene diſcere poſſe vix exſpectandum eſt. Fateor eqvidem *Olaum Hvitaskálld* in *Skállda* ſ. verius Tractatu de literarum proprietatibus ſcribere: " Samhliódendur eru XII. í *rúnamáli;* v. þeir er nálæg- „ er eru raddarſtöfum, eru kallader hálfraddarſtafer af úfródum mönnum". i. e. *Conſonantes in RUNAMALI XII. ſunt, qvorum qvinqve, qvi ad vocales propius accedunt, ſemivocales indoctis audiunt:* & mox: " þat er „ r. n. m. l. f. kalla ſumer menn med þeſſum Stöfum teliandi í Latinu ſtafrofi". i. e. *Hos ſc. r. n. m. l. f. in alphabetho Latino ad literas hujus generis referri*

(g) Pag. 14.
(h) Pag. 45.
(i) Litt. Run. ed. in fol. p. 32.
(k) Theſ. ling. Sept. P. III. in Præf.
(l) Epiſt. *Wormii* p. 1062.

ferri qvidam volunt: nec non paulo infra, poſtqvam Logogryphum: SPRENGD MANNZ HÖK, FLYDI TVVI BOLL: qvo Dominum ſuum Valdemarum Daniæ Regem totum alphabethum Runicum complexum eſſe refert, attulit; " Z „ hefer náttúrlega í ſer tveggia ſtafa hlióđ t oc ſ, eda d oc ſ, ſva ſem X hefer „ tveggia ſtafa hlióđ c oc ſ, eda g oc s, oc af þvi er hvargi ſtafr x oc z ritadr í „ *rúnamáli* (alteri Codici: *rúnom*) eda í fornu latinu-ſtafroſi ": i. e. *Z duarum literarum t & s, vel d & ſ, ſimiliter etiam x duarum, c & ſ, vel g & s, ſonum naturaliter continent, unde harum literarum, x & z, neutra aut in RUNAMALI (inter Runas) aut in alphabètho Latino antiqvo exaratur.* Aſt omnia hæc loca evidenter oſtendunt, *Olaum*, qvi hic in Alphabetho enucleando totus èſt, diſcurſus hoſce ſuos, & inprimis grammaticam de Runis doctrinam, *Runamál* appellare; de ipſa vero lingva nullum horum locorum intelligere poſſum, qvippe qvæ, ſi *Runamál* genio ejus convenienter, ut *Norrönt mál*, formandum eſſet, non *Runamál*, ſed *Runir* appellanda fuiſſet. Ut autem vox *Runir*, noſtra lingva, non literas tantum, ſed etiam varias illas artes, qvæ Runis olim docebantur, notat, ita *Olao* hic *Runamál* vocare placuit qvod de Runis, ſ. literarum in lingva noſtra, qvam promiſcue *Danska túngu* & *Norrönu* vocat, numero & poteſtate docuit; qvam ejus mentem recte me aſſecutum eſſe, & artem ejus orthographicam voce *Runamál* vere intelligi debere, indicio eſſe poteſt, qvod de hoc *Runamáli* ſcribens easdem in eo literas, ſc. r. n. m. l. ſ., qvæ Grammaticis Latinis ſemivocales audiunt, a reliqvis conſonantibus diſtingvat, niſi qvod Alphabethi Latini ordinem invertit. Hanc vocis hujus acceptionem ulterius illuſtrat computus antiqvus *Blanda* (m), his verbis: " Sólaraulld er köllot concurrentis aulld *at bók-* „ *máli* ". i. e. *Cyclus ſolaris, AT BOKMALI,* (non, *in lingva librorum*, ſed ſecundum regulas, qvas eruditi in libris computiſticis, qvacunqve demum lingva exaratis, præſcripſerunt), *Cyclus concurrentis dici ſolet.* Ita etiam dicimus: " bókin er mikit eda lítit mál ". i. e. *liber magnæ vel parvæ,* non lingvæ, ſed *molis,* materiæ vel argumenti *eſt;* idqve recte omnino *Bartholinus*

(m) Cap. XI.

tholinus intellexit (n), poſt adducta, ex *Skállda*, *Olai* verba ita ſcribens: *eſſe ſibi ſermonem de literis Runicis ſatis innuit in diffuſa trium literæ accidentium explicatione;* ſed paulo infra, verba: "í Runamáli", vertenti: *in Runica lingva*, accedere neqveo, cum verti debuiſſent: *in doctrina Runica*, vel, *doctrina de Runis;* id qvod ipſe Olaus, ſcriptionem ſuam de *x* & *z Runamál* vocando, & hocce *Runamál* cum Alphabeto Latino veteri conferendo, ſatis declarat. *Reſenium*, qvi in Præfatione *Eddæ* a ſe editæ (Lit. J. 3. a.) repetiit, lingvam noſtram olim *Aſamál* dictam eſſe, præterire facile poſſum, cum hæc ejus aſſertio illis ſolum nitatur, qvæ *Stephanius*, ut ſupra dictum eſt, *Magni Olavii* ſententiam, omni fundamento deſtitutam, ſecutus, hac de re ſcripſerat; nam qvamvis hi omnes egregii prorſus viri fuerint, idoneis tamen harum ſuarum aſſertionum, ut pro veris admittantur, teſtibus indigent, qvalium hic non niſi unus, *Olavius* ſcilicet, adeſt, qvem reliqvi duo ſecure exſcripſerunt.

§. 10. *An* Orcadenſis, Hetlandica, Grönlandica, Færöenſis *vel* Islandica *olim dicta ſit; & an à carminum antiqvorum obſcuritate ad mutationem lingvæ hodiernam valeat conſeqventia.*

Hæc autem lingva nec *Orcadenſis*, *Hetlandica*, *Grönlandica* vel *Færöenſis* unqvam appellata eſt, qvamvis olim omnibus his terris vernacula fuerit; neqve me memini in antiqvis hiſtoriis vel aliis monumentis *Islandicam* vocatam legiſſe, priusqvam apud Danos, Norvegos, & Svecos ita mutata erat, ut nos, veteri ſua lingva, qvam puram & incorruptam ſoli adhuc tenuimus, loqventes, non intelligerent. Hæc autem lingvæ mutatio in regno Norvegico Erici Pomerani tempore maxime notabiliter coepta, poſtea ſenſim invaluit. Imo in ipſa Islandia, negari omnino neqvit, qvin lingva inde a morte *Gudbrandi* Holenſis epiſcopi 1627, inprimis tamen ab anno 1675, qvo *Brynjulfus Svenonis* Skalholtenſis epiſcopus fatis conceſſit, valde mutata, vocibusqve peregrinis varie permixta, plurimum priſtini leporis amiſerit; ab eo enim tempore nemo hac in terra inventus eſt, qvi veram lingvæ noſtræ, cum ſcribendum eſſet, orthographiam plene calleret, præter *Arnam Magnæum*, & paucos alios, ab eo edoctos; & deplorandum ſane eſt deforme illud & prorſus corruptum ſcribendi

(n) Ant. Dan. Lib. III. cap. 2. pag. 656.

bendi genus, qvo permulti nostratium, a majoribus, inprimis in nativo particularum decore, immane qvantum degeneres, hodie utuntur; qvod tamen non impedit, qvominus antiqvam Daniæ & Norvegiæ lingvam, etiam in hunc usqve diem, omnibus aliis orbis gentibus melius intelligamus. Nam etiamsi omnes illæ voces antiqvæ, nostratium paucissimis hodie intellectæ, qvas liber hicce meus (Glossarium suum Juridicum, qvo hæc Commentatio etiam pertinet, intelligit) complectitur, satis testentur, qvantam apud nos mutationem lingva Danica subierit; hæ tamen, ob paucitatem suam, vix ac ne vix qvidem in censum venire possunt, si cum integro legum nostrarum corpore, & innumera illa verborum lingvæ septentrionalis, cuilibet e vulgo perspicuorum, copia, qvam continet, conferantur. Sed vocabulorum poëseos antiqvæ obscurorum & intellectu difficilium longe diversa ratio est; horum enim bene multa tanta hodie caligine involuta sunt, ut vix sperari possit, omnia unqvam posthac recte intellectum iri; talis vero difficultatis præcipuæ causæ, non tam in lingvæ mutatione sitæ sunt, qvam in Codicum pergamenorum, corruptis lectionibus emendandis, & lacunis supplendis, aptorum, paucitate, & maxime in ipsorum poëtarum antiqvorum consvetudine, qvos, data opera, carmina sua sæpius obscura reddidisse *Edda* his verbis testatur: "Enn þetta er at segia úngom skálldom, þeim er „ gyrnaz at nema skálldskaparmál, ok heyia (hefia) ser ordafiöllda med fornum „ hæitum, edr (gyrnaz þeir at) kunna skilia þat sem myrkt er qvedit oc hulit". i. e. *Hæc junioribus poëtis suggerenda sunt, qvi artis poëticæ regulas discere, verborumqve copiam, antiqvarum appellationum ope, sibi comparare, vel obscura & involuta, qvæ poetæ cecinerunt. intelligere avent.* Unde videmus appellationes poëticas plebi, qvæ earum rationes ignoravit, priscis jam tum seculis occultas, i. e. intellectu difficiles & obscuras, fuisse; qvid qvod Gretter, qvamvis ipse poëta, *vita* ejus (o) teste, carmen, qvo Loptus f. Hallmundus, in montibus mediterraneis ei obvius, domicilii sui locum, emblematibus poëticis adumbravit, non intellexit; evidenti argumento, vulgus non antiqvis magis, qvam nostris, temporibus, appellationes poëticas obscuriores intellexisse; qvod & *Magnus Olavius* Laufasensis in Discursu suo de Poësi Islandica,

(o) Ed. Isl. cap. 56. pag. 130.

dica, a *Resenio*, in Præfatione Eddæ (p), citato, recte observavit; idqve qvia poëtæ tam antiqvorum, qvam nostrorum temporum, multis troporum & figurarum speciebus, qvas soluta oratio non admittit, usi sunt (*); & ea ratio est legis de libello vel poëmate famoso in *Cod. Magnæo* Tit, *Mannh.* (c. 27.). "Eigi skal at skálldskaparmálum ráda". i. e. *Verba famosa secundum regulas artis poëticæ* (translate, tropice, metaphoricè &c.) *non sunt resolvenda:* qvam Constitutio Erici Regis ex Codice eximi jussit. Omni ergo robore destituitur *Petri Resenii* argumentum, qvi in *Islandia* sua adhuc inedita, lingvam apud nos eandem ac olim non esse, inde concludit, qvod abstrusiora poëmatum antiqvorum loca nunc non nisi difficulter intelligamus; sola enim incuria hæc est, inde manifesto enata, qvod eorum, qvæ in supra citata Eddæ Præfatione de multifaria poësеos antiqvæ æqve ac recentioris â communi sermone diversitate, recte scripserat, oblitus, poëticum dicendi genus olim & nunc idem prorsus cum vulgari fuisse falsò sibi persvaserit.

(*) Qvod non tantum recentiores, sed veteres etiam septentrionis Poëtæ, qvo ingeniosiores haberentur, carmina sua, ut *Verelius* (q) dudum observavit, *obscuritatibus studio involverint*, *ut a vulgo*, *artis Scalldicæ imperito*, *sine expositione non intelligerentur*, exemplis, tam in Præfatione ad præsentem autoris nostri editionem, qvam in ipsa hac commentatione, a *Vidalino*, notatis unum ex historia seculi Xmi addit *Gisla-Saga Sursfonar* (r) carminis, qvo Gislius se Thorgrimum occidisse imprudenter qvidem, sed obscure tamen, significaverat, sensum, sororem ejus Thordisam penitius rimando evolvisse perhibens. Alterum huic perqvam simile ex ejusdem seculi historia *Vigaglums-Saga* (s) suggerit, carmen, qvo Vigaglumus obscure gloriatus fuerat, qvod verus Thorvaldi Krokii occisor, causa licet peracta, nondum innotuisset, nemini adversariorum suspicionem rei movisse docens, prius-qvam Thorvardus, reconditum sensum, qvem mente revolvendo assecutus erat, illis explicuit. Tertium, ad historiam seculi undecimi pertinens, *Grettis-Saga* (t) subministrat, specimen exhibens carminis a Grettere, iram, qvam nautæ ob carmina illusoria in eum conceperant, placaturo, in Haflidium conjecti, cum ipse consu-

(p) J. 3. a.
(q) Not. in Hist. Hervoræ pag. 4.
(r) Ed. Isl. cap. 18 & 19. pag. 152 - 53.
(s) Ed. Isl. cap. 23 & 24. p. 229 - 30.
(t) Ed. Isl. cap. 19. pag. 94 - 95.

consuluisset, ut carmen ederet, *qvod qvamvis sensu penitus evoluto, omni careret probro, obiter tamen auditum, & secundum externam verborum formam sumtum probrosum videri possset.* Plura hic cumulare superfluum ducimus, inprimis cum *Skálldæ* f. artis veterum Poëticæ autor magnum satis carminum, qvæ veteris ævi Poëtas etiam in ipsa descriptionum & appellationum obscuritate insigne Poëseos artificium data opera posuisse plenissime demonstrant, apparatum dudum collegerit. Ex qvibus qvilibet lingvæ nostræ cognitione vel leviter tinctus convinci statim poterit, omnes ejus generis difficultates sive ex præpostero vocabulorum ordine eorumqve transpositione, sive ex periphrasibus & tropis, sive ex vocum transformationibus & syntaxeos violationibus, qvo phrases ellipticæ etiam pertinent, sive ex aliis, ligatæ orationi præ soluta propriis, natas, qvæ in Poësi Anglo-Saxonica *Hickesius* (u) observavit & fuse explicuit, in septentrionali utramqve, ut ajunt, paginam facere. Nullum ergo a carminum antiqvorum obscuritate, & difficultatibus, qvas ea hodie explicaturi sentiunt, ad lingvæ mutationem jure duci potest argumentum; Imo qvæ de his eruditorum, non exterorum tantum, sed Islandorum etiam, qverelæ exstant, non tam in ipsa vocum & appellationum poëticarum obscuritate, licet hæc sæpius permagna sit, qvam in eo sitæ sunt, qvod plurimi eorum, qvi carminibus explicandis manum hactenus admoverunt, sufficienti, ad falsas lectiones, qvibus carmina præ soluta oratione scatere solent, detegendas & recte corrigendas Codicum Msstorum copia destituti fuerint; unde etiam evenit, ut magna pars carminum antiqvorum, qvæ edita habemus, vitiis librariorum ita corrupta deprehendantur, ut mirum videri minime debeat, qvod omnem interpretantium diligentiam frustraverint. Ubi vero sufficiens bonorum Codicum apparatus suppetit (& suppetere nobis in thesauris Magnæanis, lætari præ multis possumus), spem fovemus certissimam, maximam saltem omnium poëmatum antiqvorum, qvæ adhuc supersunt, partem, recte intellectum iri; Codices enim, qvo antiqviores adsunt, eo etiam accuratius carmina exhibere, & qvo plures numero, eo majorem lectionum variantium apparatum subministrare solent, qvibus inter se diligenter collatis, & ad regulas artis rite examinatis, interpres lingvæ veteris artisqve poëticæ majorum satis peritus tam falsarum lectionum originem detegere, hasqve emendare, qvam veras ab eis seligere, ut plurimum, poterit; cujus qvidem rei in nostra carminum in *Kristni-Saga* & *Gunnlaugs-Saga* occurrentium interpretatione tot jamtum experimenta dedisse confidimus, ut omnibus cordatis ad oculum patere possit, cl. *Schlözerum* (x) inconsiderate edixisse: *nullum amplius Islandum esse, qvi Regneris Lodbrokis Epicedium, aliave poëmata antiqva intelligat*, modo recte exarata

 & lecta

(u) Præf. Thes. p. 18. 19. it. Gramm. Anglos. c. 23. Thes. P. 1. pag. 187-203.
(x) Isl. Litterat. pag. 56.

& lecta ob oculos habeat; cum qvædam, isto Regneris multo difficiliora, recte, ut speramus, intellecta hic exhibeantur. Et si qvædam forte tandem carmina supererunt, qvæ, qvia integra satis & incorrupta ad nos non pervenerunt, plene intelligi neqvibunt, ea, si cum reliqva horum multitudine comparentur, neqve in censum venire merentur, nec vel usui poëmatum antiqvorum historico & philologico, vel Islandorum in his explicandis peritiæ nocere magis poterunt, qvam vexata illa & nondum plene intellecta loca, qvæ in Corpore Juris Romani adhuc superesse, tot conjecturarum volumina, de eis emendandis & explicandis scripta, docent, vel hujus juris in judiciis Germaniæ usum tollere, vel jurisperitiæ Germanorum, totum per orbem eruditum maximo suo merito celebratissimæ, detrahere, valent. Qvod vero ad mutationem, lingvæ Islandicæ hodie inductam, in genere attinet, concedere qvidem *Sperlingio* (y) debemus, religionem Christianam, anno 1000 in Islandia receptam, nonnulla peregrina in eam introduxisse; ast cum vel diligentissima monumentorum antiqvorum perlustratio unumqvemqve convincere facile possit, omnia hæc paucis tantum constitisse vocibus & loqvendi formulis ecclesiasticis, qvales apud Svecos *Jacobus Boëthius* (z), & alii annotaverunt, notabilis interpolatio lingvæ per has eo minus induci potuit, cum earum haud paucas Islandi, peregrinis rejectis, suæ lingvæ vocibus & loqvendi formulis exprimere vere fategerint; qvemadmodum nec *multa ei*, ut *Sperlingius* (a) arbitratus est, per religionem Christianam *perire* potuerunt, cum plerarumqve rerum & formularum solennium, ad sacra ethnicorum pertinentium, memoriam poëmata, leges, aliaqve monumenta antiqva, omni data occasione conservare studuerint; dignitatum vero nomina ipse insuper horum post religionem christianam dudum receptam usus ab interitu vindicaverit; imo ne qvidem aliter per naturam evenire potuit in populo, qvi non tantum literas strenue colere, sed etiam historiæ suæ conscribendæ manus admovere coepit, ante integrum seculum a religione Christiana introducta elapsum, dum multi, qvi a parentibus suis, olim ethnicis, omnium qvi ad ethnica sacra pertinuerant, rituum & appellationum notitiam haurire potuerunt, adhuc in vivis erant. Et qvod nulla insignis mutatio per religionem Christianam lingvæ Islandicæ vere inducta sit, tam ipsæ leges, qvam alia seculi XI. XII & XIII. scripta satis insuper docent, qvatenus præ reliqvis lingvam, ut elegantissimam, etiam purissimam exhibent; & si qvæ inter *Arii*, *Snorronis*, & aliarum, qvæ optimæ nobis habentur, historiarum (qvas *Sperlingius* (b) seculo demum

(y) De Ling. Dan. p. 21. &c.

(z) Differt. de mut. lingvæ Sveo-Goth. Præf. *Joh. Ihre* Upf. 1742. p. 11. §. 1.

(a) L. c. p. 22.

(b) L. c. p. 23.

demum XIV. prodiiſſe minus recte aſſerit, cum plurimas earum ante annum 1201 ſcriptas fuiſſe ad cap. 1. autoris (c) probaverimus, reliqvas vero ſeculo XIII. maxime ſcriptas eſſe notisſimum ſit) ſtylum differentia occurrit, hæc, præter diverſum ſcriptorum ingenium, maxime in eo poſita eſſe deprehenditur, qvod ſcriptores *Ario* poſteriores majorem eo in oratione polienda & ornanda operam collocaverint, non vero in tali lingvæ mutatione, qvæ diverſam ei, ſeculo XIII, præ XII, ætatem vel periodum condere valeat; unde etiam *Sperlingius* omni veritatis præſidio deſtitutus (d) aſſerit, lingvam Islandorum *tot peregrinis vocabulis ſeculo duodecimo locum feciſſe, ut nihil ſupra.* Majus multo momenti ad lingvam Islandorum mutandam vere contulerunt continua eorum a ſeculo inde XV. primum cum Anglis & Germanis, & poſt cum Danis commercia, inprimis gl. m. Friderici qvinti Daniæ Regis tempore, qvo exteri haud pauci opificiorum, & aliarum ad res oeconomicas pertinentium negotiorum, cauſa in Islandia conſederunt, & maxime tamen craſſa illa, qvæ inſulæ ſeculo XV. incubuit, barbaries; ita ut præter *ipſum temporum decurſum*, *Arngrimo* (e) memoratum, aliæ etiam hic acceſſerint cauſæ; hæc tamen mutatio nunqvam adeo invaluit, ut cum *Sperlingio* (f) affirmari vere potuerit, lingvam ideo *Danicam potius dici* debere *qvam Islandicam*, cum ne hodie qvidem Danus Islandum, Islandusve Danum, ſibi primo auditum, intelligat. Cauſæ vero hujus rei variæ ſunt, & primo qvidem, qvod mutatio, per commercia, ab exteris introducta, in eorum ſermone, qvi loca, ſtationibus mercatorum proxima, incolunt, fere ſubſtiterit, ad remotiores vero & montanos, qvi non niſi raro exteros vident vel audiunt, nunqvam plene penetraverit. Deinde etiam qvod haud pauci exterorum, qvi fixas ſibi ſedes in Islandia elegerunt, incolarum lingvam tandem aſſumſerint; qvemadmodum pleriqve in Islandia negotiantes ea, licet haud parum corrupta, vulgo uti ſolent, ubi cum incolis, lingvarum peregrinarum imperitis loqvendum eſt. Accedit tertio, qvod Islandia ſemper viros qvosdam inſignis ſimul eruditionis & auctoritatis habuerit, qvi non exemplis tantum, ſed ſcriptis qvoqve & monitis gravisſimis, qvin præmiis etiam, ad lingvam antiqvam conſervandam, excolendam, & ubi nutare videbatur, reſtaurandam omni data occaſione populares animare non deſtiterunt. Agmen claudit 4) vulgo etiam Islandorum ab antiqvis inde temporibus familiaris, & nunqvam in hodiernum usqve diem interrupta, ſcriptorum antiqvorum inprimis hiſtoricorum lectio, qvæ utiqve maxime effecit, ut lingva-

---

(c) Pag. 6 & 7.
(d) L. c. p. 25.
(e) Crymog. p. m. 28.
(f) L. c. p. 11. 12.

lingva antiqva, in hunc usqve diem, nuspiam penitus interire potuerit (g), ſed qvod multo magis plurimis in locis ſatis adhuc integra perſtiterit. Ut igitur a nobis longisſime abeſt, ut cum *Runolpho Jonæ* (h) contendere velimus, *Islandos lingvam avitam & antiqvisſimam, qva primi inſulæ habitantes uſi fuerant, inviolatam, & ab omni exterarum lingvarum commiſtione illibatam, in hunc usqve diem retinuiſſe*, ita contrariam eorum ſententiam, qvi hanc eis prorſus periiſſe ſtatuunt, ſimiliter rejicere veritas & experientia jubent. Qvanta enim cunqve vitia illa ſunt, qvæ ſermoni converſatio cum exteris, ſcriptis vero qvorundam Islandorum hujus & ſuperioris ſeculi, vel in his rite perpoliendis ſocordia & negligentia, vel formæ procedendi Danico-Norvegicæ, verborumqve & formularum Juris, per hanc introductarum, perverſa imitatio, vel deniqve ſtulta nonnullorum, qvi Islandica exoticis miſcendo gloriolam forte aucupati ſunt, affectatio, intulerunt, a *Vidalino* noſtro, & *Olavio* (i) tantopere deplorata, ea tamen minime impediunt, qvominus univerſa Islandorum plebs non tantum autores antiqvos, qvi ſoluta oratione ſcripſerunt, ſed etiam Poëmata ſimpliciora plene ſemper intellexerit hodieqve intelligat; qvod ne qvidem mirum videri debet, cum ipſa hæc ſcripta, diurna fere manu per aliqvot ſecula verſata, magna ex parte memoriter teneant, & cum lingva, qva adhuc utuntur, præter ipſas voces, easdam adhuc declinationum & conjugationum formas, easdem caſuum modorum & temporum obliqvitates, verbo eandem Grammatices & Syntaxeos univerſæ conformationem ſervet, qvas non tantum Poëmata Eddæ, Sæmundinæ vulgo dictæ, qvorum ætas incerta eſt, ſed etiam Poëmata Thiodolfi de Hvine, qvæ ad ſeculum IX. pertinere certo conſtat, exhibent. Ut enim *Runolphus Jonæ* (k), lingvam qvam Norvegi in Islandiam primo intulerunt, eandem fuiſſe, ac illam, qva a primordiis gentis Norvegicæ uſi fuerant, parum feliciter ex lingva Poëmatum *Havamál* & *Voluſpá* probare tentavit, cum horum Poëmatum prius ab ipſo Odino, ut falſo ſibi perſvaſit, minime conditum, & multo minus poſterius eo antiqvius, eſſe posſit, ita perpetuus fere hodiernæ Islandorum lingvæ cum his & aliis Eddæ antiqvioris carminibus, tam in plurimis vocibus, qvam in Grammatica & ſyntaxi conſenſus, validum, qvantum videmus, argumentum præbet, eam adhuc magna ex parte, ut olim erat, integram perſiſtere; cum dubitari neqveat, horum Poëmatum plurima admodum antiqva eſſe. Unde porro Cl. *Schlözerum* (l), ſcripta

---

(g) Conf. *Olavii* Reyſe igiennem Jsland p. 48-49. 186. 464. 700. 730-731. 823. 963. Tanker om det Danſke Sprog p. 20.

(h) In Elem. lingvæ Septentr.

(i) Jsl. Reyſe p. 48.

(k) Loco ſupra cit.

(l) Jsl. Litterat. p. 10. & alibi.

ſcripta Islandica qvæ hodie habentur, non antiqva *illa* eſſe, ſed *alia*, ex veteri Islandica, a ſeculi XVII. hominibus, ut vulgo intelligi poſſent, in novam verſa eſſe afferentem, qvod ipſe ſcripſit, vere neſciviſſe ſatis apparet; ipſe enim, ſi lingvam noſtram antiqvam unqvam diſcet, & Islandos hujus ſeculi ſua lingva loqventes audiet, ſtatim experietur, hoc, ut vir qvidam doctus nobis amicus ingenioſe monuit, non magis cum ratione a ſe dictum eſſe, qvam ſi *Qvintilianum Cicerone*, vel *Tacitum Livio* uti non potuiſſe ſtatuiſſet, niſi prius ex lingva Latina veteri in recentiorem transfunderentur.

III. *De Vocibus*
Vikingr & Víking
ad pag. 93. Not. 64.

§. 1. VIKINGR vulgo pro pirata ſumi ſolitum, qvemlibet latronem apud veteres etiam notat.

Non qvidem nos latet vocem *Vikingur*, qva autor hic utitur, ſæpisſime a veteribus pro pirata accipi; idqve ſine dubio *Wormium* (a), *Stephanium* (b), *Verelium* (c), *Reinhielmium* (d), *Bartholinum* (e), verbo, non ſolum eos, qvi piratarum antiqvorum mentionem obiter fecerunt, ſed plurimos etiam eorum, qvi veterum de his teſtimonia data opera collegerunt, permovit, ut hunc ſolum ſignificatum vocabulo tribuerent. Hoc vero loco *Vikingur* latronem indicat; ea enim altera hujus vocabuli ſignificatio eſt, ſecundaria qvidem vel translata, freqvens tamen veteribus & plurimum familiaris, qvotiescunqve narrationis circumſtantiæ, præſentibus ſimiles, occurrunt; eoqve ſenſu *Grettis Saga* (f), res qvasdam ſub Erico Comite Hakonis filio circa initium ſeculi XI. in Norvegia geſtas deſcribens, Thorerem & Ogmundum Halogienſes bis *Vikinga* vocat, qvamvis non memoret, qvod piratæ proprie fuerint, ſed tantum *berſerkir* i. e. Athletæ impotentis animi, *Upphlaupsmenn*, ſeditioſi (vel, ut qvidam Codices Msſti habent: *Uthlaupsmenn* i. e. excurſores), *Oéirdarmenn* i. e. homines effreni (g), & deniqve *ránsmenn ok illvirkiar* i. e. latrones & malefici, qvi fas & jura contemnentes, vi & rapinis in pacatos incolas graſſabantur, eisqve, impari æqve ac iniqva ſingularis ſecum certaminis conditione oblata,

(a) Monum. Dan. Lib. IV. pag. 269-70.
(b) Not. in Sax. p. 69. 98. 152.
(c) Not. in Hiſt. Hervoræ p. 47-48.
(d) Not. in Thorſteini Vikingii Vitam p. 105-107. & Ol. Trygg. Hiſt. p. 52.
(e) Ant. Dan. p. 437-58.
(f) Ed. Isl. p. 99.
(g) Ib. p. 97.

oblata, non ſolum bona, ſed filias etiam & conjuges extorqvere ſæpe ſolebant. Eodem modo Snækollum Norvegum, primis Olai Sancti Norvegiæ Regis annis tale vitæ genus ſecutum, Codices ejusdem *Grettis-Sagæ* Msſti etiam *Viking* appellant; ipſa vero narratio, qvæ de eo exſtat, aliud non indicat, qvam qvod *Berſerkur* fuerit, i. e. athleta infrenis, ex eorum numero, qvi in impreſſo (h), *Illvirkiar* i. e. facinoroſi, & præterea in Msſtis *Markamenn* dicuntur, id eſt, exules, criminum vel rei tantum, vel etiam condemnati, atqve ea de cauſa, ut olim (i), ita & tunc temporis, in montes & ſolitudines profugi. Qvamvis enim horum qvidam, ut Thorkell Thurrafroſt (k), & ſimiles, qviete agerent, victumqve venando qværerent, imo tractibus qvibusdam montanis habitandis & colendis occaſionem vere dederint (l), plurimi tamen ex ſuis hiſce latibulis identidem erumpentes furtis, rapinis, & cædibus pacem publicam turbabant. Nondum qvidem penitus in ſeptentrione exoleverat hoc hominum genus prima ſeculi XI. parte; antiqvioribus tamen temporibus multo freqventius fuerat, unde etiam hiſtorici, qvi res ultima ſeculi IX. parte & ſeculo X. geſtas deſcribunt, plurima talium exempla ſubminiſtrant. Ita Asgautus Norvegus, qvod *Berſerkur* i. e. athleta eſſet, vim aliis inferre ſolitus, *Vikingur* audit (m), ut & Gauſius qvidam, in Uplandia habitans, qvod rapinis infamis eſſet (n). Ita porro Molldius, qvi cum Herraudo, in Svecia Comiti, filiam vi extorqvere moliretur, a Thorſteine Norvego ſingulari certamine victus eſt, "*Vikingur edur Berſerkur*" (in qvibusdam Msſtis *half-berſerkr*) dicitur, qvaſi eadem notione utriqve voci juncta (o). Ita deniqve Randvidus, ob vim Thrando illatam a Thorgilſe Orrabeinis alumno Islando in Svecia occiſus, "Illmenni oc kappi mikill" i. e. *homo ſceleratus & athleta* famoſus, & mox *Vikingur*, appellatur (p); qvo etiam modo vocabula *Berſerkur*, *Illmenni*, & *Vikingur* in *Gullþoris-Saga* conjun-

(h) Loc. cit. cap. 42. p. 118.
(i) *Gautreks-Saga* cap. 1. pag. 2.
(k) *Olafs-S.* ed. Isl. Lib. I. pag. 115-116.
(l) Vid. *Verelii* not. in *Gautreks-S.* p. 14-15.
(m) *Vigaglums-S.* ed. Isl. c. 4. p. 186.
(n) *Droplaugarſona-Saga.*
(o) *Svarfdæla Saga* cap. 7.
(p) *Flóamanna-Saga* cap. 17.

conjunguntur, ubi de Gauto, ejusdem generis homine, ejusqve fociis fermo eft.

§. 2. *Hujus notationis ratio exemplis illuftrata.*

In omnibus hifce exemplis *Vikingr* non piratam in fpecie notat, fed generaliter tantum latronem, raptorem, graffatorem, cædibus, vi vel rapinis infamem; cumqve tales præ ceteris fuerint athletæ fupra memorati, aliiqve his fimiles, qvi omni humanitate vel fpreta vel fepofita, folo vero robore freti, qvidvis flagitii facile audere folebant, hæc eis appellatio maxime adhæfit, imo adhærere debuit, cum mores, ob qvos piratæ five Vikingi proprie fic dicti veteribus, & in his *Orkneyinga-þætti*, *ræningiar* f. *latrones* vel *raptores* interdum audiunt, fuis vere referrent; eaqve porro ratio eft, qvod idem *Orkneyinga þáttr Vikingi* appellatione qvemlibet qvi rem crudeliter, violente, vel infolenter gerit, notare voluiffe videatur, ubi Einarem Thambafkelferem Rognvaldo Orcadum Comiti narrantem inducit, Kalfum Arneris filium crimen perduellionis in Olaum Sanctum commiffum ita eluere conftituiffe, *ut filium Olai Magnum ad fceptra regni Norvegici eveheret, & contra VIKINGOS KNYTLINGORUM fuppetiis augeret* („at Kálfr vill hefia Magnus til ríkis, ok efla hann í móti Vikingum Knytlinga"); qvippe qva appellatione tyrannidis, qvam Knytlingi tunc temporis in Norvegia exercuerunt, autores & miniftri haud obfcure notantur. Si autem objiciatur athletas fupra memoratos ideo tantum *Vikingos* dictos effe, qvod piraticam forte olim fecerant: refpondemus primo: neminem hiftoricorum id indicaffe. Deinde piratica, in fe fpectata, genus erat vivendi tunc temporis minime infolitum vel fingulare, unde hi non magis nomen ducere potuerunt, qvam omnes alii, qvi, ut a piratica deftiterant, piratæ vocari defierunt, ubi alia nominis vel continuandi vel renovandi caufa non accesfit. Deniqve & evidentibus veterum teftimoniis conftat, eos etiam, qvi piratarum figna nunqvam fecuti fuerant, *Vikingos* dici, & in his Jokulem Ingemundi, in Gothia, Comitis, filium, qvi fec. IX. vias inter Romsdaliam & Jemtiam montanas latrociniis infeftavit; Hic enim, in qvibusdam *Vatnsdalenfium Hiftoriæ* Codicibus Msftis, non folum proprie *Stigamadur* ficarius vel latro, fed etiam *Vikingr* appellatur, qvamvis ipfe fimul profeffus inducatur (q), *fe, juvenum*

(q) Cap. 3.

juvenum nobilium more, opes qvæsiturum, piraticæ operam non dedisse; sed hujus loco *latrocinationem elegisse, licet in eo vehementius justo vel crudelius egisset* ("Eptir hætti ríkra manna sona aflada ek mer fiár, þó helldr „ væri freklega "). Rafn, *Eyrbyggia Saga* (r) teste, *Vikingus* vulgo dictus est, non qvasi pirata fuisset, sed *qvia homo fuit scelestissimus, qvi in Nordstrandis exul egerat* (" mesti illgerdamadur, oc hafdi legit uti á Nordurströnd- „ om "). Nec aliam ob causam Ospakus & socii (s) *Vikingar* appellantur; Nam licet naviculis etiam sæpius circumvecti vicinos aggrederentur; resqve eorum diriperent (" þeir höfdo jafnan skip fyrir Landi, ok tóko af hvers manns „ eigo edúr rekom þat er þeim syndiz) (t); Dux tamen Ospakus pirata nunqvam fuerat, sed *homo* tantum, ob injurias aliis illatas, *omnibus exosus & violentissimus* (" óþockafæll ok hinn mesti ójafnadarmadur "); Socii vero homicidæ, fures, vel alii erant, criminum causa vel profugi vel proscripti; verbo, tali constabant facinorosorum colluvie, qvalem Thorgilsis Orrabeinii tempore in Grönlandia coaluisse, post in insulas qvasdam se recepisse, & eruptionibus inde in continentem factis incolas infestasse, *Flomanna-Saga* (u) narrat; " um ve- „ trinn bar þat til, at mein mikit vard at útilegomönnom — þeir varo XXX. „ ok sekir allir, urdo menn af þeim fyrir ránom miklom ". i. e. *Accidit hac hieme maxima ex exulibus molestia — hi XXX. numero fuerunt, omnesqve criminum rei, magnis autem rapinis incolis graves erant.* Tales vero ne tunc qvidem pro piratis veri nominis haberi potuerunt, nihilo tamen minus mox (x) *Vikingar* vocantur; qvæ omnia, si conjunctim sumantur, satis credimus evincent, vocem *Vikingur* sæpe a veteribus pro qvolibet latrone usurpari.

§. 3. *Originarie vero & proprie MILITEM notat.*

Ast præter has notationes *Vikingr* apud veteres septentrionales, ut *latro* olim apud Romanos, *militem* vel *bellatorem* qvemcunqve significare

 nobis

(r) Cap. 102.
(s) Ibid. cap. 106.
(t) Ibid. cap. 99.
(u) Cap. 24.
(x) Ibid. cap. 25.

nobis videtur, tam in carmine Thorarinis Masahlidensis, qvod *Eyrbyggia-Saga* (y) conservavit, qvam in *Vatnsdæla-Saga* (z), de Jokule Ingemundi Vatnsdalensis filio, qvi nec pirata unqvam nec latro fuerat, referente: "Engi „Víkingur er meiri í öllum Nordlendinga-fiórdúngi": nam si vel concedamus, durum etiam viri ingenium hac appellatione obliqve notari, manifestum tamen est proprie hic indicari, *nullum tunc temporis, in provincia Islandiæ boreali, bellatorem Jokule valentiorem habitum fuisse;* hoc enim mulier qvædam dixisse perhibetur, ut singulare cum eo certamen dissvaderet. Idem porro confirmat *Laxdalensium Historia* (a), opilionem Helgii Hardbeinis filii, ubi Hunbogii robusti, qvi inter alios Bollii Bollii filii, patris cæsi vindictam de Helgio sumturi, signa seqvebatur, habitum & arma hero indicaverat, addidisse referens: "hann var hinn *VIKINGLIGASTI*"; Eo enim prædicato, (qvippe qvod secundum lingvæ veteris indolem, nexumqve orationis hujus loci, idem est, ac *hermannligasti*, qvo veteres hoc sensu vulgo uti solent), *Laxdalensium historiæ* autor, nihil aliud indicare voluit, qvam qvod opilio *virum vultu habituqve præ ceteris militari* esse, vel si mavis *athletam* referre, judicaverit.

§. 4. *Origo vocis, & notationis ita mutatæ historia & ratio.*

Hunc autem vocabuli *Vikingr* significatum, qvi & rarissime occurrit, antiqvissimum putamus & primitivum, vel a *víg* bellum, cædes, vel certius a *wik* vel *wig*, mansio, statio, propugnaculum, nobis *Vigi*, ductum, qvo etiam sensu *Vicenga* Anglo-Saxonibus *incolæ* sunt (b), qvasi terræ propugnatores dixeris. Hinc vero, ex qvo naves bellicæ in septentrione nostro parari, hisqve prædæ mari agi coeperunt, ad *piratam* denotandum vocabulum *Vikingr* facillime traduci potuit, priore scilicet & generaliore significatu, ad eam restricto militiæ formam, qvæ si non unica, certe principalis nostris tunc temporis facta est, postqve etiam permansit, qvamdiu Septentrio inter regulos & principes

(y) Cap. 30.
(z) Cap. 33.
(a) Cap. m. 83.
(b) Vide *Somneri* Vocabul. per *Th. Benson.*

pes bene multos, nulla ut plurimum foederum lege fociatos, divifus erat; cum enim horum qvilibet alterum ejusqve fubditos, utpote extraneos, pro hoftibus haberet, ipfaqve præterea vicinitas populis adhuc barbaris largam præberet disfidiorum materiam, neceffe fere erat, ut piratica, non tantum in immenfum invalefceret, fed & apud eos, ut apud Græcos, dum fimili in ftatu vixerunt, factum effe, poft alios *Bayerus* (c), notavit, belli publici fpeciem & nomen, piratæ vero militum, induerent. His ergo temporibus piratica gloriæ ducebatur, unde in *Edda antiqviore*, Sigurdus Fafnericida, qvafi honoris caufa, *Vikingur Dana*, imo, illi etiam, qvi jufto exercitu expeditiones, inprimis maritimas, fufceperunt, & in his Helgii Hundingi occiforis milites, Frekafteinem pugnatum navigantes, *Vikingar* dicuntur (d); eaqve de caufa ipfum vocabulum a *Wik*, qvatenus finum maris notat, deducere plurimis recentiorum placuit; neqve id injuria; piratæ enim nunc receffus litorum obfidere, & navigantibus inde infidiari, nunc, ubi finus portusve patebant, exfcenfionem prædandi caufa facere folebant; qvo refpectu *Lex antiqva Gulathingenfis* (e) prædonum maritimorum mentionem facit, qvi *in eundem finum vel portum, unde primum folverunt, populatum redeunt* („ heria í hina fömu vík"). Verum poftqvam majora regna in feptentrione enata funt, maxime poft Monarchiam Norvegicam, qvæ horum ultima, conftitutam, nova his rebus facies inducta eft, qvatenus regulorum & dynaftarum priorum fubditi, jam communi unius imperio fubjecti, ex hoftibus amici, ex extraneis cives facti funt. Tunc enim, *Sturlæo* (f) referente, de pace publica, in Norvegia, cogitari ftatim coepit, eamqve ftabiliturus ipfe monarchiæ fundator Haraldus Pulchricomus, ut vim, rapinas, latrocinia, ita & omnemint ra imperii fines piraticam lege palam lata prohibuit. Et qvamvis inveterata rapiendi confvetudo hac penitus deleri non poffet, fed nova in eam lege, poft *Grettis-Sagam* a *Torfæo* (g) defcripta, opus haberet Ericus Comes Haqvini filius; imo Olaus Sanctus, ex *Sturlæi* fententia (h), feveritate

---

(c) De Varagis opufc. p. 359.

(d) v. *Helga-qviþa Hundingsbana* 1. & 2.

(e) Collect. *Paufianæ* T. I. p. 242.

(f) Ed. Sv. T. I. pag. 100.

(g) Hift. Norv. T. III. p. 21.

(h) Ed. Svec. T. I. p. 734.

feveritate illa, qva piraticam æqve ac omnem vim publicam punivit, fubditorum in fe odia concitaret; Prima tamen ifta Pulchricomi lege ftatim effectum eft, ut nulla, poft ejus tempora, piratica in Norvegia licita cenferetur vel honefta, nifi qvæ in hoftes vel extraneos exercebatur; qvæ vero intra imperium in pacatos fiebat, odio & deteftationi effe, talesqve piratæ pro latronibus haberi coeperunt. Ita *Vikingorum* appellatio, olim honorifica, ad pacis publicæ turbatores tranfiit; idqve, qvantum ad Norvegiam attinet, huic legi deberi, præter alia, argumento effe poteft, qvod omnia hujus fignificatus exempla, qvæ fupra collegimus, ad tempora pertineant, qvæ ab ultimis Pulchricomi annis ad Olai Sancti imperium effluxerunt. Et hinc porro ratio patet, cur, non folum in Norvegicis, fed & in reliqvis feptentrionis legibus, etiam illis, qvæ ante religionem Chriftianam plene receptam latæ perhibentur, prædones maritimi aliis latronibus æqviparentur; Daniæ enim & Sveciæ, qvamprimum unius imperio fubjiciebantur, eadem, qvæ Norvegiæ, fecuritatis publicæ firmandæ, atqve ideo piraticæ intra patriam prohibendæ, fuerunt caufæ; qvibus tandem religionem Chriftianam, ut in feptentrione, plene ftabilita erat, novam etiam, & gravem qvidem, addidiffe, Canuti Sancti Daniæ Regis, (qvi cetera is fuiffe memoratur (i), qvi, apud Danos, piraticam intra patriam plene demum abrogavit) in Egillem increpatio (k), *qvod* fcilicet *piraticam exercendo*, *genus vivendi ethnico proprium*, *chriftiano vero prorfus indignum elegerit*, fignificanter notat. Hæc de vocabulo *Vikingr*.

§. 5. *De VIKING & HERNAD in fpecie.*

De ipfa piratica addere juvat, eam apud veteres *Viking* & *Hernad* promifcue vocari; unde novum videri debet hæc vocabula fibi invicem opponi in *Brandkroffa*þ*ætti* (l), his verbis: " Helgi Asbiarnarfon fór utan, ok var marga vetur „ í *hernadi*, bædi Orkneyom ok Noregi med frændom finom; Helgi var ok „ nockor fumor í *Vikingu*". i. e. *Helgius Asbiornis filius ex Islandia peregre*

(i) *Knytlinga-S.* cap. 34. p. 64.
(k) Ibid. cap. 38. pag. 70.
(l) Cap. 1.

regre profectus, cum cognatis suis, tam in Orcadibus, qvam in Norvegia multos annos HERNADI (prædationibus maritimis) *operam dedit; adhæc etiam Helgius aliqvot æstates VIKINGÆ* (piraticæ) *impendit.* Eandem distinctionem ulterius confirmat *Svarfdalensium Historia;* primo enim narrat qvomodo Thorsteinn & Thorolfus fratres, aliqvot per annos, maria prædando infestarunt (" þeir helldu í *hernad*"); & postea tamen Thorsteinem, cum eum pater de habitatione & conjugio monuit, respondentem inducit (cap. 4.): " Enda „ höfum vid enn ecki reynt ockur í einvígom edur *Vikingo* — villda ek fader, „ at þú vísadir ockur til *Vikings* nockors, þess er nockur frami væri í (sem mer „ væri nockur frægd í) at berjazt vid, ok bida ek annathvert bót edur bana, ok „ væri mín getit at nockoro ". i. e. *Nondum monomachiis vel VIKINGA* (*piratica veri nominis*) *vires experiri nobis licuit, — unde, pater, vellem, ut piratam aliqvem nobis indicares, cum qvo confligere gloriæ mihi esset, qvo aut victoria potiri, aut mortem ita oppetere liceret, ut aliqva mei memoria superesset.* Manifesta hic horum vocabulorum differentia; Sed non ita manifesta differentiæ ratio; nisi qvod *hernadur* (ab *her*, exercitus), generalius sit, omnesqve expeditiones militares, & omnia complectatur vastationis, manu militari, animove hostili factæ, genera; omnes enim horum in lingva septentrionali appellationes, vel ab *her* vere ductæ sunt, vel saltem ad 7c *heria*, proprietatum instar, apud veteres referuntur, unde earum plurimas data opera cumulat *Olai Tryggvini Vita*, de Sigmundi Bresteris filii in Sveciam, & Jomsburgensium in Norvegiam, irruptionibus agens; & qvidem de priore, his adhibitis loqvendi formulis (m): " her munum vær *veita uppgöngo*, ok skulom „ *fara hermannlega;* þeir ganga nú á land upp — ok *drepa menn, taka fe, brenna bæi* i. e. *hic, exscensione ab navibus facta, militari more agemus; ergo in terram egressi incolas occidunt, pecora rapiunt, villas incendunt;* De posteriore vero (n): " þeir *fara* sunnan yfir land *óþorsamliga,* „ *heria*, þar sem þeir koma, ok *ræna*, *böggva strandhögg* stór, *drepa margt* „ *manna, brenna bæi*, ok *fara herskilldi* yfir landit ". i. e. *Terram a meridie*

(m) Ed. Isl. Lib. I. p. 121.
(n) Ib. c. 160. p. 176.

ridie infeſtis armis peragrantes, *omnia*, *qvo venerunt*, *vaſtant & diripiunt*, *magnos pecorum greges pro commeatu mactant*, *multos incolarum trucidant*, *& hoſtili more regionem pervadunt.* Eodem ſenſu *hernadur* cum *rán* (rapina) in *Fóſtbrædra-Saga* (o) conjungitur, & actio ob res vi ablatas competens *hernadar-ſauk*, verbo, vis qvæcunqve publica, armis illata, ſive cædibus & rapinis, ſive incendiis aliave vaſtatione conſtaret, *hervirki* (militare factum, vel res hoſtili more geſta) veteribus audit. Talia autem omnia, antiqvisſimis ſaltem temporibus, cum ſibi licere putarent piratarum plurimi, in qvoscunqve obvios, tam pacatos & inermes, qvam armatos graſſari ſoliti, mirum non eſt, vocabula *hernadur* & *Viking* a veteribus indiſtincte uſurpari, ubi de piratica ſermo eſt, qvippe qvo tam ipſa militiæ antiqvæ forma, qvæ vel piratica, vel promiſcua in omnia violentia & crudelitate ſæpisſime conſtabat, qvam vetus hujus militiæ apud nos abuſus aperte indicatur. *Viking* tamen ſpecialius videtur vocabulum, eamqve proprie ſignificare militiæ vel piraticæ antiqvæ conditionem, qvæ ad juſti belli ſpeciem propius accesſit. Nam nunqvam ita omnem humanitatem exuerant majores noſtri, qvin, etiam anteqvam piraticæ licentia legibus publicis apud eos coërceri coeperat, maximum vulgò prædicaretur diſcrimen piratarum, qvi rem crudeliter gerebant, qvoslibet obvios promiſcue invadentes („fóro illa med hernadi ſinum"), & eorum, qvi ad alios tantum piratas delendos armati, mercatores marisqve accolas pacate tractabant („letu bændur ok kaupmenn fara í fridi") (p); illos pro hoſtibus generis humani, hos contra pro ſecuritatis publicæ aſſertoribus, & merito qvidem, ipſi veteres haud obſcure habent. *Hernadur* priorum, *Viking* vero poſteriorum mores, apte ſatis exprimit. Horum ergo vocabulorum differentia, qvam ſupra indicavimus, vel ad antiqvius hocce piratarum diſcrimen pertinet, vel ad recentius illud, legibus in piratas latis, ſtabilitum.

(o) Cap. 7.
(p) Conf. *Ihre* Gloſſ. Sviogoth. in voce *Viking*.

Chrono-

Chronologia rerum maxime memorabilium in *Gunnlaugs-Saga* & *notis* ad eam occurrentium.

Fundamentum totius ſupputationis eſt, qvod Gunnlaugus, poſtqvam Skaptius Thoroddi filius Legiferi officium ſuſceperat, tres annos in Islandia egerit, anteqvam peregre profectus eſt, tumqve XVIII. annos natus fuerit (conf. p. 63 & 65.). Prout autem cum *Arngrimo* & A. *Magnæo* ſtatuitur, Skaptium anno chriſti 1004 officium ſuſcepiſſe, vel cum *Torfæo* & *Buſſæo*, anno 1003, unius anni differentia per totum emergit. Nos, *Arii* fide, *Torfæum* ſeqvimur, cujus ſupputatio ſeqventem rerum ſeriem gignit.

A. C.

988. *Gunnlaugus Ormstunga* naſcitur p. 63. coll. cum p. 65.
995. *Olaus Tryggvii filius* Norvegiæ Rex.
1000. *Religio Chriſtiana*, eo auſpice, ab Islandis in leges recepta pag. 65.
— Comites *Ericus* & *Sveinn*, Hakonis filii, imperio Norvegiæ potiuntur.
1002. *Hallfredi Vandrædaskalldi* cum Rafne Aunundi filio lis p. 127. not. 85.
1003. *Skaptius Thoroddi filius* Legifer Islandiæ XXVII. annis pag. 63. & not. ibid.
1006. *Gunnlaugus Ormstunga*, poſtqvam Helgam Thorſteinis Egilli filii filiam ſibi pactus erat, peregre profectus, Norvegiam primum, & mox inde Angliam petit p. 81-87.
1007. *Gunnlaugus* hiemem apud Ethelredum Regem in Anglia agit, indeqve primum in Hiberniam, & poſt in Orcades, tandemqve in Vikam Norvegiæ navigat p. 87-103.
— *Rafn Aunundi filius* ex Islandia in Norvegiam, indeqve porro in Sveciam proficiſcitur pag. 111.
1008. *Gunnlaugus*, poſtqvam in Gothia hiemaverat, in Sveciam ad Regem Olaum Sveonem proficiſcitur, ibiqve odium Rafnis, ſententia de hujus in Regem carmine non ſatis honorifice lata in ſe concitat, poſtqve inde in Angliam, ad Ethelredum Regem, redit p. 109. 113. 119.
— *Rafn*, in ſatellitium Olai Regis primo receptus, ex Svecia in Norvegiam, & inde porro in Islandiam redit p. 115.

A. C.

1009. *Rafn* in Islandia, apud patrem, hiemem agit, poſtqve in Comitiis Helgam, Gunnlaugo pactam, uxorem, fruſtra licet, ambit, 117.

— *Gunnlaugus* in Anglia apud Ethelredum hiemat, & veniam diſcedendi, ob metum Danorum, fruſtra petit, p. 119-123.

1010. *Rafn* alteram hiemem apud patrem agit, tandemqve in Comitiis Helgam ſibi deſponſari curat, p. 119.

— *Gunnlaugus* hanc hiemem apud Ethelredum terit, a qvo tandem dimiſſus, primum in Norvegiam ad Ericum Comitem, & mox inde in Islandiam cum Hallfredo Vandrædaſkalldo navigat, p. 123-129.

1011. *Gunnlaugus* & *Rafn*, ob Helgæ matrimonium, ſingulare certamen in Comitiis fruſtra tentant, eaqve occaſione veteres *de duellis judiciariis* leges apud Islandos abrogantur; unde ambo, ut penitus confligere poſſent, peregre proficiſcuntur; p. 149. 151. 155. 159. 167.

— *Nialis* incendium, p. 159. cf. not. ibid.

1012. *Rafn*, in Norvegiam delatus, Gunnlaugum in Thrandheimo, & qvidem in Lifangria exſpectat; p. 169. conf. not. 107.

— *Gunnlaugus* in Orcadibus, apud Sigurdum Comitem, hiemem primum agit, poſt cum eo piraticam exercet, tandemqve inde in Norvegiam navigat, ibid.

1013. *Rafn Gunnlaugum* fruſtra exſpectat, tandemqve in Sveciam proficiſci parat. ibid. & 175.

— *Gunnlaugus* Hladis, apud Ericum Comitem, aliqvamdiu agit, poſt vero, *Rafnem* ſecutus, conflictu ambobus fatali in confiniis Norvegiæ & Sveciæ cum eo pugnat p. 169. 177-183.

1014. *Illugius Niger*, Gunnlaugi pater, in vindictam filii, Biörnem, Rafnis cognatum occidi, Thorgrimo vero pedem amputari curat p. 187-189.

— *Sveinis Barbæ furcatæ*, Daniæ Regis, mors, p. 120-21. not. 82.

— *Sigurdus Orcadum Comes* in Hibernia cadit, p. 174. not. 111.

1015. *Hermundus*, Gunnlaugi frater, hujus cædem vindicaturus, Rafnem navarchum, alterius Rafnis cognatum, occidit, p 189-191.

— *Erici Comitis*, Hakonis filii, e Norvegia abitus, & *Olai Sancti*, poſt Norvegiæ Regis, adventus, p. 174-175. not. 111.

I. Genea-

I. Genealogia Familiæ Myramannorum ad ductum *Egils-Sagæ* & *Gunnlaugs-Sagæ* cap. I.

Ulfus Oargi ſ. intrepidus
de Hrafniſta.
Sturl. ed. Sv. T. II. p. 486.

Berlo-Karius

Brunda — *Hallbera* Landn. S. L. I. c. 18.
Bialfius

Hallbiorn Halftröll v. ſemigigas.

Sotius de Sotaneſo.

Salbiorga — KVELLDULFUS DUX aut. cap. I.

Yngvar

Ketill Hængus ſenior.

Blæingus

Thorolfus ab Haralldo pulchricomo occiſus.

SKALLAGRIMUS Landn. S. L. I. c. 18. *Arng.* Crymog. L. II. Geneal. III. p. 120. — *Bera*

Hrafnhillda — *Thorkell* Naumdalorum Comes.

Thorhaddus de Hytardalo.

Balkius Hrutafiordi occupator.

Thorolfus qvi in Anglia militans occubuit.

EGILL aut. c. I. vide A.

Sæunna — *Thorfinnus Strenuus* Thorolfi Skallagr. filii ſignifer.

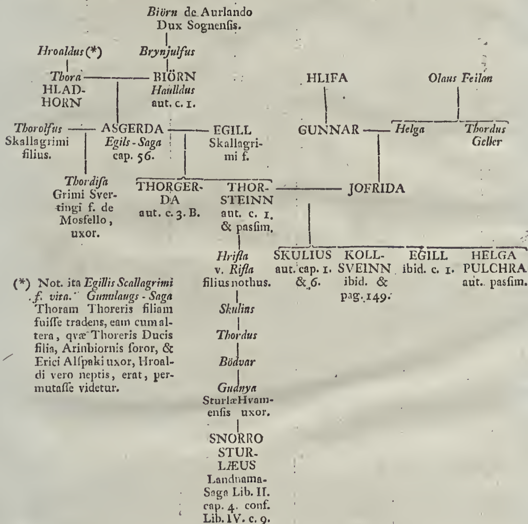
Ketill Hængus junior.

Thordiſa — *Besſius Godlaus* v. atheus Langav. occupator.

Thordiſa Landnamaſ. ed. Isl. p 32. ſed ib. p. 31. male *Thurida*. — *Arngeir* de Holmo Grettis-S. ed. Isl. c. 60. p. 132. male *Asgeir*.

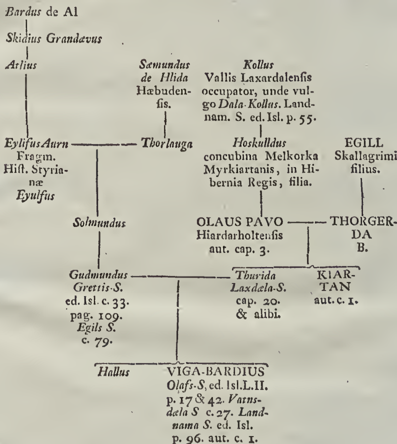
BIÖRN HYTDALENSIUM ATHLETA
Egils-S. Skallagr-S. Biarnar-S. Hytd. K.
Arngr. Spec. Isl. pag. 30; § 17. pag. 31. §. 23. & *Torf.* Hiſt. Norv. Tom. II. p. 139.

A. Genealogia Myramannorum ad SNORRONEM STURLÆUM continuata.

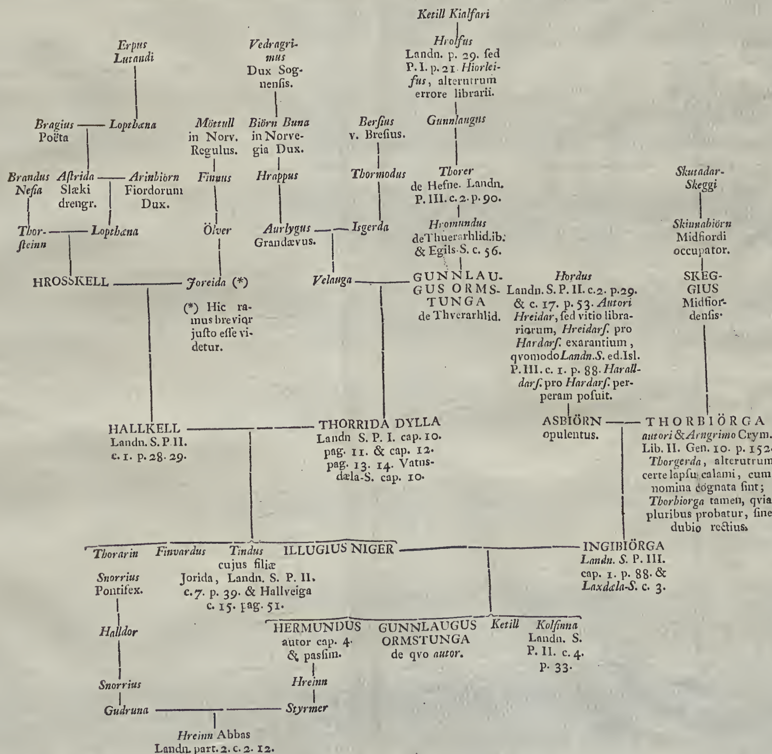

(*) Not. ita *Egillis Scallagrimi f. vita.* *Gunnlaugs-Saga* Thoram Thoreris filiam fuisse tradens, eam cum altera, qvæ Thoreris Ducis filia, Arinbiornis soror, & Erici Alspaki uxor, Hroaldi vero neptis, erat, permutasse videtur.

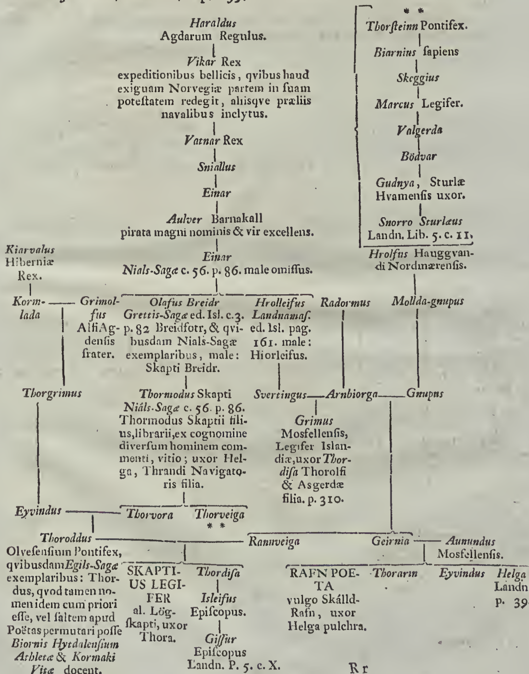
B. Genealogia Myramannorum ad KIARTANEM & VIGABARDIUM deducta.

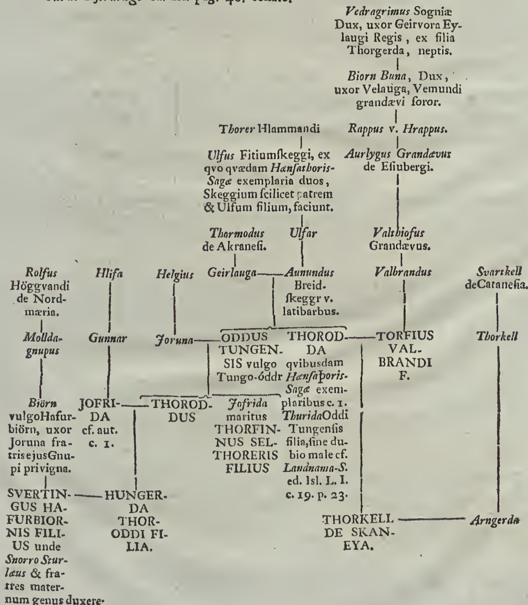
II. Genealogia *familiæ Gilsbeckingorum* f. *Illugii Nigri* ad cap. 4. aut. not. 36.

III. Genealogia *Rafnis Poëtæ & Skaptii Legiferi* ad aut. c. V. p. 56. not. 42. ex c. 5. autoris, collato cum *Landnama-Saga* ed. Isl. pag. 39. 134. 145. 146. 147. 161. 167. 168. 172. & *Append.* p. 177-78. nec non *Grettis-Saga* edit Isl. cap. 3. pag. 82. *Nials-Saga* ed. Havn cap. 56. pag. 86. *Floamanna-Saga* c. 30. *Egils Saga Skallagrimssonar* cap. 79. *Ario* Polyhistore ed. Buss. cap. 8. pag. 50. & *Torfæo* Hist. Norv. T. II p. 139.

IV. Genealogia *Hungerdæ Thoroddi filiæ*, *Svertingi Hafurbiornis filii*, *Torfii Valbrandi filii & Thorkelis de Skaneya* ad cap. XI. autoris pag. 134. not. 91. ex cap. XI. autoris, cum *Landnama-Saga* ed. Isl. p. 11. 13. 14. 15. 24. 39. 145. 146. nec non *Ario Polyhistore* ed. Bussæi cap. 5. p. 26-28. *Hardar- & Holmveria-Saga* ed. Isl. cap. 2. pag. 70. *Hænsaþoris-Saga* cap. 1. & *Saga af Havardi Isfirdingi* ed. Isl. pag. 46. collato.

Genealogia Myramannorum, per familiam Vatnsfiordensem, ad nostra tempora continuata.

Qvamvis series posterorum *Egillis Skallagrimi* filii ad præsens tempus deducta, a nostro scopo, hujusqve operis illustratione aliqvantum remota videri posset, attamen, cum certis & indubiis testimoniis confirmata, tam indivulsam factorum & monumentorum Islandicorum, etiam per secula obscura, seriem, qvam dictorum supra (pag. 7. sq.) veritatem evincat, non ingratum fore autumamus, si eam etiam Tabulæ supra p. 310. exhibitæ hic attexamus, & per familiæ *Vatnsfiordensis*, & hujus iterum, cum *Svalbardensi* junctæ, ramos, *Stadarholensem* scilicet, ut & *Skardensem* & *Reykholensem*, perseqvamur:

SNORRO STURLÆUS † 1241. Vid. supra pag. 17. not. 12. nec non Geneal. p. 310 & 315.

|

Thordisa
m. *Thorvalldus* de Vatnsfiordo † 1228. Vid. *Langebek* Script. Rer. Dan. Tom. 2. p. 513.

|

Einar, natus 1227 ultra annum seculi nonagesimum vixit. Vid. *Sturlunga-saga* M. S. libr. 6. cap. 1. *Arna biskups-saga*. M. S.

|

Vilborga † 1343.
m. *Ericus*. Eqves factus 1316. † 1342. Vid. *Geneall.* & *Annall.* MSS.

|

Einar † 1383. Vid. *Finni Johannæi* Hist. Eccl. Island. Tom. 2. pag. 123. *Langebek* loc. cit. pag. 508. *Biörnis* de *Skardsaa* Annal. T. 1. pag. 238. sq.
u. *Helga*, dicta communiter *Grundar-Helga*. Vid. *Johannæi* loc. cit. Tom. 1. p. 427.

|

Biörn, dictus *Hierosolymipeta*, Islandiæ Præfectus, † 1415. Vid. *F. Johannæi* l. c. p. 395. sq.
u. *Solveiga*

|

Christina, dicta vulgò *Vatnsfiardar-Christin* † 1458. Vid. *F. Johannæi* loc. cit. pag. 396. *Biörnis* Annal. l. cit. pag. 48. 140.
m. *Thorleifus* loc. cit. pag. 14. seqv.

|

- *Biörn* Dives, Isl. Præfectus † 1477. Vid. l. c. p. 32. 42. sq. 60. 242. *F. Johannæi* l. c. p. 234. 495. sq.
  u. *Olufa* † 1484. Vid. *Biörn* Annal. loc. cit. pag. 58.
  - *Thorleifus* Islandiæ Præfectus † 1484. Vid. *F. Johann.* loc. cit. pag. 244. 495.
    u. *Ingvellda*.
    - *Jardthruda*.
  - *Thora*
    m. *Gudnius*. de Ögro. Vid. *Johannæi* loc. cit. pag. 496.
    - *Biörn*.
- *Solveiga*. † 1494. Vid. l. c. p. 32. 242. *F. Johannæi* l. c. pag. 496.
  m. *Ormus*.
  - *Loptus*. Vid. loc. cit. pag. 324.
    u. *Steinunna*.
    - *Petrus*

Jard-

Jardthruda. Vid. loc. c. pag. 495. m. *Gudmundus.*

Thorleifus u. *Ingebiörga*

Jonas de Vatnsfiordo. Vid. l. c. T. 3. pag. 171. u. *Sigrida.*

Ormus u. *Ragnbillda.*

Jonas † 1657. u. *Jorunna.*

Magnus u. *Gudruna.*

ARNAS MAGNÆUS. Professor Hafniensis † anno 1730.

Biörn. Vid. loc. c. p. 494. sq. Annal. l. c. p. 62. 82. seqv. u. *Ragnbillda.*

Gudruna m. *Johannes,* Islandiæ Præfectus. Vid. l. c. p. 60. sq. Hist. Eccl. l. c. pag. 255. 529.

Eggertus, Islandiæ Præfectus. Vid. l. c. p. 292. & Annal. l. c. u. *Cecilia.*

Ragneida m. *Magnus.*

Petrus loc. cit. pag. 675. u. *Sigrida.*

Ragneida m. *Jonas* de Svalbardo. Vid. loc. cit. Tom. 3. pag. 403. 406.

Magnus. Vid. l. c. p. 292. sq. 200. Annal. T. 1. p. 60. sq. 268. sq. 280. sq. 308. u. *Ragneida.*

Paulus de Stadarholo, † 1598. Annal. p. 178. Hist. Eccl. T. 3. p. 308. 324. u. *Helga.*

Petrus loc. cit. p. 76. Annal. pag. 178. u. *Thorbiörga.*

Biarnius loc. cit. u. *Gudruna.*

Petrus u. *Thorbiörga.*

Biarnius u. *Elena.*

Arius. Vid. Annal. l. cit. p. 282. sq. Hist. Eccl. T. 3. p. 308. 415. 426. 432. u. *Christina.*

Magnus de Reykholis. u. *Thorunna.*

Jonas u. *Jorunna.*

Magnus Legifer † 1694. u. *Gudruna.*

Margareta m. *Gislaus.*

Biörn de Skardo loc. cit. p. 282. seqv. u. *Sigrida.*

Eggertus, loc. cit. u. *Valgerda.*

Arnfrida m. *Thorsteinn.*

Elena m. *Biarnius.*

Eggertus, hodie in vivis. u. *Ragnhillda.*

Jonas, hodie Pastor Holtensis in Onundarfiordo.

Valgerda, hodie in vivis. m. *Thorsteinn,* hodie Prætor Tractus Rangarvallensis.

Sigrida, hodie in vivis. m. *Jonas,* hodie Prætor.

Magnus, Islandiæ Præfectus † 1766. u. *Thorunna.*

Sigrida m. *Olaus,* hodie Islandiæ Orientalis & Septentrionalis Præfectus.

Gudrida † 1766. m. *Finnus Johannæus,* hodie Episcopus Skalholtensis.

Ragneida m. *Jonas.*

Jonas, hodie Prætor Tractus Rangarvallensis. u. *Sigrida.*

Thorsteinn.

INDEX
rerum memorabilium & nominum propriorum in *GunnlaugsSaga* & notis ad eam occurrentium.

A.

B.

Comæ

D.

E.

 cum

Fimbriæ

ſecutus

 Hiardar-

I.

M.

N.

R.

gem

S.

Sigurdus

V. U.

INDEX

Vocum & loqvendi formularum in *Gunnlaugs-Saga* occurrentium.

K. denotat plura de ista voce petenda esse ex Indice vocum *Kristni-Sagæ.*

var. *denotat lectiones variantes.*

A.

INDEX VOCUM.

Att,

túnglſkin, og dró ymiſt fyrir eda frá, *luna ſplendebat, nubibus identidem obtecta.* at draga hönd fyrer höfut ſer, *manum capiti prætendere, (metaph.) ſe defendere.* eigi ſkal draga fyrir þer, *non disſimulabo.* eg á eigi fyrer börn at draga (*Prov.*), *non eſt qvod divitias liberis corradam*, i. e. *nullos habeo liberos.*
Ek dreg frá, *ſubtraho, detraho.* b) *abeo.* þegar dregr frá, *ſuccedente tempore.* b) *diſtantiâ locorum auctâ.* þat dregr frá ſól, *nubes à ſole diſpelluntur.* Ek dreg fram, *protraho.* b) *patrocinor.* c) *urgeo, inſto.* d) *prodeo.* e) *proficio.* f) *promo.* ek dreg fram med þat, *parcendo ſufficiet.* at draga fram líſid, *vitam producere, ſuſtentare.* epter ſem framdró kvidunne, *elegia ad finem vergente.* at draga fram hiá, *prætervehi.* at draga ſig fram hiá einum, *ſuperiorem ſe gerere.* Ek dreg í, *induco.* at draga í pláſtr, *emplaſtrum pauniculo applicare.* at draga í gat, *rupturam filis reticulatim nexis reſarcire.* þat dregr í ſkúrer, *nubes pluviales conglomerantur.* at draga í högld, *reſtim fibulæ indere.* at draga í leidángr, *expeditionem ſuſcipere.* þat dregſt í óveniu, *malus mos invaleſcit.* at draga ſig í ſkúmaſkot, *lucem fugere.* þat er þú drótt í ord, *qvod ſermone tetigiſti.* Ek dreg yfer, *ſupertraho.* b) *peragro.* c) *lituram facio.* at draga yfer tálſarfa, *infucare.* at draga fiödur yfer, *celare, tegere.* b) *excuſare.* at draga yfer annars lyte, *vitiis alicujus connivere.* ſo mörg ár dreg eg yfer höfud mer, *tot annos jam vivo.* Ek dreg med þat, *ſufficiet.* ek dregſt med þeim ſiúkdóme, *morbo illo detineor.* Ek dreg nidr *deorſum traho.* b) *fundum attingo.* at draga nidr hökuſlútann, *faciem demittere*, i. e. *erubeſcere.* at draga ſig nidr í endemit, *in luto ſerpere.* b) (*transl.*) *abjectis & ſordidis moribus degere.*
At draga nidri í ſer, *vocem demittere.* Ek dreg ſaman, *contraho.* at draga her ſaman, *exercitum conſcribere.* at draga ſaman peninga, *pecuniam conflare.* þeir drógu ſaman, *ſe invicem appropinqvabant.* þat dró ſaman med þeim, *idem.* b) *reconciliati ſunt.* Menn draga þat ſaman, *inde concluditur.* ſaman dróg huge þeirra, *amicitia eorum coaluit.* at draga ſik ſundr og ſaman, *ſe vermis inſtar contorqvere.* b) *conſilia anxie agitare.* Ek dreg ſundr, *diſtraho, diſſolvo.* Hann let dragaſt ſundr, *pedetentim diſceſſit.* þat dró ſundr med þeim, *longius a ſe invicem diſceſſerunt.* b) *amicitia eorum diſſuebatur.* at draga einn ſundr (*trop.*), *deriſui habere.* at draga ſkip ſundr, *navem diſſolvere.* Ek dreg til, *attraho.* b) *locum peto.* c) *rationes adfero.* d) *in cauſa ſum.* Hvad dró hann til þeſs? *Qvid ei in cauſa fuit?* þat dregr til vana, *in conſvetudinem abit.* Til mikels mun draga, *magna erunt conſectaria.* at draga nockora hlute til þeſs, *in illum finem res qvasdam adhibere.* b) *ex illis rationibus inducere, concludere.* at draga til fiandſkapar vid einn, *odium alicujus provocare*, *pag.* 150. at draga ſer til nytſemdar, *in ſuos uſus vertere.* þat dreg ek til dæmis, *hoc exemplo illuſtrabo.* at draga til líkinda, *veroſimiliter concludere.* at draga þydu til eins,

Ella,

F.

 voca-

Fimte,

fölſka

fölſka & ſagu *cum* 7ω̃ fulla *conjungere, ita ut mulier hic dicatur* fölſka-ſagu-fulla, *qvaſi Dea auro ornata, à* fulla, *ut ante, &* fölſka-ſaga, *aurum, qvaſi gigantum ſermo vel loqvela, (qvæ una appellationum auri poëticarum apud Veteres eſt, Vid.* Edda *fab.* 54.) *idqve iterum a nomine gigantis* fölſki, & ſaga *narratio, à verbo* ek ſegi, *dico, narro.*

Fulltíng, *auxilium, præſidium*, 116. *Vid. indicem ad* Landnamabok *h. voc.*

Furdu, *mirabiliter*, 88. *eſt Genitivus vocis* furda, *res mirabilis, loco Adverbii adhibitus. Vid.* Olavii *Gloſſar Synt. de Bapt.*

Fæ, *nanciſcor*, 98. hann fekk ſer, *ſibi comparavit*, 38. 102. hann fekk honum, 86. & fekk í hendr, 38. *ei tradidit.* at hann fengi dauddaga, *ut eo mortis genere obiret*, 84. þat fekk mer nafn, *id nomen mihi conciliavit*, 92. hann gat fengit, *arripere potuit*, 164. þeir fíngo ei adgert, *perficere non potuerunt*, 64. 166. at fáſt vid einn, *aliqvem laceſſere*, 90. *var. Cognatum eſt* fánga, *nanciſci*, 152. *var. K.*

Fæd, *auſteritas*, 36. *à* fár, *pauciloqvus, auſterus; ita ut* tídr, *vi vocis: freqvens, denotat qvoqve familiarem, blandum. Vid.* Olavii *Gloſſar. Synt. de Bapt. h. v.*

Fæge, *perpolio*, 146. (fága, *idem.*)

Fære, *occaſio*, 92. *var.* (fer, *eo.*)

Fære, *vid.* fer.

Fære, *devebo*, 38. at færa kvædi, *carmen recitare, vel offerre*, 98. færa í kappmæle, *de re qvadam acriter diſceptare, in contentionem deducere*, 110. at færa út veggi, *parietes diducere*, 32. fótr var færdr í lid, *luxatio pedis reſtituta fuit*, 132. (fer, *eo.*) *K.*

Fæti, 82. *vid.* fótr.

G.

Gáe, gádi; gá, *curare;* at gá þeſs, *id curare*, 116.

Gagl, *avis ſpecies*, 186. *Convenit Latin. Barb.* gaulus, *merops. Sed magis tamen ad ſonum & inprimis loc. cit. ſenſum accedit Latin. Barb.* gavella, *Gall.* javelle *ſeu* gavelle, *uti Picardi efferunt, Occitanis* gabel & gabelo, *merges, ſpicarum manipulus; & hinc* gaglvidr, *arbor ramoſa. Vid. ſupra* blódgagl.

Gagnſæli, *felicitas magna, vel felicitas ex victoria*, 152. (gegn & gagn, *per, vel* gagn, *utilitas, ſpeciatim victoria;* ſæll, *felix.*)

Gagnſæll, *victorioſus*, 152. *var.*

Gálkn, *res nociva*, 186. *quod* Edda (*Edit. Reſen.* gg.) *in* hundsheite, ſ. *denominationibus poëticis canum his docet:* Hvat ſem ödru bydr ofríke má kalla tröll edr gálgn þeſs er minna má, i. e. *Qvicqvid alteri vim infert, (ex regulis poëticis) gigas, hoſtis, vel perditor rei devictæ (vel abolitæ, ut exempla loc. cit. allata commonſtrant) appellari poteſt. In lingva Latina medii ævi, qvæ multas lingvarum ſeptentrionalium voces antiqvas adhibendo conſervavit, hujuſce originis eſſe videntur:* cala, *vaſtatio.* calteria, *hoſtilitates.* galit, *perit, &* galliuit, *periit. Ex reliqvis autem lingvis ſeptentrionalibus antiqvis, qvæ huc referenda videri poſſint,* Grammius

H.

Hád,

Hiarl,

qvem-

hemens, qvo & pertinet verbum, at fíkiaſt í *vel* epter, *vehementer appetere, unde* feikn, *vel* fikn, *vehementia, vis intenſior, nec non loqvendi formula:* í fiki oc ákefd, *vehementia & impetu.* Hreimr, *etiam, vel* hrimr, *denotat ſtrepitum, clamorem, & cum nomina ejus ſignificatus ad pugnam referantur, erit* hrimfiki, *libido pugnandi, ſtudium pugnæ. Non tamen tacendum, virum qvendam doctum in Islandia* Ꝧ fiki *a* fok *vel* fiúk, *qvod nimbum vel ventum vehementiorem floccis niveis vel arena prægnantem ſignificat, derivare maluiſſe ſecundum qvam notationem* bryniu-hryn-fiki, *hic (qvaſi* hryniandi fok, *vel* fiúk bryniu, *vel per ſynecd.* bryniuhrínga), *vi vocis ſignificaret nimbum ruentes loricæ annulos ſpargentem, qvo impetus militaris, ut ſupra, haud inepte denotatur; Ita verò* ſárfikinn, *p.* 186. *(qvaſi* ſárum feykiandi) *eſſet vulnera ſpargens,* mordfikinn (Olafsſ. Tr. ſ. *Ed.Isl. Libr.* 1. *p.* 59.) *homicidia fundens, nec non* gullfikinn, *(ibid. libr.* 2. *pag.* 256.) *aurum ſpargens vel diſtribuens. Sed tum* fyki & fykinn, *non* fiki & fikinn, *qvod tamen omnes conſtanter habent, ſcribendum eſſet, idqve hanc derivationem, licet ingenioſam, haud parum dubiam reddit.*

Hrin-Hryn- *vel* Hrimfiſkr, *gladius,* 184. *dubiæ omnino eſt notationis. Si enim derivetur a verbo,* ek hrín, *clamo,* & fiſkr, *piſcis, erit* piſcis ſonorus, *qvatenus gladius vel in aëre vibratus, vel galeis, loricis, clypeisve alliſus ſonitum edit. Si ſecundum var. lect. ad verbum,* ek hryn, *ruo, referatur, erit* piſcis ruinam minans, *qvatenus gladius ruinam dat, atqve ita integra gladii periphraſis h. l. eſſe poſſet* hialltuggidr bryniu hrynfiſkr, *qv. capulo in ruinam loricarum pinnatus piſcis. Si denique derivetur à* hrím, *pruina, (qvæ tertia lectio eſt) erit* piſcis, *vel* pruinam æmulans, *qvatenus gladius pruinæ in modum albicat, vel (ut ſupra in* hrinfiki) rugas, i. e. *fracturam vel cicatrices* inducens. *Niſi forte, cum viro qvodam docto in Islandia magis placeat legere,* hrymfiſki, *atqve ita vocem referre ad verbum,* hrymia, *vulnerare, vel vulnus refricare, ut in* Liosvetningaſaga *cap.* 42. Þorvalldr hrumdi ſárit, ok villdi ſnara af ſer fíngrinn; i. e. „ *Thorvalldus vulnus* „ *refricuit, digitumqve (vulneratum) ſibi* „ *avellere voluit.*" *Unde &* hrumr, *infirmus, &* ellihrumr, *ſenio decrepitus, ulceribus plenus, qvo ſenſu,* hrymfiſkr, *erit piſcis vorax vel vulnera infligens, ſecundum qvam notationem,* hrymfiki, (*ſupra*) *vi vocis explicari haud inepte poſſet per appetitum vulnerandi.*

Hríngr, *armilla, annulus,* 100. Hríngahlín, (*poët.*) *mulier,* 164. *à* Hlyn, Hlín, *imò qvando ita placet,* Lín, *nympha Eddica (vid. ſupra* Hlín), *unde* hlínr, *vir poëticè.* Hríngþollr, 182. *appellatio viri poëtica, à* hríngr, & þollr (*maſc.*) þöll (*foem.*) *arbor. Appellationes enim virorum poëticæ ſecundum* Skálldam *ab omnibus arborum nominibus maſculinis recte petuntur.*

Hriſt, *interdum,* Riſt, *Valkyria vel Parca bellica, unde foemina hic p.* 164. *dicitur,* laukahriſt, *qvod olera vel cibaria, qvemadmodum in* Skállda, miadarriſt, *qvod medonem vel potum, miniſtret.*

Hriſter,

I. J. Y.

Ydrast,

K.

INDEX VOCUM.

Minna & minnr, (*adverb.*) *minus*, 11 4

Miök, *magnopere*, 146. *K. fere in totum*, 52. 190. miök ſva, *admodum*, 94.

Myre, *locus paluſtris*, 76. (*Belg.* moer. *Angl.* moor. *Sv.* myr, mor. *Norveg.* myre. *Lat. Barb.* mora. *Conveniunt: Arm.* mor, *lacus; Slav.* mor, *Moeſo-G.* mariſaiv, & *Isl*, mar, *mare.*)

Módr, *animus*, 90. *Vid.* Olavii *Gloſſar. Synt. h. v.*

Mord, *cædes, ſpec. inſidioſa, vel ſtudio celata. K. Unde*, mordrunnr, *bellator*, i. e. *vir, poëticè*, 146. *à* runnr, *virgultum, qvod iterum à verbo*, ek renn, *qvod inter alia ſignificat è terra enaſci, ut in* Völuſpá *de fraxino ſacra:* hvers haun af rótum renn, *cujus ex radicibus enaſcitur. Hæc ergo viri periphraſis ſimplicibus*, mordúngr & uárúugr, *reſpondet.*

Mörum, *vid.* mari.

Mótrunnr, (*poët.*) *vir*, 182. (*alibi*, mótrunnr ſpióta, *vel* þrymu ſpióta) *à* runnr, *ut ſupra in* mord, & mót, *occurſus*, (*ut*, hauſamót, *commiſſura cranii*) *Genit.* móts, *Dat.* móti, *atqve hic ipſe eſt caſus, qvi tanqvam Præpoſitio ſæpe uſurpatur; integra vero & plena locutio erit:* á *vel* at móti einum, *in occurſum alicui. K.*

Muna, *vid.* man.

Mundángr, *examen libræ, unde Proverbium:* miótt er mundángshófit, *medium vel rectum tenere difficile eſt. Hinc*, mundángsſterkr, *pag.* 66. *mediocriter fortis; Genitivus enim Adjectivo junctus vim Adverbii habet. Si ſecundum unum exemplar, qvod* mundangsſterka *habet, ad marcam referatur, marcam juſti ponderis ſignificare poterit.* Mundángr, *qvidam derivari putant à verbo*, at muna, *differre*, & *adverb.* þángat, *eò; qvatenus examen in hanc vel illam partem facile inclinat. Vel etiam deſcendit à*, mund, *terminus, meta, ita ut*, ángr, *hic ſit nuda terminatio.*

Munr, *diſcrimen*, 74.

Mægder, *affinitas*, 76. (mágr, *affinis.*)

Mækir, *gladius, machæra*, 152. *Vid.* Olavii *Gloſſar. Diatr. de Cogn. Spir. h. v.*

Mæle, *inqvam*, 34. ſva er mælt, *fertur*, 118. *var.* ſem mælt er, *ut vulgo ſonat proverbium*, 134. at mæla lögſkil, *actus forenſes peragere*, 148. ſem mælt vár med þeim, *ut inter illos convenerat, vel pactum erat*, 116. at mæla vid, *alloqvi*, 38. ek læt ummælt, *auguror, imprecor*, 36. 84. *de re qvadam verba facio*, 106. *var. K.*

Mæner, *cacumen tecti*, 34.

Mær, *purus, candidus, eximius*, 160. *unde duo ſeqventia deſcendunt.* (*A. S.* mære. *Al.* maro. *Svec.* mâr). *Vid.* Gram Pröve af Danſke Ord. *voc.* nýmere.

Mær, *virgo*, 40. *Vid.* Olavii *Gloſſ. Synt. de Bapt. h. v.*

Mære, *ſercuo, hic pag.* 100. *celebro*, it. *honoro, augeo, qvemadmodum in* Skállda, *de Rolfo Krakio Daniæ Rege prædicatur:* mærdi ſeggi hoddum, i e. *viros auro auxit*, v. *illuſtriores reddidit, cujus loco alii Poëtarum antiqvorum dixerunt:* at frama; *ut*, frama gulle, *auro beare. Hinc*, mærd, *flumen orationis, verborum copia, item poëſis. Derivatur à*, mærr, *eximius, qvod comparat.* meire, *major, qvibusdam cognatum videtur.*

Oddgefnar, *pag.* 98. *potest esse Genit. singul. à Nominat.* oddgefn, *Dea bellica vel Parca, ab* oddr, *mucro, hic telum, &* Gefn, *qvæ Freyæ appellatio est, a verbo*, ek gef, *do, sine dubio derivanda, unde*, oddgefnar ermar, *vi vocis erunt manicæ Bellonæ, loricæ puta vel armaturæ; eoqve sensu*, oddgefnar arfi, *sive Bellonæ filius, mortem;* oddgefnar arfr, *vel* oddgefnar-stefnu-arfr, *hæreditas Bellonæ, vel conventus Bellonæ, prædam; &* oddgefnarstefna, *prælium vel laborem bellicum significabit. Sed*, oddgefnar, *hic multo aptius sumi potest pro Accusativo plur. à Nominat.* oddgefinn, *mucronibus vel telis deditus vel oppositus, ab* oddr, *ut supra, &* gefinn, *datus, nec non adjecta Præpositione*, fyrir, gefinn fyrir, *deditus, Particip. Præt. verbi*, gef, *do. Ita*, oddgefnar ermar, *erunt manicæ, vestium scil. vel armaturæ, telis expositæ; imo forte armillis aureis aptæ, qvasi*, hoddgefnar, *ab* hodd, *aurum, armilla, &* gefinn, *ut supra, cum talis circa prosthesin & aphæresin licentiæ exempla apud Poëtas freqventissima sint.*

Oddhemlustafr, *vir*, 106. *qvasi columna pugnæ vel armorum, à* stafr, *baculus, columna, &* oddhemla, *sagitta, qvod iterum ab* oddr, *mucro, & verbo*, ek hamla, *probibeo, retineo, unde subst.* hamla & hömluband, *remi retinaculum ad scalmum; sagitta autem, dum arcus intenditur, ad nervum retinetur. Si varians lectio*, oddhemiu, *recipiatur, notione eadem manente, derivari potest à verbo*, ek hem. (*Germ.* hemmen. *Dan.* hæmme. *Svec.* hæmma), *coërceo, contineo, unde forte*, hamr, *exuviæ, forma ascita, &* hamazt, *furere.*

Oddriódr, *qvi tela sangvine tingit*, 90. *periphrasis viri militaris, ab* oddr, *cuspis, & verbo*, at rióda, *tingere, undè*, raudr, *ruber.*

Odgiarn, *inconsulte avidus*, 160. *ab* ódr, *mente captus, furiosus, citus, &* giarn, *cupidus.*

Odyggr, *infidus*, 136. *var. ab* ó, *particula negat. &* dyggr, *fidus, qvod à verbo*, ek duge, *valeo. Sed Dn.* Pauli, *haud immerito suspicatur hic scriptum fuisse*, ódeyggvar, *sic satis usitate, indeqve à somnolento aliqvo librario formatum esse*, ódyggvar, *pro* ódöggvar, *ab* ódögg, *infelix pluvia, ab* ó, *ut ante, &* dögg, *pluvia. Conf. supra*, eydaugg & ydögg.

Odrengiliga, *haud streuue, neqviter*, 182. (ó, *partic. negat.* drengr, *vir strenuus, præstans.*)

Of, *pro*, um, *per, circa* &c. 34. 38. 136. *sæpe qvoqve upud Poëtas Veteres redundat. K.*

Of & ofr, *nimis;* oflítit, *nimis parum*, 66. ofmikit, *nimis*, 100. ofrást, *amor immodicus*, 34. *K*

Ofagr, *deformis, illepidus*, 112. (ó, *part. negat.* fagr, *pulcher.*)

Ofan, *deorsum*, 132. ofaná, *insuper*, 84. ofanmed, *secundum*, 70. ofantil, *superne*, 78. (of, *super.*)

Ofanverdr, *superior*, 154. (ofan, *superne*, verdr, *spectans, situs.*)

Offi, *insolentia*, 116. (of, *nimis.*)

Ogiörla, *non accurate*, 124. (ó, *partic. negat.* giörla, *perfecte.*)

Ogn, *terror, violentia*, 146. sverda ógnir, (& *secundum lect. var.* augnir), *terrores*

bellici, i. e. *prælium*, 186. (óa, *terreo*, *undè*, ek ægi, *idem.*)

Ohrauſtr, *imbellis*, 124. *var.* (ó, *partic. negat.* hrauſtr, *robuſtus.*)

Okkr, (*Pronom. Poſſeſſ.*) *noſter*, 80. 114. 110.

Öl, *cereviſia*, *potus nobilior. Hinc*, öllæte, *geſtus ebriorum*, 104. *var.* & ölſtafn, *poculum cereviſiarium*, 136. *qvod à*, ſtafn, *prora vel puppis*, *per ſynecd. navis*, *ut poculum diceretur: navis cereviſiaria*, *qvemadmodum cornu vel poculum*, & *in* Hymiskvida *lebes*, *eadem notione*, ölkiöll, *appellatur*, & *foemina pocillatrix*, aulſtafns lyſigrund, *in* Kormaksſaga, *audit. Sed nec tacendum*, ölſtafn, *etiam derivari poſſe ab*, öl, & tafn, *præda*, *propriè oblatio*, *victima*, *donum*, *a verbo*, ek tæ, *dono*, *adeoqve ipſam cereviſiam denotare*, *qvæ hic præda vel oblatio cereviſiaria audiret*, *qvatenus convivis promitur* & *in lucrum vertitur; ſaltem var. lect.* júltamns, (*qvaſi*, jóltamns, *vel* jóltafns, *nam*, fn & mn, *ut literæ ejusdem organi in talibus ſe indifferenter habent*) *à*, jól, *vel* öl, *cereviſia*, & tafn, *præda*, *ut ſupra*, *hanc vocis notationem haud parum confirmare videtur. Poteſt tamen* & *tertia addi*, *qvod ſcil.* ölſtafn, *per euphoniam adhibeatur pro* ólnſtafn, *ab* óln, *ulna*, & ſtafn, *vel* ſtofn, *truncus*, *adeoqve brachium notet; unde* & *manus*, ölſtafnmarir, *vel* marar, i. e. *fulcra brachii*, *vocari poſſent.*

Olli, *Præt. a verbo*, ek velld, *in cauſa ſum*, 160. *à* valld, *poteſtas.*

Öllum, *vid.* allr.

Öllæti & ölſtafn, *vid.* öl.

Olæte, *mali mores*, 104. *var.* (ó, *partic. negat.* & *in malo ſenſu intenſiva.* læti, *geſtus.*)

Omegd, *ſtatus invalidi*, 36. *Vid.* Olavii *Gloſſar. Synt. de Bapt. h. v.*

Opa, *recedo*, 146. *vid.* hopa.

Ord, *verbum*, 106. *fama*, 126. *interceſſio*, 80. *promiſſum*, 170. *K.*

Ordit, 98. *vid.* verd.

Örendr, *exanimatus*, 192. (ör, ór, *ex;* önd, *anima.*)

Orkneyar, *Orcades*, 102. (*qvaſi d. inſulæ majores*) *ab*, orkna, *obſol. magnitudo*, *unde*, orknſelr, *phoca maxima*, *alias* orkn, *ex qva voce* Vidalinus *Orcadum nomen deducit; ità*, Orkneliunga, *eſt nomen propr. laci in Scania*, *ex magno ericeto denominati; qvin* & *Island. vulgare*, hörkumikell, *prægrandis*, *ex eodem fonte derivandum videtur. Cognatum eſt*, orka, *robur;* ek orka, *valeo; qvæ omnia à* verk, *opus.*)

Orlof, *venia*, *commeatus*, 96. 114. (ór, *ex.* lof, *venia.*) *Vid.* Olavii *Indic. ad* Landnamabok *h. v.*

Ormr, *ſerpens*, 136. ormabedr, *aurum*, 98. *à* bed, *vel* bedr, *lectus*, *qvia ſerpentes auro incubare à veteribus creditum eſt.* Ormsdagr, *aurum*, 148, *à* dagr, *dies*, *qvippe res fulgida*, *qvæ ſerpenti incubanti pro lumine eſt*, *unde*, ormsdagseyr, (*qvaſi nympha auro ornata*) *periphraſis foeminæ poëtica.*

Örn, *aqvila*, 34. *Vid. ſupra*, aurn.

Oröſkr, *imbecillis*, 124. (ó, *part. negat.* röſkr, *ſtrenuus.*)

Orroſta, *prælium*, 168. *Vid.* Olavii *Gloſſ. Synt. h. v.*

Orſkurdr,

S.

malam,

Stúlka,

Sullr,

U. V.

Vart,

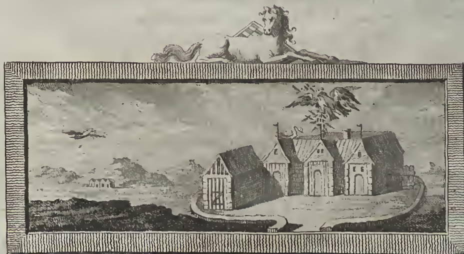
Vid,

Vinſlit,

Vopn,

Þ.

 Þ.gn,

Emendanda.

In Præfat. ad Lectorem.

Pag. XIII. Lin. 22. not. pro: qvid adeſt, lege: paulum
— — — 23. — pro: paulum, lege: qvid adeſt
— XV. — 10. pro: coetero, lege: cætero
— XVI. — 17. pro: Hedarviga-S. lege: Heidarvíga-S.

In ipſa Gunnlaugs-Saga & ad eam notis.

Pag. 14	Lin. 29. not.	pro:	Jarl, lege: Jarls
— 21	— 2. not.	—	ſteſndi, lege: ſteſndi
— 25	— 8.	—	judicii, lege: judiciis
— 52	— 13. not.	—	poſterioris, lege: poſteriores
— 53	— ult. not.	—	inſtituit, lege: inſtituti
— 55	— 3. not.	—	*Gaungs*, lege: *Gaungo*
— 58	— 34. not.	—	maxime, lege: maximæ
— 63	— 26. not.	—	*Flómanna*, lege: *Flóamanna*
— 78	— 13.	—	hendi, lege: hendi
— 107	— 14. not.	—	Upſalium, lege: Upſaliam
— 109	— 8. not.	—	eſt, lege: &
— 110	— 20.	—	oetta, lege: þetta
— 114	— 1. not.	—	maxima, lege: maximè
— 121	— 2. not.	—	anno, lege: anni
— —	— 17. not.	—	initum, lege: initium
— 135	— penult. not.	—	*Hálſa* vel *Bæarſveit*, lege: *Nyrdra Reykiadal*
— 143	— 1. not.	—	nuperrima, lege: nuperrimè
— —	— 5. not.	—	cupodienda, lege: cuſtodienda
— —	— 12. not.	—	ineundem, lege: ineundum
— 151	— 1. not.	—	Mú, lege: Nú
— 158	— 4. not.	—	Isleiſi, lege: Isleifi
— 160	— ult. not.	—	interpretatut, lege: interpretatus
— 161	— 5. not.	—	pæter, lege: præter
— 170	— 20. not.	—	ſilium, lege: filium
— 171	— 18. not.	—	Uterius, lege: Ulterius
— 172	— 9. not.	—	viteri, lege: videri
— —	13. 14. not.	—	infularum, lege: inſularum
— 173	— 17. not.	—	concitatuoros, lege: concitaturos

Pag.

Pag. 174	Lin. penult. not.	pro:	factam, lege: factum	
— 175	— 5. not.	—	*plenos qvos*, lege: plenas qvas	
— —	— 19. not.	—	*Theodrici*, lege: *Theodorici*	
— 188	— 8.	—	heimam, lege: heiman	
— 189	— 20. not.	—	ſtabitiverat, lege: ſtabiliverat	
— 194	— 11.	—	*voluntatom*, lege: *voluntatem*	
— 204	— 19.	—	in humanitatis, lege: inhumanitatis	
— 207	— 2.	—	diſertis, lege: deſertis	
— 211	— 5.	—	magnum, lege: Magnum	
— —	— 8.	—	conſtituto, lege: conſtitutio	
— —	— 20.	—	or, lege: oc	
— 214	— 6.	—	*Muncipales*, lege: *Municipales*	
— 215	— 12.	—	promulgarum, lege: promulgatum	
— —	— ult.	—	*temple*, lege: *templi*	
— 226	— 21.	—	mixrione, lege: mixtione	
— 229	— 20.	—	*indegenis*, lege: *indigenis*	
— 230	— 7. not.	—	Nord. Opr., lege: Nord. F. Opr.	
— 232	— 5. 16.	—	imprimis, lege: inprimis	
— —	— 17.	—	videtur, lege: videatur	
— 233	— 1.	—	confeſto, lege: confeſſo	
— 236	— 27.	—	cenſeuſu, lege: conſenſu	
— 237	— 6. not.	—	*anghorn*, lege: *Langhorn*	
— 239	— 26.	—	*Lodbrokidas*, lege: *Lodbrokidas*	
— —	— 29.	—	*crebasqve*, lege: *crebrasqve*	
— 242	— 15.	—	explos erit, lege: exploſerit	
— —	— 23.	—	imprimis, lege: inprimis	
— —	— 1. not.	—	Heldelb., lege: Heidelb.	
— 243	— 5.	—	*posſiderant*, lege: *poſſederant*	
— —	— 23.	—	clientari, lege: clientelari	
— —	— ult.	—	imprimis, lege: inprimis	
— 244	— 19.	—	innuuut, lege: innuunt	
— —	— 26.	—	imprimis, lege: inprimis	
— 246	— 14.	—	avunculi mei, lege: avi mei materni	
— 248	— 17.	—	intrepretem, lege: interpretem	
— 257	— 21.	—	XIIImu, lege: XIIIum	
— 261	— 15.	—	madz, lege: madr	
— —	— 20.	—	Hibernicæ, lege: Hiberniæ	
— 282	— 7.	—	concidit, lege: coincidit	
— 286	— 2.	—	ſecuta, lege: ſecuti.	

Ex Cod. Memb. Holmiensi N° 18 in Quarto.

ſaga ꝼra hrafns ok gunlaugs ormſtungv eṗt̄ þi ſem ſagt heꝼ ari preſtr eñ ꝼroði þorgils ſoner meſtr ꝼreði maðr heꝼ v̾ıt a ıſlandı a lanȝnama ſogur ⁊ forna ꝼreði.

Þorſteinn het maðr hann var egils ſon ſkalla grims ſonar. kveldulꝼs ſonar herſiſſ ur noregı. en aſg̾ðr het moðer þorſteins ⁊ u̾ biarnar dott̄. þorſteinn maðr. þorſt̾ bondi reið til ſkipſ ⁊ ried iaꝼnan meſtu hv̾ kaupſteꝼna u̾ ⁊ lua u̾ en. auſtm̄. inſtuduz. Þorſt̾ tok uid ſtyrimanninum þ̄ þ̾ at h̄ beiddiz þangat.

Ex Cod. Membr. Hafniensi N° 557. in Quarto.

[Þ]orſteīn. h̄. m̄ ſon̄ egilſ ſkalla grimſ ſ. taſg̾ b̾m̄. Þorſteīn bio at borg i borg̾ fir. h̄n var auðigr m̄ at ꝼe ⁊ hoꝼðgi mikill vitr m̄ ⁊ hogvær ⁊ hofſ m̄ u̾ alla hl̄ti ekki var h̄n aꝼrekſ m̄ u̾ voxt. e. aꝼl ſē egill ꝼader h̄. en þo v̾ h̄n hīn meſta aꝼ̄ ſm̄ ⁊ vinſæll aꝼ allþyðu. Þorſteīn v̾ ſialigr m̄ hvit̄ á hár ⁊ eygðr m̄a bezt

